

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica Contra Horvm Temporvm Hæreses

In Qvibvs Quatuor Euangeliorum illi textus explicantur, quibus vel hæretici hodie (maximè Caluinus & Beza) ad sua dogmata propugnanda vti solent, vel ad hæreticorum dogmata impugnanda Catholici vti possunt

Antidotorum Evangelicorum D. Thomæ Stapletoni, S. Theol. Doctoris, & in Academica Louaniensi S. Script. Professoris Regij, Pars Altera - In Sacrosanctum Euangelium secundum Ioannem

Stapleton, Thomas

Lvgdvni, 1595

Ex Euangelio secundum Ioannem

urn:nbn:de:hbz:466:1-39480

IN
SACROSANCTVM
EVANGELIVM
SECUNDVM IOAN.

IN CAP. I.

Vers. 1. In principio erat Verbum.

ETERNITAS Verbi Dei docetur, quia antequam aliquid esse inciperet, hoc Verbum erat. Quod autem ante omne tempus est, illud æternum est. Sic Basil. homil. in hæc verba, & Chrylost. homil. 2. in hunc locum, &

Æternitas filij Dei.

Aug. de Trin. lib. 6. cap. 2. & Ambros. lib. 1. de fide cap. 5. Legunt hodie omnes hæretici, Erasmus sequuti, *In principio erat sermo.* Sed August. tract. 1. in Ioan. Ambros. lib. 1. de fide cap. 5. Hilar. lib. 1. de Trinit. legunt, *verbum.* Legunt quidem & alij Latini Patres, *In principio erat sermo, aut ratio,* vt Tertull. in Apolog. cap. 21. & aduersus Praxeam, Cypri. lib. 2. contra Iudæos cap. 3. & 6. & idem Hilar. lib. 2. de Trinit. Sed verbi nomen multo convenientius est propter tria. 1. quia sermo quandam compositionem notat, verbum simplicitatem, quæ Deilocutioni magis conuenit. 2. quia verbum est conceptus mentis, & similitudo rei intellectæ, sicut verbum Patris est imago eius perfectissima: sermo est ipsius conceptus dilatatio. 3. quia verborum multitudo oritur ex imperfectione vel audientium vel loquentium, ideo locutioni diuinæ magis conuenit Verbum quàm Sermo. Superbus Calvinus ita in hunc locum garrit. *Miror quid Latinos mouerit vt λόγον Verus trās transferrent verbum. Sic enim vertendum potius fuisset ῥῆμα. ratio descenditur.* Sed homo proteruus aduertere noluit, τὸν λόγον in Scripturis

Filius Dei verbum.

non secus v̄sitate & proprie simplex verbum significare
 3. Cor. 14. quàm τὸ ῥῆμα. Apud Paulum, *Volo quinque verba loqui in
 sensu meo, πέντε λόγους* : & in toto Evangelio, vbi de verbo
 Christi, vel verbo Dei fit sermo, vox λόγος ponitur. Tantum
 Matth. 8. *dic verbo, & sanabitur puer meus* : *Eiecit demonia verbo* :
 Luc. 7. *Qui dixerit verbum contra filium hominis* : aliique in locis
 Luc. 12. innumeris. Sed & vox ῥῆμα non secus pro toto sermone
 Matth. 26. quam pro simplici verbo accipitur. *Meminit Petrus verbi*
 & Mar. 14. *Iesu quod dixerat, Priusquam gallus cantet, &c.* ἐνώσθη ῥῆμα
 Luc. 5. ῥῆμα. In verbo tuo laxabo iete, ἐν τῷ ῥήματι σου. Sic pas-
 Luc. 9. sionis Christi prædictionem quum necdum intelligerent di-
 Luc. 18. scipuli, ait Lucas, *Ipsi ignorabant verbum hoc, ἵνα ὁ ῥῆμα
 τῆς οὐχίας* : & iterum, *Ei erat verbum hoc absconditum ab oculis
 eorum, καὶ τὸ ῥῆμα τῆς οὐχίας κρυπτόμενον*. Plurima & frequentia
 sunt huius rei exempla. Sanè ne quisquam dubitaret τὸ ῥῆμα
 ἢ τὸ ῥῆμα promiscuè & pro eodem accipi, & utrunque tam
 sermonem compositum quàm simplex verbum denotare,
 Ioan. 17. D. Ioannes Græcè scribens eodem in capite de re eadem lo-
 ver. 8. & quens utroque verbo vtitur. *Verba que dedisti mihi, dedi eis,*
 ver. 14. *τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι, & paulò post* : *Ego dedi eis sermonem*
tuum, ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου. Calvinus igitur perinde
 ac si solis pueris scriberet, vocabulorum ignavis, ita in rebus
 grauissimis lectores suos ludificat. Sequitur adhuc maior
 hominis impudentia. *Verum ut demus aliquid probabile se-
 quuntos esse, negari tamen non potest quin sermo longè melius
 conueniat. Vnde apparet quàm barbaram tyrannidem exer-
 cuerint theologastri, qui Erasmum ad id turbulente vexarunt
 ob mutatam in melius vocem unam.* Hæc ille. Sed hinc ve-
 rè apparet quàm barbaram insolentiam exerceat Calvinus,
 qui ex simplici sua affirmatione, nec vel minima reddita
 ratione, cur mutari illa vox debuerit, tam citò, tam fortiter,
 tam insolenter concludit, & studium sacrae veritatis tyran-
 nidem, doctissimos theologos theologastros, impostor vo-
 cat. Nos verò rationes supra adduximus cur Verbum hoc
 loco melius conueniat quàm Sermo. Nec sine firmis & bo-
 nis rationibus in propositione longè diuinissima mutari quic-
 quam debuit.

Beza noua
 versio rej-
 citur.
 Erasmii audaciam à Caluino approbatam sibi quoque li-
 cere existimans Beza, nec *verbum*, nec *sermonem*, sed *pro-*
missum Dei vertendum putat. De qua vanitate multum disle-
 tere, ab a vanitas foret. Fingit Ioannem pro voce Chaldaica
 מִיָּמִין λόγον hoc loco posuisse: vocem autem illam Chal-
 daicam

daicam pro מָשִׁיחַ sapissime positam, promissum à Deo semen seu Messiam significare. Caterum in Ioanne Syro, non illa vox legitur, sed מְלִיכָא , quæ semper in nouo testamento respondet verbo λόγος . Ita dum aliquid singulariter sapere Beza vult, non nisi suam prodit insipientiam, ne dicam impietatem: quia non in principio erat Messias aut semen illud promissum, quod post multa secula in plenitudine temporis venit, sed in principio erat ὁ λόγος , verbum Patris. Sed & ipsa feminis promissio non fuit in principio, sed post hominis lapsum. Cur autem Ioannes potius dixit, *Verbum* quàm *Filius*, 4. causas assignat Basilius. Prima est, vt filium Dei ex mente Patris productum intelligamus, & hæc est præcipua & propria: quam etiam assignat Cyrillus Thesaur. lib. 7. cap. 1. & Gregor. Nazianz. orat. 4. Theolog. & August. de Trinit. lib. 7. cap. 1. Secunda causa est, vt significetur filium Dei sine motu processisse. Tercia, quia imago est genitoris totum in se monstrans genitorem, sicut verbum nostrum totius cogitationis nostræ imaginem refert. Quarta est, vt consubstantialis Patri ostendatur. Verbum enim interius loquens (de quo hic agitur) manet intra ipsam mentem producentem.

Genes 30

I. *Et verbum erat apud Deum.*

QUINQUE admirabilia hæc breuissima sententia notat. Primò non fuisse Verbum transiens, sed cum Deo permanens. erat enim ab æterno apud Deum. Sic notat S. Hilar. lib. 2. de Trinit. Secundò quòd hoc verbū erat intra Dei substantiam, & ipsamet eius natura. Nihil enim apud Deum & Deo coæternum quod non ipse sit Deus. Sic Epiphan. colligit hæc. 93. Tertio quòd sit distincta persona. Nemo enim rectè apud se esse dicitur. Declarat hoc pulchre D. Basil. in homilia super hæc verba. Quarto quòd à Deo hoc verbū processerit, non ab Angelo aut vlla creatura. Declarat hoc Tertull. in lib. aduersus Praxeam. *Etsi (inquit) Deus verbum, tamen non Deus apud verbum, sed verbum apud Deum: quia ex Deo Deus, & ex Patre Filius.* Vbi & noua Caluini hæresis refellitur, qui Filium, quatenus Deus est, ex seipso esse, sublato personæ respectu, erranter affirmat. Quintò æqualitas verbi cum Deo demonstratur, vt docet Gregor. Nyssenus homil. de fide, *Apud Deum significat quòd nihil debet Filio in comparatione Patris.* Si enim aliqua perfectio verbo deesset, non verè diceretur esse apud Deum.

Homil 16

Instit. lib. 1. c. 130 num. 25.

1. *Et Deus erat Verbum.*

EST conuersa locutio: Et hoc verbum erat Deus. Ita verbi diuinitas propria & naturalis cōtra Arianos manifestè asseritur. Vide August. de doctrina Christiana lib. 3. cap. 2. Pulchre Ambrosius ex tribus his sententiis tres pestilentissimas hæreses refutari docuit. *Omnes (inquit) hæreses hoc casu cap. 5. titulo breui piscator noster exclusit. Quod enim erat in principio, non includitur tempore, non principio prauenitur: ergo conticescat Arius. Quod autem erat apud Deum, non commissione confunditur, sed manentis verbi apud Patrem solida perfectione distinguitur, vt Sabellius obmutescat. Et Deus erat verbum. Non ergo in prolatione sermonis hoc verbum est, sed in illa celestis designatione virtutis, vt confutetur Fotinus.*

9. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum.*

DVplex hinc difficultas est: vna quæ sit lux vera, altera quæ hic illuminatio & qualis intelligatur. Lucis veræ nomine alij Deum Patrem intelligunt, vt Ambros. de fide contra Ariam. cap. 3. alij de Filio seu Verbo vt Athan. in orat. quod Deus ex Deo est verbū; Gregor. Nazianz. in orat. de fide; Cyrill. lib. 1. in Ioan. cap. 8. Chrysof. homil. 6. in Ioan. alij totam Trinitatem, vt idem Nazianz. in orat. 5. de Theologia. Secunda expositio est iuxta literam, cum citra vllum dubium de eadem luce hæc verba dicantur cui Ioan. testimonium perhibuit. Illuminatio intelligenda est non naturalis, sed supernaturalis, quæ fidei est, vt August. tract. 2. & Chrysof. homil. 7. in hunc locum exponunt. Lux enim, quam filius Dei incarnatus attulit, est illa, quæ ad redemptionem nostram pertinet, de qua infra dicit, *Ego sum lux mundi*, cap. 3. & 12. & *quam tenebra non comprehenderunt*, id est, quam increduli non receperunt, quum lux naturalis rationis ab omnibus comprehenderetur. Ergo filius Dei incarnatus omnes per gratiam illuminat, & omnibus lucet, quantum ex se est, vt in hunc locum Chrysof. quem sequitur D. Thom. lib. 3. cap. 159. contra Gentes, & D. August. tradit in lib. ad articulos falsò sibi impositos art. 2. & de Gen. contra Manich. lib. 1. cap. 3. & *Retract. lib. 1. c. 10.* & post eum Prosper de vocat. Gent. lib. 2. cap. 24. & 26. Caluinus, quum fateatur lucis nomine Christum intelligi, illuminationem tamen non nisi de communi natura luce, quæ longè infra

*Lux vera
quæ sit.*

*Illuminatio
quæ.*

infra fidem subsedit, intelligi vult: & eos qui ad illuminationis gratiam hæc verba accommodant, fanaticos vocat, homo ipse fanaticus, & aperta textus consequentia arroganter reluctans. Nec quia hanc illuminationis gratiam omnibus æqualiter offerri quidam erranter docuerunt, propterea omnibus illam pro loco & tempore dari negare necesse est; quum hoc ipsa Evangelistæ verba clarè affirmare videantur, illud in Evangelistæ verbis aut in aliis Scripturis nusquam appareat.

12. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt, &c.

Magnum negotium hæc verba Interpretibus dederunt, adeo ut decem variaz expositiones huius loci legantur. Duæ tamen primariæ sunt, quæ quasi pro victoria concertant. Una eorû est, qui potestatem hoc loco nihil nisi dignitatem & præstantiam significare oportere acerrimè contendunt: altera eorum qui potestatem pro libera facultate & potentia à Deo data exponunt. Prior placet Cornelio Iansenio, & eam acerrimè tuentur Calvinus & Beza hoc loco, freti Græco vocabulo *ἔξουσιαν*, quod dignitatem & præstantiam in Scripturis frequenter significat. Cæterum advertere ijdem debebant, eodem vocabulo potestatem propriè dictam, id est, liberam facultatem & potentiam aliquid agendi, non minus frequenter significari. Dedit eis potestatem super spiritus immundos, id est, facultatem eiiciendi ea. *διώκων ἡγεῖ ἔξουσιαν κατὰ πνεύματα*. Dedit servis suis potestatem cuiusque operis: id est, liberam potestatem quodlibet opus faciendi: *ἔδωκεν ἔξουσιαν πᾶσι ἵνα ἔργον*. Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, *ἔξουσιαν ἵνα ὑμεῖς*. Et apud ipsum postea Ioannem, *ἔξουσιαν ἵνα*, potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Quis negabit potestatis vocabulo liberam hinc in Christo facultatem designari? Rursum: *Nō est vestrum nosse tempora & momenta, quæ posuit Pater in sua potestate, in tui iudicij ἔξουσιαν*: id est, in sua libera dispositione. Et iterum: *Nōne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua potestate? in ὅτι ἔξουσιαν ἵνα ἔργον*; id est, in tua libera dispositione? Et apud Paulum. *Non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud vas in contumeliam, aliud in honorem? ὅτι ἔξουσιαν ἵνα*. Rursum. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens sua voluntatis, &c. ἔξουσιαν ἵνα*. Et paulò post. *Videte ne hac licentia*

Potestas fieri filios Dei quid significat.

Matth. 9. & 10. Luc. 9. Mar. 13. 34. Luc. 10. Ioan. 10.

Act. 1. Act. 5.

Rom 9. 1. Cor. 7. 1. Cor 8. 9.

Ita mani- 3. cap. centif- voc ca- drinci- 70 con- sitione fectio- erbum. ca cale- m ve- eraque nomi- contra quod des; Cy- totam Secun- um de m per- super- homil. incat. certinet. am te- n rece- rehen- illumi- locum a Gen- positos lib. 1. c. 6. Cal- i, illu- a longè infra

vestra, ἢ ἔξωτα ὑμῶν, offendiculum fiat infirmis. Quis dubitare potest, his omnibus in locis vocabulum, ἔξωτα, pro libera facultate & potentia accipi? Imò apud authores prophanos ἔξωτα proprie licentiam & nimiam libertatem denotat, vnde ad Tit. 2. Chrysostomus igitur Doctor Græcus, vocabuli Græci proprietatem assecutus, ita in hunc locum scribit. Declarare voluit Evangelista, fidei gratiam non temere neque sine labore nostro in nos infundi, sed quum ipsi volumus, eam inquirimus. In nostra enim potestate est, filios Dei fieri. Quippe nisi primum ad eam accipiendam promptum animum exhibeamus, neque diuinum ad nos munus accedit, neque quicquam in nobis operatur. Vbi que igitur non violentum, non coactum, sed voluntarium penitus & liberum nobis ostendit arbitrium, quod & hoc loco significauit. In ipsis enim arcanis & supernis bonis, Dei quidem est dare gratiam, hominis autem fide exhibere seu consentire. Eandem credendi libertatem non naturalem sed diuinitus datam ex his verbis docet S. Augustinus. In potestate (inquit) hominis est mutare voluntatem suam in melius. Sed ea potestas nulla est nisi à Deo detur, de quo dictum est, Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Rursum alio in loco. Datur potestas ut filij Dei fiant qui credunt in eum, cum hoc ipsum datur ut credant in eum. Quæ potestas, nisi detur à Deo, nulla potest esse à libero arbitrio, quia liberum in bono non erit quod liberator non liberauerit. Hæc ille. Sic in lib. de Spiritu & lit. cap. 30. & seq. probat fidem esse in potestate hominis, quia hanc potestatem Deus dedit. Intelligit ergo D. Ioannes potestatem dari qua fiant filij Dei, quia datur gratia & libera facultas, vnde ex filiis iræ fiant filij Dei.

Sed huic sensui valde repugnare videtur quod dicat Evangelista, illis qui iam receperunt Christum, datam hanc à Christo potestatem esse ut fiant filij Dei: & postea, his qui credunt in nomine eius. Ad quæ verba Caluinus. Potestatem (inquit) dari Evangelista pronuntiat iis qui iam credunt. Atqui certum est re ipsa iam esse filios Dei qui credunt. Non ergo potentiam aliquam aut facultatem, sed prestantiam & dignitatem potestatis hoc loco significat. Sed satisfacit aliquo modo huic difficultati D. Thom. in com. in hunc locum, qui Augustinum sequutus, exponit potestatem dari recipientibus Christum & credentibus in eum, non postquam receperunt & crediderunt, sed antequam eum receperunt & crediderunt, ut illa verba, Quotquot receperunt eum, & Qui credunt in nomine eius, data potestatis fieri filios Dei non subiectum, sed effectum significat.

Homil. 9.
in Ioan.

Retractat.
lib. 1. c. 12.
Contra 2.
Epiſtol.
Pelag. lib.
1. cap. 3.

gnificent. Datam enim potestatem significat vt recipiendi Christum & credendi fiant filij Dei, quia filiationis huius adoptiuæ principium fides est, sicuti eius perfectio charitas est. Atqui vt illa eadem verba pro subiecto potestatis datæ accipiamus, & iam credentibus in Christum hanc potestatem datam intelligamus, potestas nihilominus hoc loco facultatem quandam & potentiam significabit, quam iam credentes accipiant vt fiant filij Dei. Nempe vt fiant filij Dei perfecti quoad omnem cultum & obsequium Deo præstandum. Quem sensum pulchre tradit S. Augustinus his verbis.

Huc transeant qui ex lege sunt, vt ex seruis filij fiant: nec sic tamen vt serui esse desistant, sed vt tanquam filij Domino & Patri liberaliter seruiant, quia & hoc acceperunt. Dedit enim potestatem ille vnicus filios Dei fieri credentibus in nomine eius.

*De Spir.
& lit. c. 31.*

Hæc ille. Hic sensus sublimis est, & valde genuinus ac germanus videtur, & aliquid propriū credentibus in filium Dei iam incarnatum designat, quod hoc loco docere voluisse Euangelista videtur. Tamen enim veteres iusti credentes in Christum venturum, & ex Dei gratia legem seruantes, filij Dei indubiè erant, tamen non habebant statum filiorum Dei.

Habere statum filiorum Dei, proprium potestati à Christo data.

Adhuc paruuli erant, & sub tutore ac pedagogo (vt Paulus ad Gal. 4. docet) sub ceremoniis legalibus, & in statu hominum, ex timore seruientium. Hæredes quidem erant & domini omnium, sicut filij noui testamenti; non tamen habebant statum filiorum Dei, statum libertatis, sed statum seruitutis & paruulorum. Nunc autem quotquot recipiunt verbum incarnatum, & credunt in nomine eius, transeunt à lege, vt docuit August. non sunt amplius serui, sed filij, statum libertatis, statum filiorum Dei acceperunt. Ideo subiunxit Ioan. *Qui ex Deo nati sunt*, quod mox cap. 3. latius explicabitur. Quam distinctionem iterum Paulus docuit, dicens. *Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba Pater: id est, in quo facti filij Dei, Deum & Patrem inuocamus, eique liberaliter seruiamus.*

Rom. 8.

Hæc est potestas & facultas eximia credentibus in Christum data, quæ quidem magna præstantia ac dignitas est, vt docet S. Greg. homil. 6. in Ezech. sed est etiam facultas & potentia gratiæ singularis, ipsius imprimis charitatis, qua accepta fiunt credentes filij Dei: de qua alibi idem Ioannes dixit.

1. Ioan. 3.

Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & simus.

Quibus ita explicatis, Caluini petulantia facilè retun-

ditur. *Ἐσθ' αὖ* hoc loco (inquit) praestat dignitatem vertere, ad
 refellendum Papistarum commentum. Hunc enim locum pessimè
 corrumpit, quia intelligunt optionem tantum nobis dari, siqui-
 dem hoc beneficio uti libuerit. Ita liberum arbitriū ex hac voce
 tanquā ignem ex aqua eliciunt. Habet hoc prima specie aliquid
 coloris, quò & Euāgelista non dicat Christum facere filios Dei, sed
 dare potestatem ut fiant. Hinc ergo colligunt, nobis gratiam hanc
 solum offerri, in arbitrio nostro esse eius fruēda vel respuēda fa-
 cultatem. Hæc ille. Cui primū respondemus, si Euāgelistæ
 verba aliqui coloris habent ad probandum liberum arbitriū,
 insulsa fuit illa amplificatio ex verbis Euāgelistæ liberū ar-
 bitrium tanquam ignem ex aqua nos elicere. Quid enim hoc
 coloris habet quod ex aqua ignis elici queat? Vbi ergo nō ap-
 ta contradictio, sed tanta probabilitas apparuit, ut ipsam pro-
 babilitatem aduersarius ipse proximis verbis agnosceret; mi-
 gni impostoris erat aperam contradictionem proclamare.
 Deinde respondemus, non Papistarum commentum aut cor-
 ruptelam, sed doctissimorum Patrum, quorum verba citau-
 mus, acerrimū iudicium esse, ex his Euāgelistæ verbis liberū
 arbitrium stabiliti. Tertio respondemus mentiri Caluinum
 quum ait intelligere nos, *optionem tantum nobis dari, si bene-
 ficio gratia uti libuerit*. Dicimus enim cum Euāgelista, po-
 testatem & facultatem nobis à Deo dari qua velimus fieri fi-
 lij Dei; ipsumque adeò velle, & liberrimè velle, per hanc po-
 testatem nobis conferri. *Hanc dicimus potestatem* (ait Augu-
 stinus loco citato) *ubi voluntati adiacet facultas faciendi. Vbi
 de hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si vult facit, si
 non vult non facit*. Hæc ille, moxque probat, ipsum credere
 seu fidem habere, & fieri filios Dei, in nostra potestate esse, quia
 hanc potestatem Deus nobis dedit, ut ex his Euāgelistæ ver-
 bis probat. Potestatem ergo intelligimus non optionem
 tantum si volumus, sed efficaciam ut velimus: quæ volendi
 efficacia, volendi libertatem non tollit sed statuit, non im-
 pellit sed adiuvat. Talis quippe efficacia est, ut si volumus
 facimus, si non volumus non facimus, id est, ut libera ele-
 ctione faciamus. Audiamus nunc tamen quomodo quod ha-
 ctenus affirmavit Calvinus, probet. *Sed hoc* (inquit) *frivolū
 unius vocis aucupium contextus euertit. Nam continuo post
 subiicit Euāgelista fieri Dei filios non propria carnis voluntate,
 sed quum ex Deo nascuntur. Quasi verò liberū arbitrium Dei
 gratia adiutum, sit carnis voluntas, aut electio carnalis, &
 non electio planè spiritualis, quæ à Spiritu Dei ortum capit,*
 aut

Caluini
 perulantia
 retunditur.

De Spir.
 & lit. c. 30.

aut quasi facultas liberi arbitrij quæ hæc statuitur, sit facultas
 carnis, & non potestas à Deo data, vt contextus habet. Ita in
 media luce lectoris sui oculos fascinare se posse cõfidit Cal-
 uinus. Videamus sequentia. *Quod si fides nos regenerat vt si-
 mus filij Dei, & eam calitus inspirat Deus; aperit cor stat non
 potentialiter tantum à Christo nobis offerri adoptionis gratiam,
 sed ipso actu, vt loquuntur.* Hæc ille. Non fides nos regenerat,
 vt simus filij Dei, sed Deus per fidem vt regenerationis prin-
 cipium nos regenerat, vt simus per charitatẽ filij Dei, & hæc
 quidem fidem Deus inspirat; *Dei enim donũ est, non ex nobis;* *Ephes. 2.*
 sed sic inspirat, vt nisi volentes non credant, ideòque in po-
 testate hominis sit accepto fidei dono credere vel non cre-
 dere. *Vide (ait Augustinus) vtrum quisque credat si noluerit,
 aut non credat si voluerit. Quod si absurdum est (quid est enim
 credere, nisi consentire verum esse quod dicitur; consensio autem
 utique volentis est) profectò fides in potestate est. Sed non est po-
 testas nisi à Deo. De ipsa igitur fide verè dicitur, Quid habes
 quod non accepisti? Nam vt credamus, Deus dedit. Nusquam
 autem legimus in sanctis Scripturis, Non est voluntas nisi à Deo.
 Et rectè non scriptum est, quia verum non est. Alioquin etiam
 peccatorum, quod absit, ausi hor est Deus, si non est voluntas nisi
 ab illo. Vnde intelligimus malos accipere potestatem malefa-
 ciendi ad damnationem mala voluntatis sua, bonos autem ac-
 cipere potestatem credendi ad probationem bona voluntatis sua.*
 Hæc Augustinus. Sic ergo fides cælitus inspiratur, vt quam- *Liberum
 arbitrium
 cum Dei
 gratia.*
 nis ex dono Dei actu credamus, hoc tamen donum potentia-
 litati non repugnet, nec liberam credendi & nõ credendi po-
 testatem auferat, sed contrà hanc nobis potestatem tribuat,
 vt liberè credamus. Vtrumque vidit & docuit Augustinus:
 Deum facere vt credamus, & ipsum actu credere à Deo esse.
 Hoc tamen Dei opus in nobis potestatem credendi liberam
 à nobis non tollere, sed contrà hoc Dei opus hanc liberam
 credendi potestatem nobis conferre. Sicut Pelagius dicebat, *Epist. 107.*
*Si est Dei gratia, non est liberum arbitrium; sic è diuerso Cal-
 uinus censet, Si est liberum arbitrium, non est Dei gratia.*
 Vtrumque contra Pelagiũ docuit S. Augustinus. Vtrumque
 contra Caluinum, omnesque alios hæreticos, docet Ecclesia
 Catholica. Dei gratia facit vt credamus, quia adiuuat vt cre-
 damus; nec sine adiutorio gratiæ possumus credere. Lux fa-
 cit vt videamus, quia adiuuat visum; & sine præsentia lucis
 oculus non videt. Oculus tamen seipsum claudere potest
 vt non videat; & licet potestatem videndi imò & actum
 ipsum

Vide D.
Bernardū
in tract. de
gra. & lib.
arbitrio.

ipsum à luce accepit, tamen potestatem non videndi nō amittit. Sed sicut ad actum videndi duo concurrunt, lux affluens & oculi apertio, idque ita vt totus ille actus cum luci tum oculo tribuatur, nec partim lux partim oculus faciat videre, sed vtrumque coniunctim; sic ad actum credendi duo concurrunt, Dei gratia illuminans, excitans, & pulsans ad ostium cordis, & ipsum cor per illam gratiam adiutum seipsum aperiens, idque ita vt actus ille credendi totus sit ex gratia, & totus ex libertate cordis seipsum mouentis & aperientis. Quam ob causam hanc Dei gratiam, potestatem hoc loco & facultatem quandam supernaturalem homini datam *Evangelista* appellat: & frustra Calvinus proprium vocabuli sensum inuertere conatus est.

14. Verbum caro factum est.

Sex hæreses refutata.

Variæ hæreses hac parua sententiâ refutantur, sed imprimis. Prima Cerinthi, & eorum qui purum hominem Christum ponunt, nec ante existentem quam natus esset ex virgine. De Christo enim dicitur. Verbum quod erat apud Deum in principio, homo factus est. Non ergo purus homo, sed Deus & homo Christus erat. Secunda Nestorij, qui duas personas in Christo posuit. Si enim duæ personæ sunt in Christo, fieri non potest vt homo sit Deus aut Deus sit homo; sicut vna persona non potest prædicari de altera; & sic verè nō diceretur verbum factum esse carnem. Tertia Manichæorū qui veram in Christo carnem negauerunt. Si enim non fuit in Christo vera caro: sed apparens & ficta; falsum erit, *Verbum caro factum est.* Quarta Eunomij & aliorum quorūdam, qui voluerunt hoc loco verbū impropiè accipi pro eo quod Deus per alium loquitur, non pro eo per quod Deus intelligit, sibi que internè loquitur. Sed sic dicendum erat, Verbum factum est ad carnem vel carni, & non, Verbum caro factum est, vt argumentatur Ambrosius lib. de Incarnat. Domini cap. 6. Quinta, hæresis Valentini, qui corpus Christi substantiæ creatae fuisse aiebat: quam hæresim, vox illa, Caro, aperte refutat. Sexta Eutycheus, qui post vniōnem nisi vnā in Christo naturam ponebat. Sed vox *factum est*, vniōnem signat duarum naturarum quæ integræ maneat. Nisi enim essent integræ, nec verbum erit caro, nec caro verbum.

Varia hæreses ex praua intelligentiâ.

Rursum ex horum verborum praua intelligentiâ quædam insignes hæreses exortæ sunt. Arius asserēbat verbū carnem

solam

solam assumpsisse, non animam; quia dicitur, *Verbum caro factum est*, & non, *Verbum homo factus est*. Sed carnem pro toto homine synecdochicè accipi more Scripturarum, & alibi animam humanam Christum habuisse, vt Ioan. 10. & 12. & Matth. 27. patet; nec fieri posse quin qui ad naturam nostram sanandam venit, animam imprimis, quæ maximè indigebat sanitate, assumeret, Doctores respondent. Apollinaris aiebat verbum assumpsisse animam tantùm sensitiuam, quæ carni est propria; non autem rationalem, quam aiebat à diuinitate suppleri. Sed eisdem Scripturis refutatur quibus Arius; & hoc maximè argumento vterque, quia secundum illos Christus non fuisset homo. Cur igitur non dixit, *Verbum homo factum est*, sed, *Verbum caro factum est*? Tres causas assignat Tolerus in hunc locum valde aptas & accommodatas. Vna est, vt in hac admirabili coniunctione extremorum distantia magis exprimeretur. Nam in verbo non potest intelligi nisi intellectualis natura. Ideo non dixit filius, sed verbum. Caro, quum sit tota sensibilis, est alterum extremum remotissimum. Secunda ratio, vt ipsa coniunctio perfectius innotesceret. Verbum homo factus intelligi potuit quoad animam tantùm: sed verbum caro factum, quum quod minus hominis est includat, dubitandi locum non relinquit, quia quod in homine excellentius est, animam scilicet, sibi vniuerit. Tercia causa est, quia quum homo in Scripturis non vocetur caro nisi post peccatum & propter peccatum, Evangelista vt finem coniunctionis huius notaret, qui erat peccatores saluos facere, signanter dixit, *Verbum caro factum est*.

16. *De plenitudine eius accepimus omnes, gratiam pro gratia.*

Nobilissima hæc sententia vt maximum incarnati filij Dei beneficium tradit, ita aliquam in verbis difficultatem habet. *Plenitudo* est ipsa diuinitas Verbi vnita humanitati, de qua Paulus Coloss. 2. *In quo habitat plenitudo diuinitatis corporaliter*. Est etiam gratia increata Christi ex vniõne diuinitatis in humanitatem deriuata, quæ vt fons quidam in ea residet, vnde in omnes Christo per fidem vnitos diffunditur. Quicquid enim spiritualis gratiæ ab orbe condito in homine post lapsum fuit, per fidem in Christum data fuit, quod vox: *Omnes*, significat, & in ea voce Ioannis seipsum omnèsque veteres iustos comprehendit. Vnde & Paulus ad Ephes. 1.

*Incarnati
filij Dei
beneficiũ.*

Qui

Qui benedixit nos in omni spiritali benedictione in celestibus in Christo, id est, per Christum. Verbum accepimus, ostendit spirituales gratiam ex Christi plenitudine in nos derivatam, verè nobis esse inhaerentem, & non imputatam, ut volunt hæretici. Quam enim gratiam accepimus, eam habemus & possidemus ipsimet. Gratiam pro gratia, varij variè exponit. Sed literalis sensus totius sententiæ congruens hic est: Pro gratia quæ in Christo redundanter & exuberanter fuit, nos gratiam accepimus pro mensura & modulo nostro, & sic ex plenitudine eius omnes accepimus. Quia Christus gratus fuit Patri, & plenus gratia ac veritatis, potuit ille nos Deo gratificare, & varia gratiarum dona nobis promereri: & quod potuit, fecit. Gratificavit nos (ait Paulus) id est, gratia replevit, ut ex verbo ἔχρησεν, quo Paulus utitur, optimè deducit Christomus, in dilecto filio suo. Et alibi apertius. Multo magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Iesu Christi, in plures abundavit. Docet gratiam Dei & donum in multis abundare, ἐν τοῖς πολλοῖς, propter gratiam unius Christi. Sic gratiam pro gratia accepimus. Calvinus hic eorum sententia subscribere dicit, qui nos irrigari dicunt effusis in Christum gratijs, quia hæc est unctio qua Christus delibutus fuit, ut nos secum omnes ungeret; unde & ille Christus vocatur, nos Christiani. Hæc ille, inhaerentia planè nobis gratiarum dona agnoscens, quia & irrigari nos & ungi gratiarum donis fateatur. Sed & ad illud verbum Pauli ad Rom. 5. citatum sic scribit. Donum est fructus misericordiae seu gratiae Dei, quia ad nos pervenit. Nempe reconciliatio, iustitia, vita novitas, & quicquid simile est. Per gratiam unius Christi exponit, quia ex eius plenitudine omnes hauriunt, & ex sua abundantia Christus in nos transfundit. Quæ iterum inhaerentem nobis per Christum iustitiam docent. Neque enim haurit, nisi qui accipit & possidet. Nec quod in aliquem transfunditur, extra illum est, sed in illo. Beza hoc loco de illa gratia Evangelistam loqui vult, quæ in homines est effusa per Christi prædicationem. Quasi hic de doctrina ageret Evangelista, & non de illa gratia quæ doctrinæ opponitur; quod verba proximè subsequentiæ manifestum faciunt. Lex enim per Moysen data est, gratia autem & veritas per Iesum Christum facta est. Nomine legis totam doctrinam complectitur. Gratiam illi opponit quæ per Christum facta est, non à Christo prædicata est. Facta est illa gratia per Christum non docendo, sed spiritum suum in corda nostra mittendo. Misit Deus spiritum filij sui in corda vestra clamans

Iustitia inhaerens.

Ephes. 1.

In cōment. ibidem. Rom. 5.

Veritas à Calvino extorta.

Beza corruptela.

Galat. 4.

clamantem, id est, clamare facientem, *Abba Pater*, id est, quæ facit vos Deum diligere vt patrem. *Itaque iam non estis serui, sed filij.* Idem Beza ad verba Pauli ad Rom. citata, in verbo quidem *χρησασθε* ludit, vt beneficium illud noter, quo Deus Christi iustitiam nobis imputat, & sic gratificat nos in Christo (quod eius figmentum in caput ad Rom. s. latè refutauimus) sed de verbo *χρησασθε*, de gratia Christi, & dono per gratiam Christi in nos redundante, nihil profus impostor dicit. Ita quando corrumpere Scripturas nequeunt, omnem ipsarum tractationem callidè prætermittunt.

17. *Gratia & veritas per Christum facta est.*

Gratia per Christum facta est (ait Augustinus) vt data *Cōtra Falsam*
indulgentia peccatorum, quod in lege præceptum erat, ex sum lib.
 Dei dono custodiretur. Duo dicit per Christum facta, remis- *22. cap. 6.*
 sionem peccatorum, & gratiam implendi legem. Vtriusque sanè tota Trinitas author est. Sed hæc per Christum facta dicitur, quia solus Christus hæc duo nobis promeruit, obtinuit, procurauit. Designatur hinc causa instrumentalis diuinitati coniuncta. Vtrumque etiam hoc verbo gratiæ comprehendit agnoscit hoc loco Caluinus. *Gratia* (inquit) *nomen generaliter accipio tam pro remissione peccatorum, quàm pro renouatione cordis, denique quicquid ad spiritualem iustitiam spectat. Eius autem duæ sunt partes: quod gratis se nobis Deus conciliat, & quod legem suam cordibus inculpsit iuxta Hierem. verba cap. 31. vers. 31. ac intus per spiritum suum in illius obedientiam homines reformat.* Hæc ille. Quæ valde notanda sunt. Duæ enim Caluini hæreses hæc explicatione euertuntur. Imputatiua iustitiæ, & mandatorum obseruatio nemini possibilis. Nunc enim præter remissionem peccatorum agnoscit spiritualem iustitiam in cordis renouatione positam, & per hæc renouationem ad legis obedientiam corda reformari. Hoc effecit huius loci euidentiæ, quæ fucum non admisit.

*Caluina-
na hæreses
ex ipso Cal-
uino refu-
tata.*

29. *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.*

Vocat Christum agnum Dei, quasi victimam singularem à Deo datam; non vt agnum Paschalem. aut agnum qui quotidie mane ac vespere offerebatur, qui peccata tollere non poterat; sed vt agnum illum qui *sicut ovis ad occisionem ductus*

Peccata
dupliciter
tollit Chri-
stus.

1. Ioan. 3.

Beza Cal-
uinum cor-
rexit.

ductus est, & coram tondente se obmutuit, Esaïæ 53. & Hieremi
11. Tollit peccata mundi, partim expiando illa per modum
sacrificij, & pœnas illis debitas exoluendo, partim ab eius
seruitute liberando, quæ est propria gratia huius agni. In hoc
enim apparuit, ut dissoluat opera diaboli, quæ sunt peccata.
Hanc gratiam hoc loco Caluinus negat. Christus (inquit)
peccata nostra ferendo aufert. Quamuis ergo peccatum in no-
bis perpetuò hæreat, tamè, quoad Dei iudicium, nullum est, quia
abolitum Christi gratia nobis non imputatur. Hæc ille. Sic in
sensu Caluini, Christus re vera non tollit, sed tolerat, nec au-
fert, sed fert peccata mundi: quia illa perpetuò hæere pe-
mittit, & manent semper, sed non imputantur. Quare hæc
absurdam & impiam deprauationem correxit ipse Beza. Agni
(inquit) vocabulo significatur sacrificium, cuius sanguine de-
leto chirographo expiamur. Tollendi vocabulo naturalis illius
labris ac macula sublatio designatur, quum Christo per bap-
tismum insitis nobis vetus homo moritur, & nouus induitur. Illud
ad iustificationem, hoc ad sanctificationem pertinet. Hæc Be-
za, magistri sui pestilentem doctrinam rectissimè corrigent.
Aliam nunc corruptelam ponit Caluinus. Quia vnus (inquit)
Christus tollit peccata, omnes humane satisfactiones, piacula
omnia, & redemptiones euertuntur; ut certè nõ nisi impia com-
menta sint diaboli astu inuenta. Sed non aduertit impostor
impius duo. Primò, Christum vt causam vniuersalem tollere
omnia peccata: alias autem esse causas particulares per quas
illa vniuersalis applicatur, vt vel ipsa Sacramenta gratiæ, vel
necessariam cuiusque dispositionem. Secundo, satisfactiones
pœnitentium non adhiberi quasi peccati redemptiones aut
piacula, vel quoad culpam, vel quoad pœnam æternam, sed
vel quoad pœnas tẽporales adhuc peccato debitas exoluen-
das, vel quoad ipsius peccatoris necessariam quandam medi-
cinam & correctionem. Quæ propterea omnes à tota anti-
quitate diligentissimè inculcatæ, non astu diaboli hodie in-
uentæ, sed astu & nequitia diaboli ab hæreticis eius ministris
hoc tempore agitatæ & explosæ fuerunt.

32. Vidi Spiritum sanctum descendentem quasi
columbam de celo.

Veteres quidam hæretici hoc loco abusi sunt, vt Cerin-
thus & Arius, teste Epiphanio her. 28. & Athanasio orat.
2. contra Arianos: ille, quod Christus antea purus homo nunc
pri

primùm Spiritum S. acceperit, per quem postea miracula fecerit; hic quod nouam perfectionem secundùm naturam diuinam à Spiritu S. acceperit. Vtraque hæresis refellitur per illa verba prius verificata, *Verbum caro factum est*. Nam sic antea Deus erat; & Deo nulla accedere perfectio potest. Factus est ille descensus, vt accepta prius plenitudo gratiæ, hoc signo manifestaretur, non vt eam acciperet.

Abusus quoque hoc loco Calvinus est, qui Christi corpus non àliter sub vero pane adesse docet quàm Spiritus S. sub specie columbæ aderat. *Quibus (inquit) oculis Spiritum videre Ioannes poterat? sed quia columba certum & minimè fallax presentia Spiritus symbolum erat, Spiritus metonymicè vocatur: non quòd verè sit, sed quòd ostendat quantum fert hominum captus. Atque hæc translatio irita est in Sacramentis. Cur enim Christus panem appellat corpus suum, nisi quia rei nomen apud ad signum transfertur? præsertim ubi signum verum & efficax simul pignus est, quo certiores reddimur rem ipsam, quæ signatur, nobis præstare. Non tamen intelligas Spiritum columba inclusum fuisse, qui calum & terram implet, sed virtute fuisse presentem, vt sciret Ioannes non frustra oculis suis obijci tale spectaculum. Quemadmodum nos Christi corpus scimus non alligatum esse pani, sed eius tamen participatione fruimur. Hæc ille. Cui stultæ similitudini paucis respondeo. Si Spiritus S. qui vbique est, non esset verè præsens in illa columba, seu vera seu apparente; nec descendere, nec à Ioanne visa fuisse, vero sermone diceretur. Ergo si Christi corpus siue cum pane, siue in pane, siue in specie panis verè tangitur, manducatur, accipitur, debet esse verè & realiter præsens; alioqui falsum erit quòd tangitur, accipitur, manducatur ibi Christi corpus. Sic hæc comparatio realem corporis Christi præsentiam, quam in solo cælo ponit Calvinus, necessariò & efficaciter demonstrat. Deinde nulla Scriptura dicit, Accipimus aut manducamus corpus Christi quasi panem, sicut hic Ioannes dixit, *Vidi Spiritum descendentem sicut columbam: nec de Spiritu S. prædicatur columba, sicut de eo quòd Christus dixit, Accipite, & manducate, prædicatur corpus Christi. Quare iterum inepta est & insulsa ista Calvini comparatio. Deinde natura metonymiæ hoc habet, vt signum quidem pro re signata pronuntietur, vt arma pro bello, toga pro pace, laurea pro triumpho, non autem econtrà vt res signata pro signo efferatur, bellum pro armis, pax pro toga, triumphus pro laurea. Atqui Calvinus**

*Præsentia
corporis
Christi in
Venerab.
Sacramen
to.*

in sua metonymia non signum pro re, sed rem signatam pro signo à Christo effertur vult; vt dicens, *Hoc est corpus meum*, corpus effertur pro pane significante corpus. Quare etsi hic esset aliqua metonymia vt columba signum esset descendens Spiritus qui verè non descenderet (quod planè falsum est) tamen comparatio eius locum non haberet. Hic enim poneretur signum pro re signata, columba pro Spiritu S. At in Christi verbis effertur corpus pro pane iuxta Caluinum, id est, res signata pro signo; quod est contra naturam, metonymia: de quo plura apud Matth. diximus.

Matth. 26.

42. Tu vocaberis Cephas, &c.

Cyroll. lib.
2. cap. 11.
Chrysof.
homil. 18.

Primatus
Petri.

Calvini
cauillationes
in iul.
sa.

CHRISTUS hic Simoni fratri Andreae nomen nouum vt promittit, vt iudicant Cyrillus & Chrysof. in huoc loco; vel nunc imponit, vt tenet August. de consens. Euang. lib. 2. cap. 17. & 53. & lib. 4. capite 3. (& prior sententia probabilior videtur) proprio tamen eius nomine retento. Vbi duo Christus significare voluit. Primum quòd in veteri nomine non mutato ceteris Apostolis æqualis ac similis esset alterum quòd nouo nomine superaddito super Apostolicam dignitatem primatum accepturus esset. Cephas enim in lingua Syriaca significat non quemlibet lapidem, sed magnum lapidem, qualis in fundamento ponitur: quod etiam Christus ipse Matth. 16. expressit dicens eidem: *Tu es Cephas, & super hunc Cephalem edificabo Ecclesiam meam.* Notandum quoque quòd Christus hæc verba illi dixit, *Intuitus eum*, id est, sicut supernaturali intuitu proprio nomine eum vocauit quem antea non viderat, patrisque nomen adiunxit; ita super naturali intuitu futurum eius nomen ac potestatem nomine significatam prædicit. Sed hanc totam obseruationem literæ Euangelicæ in hærentem veritatis Euangelicæ hostis Caluinus putidis suis cauillationibus explodere conatur. *Ridiculi* (inquit) *sunt Papistæ, qui Petrum in Christi vicem substituant, vt sit Ecclesiæ fundamentum: quasi non ipse quoque in Christo, cum reliquis fundatus sit.* Ridiculus nugator Caluinus est, qui hoc Papistis obiecit, quod nullus Papista dicit. Non enim Petrum in Christi vicem substituant, vt tale sit fundamentum Ecclesiæ quale Christus est, perinde ac si in Christo cum reliquis non fundaretur: sed vicarium illum esse fundamentum, ab ipso Christo suam semper Ecclesiam ædificante positum, iuxta manifestissima Christi verba Matth.

Matth. 16. affirmant. Hæc si Calvinus non intellexit, *qua ignoravit, blasphemat*: si intellexit, cauteriata conscientia *in hypocrisi mendacium loquutus est.* Addit adhuc Calvinus. *Bis autem ridiculi sunt, dum ex lapide Caput faciunt.* An non rantundem Iudæus aliquis contra Christianos garriet, qui Christum lapidem angularem *Caput super omnem Ecclesiam esse prædicant?* Planè enim sicut Christus lapis angularis, cui totum innititur ædificium, est hoc nomine caput & principium vitale totius Ecclesiæ; sic Simon factus à Christo petra & lapis fundamentalis, est caput Ecclesiæ vicarium à Christo constitutum. Aliquid pro Evangelica veritate dixisse hoc loco sibi visus est Calvinus, quòd Christus his verbis *futuram in Petro fidei constantiam, & gratiam inuicta fortitudinis,* quam illi daturus esset, illi prædixerit. Sed hoc commentum Calvinianum, ipsamet Christi verba huius noui nominis sensum explicantia perspicuè euertunt. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* De robore ac fortitudine loquitur Christus non Petri personæ peculiari (in qua Paulus aliique Apostoli Petro inferiores non erant) sed respectu Ecclesiæ suæ super talem petram ædificandæ, vt latius ad Matth. cap. 16. dictum est. Calvinus nihil attendit litera Evangelica, sed penitus despecta, suum substituit commentum in schismatis sui fauorem, qui huic Christi vicario lapidi adhærere recusat.

46. *Et dicit ei Nathanael: A Nazareth potest aliquid boni esse?*

Nathanael iste, verus Israelita, & in quo dolus non esset, rectus ac simplex ac timens Deum, & in Scripturis bene versatus ac doctus, vbi audiuit à Philippo, *quem scripsit Moyses in lege, & Propheta, inuentum esse Iesum à Nazareth,* tamen iuxta Scripturas ex Nazareth, aut ex tota Galilæa, vt postea Nicodemo obiectum fuerat, venturum Messiam non meminerat, sed ex Bethlehem Iudæ, admiratur quidem & dubitat de testimonio Philippi, non tamen illud prorsus repellit, nec proteruè reluctatur. Multo se aliter habent nostri temporis hæretici, homines dolosi ac proterui, qui statim ac vnam voculam Scripturæ suo iudicio intellectam & expositam nacti sunt, contempnunt non vnum aut illiteratum hominem, qualis Philippus tunc erat, sed omnes Doctores, totam antiquitatem, totam Ecclesiam. Non

tale testimonium habent hæretici pro suis erroribus, quale habuit Nathanael contra ea quæ dicebat Philippus: & tamen pertinacissimè suum iudicium Ecclesiæ toti præferunt. Ac bonus & simplex Nathanael à Christo laudatus, ignorantiam suam corrigi passus est, dicente Philippo, *Veni, & vide*. Ille ut in Messiam credere inciperet, docilem se præbet, utcumque aliter sonare Scripturæ viderentur. Bonus Christianus ut à fide se abduci non patiarur, tametsi aliquid in Scripturis receptæ fidei aduersum appareat, docilem se præbere debet, ut veniat ac videat; nempe ad illam lucem quam Christus posuit ut homines videant, & quibus dixit, *Vos estis lux mundi*: ad Pastores & Doctores quos Christus dedit, ut ad veritatis agnitionem homines perducerent; non ad novos sectarios, Evangelij titulum præferentes, & obedientiam Evangelicam penitus violantes. Quo in genere multa ad hunc locum garrit Calvinus, ut exemplo Nathanaelis ad novos dogmatistas lectorem alliciat; cuius malis artibus ac technis hoc paruum antidotum opponere operæpretiū duxit.

Matth. 5.
Ephes. 4.

IN IOANNIS CAP. II.

4. Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea.

Domin. 2.
post Epiph.

Mendaciū
Caluini
duplex.

DE hac Christi responsione, quæ durius sonare, & repulsam significare videtur, in Prompt. Catholico latius egimus. Caluini tamen hoc loco disputatio, quam illic non attigimus, excutienda non est. *Insignis* (inquit) *locus*. Cur enim matri præcisè negat, quod liberaliter alijs quibuslibet toties postea concessit? Duplex hic mendaciū. Nec enim quod B. Virgo suggererat, Christus præcisè negat, sed adhuc differendum insinuat: nec quod hic B. Virgo petebat, alijs postea concessisse legitur. Ad prius quod attinet, si præcisè negasset, non reddidisset causam cur statim non faceret, dicens, *Nondum venit hora mea*. Imò hæc dicens, spem faciendi quod petebat matri dedit: quod illa rectè intelligens, monet ministros ut quodcumque dixerit illis Iesus, id faciant. Quare SS. Doctores affirmant ob matris intercessionem Christum hoc miraculum citius fecisse: Ambros. serm. 16. in Psal. 118. Cyrill. lib. 2. cap. 11. in Ioan. & Chrysostomus homilia 21. in hunc locum. Ad posterius quod attinet, aliorum quidem postea precibus sæpe concessit

concessit Christus quæ ad suam vel suorum salutem flebiliter postulabant. Sed huius generis beneficium, quod nec animæ nec corporis salutem concernebat, sed ad civilem quandam honestatem pertinebat, aliis postea concessisse non legitur. Pergit mentiri Calvinus. *Deinde cur simplici repulsa non contentus eam in vulgarem mulierum ordinem cogit, nec iam matris nomine dignatur?* Aliud hoc est mendacium, cum insigni blasphemia coniunctum. Mendacium est quod in vulgarem mulierum ordinem B. Virginem cogit Christus. Blasphemia est, quod Christus matrem suam matris nomine non dignatur. At (inquies) vocat illam mulierem, non matrem. *Quid mihi tibi est mulier?* Itane verò, quia sic loquitur Christus, matris eam nomine non dignatur? Dic obsecro: Christus in cruce pendens, quum B. Virginem virgini commendavit, an matris eam nomine dignatus non est? an pro vera matre illam non habuit? aut matris nomine indignam censebat, quia eodem verbo usus dixit, *Mulier ecce filius tuus?* Quis non videt quum maximū suum erga illam amorem & curam filialem ostenderet, mulieris tamen vocabulo usum fuisse? An hic quoque illam in ordinem coëgit? An non maximè illam honoravit, & filialem illi honorem atque amorem eo maximè articulo demonstravit? Impij Manichæi simili argumento vsi, B. Virginem veram Christi matrem fuisse pernegabant. Increduli Pagani eodem etiam argumento vsi Christum accularunt ut parentis suæ contemptorem. Impius Calvinus hæretico & pagano spiritu plenus, eodem argumento ludens, Christum matrem suam in ordinem coëgisse, nec matris nomine dignatū fuisse obloquitur. Atqui quod eam mulierem vocat, nihil quàm communem ac receptum tunc loquendi modum sequutus viderur. Certum est ex aliquo contemptu non eo usum vocabulo, quum in Cruce eodem vsus fuerit, ubi summi amoris illustre testimonium dedit. Nunc ex istis mendaciis quid molis substruat Calvinus, expendamus.

Hæc Christi voce palam constat denunciari hominibus ne nominis materni honorem superstitiosè in Maria euehendo, quæ Dei propria sunt in ipsam transferant. His Calvinus mendaciis palam constat denunciari hominibus, ne tam scelerati impostoris nomē euehendo, quæ Dei ministris propria sunt in illū transferant, & pro ministro Evangelico habeant qui Satanæ minister fuit. Ad nominis materni in B. Virgine honore quod attinet, quàm illum non superstitiosè sed piè ac religiosè pij omnes & orthodoxi euehant atque extollant, eamque hoc

Mendaciū
tertium est
Christi
blasphemia
mūm.

August.
tract. in
Ioan. Iuā
stin. Mari
lib. quest.
Gen. resp.
136.

B. Virgini
honore
deficitur.

Ad cap.
Ioan. 7.
ver. 5.

In Prompt.
Cathol.
Dom. 2.
post Epi-
phaniam.
Her. 79.

Caluini
accusatio
circa titu-
los B. Vir-
ginis.

B. Virginis
tituli ex
Scriptura-
rum ana-
logia pro-
bantur.

nomine præ cæteris Sanctis omnibus rectissime venerentur, contra insulas Caluini cauillationes infra latius ostendimus. Concludit tamen hoc loco Caluinus: *Sic ergo matrem Christus alloquitur, ut perpetuam ac comunem seculis omnibus doctrinam tradat, ne immodicus matris honor diuinam suam gloriam obscuret.* Cur huiusmodi verbis matrem suam Christus hic allocutus fuerit, & quam doctrinam in illis verbis tradere voluerit, ex SS. Patrum iudicio alio in loco demonstrauimus. Quibus etiam addimus recte sensisse Epiphanium, qui affirmat matrem Domini mulierem à Domino vocatam, quia consulere & prouidere futuris voluit. Fuerunt enim quidam postea qui B. Virginem ut deam venerati sunt, eique sacrificauerunt, qui certe hoc verbo *Mulier* conuincuntur, quod substantiæ & naturæ creatæ eam fuisse probat, sicut alij Sancti sunt. An fortè à Catholicis hodie B. Virgini immodicus aliquis honor impeditur, qui diuinam Christi gloriam obscuret, aut huic quoque sæculo, Christi illa doctrina necessaria est? Omnino ita censet Caluinus. Subiungit enim. *Porro quam necessaria hac admonitio fuerit, ex crassis fœdisque superstitionibus que postea sequuta sunt, plus satis notum est. Facta est enim Maria Regina cœli, spes, vita, & mundi salus. Denique est progressus est vesanus furor, ut Christi propemodum nudati spoliis eam ornarent. Quumque has execrabiles in filium Dei blasphemias damnamus, maligni & inuidi vocamur à Papistis, imò improbè calumniantur, S. virginis honorem hostiliter à nobis impugnari. Quasi verò non habeat quantum illi honoris debetur nisi dea fiat: aut hoc illi sit honorificum, sacrilegis titulis ornatam in Christi locum subrogari. Atrocem ergo illi Maria iniuriam faciunt, quando, ut mentitis eam laudibus deformant, Deo eripiunt quod suum est. Hæc tota est hoc loco Caluini accusatio, & contra Catholicas & orthodoxas voces speciosa declamatio: quæ tota vel in crassa Scripturarum ignorantia fundatur, vel affectatæ maleuolentiæ oratio est. Totus accusationis neruus ac vis vniuersa (quam multis verbis amplificauit) in eo consistit, quòd Beata virgo à Catholicis prædicatur *Regina cœli, spes, vita, & mundi salus.* Hoc postremum vbi vel apud quos legerit, nescio. Ab Ecclesia certè in publicis officiiis ac precibus suis, *Salus mundi*, nūquam (quod sciam) prædicatur. Cæterū si spes, vita, ac salus nostra (quod penè æquiualeat) hæc beatissima virgo absque manifesta Dei aut Christi iniuria vocari non potest, corrigat Caluinus illas Scripturas quæ personis multo inferioribus eisdem titulos ascribit. Corrigat*

rigat Paulum dicentem Timotheo Episcopo, *Hac faciens, teipsum & alios saluos facies.* Corrigit Iacobum dicentem: *Qui conuerti fecerit peccatorem à viis suis malis, saluabit animam eius à morte.* Corrigit Ioannem dicentem: *Qui orat pro fratre non peccante ad mortem, dabit ei vitam.* Denique ipsum Christum homo audax corrigit, dicentem in Euangelio: *Qui corrumpit fratrem suum, (audientem & obsequentem) lucratur eum.* Si enim qui alium saluum fecit, salus eius dici potest; & qui alteri vitam dedit, vita eius vocari potest; nec huiusmodi locutiones refugit Scriptura, quia ad vitam & salutem partiales & subordinatæ causæ sunt; quid peccat Ecclesia, quæ ob similes effectus similes titulos beatissimæ virginis attribuit? Quod enim prædicando veritatem, corripiendo peccantes, orando pro peccatoribus, nos in hac vita facimus; id multo vberius beatiss. virgo suis apud Deum precibus & intercessionibus præstat: nisi fortè falsum erit, beatiss. virginem orantem pro peccatore non peccante ad mortem, dare illi vitam, quod Ecclesia prædicat; & verum erit, quemlibet nostrum orantem pro fratre non peccante ad mortem, dare ei vitam, quod Ioannes affirmat; aut plus valeat apud Deum peccatoris pro peccatore, quàm beatissimæ virginis in cælo regnantis pro peccatore intercessio. Denique discere Calvinus debet illa attributa seu epitheta, quæ soli Deo conueniunt, nulli sanè creaturæ vlllo in sensu attribui posse, qualia illa sunt: Omnipotens, æternus, infinitus, Creator, finis & principium rerum; Dominus vitæ & mortis; vel etiam alia Christi propria, Mundi redemptor, iustificator seu iustitia, sanctificatio, & redemptio nostra: alia verò epitheta & attributa quæ soli Deo per excellentiam conueniunt, Sanctis verò & iustis etiam in hac vita per participationem & analogicè conuenire possunt, vt bonum esse, iustum, sanctum, sapientem, patrem, magistrum, lucem, petram, fundamentum, sine vlla Dei aut Christi iniuria Sanctis attribui; imò cum certa Dei offensâ illis pertinaciter negari, qui amicos suos honorari vult, despici non vult; eorumque seu iniuriam seu honorem sibi acceptum fert; vt illæ voces in Scriptura nos docent. *Non te spreuerunt, sed me. Qui vos audit, me audit. Si sermonem meum seruauerint, & verbum meum seruabunt. Nolunt audire te, quia nolunt audire me:* & multa huiusmodi. Sed plura hac de re olim disputauius, quæ videre lector poterit. Cur etiam Regina cæli ab orthodoxis meritisimè vocetur, eodem in opere demonstrauimus. Ex quibus omnibus perspicuum euadit, Calvinum cum suis

1. Tim. 4.
Iacob. 5.

1. Ioan. 5.

Matth. 18.

Epitheta
quadam
soli Deo
propria.

1. Reg. 8.
Luc. 10.
Ioan. 16.
Ierem. 2.
In Præp.
Cath. in
festo Natiuit.
B.
Virg. & in
festo Visitationis
&
Assumpt.

Antonius
Possseuinus
in Atheis-
mis here-
ticorum,
An. 1578.

Caluini
fæda men-
dacia.

optimo iure à nobis non *malignos* tantum & *inuidos*, sed im-
pios & *facilegos* vocari, qui sub specie honoris Christi, San-
ctos eius debito honore priuant & in ordinem cogunt: sicuti
veteres hæretici sub specie zeli erga Dei Patris honorem fi-
lio Dei detraxerunt, & in creaturarum ordinem redegerunt:
quod & hodie in Transilvania ter impius ille Frãnciscus David
moltus, sub specie extollendæ misericordiæ vnus Dei, ipsum
Christum Salvatorem esse mundi negavit, & eo nomine ca-
pite damnatus, in carcere insanus obiit. Huc quippe tandem
recidunt, qui primum Dei in terris ministros, postea in celo
Sanctos, tandem Christum ipsum sub specie honoris diuini,
primum honore spoliant, mox in ordinem cogunt, tandem pe-
nitus despiciunt atque contemnunt. Catholici B. virginem
neque deam faciunt, sed vt Dei matrè inuocant, vt eius pre-
cibus Deo cõmendentur; nec *sacrilegis titulis ornata in Chri-
sti locum subrogant* (sunt hæc duo fœda Caluini mendacia) sed
veris titulis etiam infra tantæ Matris dignitatem ornatam,
Christo Domino ita postponunt, vt non nisi per supplices ad
Christum preces aliquid ab illa postulent. Sacrilegi verò hæ-
retici sunt, atque imprimis Caluinus, qui *eam in vulgarem
mulierum ordinem à Christo cogi* affirmant, & hoc exemplum
pæpetuum esse ac omnibus seculis communem doctrinam pro-
nuociant, vt hodie vsque non nisi vulgari muliercula habenda
sit. Hæc Caluini hoc loco sacrilega audacia est, qui me-
dium tenere nesciens, vt deam faciat Christi matrem, pro
vulgari muliercula habendam censet. Dum vitant stulti vi-
tia, in contraria currunt.

18. Quid signum ostendis nobis quia hæc facis?

Captat hinc occasionem Caluinus Catholicorum neces-
sariam quandam pietatem acriter taxandi. Sed in eo
quod captat, capietur ipse. *Testimonium* (inquit) *aliquod diuini*
ad na virtutis habere Iudæi volunt: interea nihil admittunt quod
huic loci. non hominum modulo respondeat. Sic hodie Papiستا miracula
flagitant, non quòd locum daturi sint Dei potentia. Nam illis fi-
xi sum est, homines præferre Deo, nec unquam unum ab eo despe-
ctere, quod usu & consuetudine receptum habent. Sed ne absque
ratione videantur Deo esse rebelles, colorem hunc prætexunt sua
pertinacia. Hæc ille. Sed huic impostori respondendum est: Si
nos Iudæis similes simus, qui à nouis magistris miracula peti-
mus; Caluinum Christo similem esse debere, à quo ista pe-
tunt

Caluini
compara-
tio absur-
dissima.

tuntur. Si Christo similis Calvinus esse vult, ostendat se esse in Scripturis prædictū, à populo Christiano expectatum, magnum denique Prophetam ad consolationem populi Dei, qui noua faciat omnia, præfiguratum, sicuti Christus seu Messias populo Iudaico in Scripturis promissus erat, ab illis auidissime expectatus, etiam eo ipso tempore quo venit ad consolationē plebis Israël, qui omnia instauraret. Deinde si similes Iudæis simus à Christo hoc loco signum petētibus, facere Calvinus debuit, quod prius Christus fecit; diuinam suam virtutem ostendere eum oportuit, sicuti Christus in templo iam ostenderat, homo solus & inermis eiciens de templo vendētes & ementes, adeoque flagellis eos ignominiosè abigens, vt sic iniquè ab illo signū peti doceat, sicuti à Christo Iudæi (accepto tanto signo, tantōque diuinæ cuiusdam potentiae argumento) iniquè & absurdè signum flagitabant. Petebant ab illo potestatis suæ argumentum qua fretus hoc faceret (*Quod signum ostendis nobis quia hæc facis?*) quum ipsum per se factum potestatis suæ ac potentiae diuinæ argumentum euidentis & luculentum esset. Nunc Calvinus dogmatista nouus, & pro nouo Propheta se iactans, (scribit enim *se vnum ex illis esse quorum opera Euangelij doctrinam Deus mundo restituit*) nullo dato potestatis suæ argumento, sed in lacu suo Geneuensi latitans, quod ab eo eiusque similibus miracula flagitentur, simile quid ab eo flagitari clamitat, quale Iudæi hoc loco à Christo flagitabant. Sed quantum in vtroque discriminis sit, ad hunc locum quod attinet, hæc pauca demonstrant.

Iam verò non iniquè nec aut fastu aut incredulitate Iudæica, sed æquissime & fide ac religione Christiana à Luthero, Caluino, & aliis horum temporum nouis Magistris ad vocationis suæ penitus extraordinariæ (cucurrerunt enim nemine mittente) nouæque doctrinæ confirmationem miracula & signa expeti & flagitari posse (nam de facto hæc ab illis flagitare paucos arbitror, quum ipsa eorum impia & scelerata doctrina satis superque seipsam prodat) paucis demonstrabitur. Nouos se esse Magistros, & nouam doctrinam adferre his aliquot seculis incognitam adeoque damnatam, non solum de facto demonstrant veterum Patrum in Scripturis exponendis iudicia & in cōtrouersis hodie dogmatibus vnanimem consensum apertè respicientes (cuius rei varia exempla alibi ex Caluino protulimus) sed etiam disertis verbis profiterentur. Quod noui sint & extra ordinem vocati Magistri, his verbis profiteretur Calvinus. *Apostolorum* (inquit) *officium fuit*

Luc. 2.
Ioan. 4.

In Epist.
præfixa
comment.
in Epistola
ad Timoth.

Miracula
à nouis hodie
dogmatistis merito
flagitari posse.

Instit. lib.
4. c. 3. nu.
18.

ut orbem à defectione in veram obedientiam reducerent. Evangelista officio illis proximi sunt, adeoque vices eorum gerunt. Hi non sunt perpetui in Ecclesia sicuti Pastores & Doctores, sed ad id modo tempus inslituuntur, quo erigenda sunt Ecclesia, ubi nulla antè fuerant. Quamquam non nego quin Apostolos postea quoque vel saltem eorum loco Evangelistas interdum excitavit Deus, ut nostro tempore factum est. Talibus enim qui Ecclesiam ab Antichristi defectione reducerent, opus fuit. Munus autem hoc extraordinarium appello. Hæc Calvinus. Nec multo

Confess. f. dei c. 5. num. 28.

aliter illi in hac parte conformis Beza. Indigni sunt Ministrorum nomine qui sese falsò Ministros vocant, quum à Domino non sint vocati, id est, qui vel ritè non sunt electi ab Ecclesia, (si quis est in Ecclesia legitimus ordo constitutus) vel à Deo non sunt extra ordinem excitati, sicut nostro quoque tempore accidit, rebus ita collapsis ut ordinaria vocationi nullus esset locus relictus. Hæc ille. Uterque appetit fatetur, & dissentit profiteretur, vocationem suam extraordinariam esse, & tanquam novos restaurandi orbis Apostolos, aut saltem Evangelistas esse. Idem agnoscit Musculus in locis communibus in cap. De Ministris Ecclesiæ, & Brentius in prolegomenis contra Petrum à Soto. Doctrinam quoque se novam & orbi Christiano incognitam atulisse, non agnoscunt modo,

In Annotat. ad Rom. 3. ver. 20.

sed & gloriantur omnes. Inter alios Beza his verbis, de Iustificatione ex fide disputans. Illi (inquit) per quos nostra aitate Dominus veluti sepultum Christi beneficium in lucem revocavit, quum viderent, &c. Rursum de vi & effectu Sacramentorum disputans: Hanc (inquit) interpretationem si quis contraherit cum iis que non Origenes modo, sed nonnulli etiam ex Patribus alioquin pietate & eruditione clarissimis in hunc locum scripserunt, comperiet profecto quantam veritatis lucem Dominus in nos omnium hominum maximè indignos nostra memoria effuderit. Planè ita novam ac recentem suam suorumque doctrinam esse affirmat, ut sepultum Christi beneficium de iustificatione nostra in lucem revocaverint, & novam veritatis lucem circa Sacramentorum doctrinam in eos Dominus effuderit. Ab istis novis magistris novamque doctrinam afferentibus, ab istis novis Apostolis aut saltem Evangelistis ab Antichristi defectione orbem reducètib, & collapsas toto orbe Ecclesias restaurantibus, meritò rogamus: Quod si vultis ostendit nobis, quòd rectè & bono iure hæc facitis.

Ioã. 10. 38.

etiam vehementer urget. Si mihi nõ vultis credere, operibus credite.

Si op

Si opera non fecissem in eis qua nemo alius fecit, peccatum non haberent. Ac denique discipulis suis ait: *Alioquin propter opera ipsa credite.* Nunquid meliores Christo sunt? Petrus, Paulus, ceterique Apostoli, fecerunt signa & prodigia magna in populo, ut illis crederetur. Nunquid Apostolis maiores sunt? Sanè ad hæc Apostolorum miracula ita scribit ipse Calvinus. *Miraculi augebatur Ecclesia, quia fidei subseruiunt miracula.* Vnde rursum probatur, nunquam separanda esse à verbo miracula. Hæc ipse Calvinus in comment. Act. 5. vers. 14. Moyses nouas leges populo Iudaico promulgaturus, multis & admirabilibus signis à Deo commendatur. Nunquid Moyses excellentiores esse voluit? Quum Christus alio adhuc tempore, paulo ante passionem, simili in re hanc eandem potestatem exerceret, eiiciens vendentes & emètes de templo, dicitur ei iterum Iudæi: *In qua potestate hæc facis, aut quis tibi dedit hanc potestatem?* Tameñ post tot à Christo miracula & signa toto iam triennio in conspectu Iudæorum exhibita, importuna & friuola hæc erat expostulatio, quod vnus Nicodemus magister in Israël eos docere potuit, qui sic Christum affatus est, *Nemo potest hæc signa facere qua tu facis, nisi fuerit Deus cum illo:* tamen contra alios nouos magistros, templa Christianorum (ut hodie Calvinistæ fecerunt) partim spoliantes ac deprædantes, omniâque sacra in eis monumenta demolientes, ut in Gallia & in hoc Belgio, partim à fundamentis subuertentes, ut in Scotia, nullo legitimo signo (nisi fortè spoliis ac rapinis) suam vocationem & tam immania scelera ac sacrilegia confirmantes, eadem expostulatio profus æquissima & necessaria est. Nam ut ipse Calvinus ad hunc locum ait: *Non armantur hic procerui homines, qui sine vlllo mandato, sed priuata audacia publicum sibi munus usurpant.* Eodem modo nec in hac præpostera Iudæorū postulatione, *Quod signum ostendis nobis quia hæc facis?* in simili Christi facto proposita, *armantur procerui homines, noui pertinaces Magistri, lupi & seductores noui, qui sine vlllo mandato, à nemine missi, sed priuata audacia, & extraordinaria sui ipsorum intrusione, publicum sibi docendi, prædicandi, Scripturas exponendi, munus usurparunt.* Denique tales nouos & extraordinarios Magistros, ut vocationis suæ rationem reddat, & potestatis quam usurpant signa ostendant, vrgendos ac premendos esse, ipse imprimis docuit Lutherus. Sic enim ad Senatum Mulhusium contra clancularium concionatorem scripsit. *Accersat eum ad se Senatus, etiam presente omni populo,*

Ioan. 14.

24.

Ioan. 13. 11.

Act. 5. 12.

Matth. 11.

Ioan. 3.

In Harmo.

ad cap. 21.

Matth.

Tom. 2. o-

perum Ger-

man. Iena

editorum

fol. 455. b.

et 456. a.

pulo,

pulo, si fieri potest, & quaratur ex eo. Quis eum huc miserit aut vocauerit ad docendum? Id proculdubio Senatus non fecit. Quod si tum dicat se à Deo, atque ipsius spiritu missum esse sicut Apostoli (hoc autem dixit Calvinus, dixit Beza, dixit Musculus, dicunt & alij omnes noui hodie Magistri) probet hoc signis & miraculis editis, vel nolite pati ut concionetur. Nam ubicunque Deus ordinariam viam mutare vult, ibi semper miracula facit. Hæc Lutherus. Eat nunc Calvinus, & non Papias, sed Lutherum arguat, quod exemplo Iudæorū audeat à nouis concionatoribus, qui extra ordinem à Deo se mitti dicunt, signa & miracula efflagitare. Denique aut seductor Calvinus est, qui hoc factum conqueritur, aut impostor Lutherus est, qui id faciendum hortatur. Sed hic contra caput suum stolidè & imprudenter, ille contra apertam veritatem impiè & impudenter scripsit.

IN IOANNIS CAP. III.

5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Hæc verba de baptismo Euāgelico ad literam intelligi debere, quia ipsum introitum regni Dei & primum ingressum in Ecclesiam nouam docere Nicodemum Christus voluit, tota semper Ecclesia indubitatè hæc tenet. Ad eodè sanè vt Pelagiani, qui peccatorum originale negantes, paruulorum baptismum necessarium esse negabant, quum ex hoc loco efficaciter se conuinci viderent, non quidem sint ausi negare de baptismo hæc verba intelligi; sed ad illam vanam distinctionem confugerunt, posse eos peruenire ad vitam æternam tametsi regnum Dei non introirent. De quo vide Augustinum. Calvinus nihilominus pertinacissimè contendit hæc verba ad baptismum non pertinere, sed ad solam renouationem spiritualem per fidem: Idque ea de causa ne baptismus ad salutem necessarius videatur, vnde sola fides saluificans continuo pro vana ac falsa refutaretur. Primum cauillatur non sequi necessitatem baptismi, etiamsi de eo sermonem hic fieri concedatur. Etiamsi demus (inquit) Christum hic loqui de baptismo, non tamen sic urgenda sunt verba vt salutem in externo signo includat; sed ideo potius aquam Spiritui adiungit, quia sub illi visibili simbolo quam Deus Spiritu suo vita aduinitatem solus nobis

De peccatoribus & re-
miss. lib. 1.
cap. 30.

Baptismi
necessitas
defenditur.

nobis efficit, testatur atque obsignat. Hæc ille. Sed hoc com-
 mentum de obsignatione & sigillo Calviniano, alio in loco
 refutauimus. Et Paulus disertè dicit *per lauacrum regenera-*
tionis nos saluos factos esse, vbi non salutis prius adeptæ ob-
 signationem, sed salutis de factò collatæ medium & instru-
 mentum baptismo assignat. Nec propterea salus nostra ex-
 terno signo includitur, sed per externum signum confertur.
 Aiunt hæretici per Euangelicam prædicationem fidem con-
 ferri. An propterea in illa externa voce fidem includunt, aut
 diuini Spiritus operationem excludunt? Deinde si baptismus
 vitæ nouitatem à Spiritu sancto datam testatur & obsignat, &
 sine ista obsignatione nemo intrabit in regnum cælorum;
 consequitur indubiè baptismi necessitas, si non ad conferen-
 dam, saltè ad obsignandam & testificandam salutem. Ita
 vtrouis modo intelligas, ipsa aquæ baptismalis necessitas à
 Christo docetur. Quare aliquam necessitatem agnoscere ipse
 Calvinus vult. *Verum quidem est (ait) baptismi neglectu arceri*
nos à salute: atque hoc sensu necessarium esse fateor: sed salutis
fiducia præposterè sub signo includitur. Respondeo, in adultis
 solum neglectum baptismi arceri à salute, quatenus in voto
 baptismi saluari potest, quem non sacramenti contemptus,
 sed necessitas à baptismo consequendo excludit; in paruulis
 verò, qui votum illud habere non possunt, solum baptismi
 defectum eos à salute excludere, vt Catholica semper credi-
 dit Ecclesia, quod contra Pelagianos fortissimè defendit Au-
 gustinus. De qua re apud Matthæum plura diximus. *Quan-*
tum verò ad hunc locum atinet (ait Calvinus) nullo modo ad-
ducor vt Christum de baptismo verba facere credam. Hoc enim
fuisse intempestiuum. Tenendum enim semper consilium Christi
quod antè exposuimus, nempe quòd Nicodemum hortari voluit
ad vitæ nouitatem, quia Euangelij capax non erat donec alius
homo esse inciperet. Est igitur vna & simplex sententia, nos de
integro nasci oportere, vt filij Dei simus, atque huius secunda
genitura Spiritum sanctum esse authorem. Nam quum Nicode-
mus Pythagoricam palingenesiam somniaret, Christus, vt hunc
illi errorem eximeret, interpretationis vice addidit non fieri na-
turaliter vt secundo nascantur homines, aut opus esse vt alte-
rum corpus induant, sed nasci, quum mente & animo renouan-
tur per Spiritus gratiam. Hæc Calvinus. Tota eius specula-
 tio quum in imaginaria illa palingenesia à Nicodemo, &
 aliis Iudæis credita fundetur, vana & inanis esse conuincitur.
 Illa enim palingenesia Pythagorica à Nicodemo, vel aliis
 Iudæis

In Antid.
Apосто. ad
Roman. 4.
vers. 11.
Tit. 2.

Ad Matt.
cap. 28.
vers. 19.

Suprà ad
Luc. cap.
9. vers. 7.
Caluini
sensu va-
lidè resti-
tatur.

Iuan. 8.

Iudæis credita fuisse stultissimè asseritur, vt alio in loco demonstrauimus. Sed & Nicodemi verba longè alium sensum demonstrant. Non enim de nouo corpore assumèdo querit, sed de eodem suo corpore ab eadem matre sua iterum progignendo & in lucem edendo interrogat. *Quomodo* (inquit) *homo nasci potest quum sit senex?* non dicit, *Quomodo potest post mortem in alio corpore renasci?* Et addit. *Nunquid potest in ventrem matris suæ iterum introire?* supple, vt ab eadem matre sua iterum renascatur? Hoc est quod somniauit Nicodemus; non aliquam palingenesiam Pythagoricam, vt ineptissimè somniat Caluinus. Christi quidem consilium fuit, hortari Nicodemum ad vitæ nouitatem, vt Euangelij capax esset, & aduentum Messiaë crederet. Nam & ideo aliàs Iudæis dixit. *Qui voluerit facere voluntatem Patris mei, cognoscat de doctrina mea, quia ex Deo est.* Idcirco Nicodemo hic dicit. *Nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei,* id est, non potest cognoscere aduentum Messiaë, quem Iudæi regnum Dei vocabant. Sed quia nouæ natiuitatis vocabulo Christus vsus est, Nicodemus de aliqua carnali natiuitate, nõ spirituali, eum loqui iuxta carnales adhuc & animales affectus suos existimabat. Quam eius crassam imaginationem corrigens Saluator, de vera quidem generatione se loqui docet, sed spirituali, non carnali. Ideoque qualis sit hæc spiritualis regeneratio, & ipsius quale sit primum exordium, docet. Propterea *introitus* verbo vititur, dicens: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei,* id est, non habet introitum in Ecclesiam Messiaë. Non dicit sicuti prius dixerat, *non potest videre regnum Dei,* id est, assequi & frui beneficio Messiaë, quod sensui Caluini conuenientius foret. Quare & mox de ipso exordio renouationis fidelium se loqui docens, ponit antithesim inter carnalem & spiritualem generationem his verbis: *Quod natum est de carne, caro est. Quod natum est de Spiritu, Spiritus est.* Christus ergo non solum de ipsa vitæ nouitate & renouatione necessaria informare Nicodemum voluit, sed & de huius nouitatis exordio ipsaque regeneratione. Quæ sanè duo multum differunt. *Regeneramur semel, Renouamur quotidie de die in diem.* Per regenerationem in statum filiorum adoptionis inducimur; vbi enim filiatio est, ibi vera generatio. Per renouationem opera & actiones filiorum Dei proferimus, & in nouitate vitæ ambulamus. Per regenerationem Christum induimus, per renouationem imaginem eius conformes efficiuntur. Ad eò

Regeneratio & renouatio multum differunt.

Adeo non est eadem sententia (vt vult Caluinus) sed longe diuersa quam hic Nicodemo Christus aperuit.

Nunc reliqua videamus. Ideo (ait Caluinus) Spiritum & aquam pro eodem posuit. Neque hoc durum aut coactum videri debet. Cur ita tandem ? Frequens (inquit) ac tritum loquendi mos est in scriptura, quum de Spiritu sit mentio, ad exprimendam eius vim, aqua vel ignis nomen adiungi. Vide impostoris fraudem. Aqua (inquit) vel ignis nomen adiungi. Sed quid hoc ad rem facit, si ignis nomen spiritui adiungatur, sed non aquæ nomen ? Quæ hæc consequentia est, Ignis nomen adiungitur Spiritui sancto, vt vis eius exprimatur, ergo aquæ nomen similiter adiungi putandum est ? Vt Caluini hoc loco coniectura vim haberet, dicere & probare debuit, aquæ nomē Spiritui sancto adiungi solere, non autem ignis aut alterius cuiusque rei, nisi forte vtriusque. Nunc homo vafer quia de aqua probare non potuit (de qua est quæstio) dicit, aqua vel ignis nomen adiungi. Quod perinde dicitur, ac si probaturus feminas à Christo ad apostolatus dignitatem assumptas, sic argumentarer : Frequens ac tritum est in Euangelio, quum de vocatione ad Apostolatatum sit sermo, feminas vel viros vocari. Certum enim hoc est de viris, & propositio disiunctiua, quæ in altera parte verificatur, vera est. Sic ludit lectorem suum impostor Caluinus. Probaturs de aqua, argumentum adfert de aqua vel igne. Moxque probat de igne, non de aqua.

Impostura
egregia.

Hoc ipsum tamē quod de igne probat, quale sit videamus. Iam (inquit) aliquoties habuimus, Christum esse qui baptizat in Spiritu sancto & igni, vbi ignis nihil diuersum à Spiritu sonat, sed tantum qualis sit eius in nobis efficacia ostendit. Alia hæc & nequior impostura est, quia cum aperto mendacio coniuncta. Prius dixit, *Frequentem & tritum loquendi morem in Scripturis esse, aquam vel ignem Spiritui sancto adiungi.* Nunc de solo igne probans, asserit id aliquoties dici: quod si verum esset, non tamen, quod aliquoties dicitur, id frequens ac tritum est. Nunc autem nec aliquoties quidem, sed semel tantum hoc dictum fuit à Ioanne Baptista, tamen bis illud legamus Matth. 3. & Luc. 3; qui eandem Baptistæ concionem referunt. Ille baptizabit vos in Spiritu sancto & igni. Rursum falsum est, eo ipso vno in loco ignem nihil diuersum à Spiritu sonare. Sonat enim apparitionem Spiritus sancti in linguis igneis, de qua Christus Apostolis iam ascensurus in caelum dixit: *Vos baptizabimini Spiritu sancto, non post multos dies.* Ita nihil quam mentitur ac fallit Caluinus. Act. 1.

Impostura
nequior cū
mendacio
coniuncta.

Mouet

Caluini
artes.

Mouet sibi statim futilem difficultatem, quòd in his verbis ignis similem non habet cum Spiritu adiunctionem cum ea quam hoc loco aqua. Ibi enim ignis Spiritui postponitur, hic aqua præponitur; & occurrens huic diuersitati dicit. *Quòd autem hic præponit nomen aqua, non multum ad rem interist. Imò hac locutio melius fuit quàm altera: quia scilicet metaphoram sequitur nuda & aperta sententia: ac si diceret Christus neminem esse Dei filium donec per aquam renouatus fuerit; hanc verò aquam esse Spiritum sanctum qui nos repurgat, & qui virtute sua in nos diffusa vigorem inspirat celestis vita, quum natura prorsus aridi sumus. Cui respondemus, nò sanè moleum interesse siue præponatur Spiritui aqua, siue postponatur, copula interiecta, quia res diuersa utroque modo significabitur. Alioqui si huiusmodi exceptionibus ludere liceat, innumeratas alias Scripturas facile peruertet & deprauabit qui volet. Non est insolens (ait paulò post Caluinus) copulam exegeticè sumi, quum scilicet posterius membrum explicatio est prioris. Iuxta has ergo Caluini regulas, quicquid in Scripturis coniunctim profertur, non rerum diuersarum enunciatio, sed rei eiusdem explicatio erit; quoties ita rem accipere contra totius Ecclesiæ iudicium, & omnium Patrum consensum (vt Caluinus hoc loco facit) cuiuslibet libeat. Sic in istis propositionibus, *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit; Qui docuerit homines & sic fecerit, vocabitur magnus in regno celorum; Qui corde crediderit & ore confessus fuerit Christum à mortuis surrexisse, & innumera talia, non res diuersæ enunciabuntur, sed vna & eadem res exegeticè proferetur, & perinde erit siue prius posterioris, siue posterioris prioris explicatio sit. Ita nihil in diuinis Scripturis ab hæreticorum corruptelis tutum erit. Quod addit Caluinus, Nicodemi insciam à Christo merito exprobrari, quòd formam loquendi Scripture usitatam adduxerit, & Christi dictum ex communi Prophetarum doctrina desumptum esse, hoc totum ad priora illa Christi verba pertinet, Oportet vos nasci denuo; non autem ad ista, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c. cui simile aliquid in Prophetis non legitur. Subiungit postremò. *Ac mihi suffragatur contextus. Nam quum mox rationem Christus subiicit, quòd nos renasci oporteat, præterita aqua mentione, solo Spiritu quòd exigit vite nouitatem constare docet, vnde sequitur aquam non esse à Spiritu separandam. Hæc ille. Eodem argumento, baptismum in vniuersum explodere licebit; ex ipso contextu verborum Christi: quia quum prius dixisset, *Qui crediderit****

Regula ad
corrumpen-
das scriptu-
ras à Cal-
uino adin-
uenta.Alia Cal-
uini regu-
la ad de-
prauandas
Scripturas
inuenta.

et baptizatus fuerit, saluus erit, postea præterita baptismi mentione dixit, Qui non crediderit, condemnabitur: unde sequitur fidem & baptismum pro eodem accipi oportere. Cæterum quantum contextus ipse sensui totius Ecclesiæ suffragetur, antea à nobis expositum est. Hæc est impietas Calviniana. Apertissimum & receptissimum verborum sensum in quæstione grauissima derelinquit, non nisi futilibus mendaciis & paralogismis, & regulis commentitiis ad totam deprauandam Scripturam idoneis subnixus. Sed in hac tam illustris loci corruptela habet Calvinus sibi aduersantes non solum Lutheranos omnes, sed & ipsum Bucerum & Benedictum Aretium Sacramentarios in cõment. ad hunc locum.

8. *Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, & nescis unde veniat, & quò vadat.*
 9. *Sic est omnis qui natus est de Spiritu.*

Propositum Christi est, ostendere eos qui noua natiuitate spiritali de Spiritu Sancto nascuntur, habere quandam similitudinem & indolem diuini Spiritus; sicut id quod carnali generatione nascitur, carnem & carnalia sapit, quod in superiori sententia dixerat. Quam verborum Christi coherentiam qui rectè aduertit, Spiritum hoc loco pro vento accipi, sicuti recentiores interpretes, & ipse maximè Calvinus accipi volunt, absurdum putabit. Cyrillus quidem, Chrysost. & eum sequenti Theophylactus & Euthymius in hunc locum, Spiritum pro vento exponunt: quam ob causam Græcorum Patrum hanc esse sententiam indefinitè pronuntiat D. Iansenius hoc loco. Cæterum de Spiritu S. hunc locum exponunt alij Patres Græci, isque grauissimi: Athanas. lib. 1. & 5. de vnica deit. Trinit. Gregorius Nazianz. orat. 5. Theolog. Basil. lib. 5. cõtra Eunomium cap. penult. Gregor. Nyss. orat. de S. baptismo. Latini autem Patres ferè omnes hanc sententiam sequuntur. August. in hunc locum tract. 12. non solum eam tenet, sed & alteram de vento refutare contendit. Hilar. lib. 2. de Trinit. Hieron. ad Hedibiam q. 9. Ambros. lib. 2. de fide cap. 3. & de Spiritu S. lib. 3. cap. 11. Gregor. Mag. Moral. lib. 27. cap. 11. Assimilat ergo Christus omnem natum de Spiritu, id est, quemlibet verè Christianum, Spiritui S. de quo renascitur, in tribus. Primùm quòd sicut *Spiritus S. ubi vult spirat, & sua dona ubi vult & cui vult distribuit; sic natus de*

*Spiritus
hoc loco
Spiritum
S. signifi-
cat.*

*Renatus
ex Spiritu
Spiritus S.
in tribus
assimila-
tur. 1.*

2. Cor. 3. Spiritus liber est in suis operationibus. Vnde Paulus. *Vbi Spiritus Domini, ibi libertas.* Ex hac libertate spirituali quilibet
- Rom. 13. verus Christianus legem implet, *Plenitudo enim legis dilectio,* quæ est proprium & primarium donum natorum de
- Rom. 8. Spiritu) tentationes superat, & peccata deuorat, (*Peccatum enim vobis non dominabitur, quia non estis sub lege, vt serui,*
1. Ioan. 4. *sed sub gratia, vt liberi*) Diabolum vincit. *Maior enim est qui in vobis est quàm qui in mundo.* Denique omne bonum quod vult operatur, & à Dei charitate nunquam inuitus separatur.
2. Sic vbi vult spirat. Secundo assimilatur Spiritui S. omnis fidelis: quia sicut Spiritus Sancti vox auditur quidem exterius per Prophetas, per Christum, per Apostolos, & alios quos perpetuò mittit, etsi ipse sit inuisibilis; sic hominum spiritualium opera bona & admirabilia foris videntur, *vt glorificetur Pater eorum qui in calis est,* sed dona gratiarum, vnde hæc opera profluunt, interna sunt & inuisibilia. Hinc sequitur
- Matth. 5. tertium, quòd sicuti nemo scit vnde Spiritus Sanctus veniat, aut quò vadat, id est, vias, iudicia, consilia Spiritus S. nemo assequitur, vnde Paulus, *Quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles via eius!* sic homines huius seculi vident opera iustorum natorum de Spiritu, sed vias eorum
- Rom. 11. nemo nouit, nisi qui eodem Dei Spiritu agitur. *Animalis homo non percipit ea que sunt Spiritus Dei: stultitia enim est illi.*
1. Cor. 2. Vnde & deridet ea. *Prudentia enim carnis, inimica est Deo.*
- Rom. 8. *Ioan. 17.* *Mundus quod suum est amat, &c.* Sic nesciunt vnde veniant opera iustorum. Similiter nesciunt quò vadant, quia nondum apparet quid sunt & quid erunt opera iustorum, quantaque mercede retribuenda. Hic est huius loci germanus sensus, qui etiam docet, qui veri & germani sunt Christiani, contra sterilem, nominalem, & imputatiuam hæreticorum iustitiam,

6. Quod natum est de carne, caro est.

Peruertit hæc verba Calvinus, vt quicquid homo in Christo nondum regeneratus facit, peccatum esse persuadeat: quasi caro pro carne peccati hoc loco accipi debeat, aut quasi in generatione carnali sola caro nascatur, & anima à Deo non infundatur, quæ tamen à carne corrupta veluti vase inficiatur vt carnalia sapiat & appetat, rationis tamen lumine à Deo Creatore ornatur, quæ appetitum carnalem corrigere interdum valeat, etsi non semper. De qua natura nostræ

nostræ per peccatum corruptione vide opus nostrum de Iustificat. lib. 2. Cæterum hic nihil de peccato agitur; & quamvis nullum esset in homine peccatum, sed in statu innocentie ageret, verum tamen esset quod in tota propagatione humana, quod natum est de carne, caro est. Propositum Christi solum est, ostendere terminum carnalis & corporalis generationis esse similem principio: & quia principium generationis naturalis est homo, homo quoque est qui generatur.

14. *Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in eum, non pereat.*

Dupliciter hunc locum deprauat Calvinus. Primum absurdissime exponit exaltationem, de qua Christus hic loquitur, Evangelicam prædicationem esse. Sic enim scribit. *Exaltari significat collocari in loco edito, ut omnium aspectui pateat. Id factum est Euangelij prædicatione. Nam quod de Cruce quidam exponunt, contextui non quadrat, & alienum est ab instituto. In hunc igitur finem similitudo exaltati serpentis in deserto adducitur, ut se doceat Christus Euangelij doctrina statuendum esse ante omnium oculos, ut quicumque ipsum fide intueri fuerint, salutem percipiant.* Hæc ille. Cæterum de sua futura crucifixione & de beneficio redemptionis, quod ad salutem credentium omnibus est, Christum hic loqui; tum similitudo serpentis allata, tum verbum exaltationis efficaciter demonstrat. Sicut qui in serpentem ligno affixum aspiciant, à moribus serpentinis liberati erant; sic qui in Christum crucifixum credunt, à peccatis suis liberantur. Sic hæc figura & genus & fructum mortis Christi, simulque fidei necessitatem ad viuum exprimit. Exaltationis vocabulum non nisi de Cruce apud Ioan. aliis in locis accipitur. *Quum exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum.* Iudæi non prædicabant Christum, sed crucifigebant. *Rursum alibi. Ego quum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.* Sed Calvinus hunc sensum delegit, ut hæreticum dogma de prædicatione Evangelica peccata credentibus remittente, sicuti nos de Sacramentis loquimur, stabiliret.

Alia deprauatio est in verbo credendi, cui vita æterna tribuitur. *Hinc (inquit) constat admirabilis fidei effectus, quia per eam Christum recipimus qualis nobis datus est à Patre: nempe*

*Exaltatio
Christi in
Cruce.*

Ioan. 5.

Ioan. 8.

*Sola fides
& constitudo
gratia
resellitur.*

qui nos aeterna mortis reatu salutos vita aeterna haeredes efficiat, Ceterum quum fides huic beneficio primum sanè aditum faciat, non tamen sola sine renouatione mentis interna, & sine spiritu adoptionis filiorum Dei hoc beneficium conferat, huic obstaculo vt occurrat Calvinus, subiungit. Nondum tamen satis liquet cur & quomodo vitam nobis conferat fides, an quia spiritu suo nos regenerat Christus, vt viuat in nobis ac vigeat Dei iustitia; an verò quia sanguine eius purgati à peccatis gratuita venia iusti apud Deum censemur. Certum quidem est, hac duo semper coniuncta esse, sed quia hic de salutis certitudine agitur, tenenda praecipue hac ratio est, nos idcirco viuere, quia Deus peccata non imputando nos gratis amat. Falsa & impia doctrina est quam tradit. Fateretur hæc duo semper esse coniuncta, peccata nobis condonari, & spiritu Christi regenerari, vt viuat in nobis Dei iustitia. Si semper sunt coniuncta, ergo ex vtrisque constat salus nostra, non ex solatemissione peccatorum. Imò ait Calvinus, quia de certitudine salutis agitur, hæc posterior ratio praecipue tenenda est. Vide quomodo fallit ac fallitur. Fallit lectorem nequiter, quum dicit de certitudine salutis hinc agi. Non enim de certitudine, sed de principio salutis agitur: nò de tota perfectione, sed de eo quod imprimis necessarium est. Agnoscit ipse Calvinus, coniungi necessariò renouationem internam, de qua hic non agitur. Ideo (ait Calvinus) nominatim sacrificij fit mentio, quo simul cum peccatis maledictio & mors abolita est. Si ergo de sola abolitione peccatorum hinc agitur, & illa sola certitudinem salutis non adfert, (coniuncta quippe esse debet regeneratio in nouam vitam,) euidenter probatur non de salutis certitudine, sed de vna eius parte hoc loco agi. Deinde fallitur ipse turpiter quum dicit, nos idcirco viuere, quia Deus peccata non imputando gratis nos amat. Contradicit Christo dicenti: Ipse Pater vos amat, quia vos me amastis, & credidistis in me. Ecce amor Dei in nos, non solùm quia peccata remittit, sed quia nos spiritu Christi regenerati amamus Christum, & credimus in eum.

Caluini
menda-
gium.

Ioan. 14.

Vita noui-
tas magis
causa salu-
tati quam
remissio
peccatorum.

Deinde absurdissimum est, quòd causa vitæ sit priuatio mortis, & nò multo magis noua vita veteri succedens. Quum non capiat aërem ex tenebricoso lucidum factum, non solùm propter fugatas tenebras, sed multo verius propter praesentem lucem lucidum vocari & esse? Sic propter spiritualem regenerationem, quæ nouos homines & filios lucis facit, sumus verè & formaliter filij Dei, Deo grati ac iusti; non solùm

solùm propter remissa peccata: & in vtroque beneficio constat salutis nostræ certitudo.

18. *Qui credit in eum, non iudicatur.*

CONFIRMANT ex his verbis suam solam saluantem fidem *Contra sō*
 hæretici: & vertunt Calvinus ac Beza, *Qui credit in lam fidem*
eum, non condemnatur: quum verbum Græcum sit *πιστεύει*, *saluārem.*
 quod propriè significat sententiam accipere, siue approba-
 tionis siue condemnationis; non *καταπιστεύει*, quod propriè
 significat condemnationis sententiam accipere. Sed vt *πισ-*
τεύει accipiatur hoc loco pro condemnari, non tamen docet
 hoc solo nomine à condemnatione liberos omnes esse, quia
 credunt. Credere in Christum, non est, vel solam fidem ha-
 bere, & totam doctrinam Euangelicam credere, vel, vt Calui-
 nus hîc exponit, *fiduciam & certitudinem salutis concipere*, sed
 est credendo in Christum tendere, & fidem per dilectionem
 operâtem habere, ac deniquè regenerationem in nouâ vitam
 coniunctâ tenere, vt suprâ Calvinus agnoscit. Postremò *non*
condemnari, hoc loco non significat ab omni-damnationis *Hæreticō*
 sententia in perpetuum immunes esse, ac de salute certos (in *rum cras-*
 quo mirificè falluntur hæretici) sed hoc solum significat, ab *sum & per-*
 illa damnationis sententia liberari credentes in qua nati sunt, *nicio sist-*
 vt non sint iam amplius filij iræ, sed filij Dei, accepta videli- *mus error.*
 cet remissione peccatorum, & gratia renouationis donari. Sic
 enim Deus credentes non iudicat, id est, actum iustitiæ in
 eos non exercet, relinquens eos in statu perditionis; sed illis
 miseretur, & actum misericordiæ exercet, vocans in statum
 adoptionis filiorum Dei, & faciens illos filios acquisitionis.
 Denique non iudicatur aut non cōdemnatur qui credit, quia
 transit à morte ad vitam, nec manet in statu damnationis.
 Hunc sensum genuinū ac literalem alia Christi verba mani-
 festè docent. Infrâ Ioan. 5. *Qui credit ei qui misit me, habet vi-*
tam æternam, & in iudicium non venit, sed transit à morte in
vitam. Hæc est prima gratia credentibus data; cum qua & in
 qua gratia si perseuerât, tunc certo saluantur, & finaliter non
 condemnantur. *Qui enim perseuerauerit vsq; in finē, hic saluus* *Matth. 10;*
erit. Et Paulus: *Participes Christi effecti sumus*: id est, transiui- *Heb. 3.*
 mus à morte ad vitam, & in iudicium non venimus, & ha-
 bebimus vitam æternam in spe & in radice, *si tamen initium*
substantia eius, id est, iuchoatam in nobis fidem, quæ est
substantia verum sperandarum, vsq; ad finem firmū retineamus. *Hebr. 11.*

Cap. pref.
ver. 36.

Hoc sensu qui credit in Christum, non iudicatur, id est, ad misericordiam non ad damnationem vocatus est. Sic infra Iohannes Baptista quum dixisset, *Qui credit in filium, habet vitam aeternam*; quo sensu hoc dixerit, à contrario demonstrat: *Qui autem incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum*; id est, manet in statu iræ & damnationis in qua natus est, non liberatur ab illa ira, ut sit filius & hæres vitæ æternæ, sicut ille qui credit liberatur. Sed hæc liberatio non est adhuc nisi *in spe gloria filiorum Dei*: quæ spes probatione, quam adfert tribulatio, robotatur, & perseverantia finali concluditur.

Rom. 4.

36. *Qui credit in filium, habet vitam aeternam.*

Sola fides
reijcitur.

Caluini
artes.

Non reno-
uamur fi-
de, sed Spi-
ritu Dei.
Tit. 3.
2. Cor 4.
Coloss. 3.

Hic iterum sua toxica admiscet Calvinus, & sanctum Euangelium pestilenter corrumpit. Quod *vita* (inquam) *causa vocatur fides in Christum, inde colligimus in solo Christo vitam contineri, neque eius aliter nos fieri compores quam Christi gratia.* Sana hæc est & salutaris doctrina quia quicquid ad vitam aeternam consequendam requiritur, non nisi per Christi gratiam nobis confertur. Sed hoc melle ubi suos allexit lectores, mox admiscet toxicum. *Sed non convenit inter omnes quomodo ad nos perveniat Christi vita. Quidam enim ita accipiunt, quoniam credendo Spiritum recipimus, qui nos in iustitiam regenerat, nos eiusmodi regeneratione salutem consequi.* Sic sanè tota Scriptura Evangelica & Apostolica docet. Quid hic Calvinus? Ego autem quamvis hoc esse verum fatear, fide nos renouari, ut Spiritus Christi nos regat, primo tamen loco considerandam esse dico gratuitam peccatorum remissionem, qua fit, ut Deo accepti simus. Dico item, in hac sola totam salutis fiduciam esse fundatam esse & consistere: quia non aliter iustitia nobis coram Deo imputari potest, nisi dum peccata nobis non imputat. Hæc ille. Hoc eius toxicum est, quo vix pestiferum magis apparari potuit. Affirmat sic fide nos renouari, ut Spiritus Christi nos regat, quæ prophana & Scripturis insolens loquutio est. Non enim fide nos renouari, vsquam Scriptura dicit, sed Spiritu Dei nos renouari, passim Scriptura affirmat. Hic autem Spiritus Dei renouans ac regenerans in novam iustitiam, iam credentibus datur, nec fidei donum (quod iam acceptum est ut initium novæ creaturæ in Christo) sed charitatis donum largitur, ut fides per charitatem operans novam in Christo creaturam perficiat. Quare apud Paulum sy-

nouy

nonyma hæc duo sunt, *Fides per dilectionem operans, & Noua in Christo creatura*. Spiritu igitur Dei renouamur, vt, illo Spiritu nos regente, ambulemus secundum spiritum, non secundum carnem, in nouitate vitæ, non secundum veterem hominem. Sed quicquid hac de re sit, primo loco (ait Caluinus) *consideranda est gratuita peccatorum remissio, qua fit vt Deo accepti simus*. Ordine quidem generationis primum locum illa habet, sicut antecedit veteris formæ priuatio nouam inductam. Sed vt fiat in Christo noua creatura, in ordine perfectionis prima est charitas, quæ nouam creaturam perficit, & facit acceptum Deo, quod sola peccatorum remissio sine nouo charitatis diuinæ habitu, qua & proximum diligimus, & peccatum odimus, non facit.

At non contentus Caluinus hac impostura & astutia, nequitiæ adiungit, dicens *in hac sola remissione peccatorum totam fiduciam & fundatam esse & consistere*. Sed huic nequitiæ audaciæ diserta diuinæ Scripturæ verba opponimus. *Si cor nostrum nos non reprehenderit, fiduciam apud Deum habemus*. Et iterum. *Si Spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis*. Et rursus. *Si permanseris in bonitate: alioquin & tu excideris*. Et adhuc. *Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arefcet, &c.* Denique innumera huiusmodi sunt quæ salutis spem, fiduciam, & certitudinem, non in sola peccatorum remissione, vt peccati aduocatus Caluinus affirmat, sed in obedientia mandatorum Dei, in cordis puritate, in mortificatione carnis, in perseuerantia boni operis collocant.

Sed pulchrum est aduertere, quo tandem argumento hanc pestilentem sententiam vel dementiam potius suam impius Caluinus confirmat. *Quia (inquit) non aliter iustitia nobis coram Deo imputari potest, nisi dum peccata nobis non imputat*. Hoc est dicere, quia hæreticum meum dogma, de imputatiua iustitia, aliter stare non potest. Sic ex vno principio hæretico quod sibi concedi vult, & nemo orthodoxus concedere potest, alteram propositionem suam hæreticam confirmare contendit. Sic non ex sensu Scripturarum suam sententiam, sed ex sua sententia Scripturarum sensum confirmat ac probat. Ecclesia verò Catholica imputatiuam iustitiam, quæ nec in Scripturis vsquam nec apud Patres Ecclesiæ legitur, in sensu Caluini penitus execratur & damnat. Manet igitur firmum, eum qui credit in filium Dei, habere sanæ vitæ æternæ, quia ad eam adipiscendam ius ac titulum habet, factus adoptionis filius non per ipsam solam fidem, sed per alia etiam Spiritus

Gal. 5. 6.
& 6. 15.

Peccatorum remissio incipit non perficit iustitiam.

Fiducia tota non est in remissione peccatorum. 1. Ioan. 4. Rom. 8. Rom. 11. Ioan. 15.

Caluinus peccati aduocatus.

Rom. 6.
& 8.
Gal. 5.
& 6.
Rom. 8.

Sancti dona quæ credentibus dantur, quæ non solam remissionem peccatorum conferunt, sed nouam creaturam in Christo faciunt, ut ambulans in nouitate vite, & secundum spiritum, non secundum carnem, sic demum extra damnationem sit, & uiuat Deo. Si enim Spiritu facta carnis mortificauerimus, uiuemus. Si autem secundum carnem uixerimus, utcumque credentes & præteritorum peccatorum uenia donati, moriemur.

IN IOANNIS CAP. IIII.

14. Aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in uitam æternam.

Operum
gratia
dignitas.

Institut.
lib. 3. c. 15.
num. 3. &
cap. 17.
num. 3.
In Coment.
in hunc lo-
cum.
Tit. 3.
Dua aquæ
fontana &
deriuata.
Ioan. 7.

DOCE T hic locus vim & dignitatem operum gratiæ quæ procedunt à Spiritu Sancto, contra impios horum temporum hæreticos, qui hanc vim & dignitatem ad eum negant, ut omnia opera Spiritus Sancti in filiis Dei quantumcumque perfectis penitus immunda, adeoque peccatis potius quam uirtutibus accensenda (sunt impij Caluini uerba) esse pronuntient. At loquitur hic Christus de Spiritu Sancto quem daturus est credentibus, quod & ipse hoc loco Caluinus agnoscit. Aqua (inquit Christus) quam ego dabo ei, sup. bibenti ex illa, & Spiritum Dei in se accipienti, (quem per lauacrum regenerationis effundit abunde) fiet in eo fons aquæ, id est, fons donorum & gratiarum: duas enim aquas ponit, unam fontanam seu fontis instar, quia principium & plenitudo gratiarum omnium est, ipsum uidelicet Spiritum Sanctum; alteram ab eo deriuatam ac fluentem, quam alibi uocat flumina aquæ uiuæ fluentia in cordibus credentium, quæ sunt ipsa dona uirtutum & gratiarum quibus filij Dei donantur, salientis in uitam æternam: id est, quæ gratiarum & donorum aqua cordibus piorum infusa, saliet in uitam æternam. Quærimus hinc ab hæreticis horum temporum. Quid est salire in uitam æternam? Caluinus nihil aliud illis uerbis significari uult, quam huiusmodi gratiarum ac donorum perpetuitatem ac stabilitatem. Continua (inquit) notatur irrigatio quæ in hac mortali & caduca uita cælestem in illis æternitatem fouet. Non ergo ad breue tempus in nos fluit Christi gratia, sed se usque ad beatam immortalitatem diffundit, quia fluere non desinit, donec uita incorruptibilis, quam inchoat, suis omnibus numeris constet. Sed iuxta hunc sensum, non erat dicendum, salientis in uitam æternam, sed salientis, uel fluentis potius, in æternum: sic enim perpetuum &

r.

& stabilem eius fluxum notaret. Deinde in priorè sententia
 stabilis hæc & continua irrigatio gratiarum Christi signifi-
 cata est, vbi Christus dixit: *Qui biberit ex aqua quam ego
 dabo ei, non sitiet in aeternum.* Ad quæ verba Calvinus: *Vult (in-
 quit) Spiritum Sanctum scatebram esse perpetuò fluentem, nec
 esse periculum vt exarescant, qui spiritali gratia renouati sunt.*
 Aut ergo in his verbis plus dicit Christus, aut priorum ver-
 borum inanem & insuetam repetitionem facit. Et quidem
 multò plus eum dicere, ipsa verba conuincunt. Illic enim de
 effectù aquæ quam daturus erat, quoad eius perpetuitatem,
 dixit, *non sitiet in aeternum*: quia acceptus semel Spiritus S.
 quantum ex se est, tollit sitim in perpetuum; sitim, inquam,
 siue peruersam ac præposteram rerum noxiarum (qualis fe-
 bricitantium est) terrenarum videlicet & carnalium, siue re-
 ctam & ordinatam rerum diuinarum & spiritualium, qua-
 tenus ad salutem necessaria sunt. Nam sitis & desiderium maio-
 ris perfectionis in hac vita non extinguitur: nec etiam pro-
 flus in altera vita, vbi satietas non est quæ fastidium parit, sed
 cum aliquo semper desiderio coniuncta, quæ ipsam sitim iu-
 cundiores facit. Illic igitur in prioribus verbis docet Spiritum
 S. tollere sitim, qualè dixi in perpetuum, quantum ex se est.
 Nam quantum ex parte hominum est, quorum lubrica & incerta
 voluntas est, quia illi redeuntés frequenter ad vomitum ex-
 cutiunt Spiritum Sanctum, redit iterum illa sitis aut peruersa
 aut ordinata quam dixi, vbi profugus à patre filius *in seipsum*
reuertere incipit. Hic verò & in his verbis docet Christus alium
 effectum aquæ quam daturus erat, nempe vt fieret in bibente
 illam *fons alterius aquæ*, non solum perennis & continuus,
 sed admirabilis præterea efficaciam *salientis* videlicet *in vitam*
æternam, id est, eum in quo est, salire facientis (neque enim
 ipsa dona per hanc secundam aquam significata per se saliant
 aut operantur, sed operari faciunt, & operationum sanctarum
 principia sunt, tametsi, vt sic loquar, principiatæ & secundaria)
in vitam æternam, id est, talia opera & virtutes sanctas pro-
 ducentis, quæ hominem ad vitam æternam perducant: siue
 per modum meriti, siue per modum simplicis iustitiæ, hoc
 loco non inquirimus: satis nunc erit ostendere, *aquam salien-
 tem in vitam æternam* ex fonte Spiritus Sancti profluentem,
 esse aquam quæ eum, in quo est, salire facit, id est, efficaciter
 perducit ad vitam æternam. Vltus est Christus verbo *salienti*,
 vt ostenderet huius aquæ efficaciam certissimam, quæ non so-
 lum pertingit aut de facto peruenit ad beatitudinem; sed quæ

2.

3.

Quomodo
 Spiritus
 S. tollit si-
 tim.

Luc. 15.

Salientis
 in vitam
 æternam.

sua quadam energia, efficacia, & impetu (qualis in salientibus est, longè alia quàm in ambulatibus, aut quoquo modo incidentibus) ad eam hominem perducit. Ab impetu quippe & virtute principij seu fontis sui Spiritus Sancti, cui nos hæc alterius aquæ dona coniungunt, habet hæc aqua, habent hæc dona & gratiæ credentibus infusæ, vt eos ad Deum perducant, Deoque ac vitæ æterna dignos faciant. Sumpta est metaphora ab aqua materiali, quæ tantum adscendit quanta est altitudo principij à quo emanat. Sic dona Spiritus Sancti, quia ab eo procedunt, ad eum ipsum eiusque fruitionem hominem cõscendere faciunt. De diuini Spiritus efficacia hoc in loco à Christo significata, vide latius & vberius disputata in Promptuarij Catholici parte Quadragesimali, in Feria 6. hebdom. 3. Quia enim ad præsentis literæ explicationem ea non faciunt, ea hoc loco non repetimus.

20. *Patres nostri in monte hoc adorauerunt, & vos dicitis quia Hierosolymis est locus vbi adorare oportet.*

Quia hæc mulier Patrum veteris testamenti factum de cultu Dei in monte Samariæ contra Christum præposterè protulit, bonus Calvinus pulchrum sibi argumentum nactus visus est, vt omnem in vniuersum Patrum & Magistrorum Ecclesiæ Christi autoritatè labefactaret; nostramque in illorum factis ac dictis vel imitandis vel in veritatis antiquæ testimonium proferendis diligentiam in vniuersum condemneret. Quæ in re perinde facit ac si nullas Scripturas pro veritate proferendas quisquam diceret, eo quod diabolus illas contra Christum impiè & præposterè protulit. Sed audiamus superbi hominis ad hunc locum hæc de re verba. *Hic locus* (inquit) *insigni documento est, quàm præposterè faciunt, qui posthabito Dei mandato se cõformant ad Patrum exempla.* Illi haud dubiè præposterè faciunt qui Dei mandatum Patrum exemplis postponunt: quod nemo Catholicus facit. Cæterum Catholici Patrum exempla imitantes, non illa Scripturis aut Dei mandato anteponunt; sed quid doceant Scripturæ, & quid iubeat Deus, malunt à Patribus discere quàm à Caluino; ab Ecclesiæ Magistris antiquissimis & tam eruditissimam quàm sanctitatis nomine celeberrimis, quàm ab vno nouello hæretico, & indocto (quod frequentes eius contradictiones demonstrant) & impio, quod detestandæ eius hæreses, maxime

SS. Patrum
imitatio
& allega-
tio defen-
ditur.

Patres
non Dei
mandato
sed hæreti-
corum plu-
citis ante-
ponuntur.

maximè de Deo autore & impulsore peccati (vt olim demonstrauimus) ad oculum loquuntur. Audiamus tamè petulantis hominis accusationem; & si quid ea ponderis ac momenti habeat, dispiciamus. *Notandum (inquit) est quomodo hic peccare soleat mundus.* Bonus Caluinus aut extra mundum aut de mundo non est: nisi fortè & idem peccet sicut solet mundus. *Sape (inquit) contingit vt sine delectu pro Patribus maior pars sequatur qui minimè omnium habendi erant Patres.* Si qui ita peccant, Patrum authoritati nihil hoc derogat, sed eorum temeritatem arguit qui pro Patribus habent qui non habendi erant. Multi olim pro Scripturis habebant quæ apocrypha erant: quod Scripturarum iustam authoritatem nihil imminuit. *Ita hodie Papiſtas videmus, quum inflatis buccis Patres decantant, nullum Prophetis & Apostolis locum dare.* Putidum mendacium impostore hæretico dignum. Sic Patres allegant Catholici, vt Scripturis Prophetis & Apostolicis primum semper concedant locum. *Vbi autem paucos nominarunt honore dignos, coaceruare ingentem hominum sui similitum cateruam, vel saltem descendere ad corruptiora secula, quibus etsi nondum tam crassa barbaries inualuerat, religio tamen & doctrina puritas multum declinauerant.* Bene est quòd saltem aliquos Patres honore dignos censere dignatur. Quæ sit alia ingens caterua, coniciendum lectori relinquit, ne, si eos nominaret, in promptu esset exceptio. Cui hoc vnum respondemus, in illa caterua non alios esse, nisi qui Patres illos honore dignos in eadem doctrina ac fide imitati fuerunt. De seculis corruptioribus quod garrit, in nullius seculi Patribus vera hactenus vacillauit fides: nisi aut nullam tunc Christi Ecclesiam, aut sine legitimis Patribus Ecclesiam fingat. Est autem hodiernum seculum omnium quæ hactenus fuerunt, ad fidem ac religionem quod attinet, propter grassantes sine numero hæreticos, corruptissimum. *Ergo tenendum est sedulo discrimen, ne Patres conseantur, nisi quos constabit fuisse Dei filios: deinde qui pietatis suæ excellentia hunc honoris gradum promeriti sunt.* Tenendum quoque sedulo discrimen est, ne scriptura Canonica conseatur, nisi quæ constabit diuinitus fuisse inspiratam: deinde quæ doctrinæ suæ excellentia hunc honoris gradum promerita sit. Sed nec propterea aut Patrum, aut scripturæ, ea, quæ cuique debetur, labefactatur authoritas.

Frequenter etiam in eo peccatur, quòd temere ex Patrum factis communis lex statuitur. Frequenter quoque in eo peccatur,

In opere de Iustificat. lib. II.

I.

Caluini putidum mendacium.

2.

caur,

catur, quòd ex sanctorum factis in Scriptura commemoratis communis lex statuitur. Nam quia Helias sacerdotes Baal magno numero interfecit, licere sibi hodie Calvinistæ putant sacerdotes Catholicos mactare: & quia Abraham cum ancilla Agar consentiente Sara confuge concubuit, Calvinianæ ancillæ morosas se habere dominas conqueruntur, quòd quum illæ steriles aut vetulæ sint, cum heris suis dormire non permittantur. Nihil fingo, sed quod in nostra Anglia gestum scio. Taceo alia pudoris & modestiæ causa. Nihil hoc tamen vel Scripturarum vel Patrum iustam reputationem imminuit.

Vulgus enim non satis honoris se Patribus habere putat, nisi eos eximat hominum numero. Sic quidam Evangelici fratres non satis honoris se diuinis Scripturis habere putant, nisi omnia in illis conscripta ipsi quoque sine discrimine imitentur. Ita dum nobis in mentem non venit homines fuisse qui labi poterant, vitia virtutibus promiscuè miscemus: unde sequitur pessima in viuendi ratione confusio. Nam quum ad legis regulam examinanda sint omnia hominum facta, trutinam ipsam suis ponderibus subiicimus. Denique ubi tanti sit Patrum imitatio, impunè post eos se peccare mundus putat. Totum hoc ex præpostera quoque Scripturarum lectione accidit interdum, ut vix pro vitiis habeantur quæ à Sanctis viris vel malè perpetrata, vel in figura gesta legunt, aut ab aliis lecta audiunt. Sic propter Dauidis adulterium & homicidium electorum peccata excusantur: & duas sorores ducere exemplo Iacob, aut se ipsum interficere exemplo Sampsonis, aliqui malè sani hæretici se posse arbitrati sunt. Nec tamen vel Scripturarum lectio, vel sanctorum Patrum pia & prudens imitatio, propterea explodenda est. Et Patres quidem homines fuerant, qui labi poterant. Calvinus similiter & Lutherus homines, opinor, fuerunt, qui multò probabilius & labi, & decipi, & toto cælo à veritate ac pietate aberrare poterant, turpissimeque

Gnostici & Circuncelliones.

Bolsecus in vita Caluini.

In fine libri de seruo arbitrio.

aberrarunt. Calvinus tamen, ut eum sui imitentur, ad eò libenter semper tulit, ut neminem sibi contradicentem ferre potuerit. Lutheri verò illa superbissima vox est. *Ego in hoc libro non contuli, sed asserui & assero: & penes nullum volo esse iudicium, sed omnibus suadeo ut præstent obsequium. Et iterum Scio me mea dogmata habere de cælo.*

3. *Tertium vitium est (ait Calvinus) praua emulatio, ubi scilicet nec eodem præditi spiritu, nec eodem instructi mādato, trahimus in exemplum quod aliquis Patrum fecit. Quid hoc tertium à secundo differat quod proximè posuit, nec ipse Calvinus*

uinus distinguit vnquam, nisi quod ibi imitationem dixit, hic æmulationem prauam vocer. Sed quid ex eo inferat videamus. *Ex hoc fonte fluxisse bonam partem veteris monasticæ fatebuntur qui prudenter veterum scripta expendent.* Laudo Caluini ingenuitatem. Si enim veteres Monachi à suis maioribus sua instituta acceperunt, eosque imitati sunt; profectò nec res noua est monasticæ vitæ institutum (vt clamare solent hæretici) nec veteres Monachi sua aliqua inuenta amplexi sunt, sed à probatissimis Patribus ea hauserunt. Laude hoc dignum, non vituperio, nemo æquus negabit. Ergo (ait Caluinus) *nisi sponte errare libeat, semper videndum est quo quisque spiritu donatus sit, quid ferat cuiusque vocatio, quid singulis conueniat, & quid singulis sit mandatum.* Bonus Caluinus, quod semper in Ecclesia Catholica accuratè seruatum est, nunc demum quasi nouus de cælo Magister, alios se docere posse arbitratur. Quis nescit in Ecclesia Catholica ordinem hierarchicum esse, vt, ad pietatis studium quod attinet, nec nouum aliquod institutum à pluribus suscipiendum sine iusta autoritate & stricto examine approbatum aliquando fuerit, nec priuatæ personæ singulare aliquod vitæ genus sine Patrum suorum spiritualium ac superiorum approbatione aggredi vnquam potuerint? nihil ergo ad rhombum hæc omnia. Videamus reliqua.

Huius tertio vitio affine est aliud, confusio scilicet temporum, dum posteri in Patrum exemplis occupati, diuersam agendi legem sibi à Domino prescriptam esse non cogitant. Hoc si ita est, iam ad primam accusationem redit, de iis qui post habito Dei mandato ad Patrum se exempla confirmant. Cui quod antea responsum est, hic quoque satisfaciet. Sed aliquid in specie dicturus Caluinus est. Audiamus. *Huius (inquit) inscitia acceptum referri debet immensa caremoniarum congeries, quibus obruta est Ecclesia sub Papatu.* Hæc adhuc indefinita accusatio est, quia nec caremonias designat, quæ spirituali huic viro displicent, nec ex qua parte stet illa cõgeries ostendit. Sed dolosus versatur in generalibus; & Caluino magis ex re visum est dolo agere, quàm in sinceritate veritatis & honestatis. Audiamus adhuc cætera.

Statim ab Ecclesia exordio in hac parte peccari cœptum est, quia plus valuit stulta Iudaismi affectatio, quàm decebat. Habebant Iudæi sua sacrificia. Ne tali pompa carerent Christiani, inuentus est immolandi ritus. Quasi verò deterior futura esset Christiana Ecclesia conditio, si cessassent omnes vmbra quibus offusca

offusca

Veteris Ecclesie accusatio multa de causis rejcienda. Matt. 10.

offuscari poterat Christi claritas. Hic instituitur veteris Ecclesie accusatio. Sed primum totam actionem reiicimus vt nefariam conpirationem, iuri humano atque diuino repugnantem. Non est audiendus filius contra patrem, aut seruus contra dominum, in iis quae ius paternum, aut domini prerogatiuam concernunt. Non est discipulus supra magistrum, neque seruus maior domino suo. Caluinus aut filius & membrum Ecclesie est, aut extraneus, hospes, & aduena. Si filius, aut membrum, non est audiendus contra Patres & capita Ecclesiarum Christi. Si extraneus & aduena, eius accusatio contra domesticos fidei multo magis reiicienda est. Deinde iuxta

1. Apostoli regulam, Aduersus presbyterum accusatio recipienda non est, nisi sub duobus aut tribus testibus. Caluinus ergo contra totum presbyterium veteris Ecclesie solus arguens & absque testibus, non audiendus, sed castigandus est. Rursum,

2. Actio sequitur forum rei. Si veteris Ecclesie Patres reos constituere Caluinus vult, non eos apud tribunal suum, sed apud tribunal Christi, quod in terris aliud non est quam Ecclesia Christi, conuenire debet. Nunc homo impius, & audax, actorem & iudicem agit; accusat, & condemnat. Nullam Ecclesiam sed seipsum audit. Postremo quid erit in religione firmum,

3. quid constans, quid certum, si totius veteris Ecclesie ab ipso eius exordio (sic enim loquitur) praxis, idque in toto extremo cultu, post tot secula, argui, reprehendi, superstitionis & affectati Iudaismi damnari possit? An non eadem libertate quilibet alius haereticus quodlibet fidei dogma, quanta libet omnium Patrum ab ipso Ecclesie exordio consensione firmatum, conuellere, arguere, & condemnare poterit? Quare hac in re Caluinus nihil nisi suam dementissimam insaniam pio & prudenti lectori prodidit. De illis enim dubitare (multo magis illa affectati Iudaismi damnare) quae tota per orbem fre-

4. quentat Ecclesia, insolentissima insania est, ait S. Augustinus, vir (ni fallor) Caluino modestior & fide dignior. Sic ipsam (vt dixi) actionem, vt improbi hominis nefariam conpirationem, merito reiicimus. De re vero ipsa, mox in alio huius

Epist. 118. Euangelij loco dicitur.

Infra cap. Recentioris Ecclesie accusatio refellitur.

Iam ad recentioris Ecclesie accusationem descendit, & ait Sed postea longius erupit, ac sine modo grassatus est furor. Periosa est infani cerebri declamatio, nulla ratione subnixta, nullo argumento firmata. Concludit tandem. Ergo ne hic labamur, semper ad presentem regulam attentos nos esse oportet. At quae est haec praesens regula? Attendat Lector, ne se inanibus

vet

vet

vet

vet

vet

vet

vet

vet

verbis falli patiat. Olim (inquit) suffitus, luminaria, vestes
 sacra, altare, vasa, & similes ritus Deo placebant. Nempe quia
 obedientia nihil habet gratius vel magis pretiosum. Nunc à
 Christi aduentu mutata est ratio. Qui sic Caluine, aut vnde
 id probas? Ne vno quidem verbo probat impostor à Christi
 aduentu mutatam esse rationem, vt nunc caeremoniis exter- Caluini
 nis in cultu Dei externo non sit opus. Sed suam nudam ac fundamen-
 simplicem assertionem, totius accusationis fundamentū po- tum, pro-
 nit. Suam nudam ac simplicem assertionem, presentem regu- pria asser-
 lam vocat, ad quam attentos nos esse oportet. Post omnem de- tio.
 clamationem tam contra veterem quàm contra presentem
 Ecclesiam, quum ad rem & punctum venit, quo accusatio-
 nis totius causa, ratio, fundamentum constitui debet, nihil
 adfertur aliud, quàm nuda & simplex affirmatio. Atqui qua
 ille facilitate mutatam iam esse in Christi aduentu rationem
 affirmat, vt altaria, quæque eò pertinent, locum amplius in
 Ecclesia Christi habere non debeant, eadem facilitate hoc
 totum nos illi negamus: & negantem habemus nobiscū vni-
 uersam Ecclesiam Christi tam veterem ab ipso eius exordio
 quàm presentem. Nec negamus tantum, sed & ex Apostolo
 probamus, disertis verbis dicente. *Habemus altare de quo ede- Hebr. 13.*
 re non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt. Si alta-
 re, suffitus quoque, luminaria, vestes factas, vasa, & similes ri-
 tus eò pertinentes. Cæterum de re hic non disputamus, nec
 disputandi locus est. Caluini tantum aduertenda improbitas,
 impudentia, impietas, qui post tam longam accusationem
 tam in genere quàm in particulari, tam grauem, tam acerbam,
 quum ad causam firmamentum venit, nihil quàm lectorem
 ludificat. Perperuus hic illi mos est. Audacter asserit, confi-
 denter accusat, copiosè cõcludit. Nihil omnino probat, nihil Caluinus
 confirmat. Hoc est impostorem ac seductorem agere, & vt verus im-
 Apostolus dicit, *in astutia & nequitia circumuenire.* Quare postor.
 iterum post nudam & simplicem assertionem suam fortissimè Ephes. 4.
 concludit. Ergo quid nobis in Euangelio prescribat Christus,
 considerandum, ne temerè sequamur quod sub lege Patres ser-
 uarunt. Nam qua tunc fuit pia sacrorum observatio, hodie sce-
 leratum sacrilegiū foret. Quid in Euangelio prescribat Chri-
 stus, & quàm late patet docendi potestas Ecclesie magistris
 in Euangelio data, & quatenus externis ritibus Deus colen-
 dus sit, ipsa nos Ecclesia docere debet & docuit, nõ Caluinus,
 non alius quilibet post tot secula nouellus magister. Lippis
 ac tonforibus in Ecclesia Catholica notum est, caeremonias
 Eccle

Ecclesiæ non ex imitatione Iudaica magis quam Ethnica, sed ex Apostolorum & Apostolicorum virorum pia institutione promanasse. De qua re mox plura dicemus in postremo huius Euangelij loco. Nam de ipsa SS. Patrum saluberrima & necessaria autoritate, & quatenus ea valeat, & quousque se Lib. 7. ca. extendat, in opere nostro de Principiis fidei iam olim latè 11. & seqq. diximus.

22. *Vos adoratis quod nescitis: nos adoramus quod scimus.*

*Intentiones
bona frustra
impugnatur.*

Locus impotentem Caluini calumniam, qua Catholicos ad hæc verba grauat, paucis repellendi. Hoc (inquit) *submine concidunt bona omnes intentiones quas vocant. Habent enim homines nihil posse quam errare, ubi sua eos regit opinio sine verbo aut mandato Dei. Nam Christus personam & consanguinitatis sua suscipiens, Iudeos longè à Samaritanis distans docet, & hoc uno eos præstare, quòd, aeterna salutis fœdus cum illis pepigerat Deus: & quòd non incognitum aliquod nomen, sed Deum unum adorant, qui se illis patefecit, & à quo sunt in populum adoptati. Obseruanda est collectionis Caluinianæ absurditas pariter & impietas. Absurda & insulsa hæc collectio est. Samaritani quia cum vero Deo falsos deos colebāt, nec ullam habebant religionis suæ certam regulam ac normam, videlicet nec Scripturas (nisi solum Pentateuchum) nec sacerdotes legitimos & à Deo missos, nec certa & legitima sacrificia aut festa à Deo instituta, sed in quatuor sectas (Sebnaeos, Corthenos, Dositheos, Essenos) diuisi, tam sacrificia immutabant, quàm festa transferebant, prout cuique sectæ visum erat, & à solo diuini cultus loco ac templo abhorrebant; has & alias ob causas, adorabant quod nesciebant, id est, in toto Dei cultu aberrabant: ergo Christiani Catholici nullas bonas intentiones habere possunt, nisi quæ in Dei verbo aut mandato scripto continentur. Hæc est enim ex illis*

*Caluiniana
absurditas
in simili
demonstratur.
Rom. 8.*

verbis, Vos adoratis quod nescitis, Caluini conclusio. Cuius absurditas in simili apparebit. Qui ambulat in tenebris, ambulat quòd nescit: ergo qui ambulat in lumine, nisi lucernam manu gerat, ambulat quoque quòd nescit. Christiani quippe Catholici, & fide iam ac Spiritu Dei donati, ambulant in lumine, aguntur Spiritu Dei, habent ductores quos Deus illis dedit. Scripturarum lucerna non semper opus habent. Multa pietatis opera vel ex Spiritus sancti solo instinctu, vel iuxta ducto

ductorum suorum ac Pastorum consilia, absque expresso in Scripturis mandato Dei, piè ac laudabiliter exequuntur. Quorum nisi in ipsis Scripturis multa occurrerent exempla (quæ in Promptuario nostro Catholico enumerauimus) fingi hoc à me videri posset. Nunc autem ex bonis filiorum Dei intentionibus (quibus se hostem Calvinus profitetur tum hoc, tum aliis in locis) quæ vel non expectato Dei mandato spontaneas Deo oblationes & hostias spirituales faciunt, vel præter & ultra ipsum Dei mandatum in Scripturis positum (quod frequenter necessaria sola præscribit) opera supererogationis præstant, innumera bona opera Deo gratissima procedunt. De quibus in Promptuario nostro Morali semel atque iterum disseruimus. Vt ipsemet Calvinus hunc suum commentarium in Euangelium Ioannis, in Harmoniam trium Euangelistarum, in omnes Apostolicas Epistolas conscriberet, in quo (quæso) verbo aut mandato Dei scripto fundatur? aut ubi mandatum in Scriptura accepit? An negabit tamen aut videri non volet ex bona intentione ad Dei gloriam & proximi utilitatem se ea omnia scripsisse? Negare etiã poterit absque villo Dei verbo aut mandato in Scripturis posito ad illa opera animũ applicuisse? Cur ergo cæcus hæreticus in aliis tam multis piorum bonis operibus ac laboribus easdem bonas intentiones non aduertit? Cur eas reprehendit, & hominum impiorum, qui verum Deum ignorant, cæco cursui assimilat? Omnes à vero Dei cultu alieni, vt isti Samaritani, vt pagani, vt hæretici, *adorant quod nesciunt*: nec eos iuuare possunt bonæ aliquæ intentiones, quia *sine fide impossibile est placere Deo*, & Spiritum Dei non habent à quo agantur. At verò pij & Catholici Christiani, Christo Capiti in suo corpore, quod est Ecclesia, adhærentes, ideoque Spiritũ Christi qui in corpore eius est, & extra corpus eius non est, in sese habentes, *id adorant quod sciunt*, in Dei cultu non aberrant, tamen extra Scripturæ terminos multa bona in Scripturis non præscripta operentur; & eorum bonæ intentiones plurimũ eos iuuant, multaque præclara opera Deo grata, proximis utilia, proferrunt. Ex quibus efficitur non absurdam modò, sed & impiam (vt dixi) collectionem hanc Calvinianam esse. Quare quod iterum hoc loco reperit & ingeminat, eadem impietate laborat. *Quantumuis (inquit) in sua pertinacia sibi blandiantur & plaudant, qui ex sensu suo vel hominum traditionibus adorant Deum, hæc una vox de calo detonans, quicquid se habere putant diuinum & sanctum, prosternit. Itaque vt Deo probetur nostra*

In Dom.
infra Off.
Natiuit.
Dom.

Domin. 3.
post Epi-
phan. tex.
1. Domin.
Pasch. tex.
2. Dom. 4.
post Pent.
tex. 2.

Hebr. 10.

Haeretici
sensum
suum &
hominum
traditio-
nes sequun-
tur.

religio, necesse est ut in scientiam ex eius verbo conceptam recumbat. Quadrant hæc verba optimè in ipsum Calvinum, omnesque sectarios, qui ex sensu suo (non ex sensu Ecclesie, non ex sensu & consensu Sanctorum Patrum, contra quos modò Calvinus declamavit, non ex sensu Sacrorum Conciliorum) & ex hominum traditionibus, Lutheri, Buceri, Zwinglij, & aliorum placitis, Deum adorant, Scripturas exponunt, dogmata fabricant, cultum instituunt. Isti omnes adorant quod nesciunt. Istorum religio non recumbit in scientiam ex verbo Dei conceptam, sed in scientiam ex proprio cuiusque cerebro natam; ad quam postea Dei verbum contorquent, ut in nostris, fauente Deo, Antidoris Euangelicis & Apostolicis toti orbi manifestum fiet. Catholici verò, quorum hic bonas intentiones extra scriptum verbum impugnat Calvinus, nec ex sensu suo, nec ex hominum traditionibus, sed ex sensu Spiritus Dei quem acceperunt in corpore Christi, & ex hominum, quos Deus misit, suæque Ecclesie præfecit, & eam docere ac regere iussit, doctrina & præceptis Deum colunt. Religionem quoque tenent non à seipsis recentè inventam, ut Calvinus cum suis, sed ex verbo Dei conceptam, iuxta perpetuam Catholicæ Ecclesie fidem, & Sanctorum probatorum expositiones orthodoxas: quas contra omnes quocumque tempore exurgentes hæreses Pastores Ecclesiarum, qui pro tempore fuerunt, summa religione & diligentia sequuti & imitati sunt, ut alio in loco ostendimus.

De Trin-
cip. fidei
lib. 7. c. 12.
Haeretici
hodie ado-
rant quod
nesciunt.

Iam verò absterisa hæc Calvini in Ecclesiam Catholicam calumnia, videamus quàm hæc reprehensio, *Vos adoratis quod nescitis*, in ipsum maximè Calvinum omnesque hæreticos rectè ac meritò retorqueri debeat. Samaritani adorabant quod nesciebant, quia nec verum Deum cognoscebant, nec eum rectè colebant. Non cognoscebant verum Deum, quia quem pro Deo colebant, illius solùm terræ Samaritanæ, non vniuersorum, Deum esse credebant. Non eum rectè colebant, quia nec ritus à Deo præscriptos tenebant, & præterea multos falsos Deos adorabant. Temporis denique progressu etiam templum magnum in monte Garizim extruiebant, quod templo Hierosolymitano ex Dei mandato extructo æmulum foret. Sic templum contra templum, altare contra altare erigebant, seque veros Dei cultores venditabant. Eorum originem his verbis describit Scriptura. Abductis decem tribubus in Assyriam (quarum tota possessio Samaria tunc vocabatur) & in eorum locum ac possessiones Assyriis transiatis, Num-

Samari-
tanorum
errores &
origo.

Num-
clauum

ciatum est Regi Assyriorum, & dictum: Gentes quas transulisti, 4. Reg. 17.
 & habitare fecisti in ciuitatibus Samarie pro filijs Israel, igno-
 rant legitima Dei terra, & immisit in eos Dominus leones: &
 ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei terra. Precepit
 autem Rex Assyriorum, dicens, Ducite illuc unum de sacerdo-
 tibus quos inde captiuos abduxistis, & vadat & habitet cum
 eis, & doceat eos legitima Dei terra. (Semper vocant eum
 quem colere intendebant, Deum terræ, quasi illius terræ pro-
 prium quendam Deum, & non totius vniuersi conditorem.)
 Igitur quum venisset vnus de sacerdotibus his qui captiui ducti
 fuerant in Samaria, habitauit in Bethel (hic est ille mons in Gen. 33.
 quo Iacob adorabat, & de quo hæc mulier in hoc Euangelio
 loquitur, exstructo tunc illic templo magnificentissimo) &
 docebat eos quomodo colerent Dominum. Et vnaquæq; gens
 fabricata est Deum suum: posueruntque eos in phanis excelsis
 quæ fecerunt Samarita, gens & gens in urbibus suis in quibus
 habitabat. Viri enim Babylonij fecerunt Socoth-benot: viri
 autem Cuthæi fecerunt Nergel: & viri de Emath fecerunt
 Asima. Porro Heuæi fecerunt Nebahaz & Tharshac. Hi autem
 qui erant de Sepharuaim comburebant filios suos igni, Adra-
 melech & Anamelech dijs Sepharuaim, & nihilominus cole-
 bant Dominum. Fecerunt autem sibi de nouissimis sacerdotes
 excelsorum, & ponebant eos in phanis sublimibus. Et cum Do-
 minum colerent, dijs quoque suis seruiebant, iuxta consuetudi-
 nem Gentium, de quibus translati fuerant Samariam: vsque
 in presentem diem morem sequuntur antiquum. Non timent
 Dominum, neque custodiunt ceremonias eius atque iudicia, &
 legem, & mandatum, quod preceperat Dominus filijs Iacob.
 Hæc est Samaritanorum origo, hæc eorum adoratio, hic
 cultus. Sic adorabant quod nesciebant.

Vide nunc an non in nostri maximè temporis hæreticis
 eodem modo se res habeat, vt verissimè adorent quod ne-
 sciant. Samaritani colebant Dominum in Bethel, in quo postea
 loco Manasses homo Iudæus, ducta in vxorē Sanabaleris filia,
 qui Darij nomine Iudææ præfuit, ne fratre summo apud Iu-
 dæos Pontifice esset inferior, magnificum templum extruxit,
 & Sacerdotem se illic creauit, ac quoscunque potuit apostatas Iosephus
 (vt ait in hunc locum Caluinus) premijs ad se pellexit: soceri Antiq. lib.
 videlicet sui freres potentia. Sic autem in hoc monte Domi- 11. cap. 8.
 num colebant, vt vnaquæque gens in alijs excelsis & phanis
 sua idola suis proprijs ritibus colerent. Omnino pari ratione
 hæretici hodie Christiani Catholici quum essent, ipse impi-

Lutherus
alter Ma-
gister.

mis Martinus Lutherus monachus, sacerdos, & Doctor, ne quodam alio fratre suo cui indulgentiarum publicatio (res tum lucrosa) commissâ fuit, inferior esset (eandem quippe modis omnibus ambiebat) fretus Saxonie ducis autoritate ac potentia, cuius novellæ filiæ Academiæ Vvitembergenfis primarius professor ascitus fuerat, nouum in Germania & per amplum latè patentis Schismatis templum erexit; altare contra altare, cathedram contra cathedrâ instituit; Romanz Sedis legitimam autoritatem omnibus modis conuellens, Sacerdotem se illic, nouum Euangelium, Prophetam, Apostolum creauit: & vt Caluini verbis utar, *quoscumque posuit apostatas ad se pellexit*. Mox Lutherani quasi noui Samaritæ crescere & multiplicari cœperunt. Cæterum qui Luthero ad momentum adhaeserunt, & cum eo *Dominum colebant*, id est, Christiani vocari semper volebant, confestim suos quisque Deos, sua idola, sui cerebri phantasmata colebant, alij rigidi, alij molles, alij extrauagantes Lutherani: & inter hos alij Zvvingliani, alij Anabaptistæ, alij Osiandri, alij demû Calvinistæ. Vt multo plures sectæ breui momento exorta sint, quàm apud Samaritas Gentes erant diuersos Deos colentes. Qui quidem omnes, sicut Samaritæ Dominum in Bethel coluerunt, sic iuxta nouum Euangelium à Luthero restauratum, se Dominum colere protestantur. Lutherum enim pro viro Dei & magno Propheta omnes adhuc sectæ reuerentur: & illorum Bethel Vvitemberga est. Interim tamen alius Geneuæ, alius Tiguri, alius in Anglia partim Protestantium, qui Regiæ voluntati se accommodant, partim Puritanorum cultus est, alia politia, varia & diuersa dogmata. Omnibus hoc commune est, vt cum Samaritis illis non custodiât ceremonias, iudicia, atque mandata Dei iuxta eorum præscripta, quibus Christus dixit, *Docete omnes gentes, docentes eos seruate omnia quaecumque præcepi vobis*, iuxta Ecclesiæ Catholicæ & Præpositorum eius doctrinam & traditionem. Sequitur vultus quisque sua placita, tam in Sacramentorum administratione, quàm in verbi prædicatione, totòque cultu atque doctrina. Sic adorant quod nesciunt: *in tenebris ambulant*. Ab eis lumen accipere nolunt, quibus Christus dixit, *Vos estis lux mundi*. Ab eo pasci nolunt, cui Christus dixit, *Pasce oves meas*. Eos audire nolunt, quibus Christus dixit, *Qui vos audit, me audit*. Illis obedire nolunt, de quibus Paulus dixit, *Obedite Præpositis vestris*. Suam quisque lucem sequi vult, semetipsum pascere, solum Christum in Scripturis, prout ipsis sonat, loquentem

Matth. 28.

Matth. 5.

Joan. 21.

Luc. 10.

Heb. 13.

quentem audire, nemini obedire volunt. Sic adorant quod nesciunt, & ambulant quò nesciunt. Nam cum veteribus quoque Samaritis faciunt sibi ex nouissimis sacerdotes excelsum. Homines mechanicos, illiteratos, audaces, temerarios, ministerio verbi præficiunt. Hos cæcos duces cæci sequuntur, ut adorent quod nesciant. Sanè cõtentione illa Samaritanorum cum Iudæis propter extractum illud templum longius progrediente, re tandem ad iudicium Ptolemæi regis delata, & acerrimè à cuiusque partis aduocatis examinata, ex hoc imprimis argumento, quòd Iudæi templi sui antiquitatem multo maiorem, Sacerdotum in eo perpetuam successionem, Prophetarum, qui illi adhæserunt, prædicationem ostenderent (quibus omnibus Samaritæ carebant) causa ceciderunt Samaritæ. Pronunciatum est eos adorare quod nesciebant; Iudæos illud adorare quod sciebant, id est, totius cultus sui certam scientiam, certa fundamenta, normam & regulam certam habere. Eundem planè in modum nullo negotio conuincuntur hæretici hodie adorare quod nesciunt, quia in eorum Bethel, nec antiquitas est, nec sacerdotum successio, nec Prophetarum prædicatio: demonstrabitur verò nos Dei beneficio Catholicos hæc omnia habere, apud nos esse totam antiquitatem, ex cuius testimoniis fidem nostram roboramus, esse Pontificum & Sacerdotum successionem, quos posuit Spiritus S. regere Ecclesiam suam: esse SS. Doctorum & Patrum vnanimem consensum, quibus Ecclesia (vt Augustini verbis vtar) plantatoribus, rigatoribus, adificatoribus, Pastoribus, nutritoribus creuit: ideòque nos adorare quod scimus. Et sicut olim salus ex Iudæis erat, quia Christus salutis author, & Euangelica doctrina, & lex & promissiones ex ipsis erant, quatenus eis prædicta & promissa, & à Christo (qui ex eis erat) impleta fuerunt; sic nunc salus ex Catholicis est, & in sola Ecclesia Catholica Apostolica Romana, quia Christus salutis author non nisi in illa Ecclesia, quæ corpus eius est, loquitur, quia tota Euangelica doctrina & lex Dei, & quæcunque Dei promissiones in ea & ex ea sunt, quatenus eius ministerio docentur, & non nisi in ea, eiusque vnitati adhærentibus, adimplentur ac possidentur. Et sic quidem omnes horum temporum sectæ & hæreses hoc vno fulmine concidunt; Vos adoratis quod nescitis: & hæc vna vox de cælo detonans, quicquid se habere putant diuinum & sanctum, prostermit.

*Iosephus
Antiquit.
13 cap. 60*

*Contra
Iul. lib. 20*

*Salus ex
Ecclesia
Catholica*

23. Venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate.

Cultus externus a-
struitur ac
defenditur

Locum hunc insigniter hodie deprauant hæretici. His quippe verbis fortiter pugnant, noui testamenti cultum & Euangelij statum omnibus externis ceremoniis vacuum esse debere, nec nisi spirituales, nudum, ac simplicem. Spiritum enim hoc loco interpretantur vt à corpore distinguitur, & actum animæ tantum spirituales significat. Vnde Calvinus. *Deum colere in spiritu & veritate, est ablati veterum rituum inuolucris simpliciter retinere quod spirituale est in Dei cultu. Nam veritas diuini cultus in spiritu consistit, ceremonia autem quiddam erant aduentiuum. Et iterum. Omnibus seculis fide precibus, gratiarum actione, puritate cordis & vna innocentia coli Deus voluit: sed erant in lege variae accessiones vt spiritus & veritas sub inuolucris laterent. Sic spiritum & veritatem exponit quatenus externis omnibus ritibus & ceremoniis opponitur, quibus spiritualis cultus adumbratur & significatur. Sic omnes ceremonias quæ aliquid spirituale adumbrant aut significant, pro Iudaicis habet Calvinus. Quare mox ceremonias Ecclesiasticas pro huiusmodi habens, in eas inuehitur. Hoc (inquit) discrimen in Papatu non modo confusum, sed penitus euersum fuit. Neque enim illic minor est vmbrearum densitas, quam fuit olim sub Iudaismo. Sed fallit lectorem impostor. Ceremonia Iudaica non ideo vmbra fuerit, quia spirituales & interiores cultum adumbrabant aut significabant, sed quia rerum veritatem, quas Christus completurus erat, vel quæ in Christo compleri debebant, typicè & figuratiuè adumbrabant. Neque enim sacrificia animalium & ceremonia Iudæorum exteriores, data & instituta à Deo erant, quasi actus exteriores ex interiori virtute procedentes, neque ea iussit fieri, quasi illa ipsius fidei, dilectionis, & interiorum virtutum actus essent (quamuis qui ea fide & dilectione exhibuissent, rectè & in spiritu facere dicti fuissent, nec sic legale opus exercuissent, sed Euangelicum, nouique testamenti proprium) sed vt essent figurae ac representationes quædam eorum quæ per Christum futura erant, cuius venturi fidem illa exercendo protestati sunt. Et in hoc Iudæorum cultus à Gentilium cultu facillimè differebat. Non enim Gentes sua holocausta & ritus faciebant quasi futurorum signa, sed quia grata diis suis existimabant. Iudæus non sic habuit à Deo mandatum: imò expressè eos docuit Deus quòd holocaustis*

Ceremonia
Iudaica
quomodo
vmbra.

caustis & sacrificiis non delectaretur. Quare non ea instituit quasi quæ in se & per se placerent, nec ut eorum tantum obedientiam exercerent, ut putat Caluinus, qui *ideò hæc Deo grata fuisse ait, quia ab ipso mandata & præscripta fuerunt*; sed ut figura eorum quæ illi placebant, & ut paedagogia quædam ad rerum pro salute humani generis futurarum notitiam eos manuducens. Adorare igitur *in spiritu & veritate*, nõ est nullis externis ceremoniis Deum colere, (ne etiam eadem opera omnes etiam externi pietatis actus excludantur) sed est non amplius aut in falsitate adorare, sicut fecerunt Samaritani (ut supra explicatum est) aut sacrificiis figuratiuis ac ceremoniis ymbraticis, quæ alterius cuiusdam veritatis ymbræ ac representationes sunt; verum in veritate rectæ fidei, sanæque doctrinæ, & in operibus ex Spiritu procedentibus, & actibus cum interna pietate coniunctis Deum adorare. Si enim rectè aduertimus, hæc duo aliis duobus Christus opposuit. Quum enim dixisset, *Venit hora quando neque in monte hoc neque Hierosolymis adorabitis Patrem*, interiecta aliqua distinctione vtriusque adorationis, & Samaritanorum adoratione reiecta, Iudæorum defensa, subiungit repetens: *Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate*. Indæotum adorationi, id est, toti cultui externo, qui in templo Hierosolymitano fiebat (de eo enim erat tunc sermo) opponit adorationem ex spiritu, id est, cultum non legalem, sed Euangelicum, non carnalem, sed spirituales, non in sacrificiis & ceremoniis futurarum rerum figuratiuis, & ymbraticis, sed in actibus seu merè internis ac spiritualibus, ut pura fide, dilectione, spe, seu externis ex spiritu procedentibus, & ab aliis illis virtutibus aut elicitis aut imperatis, idèoque spiritualibus quoque. Samaritanorum adorationi, quæ tota falsa erat & cæca (adorabant enim quod nesciebant) opponit cultum Dei in veritate, in sana fide, & recta Dei notitia: ut veritas errorem excludat, quo Samaritani laborabant, sicut spiritus ceremonias legales & carnales excluderat, ex quibus cultus Iudaicus constabat. Et hic sensus à doctissimis Ecclesiæ Patribus traditur, ut mox docebitur.

Adorate
in spiritu
& veritate.

Sed ut ad Caluini commenta respondeatur, non est quidem dubitandum, omnibus seculis fide, precibus gratiarum actione, puritate cordis, & vita innocentiã se Deum coli voluisse, & spirituales Iudæos ita Deum verum pie ac studiosè coluisse. Sed nõ erat ille legalis cultus, verum Euangelicus, nec templo Hierosolymitano proprius, cui adoratio in spiritu opponitur, sed

Caluini
caustis
respondetur.

quem quouis in loco ac tempore, quilibet verus Israëlita seu alius quicumque Dei cultor exerceret. Accessiones verò ceremoniarum Iudaicarum non ideo adhibebantur, vt in illis involucris spiritus ac veritas lateret, vt Calvinus affirmat, spiritus, inquam, & veritas, sicuti hoc loco à Christo accipiuntur, vt supra satis ostendimus, sed ad futuras veritates adumbrandas, vt iam dictum est, docetque latè in epistola ad Hebræos Paulus. Quod ergo Calvinus addit hoc discrimen in Papatu esse confusum adeoque euersum, quia non est illic minor umbrarum densitas, quàm olim sub lege fuit, vel putida cauillatio vel crassa ignorantia est. Nullas enim umbras Papatus habet, nullas ceremonias umbraticas, quæ videlicet futurarum rerum umbræ & figuræ aut repræsentationes sint, quales ceremoniæ Iudaicæ erant, dicente Apostolo: *Umbram habens lætitudinis futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, per singulos annos eisdem ipsis hostiis, quas offerunt indefinenter, nunquam potest accedentes perfectos facere.* Nostra Sacramenta, nostrum sacrificium à Christo institutum, non sunt futurorum bonorum umbræ, sed sunt præsentium bonorum, quæ nobis conferuntur, instrumenta & signa efficacia. Nostræ ceremoniæ circa Dei cultum, nostra templa, altaria, vestes, ac vasa sacra, luminaria, sufficis, nostræ genuflexiones, & quicumque externi ritus, nihil futurum adumbrant, sed vel actus exteriore sunt ex interiori virtute procedentes, quæ per se Deo placent, vel actus reuerentiæ erga Deum, atque etiam ad excitandam mētis deuotionem, & ad rerum spiritualium, quas tractamus, aliquam expressionē, ac denique interni cultus nostri attestacionem, quæ omnia spiritualis cultus adiuuamenta sunt.

Ceremonias umbraticas Ecclesia non habet. Heb. 10.

Ceremonia Ecclesiastica cur adhibetur.

Calvinus ex seipso refutatur. Institut. lib. 1. c. 14. num. 1. & 16. & 17.

Cap. 4. num. 30.

Videamus an hoc ipsum Calvinus & sequaces eius interdum non attestentur. Sanè Calvinus tum in definitione Sacramenti ait, *nos in Sacramento tum pietatem nostram erga Deum tam coram eo & Angelis quàm coram hominibus testantur* postea explicans Sacramenti naturam, ait diserte: *Sacramenta ceremonias esse, quibus Deus exercet populum suum attestandam apud homines religionem, tum denique in virtutis sum de ceremoniis dicit, gentilitias illas initiationes in sacra & ceteros degeneres ritus, tamen si erroris erant ac superstitionis pleni, indicio tamen fuisse non posse in professione religionis homines externis huiusmodi signis carere.* Theodorus quoque Beza in Confessione fidei sua ita scribit. *Christus veteri illas umbras suo fulgore ita dispulit, mundumque ita docuit in spiritu*

spiritu & veritate Deum colere, ut tamen nihilominus crassa & rudis nostra natura habuerit rationem, ideoque signa exteriora adiunxerit. Habemus claram & perspicuam aduersariorum confessionem. Quæ si ad certa Sacramenta, certalque ceremonias, quales Caluino placent, piè retinendas valent; quanto magis ad illa Sacramenta, ceremonias ac ritus omnes, quos tota per orbem frequentat Ecclesia, piè ac laudabiliter retinendos valere debet: Ineptè igitur, & quod suæ ipsius doctrinæ ex diametro aduersatur, addit hoc loco Caluinus. *Quibuscunque elabi cauillis conentur, in externa tantum forma nos esse Patribus dissimiles constat, quia illi spiritualiter Deum colentes ceremoniis astricti erant, qua Christi aduentu sunt abolita.* Habemus quippe & nos ceremonias ac ritus (teste Caluino) sine quibus religionis professio non subsistit, & ut ait Beza, quæ crassa ac rudis nostra natura postulat. Non ergo Iudæis in externa forma ideò dissimiles sumus, quòd illi ceremoniis astricti erant, nos nullis astringi debemus; sed in hoc planè plurimum dissimiles sumus, quòd illi per suas ceremonias Deum spiritualiter non colebant (quod hic asserere videtur Caluinus) sed aliud quid agebant, ut suprà explicatum est. Tales vmbrales ceremoniæ Christi aduentu abolitæ sunt: ceremoniæ Ecclesiasticæ, quales suprà descripsimus, abolitæ non sunt, ipsomet teste & approbante Caluino. Frustra igitur hoc loco, atque etiam paulò superius contra veteres Patres ceremoniarum cultores, planèque suæ ipsius doctrinæ repugnanter declamitauit Caluinus.

Nunc sensum verborum Christi quem dedimus, quatenus adoratio in spiritu & veritate, adorationi Samaritanorum & Iudæorum à Christo opponitur, ex Patribus aliquot doctissimis confirmabimus. Tractans hunc locum D. Ambrosius ait. *Spiritus hic ponitur pro gratia spirituali, in qua adoratur Deus sicut adoratur etiam in veritate. Non enim adoratur nisi qui veritatem diuinitatis eius pio haurit affectu.* Veritatem igitur opponit errori circa verum Deum quo laborabant Samaritani: Spiritum seu spiritualem gratiam ceremoniis Iudaicis, qua illæ carebant, & quæ Euangelio propria est. Idem clarius & expressius. D. Cyrillus in hunc locum. *Præsens aduentus sui tempus Christus significat, in quo figuras legis in veritatem, & umbram in cultum spiritualem, & placentem Deo Patri viuendi normam per Euangelicam doctrinam transmutari insinuat.* Spiritualis enim adorator Deo gratus est, qui non forma & figuris Iudaicis ad pietatem adumbratur, sed Euangelica virtute

De Spiritu
lib. 3.
cap. 11.

In Ioan.
lib. 2. c. 93.

*refulgens recta dogmatum disciplina veram peragit adoratio-
nem.* Cultum spirituale opponit figuris Iudaicis, & veritatem
De Trinit. exponit rectam dogmatum disciplinam. Nec multum aliter
lib. 2. Hilarius qui in his duobus verbis, *in spiritu & veritate, liber-
tatem ac scientiam adorantium ostendi ait: Libertatem*, quia
vmbatico cultui non astringitur, nec vlli certo loco, vt veri-
que putabant tam Samaritani quàm Iudæi. *Scientiam*, vt er-
rorem ac falsitatem, qua laborabant Samaritani, à veris ado-
ratoribus remoueat. Sic igitur adoratur Deus in spiritu &
veritate, vt quemadmodum actus pietatis externos, & opera
charitatis erga proximum, quibus Deum colimus, Deoque
seruimus in iustitia, hæc adoratio non excludit; ita nec vel
Sacramenta vel ceremonias Christianas excludat, quibus cul-
tus Dei externus administratur; vel ad Dei gloriam, vel
ad nostram in Deum fidem ac pietatem magis ac magis ex-
citandam.

48. *Nisi signa & prodigia videritis, non creditis.*

Afferunt hæc verba difficultatem non modicam. Quam
enim alibi dicat Christus Iudæos nõ credentes ei, hoc
nomine non fuisse peccaturos, si miracula non fecisset, id
est, absque miraculis ad credendum nõ fuisse obligatos, quo-
modo hic reprehendit Iudæos quòd miracula expeterent vt
Christo crederent? Ait enim Ioan. 15. *Si non venissem, & opera
non fecissem quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent: id
est, peccato illo incredulitatis positivæ obnoxij non tene-
rentur* Deinde prædixit per Prophetas Deus, maxime Esa. 31.
plurima futura miracula in signum aduentus Messia. Merito
igitur illa expetebant Iudæi. His accedit quòd in omni noua
doctrina miracula ad eius confirmationem à Deo exhiberi
solent. Sanè Calvinus propter hanc Christi reprehensionem
etiam Catholicos taxat, quòd à nouis hodie dogmatistis mi-
racula exigantur. *Vtinam* (inquit) *non hodie quoque plurimos
teneret similis morbus. Sed hac voce nihil magis vulgatum. Præ-
cedant miracula vt aures prabeamus huic doctrina. Quasi ve-
rò ita sordere nobis debeat Christi veritas nisi aliunde fulciatur.*
Hæc ille. Sed aduertenda causa specialis est, cur Iudæorum
incredulitas miracula exigentium taxata fuerit. Sanè quia
iam antea Ioannis testimonia tam multa & tam perspicua
de Christo audiuerant, quibus credere debuerant absque vllis
miraculis, hanc enim hauriunt. *Ille enim missus erat vt omnes
crederet*

*Cur Iudæi
miracula
exigentes
reprehon-
duntur.
Ioan. 1.*

credere per illum. Sed & ipsi Ioanni prædicanti adeo absque vllis miraculis crediderant, vt illum esse Christum existimarent. Samaritani quoque Christo prædicanti sine vllis miraculis crediderunt. Christi quoque sola prædicatio omnes eum audientes ad credendum obligabat absque miraculis, eo quod quoscunque exterius docebat, eorum corda interiorius mouebat, vt, qui vellent, possent credere. Ideo Christus Iudæis dixit: *Si non venissem & locutus eis fuisset, peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Has igitur ob causas non erant illis miracula absolute necessaria, nec illa auidè flagitare debebant. Hinc ad obiecta patet responsio. Iudæi visis Christi miraculis adhuc increduli multo grauius peccauerunt, & absque miraculis hoc graui peccato caruissent. Quæ Prophetæ prædixerunt futura miracula, non erant expectanda à Iudæis vt crederent, sed Ioannis testimonio prius debebant credere, & illa postea miracula expectare, videlicet ad confirmandam non ad generandam fidem. Omnis autem noua doctrina miraculis indiget, vel ad confirmationem fidei, vel ad ipsam fidem generandam, vbi nouus Magister nullam legitimam authoritatem habet. Neque hoc ideo fit quasi *sordeat nobis Christi veritas nisi aliunde fulciatur* (vt garrit Calvinus) sed quia nec Christus nunc amplius loquitur, nec legitimè ab eo missi, quibus absque miraculis credendum erat; sed tales loquuntur quorum & doctrina noua & authoritas nulla est. De hac re plura diximus super Matthæum, & supra in hoc Euangelio ad cap. 2. Ioannis.

Ioan. 16.

Matth. ca. 16. & 14.

IN IOANNIS CAP. V.

4. *Angelus Domini descendebat secundum tempus in piscinam, & mouebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam, post motionem aquæ sanus fiebat à quacunque detinebatur infirmitate.*

Locus varia notandi & obseruandi contra nostri temporis hæreticos. Primùm, quod hoc tantum miraculū in tota veteri Scriptura non commemoratur, quum tamen vt rem longo tempore vltimatam ac vulgarem Euangelista commemoret. Iste vnus languidus nunc sanatus totis 38. annis aquæ motum expectauerat,

I. Doctrina non scripta.

uerat, nec nisi diutissima experientia aut miraculo fidem dedisset ille, aut tot præterea languentes, cæci, claudi, aridi, tam diu & tot annis expectassent aquæ morum. Valet hoc contra eos qui nihil volūt credere nisi scriptum. Huius enim rei aut origo, aut promissio, aut præceptum, quibus illi ad sanitatem quærendam moueri possent, nusquam in Scriptura legitur.

*2. Creatura-
rum effica-
cia Deo nõ
derogat.*

2. Secundò, quòd virtus supernaturalis & miraculosa ipsis creaturis, vt hîc aquæ ab Angelo motæ, sine vlla diuini honoris diminutione tribuitur, contra eos qui omnem efficaciam creaturarum Deo derogare, & magici cuiusdam exorcismi speciem habere existimant. Deus quippe pro suo arbitrio liberè eiementis vtitur: quamuis operis effectus non nisi Deo

3. tribuatur. Tertio, quòd talis virtus rebus sanctificatis tribuitur. In hac enim aqua pecora sacrificata abluī solebant, & ideo in commendationem sacrificiorum hoc miraculum Deus operabatur, vt notat D. Hieronymus in tract. de locis Hebraicis. Non fortasse quòd eo in loco, quo sanationes hæc fiebant, pecora sacrificanda primum lauarentur (quia in con-

2. Paral. 4.

chis ad hoc à Salomone constructis in ipso templo primò lauabantur) sed quòd aquis istius piscinæ lauarentur: in quâ, postquam in templo lotæ carnes essent, omnes aquæ è conchis emittebantur, & per vias subterraneas aut aquæductus effluebant. Erat enim ad radices montis, in quo templum situm erat, hæc piscina. Quam sententiam sequitur Aristæus vetustissimus author in lib. de 70. Interpretibus. Valet autem hoc contra hæreticos, qui Sacramentorum & Sacramentaliū

*Sacramen-
torum &
Sacramen-
talium
virtus.*

virtutem aliquam aut efficaciam à Deo illis ad religionis commendationem communicatam & impertitam credere non possint. Quarto, quòd hæc virtus non semper, sed certo aliquo tempore operabatur. Erat enim hoc Paschale tempus ad festi ipsius commendationem. Valet contra eos qui nul-

4. lum dierum discrimen ponunt, negantq; Deum gratiæ suæ beneficia diebus in honorem Dei festis ac celebribus libera-

*Festorum
dierum
discrimen.*

lius largiri, quàm quouis alio tempore. Sanè Christus potissimùm diebus Sabbati, & festis Iudæorum, opera sua beneficia exhibebat. Quintò, quòd non nisi eum iuuabat hæc aqua qui prius post turbatam aquam ingredi potuit. Hoc enim nos docet, quòd non sola fides aut interna deuotio semper

5. sufficit (quanquam illa imprimis requiruntur; & vbi necessitas externa tollit remedia, illa sola sufficere possunt) vt lo-

14. C

lent hæretici dicere Deum vbiq; iuuare, nec plus vno quàm alio loco inuocantibus eum opitulari; sed quòd aliquando

per externa loca & media iuuare vult Deus, plúsq; in vno loco quàm in alio opitulari; plus apud certam alicuius Sancti memoriam orantes exaudire, quàm vel apud aliorum Sanctorum vel apud eiusdem Sancti alias memorias. Qua de re sic sapienter scribit S. Augustinus. *Vbiq; quidem Deus est, & nullo continetur vel includitur loco qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in spiritu & veritate oportet adorari, ut in occulto exaudiens, in occulto etiam iustificet ac coronet: verumtamen ad ista que hominibus visibiliter nota sunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in alijs locis hac miracula fiant, in alijs non fiant?* Moxque duabus citatis Sanctorum memoriis, S. Felicis Nolæ in Campania, & sanctorum Martyrum Mediolani in Gallia Cisalpina, vbi quotidiana tunc penè fiebant miracula, addit: *Nunquid non & Africa sanctorum Martyrum corporibus plena est? Et tamen nusquam hic scimus talia fieri.* Sed optimam statim ex diuinis Scripturis huius secreci rationem clarissimus Doctor subiungit. *Sicut enim, quod Apostolus dicit, non omnes Sancti habent dona curationum, nec omnes habent diiudicationem spirituum; ita nec in omnibus memorijs Sanctorum ista fieri voluit ille qui diuidit propria unicuique prout vult.* Sic non nisi in hac piscina, nec nisi ad certum aquæ motum; nec olim nisi in Iordane sanari Naaman leprosum; nec hodie nisi ad certas beatissimæ Virginis in omnibus ferè prouincijs Catholicis memorias (quas alio in loco recensuimus) varia tam externa quàm interna beneficia deprecantibus largitur Deus. Sextò notari potest, quòd ad huius miraculi operationem ministerio Angeli Deus vitur, qui descendens aquam turbaret. Hinc enim discimus, non esse à Dei sapientia & prouidentia alienum, quòd Angelorum aut Sanctorum suorum ministerio vel patrocinio in certis locis utatur, ad varias gratiæ suæ opitulationes fidelibus conferendas. Sanè vnã miraculotum & opitulationum causam, quæ in certis Sanctorum memorijs fiunt, hanc adfert S. Augustinus, quòd *Deus merita martyrum per eorum memorias commendare solet, quia hoc nouit expedire nobis ad adificandam fidem pro qua illi Martyres passi sunt.* Sic docet in libro de cura pro mortuis gerenda, & lib. 22. de ciuitate Dei.

Locorum aliquando discrimen ad Dei beneficia impetranda.
Epist. 137.

1. Cor. 12.

In Prompta Cathol. in festo nativ. B. Virg.
6.

Sanctorum patrocinia.

Cap. 16.
Cap. 9. &
10.

14. *Iam noli peccare, ne quid tibi deterius contingat.*

Contaminat hanc Christi sententiã Calvinus his verbis. *Quum peccare vetat, non exigit ut ab omni peccato sit immu-*

Peccati patroni agit Calvinus.

immu

immunis, sed cōparatio sit superioris vita. Hortatur enim Christus ut posthac resipiscat, neque maneat sui similis. Hæc illi. Cæterum non hortatur tantum Christus, sed & lubet, addita comminatione, ne deterius aliquid ei contingat; non solum ut non maneat sui similis, sed etiam ut omnem planè peccati affectum deponat. Dicit Christus in vniuersum, Noli peccare. Non dicit, Noli sicut antea peccasti peccare; quasi peccate quidem permetteret, sed non tam atrociter quàm prius: que siquæ dixisset: Scio te non posse abstinere à peccato, sed noli esse tam malus nebulo quàm hactenus fuisti: quem in modum Christum loqui Calvinus finxit. Exigit autem decalogus ut ab omni affectu peccati simus immunes, diligendo Deum super omnia, & non concupiscendo aliquid contra legem Dei tameris ab omni peccato ex fragilitate commissio nemo immunis viuat. Sed peccati patronum semper agere Calvinus vult.

19. *Non potest Filius à se facere quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem.*

NON aliquam impotentiam, sed summam potentiam Filij hæc verba docent. Non facit à se quicquam, id est, non propria virtute à Deo distincta, quæ tunc inferior ac minor esset; sed (nam illud nisi valet sed) quod viderit facientem: id est, quod à Patre procedens in Patre videt, vel Patrem facientem videt, hoc totum Filius facit. Sic hæc verba vnam vtriusque operationem docent, sic tamen ut non distinctæ sint naturæ, sed vnica, quoniam vna ab altera procedit & accipiat quicquid habet. Vide Ambros. Serm. 20. in Psalm. 118. vers. 4. Calvinus propria hæresis quod Filius Dei sit à seipso essentiam accipiat, ex his verbis clarissime euerit. Quam ob causam hoc in loco impius Calvinus, tam Arius qui pro Christi diuinitate contra Arium, quàm ipsum Arium qui contra Ecclesiam dimicabat, errasse affirmat; nec de nulla sua diuinitate Christum hic loqui, sed tantummodo quatenus in carne manifestatus est, videlicet ut doceat se tanquam hominem à Deo missum ista operari. Sed impij hominis audaciam sequentia verba apertissimè refutant: Quæcumque enim Pater facit, hæc & Filius similiter facit. Quæ Christo nisi in vero Deo conuenire non possunt. Quare hæc verba penitus Calvinus intacta reliquit. Christus ut homo fecit quæcumque vidit Patrem velle, sed ut Deus quæcumque vidit Patrem facit.

Caluini
propria
hæresis de
Filio Dei.

Caluini
audacia
stulta.

Caluini
arres.

facere; vt ostendat vnā esse non tantū voluntatem, sed & operationem.

26. *Sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & Filio habere vitam in semetipso.*

Ostendit his verbis Christus eiusdem vitæ seu naturæ se esse cum Patre. Si enim alia esset vita Filij, alia Patris, non haberet vitam in semetipso sicut Pater habet, sed vita eius esset participata atque ab alio dependens, vt optimè hoc loco contra Arianos notauit Chrysof. homil. 38. Quia tamē alius est Pater, alius est Filius, & licet in semetipso non tamen à semetipso Filius vitam habet, propterea dixit, *Dedit ei Pater vt vitam haberet in semetipso.* Nulla creatura vel à semetipso vitam habet, quia à Creatore illam accepit; vel in semetipso, quia ab alio pendet, & perpetua Dei conseruatione indiget. Quod autem dicitur, *Dedit Filio habere vitam, &c.* dupliciter à Doctoribus intelligitur, & dupliciter est verum. Dedit Filio quoad diuinitatem per naturalem generationem ab æterno, vt August. tract. 22. in Ioan. & Chrysof. loco citato exponit. Dedit Filio quoad humanitatem per vnionem ad Verbum in tempore, vt Cyrillus exponit lib. 2. cap. 144. Sed prior propositio magis ad literam est, quia dare humanitati per vnionem ad Verbum, totius Trinitatis est: sed dare quoad diuinitatē, solius Patris est, de quo sic Christus loquitur. Ex quo etiam Caluini glossa refellitur, qui vt omnia præcedentia in fauorem Arianorū ad Christi diuinitatem nihil pertinere voluit, sic & hæc verba inuertere conatur. *Vitam* (inquit) *in se habere Deus dicitur, non tantū quia propria virtute & intrinseca solus viuat, sed quia vita plenitudinem in se cōtinens, omnia viuificet.* Deus itaque vitam apud se occultam habere nō lens, transfundit in Filium, vt ad nos manaret. Hinc colligimus, hunc titulum ascribi Christo quatenus in carne manifestatus est. Hæc, inquam, omnia ex eo refutantur, quòd Christus de vita loquitur quam Pater Filio dedit: quod non nisi de diuina generatione intelligi potest.

Christi
diuinitas

Caluinus
Arianis
fauet.

29. *Procedent, qui bona egerunt, in resurrectionem vitæ.*

Docet hic locus vitæ beatæ consecutionem non secus à bonorum operum quam à fidei necessitate pendere, & vt prius fidem, sic hîc vitæ puritatem ad salutem esse necessariam

Bonorum
operum
necessitas.

sariam docet. Contendit omnibus modis hunc locum cludere Calvinus. *Factores* (inquit) *bonorum operum* hic dicuntur, quos Paulus illorum studiosos aut zelotas vocat. Tit. 2. Nempe dicit ibi Paulus, *Christum dedisse semetipsum ut mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.* Hos sectatores studiosos & zelotas bonorum operum vocat hic Calvinus, quia studio quodam & desiderio bene viuendi afficiuntur, sed huius desiderij ac studij effectum non consequuntur, sicuti de ipso Paulo exponit, ad illa verba: *Non quod vobis bonum hoc ago.* Hoc est Calvinianæ hodie sectæ mysterium, omnes apud illos pios ac iustos coram Deo esse, qui studium pietatis non deposuerunt, tamen flagitiosè viuunt; & qui in profundum impietatis demersi non sunt, iuxta illud: *Impium quum in profundum venerit, contemnit.* Quare & hic subiungit Calvinus. *Sed estimatio hac ex paterna Dei indulgentia pendet, qui gratuitò probat quod reijci merebatur.* Sic ipsa ista iustorum vult esse prorsus impia, & quæ reijci meretur studio tamen rectè viuendi illos affici debere. Sed contra hanc impiam sententiã, tenenda sunt Christi verba. *Qui bona operantur*: de ipsis operibus bonis, non de studio inani bonorum operum, loquitur. Deinde si ipsa bona opera reijci merentur, quomodo distinguuntur à malis operibus, quæ à Deo reijciuntur, & quæ qui agunt, in resurrectionem iudicij, id est, damnationis, procedunt? Sed impiam suam glossam probare contendit Calvinus. *Neque enim* (inquit) *de salutis causa tractat Christus, sed tantum electos à reprobis sua nota discernit.* Ita etiam hanc Calvinii glossam dicemus & nos: quum Christus dicit, *Qui credit in filium Dei, habet vitam æternam*; de salutis causa non tractat, sed tantum electos à reprobis hac nota dei discernit. Sin verò fidei vitam æternam promittens Christus, causam salutis posuit; dubitari non debet, quin & hoc loco bonis operibus vitam beatam promittens, causam quæque salutis posuerit. Sed quare hanc notam, ut vult Calvinus, Christus hic posuit, non autem causam? *Idèd hoc facit ut hortetur.* Et nos certè fidem qua nos iustificat, cum studio iustæque viuendi coniunctam esse non negamus: sed tantum dicemus non alibi quàm in sola Dei misericordia quiescere & stram fiduciam posse. Totum suum venenum, etiam reprobis mollioribus, effudit. Christus non solum hortatur ad innocentiam, sed & eam iubet, mandat, iniungit, ut lex mandatorum loquitur: & hoc loco non facientes bonorum

Rom. 7.
Iustitia
Calviniana
mysterium.
Prover. 17.

Opera bona salutis causa.

Christum non hortatur tantum, sed iubet bene operari.

opera damnat. Si non nisi hortatur ad bona opera, quomodo damnat facientes mala? Rursus fides quæ iustificat, non solum cum studio bene viuendi est coniuncta, sed etiam cum ipsa bona vita, bonaque operatione: iuxta illud Pauli, *Fides qua per dilectionem operatur*. Fides sanè Calviniana non operatur dilectionem, sed studium operandi docet absque effectu, ac per hoc non est fides Euangelica quam Paulus commendat. Piorum quoque omnium fiducia non in sola Dei misericordia quiescet, sed etiam in bona conscientia: iuxta illud Ioannis; *Si cor nostrum nos non reprehenderit, fiduciam habemus apud Patrem, &c.* Qui cum mala conscientia de Dei misericordia fiduciam concipit, non cum fiducia, sed cum præsumptione ad Deum accedit. Vnde iterum Ioannes: *Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. At minus est nosse Deum, quam in eo fiduciam habere. Et rursum: Nunc filioli manete in Christo, ut cum apparuerit, habeamus fiduciam; & non confundamur ab eo in aduentu eius.* Quid est autem manere in Christo? Explicatè docet in sequentibus: *Qui seruat mandata eius, in illo manet, & ipse in eo.* Si ergo ille demum fiduciam habet, & non confunditur in aduentu Christi, qui mansit in eo, mansit autem in eo qui mandata eius seruauit, inuictè contra Calvinum sequitur, non in sola Dei misericordia, sed in mandatorum obseruatione, hominis iusti fiduciam quiescere. Nam & illorum quoque obseruatio ex Dei misericordia nascitur, quæ gratiam dedit qua seruarentur. Quare Paulus hac vsus bonorum operum fiducia ita scribit. *Ego iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat. Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruauit. De reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi in illa die (sanè, quando procedet, qui bona egerunt, in resurrectionem vitæ) iustus Iudex: non solum autem mihi, sed & illis qui diligunt aduentum eius: id est, qui ita vixerunt in sanctitate & iustitia coram Deo, ut venientem Iudicem non timeant condemnaturum, sed diligant ut remuneraturum.*

Gal. 5.
Fides Calviniana non est fides Euangelica.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 2.

Fiducia in bonis operibus.

2. Tim. 4.

44. *Quomodo potestis vos credere, qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam quæ à Deo solo est non queritis?*

Vera huius loci expositio duo nos docet. Primum, hypocrisis & falsam pietatis affectationem maximum esse obstaculum ne quis in Christum credat, fide videlicet

Hypocrisis magnum fidei obstaculum.

viua, & per dilectionem operante. Nam gloriam ab iniuriis accipere, significat velle ab hominibus pro iusto ac sancto haberi; quod proprium erat Phariseorum & Scribarum crimen, quos hinc potissimum alloqui Christus videtur. Cum enim lumen fidei intellectum non conuincat sicut axiomata per se nota vel demonstrationes scientificæ, ideoque credere sit actus voluntatis non secus quam intellectus; sicuti quilibet passio exorbitantis voluntatis impedit intellectum, sic hypocrisis quæ à sola hominum exultimatione pendet, & gloriam quæ à solo Deo est non quærit, id est, vero pietatis studio non incumbit, vt coram Deo & in iudicio Dei laudem accipiat, vel maximum impedimentum est. Talis enim non attendit quid ad credendum proponatur, sed quomodo suam apud homines existimationem tueatur.

Opera pietatis laudem habent apud Deum. Alterum est, quod vera pietas apud Deum gloriam habet. Illa enim opponitur hypocrisi, quæ gloriam quæ à solo Deo est, quærit: vbi duo docet Christus. Primum, à solo Deo laudem apud Deum veram pietatem laudari, & in pretio esse: secundo, hanc apud Deum laudem per opera pietatis quærere & affectare nos posse. Totum enim hoc in Iudæis reprehendit Christus, quod non quærerent nec affectarent illam gloriam quæ à solo Deo est, id est, ex vero pietatis studio veram gloriam & laudem apud Deum. Quod contra hæreticos obiter uandum est, qui ex pietatis studio & bonis operibus nullam apud Deum laudem aut gloriam haberi posse contendunt.

Christi totam sententiam Caluinus inuertit. Quam etiam ob causam totam Christi sententiam inuertit Caluinus, sic in hunc locum scribit. *Hæc sola est vanitas quæ nos inflat, praua confidentia, dum nostro & aliorum peccatis quàm Dei iudicio stamus. Nam qui Deum verè iudicem proponit, necesse est vt fractus & prostratus concidat. Ergo qui gloriam à solo Deo quærat, necesse est pudore sui confusum ad gratuitam illius misericordiam cõfugere. Et certè qui Deum respiciunt, damnatos se ac perditos vident, nec quicquam esse reliquum in quo gloriantur præter Christi gratiam. Hæc ille. Totam Christi sententiam inuertit. Quod Christus dicit contra hypocrisim & ementitam pietatis imaginem, quæ à hominibus laudè captat, pro vero pietatis studio quod apud Deum solidam laudem habet, hoc Christum dicere vt contra verum pietatis studium quod coram Deo nullam laudem nec vllam laudem habeat, quia qui gloriam à Deo quærit necesse est, pudore sui confusum, id est, non nisi turpitudinis suæ conscius, ad gratuitam misericordiam confugere. In*

fenfum elicit Christi verbis planè contrarium. Sed Christum hoc loco contra hypocrisim, quæ vera virtute caret, loquutum fuisse, & verum pietatis studium, quod coram Deo laudem habet, commendasse, præcedentia eius verba manifestum faciunt, vbi dixit: *Cognoui vos quia dilectionem Dei in vobis non habetis.* Vbi iterum causam docuit cur scrutando Scripturas in eum credere noluerint; quia videlicet nullam dilectionem Dei habebant, Deo placere aut seruire, in oculis Dei iusti ac sancti esse, non curabant: hominum gloriam & existimationem diligebant, &, vt hîc loquitur, *gloriam ab inuicem accipiebant.*

IN IOANNIS CAP. VI.

27. *Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam.*

FVNDAMENTVM hoc est disputationis Christi futuræ, ideòque dexterè & accuratè intelligendum. Auocat eos à studio corporalis & vulgaris cibi, ad studium & acquisitionem alterius cibi quem ipse daturus erat: non illud prius simpliciter prohibes, sed hoc posterius ei antepone. Cibum de quo hîc loquitur, eundem esse de quo postea dicit, *Caro mea verè est cibus,* & Christi carnem nobis in Sacramento exhibitam, docent hoc loco Augustinus tract. 25. & Cyrillus libro 3. cap. 28. verba etiã adiuncta hoc confirmant. *Hunc enim Pater signauit Deus.* Non enim erat cur hanc humanitatem diuinitate sigillatam ei que vnitam inferret, nisi quia docere voluit quomodo caro eius in cibum data vitæ æternæ cibus futurus esset, nempe quia diuinitati coniuncta & vnita esset. Hæretici, vt doctrinam hîc de Sacramento penitus corrumpant, verbis hîc Evangelicis vim faciunt. *Cibum vocat* (ait Calvinus) *quacunque ad vitam nouitatem pertinent.* Scimus autem animas nostras pasci Evangelij doctrina, dum in nobis est efficax per Spiritus virtutem. Ergo quum fides sit anima vita, quacunque fidem alunt & promouent, cibo comparantur. Est aperta diuinæ Scripturæ corruptio. Quum enim Christus in sequentibus exponat inter opera Dei quæ operari oportet vt hunc cibum comparemus, esse ipsam fidem vt credamus in eum, manifestissimum est fidem à cibo distingui. Deinde cibus, de quo Christus loquitur, est quem ille daturus erat, non quem nos

Fides à cibo quem operari oportet distinguitur.

operari debemus. Operamini, ad Iudæos pertinebat, ut crederent: *Cibus ille est quem se daturum promittit. Rursum hic cibus dicitur permanere in vitam æternam, id est, esse cibus viuificus, & qui nutrit ad vitam æternam: quod inde probat, quia hæc caro est dignitati vnita, Calvinus vtramque sententiam inuertit. Hoc cibi genus (inquit) manere dicit in vitam æternam, ut sciamus non in diem animas nostras pasci, sed edoceri in spem beata immortalitatis. Ideo Spiritus dona recipere nos conuenit, ut tessera sint ac pignora vite æternæ. Hæc illi. Moxque proximam sententiam à Patribus ad diuinam Christi essentiam perperam contortam esse impudenter dicit. Caput tamen verum sit, Spiritus Sancti dona pignora vite æternæ, & in eius consequendæ spem nobis confert, ut cap. 4. Christus docuit, hic tamen de alio cibo agit per viuifico, & ad quem comparandū nos operari opera Dei operetur. Imo (ait Calvinus) quod donatione Dei consequimur, non propria industria sibi comparat. Ita Christi verba profusè futare conatur. Sed facilè hæc duo conueniunt (quod de spirituali animæ cibo fatetur hoc loco Calvinus) ebum quod Christus daturus erat, gratuitum eius donum esse; & nos toto cordis affectu huc eunti debere, ut tanti boni participes fiamus: vbi non est sola propria industria, sed speciali Dei gratia adiuta. Nec Christus, quum iubet operari, solam propriam hominis industriam compellat, sed ad operationem hortatur, cui Dei gratia non deest.*

30. *Hoc est opus Dei, ut credatis in eum.*

E Gregiè hunc locum deprauat Calvinus. Illi (inquit) loquuntur de operibus. Christus ad vnum opus eos vocat, hoc est ad fidem, quo significat, quicquid extra fidem homines moliuntur, inutile ac vanum esse, solam verò fidem sufficere, quia hoc vnum à nobis Deus postulat, ut credamus. Quod non aduertit luculentum impostoris mendacium? Atque per totam Scripturam postulat à nobis Deus ut mandata eius faciamus? Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Et alia innumerata. Est enim hic (inquit) inter fidem & hominum studia ac conatus* tacita antithesis, ac si dixisset: Frustrà satagunt homines quum sine fide student placere Deo, ac si extra viam currendo ad metam tenderent. Est ergo insignis locus, quòd homines, quantum

Solam fidem Deus non postulat.

Matth 19.
Rom. 8.

Tacitam antithesim intelligere, quæ propter

miserè tota vita se fatigant, ludunt tamen operam nisi fides in unam v^o
 Christum sit illis viuendi regula. Aduerte impostoris artem, ritatem
 Dixerat solam fidem sufficere, & hoc vnum à nobis Deum postu- negat a-
 lare vt credamus. Vt hoc impium paradoxum confirmet, liam, Re-
 docet sine fide neminem placere Deo posse. & viuendi regu- gula al-
 lam ex fide petendam esse. Sic fidei perfectionem probat ex uiniana ad
 necessitate, vt videatur sola sufficere, quia est imprimis ne- deprauan-
 cessaria. Vide in re simili. Dico ex solo pane hominis ali- dus Scri-
 mentum constare, & probo quia sine pane non viuatur. Quis pturas.
 futilissimum paralogismum non videt? Sed attende sequètia. Fidei per-
 Qui ex hoc loco colligunt fidem donum Dei esse, falluntur. Neq; probat Cal-
 enim quid efficiat Deus in nobis, sed quid requirat ac velit, uinu ex
 Christus docet. Fallit iterum & mentitur. Vtrunque enim necessitan-
 Christus docet in istis verbis, quum dicit hoc opus Dei esse vt te.
 credamus in eum. Nam & à Deo fidem esse docet, & Deum id
 à nobis velle. Opera Dei quæ operari debemus, de quibus
 quærebant Iudæi, non solum sunt opera Deo grata, sed sunt
 opera quæ Deus operatur in nobis per adiutoriū gratiæ suæ.

Nunc in tam impia doctrina sua grauem & necessariam
 obiectionem ponit Calvinus. Videtur tamen (inquit) id esse
 absurdum, nihil Deo probari præter unam fidem. Neque enim
 contemni debet charitas, nec alia pietatis officia locum & ho-
 norem perdunt. Ergo vtrunque primatum teneat fides, non
 tamen superuacua sunt alia opera. Attende nunc vt ad obie-
 ctionem à seipso molissimè formatam respondeat. Respon-
 sio (inquit) facilis est. Neque enim fides vel charitatem vel
 aliud vllum bonum opus excludit. Si non excludit alia, ergo
 sola non sufficit; ergo & alia Deus à nobis postulat, non hoc
 vnum: & ita bis mentitus suprâ Calvinus est. Sed attende
 quare dicat alia non excludi. Quando (inquit) omnia in se
 continet fides. Et quomodo continet alia omnia pietatis of-
 ficia? An vt genus species, vel vt totum partes, vel vt ca-
 put membra, vel vt fons & radix vnica suos riuulos ac pal-
 mites? Nihil horum Calvinus statuit, quia & nihil ho-
 rum fides est respectu charitatis, & aliarum virtutum.
 Attende quomodo hoc explicet. Fides enim (inquit) vo-
 catur vnicum Dei opus, quia per ipsum Christum possidentes,
 filij Dei efficiuntur, vt nos spiritu suo gubernet. Mentitur ac
 fallit. Nec per vnicam fidem Christum possidemus, aut
 filij Dei efficiuntur, sed per charitatem multo verius ac ple-
 nius, nec si ita esset, omnia tamen reliqua contineret fides, sed
 omnium reliquorum loco esset, aliâque penitus superflua

Effugia
 Caluina-
 na pro sola
 fide refel-
 luntur.

1. Ioan. 3.
Ioan. 14.

statueret. Per charitatem non vnicam, sed cui fides coniuncta est, Christum intimè possidemus, & filij Dei efficiamur. Vide-
te qualem charitatem dedit nobis Deus, ut filij Dei nominemur
& simus. Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater
meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud
eum faciemus. Annon ille intimè possidet Christum?

Gal. 5. 22.

1. Cor. 12.
& 13.

Christus
& Paulus
Caluino
improprie
loquuntur.

Rom. 3.

Pergamus cum Caluino. Quia ergo à fide Christus fructus
eius non separat, non mirum est, si in ea constituat proram, et
loquuntur, & puppim. Nihil quàm fallit ac mentitur. Nec fi-
dei fructus charitas est, sed diuini Spiritus fructus, quem ad-
modum fides ipsa, dicente Paulo, Fructus Spiritus est charitas,
gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, man-
suetudo, fides: nec verum est à fide charitatem non separatis,
dicente iterum Paulo, Tria sunt hæc, fides, spes, charitas, maior
autem horum charitas: & paulò post, Si habuero omnem fidem,
ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil
sum. Hæc omnia Caluinum mendacem arguunt. Addit adhuc,
ut fallat ac mentiatur magis. Putida est eorum cauillatio qua
huius loci pretextu operibus nos iustificari contendunt, si fides
iustificat, quum ipsa quoque vocetur opus primum. Et quare pu-
tida? Quia satis constat (inquit) Christum improprie loqui, quum
fidei imponit nomen operis: sicuti quum Paulus legem fidei & le-
gem operum inter se comparat. Vide arrogantem hæretici au-
daciã. Tam Christum quàm Paulum improprie loqui af-
firmat. Cur igitur non omnia improprie dicentur in Scrip-
tis, quæ placitis nostris contraria erunt? An ferendum putabit
aliquis Caluinista, Paulum improprie loqui, quum dicit, *Ar-
bitramur hominem iustificari ex fide, non ex operibus?* Deinde
non secus proprie ac verè opus Dei in nobis fides est quàm
charitas aut aliud aliquod pietatis officium, quando omnia
illa in nobis vnus & idem operatur Spiritus, nec minus Dei
donum fides sit quàm charitas, & alia. Aliam adhuc proba-
tionem subiicit. Deinde (inquit) quum operibus negamus ius-
tificari homines, opera intelligimus quorum merito, sibi homines
gratiam apud Deum conciliant. Quasi verò fidei merito Abra-
ham sibi gratiam apud Deum magnam non conciliauerit
quando & illa reputata sit ei ad iusticiam, & per illam factus
sit hæres mundi, & Pater multarum Gentium. Atqui (inquit
Caluinus) fides nihil ad Deum affert: quin potius vacuum &
inopem sistit coram Deo, ut Christo eiusque gratia impleatur.
Quare passuum est opus (ut ita loquar) cui nulla potest rependi
merces nec aliam confert homini iusticiam nisi quàm à Christo
reci

recipit. Hæc omnia nouæ sunt speculationes nouorum ho-
die hominum, commenta & traditiones hominum in nulla
Scriptura fundatæ, sed contra manifestas Scripturas, vt An-
tidota nostra in vna ad Rom. Epistola, in qua potissimum fû-
dantur, inculenter docebunt. Fides multum ad Deum affert,
quia magna obedientiæ virtus est, & dat gloriam Deo, certissi-
mè credens quacunque Deus loquitur. Qui diuites in operibus
bonis sunt (vt Paulus hortatur) Christi tamen gratia imple-
tur, quia non nisi ex Christi gratia illa operantur. Opus fidei,
quia opus hominis est qua homo credit, & dat gloriam Deo,
opus actiuum ac liberum est, ideoque ei potest rependi mer-
ces, sicuti Abrahæ fides remunerata fuit. Denique fides con-
fert credenti iustitiam, quia reputatur ad iustitiam. Christi
autem iustitia non secus à charitate recipitur quàm à fide,
quando beneficium redemptionis Christi non secus diligen-
tibus datur quàm credentibus, nec minus vel necessaria vel
efficax ad eam consequendam charitas est quàm fides. Ne-
cessaria, quia qui non diligit, manet in morte: efficax quia
qui manet in charitate, manet in Deo, & Deus in illo: Vi-
des, lector, quàm multa venena in vna pagella Caluinus
effudit.

Rom. 4.

1. Tim. 6.

Rom. 4.

1. Ioh. 3.

& 4.

37. *Omne quod dat mihi Pater, venit ad me.*

Hæc propositio cum altera illa quæ paulò post sequi-
tur coniuncta, *Nemo venit ad me, nisi Pater meus tra-*
ixerit illum, magnam mouit Græcis interpretibus Chryso-
stomo & Euthymio in hunc locum difficultatem. Si omnis (in-
quiunt) quem dat Pater, venit ad Christum, & nemo alius,
quibus ergo non dat Pater vt veniant, in culpa non erunt: cum
ideo non veniant quia datum non est eis à Patre vt veniant.
Ad hanc difficultatem respondent, liberum arbitrium non
tolli quia venire & non venire liberum est, ideoque qui non
veniunt, in culpa esse. Vera sanè hæc doctrina est, quam &
contra Pelagianos tradit S. Augustinus his verbis: *Credere,*
vel non credere, est in arbitrio voluntatis humanae. De præ-
destin. sanct. cap. 5. Sed quia hæc responsio difficultatem non
soluit (tameñ enim libere non credat qui excitatus ad cre-
dendum, credere recusat, & in illo culpa appareat; tamen
quia non omnes excitantur, quomodo illi in culpa sunt,
quando non à Deo excitati credere non potuerint?) Euthy-
mius apertius respondet, eos à Deo non excitati qui se in-

Gratia
Dei de-
sensio.

dignos hac gratia exhibuerunt, excitari verò qui aliqua præparatione se faciunt dignos. In quam etiam sententiam pro-
 pendet Chrystostomus, & alij Græci, ut ipse Cyrillus lib. 4.
 cap. 39. in Ioan. Caterùm cauenda hæc doctrina & repudianda
 est: & S. Augustini, imò Ecclesiæ Catholicæ tenenda sen-
 tentia est, neminem seipsum ad gratiam præparare, ut se gra-
 tia Dei dignum faciat, sed ipsam præparationem à Deo esse,
 ut eodem in loco citato aliisque sexcentis docet Augustinus.
 Difficultas autem proposita inde soluitur, quòd quibuscu-
 que talis gratia non datur ut de facto credant, nemo illorum
 sine culpa est, quum omnes in peccato Deus inueniat, ideo-
 que non sine eorum culpa talis gratia illis negatur. Quibus
 ergo Pater dat ut ad Christum veniant, misericorditer dat,
 quibus illud non dat, iusto iudicio negat: non quia non erant
 prædestinati (ut hæretici volunt, & hoc loco Calvinus) nec
 quia fides non est in arbitrio hominum (quod etiam hinc im-
 piè colligit Calvinus) nec denique quia quibus non datur ta-
 lis gratia ut credant, nulla fuit data gratia, qua ad fidem
 peruenire potuerint si auxilio dato rectè usi fuissent (ante
 enim *Deus vult saluos fieri*, ideoque omnibus sufficiens au-
 xilium pro loco & tempore dedit) sed quia propter peccata
 quibus grauantur, maiora gratiæ auxilia quibus adiuti ad
 Christum veniant, iuste illis subtrahuntur. *Nemo igitur ve-
 nit ad Christum, nisi quem Pater trahit.* Non tamen omnes
 quos Pater trahit, veniunt ad Christum. *Omnis quidem
 quem dat Pater Christo, venit ad Christum:* sed non omnes
 quem trahit Pater. Plus est dari à Patre Christo, quàm tra-
 hi à Patre ut ad Christum veniant. Illud enim efficacem, hoc
 nisi sufficientem Dei gratiam importare videtur. Dantur
 enim à Patre Christo non nisi electi, qui ita congruis modis
 excitantur, ut infallibiliter ad Christum veniant; trahuntur
 qui sufficienter vocati non semper veniunt. Illi audiunt &
 discunt, quia *omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad
 Christum.* Isti audiunt tracti & excitati à Deo, & apprehen-
 dunt quid loquatur in eis Deus, sed non semper discunt per
 voluntatis assensum. Imò (ait in hunc locum Calvinus) *in
 duobus membris prorsus evertitur tota liberi arbitrij facultas
 quam sibi somniant Papista. Falsùmque ac prophanum est, ho-
 mines volentes trahi. Christus enim pronuntiat ita efficacem
 esse Spiritus gratiam qua trahuntur, ut necessario credant. Sed
 huic audaci ac petulanti hæretico opponimus S. Augusti-
 num, diuinæ gratiæ prædicatorem maximum. Docet illa
 aperta*

1. Tim. 4.

Dari à Pa-
 tre plus est
 quàm tra-
 hi.

Liberum
 arbitrium
 defenditur

apertissimè sic homines à Patre trahi ad Christum, vt liberè hunc tractum sequantur vel non sequantur. *Verumque hoc verum est* (ait Augustinus) *Deus Pater attrahit ad filium homines, & dimittit homines, vt quis quid voluerit eligat.* Rursum alibi. *Trahi à Patre ad Christum, nihil aliud est, quàm donum accipere à Patre quo credat in Christum.* Et de hoc dono alibi dicit. *Credere in Christum, & operari iuxta fidem Christi, virumque nostrum est propter arbitriū voluntatis; & utrumque datum est à Patre propter spiritum fidei & charitatis.* Sic rursum de dono castitatis: & explicans illa Christi verba, *Non omnes capiunt hoc verbum, sed quibus datum est, ita scribit.* *Vt hoc verbum quod non ab omnibus accipitur, ab aliquibus capiatur, & Dei donum est, & liberum arbitrium.* Porro de facto non omnes qui trahuntur à Patre ad Christum venire, his verbis docuit Augustinus. *Quis non videat & venire quemque ad Christum & non venire arbitrio voluntatis? Sed hoc arbitrium potest esse solum si non venit, non autem potest nisi adiutum esse si venit.* Obserua quod dixit, *potest esse solum si non venit,* quia aliquando etiam quando non venit, non est solum, sed gratia Dei adiutum, quam proteruè abiicit. Vnde alibi Augustinus postquam dixisset, *visorum suasionibus siue extrinsecus, siue intrinsecus, Deum agere cum anima rationali vt credat, atque hoc modo ipsum velle credere in hominibus operari;* propter hominum proteruitiam, qui operanti in illis Deo cooperari interdum nolunt, adiunxit statim: *Cōsentire autem suasioni aut vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propria voluntatis est. Quæ omnia contra Caluini hoc loco corruptelas diligenter notanda sunt.*

Cont. lit.
lib. 2. c. 84
De prad.
sanct. li. 1.
cap. 8.
Ibidem
cap. 3.

De grat.
& lib. 176.
cap. 4.

De gratia
Christi
cap. 4.

De Spiritu
& lit.
cap. 33.

si. *Panis quem ego dabo, caro mea est (quam ego dabo) pro mundi vita.*

EXplicat nunc Christus difertis verbis de quo pane & cibo hætenus locutus fuerit. In principio sermonis dixerat. *Operamini cibum quem filius hominis dabit vobis.* Postea adiecit. *Pater meus dat vobis panem de cælo verum. Panis verus est qui de cælo descendit, & dat vitam mundo.* Denique, *Ego sum panis vite.* Quibus omnibus verbis docuit se hominem factum in cibum fore, tam ex Patris sui dono, qui misit eum in mundum, quàm ex suo proprio dono. Et quia ad hanc rem intelligendam fide opus erat, multa de fide & de dono fidei interseruit. Moxque ad principale argumentum

Ver. 27.
32.
33.
35.

48. rediens, iterum dicit, *Ego sum panis vite*: & statim de excellentia & effectu huius panis longè alio quàm erat ipsius manna, ubi pauca dixisset, nunc discitè explicat: *Panis*, de quo hactenus locutus sum, & quem me daturum promisi, & (quod nunc repeto) *quem ego dabo*, suo videlicet tempore & loco, *caro mea est*, non mystica aliqua, sed vera, *quam ego dabo pro mundi vita*, ad mortem videlicet in cruce subeundam pro salute totius mundi. Hanc clausulã adiecit, tum vt veritatẽ carnis exprimeret; tũ vt causam quandã specialẽ dandi huius panis insinuaret, nimitũ in perpetuã mortis suæ recordationem. Quam etiam ob causam quum de facto daret, adiecit.

Luc. 22. *Quod pro vobis datur: hoc facite in meã commemoratione.* Hic sensus omniũ planè veterum Patrum tam Græcorũ quàm Latinorũ calculo cõprobat, & à plurimis hodie interpretibus asseritur: quorum omniũ testimonia diligenter in vnũ collegit Nicolaus Sanderus in tractatu super hoc cap. 6. Ioan.

Augustini sententia, loqui hic Christũ de Pane Eucharistico. Quia tamen S. Augustinum aliter sentire aliqui volunt, eo quod tract. 25. in Ioan. spirituales manducationem docet, eius vnus loca annotabimus. In tract. seq. 26. manducationem spirituales eam docet, quã cum fide & puritate Christus in altari sumitur. In eodem sermone sacramentalem manducationem tantũ, ab illa quæ sacramentalis ac spiritualis est, apertè distinguit. Denique tractatu 27. sermonem Christi concludens, ad sacramentalem manducationem dignè faciendam hortatur. Aliis quoque variis in locis de Sacramento corporis sui Christum hinc disputare docet: Serm. 11. & 46. de verb. Domini, de Ciuit. Dei lib. 17. capite 5. & 21. cap. 25. de consensu Euangel. lib. 3. cap. 1. de pecc. mer. & remiss. libr. 1. cap. 20. in quæstion. super Leuiticum capite 57. Epistola 95. contra Cresconium libro primo, capite 24 & 25. In Psalmum 33. concione 1. Ad eò nullus veterum aut frequentius aut expressius Christum de Sacramento in hoc cap. loqui docuit. Ad Patrum vnanimem consensum accedunt varii Concilia, quorum testimonia in dicto tractatu Nicolai Sanderi proferuntur. Sanè Conc. Tridentinum verba huius capituli ad Sacramentum applicat sess. 13. cap. 2. & contra Hussitas quum negare commodum esset, non negat, sess. 21. cap. 1.

Aliter sententiam sententia refellitur. Qui Christum in his verbis de Sacramento loqui negant, eisdem argumentis vtuntur quibus Calvinus vtitur: quæ suo loco soluemus. Hoc in loco aiunt probabile non esse Christum hinc de Sacramento loqui, quum in proximè præcedentibus verbis de se pane vt Deo ac homine per fidem manducanda

manducando loquutus fuerit, ideóque hunc esse verborum sensum; vt qui hactenus fidem docuerit in se Deum ac hominem factum, nunc fidem doceat in se hominem crucifixum. *Hæc est enim fides (ait hoc loco Cornelius Iansenius) qua manducamus panem vita, vt credamus Christum esse verum Deum, & se hominem tradidisse pro nobis carnem suam & sanguinem.* Sed tum argumentum hoc valde leue est, tum sensus à verborum proprietate alienissimus. Argumentum ex duplici causa leue est, tum quia in præcedentibus de se pane per fidem manducando loquutum esse necessarium non est, sed ad manducationem panis, de qua dicturus erat, fidem esse imprimis necessariam, & fidei defectum in Iudæis causam esse cur hanc doctrinam non caperent, hactenus eum docuisse, magis probabile est; tum quia etsi daremus de sola spiritali manducatione per fidem, & de se pane vt Deo ac homine, in quem credere oportet, hactenus loquutum fuisse, nullo tamen modo sequitur propterea in his verbis de eodẽ pane Christum loqui. Hic enim multo aliter quàm prius loquitur, multo disertius & expressius, vt mox in argumentis nostris apparebit. Quare Chrysostomus, Euthymius, aliique Patres, licet præcedentia verba de fide in Christum Deum ac hominem, & de manducatione spiritali exposuerint; ad hæc tamen verba affirmant de Sacramento Christum loqui. Sensum, qui affingitur, alienissimum esse, argumenta quæ statim subiiciemus, luculenter docebunt.

Sanè Calvinus cum sensum auidè complectitur, negans prorsus de Sacramento in toto hoc capite Christum loqui. *Caluini sensus, eius que absurda.* Et ex hoc sensu multa absurda infert; in verbo manducandi ad fidem nos hortari Christum, quasi vnicum medium potiendi hoc pane vita: *Christi carnem canalem esse qua vitam ad nos diffundat: vitam hanc nihil aliud esse quàm Christi iustitiam nobis imputatam, quando carnem Christi pro nobis crucifixam fide apprehendimus.* Ideóque in his verbis, *Panis quem ego dabo, &c. duplicem notat donationem: vnã qua Christus nobis se quotidie offert: alteram qua in Cruce se semel pro hominum vita exposuit: ad cuius mortis percipiendæ fructum in his verbis nos inuitat.* Hæc Calvinus ex alio illo sensu à verbis Christi alienissimo deducit; & non solum veritatem carnis Christi in Sacramento destruit, sed præterea vnicam spirituales manducationem, totamque imputatiuam suam iustitiam, inde construit. Adeò refert à veto & literali sensu vel latum vnguem non discedere.

Nunc

De Sacra-
mento Chri-
stum loqui
pr. batur.

1. Argum.

2. Argum.

3. Argum.

4. Argum.

5. Argum.

6. Argum.

Nunc igitur hunc sensum aliquot argumentis confirma-
bimus. Primum duplicem hinc donationem Christus ponit:
alteram nobis, *Panis quem ego dabo*, de quo prius dixerat,
quem filius hominis daturus est vobis; alteram pro nobis, *Caro
mea est pro mundi vita*. Hæc posterior est corporalis, ergo &
prior. Ideò enim posterior adiecta est vt priorem exponeret;
& vt de qua carne loqueretur, nos doceret. Deinde hæc dona-
tio panis futura dicitur, *quem ego dabo*, sicut donatio carnis
pro mundi vita futura tunc erat; vnde in Græco repetitur,
quam ego dabo. Sed non nisi corporaliter vtrumque tunc fu-
turum erat, quia ad spiritualement donationem quod attinet fi-
de capiendam, ab initio mundi vtraque facta erat. Nam om-
nes iusti ab initio mundi in Christum futurum & redem-
ptionem per sanguinem eius futuram crediderunt; quo sensu
dicitur, *Agnus occisus ab origine mundi*. Quare Calvinus, &
qui de spirituali per fidem manducatione hæc verba expo-
nunt, verbum Christi, *dabo*, prorsus euacuant, falsique ar-
guunt. Tercio, dare Christum per fidem manducandum seu
hominem factum seu crucifixum, donum est commune toti
Trinitati, quia spirituale donum est. Sed Christus hinc loqui-
tur de dono sibi proprio vt filio hominis, & secundum hu-
manam naturam. Quare sicut caro quam dedit pro mundi
vita, erat proprium donum filij hominis, quo *dedit semetipsum
pro nobis*, &c. sic panis quem hinc se daturum promittit, est
proprium donum Christi vt filius hominis erat; in vtroque
dono *perficiens opus quod dedit illi Pater*, sicut supra dicit
cap. 4. vers. 34. vt ibi exposuimus. Vtrumque igitur corporale
est, & officio corporis accipiendum: quod tres Euangelistæ
diligenter notarunt; *Et dedit discipulis suis dicens: Hoc est
corpus meum*. Quarto, hunc cibum præfert manna; ergo in
veritate cibi & manducationis corporalis vtraque conue-
niunt. Non enim constituitur differentia nisi inter ea que
aliquo modo conueniunt. Nullo autem prorsus alio modo
conueniunt manna & caro Christi in Sacramento, nisi in so-
la manducatione corporali vtrique communi. Quinto, hunc
cibum promittit Christus daturum credentibus in se, nec nisi
prius credentibus; quam ob causam de fide prius disputauit
tam multa. Prius igitur est credere in Christum, & postea
hunc cibum accipere; ergo aliud credere, aliud accipere. Sex-
to, fides non in carnem, sed in totum Christum est. Dicitur
tas & tota Christi humanitas fidei obiectum est, fideque per-
cipitur. Nulla igitur causa esset, cur hunc cibum carnem
suam

suam vocaret, & quidem toties vocaret, nisi de carnis proprietate & proprio manducationis officio loqueretur. Alia argumenta ex sequentibus adhuc sententiis accumulabuntur.

53. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Propter hæc verba, quæ communionem sub vtraque specie omnino necessariam tradere videbantur, quidam Catholici interpretes de spirituali tantum manducatione Christum toto hoc capite disputare, non de sacramentali, vel de ipso omnino Sacramento, iudicauerunt; vt imprimis Caietanus: alij non principaliter & proprie, vt in articulis Ruardus Tapperus, Ioan. Hesselius in libro de veritate Eucharistiæ, & post istos Cornelius Iansenius. Sed hi magni & docti viri, vt scribit de illis Claudius de Sanctes in opere Eucharist. Reperit. 6. cap. . . trepidauerunt timore vbi non erat timor. Sanè D. Thomas tamen suo tempore laicos sub vna specie toto orbe communicare videret, tamen in commentariis in hunc locum indubitanter asserit, de Sacramento Christum in his verbis loqui. Idem fecerunt innumeri Patres, tamen eorum temporibus sub vna specie laici communicarent. Idem & alij hodie contra hæreticos decertantes, vt imprimis Martyr Rossensis lib. 5. contra Oecolampadium, qui vir sanctus non dubitat eum à Deo desertum habere, qui pertinaciter negaret Christum in hoc capite de Sacramento carnis suæ loqui. Eius iudicium sequuti sunt alij: Gul. Alanus Card. de Eucharist. lib. 1. cap. 31. Petrus Michaël de Eucharistia cap. 5. Claudius de Sanctes loco citato, Claudius Guilandis, Ioan. Gagneus, Titelmannus, & doctissimus interpres Franciscus Toletus. Sed & huius scholæ Magistri Ioan. Driedo de Script. Eccles. lib. 4. cap. 5. & Franc. Sonnius in succincta demonstratione errorum Confess. Caluinisticæ. Denique Conc. Trident. sess. 21. cap. 1. quum negat in his verbis vtriusque speciei communionem à Domino præceptam esse, non ideo negat, quia hinc de Sacramento Christus nõ loquitur, sed per alia Christi verba in hoc eodem capite hæc verba exponit. Sensus ergo Christi est, non vtriusque speciei sacramentalis necessitatem docere (species enim non nominat) sed perfectam & plenam carnis & sanguinis sui sumptionem esse necessariam, siue illa sub

*Verborum
sensus ex-
plicatur.*

Verf. 57.
& 58.

sub vna specie panis, siue sub altera potus fiat. Nam propter
ea de vna specie ter dixit, vt Patres Tridentini loco citato
annotarunt, *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in aternum.* Panis quem ego dabo; caro mea est pro mundi vita. Qui
manducat hunc panem, viuet in aternum. Quare hæc Christi
verba tamen coniuunctiue legantur, sunt tamen disiunctiue
intelligenda; ac si dixisset, *Nisi manducaueritis carnem filij
hominis, vel biberitis sanguinem eius.* Est enim Hebraismus
in Scripturis frequens, quem Ioannes more suo sequitur.
Exod. 21. vbi nostra versio habet, *Qui percusserit patrem suum
aut matrem: & Qui maledixerit patri suo vel matri, morte morietur;* in Hebræo est coniuunctio, & sed interpret sensum sequitur.
Iob 31. *Si secutus est oculus meus cor meum, & si
in manibus meis adhasit macula, & si ad ostium amici mei in-
sidiatus sum, & alia multa;* vbi omnia sunt disiunctiue intelli-
genda, vt si vel vnum horum fecerit, iuste pœnam illam
suis fuerit. In Psalmis hoc frequentissimum est, Psal. 119. &
aliis multis. Sic Ezech. 18 *Qui in montibus comederit, & vnam
rem proximi sui polluerit, & pauperem oppresserit, & pignus
non reddiderit, &c. morte morietur.* Vbi certum est singulis
illis sceleribus deberi mortem. Sic hæc verba disiunctiue ac-
cepta nullam habent difficultatem; & disiunctiue accipi de-
bere illud probat quod supra diximus, Christum vni speciei
totum effectum vitæ æternæ assignare. Duplicis tamen sum-
ptionis meminit Christus, propter passionis suæ duplicem
rationem; mortem corporis, & sanguinem effusum; cuius
passionis memoriale hoc Sacramentum est. Sic notauit Am-
brosius, ideo his verbis carnis & sanguinis Christum memi-
nisse, vt sua Sacramentum passionis ostenderet. Augustinus quo-
que eadem ex causa docet in his verbis, figuram esse, qua præ-
cipiat passioni Domini esse communicandum, & suauiter atque
utiliter recondendum in memoria quod pro nobis caro eius cruci-
fixa & vulnerata sit. Dicit communicandum esse passioni
Domini, id est, Sacramento passionis eius vtendum, quod est
Eucharistia; & vt utiliter id fiat, mente quoque & affectu car-
nis passionem & sanguinis effusionem mente recolendam
esse. Alia quoque ex causa ita loquutus est Christus, vt osten-
deret huius cibi, quem daturus erat, participationem, perfructam
esse animæ refectioem. Ideo manducandi & bibendi
nominibus vsus est, in quibus humana tora refectio consistit.
Neque enim aptioribus verbis significari hoc potuit.
Carpit hoc loco Calvinus veteres Patres his verbis.

Lib. 4. de
fide cap. 5.
De doctr.
Christi. lib.
3. cap. 16.

sus fuit veterum error, qui infantulos putarunt vitam aeterna *Patres à*
privari, nisi Eucharistiam illis porrigerent. Sed hæreticorum *Caluino*
more, quæ ignorat, blasphemat. Fuit quidem in veteri Eccle- *Procaciter*
si consuetudo parvulis Eucharistiam porrigendi, ut patet *taxati.*
apud Cyprianum serm. 5. de lapsis, cuius testimonium citat
August. epist. 23. Sed falsum est veterem Ecclesiam hac con-
suetudine tanquam re ad salutem parvulorum necessaria
usam fuisse. Imò S. August. qui in lib. 1. cap. 20. de pecc. mer.
& remiss. docet hæc verba ad parvulos pertinere, nec posse eos
vitam habere nisi manducaverint carnem filij hominis, &
biberint sanguinem, non sic intelligi vult ut Sacramentalem
manducationem illis necessariam esse doceat; sed quòd in
ipso baptismo huius Sacramenti rem & fructum percipiant,
ideòque verè vitam habeant per baptismum; quod negavit
Pelagius. Hunc esse Augustini sensum (quem pauci aduer-
tunt) alia eius verba manifestum faciunt in sermone ad in-
fantos, quem citat Beda in suis collectaneis in Paulum ad cap.
10. ad Cor. Nulli (inquit) est aliquatenus ambigendum, tunc
unumquemque fidelium corporis sanguinisq; Domini partici-
pem fieri, quando in baptismo membrum Christi efficitur, nec
alienari ab illius panis calicisq; consortio, etiamsi antequam
panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc seculo in vita-
te corporis Christi constitutus abscedat. Sacramenti quippe il-
lius participatione ac beneficio non privatur, quando ipse hoc,
quod illud Sacramentum significat, inuenit. Hæc ille. Quod
autem Calvinus addit, ad ipsam veteris Ecclesiæ consuetudi-
nem grauius taxandam, ipsam Christi institutionem parvulos *Caluini ar-*
à cæna participatione arcere, quia nondum seipsos probare, *gumentum*
nondum colere memoriam mortis Christi possunt, tale argu- *pro Ana-*
mentum est, ut eodem à baptismo quoque parvulos arceri *baptistu.*
concludit, quia necdum credere aut actu fidei in Christum
tendere possunt, ut in eius mortem baptizentur & Christum
induant. Pulchrum est, & contra Lutheranos egregiè valet,
quod subiungit Calvinus, non rectè Bohemos egisse quum hoc
testimonio probarent usum calicis promiscuum debere omnibus *Beza Cal-*
esse. Ab altera parte Beza eos qui hoc testimonium ab usu ca- *uinum cor-*
licis confirmando abstrahunt, in odium Bohemorum, id est, *rigit.*
Euangelij, illud facere proclamat, Sic magistrum suum Cal- *In annota-*
uinum præclare correxit Beza. *in hunc lo-*
cum.

54. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.*

Caluini
scolium
argumen-
tum.

Sermo. II.
de verb.
Domini.

Qui hanc Christi concionem ad Sacramentum Eucharisticum pertinere negabant, ex his verbis argumentum sumunt: quum certum sit multos sacramentaliter manducare carnem Christi qui non habent vitam æternam, & eos solos habere vitam æternam qui spiritualiter manducant. Ex his verbis palam apparet (ait Calvinus) *perperam de Cœnæ poni totum hunc locum. Nam si verum esset quicumque ad Cœnam Domini mensam se ingerunt, carnis & sanguinis eius participes, omnes similiter vitam referret. Scimus autem multis in exitium cedere. Sed miseram planè hoc argumentum est. Christus in his verbis de manducatione loquitur à se instituta, non à nobis quomodocunque exercita; de suo opere loquitur, qui non nisi ad salutem carnem suam ad manducandum dedit, non de eorum peccato qui ad suam perniciem illud accipiunt. Manducatio indigna non est à Christo instituta nec intenta, nec hoc loco commemorata, quippe quæ non nisi æquivocè talis est; sed de ea quæ verè & rite vocè ita appellatur, Christus hîc loquitur. Quod ex alia simili locutione sic probat Augustinus. Sicuti in illis Christi verbis, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit; utriusque intelligimus eo modo credentem quo & demones crediti & contremiscunt, nec in eo numero baptizatos quo Simon Magus baptizari potuit, sed saluus esse non potuit; & in illis verbis, non omnes credentes & baptizatos, sed quosdam intuetur, in ea scilicet fide constitutos que Apostolo distinguente per charitatem operatur: ita in his verbis, Qui manducat meam carnem, &c. non eos consideravit qui indignè manducantes iudicium sibi manducant & bibunt, sed de certo quodam manducandi modo loquitur, quem hic fructus & effectus infallibiliter sequuntur. Hæc ille. Nempe agit hîc Christus, nec de spirituali manducatione tantùm, ut antea ostensum est, nec de sacramentali tantùm; sed de illa sacramentali quæ etiam spiritualis est, ut ex his verbis apparet. Quare August. tract. 27. Ioannem, totam Christi concionem ita concludit, ut omnia que Christus hîc dixit de manducanda carne sua, & bibendo eius sanguine, ad hoc nobis valeant, ut carnem Christi & sanguinem Christi nõ edamus & bibamus in Sacramento tantùm, sed usque ad Spiritus participationem, ut eius Spiritu vegetemur, &c. Quæ Augustini conclusio non docet præstanti*

exhiberi in Sacramento quæcunque hîc Christus dixit, tametsi de Sacramento non sit loquutus, vt Augustini expositionem peruertit Calvinus; sed perspicuè docet de ipso Sacramento suo & de sacramentali manducatione in omnibus præcedentibus Christum loquutum fuisse; sed de sacramentali quæ etiam spiritualis sit.

Impius autem Calvinus videte quàm prophanè & impiè hoc loco scribat. *Ineptum esset atque intempestiuum de Cœna tunc differere, quam nondum instituerat. Ideo de perpetua fidei manducatione eum tractare certum est.* Petulantis & proterui hæretici intoleranda arrogantia est. Non veretur Christum ineptiæ arguere si aere institutum Sacramentum de eo differat. Quid non vereretur homo impius extento collo & perfricta fronte asserere, qui ipsum Dominum sic aggreditur? Ergo iuxta Caluini blasphemias ineptè fecit Christus qui de sua Passione futura, de suis contumeliis, flagellis, ipsaque morte, ac post triduum resurrectione, antequam eorum quicquam fieret, iterum atque iterum suos Apostolos docuit? Ineptè fecit Christus qui antequam Spiritum S. daret, de fluentis eius ac donis disputauit, dicens: *Qui credit in me, flumina fluent de ventre eius aquæ viuæ?* Ineptè fecit Christus qui ante baptismum institutum de eius necessitate & fructu Nicodemum docuit? Ineptè fecit Christus qui de obedientia suis Apostolis ac ministris præstanda sæpe proloquitur, antequam illos in mundum mitteret, & ad ministerij sui functionem emisit? Aut si de passione, morte, resurrectione, de Spiritu S. donis, de baptismo, de authoritate Apostolica, antequam ista peragerentur, conferrentur, instituerentur, potuit Christus absque vlla ineptiæ aut intempestiæ disputationis nota differere ac disputare; quantus rabula Calvinus, qui *ineptè atque intempestiuè fecisse Christum* audeat asserere, si de Cœna differeret, quam necdum instituerat! Sed nullis blasphemis parcit Calvinus, vt quod vult obtineat. Nihil tam insulsum aut impium est quod asserere non veretur, vt suas impias hæreses quoquo modo stabiliat. Ex huiusmodi igitur tam impio atque insulso præterea antecedente, conclusio, quam ita certam ponit, certissimè corrumpit de perpetua fidei manducatione, vt ille ait, sed de perpetua sacramentali manducatione, cui spiritualis illa per fidem coniuncta est, Christum hoc loco tractare certo certius est.

Impius Calvinus Christum ineptiæ arguit.

Matt. 16. 17. 20. 26. 27.

Ioan. 4. Ioan. 7.

Ioan. 3. Luc. 10. Ioan. 17.

Caluini impietas & audacia.

V

57. Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem; & qui manducat me, vivet propter me.

Sacramentalu Christi manducatio probatur.

Sacramentalem corporis Christi manducationem, cuiusque manducationis fructum, hæc verba fortissimè doceant. Quum enim dixisset, *Qui manducat meam carnem, &c. habet vitam æternam*, probare id nunc vult à vera manducatione & reali acceptione vivificæ carnis suæ. Dicit ergo: Sicut ego qui sum filius Dei, eandem vitam habens cum Patre, factus tamen homo & tanquam homo, quia missus sum à vivente Patre, id est, habeo divinitatem Patris viventis humanitati meæ unitam, & vivo propter ipsum (humanitas enim mea accipit vitam à divinitate, & à Patre ipso) ita qui me manducat, accipiet vitam à me, quia mihi vivit non solum per fidem & charitatem, sed realiter seu naturalis unionis, ait Hilarius lib. 8. de Trinit. & in me manet non solum per fidem & dilectionem, sed reipsa & corporaliter, ait Cyrillus in Ioan. lib. 10. cap. 13. & libro 11. cap. 26. & 27. & Chrysost. hom. 45. in Ioan. non quòd vnum fiat ens naturale Christi & manducantis eum, sed quia præter unionem spiritualem ratione fidei & charitatis, etiam reipsa Christus habitat in eis qui manducant eum, veluti fons & causa eadem fidei, charitatis, & gratiæ: & hoc modo qui manducat, vivit propter Christum, quia habet in se causam & fontem vitæ spiritualis. Pulchre hoc D. Basilius docet. Chrysostomus dicens, *Ego vivo propter Patrem, potest illam vitam dicere qua Christus etiamnum vivit, Verbum Dei habens in seipso. Et hoc ex sequentibus patet ubi dixit, Et qui edit me, vivet propter me. Carnem namque ipsius edimus ac sanguinem bibimus, consortes effecti verbi ac sapientia per incarnationem & sensibilem ipsius vitam.* Hæc ille epist. 141. Docet eo modo per manducationem carnis Christi effici nos consortes Verbi, id est, vitæ & gratiæ quæ ab ipso incarnato est; unde adiecit, *per incarnationem eius, sicuti Christi humana natura vitam in seipsam recipit, non velut à Patre longè remoto, sed velut essentiali eius Verbo præsentem, & naturam ipsam humanam vivificante.*

63. Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam.

Varia est huius loci expositio. Vna Chrysostomi & Basilii, de spirituali & carnali intelligentia verbi

verborum Christi, qui sensus etsi verus sit, tamen non videtur
 ad litteram accommodatus. Alia hæreticorum communis
 est, de spiritali manducatione per solam fidem Christum
 loqui ut ipsa carnis Christi manducatio aut sumptio realis
 nihil profit. Hanc ipse Caluinus reiecit; affirmans *necesse esse*
Christi carnem comedere ut crucifixa profit. Tertia est *i. fuis* ^{Vasfractal-}
 Caluini, Christum hic ad modum edendi simpliciter respe- ^{uini expo-}
 xisse, ideoq; carnem ex sua origine & natura estimatam, qua ^{sitio.}
 rota terrestris est, nihil prodesse, sed ex Spiritus virtute, qua
 caro Christi perfusa est, ipsam Christi carnem esse viuificam,
 & esse verè cibum, quia per ipsam partem nobis est vita, & in
 ipsa placatus est nobis Deus, omnesque salutis nostræ partes
 complete. Plena dolo & vasfricie hæc expositio est. Primum,
 non in his sed in sequentibus verbis ad modum edendi spi-
 ritualem Christum respexit ex sententia Augustini, quem Cal-
 uinus se sequi affirmat. Deinde, Christi quidem caro ex Spi-
 ritus veritate viuifica est, sed quæ sit hæc Spiritus virtus
 non explicat, an ipsa Christi diuinitas carni vnita, an spiri-
 tuales eius effectus quos postea describit. Tertio, docet qui-
 dem Christi carnem ex Spiritus virtute esse verè cibum, sed
 quatenus per illam crucifixam partem nobis est vita, & pla-
 catus Deus, non quatenus Christus illam nobis comeden-
 dam dedit: & sic in secundam sententiam, quam reiecit ipse-
 met, relabatur. Tota & perspicua veritas, quam hæretici par-
 tim impugnant, partim fugiunt & dissimulant, (ut hinc Cal-
 uinus) veraque verborum expositio hæc est: Caro Christi ^{Verborum}
 si sola esset, & merè humana, qualem Capharnaitæ intelli- ^{sensus.}
 gebant, non prodesset ad vitam: at quia Spiritus & diuini-
 tatis caro est, ipsiq; coniuncta; prodest & efficax est ad
 vitam; diuinitas enim per ipsam viuificat. Ideò diuinitatem
 suæ carni vnitam esse in præcedenti sententia docuerat, di-
 cens de sua Ascensione futura, *Si filium hominis videritis*
ascendentem ubi erat prius, supple, quid tunc dicetis? Hunc
 in modum exponit Cyrillus libro 4. capite 13. & 24. & D.
 Augustinus tractat. 27. *Caro (inquit) ut est diuinitatis orga-*
num, prodest ad vitam. Eandem expositionem tenet de Ci-
 uitate Dei libro 10. capite 24. Athanasius quoque tum in li-
 bro de Incarnatione Christi, tum in oratione in dictum il-
 lud Matthæi, *Quicumque dixerit verbum aduersus Spiritum*
Sanctum. Quem sequitur Damascenus de orthod. fide
 libro 4. capite 14.

63. *Verba que ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.*

*Caro Christi spiri-
tualis spiri-
rituali
modo man-
ducanda.*

Vocat hinc Christus verba hactenus dicta, seu totam hanc suam concionem de manducanda carne & bibendo sanguine suo, *Spiritum & vitam*, ratione materiz qua hactenus tractavit: vt videlicet eos doceret intelligenda sua verba esse, nec de re aliqua carnali sub carnis specie, sicut illi intelligebant, sed carne spirituali ac viuifica, qua diuinitati coniuncta; nec etiam de manducandi aut bibendi modo carnali, sed spirituali. Verum enim Christi corpus & verus sanguis tamen verè & realiter in Sacramento accipiuntur, non tamen carnali aut sensibili modo accipiuntur, sed sub Sacramento & aliena specie: qua sensibili specie mediante, cui intimè corpus Christi conuertitur (non immediatè & per se vel in sua quantitate) corpus Christi tangitur, frangitur, manducatur: qui est vnus spiritualis modus manducandi corpus Christi, vt distinguitur à visibili & carnali manducandi modo qualem Iudæi intelligebant. Et hunc locum optimè explicat S. Augustinus. *Verba que locutus sum vobis, spiritus sunt & vita, spiritualiter intelliguntur. Non hoc corpus quod videris, manducaturi estis. Sacramentum aliquod vobis commendauit. Spiritualiter intellectum comunicabit vos: etsi necesse est illud visibiliter celebrari, operet tamen inuisibiliter intelligi.* Hæc ille. Caro igitur Christi non habet adiunctum Spiritum viuificantem, id est, ipsam diuinitatem, ideoque qualitates habet spirituales, Deoque proprias (vnde in carne humana multa fecit diuinè) proprie per modum illarum, non per modum qualitarum & proprietatum merè humanæ naturæ, in hoc Sacramento adhiberi & à nobis manducari voluit. Hanc ob causam verba locutus vocauit, *Spiritum & vitam*, quia spiritualiter totum accipiendum est: quod docuit; & sicuti carni viuificæ ac diuinitati coniunctæ conuenit; non rei veritatem, quam totum inculcauit, hoc vno verbo tollens, vt hæretici colligunt, per modum huius rei accipiendæ spirituales subiiciens, vt Augustinus, alique Patres in hanc locum exponunt.

*Caluini
depraua-
tio.*

Caluinus totam hanc sententiam Christi ad generalis doctrinæ Euangelicæ commendationem transfert, ad præsentiosam illam sententiam stabiliendam, ex auditu Euangelij vnumquemque credentem de sua salute certum reddens. *Vitam* (inquit) ab effectu sermonem suum nominat Christus

quasi uiuificum. Sed uiuificum nemini fore docet nisi à quo spiritaliter percipitur. Apud pios suauissimum hoc Euangelij elogium est, quod certi sunt sibi in aeternam salutem destinatum esse. Hæc ille. Atqui Christum de sola sua præsentia con- cione, & de modo eius intelligendæ, ista locutum esse, to- tus contextus ad oculum docet. Verba quæ ego locutus sum vobis, non nisi de illis verbis intelligi possunt, quæ præsen- tibus Iudæis locutus fuerat. Spiritus & vita sunt, non nisi ad rem præsentem pertinent, quòd Spiritus uiuificat, caro non prodest quicquam.

Nunquid & vos vultis abire?

Veram hinc causam ponit Christus incredulitatis Iu- dæorum. Prius eam causam posuit, quia, vt ad Chri- stum venirent, non fuit eis datum à Patre. Sed ne quis hanc propriam incredulitatis illorum causam esse putaret, aliam nunc assignat, liberam eorum voluntatem prauam. Aliis enim discipulis recedentibus, Apostolos rogat (quibus haud dubiè à Patre datum erat vt ad Christum venirent) an & illi recedere vellent, manifestè docens in eorum libera vo- luntate positum esse, vt vel in Christo manerent, vel ab eo recederent. Notauit hoc S. Cyprianus his Christi verbis ci- tatis. *Seruat scilicet Dominus legem qua homo libertati sua relictus, & in arbitrio proprio constitutus, sibi met ipse vel mortem appetit vel salutem.* Hæc ille. Sanè Iudæos ex pro- pria malitia, non ex absoluta Dei voluntate, in Christum non credidisse, tam diligens & prolixa ad eos habita con- cilio satis demonstrauit. Quod ergo Dei gratia efficaciter multi non conuertantur, in ipsis non in Deo causam ponen- dàm esse docet S. August. his verbis. *Vt innotescat quod la- rebat, & suauè fiat quod non delectabat, gratia Dei est, quæ hominum adiuuat voluntates: qua vt non adiuuentur, in ipsis in eadem causa est, non in Deo, siue damnandi predestinati non sint propter iniquitatem superbiæ, siue contra ipsam suam su- perbiàm indicandi & eruendi, si filij sint misericordia.* Hæc ille, latius idem eodem loco confirmans, & concludens nullius culpæ humanæ causam in Deum referendam esse. De pecc. mer. & remiss. lib. 2. cap. 17.

Increduli-
tatis vera
causa.

Epist. 55.

Libro 2.
cap. 17. de
pecc. mer.
& remis-
sione.

5. Neque enim fratres eius credebant in eum.

B. Virgini
reueren-
tia singu-
laris defen-
ditur.

ARRIPIT hoc loco occasionem Calvinus Catho-
lica Ecclesia erga B. Virginem singularem reue-
rentiam acerbè taxandi. Hinc (inquit) colligimus
quàm nihili sit carnalis propinquitas. Perpetuam
enim infamia notam Spiritus inurit Christi cognatis , quod ut
operum testimoniis conuicti , ne tum quidem credebant. Quis
magis ridicula est Papistarum superstitio, qui in virgine Maria,
posthabitis omnibus aliis, solum sanguinis honorem efferunt, quæ
non reprehensa ab ipso Christo fuerit mulier, quæ ex media tur-
ba clamabat, Beatus uterus qui te gestauit, & uerba quæ te la-
etarunt. Respondit enim Christus: Quin potius beati qui au-
diunt uerbum Dei. Hæc ille in hunc locum. Est ergo hoc
Caluini argumentum; quia cognati Christi secundum car-
nem increduli erant, ridiculos eos esse qui in Matre Christi
solum sanguinis honorem efferunt. Sed non uidet cæcus he-
reticus, ubi plures causæ honoris deferendi concurrunt, illi
maiores meritò deferri: eamque ob causam Be-
atissimæ Virgini Mariæ, quæ non solum credidit Angelo à
1. Deo misso, non solum conseruabat & conferebat in corde
2. suo omnia quæ circa Christum paruulum gerebantur, non
3. solum de toto mysterio redemptionis nostræ diuini-
4. prophetauit Christo necdum nato, non solum cruci Christi
fugientibus Apostolis magna animi constantia ac singulari
fide assistit, non solum in die Pentecostes Spiritum Sanctum
5. accepit, (quæ sanè omnia pietatis & fidei in Deam præclari-
sima testimonia, cum aliis, vel Apostolis, vel Sanctis, illi etiam
aut esse poterant communia,) sed præter hæc omnia, ipsa
Christi imò filij Dei Mater fuerit, filium Dei incarnatum in
utero gestauerit, aluerit, & omne in eum matris officium
exercuerit; propter tot causas in illa sola concurrentes, ma-
ximo quodam & singulari supra reliquos Sanctos omnes ho-
nore à nobis Catholicis optimo iure affici. Quid an seruo in-
dicant Calvinistæ propter solum sanguinis honorem nullam
Beatiss. Virgini reuerentiam deberi? An Caluinus puero Chri-
sto maior & melior uideri uolet? At dicit Scriptura de Iesu
Redemptore iam duodenni, & de parentibus eius: Ipse erat
subditus illis. An in hac subiectione ipsum sanguinem ma-
ternum Christus non honorauit? Imò putatitium illum solum
patrem Ioseph, propter paterni sanguinis imaginem tantum
illa

Solum san-
guinis ho-
nor in B.
Virg. reue-
rentia di-
gnus.
Luc. 2.

illa quoque subiectione nonne honorauit? Quod ergo Christus ipse in sua Matre honorauit, quis tandem Christianus honore dignum esse negabit? An non hoc ipsum sancta illa mulier Elizabeth, & Spiritu Sancto plena, singulariter in beata Virgine venerata est, quum diceret, *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui?* id est, ideo benedicta, quia tantam prolem habitura es? Nam & Angelus quum hanc B. Virginem eodem titulo exornasset, & *inter mulieres benedictam* prædicasset, illaque, pro sua modestia & humilitate, hac audita salutatione non inflata, sed turbata esset, eius salutationis rationem reddens Angelus subiunxit. *Ne timeas Maria: inuenisti enim gratiam apud Deum.* Et quam gratiam tandem, ut propter illam benedicta prædicetur? Sequitur. *Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur, &c.* Ecce idem ab Angelo posteaq; à S. Elizabetha, Angeli verba ex affatu diuino repetente, *benedicta* nuncupatur & prædicatur, quia talem ac tam benedictum fructum paritura erat. Rursum an non hoc ipsum eadem Elizabetha præcipuo affectu venerabatur quum diceret, *Vnde hoc mihi, ut Mater Domini mei veniat ad me?* Non dicit, *Vnde hoc mihi, ut quæ gratia plena est, quæ Angelo creditur, in quam Spiritus Sanctus superuenit, & virtus altissimi obumbravit, veniat ad me?* Quæ tamen omnia verè & piè dicere poterat. Sed hæc omnia tacens, & quod in ea summo honore dignum erat attingere volens, dixit: *Vnde hoc mihi ut Mater Domini mei veniat ad me?* Non solum, ipsum in Matre Christi sanguinem veneratur, sed illud vnum præ cæteris omnibus veneratione dignum iudicat. Age enim. Mater Domini nostri est. Quis igitur huius Domini seruus, eam, ut Domini sui Matrem, hoc ipso quod Mater Domini sui est, præcipuo quodam & singulari honore efficiendam esse, dubitare poterit? An quisquam subditus est, qui Regis sui matrem, hoc ipso quod mater est, singulari aliquo honore prosequi recusabit? Quid? An Matrem Domini esse secundum carnem, res ipsa per se summa veneratione digna non est? Quum illud canticum diuinissimum B. Virgo pronunciarer, *Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo, quia respexit humilitatem ancille sue,* quod aliud beneficium ipsi in particulari à diuina bonitate impensum prædicat, quam quod filij Dei se Matrem esse, ut Elizabetha professæ est, cerneret? Quando adiecit, *Ecte enim ex hoc beatam me dicent*

Beata, quia mater filij Dei. omnes generationes, cur ex hoc, cur ab eo tempore, nisi propter id quod sequitur? *Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius?* Et quæ illa magna erant quæ fecit illi potens Deus, quàm quòd, iuxta Angeli verbum, filium Dei paritura erat? Hæc sunt magna quæ fecit huic Virgini Marii Deus, in hoc respexit humilitatem huius virginis. Ex eo demum tempore beata ab omnibus generationibus prædicabitur, quia Mater Domini omnium est. Hanc sibi factam ineffabilem gratiam, exultans in Deo salutari suo, his verbis prædicavit. Cætera quæ in hoc hymno sequuntur, ad totius humani generis beneficium ac redemptionem pertinent. Sed in primis illis versiculis, *quæ illi magna fecit Deus, & quomodo ipsius humilitatem respexisset, & cur ipsa beata prædicanda esset, quia videlicet Mater filij Dei futura erat, aut iam erat potius, cum ingenti spiritus exultatione de prædicat. Quod ergo tanta exultatione & gratiarum actione dignum putavit, ma hæc virgo indicavit, & Spiritus Sancti in Scriptura diuinitus reuelata contestatum relinquere voluit, videlicet quòd Mater Domini omnium esset, hoc ipsum quoque nos cum summa animi exultatione non prædicabimus? De hoc ipso nos Deum nostrum non magnificabimus? Ex hoc ipso nos beatam esse hanc virginem non profitebimur? Ipsa nos virgo Mater, ipsum Euangelium, ipse Spiritus Dei, si secus fuerimus, summæ nos & ingratitude & impietatis arguet.*

Sed vnus Calvinus, homo impius & ingratus, eos qui hunc solum sanguinis honorem in B. Virgine Christi Matris efferunt, *ridicula superstitione* laborare iudicat. Dico solum sanguinis honorem, quem solum puer Iesus in illa venerabatur, quem solum sancta mulier Elizabetha prædicabat, quem solum ipsa mater B. Virgo diuino Spiritu excitata solent cantico celebrabat. Solum, inquam; non quasi aliud nihil in hac B. Virgine aut honorandum censeamus, aut non honoremus, sed solum, quia seorsim & per se hoc vnum confideratum, præcipuo quodam honore dignum esse asserimus. Ad id quod tem Calvinus, *posthabitis omnibus aliis.* Sed illa additio non nisi ad calumpiam inseritur. Nos enim Catholicum quum B. Virginem Christi Matrem præcipuo quodam honore prosequimur, ipsum quidem in ea sanguinis honorem asserimus, & hoc ipsum, quod Mater Domini nostri fuit, magno opere honoramus; non tamen posthabitis omnibus aliis non contemptis aut neglectis aliis in ea virtutibus; virginitate perpetua & illibata, fide fortissima, humilitate & obedi-

*Calvini
putida calumnia.*

dientia, charitate, totaque vitæ puritate illa virgine digna, quæ *plena gratia* ab Angelo salutari meruit: Non, inquam, istis aut neglectis aut posthabitis, sed vnâ cum istis, ipsum in ea sanguinis honorem efferimus: quem aded non effert Caluinus cum suis, vt cum efferri aut prædicari non debere, ex aliis Euangelij verbis probare contendat. *Reprehensa* (inquit) *fuit à Christo mulier, quæ ex media turba clamabat, Beatus venter qui te portauit.* Esto: fuerit à Christo reprehensa quæ sic clamabat. An verò illa reprehensionis causa fuit, quòd Matrem Christi quasi Matrem Domini sui beatam prædicauit, sicuti nos Catholici in B. Virgine sanguinis honorem efferimus, quia Mater Domini nostri, Mater Redemptoris mundi, Mater filij Dei fuit? Nihil minus. Certum est, illam mulierem, si reprehensa fuit, ideo reprehensam fuisse, vel quia vulgari mulierum more, audita Christi sapientia, felicem illam Matrem dixerit, quæ tantæ sapientiæ filium genuerit, nihil amplius de eo vel de Matre eius cogitans quàm quæ de viro aliquo sapiente, qui parentum suorum honor sit, (honor quippe matris filius sapiens) vulgus hominum cogitare solet, vel quia tempore & loco non suo in huiusmodi verba prorupit, quum Christo tunc apud populum concionante, nec Matris suæ nec ipsius laudibus extollendi, sed doctrinæ cælestis, quam concionabatur, audiendæ, operibusque exequendæ tempus esset. Nam & sic *Matth. 12.* quum aliàs eo concionante diceretur, *Ecce mater tua & fratres tui te foris expectant,* respondit. *Quæ est mater mea, & qui fratres mei, nisi qui voluntatem Patris mei faciunt:* vbi non negauit matrem aut fratres suos id esse quod erant, sed doctrinam suam, cui tunc instabat, & obedientiam mandatorum Dei, suis auditoribus commendare voluit. Atqui Catholici Christiani quum hæc verba tam in Christi quàm in Matris suæ laudem recitant, decantant, prædicant, *Beatus venter qui te portauit,* &c. nec tam exiles cogitationes habent, nec aliqua importunitate Christi negotia perturbant. *B. Virginẽ cur Catholicici prædicant.* Catholici hæc verba imitantes dicunt: *Beata viscera Maria virginis, quæ portauerunt æterni Patris Filium.* Planè cum Angelo Gabriele, benedictam inter mulieres Mariam prædicant, quæ *concepit in utero, & peperit filium, qui filius Altissimi vocaretur.* Si enim Angelus antequam adhuc conciperet (ait enim, *concipies, & paries*) benedictam illam deprædicat propter partum futuram, quidni multo magis post tam

benedictæ prolis partum, & propter illum iam de facto præstitum, benedictam illam prædicamus? Rursum cum S. illa Elizabetha benedictam illam prædicamus *propter benedictum fructum ventris sui*. Quare tametsi hæc mulier clamans de turba quum concionabundus Christus populum doceret, à Christo reprehensa fuisset, nullo modo tamen ad Catholicorum hodie pietatem illa reprehensio pertineret.

Iam verò nec à Christo reprehensam hanc mulierem fuisse, aut aliquid superstitiosè dixisse, (vt vult Calvinus) sed verba pietatis plena protulisse, multi doctissimi Patres eadem acclamatione vsi satis superque docent. Simili quippe vitur

*Serm. in
Natiu.
Domini.*

Gregorius Nyssenus his verbis. *O beatum uterum illum qui bonitatis præstantia ad se animi traxit bona. In reliquis enim omnibus vix animus purus Spiritus Sanctus præstantiam capit. hic autem caro fit Spiritus receptaculum.* Simili vitur eadem

*In Serm.
de laudib.
Virginis.*

que sæpe reperita Epiphanius. *O uterum, impollutum habentem circulum cælorum, qui Deum incomprehensum, in te vere comprehensum portasti! O uterum cælo ampliorem, qui Deum in non coarctasti! O uterum habentem inextinguibile lumen spiritus lucentis gratia!* Nec dissimili vitur Augustinus. *O virgini Dei genitrix gloriosa, ô sublimis puerpera, cuius visceribus arthor cæli terræq; committitur!* Et rursus. *O fœmina super feminas, quæ & virum non cognouit, & virum in utero circumdedit!* Et quid miramur si hunc ipsum sanguinis honorem in hac beatissima Dei matre Patres venerantur & laudibus efferrunt, quando ipse Spiritus Sanctus in Scriptura diuinitus inspirata, rem eandem, quasi summa admiratione & veneratione dignam, aliquot antè seculis prædixit? Clamat Ieremias

*Serm. 35.
de Sanctis
& 9. de
tempore.*

Ierem. 31.

Propheta. *Creauit Dominus nouum super terram, fœmina circumdabit virum.* Hoc nouum & inauditum Dei opus, quod ipse sua infinita potentia creauit, quod fœmina circumdaret virum, id est, prolem in utero haberet, quæ perfectus vir erit antequam nascatur, perfectus, inquam, non mole corporis sed vnione diuinitatis, quis negare poterit vt summa admiratione, ita pari veneratione dignum esse? mulierem ergo quæ in Euangelio exclamauit, quum huius viri cœlestem sapientiam audiret, *Beatus venter qui te portauit, si ex filiis verborum Christi, & non ex affectu humano illa verba dixit, nullo modo à Christo reprehensam fuisse existimari debet.* Sanè ipsa Sibylla Tiburrina, quam de Christo, sicut ceteras Sibyllas, spiritu prophetico vaticinatas fuisse nullus dubitat

dubitar Christianus, eisdem ferè verbis Messiaz Matrem deprædicat:

O nimum fœlix celo dignissima Mater,

Qua tantam sacro lactabit ab ubere prolem!

Qua sanè carmina cum aliarum Sibyllarum vaticiniis si quis nouatorum Sibyllina esse negauerit, agat cõtra Xystum Betuleium, eiusdem farinae hominem, qui ea in lucem euulgauit. Sanè venerabilis Beda hæc verba apud Lucam exponens, ita scribit. *Magna deuotionis & fidei hæc mulier ostenditur, qua scribis & Phariseis Dominum tentantibus simul & blasphemantibus, tanta eius incarnationem sinceritate cognoscit, tanta fiducia conficitur, ut & presentium procerum calumniam & futurorum hereticorum confundat perfidiam.* Sed & doctissimus Augustinus, quem imitari solet Beda, hanc mulieris confessionem ita probat, ut non suo tantum, sed & alio-

In Lucam
lib. 4. cap.
49.

Tract. 10.
in Euang.
Ioan.

tum piorum nomine eam ab illa factam fuisse affirmet. Sed ad Caluinum redeamus, qui omnino reprehensam à Christo propter hæc verba mulierem fuisse affirmat. Quomodo hoc probat? Ait. *Respondit enim Christus: Quin potius beati qui audiunt verbum Dei.* Primum, impostor iste verbum Dei corrumpit. Non enim dixit Christus, *Quin potius*, sed, *Quinimo*: quod etiam verbum in sua translatione apud Lucam retinuit Caluinus: & Beza vertit, *Imò verò*: vbi nulla est comparatio aut auxesis (quasi *μᾶλλον δὲ* Lucas scripsisset) sed simplex adiectio, quam vox Græca *μᾶλλον γὰρ* manifestè insinuat. Vult enim dicere Christus: Non solum beatus venter, qui me portauit, sed & reuera beati illi sunt qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud. Tu me matremque meam beatam prædicas. Sed hæc prædicatio huius temporis ac loci non est. Ego illos beatos prædico qui verbum Dei audiunt & custodiunt. Impius tamen Caluinus textum corrumpens, pro *Quinimo* legit, *Quin potius*, pro simplici assertionem non præcedenti sermoni aduersatiua, aut quæ præcedentem corrigeret, sed alterius sermonis affirmatiua, ponit comparationem: quasi diceret Christus magis beatos aut magis honorandos esse qui custodiunt auditum Dei verbum quàm vel ipse, vel mater eius. Hæc enim mulier non matrem tantum Christi, sed & ipsum Christum laudare voluit, imò magis Christum quàm matrem, quia propter Christum laudat matrem: propter filium laudat vterum, laudat vbera. Vnumquodque autem propter quid & illud magis.

Caluinus
textum
corrumpit.

Non

Verbi Dei
custodia
magis per-
ficit, non
magis ho-
norabilem
reddis.

In libro de
S. Virgin.
cap. 3.

2. Reg.
20. 3.

In Prompt.
Cathol. in
festo visit.
B. Virg.

Non est quidem negandum, magis beatam, id est, in causa salutis adipiscendæ magis Deo gratam esse personam illam quæ Dei verbum custodit, quàm quæ carnalem habet quantumvis intimam cum Christo affinitatem, quia illa beatorum, essentialis quædam perfectio, & rectitudo, & iustitia est ad summam beatitudinem conferens: intima autem cum Christo secundum carnem coniunctio res quidem summa est dignitatis & honoris, non autem summæ virtutis aut perfectionis, aut quæ ad salutem ex se conferat. Et hoc sensu verissimè Augustinus dixit, *Beatior Maria percipiendo filium Christi quàm concipiendo carnem Christi*. Imò quod ad hoc non veretur, *Materna propinquitatis nihil Maria profuit, scilicet ad salutem & iustitiam coram Deo, nisi felicius Christum corde quàm carne gestasset*. Sanè felicius ad salutem perfectionem & ad essentialem perfectionem quod attinet: felicius ad honoris & dignitatis quæstionem quod spectat. Ad dignitatem quippe & excellentiam incomparabilem Virginis hoc imprimis spectasse, quòd *Mater filij Dei* factam iam ex diuinis Scripturis perspicuè demonstrauimus. Tamènim igitur in his Christi verbis aliqua correctio esset & comparatio, vt illud, *Quinimo*, significaret, *quin potius; beati*, id est, magis beati sunt, *qui custodiunt Dei verbum*; tamen nec illa correctio alteram matris Christi beatitudinem negaret, quod in utero Christum gestasset (non enim quia illud melius, propterea hoc non bonum est) nec illa comparatio dignitatis & excellentiæ beatissimæ Virginis aliquid detraheret, sed altius generis beatitudinem (vt iam explicatum est) committeret. Sanè in alia Scriptura vbi Dauid amico suo Ionatham dicit, *Quinimo viuit Dominus, & viuit anima tua*, quia non tantum gradu ego morsq; diuidimur; illud, *Quinimo*, nihil tantam constantem asseuerationem significat. Quare Vatablus in quæ sanctæ peritissimus, illud, *Quinimo* vertit, *Et profecto*. Ceterum vtunque se hæc res habeat, B. virginem Mariam hoc ipso quòd Christum in utero gestauit, & mater Domini nostri esset, summo honore ac veneratione singulari profectam esse, summæque dignitatis & excellentiæ habendam esse, non solum ex Scripturis iam allegatis, sed præterea sapientissimorum Patrum elogiis manifestè constat, quod alio in loco bono numero cõgessimus: quæ idcirco hoc loco non repetimus. Illud vnum hoc loco annotabimus, beatissimam hanc Virginem ex eo quòd mater Christi fuit, maximè ex causa maximo honore dignam prædicari, quod

ut talis mater esset, & tanto filio concipiendo ac pariendo idonea, maxima gratiarum ubertate donata, maxima totius vitæ puritate imbuta, & ad altissimum perfectionis gradum euecta fuerit: quum dubitari nequeat, Deum qui ad tam excellentem finem illam ordinauerat, media quoque suppeditasse quæ ad talem finem villo modo desiderari possent. Quare quum matrem Christi veneramus, & beatam esse prædicamus, quæ filium Dei in utero gestauit, illam cum vniuersa illa perfectione tantæ matri collata consideramus, & non ut vulgarem matrem quæ carne tantum gestarit, ad quod gestandum magis idonea non esset quàm quæuis alia mulier. Quibus ita explicatis, Caluini hoc loco cauillationes quàm inanes ac fuitiles, addo etiam impiæ fuerint, satis perspicuum euasit.

17. *Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscet de doctrina, vtrum ex Deo sit, an ego à meipso loquar.*

Hæc Christi verba miro artificio inuertit & à vero ac genuino sensu longissimè lectorem abducit Caluinus. Quid sit voluntatem Dei facere, & hoc nihil aliud esse quàm Dei mandata, quæque ille vult & iubet, opere præstare, contra alias & varias Caluini corruptelas ad alia S. Euangelij verba iam in hoc opere iterum atque iterum ostendimus. Hæc enim verba, *facere voluntatem Dei Patris*, nunquam in recto sensu accipere aut admittere voluit Caluinus: quando ei stetit semel sententia, voluntatē Dei (faciendo quæ ei placita erant) nullo modo facere; sed mandatorum Dei obseruatione desperata, in sola sua fide conquirere. Sed hoc loco, quia *facere voluntatem Dei Patris*, ponitur à Christo ut medium & via ad ipsam fidem consequendam, vetus illa cantilena, quod huiusmodi verbis fides commendatur, locum habere non potuit. Hic enim dicit Christus. *Si quis voluerit voluntatem Dei facere, cognoscet de doctrina, vtrum ex Deo sit, an ego à meipso loquar*: id est, fidem doctrinæ meæ adhibebit, tanquam diuinæ, & nō à me tanquam homine priuato, sine Dei mitterentis mādato, & sine Dei suggerentis Spiritu adiuuentæ. Docet ergo Christus voluntatem & pium desiderium faciendæ voluntatis Dei, voluntatem, inquam, non otiosam, desidem, fluctuantem; sed firmam; alacrem, & actiuam, obsequendi Deo in omnibus mandatis eius, medium & dispositionem

Suprà ad
Matthæi
cap. 5. &
7. & 12.

tionem esse egregiam ad fidem Christi verbis adhibendam. Quod enim dicitur *cognoscat*, significat eum ad cognoscendum rectè disponi, nec impedimentum habere cognoscendi. Voluntatem igitur hominis pravam, ira, odio, invidia, superbia, aut pravis quibusque cupiditatibus oblectam, graue impedimentum esse docet Christus, quo minus caelestem & diuinam esse Christi doctrinam cognoscat: sicuti doctissimi

Lib. 4. ca. 43. in Ioã. Homi. 48. in Ioan.

Iean. 15.

olim interpretes Cyrillus & Chrysostomus hoc loco annotant. Voluntas autem recta & diuinæ voluntati conformis medium & dispositio est accommodatissima, ad cognoscendam doctrinam Christi ex Deo esse, id est, ad certam & firmam fidem illi adhibendam. *Cognoscere* enim pro credere accipitur: sicut in hoc Euangelio alibi: *Hæc est vita æterna ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.* Apertus & luculentus hic est Christi verborum sensus.

Nunc ut ea corrumpat Calvinus videamus. *Excipit hic Christus* (ait Calvinus) *rectum iudicium manare ex timore Dei & reuerentia. Ideo si animos habent ad timorem Dei compositos, facile agnituros an verum sit nec no quod prædicatur.* Verum quidem est, timorem Dei & reuerentiam illis necessariam esse qui de rebus diuinis rectè iudicare volūt, & (quod postea dicit) *pietatem & studium obsequendi Deo: ideoq; si præparati sumus in Dei obsequium, minimè illum nobis defuturum, quin Spiritus sui luce affulgeat, ut discernere liceat inter veritatem & mendacium: præfractos autem & indociles iustam suam*

Calvinus verba Christi corrumpit.

argumento in festo S. Mathiæ Apostoli in Promptuario Catholicum multa depromptimus. Sed verba Christi multo plura dicunt, & non solum reuerentiam quandam erga Deum ac studium obsequendi Deo significant, quo quis videlicet præparatus sit ea credere quæ Deus dicit (de hoc enim solo obsequendi studio loquitur Calvinus, quum illud animo præfracto & indocili opponat) sed præterea studium ac voluntatem faciendi mandata Dei, id est, vitam ab omni crimine & affectu peccati puram, quod nec vno verbo attingit Calvinus, ut bonorum operum iustitiam aut sanctitatem hoc loco commendari lector aduerneret. Atqui studium aut voluntas faciendi voluntatem Dei Patris (sicut Christus hinc loquitur) non est tantum studium obsequendi Deo, ut dociles simus verbi eius auditores, sed est præterea studium obsequendi Deo

Deo, vt obedientes & affidui simus legis eius factores. Lex enim Domini, voluntas eius : & factor legis Dei voluntatem Dei facit, vt supra ex Scripturis docuimus. In hoc ergo lectorem fallit Calvinus, Christi que verbis abutitur, quod quæ Christus de studio & voluntate faciendi mandata Dei dixit, vt simus legis factores, hoc ille de studio & voluntate obsequendi verbo Dei exponit, vt simus dociles eius auditores.

Ad Matt.
cap. 12.
vers. 50.

Porro Christum de illa voluntate faciendi voluntatem Dei loquutum fuisse quæ ad legis diuinæ executionem pertinet, verba statim subsequenter demonstrant. Volens enim ostendere Iudæos talem voluntatem non habuisse, ideoque de doctrina eius cognoscere non potuisse, ait illis : Nonne Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis facit legem? Quid me quaritis interficere? id est, minimè mirum est si tantum abest vt doctrinam meam ex Deo esse cognoscatis, vt etiam me interficere quæritis, quum nemo vestrum legem seruet quam Deus per Moysen dedit, quum faciendi voluntatem Dei Patris, qui hanc legem dedit, nulla in vobis voluntas, nulla cura sit. Sed si vera in vobis pietas esset, vera voluntas obsequendi Deo, & custodiendi legem eius, nec me vlllo odio prosequeremini, & meam doctrinam ex Deo esse facile cognosceretis. Si quis enim Dei cultor est, & voluntatem eius

Ioan. 9.

facit (dixit ille cæcus à Christo tam animo quàm corpore illuminatus) hunc Deus exaudit: eius cor suo Spiritu illuminat. In animam quippe maleuolam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Quum igitur doctrinam Christi ex Deo esse cognoscere Iudæi non poterant, nec potest quisquam absque fide, quæ Spiritus sancti donum est, Spiritus autem sanctus hypocritas fugiat, & legis diuinæ transgressores (illi enim corpora habent subdita peccatis) inhabitare (hoc est, sua luce & gratia donare) recuset; accommodatissimè Iudæos Christus ad mandatorum Dei piam ac sedulam obseruationem reuocauit, vt cognoscerent de doctrina eius quòd ex Deo esset. Voluntas quippe faciendi voluntatem Dei, studiosa ac sedula est mandatorum Dei executio.

Sap. 1.

Voluntas
obsequendi
mandati
Dei est via
ad credendum.

Quam Christus diceret, Cibus meus est vt faciam voluntatem eius qui misit me, vt perficiam opus eius, nonne ardentissimum desiderium ac voluntatem suam expressit opere exequendi munus sibi iniunctum docendi, prædicandi, operibus beneficis & admirandis homines ad fidem alliciendi? An timorem tantum ac reuerentiam vel animum docilem his verbis expressit Christus? Clarum & perspicuum est, de illa Dei volun

Ioan. 4.

volun

voluntate faciendâ loquutum illum esse, quæ ad mandatorum, quæ à Patre accepit, executionem spectabat. Idem eum hoc loco sensisse dubitandum non est, ut & noster quoque eibus atque ardens desiderium sit, faciendi voluntatem Dei, & obsequendi mandatis eius, ut sic idonei simus ad cognoscendam & amplectendam doctrinam eius. A vero igitur sensu longè lectorem suum abduxit Calvinus, ne observationis mandatorum Dei aliqua hinc doctrina tradi videretur.

*Calvinus
seductor
studiosus.*

Calvinus ubi in genere lectorem ita ludificasset, ad quâdam facti species descendit, ut ludificet magis. *Hinc* (inquit) *apparet quam perperam & stultè hodie permulti, dum errandi periculum metuunt, hac trepidatione sese impediunt ab omni discendi studio, quasi frustra dictum sit: Pulsate, & aperietur vobis.* Atripit occasionem impostor, ubi nulla planè datur, ut tanquam verus seductor & studiosus ab auita & recepta multorum seculorum fide Christiana homines Christianos abducatur, & ut post stabilitam annis 1500. doctrinam, post tot Martyrum confessiones, post tot Concilia, tot Patres, tot Pastores & Doctores, iterum adhuc quæramus, quid credendum sit, ut errandi periculum non metuamus; quia semper pulsandum, semper quærendum, nunquam in certa aliqua & firmata fide acquiescendum est. Si enim in vlla tandem hinc acquiescendum, cur non post tot secula fidei Christianæ toto orbe propagatæ, cur non post tot Concilia, tot & tam illustres Ecclesiæ Doctores, tot Episcopos, tot Pastores? Aut si nunc de nouo quærendum & pulsandum est, auctore Calvino, ubi iam cum eo ad tempus insanivimus, an etiam eo sublato, adhuc cum alio nescio quo nouo hæresarcha insanire oportebit? Iterum pulsare & quærere debemus, quia frustra dictum non est, *Pulsate, & aperietur vobis?* Ecce post Calvinum decessit nunc in Polonia & Transilvania noui Magistri, nec Christum esse verum Deum, nec in tribus personis vnum Deum esse adorandum, adeoque Trinitatis vocabulum esse expellendum. An omni erroris metu abiecto (ut hinc suadet Calvinus) iterum ab his Magistris nouis discemus quæ sit reuerentia, quia frustra dictum non sit, *Pulsate, & aperietur vobis.*

*Calviniana
doctrina
præcipitium.*

Ad hoc omni erroris præcipitium, ad hanc dementiam incubuit cognoscere de doctrina Christi, vtrum ex Deo esset, an à seipso loqueretur, nobis quoque perpetuò incubat errorum doctrina ex Deo sit, an à seipsis loquantur. Ceterum vnum

num nos Christum nouimus, nō plures. Ille *vnus Magister* *Matth. 13.*
noster est: alios non quærimus. Vnam legis translationem *Heb. 7.*
 nouimus, vnum redemptorem, qui omnia instauraret, non *Ephes. 1.*
 frequentes translationes, non aliam vllam religionis instau-
 rationem. Quam ille semel doctrinam tradidit, illam aliis
 postea docendam concedidit, cum quibus *vsque ad consum-* *Matth. 28.*
mationem seculi omnibus diebus se affuturum promisit: illam
 Ecclesiam condidit, *contra quam porta inferi non praualerent.* *Matth. 16.*
 Illos Pastores & Doctores dedit, *qui sanctos eius consumma-* *Ephes. 4.*
rent, & corpus adificarent, donec occurramus omnes in agnitio-
nem filij Dei. Denique illos ad docendum misit, quibus Spiritum
 Sanctum daret, *qui eos doceret omnem veritatem in aeter-* *Ioan. 14.*
num. Amplius igitur quærendi aut pulsandi, aut ab aliis
 quàm quos ipse ab exordio misit, quique iis ad nostra v que *Quærenda*
 tempora perpetuò successerunt, discendi locum non reliquit. *ampius*
non est.
 Quum noui exurgunt Magistri, qui præter acceptam à Pa-
 storibus nostris fidem, nouam doctrinam adferunt, quos *Tit. 3.*
hereticos, & lupos, & latrones, & falsos Prophetas, Scriptura vo-
 cat, didicimus à Christo non ab illis discere, nec ad eorum fo-
 res pulsare, (vt lupo ipse Calvinus hîc hortatur) sed ab illis
 fugere, eorum voces non audire, ac neque illis Aue dicere.
 Postremò quomodo & quatenus in causa religionis quæ-
 rendum nobis est, infra suo loco vberius dicemus. *Ad cap.*
Ioan. 8.
ver. 21.

Sed addit adhuc Calvinus quædam, quibus impium suum
 ac detestabile consilium lectori reddat probabile. Nos po-
 tius (inquit) *st Deo toti in obsequium sumus addicti, spiritum*
discretionis ab eo nobis datum iri non dubitemus, qui perpe-
tuus sit dux ac director. Si alijs fluctuari libet, sentient tandem
quàm vani sint ignorantia sua prætextus. Suadet seductor im-
 pius, vt adhuc pulsemus & quæramus quid in nouis de fide
 controuersis (tales enim postea recenset de orando pro de-
 functis, & de purgatorio) sentiendum sit, quia in hac inqui-
 sitione spiritum discretionis Deus nobis dabit. Atqui popu-
 lus fidelis, quem hîc alloquitur Calvinus, non spiritum di-
 scretionis à Deo expectare, sed spiritum obedientiæ & sim-
 plicitatis fidei à Deo precari debet. Spiritus discretionis, quo
 possunt probari spiritus an ex Deo sint, non penes totum po-
 pulum, sed penes illos est, quos *posuit Spiritus Sanctus re-*
gere Ecclesiam suam. Populi fidelis est, *Prepositis suis obedire*
& subiacere, vt Paulus docet; ac diligentissimè cauere, ne
sicut serpens seduxit Euam astutia sua, ita corrumpantur sen-
sus illorum, & excidant à simplicitate, qua est in Christo. De-
Spiritus o-
bedientiæ,
non discre-
tionis, po-
pulo fidelis
necessa-
rius.
Act. 10.
Heb. 13.
2. Cor. 11.

Ephes. 4. dit Christus Pastores & Doctores ad consummationem sanctorum, id est, ad corroborandos fideles, ne circumferantur omnino vento doctrina. Illos ergo audire, illis adherere, illis obedire debent, ut ab omni errore immunes ac liberi sint, non sibi ipsis spiritum discretionis venditare, aut illum à Deo expectare. Vox hæc Caluini, Pulsate & querite intrepide spiritum enim discretionis dabit Deus, est illa Diaboli vox. *Caluini vox, diaboli vox. Matth. 4.* Mitte te deorsum: Angelis enim suis mandauit de te, ut non offendas ad lapidem pedem tuum. Mittit se deorsum qui Catholicæ Ecclesiæ Magistris, quos Christus posuit, derelictis ad novos sectarios, quos Satanas mittit, ab illis veritatem exploraturus transit. Quare quod adhuc subiungit Caluinus Diabolicæ tentationis peregrina confirmatio est. *Caluinus ad blasphemandos Sanctos pars.* Certe (siquit) quicumque hodie hæsitant, & dubitationem suam ferre malunt, quàm legendo vel audiendo sermone inquirere vbi sit Dei veritas, eos in generalibus principijs secure Deum contemnere videmus. Dicit hic se pro mortuis precari, quia sermone suo diffusus, quod de purgatorio commenti sunt peruersi homines, damnare non audeat. Ille negabit sibi tantum acuminis, ut inter puram Christi doctrinam & adulterina verminum figmenta distinguere possit. Interim & ille scortari, & hic furari ac peierare non cessabit. Hæc Caluinus. Homo impius ad blasphemandos Sanctos natus, scortari omnes, fures ac periuros esse debaccharur, quotquot in fide fundati ac radicati, nouis doctrinæ ventis circumferri nolunt, nec ad cuiusuis hæretici strepitum commoueri, siue ille Lutherus sit, siue illi ex diametro contrarius Caluinus, siue ab utroque hostiliter dissentiens Rotmannus Anabaptistarum Pater, siue hos omnes ex alto despiciens Gregorius Paulus Trinitarum dux, aut Franciscus David sanctissima Trinitatis oppugnator ter impius. Vult quippe Caluinus Epicureos omnes & omnium flagitiorum mancipia esse, scortatores, fures, periuros, qui contenti antiqua maiorum suorum, totiusque Ecclesiæ Christianæ per tot secula continuata fide, doctrina, religione, in nouas istas sectas inquirere nolunt, sed ab oratione pro defunctis in Christo fidelibus cessare. Secundo Deum contemnunt, Caluini iudicio, qui legendo vel audiendo sermone non inquirunt vbi sit Dei veritas. Quasi videlicet hodie primum Christus mundo ignoresceret, quasi hodie Dei veritas patefieri coepisset, quasi nulla hæctenus in Christianis fides, nulla veritatis doctrina, nulla religio Deo gratia apud homines toto orbe Christianos agnita aut credita foret.

fuerit. Atqui si scripturis credimus, non Caluino; ille Deum
 securè contemnit, ille vt ethnicus ac publicanus quasi Deum
 ignorans viuit, qui Ecclesiam non audit: ille Christum sper- *Matth. 18.*
 nit, & pro ludibrio habet, qui Præpositos Ecclesiarum à *Luc. 10.*
 Christo datos spernit. Ille sermonem Christi non seruat, sed *Ioan. 15.*
 despicit, qui sermonem eorum, quos ille misit, seruare ne-
 gligit. Quo constituto, nouis hæresiarchis aut hæresam Ma-
 gistris (qui contra stabilitam in Ecclesia Dei fidem noua
 gariunt, spargunt, obrudunt) autem qui præbet, qui au-
 apud illos sit Dei veritas inquit, expressum Dei manda-
 tum securè cõtemnit; Ordinem à Christo institutum super- *Caluiniani*
 bus violat; certis & euidentibus Christi p̄missionibus in- *Præcipitij*
 credulus contradicit; Christi veritatem ac Dei prouidentiam *exitus.*
 in dubium reuocat; fidem ac salutem suam certo discrimini
 exponit; hæsitans in fide fidelis esse desinit; toti Christiano-
 rum societati iniuriam facit; ouicula gregis Christi amplius
 non est; ex hædis in sinistra collocandis est; reprobis &
 subtractionis filius in certam perditionem factus est. Hic
 Caluiniani consilij finis & exitus est. Hoc ille venenum ex
 sanctissimis Christi verbis suxit: *Qui voluerit facere volun-*
tatem Dei, cognoscat de doctrina, utrum ex Deo sit.

*Nõne Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis
 facit legem?*

Pleham hîc sibi occasionem nactus esse visus Caluinus
 est, in Catholicam Ecclesiam eiusque præcipua membra
 excurrendi, idem sibi in Ecclesiam licere existimans quod
 Christo in Pharisæos ac Iudæos licuit. *Qui hodie (inquit)*
sunt acerrimi Euangelij hostes, & maximè strenui vindices Pa-
patus, nihil habent ad fauorem magis plausibile quàm quòd
zeli ardore incitantur. Caterùm si excutiantur eorum vita, om-
nes turpibus flagitijs operti palàm Deo illudunt. Quis in Papa
curia crassum epicurismum regnare nescit? An ita verecundè
fræditatem tegunt Episcopi & Abbates, vt aliqua religionis
species appareat? Monachi etiam & similes rabula nõne sic
ad omnem nequitiam, ad libidinem, auaritiã, & quæuis sce-
lerum monstra, proiecti sunt, vt vita eorum Dei prorsus esse
oblitos clamitet? Nunc verò quum nihil eos pudeat Dei & Ec-
clesia zelo se venditare, an non hoc Christi responso frenandi
sunt? Hæc impurus ille. Sed ad hanc frædam & impuro Cal-
uini pectore dignam accusationem nihil aliud respondere *Catholici*
cleri accu-
satio rej-
citur.

sequentia vel id à Catholicis flagitant quod fieri nequit, vel ob id Catholicam Ecclesiam taxant, lacerant, refugiunt, quod ad salutem ac iustitiam nihil pertinet? Quæ in huius generis criminatione apud Calvinum & alios frequentissima, tam Caluino quàm aliis, semel & sufficienter responsa sunt.

38. *Qui credit in me, flumina fluent de ventre eius aqua viua.*

V AFRÈ hunc locum tractauit Calvinus, & quum verbo dicat, *proprie hic agi de virtute Spiritus qua renascimur in Christo, ac efficimur noua creatura*, eorum sententiam reiiciens qui non nisi de donis visibilibus Christum hinc agere volunt, re tamen ipsa omnem illam virtutem Spiritus qua renascimur in Christo, & nouæ creaturæ in Christo efficimur, penitus excludit atque subuertit; totamque hanc Spiritus virtutem in sola fide constituit. Sensus (inquit) est, *Spirium instar viui & semper irrigui fontis esse in credentibus, ut Paulus ad Rom. 8. 10. testatur ipsum in nobis esse vitam, quamuis adhuc in reliquijs peccati mortis materiã circumferamus. Et sanè quum quisq; pro fidei suæ mensura donorum Spiritus compos fiat, non potest in hac vita solida eorum plenitudo constare. Verùm sic fideles in fide proficiendo subinde ad noua Spiritus incrementa aspirant, ut primitia, quibus imbuti sunt, illis ad vitam perpetui vitam sufficiant. Sed hinc etiã monemur quàm exiguus sit fidei nostra modulus, quum vix guttatim in nobis distillent Spiritus gratia, quæ instar fluminum profuerent, si iustũ Christo locum daremus, hoc est, si fides nos eius capaces redderet. Et paulò post totum locum concludens: Quod nos in terra inopes & ieiuni ac propè inanes spiritaliũ bonorũ iacemus, tarditati & angustia fidei nostræ imputandũ est. Hæc Calvinus, totã Christi doctrinã funditus subuertens. Christus flumina aqua viua de ventre credentiũ fluentia promittit. Calvinus non nisi guttatim in nobis Spiritus gratiã distillare, inopes ac ieiunos ac propè inanes bonorũ spiritalium iacere affirmat. Christus de regeneratione in nouam creaturã loquitur. Calvinus reliquias peccati veluti mortis materiã adhuc nos circumferre asserit. Christus denique de Spiritu gratiæ quæ credentes accepturi erant, interprete Euãgelista, loquebatur. Calvinus de fidei mensura vel angustia potius & tarditate illum loqui exponit. Denique sensus Caluini est, totam hanc Spiritus Sancti virtutem*

Christi doctrinam Calvinus funditus euertit.

- ac gratiam nihil aliud esse quàm quòd Christum omnibus Spiritus donis refertum fide apprehendimus: (ait enim hoc loco, *in Christum nos credere dum eum amplectimur omnibus Spiritus donis refertum*:) vt habere Spiritum Sanctū, eiusque dona nihil sit aliud quàm fide Christum apprehendere, qui Spiritum habet, eiusque dona. Quam eius sententiam rectè hīc & obicure insinuatam supra in lucem eduximus. Ceterum noua in Christo creatura, quæ per Spiritus Sancti dona efficitur, vt ipse hīc Calvinus agnoscit, non est fides Christi cum suis donis apprehendens, sed est (vt Paulus definit) *fides per dilectionem operans*: quæ vt per dilectionem operetur, accipitur à credente Spiritus Sanctus, non pro mensura fidei, sed *pro mensura donationis Christi*, qui tribuit vnicuique prout vult & quantum vult.
- Gal. 5.* Sandè quum de illa virtute Spiritus Sancti Christus loquitur, non quæ momentanea esset, & ad prima fidei rudimenta commendanda daretur, sed quæ credentibus in eum perpetuo largienda esset, & quam filij Dei sitiunt, (præmiserat enim, *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat*) sitiunt autem filij Dei non dona illa miraculosa, sed iustitiam & sanctitatem, iuxta illud
- Ephes. 4.* Christi, *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam*, ex utraque controuersiam esse debet, per flumina aquæ viuæ hoc loco colla gratiarum Dei fluente intelligi, quæ in Christum credentibus & in eo regenerati, ad vitæ nouitatem induendam, largitur & copiosè accipiunt, *effuso spiritu s. abunde, & per abundantiam gratiæ & donationis & iustitiæ*, vt Paulus loquitur. Hæc flumina aquæ viuæ designauit Esaias, quum diceret. *Aperiamus supremis collibus flumina, & in medio camporum fontes: penam desertum in stagna aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum.* Et iterum. *Effundam aquas super sitientem, & fluentia super aridam: effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam.* Sunt promissiones gratiarum, quas Spiritus Sanctus credentibus in Messiam & nouo populo infunder. De quibus iterum idem propheta dixit. *Omnis vallis implebitur*: quia sicut ad valles & loca depressiora copiosissimè aqua defluit, sic in humiles & trementes sermo Dei, quales credentes sunt, *captiuantes intellectum in obsequium Christi*, Spiritus Dei largissimè sua dona infundit, ita vt (iuxta Pauli verbum) *impleantur in omnem plenitudinem Dei*. Quam plenitudinem per fructus Spiritus Sancti in credentibus idem Paulus aliqua ex parte commemorat. *Fructus spiritus est, charitas* (quasi omnium aliorum radix) *gaudium*
- Gratiarū Dei flumina.*
- Tit. 2.*
- Rom. 5.*
- Cap. 41.*
- Cap. 44.*
- Cap. 40.*
- Luc. 3.*
- Esa. 44.*
- 2. cor. 13.*
- Ephes. 3.*
- 19.*
- Gal. 5.*

diuina, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Hæc sunt flumina aquæ viuæ, dona & gratiæ Spiritus Sancti, fluentia de ventre credentium, id est, cor & interiora hominis replentia, indeque ad opera cuiusque virtutis promanantia. Atqui si hæreticis horum temporum credimus, qui omnia opera hominis regenerari & credentis in Christum, immunda & peccato contaminata esse affirmant, adeoque peccatis magis quam virtutibus accensenda (vt impius Calvinus scribit) profectio de ventre credentium in Christum non fluunt flumina aquæ viuæ, sed flumina aquæ fetidæ, obscenæ, & turbidæ: & manet super eos maledictio Prophetica. *Quid tibi vis in via Aegypti, vt bibas aquam turbidam? & quid tibi cum via Assyrionum, vt bibas aquam fluminis? Arguet te malitia tua, & auersio tua increpabit te.* Volunt isti hæretici, homines iam in Christum credentes, & ex Spiritu Dei regeneratos, quasi in captiuitate adhuc vel Aegyptiaca vel Babylonica, id est, in Diaboli captiuitate adhuc constitutos, seruos peccati esse, bona opera Deo placencia operari, & legem Dei seruare non posse, nihil nisi peccare. Sic de aqua turbida regeneratos bibere, & in illa semper impietate eos manere volunt, de qua Propheta eodem loco dicit, *Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ.* Sic mendacem hinc faciunt Christum diserte promittentem, quod qui credi in eum, flumina de ventre eius fluent aqua viuæ.

Chrysof.
 hom. 50. in
 Ioan.

Infirmus.
 lib. 3. c. 17.
 num. 3.

Ierem. 2.

Sed & aliam quoque de hac Spiritus Sancti in credentibus efficacia promissionem propheticam, huic Euangelio conformem, mendaces isti Magistri planè mendacè constituunt. Dicit enim alius Propheta. *Dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in medio vestri, & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum: & spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiat, & operemini.* Dicunt hodie hæretici: Homo regeneratus non potest in præceptis Dei ambulare, nec iudicia Dei custodire, nec legem mandatorum seruare, quia impossibilis illa est, ideoque nullis operibus bonis aut ex vlla obseruantia legis possumus Deo placere, aut coram illo iusti censeris: sed sola Christi iusticia, obedientia, sanctitate nobis impurata, & iustificamur & sanctificamur coram illo. At contra dicit Scriptura, *Spiritum Dei in medio credentium facere vt in præceptis Dei ambulent, & iudicia eius custodiant.* Dicit scriptura, *Dabo vobis cor nouum.* Dicunt hæretici, Manet cor vetus. Dicit Scriptura, *Ponam spiritum nouum.*

Ezech. 36.

Scripturis
 hæretici
 contradicunt.

Prouer. 5. *in medio vestri.* & iterum, *Bibe fluenta de medio putei tui.* Dicunt hæretici, Spiritus nouus in medio nostri, id est, nobis inhærens nullus est, sed in solo Christo est, *in quo plenitudinem sui Spiritus Pater deposuit,* ait Calvinus, *nobis impudam.* Dicit Scriptura, *Auferam cor lapideum, & dabo cor carneum.* Dicunt hæretici, Manet adhuc cor lapideum, ad omne opus bonum durum, & ineptum, & inflexibile. Quid est enim cor vetus, & cor lapideum, nisi veteris hominis immunditia, & ad omne pietatis opus duritia, difficultas, impossibilitas? Hanc adhuc ponunt in regenetatis hæretici, quoties legem Dei ab illis seruari non posse, neque vnquam ab aliquo letuatam fuisse impiè dogmatizant. Negant igitur profus hæc flumina aquæ viuæ, hæc dona gratiarum Dei, de ventre credentium fluentia, id est, cordibus credentium inherentia, verèque infusa & permanentia. Negant cor nouum, spiritum nouum, spiritum facientem in præceptis Dei ambulare.

48. *Nunquid ex Principibus aliquis aut Phariseis credidit in eum?*

*Caluini
axioma
quo Syna-
goga Ec-
clesiam,
Pharisæis
Episcopos
comparat,
refellitur.*

AXioma est apud Calvinum, quicquid contra Christum aut Evangelicæ veritatis prædicationem Scribæ, Pharisæi, cæterique Principes sacerdotum & veteris Synagoga Magistri, calumniando, maledicendo, persequendo, impiè & nefariè moliti sunt, quicquid in illius temporis Synagogam, cæcitatibus, erroribus, ignorantia, maleuolentia cadebat, quicumque tandem modo illius Synagoga status aduenient Christo corruptus fuit, hoc totum ad Ecclesiam Christi Catholicam, eiusque Pastores, Doctores, Episcopos, Præpositos transferri debere. Hoc quidem modo quum Historiam Evangelicam passim depraueratque peruerterat, tum hoc imprimis in capite, & ad hanc sententiam. Cuius verbis antequam respondeo, hoc eius generale axioma quantum ad absurditatem & impietatem coniunctum sit, paucis aperiam. Sciant hoc eius axioma, Calvinus nobis Christus esse debet, & eius doctrina Evangelium. Istud enim nisi admittas ac concessio ponas, corrumpitur funditus axioma, & tota huius disputatio extra chorum saltitat. Atqui ut nos illud admittimus, vellemus, contradicent nobis Lutherani omnes, opposent se Anabaptistæ, repugnabunt totis viribus Trinitarij & Armini noui per Transiluaniam ac Poloniam. Sed & (quod huiusmodi

difficilius ac deterius est) quælibet noua secta, quocumque tandem tempore exoritura, idem sibi dari atque concedi postulabit: se videlicet Euāgelium prædicare; & quotquot aliarum Ecclesiarum Præpositi illis contradicunt, Scribas & Phariseos esse, nec obijciendos esse (vt Calvinus hic scribit) magnificos illos titulos, *Principum, Sacerdotum, & Ecclesia*. Rursum posito hoc Caluini axioma, illud etiam vltro dari & concedi debet, vniuersam Christi Ecclesiam, quæcunque his aliquot seculis populi Christiani nomen ac fidem professæ est, Christi Euāgelium penitus ignorasse, donec id Calvinus suo certo modo illud reformauit, & orbi patefecit. Sed habebit res illa easdem difficultates, quibus altera suppositio laborabat. Si enim tota hactenus Ecclesia Christiana per hæc quindecim secula Christum ignorauit, & qui per tot annos Ecclesiæ præfuerunt, non nisi Scribæ & Pharisei erant, quos hodie Caluini Euāgelium loco & autoritate mouere, taxare, arguere, deiicere debet, sicut eos Christus meritò obiurgauit, & loco mouit, quique hodie Euāgelio Caluini se opponunt, sicut illi Christi prædicationi modis omnibus infidiatum sunt; maxima illa difficultas & dubitatio statim occurrit, an non ipse Calvinus hoc seculo cum aliis suis Ministris & Symmistris, Scribarum & Phariseorum quoque locum non teneant; & an Euāgelio necdum inuento, illi homines falsis suis fermentis Dei legem non corrumpant. Quæ enim ratio suadet, aut vnde nobis constabit, hoc potius seculo veros tandem adesse Ecclesiæ Christianæ Magistros, & puros verbi Dei præcones, quàm aliis tot retrò seculis? Cur, inquã, tot secula sub Christiano nomine Christum ignorarunt, & hodie primum hominibus Christianis Christus innotuit? Deinde cum tot hodie sectæ hoc sibi Euāgelium vendicent, cur vni Caluino credimus, apud illum esse Euāgelium, cæteros verò sectarios omnes non secus quàm veteres Christianos, quos Papistas vocat, Scribas ac Phariseos esse Christi hostes? Sed & illud quærimus, cur non liceat purius adhuc & verius Christi Euāgelium expectare, quod posteris nostris tandem affulgeat, sicuti post tot vnus fidei secula nouum in Luthero, mox aliud in Caluino, rursus aliud in Anabaptistis, & adhuc aliud in Trinitariis nostro tempore affulsit Euāgelium? Quomodo tandem certum & exploratum tenemus, non esse qui hodie se novos Magistros deprædicant, petinde Scribas ac Phariseos & Euāgelij hostes, quàm tot seculorum Episcopi, Pastores, & Doctores (si Cal-

*Calvinus
in maxi-
mis argu-
mentis non
nisi princi-
piū petit.
Ecclesia
astica au-
thoritatis
reiectio
quod absur-
da secum
trahit.*

uino credimus) Euangelij hostes, Scribæ ac Pharisei fue-
runt? Ad Scripturas & verbum Dei scriptum quod attinet, tam
tot seculorum Episcopi & Pastores, quàm cuiuslibet hodie
alterius sectæ Ministri, non secus illis vtuntur, nituntur, &
credunt, aut saltem credere & obsequi sese profitentur, quàm
Calvinus cum suis. Cur ergo tandem hoc vnus sibi arrogat
Calvinus, omnes, qui ei contradicunt, Euangelij hostes, Scri-
bas ac Phariseos esse? Quis non videt dementissimum homi-
nem in maximis argumentis nil nisi principium petere, & id
semper sumere, quod nec ille vnquam probabit, nec quis-
quam ei nisi insanus concedet?

Absurda sunt hæc. Sed quod sequitur, omnem impietatem
superat. Vt Caluini axioma consistat, dare Caluino debes, ni-
hil esse inter Synagogam Iudæorum & Ecclesiam Christi,
quoad vtriusque firmitatem, discriminis: Non esse in melio-
ribus re promissionibus hanc sancitam quàm illam: Non
esse Ecclesiam Christi excidere posse, quàm excidit Synago-
ga. Quod vbi dederis, pariter etiam dare debes figuram à ve-
ritate, vmbra à luce, Moysen à Christo nihil differre: quæ
instabilem ac mutabilem vtrumque esse: vt sicut transit fi-
gura ad veritatem, & vmbra rerum lux Evangelica succellit,
& translato sacerdotio ac lege Moyses Christo locum dedit,
sic iterum veritas per Christum facta, & per eos, quos misit,
toto orbe prædicata meliori ac certiori veritati, lux Evange-
lica quam ille attulit, nouæ luci quam alij allaturi essent, de-
nique Christi stabilita in terris Ecclesia, totaque hierarchia,
nouo Caluini ministerio atque Euangelio cedant. Postremo
vt sicut post Moysen & Synagogam ille & amplius annis in
vna Palæstina florentem Christus Christi que Ecclesia noui
statum fecit; sic post Christum Christi que Ecclesiam 1000.
annis & amplius toto orbe propagatam, Calvinus & Calui-
nianum ministerium nouum ac tertium in orbe statum con-
stituat. Imò (quod obseruatione dignum est) dare & con-
cedere Caluino oportet, Synagogam Mosaicam verã Dei noti-
tiam & cultum cetero stabilius, purius, ac felicius tenuisse,
quàm Christi Ecclesia hætenus tenuit, quãdo illa Synagoga
vteunque veniente Christo cœdè admodum corrupta ac de-
prauata esset, tamen ante eius aduentum multis seculis (tr-
mersi per varias eclipses & defectus) verum Deum vero & le-
gitimo cultu coluit; Christi autem Ecclesia (si Caluino cre-
dimus) non solum veniente Caluino, Propheta nouo, eiusque
atfulgente Euangelio, Scribas & Phariseos Euangelij hostes
habet

habuerit, sed etiam à tot retto seculis non nisi per Scribas & Phariseos veritatis aduersarios administrata fuerit. Quæ enim hodie Caluino in Papistis displicent, eadem illi in tota seculorum Catholica Ecclesia, & in veterum Patrum receptissimis dogmatibus displicent. An hoc igitur Caluini axiomate indignius aliquid cogitari potest? Caterùm ampliores esse Ecclesiæ Christi promissiones, quoad eius in fide firmitatē ac stabilitatem perpetuam, quàm Synagogæ Iudæorum fuerunt; ipsius quoque Synagogæ statum in alium mutari debuisse, vnde & eius Præpositi ac Magistri errare in fide potuerint, vt *facta cecitate in Israël plenitudo Gentium intraret, & malis malè percuntibus, vinea eorum alijs locetur agricolis*, idque iuxta veteres de illo populo prophetias; denique translati illius sacerdotij ac legis, quàm illustra signa, argumenta, vaticinia præcesserint; postremò Ecclesiæ Christianæ statum sic esse perpetuum ac stabilem tam in populo quàm in Pastoribus ac Præpositis, vt nec illi alius Dei populus, alij Pastores ac Præpositi vnquam succedere debeant, nec à recta fide excidere, aut aliquando deficere; aut etiã obscura atque incognita hæc Christi Ecclesia esse potuerit, alio in loco contra Caluini & aliorum non absurdas modò, sed & impias cauillationes accuratè demonstrauimus. Ex quibus omnibus hoc Caluini axioma, quo perinde disputat ac si iam primum Christiana exoriretur Ecclesia, & vel nullum hactenus in orbe Christi Euāgelium propagatum fuerit, vel Christi Euāgelio extincto aliud Caluino proprium propagari debeat, quàm sit derestabile & impiū, cui libet lectori cōstare potest.

Nunc quæ sit eius hoc loco disputatio, expendamus. *Videtur (inquit) hæc Iudæorum obiectio, Nunquid ex Principibus aliquis credidit in eum, aut ex Phariseis? aliquid habere coloris. Nisi enim Præfectis & Ecclesiæ rectoribus sua constet auctoritas, nihil vnquam ritè poterit constitui nec status etiam bene compositus poterit diuturnus esse. Scimus quanta sit vulgi intemperies. Quare deformis confusio mox sequatur necesse est, ubi cuique quod libet licet. Est igitur ad moderandum Ecclesiæ ordinem necessarium frenum, eorum, qui præsunt, auctoritas. Atque ita Dei lege cautum erat, vt si qua excitata esset questio vel controuersia, eius cognitio penes summum Sacerdotem foret.* Hæc obiectio & hæc tota ratio bona ac firma est: sed à Iudæis istis prolata idèò non iam erat bona aut firma, quia hæc Principum & Phariseorum cæcitas in reprobando lapide angulari, Christo, singulariter fuit à Prophetis prædicta: à

Hierc

1.

2.

Rom. II.
Matt. 25.

3.

4.

In Princip.
fid. doctri.
lib. 2. c. 12.
& 13.
Lib. 5. cap.
15. & 16.

Præpositorum Ecclesiæ necessaria auctoritas.

Hierem. 4. Hieremia, *In illa die peribit cor Regis & cor Principum, & ob-*
Ezech. 7. *stupefcent Sacerdotes: ab Ezechiele, Lex peribit à Sacerdote, &*
Mich. 3. *consilium à Senioribus: à Michaa, Nox vobis pro visione erit, &*
tenebra pro diuinatione: transferendi quoque sacerdotij le-
galis, & intraturæ plenitudinis Gentium, consequens quod-
dam ex hypothefi necessarium erat. In huiusmodi ergo cet-
tissimè excæcandis Synagogæ Principibus, & Christo venie-
te excæcandis, illa obiectio & ratio de necessaria Præposi-
torum Ecclesiæ autoritate, ad punctum temporis cessauit. In
Alf. 20. *Ecclesia Christi sanguine acquisita, ad vltimum terra propa-*
Alf. 1. *ganda, cum qua vsque ad consummationē seculi omnibus die-*
Matt. 28. *bus se affuturum promisit, contra quam porta inferi non pra-*
Matt. 16. *ualebunt, vt nulla sacerdotij translatio expectatur, nec vlla*
futura cæcitas prædicitur, sic illa ratio de necessaria Præposi-
torum Ecclesiæ autoritate nunquam cessare, perpetuò ri-
gere debet. Hæc igitur causa est, cur in ore Iudæorum illo
tunc tempore hæc ratio & obiectio firma non erat, nunc au-
tem in ore Ecclesiæ Christi firma ac valida semper esse debet.
At aliam causam comminiscitur Caluinus, vt sophistam agi
lectori imperito illudat.

Sed (inquit) in eo peccant isti, quòd summum ius sibi arre-
gantes Deo subesse nolunt. Detulit quidem Deus summo Sacer-
doti iudicium: sed non nisi ex lege sua pronunciare eum voluit.
Quicquid ergo autoritatis habet Pastores, sub Dei verbo sub-
sedit, vt omnibus in ordinem coactis, à summo vsque ad inf-
imum solus Deus emineat. Si Pastores officio suo probe & sincere
fungantur, autoritatem sibi vendicant, hæc erit sancta & legi-
tima gloriatio. Sed vbi absque Dei verbo nuda hominum au-
thoritas effertur, euanida est ac futilis iactantia. Sape autem
contingit impios in Ecclesia dominari. Ita cauedum est ne quid
tribuatur hominibus simulatq; à verbo Dei discedunt. Hæc me-
lesita videmus Prophetas ferè omnes fuisse vexatos. Nam ad
obruendam eorum doctrinam subinde obiciebantur magnifici
illi tituli, Principum, Sacerdotum, & Ecclesiæ. Iisdem hodie ar-
mis instructi Papista non secus ferociunt quàm olim Christi &
Prophetarum aduersarij. Hæc ille. Tota hæc Caluini oratio
sub imagine pietatis, non nisi rebellis ac perduellis vox est,
qui vt obedientiam Regi aut cuiuslibet magistratui debitam
subterfugiat, excipit: Quicquid autoritatis habent Reges
aut magistratus, sub Dei verbo subsedit, vt omnibus in ordi-
nem coactis, à summo vsque ad infimum solus Deus emineat.
Nam vt de summo Sacerdote in veteri lege dictum est.
Facit

Exceptio-
nes hæreti-
corum, re-
belliū vo-
ces sunt.

Facies quodcumque dixerint qui præsunt loco quem elegerit Do- Deuterono
minus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq; sententiam 17. 10.
eorum; sic eodem in loco de Rege dicitur, quòd describere Verf. 18.
sibi debet Deuteronomium legis illius in volumine; ut discat ti-
mere Dominum Deum suum, & custodire verba & ceremonias
eius: & inferioribus iudicibus suis pius Rex Iosaphat dixit,
Videte quid faciatis, non enim hominis exercetis iudicium, sed 2. Par. 19.
Domini. Rursum in literis Apostolicis sicut qui Ecclesie præ-
ficiuntur *Ministri Christi* vocantur, *tanquã legatione pro Chri-* 2. Cor. 4.
sto fungentes; sic qui ciuilibus rebus præsunt, *Ministri Dei vo-* Rom. 13.
cantur, & potestatem à Deo accipere docentur. Sic vtraque
 potestas sub Dei verbo subsidit. In vtraque potestate sæpe
 cõtingit impios dominari. Neutri potestati aliquid tribuen-
 dum est, simulatque à Dei verbo discedunt, vel aliquid ini-
 quum Dei que legibus contrarium præcipiunt. Nihilominus
 sicut in ciuili potestate non est cuiusuis è plebe contra Regũ
 auctoritatem excipere, quia Dei potestas maior est, sed Re-
 gibus debetur obediẽtia, & eorum auctoritas sacra tecta Rei-
 publicæ salus est; vbi autem in tyrannos vertuntur, non pri-
 uata sed publica aliqua auctoritate, aut totius cõmunitatis,
 aut Principum regni, aut ipsius Senatus, iuxta cuiusque regni
 ac Reipublicæ leges & consuetudines in ordinem coguntur:
 ita omnino in Ecclesie Præfectis ac Præpositis, non est huius
 aut illius hominis priuati, seu de plebe, seu de clero contra
 Præpositorum auctoritatem excipere (vt hîc vnus è plebe
 Caluinus facit) quia sub Dei verbo subsidit, sed Præpositis ac
 Prælati Ecclesie debetur obediẽtia, & eorum auctoritas
 debitè conseruata totius Ecclesie salus est; vbi autem Pastro-
 res aliqui in lupos vertuntur, nõ priuata cuiusuis nouelli ma-
 gistri, superbi & garruli hæretici, sed publica auctoritate vel
 proximi superioris, vel alicuius Synodi Pastorum, vel ipsius
 capituli Ecclesie, summique Pontificis, huiusmodi lupi à cau-
 lis abarceri, & in ordinem cogi solent ac debent. Est autem
 Ecclesie auctoritas hac in parte tãto firmior ac certior, quã
 vlla ciuili potestas esse potest, quanto hæc certius & infalli-
 bilius de fidei doctrina iudicat. Habet enim hæc diuini Spi-
 ritus assistentiam specialem & infallibilem, quam illa non
 habet, nec vt habeat necesse est, quum ea tractans quæ solo ra-
 tionis lumine animaduerti & ordinari possunt, communi
 tantum Dei auxilio circa huiusmodi indigeat. Quare in vtra-
 que potestate *obedire sanè oportet Deo plusquam hominibus,* Act. 4.
 & contra Dei verbum neutra potestas audienda est. Sed Ec-
 clesia

Luc. 10.

clesiasticæ potestati tanto certius & firmitus creditur, quanto mihi certius & exploratius est Deum per illam loqui. Christus de Ecclesiæ suæ Præpositis dicitur, *Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit*: nostrum esse voluit simpliciter audire & obedire, nulla apposita conditione; suum esse voluit Ecclesiæ suam perpetuò docere, cum illa esse omnibus diebus usque ad consummationem sæculi, illi Spiritum veritatis dare, qui maneat cum ea in æternum, ne simplici obedientia nostra periculo unquam aut fraudi nobis esset.

Ephes. 4.

Hæc cuiusque Christiani fides esse debet, *ne circumferatur vento cuiusvis doctrinæ*. Ad hoc enim datos esse Apostolos, Prophetas, Pastores, Doctores, ipse nos Apostolos docuit. Verbo igitur Dei Ecclesiæ subicitur, regitur, firmatur, nec aliquid contra Dei verbum definiens audienda est. Sed ante Dei verbo loquatur nec ne, & an hæc ab illa conditio sentitur, non est cuiusvis iudicare. Magis Christi promissionibus & providentiæ credere debemus quàm iudicio nostro. Quis enim? Tibi, Calvine, videtur Ecclesiæ contra Dei verbum docere. Idem de te Ecclesiæ iudicat. An non æquius est homini Christiano Ecclesiæ Præpositorum iudicium sequi quàm tuum; Ecclesiæ promissiones à Christo accepit, tu nullas Ecclesiæ auctoritas omnia hæc Christiani orbis loca & tempora occupavit: tu homo novus nihil auctoritate dignum proferis. Profero (inquis) Dei verbum, Scripturas divinas adfero. Quasi verò idem Dei verbum, easdem Scripturas Ecclesiæ Catholica non proferret. Sed hoc sanè discrimen est, quòd Ecclesiæ sicut prudens paterfamilias & fidelis professor de thesauro suo nova & vetera, & pro accepta diuinitus non solum legitima potestate, sed & infallibili facultate, verbum veritatis rectè tractat, fideliter dispensat, sapienter admittit, struat; hæretici verò & vnus omnium maximè Calvinus, nec vlla accepta à Deo potestate, nec à Spiritu sancto ad hoc munus vnctus, diuinas Scripturas incredibiliter deprauat, ut hæc nostra Antidota toti orbi (fauente Deo) patefaciant. Hic ergo Calvini fucus de verbo Dei retinendo nihil planè impedit quo minus omnibus hæreticis necessarij illi tituli obiciantur, Pastorum, Doctorum, Sacerdotum, Ecclesiæ.

Sed conqueritur bonus Calvinus hæc molestia Prophetarum ferè omnes fuisse vexatos, quòd illis obijcerentur Principum & Sacerdotum magnifici tituli, & eisdem armis instructos Paparum non secus ferocire, quàm olim Christi & Prophetarum aduersarij. Quid ergo Calvine? Aut Propheta es tu, aut Christus? Pro-

phetam dices, vt alteram blasphemiam declines. Et quid facilius quàm vt tu te Prophetam dicas? Atqui vt Prophetam te esse demonstrates, vt vocationis tuæ signa proferas, vt Prophetarum nunc in Ecclesia Christi locum & ordinem probes, qualis in veteri populo fuit, hoc opus, hic labor est. Cuius stultissimo hæretico Prophetam se dicere facile & obuium est. Dicit idem Lutherus, dicit Zvinglius, dicit Seruetus, dicit quilibet pseudomagister. Sanè *futuros in Ecclesia Christi pseudopphetas, sicut in veteri populo fuerunt*, aperte D. Petrus affirmat: Christus quoque in Euangelio præmonuit. Atqui constituto Ecclesiæ Christianæ ordine & hierarchia, futuros denuò novos Prophetas, quales in veteri populo exstiterunt, nulla Scriptura docet. Deinde vt illud demus, excitari à Deo in statu noui testamenti Prophetas aliquos extra ordinem missos, nec Calvinus tamen, nec quispiam alius nostri temporis Magister nouus eorum se numero accensere potest. Veteris populi Prophetæ nouas doctrinas nunquam inuenerunt, nouum religionis cultum, nouas ceremonias nunquam introduxerunt, obedientiam Synagogæ eiusque Præfectis ac summo Sacerdoti nunquam denegarunt. Denique si librorum eiusque argumenta attendimus, nihil aliud tractarunt, quàm vt peccata illius populi post regni Dauidici diuisionem reprehenderent, vt crescentem in illis decem tribubus, posteaq; in reliquis etiam duabus idololatriam reprimerent, vt imminentem Dei ultionem, nisi resipiscerent, prædicerent; ac demum vt in tantis malis spe futurorum accenderentur, de Christi aduentu & Ecclesiæ post eum felicitate prænunciarent; Iudæorum postremò indurationem & reprobationem futuram cum Gentium vocatione coniunctam illis ad terrorem inculcarent. Hæc sunt veterum omnium Prophetarum argumenta. Nec nouam religionem protulerunt, nec Synagogæ Præfectos sedibus suis expulerunt, nec sacramenta olim tradita aboleuerunt: quæ omnia, multaque his deteriora, Calvinus perpetravit, eorumque perpetrant noui Magistri. Stultè igitur & ridiculè Calvinus Prophetarum se numero locat: ineptè & impiè Catholicæ Ecclesiæ zelum ac pietatem hæreticos persequentis, cum Synagogæ Sacerdotibus veteres Prophetas vexantibus componit. Sed de hoc prætextu verbi Dei ad Ecclesiæ auctoritatem labefactandam, quo tam frequenter Calvinus vtitur, vtuntur & alij horum temporum hæretici, videre studiosus lector poterit quæ olim contra Guliel. Vvhitakerum, eiusdem farinae hominem, in defensione nostra disputauimus.

Quòd

2. Petr. 2.
Matth. 23.

Propheta-
rum veterum
a non
un hodie
Magistros
latissimos
discrimina

Quod igitur Principes & Pharisei non crediderunt in Christum, & quod horum autoritate turbam credentem prægruare ipsi Pharisei voluerint, non est argumentum contra Præfectorem Ecclesiæ Christianæ autoritatem ad finem usque seculi permansuram; sed est documentum ruituræ Synagogæ, totiusque status eius, ut plenitudo Gentium intraret, Deique vinea aliis locetur agricolis. Scimus huiusmodi cauillationes Calvinianas, tametsi absurdissimas, plurimum palato placere, & quasi desertæ Ecclesiæ Catholicæ fundamentum firmum à plurimis audissimè retineri. Quam ob causam in illis semel refutandis aliquam hinc operam ponere volui.

IN IOANNIS CAP. VIII.

7. *Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat.*

MNES hodie hæreticorum & libri & ad populum conciones, cleri Catholici, maximèque Rom. Pontificum vitia & flagitia crepant. Quod ut alibi quavis data occasione impurus Calvinus facit, ita nec in hæc Christi verba temperare sibi potuit, quin eandem suam impetiginem proderet. *Notanda* (inquit) *cunctantia est qua hic exprimitur, ut quisque eorum honore alius antecederet, reatu suo citius tactum fuisse. Audientes quippe quod Christus dixerat: Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat, unus post alium exhibant, incipiendo à senioribus. Atque utinam saltem in Scribis nostris, qui hodie suam operam ad Christum oppugnandum (id est, ad Calvinum, & alios eius farinae homines, horum temporum hæreticos refutandos) Papæ venditant (id est, Ecclesiæ Dei conferunt, quorum maxima pars Papam non vidit vnquam, nec aliquod ab eo beneficium vel accepit, vel expectavit) tantum esset recundia. Sed ad eò ipsos depuduit, ut flagitijs omnibus infames eo ipso gloriantur quod probrosis impune esse liceat. Hæc hoc loco Calvinus, non S. scripturarum interpretem, sed veteris comædiæ scurram agens. Eadem modestia in sua Institutione vsus, de toto ordine Ecclesiastico scribit. Nihil hodie prorupit, ut totus orbis vociferetur. Cæterum qui non in vnum hominem, sed in totum ordinem Ecclesiasticum nõ lapidem mit*

*In cõment.
in hunc lo-
cum.*

*Lib. 4. ca.
12. nu 22.*

mittit, sed tam ingentia saxa deuoluit, an ille sine peccato est? an ita castus & purus vt nullo incontinentiæ vitio tactus fuerit? Inspiciantur etiam adhuc hodie ciuitatis Nouiodunensis in Picardia scrinia & rerum gestarum monumenta. In illis adhuc hodie legitur, Ioannem hunc Caluicum Sodomix conuictum, ex Episcopi & Magistratus indulgentia solo stigmate in tergo notatum, illa vrbe excessisse, ac Geneuam profugisse. Nec eius familiæ honestissimi viri adhuc superstites impetrare haecenus potuerunt, vt huius facti memoria, quæ toti familiæ notam aliquam inurit, è ciuicis illis monumentis ac scriniis eraderetur. Sed & quum Geneuæ dominaretur Caluinus, (adeo sanè vt aliquot annis vrbis clauis penes illum essent,) Adonidem quoque suum eum habuisse, & occultis libidinibus operam dedisse, testatur pueri ex domo Caluini fuga, tota argentea Caluini suppellectile onusti, quem nec ex fuga retrahere, nec vlllo modo inuestigare Caluinus voluit, vt in eius vita scribit Bolsecus. Vbi & alia huiusmodi commemorantur impuri huius & improbi nebulonis insignia stratagemata. Quæ vt apud illum Lector inquirat malo, quàm nostras chartas talium turpitudinum commemoracione scædare. De Theodoro Beza, qui Caluino successit, & in totum clerum Catholicum persæpe debacchatur, multos & magnos in eum lapides mittens, atque incontinentiæ redarguens, vnicum ipsius Bezæ de sua turpitudine præconium subiiciam. Est quippe in tanto Hæresiarcha affectatæ turpitudinis sempiternum testimonium. Sic suos amores decantauit.

*Bolsecus
de vita
Caluini.*

THEODORVS BEZA DE SVA IN
Candidam & Audebertum beneuolentia.

*Abest Candida, Beza quid moraris?
Audebertus abest, quid hic moraris?
Tenent Parisij tuos amores,
Habent Aurelij tuos lepores,
Et tu Vezelij manere pergis,
Procul Candidulæque, amoribusque,
Et leporibus, Audebertulôque?
Immo Vezelij procul valete,
Et vale pater, & valet fratres,
Namque Vezelij carere possum,
Et carere parente, & his & illis,
At non Candidula, Audebertulôque.*

h

Sed utrum rogo preferam duorum?
 Vtrum inuisere me decet priorem?
 An quenquam tibi, Candida, antepnam?
 An quenquam anteferam tibi, Audebertes?
 Quid si me in geminas secem ipse partes,
 Harum ut altera Candidam reuisat,
 Currat altera versus Audebertum?

At est Candida sic auara, neuu,
 Ut totum cupiat tenere Bezam,
 Sic Bezæ est cupidus sui Audebertus,
 Bezæ ut gestiat integro potiri:
 Amplector quoque sic & hunc, & illam,
 Ut totus cupiam videre utrumque,
 Integrisque sui integer duobus.
 Preferre attamen alterum necesse est,
 O duram nimium necessitatem!

Sed postquam tamen alterum necesse est,
 Priores tibi deferro, Audeberte:

Quod si Candida forte conqueratur,
 Quid tum? bastolo tacebit uno.

Confess.
 fid. cap. 5.
 sect. 39.

Eleg. 3.
 & 4.

Martin
 Marpre-
 lat.

Quid hoc nefario homine aut impudentius aut impu-
 rius? Audet tamen & ille omnes qui cælibatum uouent, in-
 famis incontinentiæ arguere. Nullum (inquit) est tam horri-
 dum libidinis genus, quo non sese miris polluant, qui uero con-
 tinentia sese astrinxerunt. Hæc ille. Impurissimus nebulo suam
 scabiem aliis affricat, & ut alter Nero, neminem putat castè
 viuere, quum sit ipse libidinosisissimus: quod præter infame
 carmen superius positum, aliis adhuc suis elegiis obsecenssi-
 mis de sua Publiæ & Candida toti orbi restatum uoluit. Me-
 minisse debuit hitcus iste & petulcus nequam huius Euægelij
 documentum: *Qui uestrum sine peccato est, primus in eam li-
 pidem mittat.* Iam uerò non unius aut alterius Magistri, sed
 totius in Angliâ nunc Ministerij quanta sit turpitudine, quam
 fœda & procax incōtinentia, tamen conjugibus copulcent
 Ministri (quorum cōciones in ueteris cleri & Curia Romanæ
 reprehensione ut plurimū totæ versantur) ex eorum ne-
 mero quidam edito libello euulgauit, & uernaculo sermone
 scribens, prælaturæ Anglicanæ maculatorem sese inscribit
 Maximas qui pe & turpissimas illi maculas inspergit, fœde-
 rum species ita enumerans, loca & personas ita designans,
 ut nihil esse illo Anticlero & conjugato Ministerio fœdus
 aut impurius demonstret: siue incōtinentiam, siue auaritiâ
 & rap

& rapinas, siue omne immanitatis genus spectes.

Sed nihil à veterum hæreticorum more atque vsu Calui-
 nus & Beza faciunt, qui omnium impurissimi quum essent,
 Ecclesiæ semper Catholica Episcopis ac Presbyteris in cõti-
 nentia erimen impingere modis omnibus studuerunt. Apud
 Victorem Vticensem Episcopum in Vandalicæ persecutionis
 historia legimus, Vádalos illos Arianos correptis sanctimo-
 nialibus, & sacris omnibus in vnum congregatis virginibus,
 postquam eas cremantes grani suspendio atque ingentia ponde-
 ra pedibus colligantes, laminas ferri ignitas dorso, ventri, mam-
 millis, & lateribus apposuissent, inter tormẽta illis dixisse, Dicite
 quomodo Episcopi vestri vobis concumbunt, & Clerici vestri.
 Qua tamen quum fierent, nihil inuestigari potuit unde Christi
 Ecclesia macularetur. Hæc ibi Athanasius, maximus & poten-
 tissimus Arianorum Antagonista, inter cæteras calumnias
 quas illi grauissimas machinabantur Ariani, etiam hæc vna
 erat, mulierem à se muneribus corruptam, vt suam cum ipsa
 libidinem expleret: noctuque præterea inuitam compressisse.
 Sed vbi mulier coram Episcopis Arianis in iudicium vocatis hæc
 obijceret, Timotheus presbyter Alexandrinus qui astabat Atha-
 nasio (sic enim inter eos clam comuenerat) ita affatur mulie-
 rem: Egone te per vim compressi? Tum illa, An non tu, quæso,
 inquit? tempusque, & locum in quo compressa fuerat, ostendit.
 Sic ridicula calumniaeque plena deprehensa accusatio est. Si-
 milibus calumniis multi sancti Episcopi à veritatis hostibus
 vexati sunt, Chrysostomus, Panisius, Brixius, vt in eorum
 vitis apud Surium videte est. Nec moderna desunt exempla,
 siue quæ Hugonotica rabies in Gallia patrauit, siue quæ An-
 glicana iam 30. & amplius annorum persecutio contra Ca-
 tholicos machinata est, in memoriam reuocentur.

Hæretico-
 rum vete-
 ru præti-
 tu ad lerum
 Catholicis
 diffaman-
 dum.

De perse-
 cut. Van-
 dal. lib. 2.

Sozomen.
 lib. 2. c. 24.

Caluini
 pusida ca-
 lurnia in
 caput sui
 redudans.

Caluinia-
 na theolo-
 gia quod

lex gratia
adulteri
impunita-
tem dedit.

diuinis Christianos in conscientia obstringi, libertas Euan-
gelica paritur; si ideò sumus sub gratia, non sub lege, quia le-
gis rigori, quæ transgressores acerbè punit, obnoxij non su-
mus, sed sub gratia quæ nos à lege manumittit; si mandato-
rum Dei obseruatio (inter quæ est, *Non mæchaberis*) ad oble-
uandum impossibilis est; quæ omnia Calvinus & Calvinista
omnes constantissimè docent; ad quæ autem non astringi-
mur, quatum legum rigori obnoxij non sumus, quæ præ-
cepta seruare non possimus, eorum haud dubiè transgressi
pœnam non meretur: an nõ luce meridiana clarius est, Cal-
uinianam theologiam esse, quòd Christus legem gratiæ at-
tulerit, qua detur adulteris impunitas? Dicit quidem hoc lo-
co Calvinus, *Nos tenemus sic remitti à Christo hominibus præ-
cata, ut poliiticè tamen ordinè non subuertat, iudicia & pœnæ
legibus constitutas non aboleat.* Atqui impunitatem adulteri
hoc non adimit, quando adulteria occulta sunt, & poliitico
magistratui incognita, qualia haud dubiè pleraque & multi-
ma ex parte sunt. Ergo ex ipsa Caluini confessione, contra
Deo & in occulta scortatione datur adulteris impunitas. Co-
rum igitur & perspicuum est, non Papalem sed Calvinianam
theologiam esse, quòd Christus legem gratiæ attulerit, qua
detur adulteris impunitas. Ita (vt dixit) quid Caluino in memo-
riam venerit vt tam foedam & infamem doctrinam Ecclesiæ
Catholicæ impingeret, quæ ex ipsius propriæ doctrinæ prin-
cipiis necessariò consequitur, nullum arbitror Calvinista
conuicere posse: nisi quòd iusto Dei iudicio cæcitate mentis
percutus, ea contra Christi sponsam expuerit, vnde facta
ipsius turpitudinem propalandi iustâ aliis occasionem dedit.

Calvinus
& Beza
circa scri-
ptura par-
tes dissen-
siunt.

Illud postremò in hoc Euangelio animaduersione dignum est, circa totius huius historiæ veritatem canonicam
duo præcipua Calvinistarum capita penitus dissentire. Cal-
uinus enim ita in hunc locum scribit, *Satis constat hanc
hanc olim Græcis fuisse ignotam. Itaq; nonnulli cõycium ali-
de assutam esse. Sed quia semper à Latinis Ecclesiis recepta fuit
& in plurimis vetustis Græcorum codicibus reperitur, & in
Apostolico spiritu indignum continet, non est cur eam in
nosrurum accommodare recusemus.* Ab altera parte Beza
hunc modum. *Ad me quod attinet, non dissimulo mihi me
suspectum esse, quod veteres Græci vel reiecerunt vel igno-
runt. Deinde quòd narrat Iesum solum fuisse relictum cum
licere in templo, nescio quàm sit probabile: (Ex eadem præ-
postera suspitione totam Christi cum muliere Samaritana*

Joan. 4.

apud puteum disceptationem, vbi solus cum sola agebat, homo impius improbabilem quoque poterit asserere) & quod scribit Iesum digito scripsisse in terra, nouum mihi & insolens videtur, nec possum conijcere quomodo possit commodè explicari: (explicauit tamen ipse Calvinus satis commodè) tanta denique lectionis varietas facit vt de totius istius narrationis fide dubitem. Hæc illa bestia. Sed postrema coniectura quam adfert, multas alias Euangelicæ historiæ partes, quas duo aut tres Euangelistæ aliter atque aliter referunt, in dubium quoque vocabit: verbi gratia, rotum sermonem Domini, in monte, vt apud Matthæum videtur, vel in loco campestri, vt Lucas narrat, aliis quoque atque aliis verbis habitum. Item de Centurionis puero sanato, quem ad Christum accessisse Matthæus, non venisse, sed alios misisse Lucas narrat. Ipsam denique resurrectionis Dominicæ historiam quoad ipsum quo surrexit tempus, & varias primi dici apparitiones, in quibus varia videntur dicere Euangelistæ: & alias adhuc partes quàm plurimas, in quibus tanta varietas & apprensus dissonantia est, vt S. Augustinus duos libros integros de consensu Euangelistarum scripserit, & alij multi Scriptores in Concordia Euangelica concinnanda plurimum & piè sudauerint. Sed hæc est hæreticorum hodie petulantia, vt multorum iam seculorum fide firmata, pro suo cuiusque cerebro etiam circa ipsas diuinæ Scripturæ partes, in dubium de nouo reuocare audeant. Admittit Calvinus: reprobat Beza. Cur ita? Quia pro suo libito vterque decernere, neuter Ecclesiæ docenti aurem præbere vult. Docet hoc exemplum, quàm sit detestanda Nouatorum hodie petulans arrogantia.

Matth. 80
& seqq.

Luc. 6.

Matth. 80

Luc. 7.

Hæretico-
rum hodie
petulantia

36. *Si Filius vos liberauerit, verè liberi eritis.*

Quæ sit ista humani generis liberatio Christo propria, quam hic iterum atque iterum inculcat Christus, rectè & orthodoxè tenere operæpretium est. Liberatio ista siue Libertas per Christum nobis data, erat triplex; prout seruitus per Christum data qua partim Iudæi partim ceteri mortales omnes tenebantur, triplex erat. Vna erat seruitus legalis Iudæis propria, qui in statu seruorum sub legalibus ceremoniis & timore serui viuebant, tanquam veteris testamenti filij, magis ex timore quàm ex amore legem seruantes, idèoque non verè eam seruantes, quanquam hoc posterius nec solis Iudæis propria

erat, sed omnibus veteris testamenti filiis, & iuxta veterem hominem adhuc viventibus; nec in omnibus Iudæis locum habebat, sed carnalibus tantum. Hanc utramque Paulus docuit ad Galat. 4 & ad Rom 8. Altera seruitus peccati est, qua homo suis cupiditatibus & instigatori Dæmoni seruit. Rom. 6. *Serui fuitis peccati.* Tertia seruitus corruptionis penalis est, cui corpora etiam iustorum in hac vita subiciuntur. Romanorum octavo. *Creatura liberabitur à seruitute corruptionis, &c.* Ab his tribus Christus omnes in ipsam credentes liberavit. A prima ponens nos in statu filio: si adoptionis, quoad legalia; ad Gal. 4. *Non sumus ancilla filij, sed libera:* quoad seruilem timorem; ad Rom. 8. *Accepimus spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba Pater.* A secunda partim per remissionem peccatorum gratuitam, partim per gratiæ suæ auxilia & dona, siue per spiritum regenerationis. Rom. 6. *Liberati à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Peccatum uis non dominabitur, quia non estis sub lege, sed sub gratia Rom. 7. *Vt sicut peccatum regnauit per mortem, ita ex gratia regnet per iustitiam in uitam æternam.* De hac potissimum loquitur Christus, ut exponit Augustinus. Verba eius paulò post proferemus. A tertia. Romanorum octavo. *Liberabitur à seruitute corruptionis, scilicet in altera uita.*

Caluini
corruptela.

Impius Caluinus hanc totam liberationem per Christum factam in vna & sola fide ponit, qua Christum in Euangelio cum suis promissionibus de gratuita remissione peccatorum, & cum donis iustitiæ ac sanctitatis illi inhærentibus, apprehendimus & amplectimur. Sed ira hoc docet, ut facile Lectorem nisi valde attentum fallat. Quædam enim vera præmittit, ut postea incautum opprimat. Primum ad illa uerba *Veritas liberabit uos, v. 32. Tenendum (inquit) est, qualis hic liberatus à Christo notetur.* Optimè sanè, & ut bonum interpretem oportuit. Audiamus quæ illa sit. Nempe (inquit) *quia non à Satana peccati, & mortis tyrannide manumittit.* Rectè etiam ista dicuntur, tamen non plene. Sed videamus cætera. *Quod si eam consequimur Euangelij beneficio, hinc constat peccati nos omnes natura seruos esse.* Transeat interim ista propositio donec, quid illa velit, magis nobis aperiat. Alioqui quomodo Euangelij latissimè pateat, in aliquo sensu vera esse potest. Porro (inquit) *simul tenendum est liberationis modus.* Hic ergo aliquid expressius dicet. Audiamus. *Quamdiu enim (inquit) sensu ac ingenio nostro regimur, peccato sumus mancipati. Quum autem nos Dominus suo Spiritu regenerat, simul liberat*

efficit, ut miseris Satana laqueis soluti, sponte iustitiam obediamus. Videbitur hic fortasse aliquibus sanam & orthodoxam doctrinam tradere: sed fallit imperitos. Ponit libertatem per Spiritum regenerationis effectam, in eo, ut sponte iustitiam obediamus. Quum dicit *sponte*, tollit obedientiam mandatorum Dei necessariam obligationem, de qua Paulus dixit, *Liberati à peccato* (supple per Spiritum regenerationis) *serui facti estis iustitiae*. Iterum quum dicit *sponte*, negat liberam electionem in operibus iustitiae. Quare quod dicit nos *Satana laqueis solutos*, non veram solutionem intelligit, quoad peccatum, ad quod Satanas instigat, sed imaginariam solutionem de non imputato peccato, quod regenerati semper & necessarii perpetranti; in quos diabolus tamen peccantes potestatem nullam habet, quia fide Christum tenent. Hæc eius impia doctrina ex sequentibus magis elucescet. Sic enim proficitur. *Atqui ex fide regeneratio: unde apparet ex Evangelio esse libertatem*. Hic sua cornua non nihil exerit. *Ex fide* (inquit) *fit regeneratio*, & hanc ex Evangelica prædicatione concipimus, ergo ex Evangelio est nostra libertas. Tota ergo hominis resolutio est, credentes qui audito Evangelio de Christi promissionibus, beneficiis, ac donis iustitiae, quibus ipse plenus erat, hæc omnia sibi fide applicant, & Spiritum sanctificationis, qui in Christo abundabat, simul quoque apprehendunt, illos libertatem in Christo esse consequutos, & hoc esse in illis Spiritum regenerationis, ut non amplius sub diaboli potestate aut dominio positi, sponte iam obediant iustitiae; si id libuerit; obedire non teneantur, nisi libuerit. Sed sequentia adhuc in eo verba hoc latens venenum clarius in lucem educunt. *Eant nunc* (inquit) *Papista, & liberum arbitrium fastuosè extollant: nos autem seruitutis propriae conscientiae, non nisi Christo liberatore gloriemur*. Ecce apertis verbis liberi arbitrij facultatem ad bene iustèque operandum à Christo dari negat. *Nos* (inquit) *seruitutis propriae conscientiae, id est, nos iam fide ex Evangelio regenerati* (quis enim dubitat eorum se numero Calvinum aestimasse quum hæc scriberet?) *seruitutis propriae conscientiae, id est, adhuc in seruitute peccati manentes, non nisi Christo liberatore gloriemur*, quatenus videlicet fide illum in Evangelio apprehendimus, ut nobis imputeretur quicquid in illo est. Dicit se Christo liberatore gloriari, & tamen liberum arbitrium ad bene iustèque viuendum fastuosè & indignabundus reicit (*Eant nunc Papista, &c.*) simulque se *propria seruitutis adhuc conscientium esse profiteretur*. Gloriatum igitur in liberatore imagi-

*Latens
Calvini ve-
nenum ap-
poretur.*

*liberato-
rem esse*

Christum
Calvinus
negat.

nario, non vero: imò verbo gloriatur, re ipsa negat verum liberatorem Christum esse. Nō enim aliter liberatorem Christum agnoscit, nisi quatenus fide eum apprehendit, omnia quæ ipse habet nobis imputantem, sed nihil re vera & actu largientem. Hanc ob causam ad sequētia adhuc statim subiungit. *Nam & hoc nomine Evangelium quasi manumissionis vindicta censeretur, quod nos Christo offert ac tradit à peccati iugo liberandos.* Et paulò post ad alia adhuc sequētia Christi verba, *Si Filius vos liberauerit, verè liberi eritis, ita scribit. Quod natura Filius proprium habet, nobis adoptione communicat, dum fide inserimur in eius corpus, ac efficiamur eius membra.* Ita memoria repetendum est quod prius dixi, nos Evangelij vindicta ab eo manumitti. Christi ergo beneficium est libertas nostra: sed eam fide consequimur: qua etiam facit ut nos Christus Spiritu suo regeneret. Hæc ille. Impiam suam doctrinam utcumque in lucem eduxit. Christi beneficium est libertas nostra, quam fide consequimur, ut sic Evangelium (quatenus, dum prædicatur & creditur, nos Christo offert à peccati iugo, id est, à pœna & imputatione peccati liberandos,) nostræ manumissionis seu libertatis vindicta censeretur debet: id est, modus ac ratio qua in libertatē afferimur. Tota hæc prophana oratio nihil aliud docet, quàm totam nostram libertatem, qua Christus nos liberauit, ipsum esse Christum nobis in Evangelio oblatum, & fide apprehensum. Manemus nos quales eramus, propria seruitutis conscij, peccatores & impij, nec legem implere nec mandata seruare possumus; sed in Christo manumittimur per fidem inserti in corpus eius, eumque totum fide complectentes ac certissimè tenentes. Hæc imaginaria, falsa, & impia Calviniana libertas est, quam nulla Scriptura docet. Nos fide regenerari, nos fide libertatem consequi, nos per Evangelium Christo offerri ac tradi, denique Evangelium esse manumissionis nostræ vindictam, prophana sunt Calvini voces in nulla scriptura positæ, ab Ecclesia Christi hæctenus inauditæ: denique madata & traditiones hominū. Qua libertate Christus nos liberauerit, iam ex Scripturis nos ostendimus: quibus conformiter S. August. ita scribit. *Natura humana diuina indiget gratia, dicente Domino, Si Filius vos liberauerit, tunc verè liberi eritis, utique liberi bene iustèque viuendum: quod multis postea verbis prosequitur.* Rursum alio in loco. *Arbitrium voluntatis tunc est verum liberum, cum vitis peccatisque non seruit. Tale datum est à Deo, quod amissum proprio vitio, nisi à quo dari potuit, reddi non potest.*

Cont. 2.

Epist. Te-
lag lib. 1.
cap. 2.

De Ciuit.

Dei lib. 14

cap. 11.

test. Vnde veritas dicit: Si vos Filius liberauerit, verè liberi eritis. Hæc ille. Eat nunc Calvinus, & liberum arbitrium ad bene iustæque viuendum in iis qui per Christum regenerantur ac liberantur, non contra Papistas, sed contra doctissimum Augustinum, diuinæ gratiæ assertorem maximum, fastuosè reiciat. Sanè homo impius ita Christi verba deprauauit, vt eum esse verum liberatorem (quod verba clarissimè dicunt) astutè & vafre negauerit.

39. Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.

Docet hic locus non secus necessariam esse operû Abrahæ imitationem, vt filius Abrahæ, & amicitiæ foedere Deo coniunctus aliquis dicatur, quàm est necessaria fidei, quæ in Abrahâ fuit, imitatio, quàm ad Rom. 4. Apostolus contra Iudæos necdum in Christum credentes vrgebat. Probat enim hæc Christus, Iudæos non esse filios Abrahæ, sed filios diaboli, quia non opera Abrahæ faciunt, sed opera diaboli; sicut Apostolus probat, Iudæos non esse filios Abrahæ, quatenus ex circumcisione sunt, sed quatenus sectantur vestigiâ fidei quæ fuit in Abrahâ. Non secus ergo ad bonorum operum necessitatem hæc Christi doctrina valere debet, quàm ad fidei necessitatem Pauli doctrina valet. Calvinus hoc in loco reluctatur vt potest aliquantulum, tandem tamen vi veritatis victus, veritatem inuitus prædicat. *Christus (inquit) de origine carnali non disputat, sed tantùm inter Abrahæ filios coram Deo censeri negat qui fide non retinēt gratiam adoptionis. Nam quum Dominus Abrahæ semini pollicitus esset se fore in Deum, increduli omnes, hac promissione abiecta, se abdicabant ex genere Abrahæ. Ecce vellent hîc Christum disputare de fide & de semine Abrahæ per fidem, quum Christus hoc loco disertissimè loquatur de semine Abrahæ per opera bona. Nō enim de iis qui fide adoptionis gratiam non retinent, sed de iis qui opera Abrahæ non imitando nec faciendo eam gratiam resiciunt, loquitur: nec denique soli increduli abdicant se ex genere Abrahæ, abiecta promissione semini Abrahæ facta; sed impij, legis trāsgressores, maleuoli, & persecutores iustorum, quales isti Iudæi erant, quos Christus hîc alloquitur, abdicâr se proptus ex genere Abrahæ, abiecta promissione semini Abrahæ facta. Hactenus ergo reluctatus est Calvinus apertæ veritati, & lectoris animum aliò abducere totis viribus conatur. Loci tamen euidencia eum pungente, hæc verba sub-*

In Prompt.
Cathol.
par. Qua-
drages. ser.
5. in capite
Ierunij.

iunxit. Status ergo questionis est, an reputandi sint Abraham filij qui oblatam sibi in verbo benedictionem abijciant, ut nihilominus sint gens sancta, peculium Dei, & regale sacerdotium. De abiecta benedictione in verbo oblata, nulla hinc questio est, nec de ea Christus loquitur: & aliud hoc est Caluini somnium, quod illi necdum expergefacto tories recurrit, de quo alio in loco diximus. Transeat igitur hæc eius suppositio. Hoc (inquit) negat Christus & merito: quia Spiritu renasci oportet qui filij sunt promissionis: & novas esse creaturas quicumque locum appetunt in regno Dei. Vide quàm ægrè aliquid tandem propter fidem à Christo requiri fateatur, & bonorum operum necessitatem non quidem apertis verbis, inuolutè tamen & consequenter in verbo *nova creatura* agnoscat. *Nova enim creatura, & fides per dilectionem operans*, synonyma sunt apud Paulum ad Gal. c. 5. 6. & cap. 6. 15. Si ergo novas creaturas esse oportet qui filij promissionis esse volunt, & locum in regno Dei appetunt, profectò sola fides non facit filium promissionis, nec dat ei locum in regno Dei, id est, coram Deo iustum, aut Dei filium non facit, sed illa demùm fides hoc totum præstat quæ per charitatem operatur atque perficitur, ut possit iustificare, futura ad iustificationem prorsus inanis & inutilis, nisi charitas veluti forma & perfectio eius accedat. Et valet huc plurimum quod subiungit hoc loco Caluinus. *Non erat quidem inutile ac nullius momenti carnale Abraham genus, si quidem accederet veritas. Residet enim Dei electio in semine Abraham: sed libera, ut heredes vitæ reputentur, quos Deus Spiritu suo sanctificat.* Eodem quippe modo residet Dei electio in semine Abraham spirituali, in iis qui imitantur vestigia fidei patris sui Abraham, qui credunt Christum resurrexisse à mortuis ad iustificationem nostram, sicut ille credidit corpus suum emortuum posse ad generationem reuiscere, in quo vno articulo imitationem fidei Abraham signanter ponit Apostolus. Sed hæc Dei electio in credentibus residentia libera est, ut heredes vitæ reputentur, non qui credunt tantum, fidèque promissiones gratuitas apprehendunt, sed quos Deus Spiritu suo sanctificat, ut facti nova creatura, opera Abraham faciant sicut fidem imitantur, ac sic demùm filij Abraham reputentur. Et hæc est tota ac plena Christi hoc loco sententia, qua bonorum operum ad salutem necessitas efficaciter probatur, & sola fides saluificans perspicuè euenit.

Rom. 4.

Operum bonorum necessitas.

39. *Pater noster Abraham est. Nos ex fornicatione non sumus nati.*

41. *Vnum patrem habemus Deum.*

Occasione accepta ex illis Christi verbis, *Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos*, quæ verba quibusdam Iudæorum in eum credentibus dixerat; alij increduli & inflati Iudæi, responderunt ei; *Semen Abraha sumus, nomini seruiimus unquam, quomodo tu dicis: Liberi eritis?* id est, quomodo tu loqueris de vindicando nos in aliquam libertatem? non intelligentes Christum loqui de libertate alia longè meliori, quæ esset à seruitute peccati, vt suprâ contra Caluinum ostendimus. Christus igitur volens eos in meliorem viam reducere, & de qua libertate loqueretur, plenius docere, ait, *eum qui facit peccatum, seruum esse peccati, seruum autem manere quidem in domo ad tempus, siue ciuilitèr seruum intelligas, qui domino suo in eadem domo cum filiis familias ad tempus seruit, siue seruum spiritualiter & peccatorem, qui ad tempus in Ecclesia Dei cum iustis & filiis Dei Sacramenta participat, sed non in æternum, filium autem manere in æternum & esse hæredem: moxque inferit, Si ergo vos Filius liberauerit, verè liberi eritis: liberationem illis quandam adhuc necessariam esse demonstrans. Illi in sua arrogantia impiâque & vana iactantia persistentes, Responderunt & dixerunt ei, id est, vt suam nequitiam regerent, audacter & insolenter dixerunt, *Pater noster Abraham est*, iustus videlicet ac sanctus vir & amicus Dei appellatus. Hanc eorum vanam ostentationem Christus repressit, dicens: *Si filij Abraha estis, opera Abraha facite*: & rursum, *Vos queritis me interficere: hoc Abraham non fecit: & adhuc semel, Vos opera patris vestri facitis*, in omnibus his verbis id vnum docens, eos idcirco de patre suo Abraham inaniter iactare, quia tam sanctum ac iustum patrem minimè imitentur. Quumque adhuc semel in vana sua iactatione persisterent, dicentes: *Nos ex fornicatione non sumus nati*, id est, non sumus idololatæ, nec deos falsos sequimur; *Vnum patrem habemus Deum*, vnum & verum Deum colimus; nec ex carnali solum generatione, sed & ex fidei puritate liberi homines sumus; eodem ferè rursus sermone & ex vitæ impunitate vanam eorum iactantiam reprimit: *Si Deus pater vester esset, diligeretis vtrique me*, quasi diceret: Non satis est credere in Deum, vt filij Dei sitis, sed etiam diligere Deum*

opor

oportet, & quemcunque mittit ille, maximè filium Dei naturalem. Ego enim ex Deo processi & veni. Et paulò post, appetitissima voce nequitiam cordis eorum patefaciens, ait: Vos se patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. In planum ac perspicuum fit, iactantiam Iudæorum quòd Abraham patrem haberent, nec ex fornicatione essent, sed vnum Deum cum patribus suis colerent, hoc solo nomine à Christo reiectam fuisse, quòd patris sui bona opera nò facerent, quòd occidendi eum voluntatem haberent, quòd Deum non diligerent, quòd desideria diaboli facerent, denique quòd homines impij, odio & malevolentia pleni essent.

Vide nunc vt hoc totum inuertit, & ad Catholicorum reprehensionem, deprauata Scriptura, impiè còuertit Caluini. Similem esse vult vnitatis Catholicæ & successionis Ecclesiasticæ contra nouellos hæreticos atque schismaticos inuisitabilem exceptionem, quæ fuit hoc loco Iudæorum de patre suo Abraham vana iactantia; vt hoc videlicet fucò ad vnitatem Ecclesiasticæ contemptum, homo hæreticus & Ecclesiæ defertor, lectoris animum inducat atque seducat. Sic (inquit) hodie Papista verbum Dei, quod lapides mouere posset, tanquam fabulosum ridet, & audacter ferro & igni persequuntur, tantum quia fallaci Ecclesiæ titulo freti, Deo se posse & hominibus illudere confidunt. Hic vt comparatio Caluini teneat, concedere illi oportet, quicquid ille & conueniæ ac sodales eius docuerunt, Dei verbum esse; tum ita rutilans, clarum, atque resplendens hoc verbum esse, vt vel lapides illud mouere posset: tandem Catholicos non nisi fallaci Ecclesiæ titulo frui. Hæc nisi omnia concedas, quæ sanus concedat nemo, eorum corruit futilis atque insulsa Caluini comparatio. Pergit paulò post vt hanc suam comparisonem plenius instructam adornet. Videmus (inquit) vt Iudæi isti sanctitatem ex se se habere putauerint, quia orti essent ex radice sancta. Denique Ecclesiam Dei se esse contendunt, quia originem ducant à sanctis Patribus. Quemadmodum hodie continua à Patribus successio Papistas inflat & plusquam turgidos reddit. Talibus eos perestigijs eludit Satan, vt Deum à verbo suo, Ecclesiam à fide, & ignum calorum à Spiritu separent. Sciamus ergo, quamuis secundum carnem spurij non sint, sed plausible Ecclesiæ titulo venditent, nihil minus esse quam Dei filios, qui semen vite adterarunt. Nempe per quascunque circumeant ambages, nunquam tamen elabi poterunt quin hac sola iactantia offerantur. Non sanctis Patribus successimus: ergo sumus Ecclesia. Quod si re-

Vana Caluini iactantia.

Successio-
au Eccle-
siastica ar-
gumentum
inaniter
impugna-
tur.

refellendis Iudæis valuit Christi responsum, non minus hodie ad istos coarguendos sufficit. Hæc est tota à Caluino instructa comparatio, qua veluti erecto, quod sequantur, vexillo suos Caluinistas ad Ecclesiasticæ vnitatis & successionis contemptum bonus signifer deducat. Argumentum & vis tota comparationis hæc est: Christi responsum refellit Iudæos de patre suo Abraham iactantes, ergo & idem responsum ad coarguendos Catholicos sufficere debet Ecclesiasticam vnitatem & successionem sibi venditantes. Videamus ergo quale Christi responsum fuit. Hoc & non aliud erat (vt ex præcedentibus patet) Iudæos Abraham patrem frustra venditare, quia opera Abrahæ non faciebant, sed diaboli, quem ideò patrem habebant, non Abraham. Vt ergo contra Catholicos idem responsum valeat, inferre Caluinum oportuit, Catholicos Patrum suorum, quibus se succedere & quorum se filios profiterentur, opera bona non facere, non imitari, sed opera diaboli facere, quem ideò potius patrem habent. Planè hunc in modum ratiocinari oportuit, vt Christi responsum ad Catholicos successionem Ecclesiasticam & Ecclesiæ titulum sibi venditantes coarguendos sufficiat, sicuti Iudæis de patre suo Abraham gloriantibus refellendis idem valuit. Ac per hoc ad Christianorum vitia vitæque impuritatem taxandam, quæ optimorum Patrum mali filij sunt, facit haud dubiè hic locus, valèrque plurimum. Nunc autem nihil huiusmodi Caluinus infert, quum eadem scabie se ac suos foedè maculari cerneret, nec bonorum operum causam agere, aut illorum patrocinium suscipere Caluinus soleat. Apparet nunc igitur omniumque oculis patet putida stulti hominis & insulsa comparatio. Iudæi homines improbi de patre suo Abraham viro iusto ac sancto gloriari non debuerunt: ergo Catholici eiusdem fidei vnitatem cum Catholicæ Ecclesiæ Patribus tenentes, & illis continua seriè succedentes, de huiusmodi Patribus gloriari, aut huiusmodi veræ Ecclesiæ vnitatem, confortium, titulum sibi venditare non debent. Huius ineptissimæ comparationis turpitudinem, in qua nihil simile, nihil affine, nihil quod comparari queat inuenitur, vel puero cuius perspicere facile & obuium est.

Deinde in hac sua fictitia comparatione quàm multa futi-
liter effutiuit Caluinus! Deum (inquit) à verbo, Ecclesiam à Caluini
fide, regnum calorum à Spiritu separant. Respondeo, Catholici
cos non Deum à verbo separare, sed Dei verbum in vera Dei
Ecclesia quærere; non Ecclesiam à fide seiungere, sed veram
fidem

Caluini
compara-
tio insul-
sa.

Cauilla
futilia.

fidem in sola Ecclesia tenere; denique non regnum caelorum à Spiritu diuelli, sed per opera Spiritus, opera gratiae, ad regnum caelorum contendere. Calvinus & Calvinista illi sunt qui Deum à verbo separant, quando verbū non à Deo & non Deus instituit, sed à suo cerebro suisq; adinventionibus exquirunt: qui Ecclesiam à fide sciungunt, quia non in Ecclesia fidem addiscere, sed, contempra Ecclesia, fidei dogmata sibi met fabricare volunt: denique regnū caelorum à Spiritu legitime diuelli, quia ad regnum caelorum consequenda opera diuini Spiritus nihil est terre, solam diuinæ benevolentiae fiduciam & praesumptionem cum perpetua vitae carcerum coniunctam sufficere docent. Rursum hoc in hac comparatione maxime futile & insulsum est, quod carnalem propagationem ab Abraham propagationem, cum carnali quae à Patribus Ecclesiasticis successione comparat. *Quamuis* (inquit de Catholicis) *secundum carnem spurij non sunt, sed plausibili Ecclesiae titulo se vendunt.* Ergo Ecclesiae titulus carnalem successione à Catholicis venditur? An aliam Patribus successione Catholicis vendunt quam quod eadem cum illis fidem tenent, & tradita ab illis de manu in numerum Christianae religionis dogmata concordem obseruant. *Secundum carnem* (inquit) *spurij non sunt: secundum carnem legitimi sunt.* Ergo carnalis hinc statuitur propagatio? Sed si oportuit eum loqui, ut aliqua fictitiae comparationis similitudo appareret. Alioquin si proprie loquutus fuisset, tota eius comparatio vel à puero ridenda appareret. Si enim sic dixisset, *Quamuis secundum eandem cum Patribus fidem spurij non sunt, sed plausibili Ecclesiae titulo se vendunt, nihil minus proles quam filij Dei sunt, quia semen vitae adulterarunt,* proles pugnantiā, idēque vel à puero ridenda dixisset. Si enim eandem fidem cum Patribus tenentes spurij non sunt, profertur semen vitae, quod fides & vera doctrina est, non adulterata. Enimvero ita se res habet. Idcirco nos Catholicis Dei beneficio Ecclesiam tenemus unam, sanctam, Catholicam, quia à tota fidei ac dogmatum professione totius hactenus Ecclesiae Patribus successimus, & eandem cum illis fidem tenemus. Haec collectio hac futili Caluini comparatione non infirmatur, sed firma ac valida semper erit, nisi aut nos eandem cum illis fidem non tenere, aut illorum fidem falsam ac vana fuisse, id est, nullam hactenus in Christiano orbe Christianorum Ecclesiam extitisse demonstretur. Porro si idē haec collectio vana est, & pro mera iactantia estimanda, Nos sanctam

Patribus successimus, ergo sumus Ecclesia, quia Iudæorum illa collectio vana erat, nec nisi mera iactantia, Pater noster Abraham est, ergo liberi sumus; eadem quoque ex causa & hæc collectio vana ac futilis erit, Nobis est vnus Deus, vna fides, vnū baptisma, vnum Deum colimus, vnum symbolum credimus, eadem Sacramenta tenemus, sub vno capite Christo, in vno Ecclesiæ corpore, eandem doctrinā, eundem cultum retinemus, ergo sumus vera Ecclesia, quia Iudæorum similis collectio vana erat, Nos vnum patrem habemus Deum, nec sumus ex fornicatione nati, aut ab idololatriæ progeniti, ergo sumus filij Dei. Caterum vt tales Iudæorum collectiones veræ ac bonæ essent, si cum carnali illa propagatione ex Abraham, & cum externa illa professione cultus Dei vera etiā pietas coniuncta fuisset, si opera Abraham fecissent, si Deum Patrem vere dilexissent, eodem planè modo & ista Christianorū hominum similes collectiones veræ tunc ac solidæ erunt, quando cum eiusdem orthodoxæ fidei vnitatem ac puritatem, & cum eiusdem puri cultus ac religionis societate, vera etiam vitæ puritas & innocētia coniuncta est, quando Patrum pietatem non secus quàm doctrinam sequuntur, quando Deum purè diligunt, sicut in eum sincerè credunt. Hoc quia non obseruauit odio & maleuolentia excæcatus Calvinus, quod nuda literæ inspectio eum docere potuit, collectiones Iudæorum à Christo reiectas in Christianos impiè contorquet, qui etsi similes propositiones vsurpant, non tamē similes collectiones faciunt. Hæc Caluini hoc loco impietas & impostura à lectore Caluinista ambabus vltis recipitur, veluti validum & egregium telum contra successionis & unitatis Ecclesiasticæ argumentum, quia aut imposturam non aduertit, aut impietate delectatus aduertere non vult. Sed ea nunc vtraque refutata, cauere sibi à tali impostore potest Calvinista si velit, cauebit Catholicus quia vult.

si. Amen amen dico vobis: si quis sermonem meum seruauerit, non videbit mortem in aeternum.

Obseruandum hoc loco, & propter istius calamitosi temporis hæreticos magna diligentia obseruandum, promissionem vitæ aeternæ non secus in his verbis mandatorum obseruationi à Christo fieri, idque cum magna asseuerantia (*Amen amen dico vobis*) quam aliis in locis similem promissionem fidei in Christum fieri legimus. *Non videre mortem aeternam, perinde esse ac videre & habere vitam aeternam, nemi*

Mandatorum obseruationi vitæ aeternæ promittitur.

nemini dubium esse potest; quando qui non videt mortem, necesse est vitam videat. *Sermones Dei servare*, iuxta perpetuam Scripturæ phrasim nihil aliud esse quàm mandata Dei opere complere, nemo quoque dubitare poterit: quando & sermo mandatum significat, & non nisi per operis executionem mandata servantur. Iam huic mandatorum observationi promittitur vita æterna. In aliis huius Evangelij locis di-

Ioan. 1. 36.

Qui credit in filium Dei, habet vitam æternam:

Ioan. 5. 24.

Qui credit ei qui misit me, habet vitam æternam: & rursus,

Ioan. 6. 47.

Qui credit in me, habet vitam æternam: & adhuc semel, Om-

Ioan. 11. 25.

nis qui vivit & credit in me, non morietur in æternum, promiss-

ionem vitæ æternæ fidei, & quidem vni fidei, à Christo tribui observant diligenter hæretici. Atqui observare quoque eos oportuit, mandatorum observationi eandem à Christo promissionem statui, tum aliis in locis permultis, tum in isto.

*Doctrina
fidei.*

Calvinus vasrè hæc Christi verba ad doctrinam fidei transfert. *Christus* (inquit) *discipulis suis vitam æternam promittit, sed illis qui doctrinam eius servant non secus ac pretiosum thesaurum. Visuros mortem negat, quia ubi animam hominis sicut vivificat, iam mors retuso aculeo, & veneno absterfo, lethale vulnus infligere non potest.* Hæc ille: quem hæc impostura nihil iuuabit. Nam vt demus ei de servanda fidei doctrina veluti pretioso thesauro Christum ista dixisse, nihil tamen iuxta perpetuam Calvinum doctrinam hic thesaurus servatus ad vitam æternam conferet. Fides enim quæ iuxta Calvinum vitam æternam confert, quæ salvificat, quæ iustificat, non est doctrina fidei, aut illa fides qua credimus vera esse quæ Deus loquitur, iuxta veram Catholicæ fidei definitionem, sed est illa quæ solas promissiones gratuita apprehendit, & diuinæ benevolentia firma persuasio. Talis persuasio, talis fiducia iuxta Calvinum animam hominis vivificat, vt mortis metum ac vim recundit: vnde ad illa Christi verba, *Qui credit in*

*Fides vi-
vivificans
Calvini,
non est
doctrina
fidei.*

me, etiamsi mortuus fuerit vivet: Praclarum (inquit Calvinus) *fidei elogium, quod Christi vitam in nos transfundens à morte liberat.* Atqui doctrina fidei diligenter asseruata & credita iuxta Calvinum nihil aliud est quàm historica quædam fides quæ nihil ad iustitiam valet. Frustra igitur ad doctrinam fidei hæc verba contorquet Calvinus. Deinde quum Christus infra hoc eodem capite dicit, *Ego scio Patrem, & sermonem eius seruo*, an de doctrina fidei à Patre accepta loquitur? an non potius dicit quod Patris sui madata in omnibus exequitur? Rursus quum iterum dicit, *Si quis diligit me, sermonem*

*Ad cap.
Ioan. 11.
vers. 25.*

me, etiamsi mortuus fuerit vivet: Praclarum (inquit Calvinus) *fidei elogium, quod Christi vitam in nos transfundens à morte liberat.* Atqui doctrina fidei diligenter asseruata & credita iuxta Calvinum nihil aliud est quàm historica quædam fides quæ nihil ad iustitiam valet. Frustra igitur ad doctrinam fidei hæc verba contorquet Calvinus. Deinde quum Christus infra hoc eodem capite dicit, *Ego scio Patrem, & sermonem eius seruo*, an de doctrina fidei à Patre accepta loquitur? an non potius dicit quod Patris sui madata in omnibus exequitur? Rursus quum iterum dicit, *Si quis diligit me, sermonem*

*Ioan. 14.
21. 23. &
24.*

me, etiamsi mortuus fuerit vivet: Praclarum (inquit Calvinus) *fidei elogium, quod Christi vitam in nos transfundens à morte liberat.* Atqui doctrina fidei diligenter asseruata & credita iuxta Calvinum nihil aliud est quàm historica quædam fides quæ nihil ad iustitiam valet. Frustra igitur ad doctrinam fidei hæc verba contorquet Calvinus. Deinde quum Christus infra hoc eodem capite dicit, *Ego scio Patrem, & sermonem eius seruo*, an de doctrina fidei à Patre accepta loquitur? an non potius dicit quod Patris sui madata in omnibus exequitur? Rursus quum iterum dicit, *Si quis diligit me, sermonem*

meum seruat: & qui non diligit me, sermones meos non seruat, quid aliud dixisse intelligi potest, quàm quod eodem tempore dixit, *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me?* Frustra ergo contra stimulum calcitrat Calvinus; & quod aperte de mandatorum obseruatione dictum est, ad fidei doctrinam contorquet.

53. Nunquid tu maiores patre nostro Abraham qui mortuus est, & Prophetæ mortui sunt?

Quia Iudæi increduli Christum vt purum hominem, nec nisi veteribus Prophetis meliorem, ipso verò patre suo Abraham inferiorem exultimabant, propterea Christi verbis, *Non morietur in æternum*, de morte temporali nunquam subcunda pessimè intellectis offensi, illum ipsi Abraham & cæteris Prophetis præferri, quorum etiam sermones seruabantur, ac nihilominus tam illi mortui sunt quàm qui illa seruabant, ægrè tulerunt. Sic illi pro suo patre Abraham & pro suis Prophetis contra Christum zelabant. Nunc similem præposterum zelum pro Apostolis, Martyribus, aliisque Sanctis contra Christum in hominibus Christianis confingit Calvinus. An verò aut homines Christianos tantum in se nefas admittere, aut hoc illis scelus aliquem Scripturarum interpretem affingere cuiquam credibile est? Audiamus belluz verba. *Alerum (inquit) Iudeorum vitium, quòd splendore Abraham & Sanctorum Christi gloria tenebras offundere conantur. Iniquè & præposterè faciunt quòd seruos opponunt Domino. Quinetiam Abrahæ & Prophetis iniuri sunt, dum illorum nomine abutuntur aduersus Christum. Verè ista & grauitè dicuntur. Nam, vt hîc ait Calvinus, non secus ac solis fulgor stellas omnes obscurat, ita præ immenso Christi fulgore quicquid gloria est in Sanctis omnibus, euanescere oportet. Sed quid post hæc tam verè & grauitè dicta subiunget? Mel & lac apposuit: nunc sequitur venenum. Verùm hæc quoque prauitas omnibus ferè seculis grassata est, & adhuc hodie grassatur, vt impij lacerando Dei opera, ipsum sibi quasi contrarium faciant. Velitatio hæc artificiosa est; & in genere primum declamat, vt ad speciem post descendat. Audiamus. Illustrauit Deus nomen suum per Apostolos & Martyres: Pâpista idola sibi ex Apostolis & Martyribus confingunt, quæ Dei locum occupent. Criminationem audio, qua vix grauior institui potest. Probationem expecto. Annon hoc modo sibi ex*

Caluini
artificiũ.

Cõtra Sã-
Forum cul-
tum cla-
mosa Cal-
uini cri-
minatio.

Dei gratijs fabricant machinas ad diruendam eius virtutem
 Hic adhuc nulla est probatio, sed veluti probati aut confes-
 si criminis exaggeratio. Videamus quod sequitur. *Quantu-
 lum enim restat Deo vel Christo, si habeant Sancti quod illis
 prodigè largiantur Papistæ?* Nec hic vlla probatio, aut obiecti
 in genere criminis vel confirmatio vel specificatio. Expecte-
 mus adhuc sequentia. Proinde sciendum est *confundi totum
 regni Dei ordinem, nisi longe infra Christum subsistant Prophe-
 ta, Apostoli, & quicquid est Sanctorum, ut solus ipse emineat.*
 Nihil quàm in genere declamat, ut criminis intentati graui-
 tatem amplifcet. Sed crimen ipsum intentarum non speci-
 ficat, non probat. Dixit *Papistas idola sibi ex Sanctis confin-
 gere quæ Dei locum occupent.* Sed nec hoc probat, nec quem
 diuinum honorem Sanctis Papistæ tribuant, ostendit, ut sic
 Sanctos Dei locum apud Papistas occupare lectori conflet.
 Accusat nebulo in genere, & atrociter declamat: nihil pro-
 fusus vel probat, vel in specie designat. An fortè adhuc in se-
 quentibus id faciet? Audiamus. *Nec sanè magis honorificè
 Sanctis possumus loqui, quàm quum ipsos Christo submitimus.*
 Verum est, nec aliter Papistæ faciunt. Imò ait Calvinus. *Pa-
 pista autem, utcumq; solum faciant imperitum, probos se iactan-
 do Sanctorum cultores, Deo & illi pariter iniuriam faciunt.*
 Sed quare? quòd illis in sublime euectis Christum cogant in or-
 dinem? Aliquam causam attulisse videtur, sed illam adhuc
 non nisi in genere. Restat igitur, ut speciem facti designet, &
 quomodo, quibus verbis quibus factis, sic Sanctos in sublimi
 euehant Papistæ, ut Christum cogant in ordinem, demonstrat
 Calvinus. Sequitur. *Ac dupliciter quidem hic peccant, quòd in
 doctrina Sanctos preferunt Christo: deinde quòd illos vestimen-
 tes Christi spolijs, eum propè sua virtute exinaniant.* Hic est
 accusationis eius finis. Duplex peccatum videtur designat,
 quum nullum designet, multò minus aliquid probet. Dicit
 peccare Papistas, quòd in doctrina preferunt Sanctos Christo.
 Sed in quo capite doctrinæ, aut quem tandem Sanctum, et
 quo tandem modo, aut vnum aliquem, aut plures, aut om-
 nes Sanctos, Christo Papistæ preferunt, nihil ait, nihil desi-
 gnat, nihil explicatè notat. Rursum dicit Papistas vestimen-
 tes Christi spolijs, idque adeò, ut eum propè sua virtute
 exinaniant. Sed quæ sunt illa spolia, aut quomodo Sancto-
 rum honorem sua virtute exinanitur, nihil ait, nihil designat,
 nihil explicatè notat. Et ut illa omnia notaret, nihil probat.

Hic est Caluini ludus, quo suos miseros Calvinistas iudificat, & veluti fungos & stipites inanibus verbis oblectat. Visus fuit Lectori Calvinistæ & Evangelico, Papistas hoc loco egregie excepisse, & atrocissimi criminis conuictos veluti summo odio dignos tradaxisse. Quam ob causam Marlhorus totam hanc criminationem, duobus aut tribus vltimis membris exceptis, in suam expositionem (vt vocat) Ecclesiasticam retulit. Sed diligenter inspectus nihil nisi merum nebulonem & sycophantam egisseprehenditur. Atrociter enim & prolixè acculans, nec crimen aliquod in particulari designat, nec eius, quod in genere declamat, vllam vel vno verbo probationem adfert. Atqui hoc scribendi genere facillè cuius foret, quo suis seu innocentissimos, seu eruditissimos, seu etiam illustrissimos vitos, criminatione generali instituta, cuius nec probatio adfertur, nec species designatur, multis paginis traducere, accusare, & de quouis atroci flagitio, de qualibet crassa ignorantia, de quolibet ignobili & pudendo facinore suspectos reddere. Sed Caluini pruritus aliter lenari non potuit, nisi quoquo tandem modo in hanc Ecclesiæ petram porcus impetiginosus dorsum suum affricaret.

IN IOANNIS CAP. IX.

6. *Expuit in terram, & fecit lutum ex spūto, & liniuit oculos eius, & dixit ei: Vade, lāua in natatoria Siloë, quod interpretatur, missus.*

Soleo Caluinus, solentque alij hodie hæretici Sacramentorum nouæ legis effectus quem ex verbo Dei cum tota veteri Ecclesia in illis agnoscunt Catholici, hoc maximè nomine reprehendere ac reuicere, quod hac ratione nescio quam latentem virtutem in ipsis elementis & creaturis ponimus, & (vt scribit alibi Caluinus) *hac superstitione miseras hominum mentes alligamus, vt in spectaculo rei corporea potius quàm in Deo ipso acquiescant.* Atqui idem Caluinus hoc tam illustri facto Christi admonitus, vbi tam variis adhibitis creaturis per eas maluit visum cæco dare, quàm in solo diuinæ suæ voluntatis verbo, aduertere potuit huiusmodi creaturarum usum, nec superstitionis causam esse, nec à Deo homines abducere, sed contra Dei potentiam maximè illustrare & religionis incrementum subseruire. Sic enim ad hunc locum scribit. *Neq; in luto, neq; in aqua Siloem quicquam ad sanandos oculos fuisse*

Institut.
lib. 4. c. 14.
num. 14.
Sacramen-
tatum e-
lementorū
virtus.

In Com-
ment. in
c. 9. Ioan.

virtutis certū est. Sed Christus liberè externis istis symbolis sua miracula non semel ornauit, siue vt fideles assuefaceret ad signorum vsum, siue vt ostenderet suo arbitrio subesse omnia, siue vt testatum faceret tantum esse potentia in singulis creaturis quantum ipse dare velit. Pulchrum & præclarum aduersus semetipsum testimonium dedit. Si enim in luto & aqua supernaturalem hanc virtutem visum cæco à natiuitate conferendi collocare Christus voluit, vt suos fideles ad signorum vsum assuefaceret, certè in variis Sacramentis suis supernaturalem virtutem ponens, nō superstitione aliqua eorum mentes alligat, sed suos fideles ad signorum vsum, haud dubie religiosum ac pium, assuefacit. Rursum si hoc suo facto ostendere Christus voluit, suo arbitrio subesse omnia, & testatum facere tantum esse potentia in singulis creaturis, quantum ipse dare velit, profecto doctrina Ecclesiæ in Scripturis fundata & tot Patrum testimoniis roborata de Sacramentorum Christi virtute & efficacia, nec magnificentius quàm oportuit de Sacramentis loquitur, nec ad rei corporeæ spectaculum potius quàm ad Deum adducit, sed Dei gloriam amplificat, Dei arbitrio omnia subesse ostendit, & creaturarum spectaculo nihil, sed Dei potentia totum tribuit, testatum faciens tantum esse potentia in creaturis quantum ipse dare velit. Voluit Deus, si vera narrat Paulus, per lauacrum regenerationis saluos nos facere. Credendum igitur, illi lauacro vim regenerandi inesse, tantum scilicet potentia quantum ipse dare voluit. Nempe sicut in hoc cæco sanando per lutum & aquam fecit Christus quantum facere voluit, & hoc lutū & aqua quasi instrumenta à Christo separata cum eius humanitate ac diuinitate concurrebant, sicut in scribendo scriptoris manus cum calamo concurrunt; sic in omnibus Sacramentis per illas creaturas quas potestatem assumere Christus voluit, facit in illis quantum facere vult, tantum illis potentia inesse testatur quantum dare voluit, & creaturæ illæ, aquæ, olei, & cæterarum rerum sacramentalium, quasi instrumenta à Christo separata cum eius humanitate ac diuinitate ad effectus gratia: cuique Sacramento proprios concurrunt. Sic in multis aliis operibus miraculosis facere Christus voluit, vt hac frequenti creaturarum cooperatione ad Sacramentorum suorum vim intelligendam nos quasi manu duceret, & vt Caluinus dixit, ad signorum vsum fideles assuefaceret. Sic per simbriam & per cothurnum & per deitatem Christi mulier illa hæmorrhœissa sanctam consecuta est. Nam ad tactum simbriæ, quæ erat infra-

Tit. 2.

Luc. 8.

mentalis causa separata, exiit virtus de Christi corpore vt
 instrumento coniuncto, sed de diuinitate vt principali ac pro-
 pria causa. Sic in ciuitate Naim vnicum matris filium tactu *Luc. 7.*
 corporis sui resuscitauit. Sic digitis & sputo loquelam & au- *Marth. 9.*
 ditum reddidit dæmoniaco. Sic Archisyagogæ filiâ & ma- *Marc 7.*
 nus contactu & verbo ad vitam reuocauit. In quibus omni-
 bus, & rebus sacramentalibus, illud obseruare oportet, quòd
 sicuti per se mota, vel ab alia quapiam creatura agitata, nul-
 lum supernaturalem effectum producere possunt; sic tam illæ
 quàm aliæ quæcunque creaturæ à Deo aut Christo motæ
 quemlibet effectû operari possunt, quæ per illas operari Deus
 velit: idque adeò vt effectus naturali operationi suæ contra-
 rios, Deo illas applicate, producant. Nam & in hoc cæco sa-
 nando lutum visui cõferendo maximè ex natura sua ineptum
 erat, sicut aliàs aqua lepræ sanandæ (qua tamen ablutus Naa-
 man Syrus à lepra liberatus est,) & massa ficorum vlceri sa- *1. Reg. 5.*
 nando (qua Ezechias Rex per Prophetam Dei sanitatem re- *4. Reg. 20.*
 cuperauit) prorsus ex sese suæque vi non inepta tantum, sed &
 aduersa erant. Hæc igitur explicatio ad omnium hodie hæ-
 reticorum incredulitatem conuincendam sufficit, qua perti-
 naciter negant, ex Sacramentorum Christi perceptione vitam
 fidelibus spiritualem gratiam conferri: eaque ad nihil aliud
 instituta esse dementissimè asserunt, quàm vel ad testifica-
 tionem quandam gratiæ cõferendæ, vt Lutheranis placet; vel
 ad oblationem gratiæ iam dudum collatæ, vt Caluino li-
 buit; vel ad solam fidem roborandam & confirmandam, vt
 ferè omnes volunt: de quibus alio in loco diximus.

31. *Scimus quia peccatores Deus non exaudit: sed, si
 quis cultor Dei est, & voluntatem eius facit,
 hunc exaudit.*

HAbet hîc locus difficultatem non modicam, sit ne vera *An pecca-*
 an falsa hæc cæci restituti propositio: tum si vera, an *tores Deus*
 generaliter vera, vel in certis casibus, & quibus tandem illis. *exaudiat.*
 D. August. hoc loco tract. 44. & contra Parm. lib. 2. cap. 8. &
 ante eum Orig. hom. 5. in Isaiam, aiunt hanc sententiam esse
 falsam, & ab homine nondum per fidem illuminato: quia si
 Deus peccatores non audiret, aut neminem audiret, quum
 omnes peccatores sint; aut ipsos impios qui per pœnitentiam
 ad Deum recurrunt, nunquam audiret. Quare & D. Basilius
 Const. monast. cap. 2. docet peccatores in multis exaudiri à
 Deo, & exēpla in Scripturis sunt tam de bonis tēporalibus, vt

Ionæ r. vbi idololatræ Deum inuocantes à tempestate liberantur; quàm de spiritualibus, vt publicanus Luc. 18. & filius prodigus Luc. 15. & denique de ipsis miraculosis operibus (de quibus hîc specialiter loquutum esse cæcum aliqui existimant) vt Matth. 7. *Domine, in nomine tuo eiecimus demonia.* Ex quibus verbis etiam ipsos hæreticos in operatione miraculorum à Deo exaudiri probat Iustinus Martyr in resp. 5. ad 99. Gentilium. August. quoque lib. 83. qq. q. 78. & Greg. lib. 9. epist. 6. & Moral. lib. 20. cap. 9. idem docent.

*Peccatores
quomodo
Deum non
exaudit.*

Vera nihilominus est hæc cæci sententia & magni momenti veritatem complectitur rectè intellecta. Deus nūquam exaudit peccatores, vt ex eorum voluntate & petitione operum mirabilia faciant (quale hîc Christus fecit) sed amicos tantum suos, iustos, ac sibi gratos. Quamuis enim mali multi ipsique etiam hæretici interdum signa facere permittantur, tamen nunquam id obtinent aut simplici sua oratione ac petitione; aut vt ipsis seu doctrinæ seu pietatis ratione aliqua commendatio accedat, (hoc enim esse falsitati testimonium perhibere) sed id obtinent partim ex signo aliquo iustitiæ, vt signo crucis, inuocato nomine Iesu, &c. non opere aliquo aut signo proprio (vt docet Augustinus libro 83. qq. q. 79. partim ex eo quòd ad alicuius veritatis confirmationem id signum applicant; sicut ille qui à fide Christi alienus tamen in nomine Christi eiecit demonia, Marci cap. 9. quem Christus impetiri noluit. Sic ergo ratiocinatus est hîc cæcus: Deus peccatores non exaudit conantes suo aliquo opere aut sua virtute signa facere, idque in suam ipsorum commendationem. Hic autem homo sua voluntate suisque certis operibus facit signa à seculo non audita, idque in testimonium suæ doctrinæ. Necessè est ergo quòd hîc sit à Deo, & non sit (vt vos dicitis) peccator. Deinde peccatorum oratio potest esse impetratoria, remethi nunquam meritoria. Loquitur autem hîc cæcus de illorum oratione quam Deus ex iustitia exaudit. Illa non nisi iustorum est. Rursum peccatorem intelligit hîc cæcus non quemlibet, sed impium aliquem, qualem Pharisei Christum esse blasphemabant, dicentes, *Scimus quia hic homo peccator est.* *ἀμαρτωλός*; quo sensu de Magdalena dixit Lucas, *Fuit a ciuitate mulier peccatrix.* Habet igitur hæc sententia doctrinam illustrem; quam ipse in hunc locum, sed contra caput suum tradidit Calvinus. Sic enim scribit. *Peccator hic impius & sceleratum significat. Est autē hæc perpetua Scripturæ doctrina, quòd Deus non exaudit nisi à quibus vero & sincero cordi*

Luc. 7.

vocatur. Nam quum sola fides ianuam nobis ad Deum aperiat, certum est impios omnes ab accessu eius arceri. Imò testatur se abominari eorum preces, sicut ad eorum sacrificia nauseat. Singularem enim privilegio filios ad se inuitat, & solus est spiritus adoptionis qui in cordibus nostris clamat, Abba Pater. In summa, nemo ad Deum orandum ritè est comparatus, nisi qui cor fide purgatum habet. Impij verò sicuti in suis precibus sacrum Dei nomen profanant, ita potius huius sacrilegij pœnas dare merentur, quàm ut quicquam in salutem impetrent. Hæc ille, quæ omnia contra alia Caluini axiomata plurimum valent. Si enim peccator hic impium & sceleratum hominem significat, & impij ac scelerati omnes à Deo arcentur, nec exaudit alios Deus quàm à quibus verò ac sincero corde vocatur, quia singulari privilegio filios adoptionis ad se inuitat, impiorum autem preces abominatur, & sacrificia nauseat; necesse nunc est ut agnoscat Calvinus, filios adoptionis & Deo gratos non esse in sese impios ac sceleratos, sed esse pios ac bonorum operum executores, habere quoque inhærentem animo puritatem ac iustitiam, quia verò & sincero corde, non hypocritico, impuro, ac sordido, Deum inuocant. Repugnant ista ex diametro imputatiuæ iustitiæ, quæ hominem ex sese impium haberi pro iusto coram Deo statuit. Infarcit hinc quidam Calvinus aliqua de fide, dicens, quòd sola fides ianuam nobis ad Deum aperit; & quòd ad orandum ritè comparatus non est, qui cor fide purgatum non habet. Sed aut hæc fides omnem cordis impuritatem tollit; & qui eam tenent, puro ac sincero corde Deum colunt, à scelere & flagitio immunes, ut sic à Deo exaudiantur (atque ita manet repugnantia, quam diximus, cum alijs ipsius placitis) aut totam vitæ impuritatem hæc fides Calviniana compatitur, & sic sola fides ianuam ad Deum aperit, ut qui ea sola carent, impij & scelerati censeantur, atque ita egregium fucum lectori fecit; imò perpetuæ scripturæ doctrinæ fucum fecit impius Calvinus: qui quod contra moribus impios ac sceleratos disputasse visus fuerat, & quod perpetua Scripturæ doctrina contra moribus impios ac sceleratos aperte tradidit, tales ab accessu Dei arceri, nunc non nisi contra eos qui fide carent, totum dixerit. Atqui verba cæci, quæ non ex vulgi opinione, sed iuxta perpetuam Scripturæ doctrinam vera esse vult, non de sola fide aut de solis incredulis, sed de vitæ quoad mores puritate, & de impijs ac sceleratis loquuntur. Negat impios ac sceleratos à Deo exaudiri. Ait eos exaudiri, qui cultores Dei sunt quoad religionis veritatem,

Imputati-
ua iustitia
ex Calui-
ni verbis
euertitur

ac veram fidem, & qui faciunt voluntatem Dei, quoad virtutis studium, ac mandatorum Dei obseruationem. Denique opponit illis peccatores, non incredulos.

35. *Audiuit Iesus quia eiecerunt eum foras: & cum inuenisset eum, dixit ei: Tu credis in filium Dei?*

*Excommu-
nicatio ha-
reticorum
à Caluino
ridiculè
defensa.*

HOc cæci exemplum à Christo in Sabbato illuminati, illuminationem suam confitentis ac fortiter defendentis, eoque nomine à Synagoga eiectionis, & per Phariseos excommunicati, posteaque à Christo quaesiti, inuenti, & fidei lumine donati, existimauit Calvinus ad suam suorumque causam commendandam peregrinè facere, qui similiter ab Ecclesia excommunicati tunc primum nouo fidei fulgore à Christo illustrati sunt. Sic igitur scribit. *Si retentus fuisset in Synagoga, periculum erat ne paulatim à Christo alienatus in idem cum impiis exitium mergeretur. Quomodo igitur tam multi Iudei in Christum crediderunt à Synagoga nunquam eiectionis, quum hoc Phariseorum edictum, eiciendum è Synagoga qui Christum confiteretur, non nisi in vltimum prædicationis Christi annum incidere, & in admodum paucos executioni mandatum legatur? Sed pergat in præclara sua disputatione Calvinus. Nunc extra templum vaganti Christus occurrit. Eiectum à Sacerdotibus excipit, & amplectitur, erigit prostratum, vitam offert ad mortem addictis. Quid ergo? An propter hoc exemplum expedit extra templum vagari, expedit excommunicari, vt sic vagantibus, eiectionis, prostratis occurrat Christus, & manum porrigat? Ergo iuxta Caluini pulchram disputationem id agant sedulo fideles, vt extra sua templa vagentur, vt à suis Præpositis, Pastoribus, Episcopis excommunicentur, vt consistorio à suis Senioribus eiciantur, ne videlicet tanto bono priuentur, Christi que auxilio & fauore speciali careant, qui sic vagantes excipit, sic eiectionis amplectitur, sic prostratus erigit, sic ad mortem addictis vitam offert. Aut igitur exemplum perpetuum trahi non debet, cuius consequentia tam absurda est; aut distinguere prudenter oportet, quid sint Synagoga Pharisaica iam abrogationi proxima propter Christi confessionem eiectionis, & quid ab Ecclesia Christi in perpetuum mansura propter nouitates hæreticas excommunicatio, quid vera quid falsa decernit Ecclesia, quid iusta quid iniusta operatur excommunicatio. Calvinus tamen quasi ad omnia pedè vnus calceus aptari debeat, pulchre se ratiocinari existimat*

stimat à Synagoga Pharisæica ad Ecclesiam Christianam, & à confessione Christi ad abnegationem eius. Sic enim ad factum suum rem adaptat. *Hoc idem* (inquit) *& nostro tempore experti sumus. Nam quum Lutherus & alij similes initio crassiores Papa abusus reprehenderent, vix tenuem habebant puri Christianismi gustum: postquam in eos fulminavit Papa, ac terrificis bullis à Romana Synagoga eiectioni sunt, manum illis porrexit Christus, ac penitus illis innotuit.* Hæc est præclara Caluini pro Luthero & aliis similibus, quin & pro seipso ratiocinatio, & pulchra collectio, quæ ex ipsis Caluini verbis statim subuertitur. Si enim Lutherus quum à Papa excommunicaretur, nisi tenuem habuit puri Christianismi gustum, & tamen antequam excommunicaretur, editis libris, de libertate Christiana, de captiuitate Babylonica, & aliis, ex quibus articuli illi 40. quos Leo Papa dānauit, desumpti fuere, pro Magistro fidei se gefit, & de grauissimis in fide dogmatibus, quæ illi articuli complectuntur, suum iudiciū interposuit, omnes aliter sentientes clara voce condemnans, absque vilo dubio meritissimè excommunicatus fuit. Quomodo enim verus lupus ac seductor nequam & impostor populi non erat, ideòque meritò damnatus, qui nisi tenuem adhuc habens puri Christianismi gustum, vt Calvinus affirmat, de Christianæ fidei præcipuis articulis tam præfidenter & arroganter decernere ausus fuit? nec arroganter tantum & temere, sed etiam ignoranter & mendaciter, nec minus etiam pertinaciter multa docere? Nam quum nisi tenuem gustum puri Christianismi tunc habuit Lutherus, vt Calvinus affirmat, hunc tenuem gustum ille postea deponere nunquam voluit aut aliter docere quàm docuerat. Tenuem Christianismi gustum in Luthero vocat Calvinus, eò quòd in multis articulis, maximè de Cœna Domini, aliter sensit Lutherus quàm Caluinus, tam ante excommunicationem à Papa factam quàm tota vita post. Vide nunc igitur collectio-

Lutherus
Caluini
iudicio me
ritò excom
municatus

Caluiniana
collectio
stupiditas

nis Calvinianæ summam stupiditatem. Lutherus antequam excommunicaretur, non nisi tenuem habuit puri Christianismi gustum, quia in multis articulis nec dum totam tenuit veritatem, quam ad purum Christianismum pertinere iudicat Calvinus. Sed eundem gustum etiam post excommunicationem perpetuò tenuit, nec puritatem illam Zvinglianam (quæ eadem penè Calviniana est) vquam gustare potuit, acerrimè vsque ad mortem contra Zvinglianos scribens & declamans: ergo post excommunicationem à Romana Ecclesia non porrexit illi manum Christus, nec illi penitus innotuit, vt

hic mendaciter Caluinus affirmat. Ita vel rota corruit Caluini comparatio, vel ipsi certè Caluino Christus nunquam penitus innotuit, qui cum Lutheri placitis nunquã penitus conuenire voluit. Sed hac cæcitate & vertigine merito feriuntur, vt alios ferire volentes, seipfos grauissimè vulnerent, qui contra stimulum calcitrant, & in Ecclesiæ petram sua cornua frustra illidunt: vnde frangantur ipsi, illa manente illæsa, contra quam & portæ inferi non præualebunt.

IN IOANNIS CAP. X.

1. *Amen amen dico vobis: Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, fur est & latro.*

VIA cæco restituto propter Christi confessionem è Synagoga eiecto, eo ipso facto Christum esse pseudopropheta, omnèque illi adhaerentes seductos esse Pharisei publicè declarabant, ad hanc impiam & periculosam sententiam hominum animis erimendam (agebatur enim quasi de summa rei, vbi ipsa docetis Christi persona & autoritas in quæstionem vocabatur) docet diligenter & cum magna asseruatione, adeò seductorem se non esse aut pseudopropheta aliqueum à nemine missum, vt ipse sit omnium Prophetarum caput, Pastorum princeps, & ostium ipsum totius ouilis, scilicet per cuius fides intrare semper oportuit in ouile gregis Domini, idèoque qui per ipsum non intrarunt, sed aliunde quàm per ipsum ascenderunt, vel seipfos ingerendo, vel in eum non credendo, illi demum fures sunt & latrones, qui vel ad spoliandum vel ad mactandum veniunt. Quibus verbis etiam ipsos Phariseos perstringit, qui quum populi doctores essent, Christum repulerunt, per quem tam illi, quàm populus quem regebant, salutem consequi debebat: quod in illis verbis expressit: *Ego sum ostium: per me si quis introierit, saluabitur.*

Ex hac igitur Christi doctrina cœlesti & saluberrima, quælia & quæ venena exfluxerit Caluinus, vt ab Ecclesiæ unitate Christianos diuellat, verèque furem & latronem ipsemet agat, aduicere operapretium est. Multis enim verbis hanc causam tractat, veluti nefarij sui schismatis apologiam, & veluti omnibus lectoribus suis classicum canes, vt contra Ecclesiarum Pastores ac Præpositos audacter insurgant. Tota eius disputationem proferam, & breui annotati. ne singula refutabo quæ refutatione egent. *Quia* (inquit) *negotium Christi*

Christo erat cum Scribis & Sacerdotibus, qui habebantur Ecclesia Pastores; si vellet doctrinam suam recipi, necesse erat illos spoliare huius tituli honore. Errat Calvinus. Christi enim scopus erat, suam auctoritatem statuere, & quod ille esset ostium ouium docere; quæ erat doctrina omnibus temporibus necessaria; non Phariseos suo honore spoliare, quos adhuc in cathedra Moysis sedere & passus & professus erat. Demus tamen hoc Christum quoque respexisse, & aliquo modo huc etiam collimasse, quod non est penitus improbabile. *Apologia schismatis Calviniani refellit.*

Poterat etiam (ait Calvinus) multum fidei derogare eius doctrina credentium paucitas. Nugæ. Nec de paucitate credentium in hoc capite quicquam disputat Christus, nec eius doctrinæ paucitas credentium derogare potuit, qui Ecclesiam nouam non collegit, sed eius per Apostolos colligendæ semina iecit. *Calvinus.* Contendit ergo non omnes in Pastorum vel ouium numero habendos, qui externum in Ecclesia locum usurpant, sed hac demum nota legitimos Pastores à reprobis, genuinas oues ab adulterinis discerni, si ipse vnus omnium scopus sit, principium & finis. Hic impostorem agit Calvinus, & oscitantem lectorem in nallas suas facile pertrahit. De externo in Ecclesia loco nihil hic contendit, nihil disputat Christus. Verum quidem est, legitimos Pastores & genuinas oues Christi, illum vnum pro scopo habere, in illum vnum credere, in illum amando tendere debere. Tales autem Pastores & tales oues profectò externum in Ecclesia locum tenent, & ipsammet constituunt Ecclesiam. De talibus ergo disputat Christus, docens se ostium ouium; sed de externo in Ecclesia loco nihil disputat, nec vel docet, vel vllò verbo insinuat, externum in Ecclesia locum, vel Pastores vel oues usurpare, qui tales nō sunt. Hoc sibi finxit nefarius impostor, vt ab externæ Ecclesiæ vnitrate homines diuellat, & Christum à suo corpore seiungat. Est igitur Christus & Pastoribus & ouibus, vnicus scopus, principium, & finis, sed in externa & visibili per totum orbem Ecclesia. Est Christus caput, sed corporis sui, quod est Ecclesia, *Ephes. 1. Matth 18.* eaque externa aliqua, vt locum habere vox illa semper possit: Dic Ecclesia. In hac impostura tota reliqua fundatur Caluini disputatio, ideòque attentius perpendenda est. *Calvinus.* Hæc (inquit) admonitio cum omnibus seculis utilis fuit, tum hodie præsertim necessaria est. Respondeo: Hæc impostura cum omnibus seculis aduertenda, & diligenter cauenda est, tum hodie præsertim necessatio aduerti & cauendi debet. Nulla est nocentior Ecclesia pestis, quam dum lupi sub Pastorum larua grassantur. *Calvinus.*

Opti

Optima propositio: & idè nocentissima pestis Calvinus fuit, qui Genevæ sub Pastoris larua lupis tot annis grassatus est. Idè vt sub Pastoris larua caueatur lupo, externæ Ecclesiæ adhærendum est, in qua sola veri Pastores sunt à Christo dati, & perpetua ac legitima successione conspicui. *Scimus etiam quàm durum offendiculum sit, quum spurij vel degeneres Israelita se pro Ecclesiæ filiis venditant; & hoc prætextu insultant fidelibus.* Si extra Ecclesiam non possunt esse fideles, meritò & optimo iure Ecclesiæ Catholicæ filij fidelibus Calvinistis insultant: qui se pro Ecclesiæ filiis, quum verè spurij ac degeneres sint, venditare non audent; idèque desertæ Ecclesiæ sibi consciij durum meritò offendiculum, & magnam conscientie carnificinam sentiunt, quando se non Ecclesiæ membra, sed sarmenta præcisa esse, vel ab aliis audiunt, vel nemine loquente ipsimet sentiunt. *Vtrique malo per continuos ferè aratum successus obnoxia fuit Ecclesia, sed hodie rudes & infirmi nihil magis perturbat quàm quum sanctuarium Dei videtur à summis Evangelij hostibus occupari.* Lupi sanè sub larua Pastorum, id est, hæretici magistri & pseudoprophetae, cum sectariis suis, qui se fideles nuncupabant, per omnes aratum successus fuere: sed hodie potissimum maximo numero grassantur. Si huiusmodi interdum aliquo serupo turbantur, quòd vident se ab Ecclesiæ vnitatè recessisse, & nefario schismate à Pastoribus suis sese separasse, ac denique à Christi corpore quòd est Ecclesia, alienos, in maximū salutis discrimen coiectos esse, non idè perturbantur quòd sanctuarium Dei à Evangelij hostibus occupatur; sed idè stimulante conscientia vtuntur, quòd sanctuarium Dei ab Evangelij hostibus occupari non posse ex aliqua adhuc relicta fidei scintilla aduertunt, memores verborū Christi, *Contra Ecclesiam meam porta inferi non praualebunt;* & eius quòd dixit Paulus, *Ecclesiam columnam & firmamentum esse veritatis.* Denique quòd sanctuarium Dei ab Evangelij hostibus occupetur, rem ita aduersam esse, vt implicet contradictionem in adiecto. Aut enim sanctuarium Dei est à quo recesserunt, & ab Evangelij hostibus occupari non potest; aut ab Evangelij hostibus occupatur, & sanctuarium Dei non est. Sed non est mirum si ipsi Ecclesiæ lux, quæ lux mundi est super montem posita, & arcondi non potest, sic in hæreticorum oculos aliquando incidat, & suo fulgore ita percellat, vt quantumlibet improbi turbentur interdum, & animo crucientur, quòd à sanctuarium Dei, ab Ecclesia Christi Catholica, recesserint. Neque enim

Calvinus.

Hæreticorum carnificina de desertæ Ecclesiæ.

Calvinus.

(ait Calvinus) facile in animum inducunt, Christi doctrinam esse, cui tam acriter ab Ecclesie Pastoribus resistitur. Merito id quidem, quando (Apostolo teste) Christus Ecclesie sua Apostolos, Pastores, & Doctores dedit ad consummationem sanctorum, ad corroborationem fidelium, ad adificationem, & collectionem corporis Christi, ut non circumferamur omni vento doctrina. Iustissimus hic & necessarius scrupus est. Aut enim Christi doctrina esse non potest, quam illi contra Ecclesie Pastores tenent, qui à Christo dati sunt ut veram doctrinam perpetuò traderent; aut illi qui sic acriter resistunt, & à quibus sibi metuunt, Ecclesie Pastores non sunt, ut ideò ab illis sibi metuere non sit opus. Sed quia nemo repente fit turpissimus, qui recenter ab Ecclesia recedunt, necdum in hæresi animum obfirmarunt (quos rudes & infirmos Calvinus vocat) hoc acerrimo stimulo pungi & scrupo percelli necesse est.

Videbimus statim quod huic morbo remedium Calvinus adferet. Interea quid adhuc speculetur audiamus. Deinde quia maior pars falsis doctrinis circumducitur per falsos errores, dum singuli alios respiciunt, & expectant, nemo ferè in rectam viam se patitur adduci. Hoc schismaticis ac hæreticis omnibus à Catholica Ecclesia egressis accidere facile crediderim. Tales enim, relicta semel regia & tuta credendi via, omni vento doctrina circumferuntur, modò huic modò illi sectæ se addunt. Nunc hanc nunc illam sententiam tenent. Nunc huic nunc illi Magistro adherent. Denique qui legitimos Pastores semel contemnere didicerunt, non ita facile aliis se subiiciunt. Quod ergo horum malorum remedium? Ergo (inquit Calvinus) nisi lapis & furibus sponte nos exponere liber, ne in larvatis Pastoribus vel ouibus fallamur, imprimis cauendum est. Rectissime. Sed quæ cauendi ratio? Magnificum (inquit) est Ecclesie nomen, & meritò. In ea igitur manendum; & (ut ait Augustinus) eius Ecclesia gremio nos condere sine vlla dubitatione debemus, qua usque ad confessionem generis humani ab Apostolica sede per successiones Episcoporum, frustra hæreticis circumlatrantibus, & partim ipsius plebis iudicio, partim Conciliorum grauitate, partim etià miraculorum maiestate damnatis, culmen autoritatis obtinuit. Cui nolle primas partes dare, vel summa profectò impietatis est, vel precipitis arrogantie. Est igitur in Ecclesia manendum, eaque Catholica & Apostolica, per successiones Episcoporum seriatim continua propagata. Sed (inquit Calvinus) quo plus reuerentia meretur Ecclesia, eò magis sollicitè ad notandum vera vel falsa Ecclesie discrimen

Ephes. 4.

In libro de
utilit. cre-
dendi, cap.
17.

inten

Caluini
mendacium.

Impostura.

Figmentū
ridiculum.

Caluini
mendaciū
triplex.

Aliud mē-
daciū.

intentos nos esse docet. Verum quoque & istud, atque impi-
mis necessarium. *Habent enim & vespa aluearia sua, habent*
Marcionitæ Ecclesias suas, ait Tertullianus. Nunc an istud di-
scrimen notare Calvinus queat, attendamus. *Apertè* (inquit)
hic negat Christus pro Pastoribus habendos, qui tales se iactant,
vel censendos esse in ouibus quicumque externis insignibus glo-
riantur. At vbi, quæso, vel in quibus verbis hoc negat Chri-
stus? Fallit lectorem, mentitur. Deinde si non sunt pro Pasto-
ribus habendi qui tales se iactant, ergo & veri Pastores repu-
diandi sunt. Nam & illi haud dubiè Pastorum nomen, titu-
lum, auctoritatem meritò sibi venditant. Obserua quàm va-
frè loquitur Calvinus. *Non sunt* (inquit) *pro Pastoribus ha-*
bendi qui tales se iactant: id est, qui toto orbe Christiano pro-
talibus habentur. Hoc vnum tacitè vrget, & clam premit: ut
qui in Catholica Ecclesia Pastores habentur, ab omnibus repu-
dientur. Et quia tales Pastorum nomen necessariò sibi ven-
ditant, ait negare Christum tales pro Pastoribus habendos.
Vnde sanè sequeretur. ipsum Calvinum, & alios omnes tan-
Caluinos quàm Lutheranos quàm cuiuscunque sectæ mi-
nistros, hoc eodem nomine reici oportere. Cui enim du-
bium, quin illi omnes & singuli pro Pastoribus se iactent,
Pastorum nomen sibi venditent, veluti Pastores audiri à suis
ouibus velint? Sed impostor, si verè ac propriè loqui vellet,
hoc dicere debuit: Non esse omnes pro Pastoribus habendos
qui tales se iactant. Hæc enim vera est propositio, tametsi à
Christo hoc loco non affirmata. Sed si ita loqueretur, facile
vidit propositum suum huiusmodi verbis nihil iuuari, & le-
ctorem statim intellecturum, generalem illam propositio-
nem nihil probare, sed probandum superesse, qui tandem
veri Pastores censendi forent, ex illis omnibus hoc sibi no-
men venditantibus. Nunc autem quia non veritati, sed im-
posturæ studuit, ita loqui voluit, ut Catholicæ Ecclesiæ Pa-
stotes qui apud vulgus Christianorum tales habentur, & pro-
talibus se meritò venditant, non pro huiusmodi habendos
esse lectori persuadeat, idque quia Christus hoc negat, atque
adeò apertè hoc loco negat. *Apertè* (inquit) *hic negat Chri-*
stus, vbi ter mentitur. Nam nunquam hoc negat Christus
multo minus hoc loco negat, & omnium minimè apertè
negat. Hoc verò quod diximus Caluini propositum in
quentibus suadere contendit. *De Iudaica* (inquit) *Ecclesia*
sermonem habet. Falsum est istud. Christus de nulla Ecclesia
in verbis citatis sermonem habet: sed id vnum ostendit
pet

per parabolam pastoris rustici, se esse & ostium totius ouilis, ut in eum credere debeant qui in ouili seruari volunt (*Ego sum ostium, si quis per me introierit, saluabitur*) & bonum Pastorem: qui autem ante eum venerunt, seu Iudæos illos pseudopphetas intelligas, Iudam, Theodam, qui, quod Christo erat proprium, sibi arrogarunt, seu alios quoscunque humanæ philosophiæ magistros, qui ad summum bonum discipulos suos adducere tentabant, fures fuisse & latrones. De Iudaica autem Ecclesia, de Synagoga non loquitur, quasi quotquot ante Christum Synagogæ præessent, vel in Synagoga docuissent, fures fuerint ac latrones: quo nihil absurdius dici potest. Prorsus igitur falsum ac futile est, de Ecclesia Iudaica Christum hîc loqui. Audiamus tamen adhuc quid ex eo inferre velit. *Nostra* (inquit) *Ecclesiæ in hac parte non dissimilis est ratio.* At hoc non minus falsum & absurdum est. In more quidem est Caluino aliisque hæreticis, Ecclesiam Christianam, Synagogæ Iudaicæ; Catholicæ Ecclesiæ Episcopos ac Pastores, Phariseis & Sacerdotibus qui Christi tempore Synagogæ præerant, accomparare. Sed illa comparatio, quàm absurda, insana, & impia sit, iam aliis in locis huius operis nostri satis luculenter ostendimus, ut nihil hîc vel repetere vel addere opus sit. In his igitur duabus propositionibus, præterquam quòd falsæ sunt & absurdæ, aduertat lector nihil attulisse Caluinum, cur pro Pastoribus haberi non debeant qui vulgò tales habentur.

Iam aliam viam aggreditur. *Spectandus* (inquit) *est consilij Christi finis quem dixi, ne scilicet terreantur vel labascant infirma conscientia, quum Euangelio infestos vel contrarios in Ecclesia: ne à fide propterea resiliant quòd paucos ex vulgo Christianorum in audienda Christi doctrina condiscipulos habeant.* Rursum mentitur, fingendo sibi consilij Christi finem, qui in textu Evangelico non comparet. In more hoc Caluino est, audacter fingere ut callidè decipiat. Hoc ipsum quoque quod *consilium Christi esse* homo audax confingit, consilio Christi vero in Scripturis reuelato, & per Paulum asserto (verbis ad Ephes. 4. ex diametro repugnare, nec fieri posse ut Pastorum loco in Ecclesia regnent qui Euangelio sint infesti & contrarij, in superioribus ostensum est. Sed nec de paucitate credentium aliquid Christus in hoc capite agit. Promissiones à Christo Ecclesiæ suæ factæ multitudinem credentium sonant, & de propaganda toto orbe Euangelij doctrina loquuntur

(vt

Act. 5.

Ad Matt.

cap. 21. &

ad Ioan.

cap. 7.

Caluinus
audacter
fingit, ut
callidè de-
cipiat.

De principi-
pijs fidei
lib. 2.

(vt alibi ex Scripturis ostendimus) non de huiusmodi credentibus, qui ex vulgo Christianorum paucos habeant in doctrina Christi condiscipulos, quales hic suos Calvinus defecit, & quæ propria est Paris nota, Catholica Ecclesia, quæ totum sonat, prorsus contraria Habere paucos condiscipulos ex vulgo Christianorum in audienda Christi doctrina, eit omnino tenere partem Caluini, partem Lutheri, sicuti tenebant olim alij partem Nouati, vt scripsit Cyprianus; & partem Donati, vt scripsit August. Hactenus ergo non nisi sectarium se esse, & veræ Ecclesiæ hostem, veluti suo se forex indicio, Calvinus prodidit.

Videamus adhuc alia eius commenta, quibus nititur à Catholica Ecclesiæ vnitare lectores suos abducere, Euāgelicam hoc loco Scripturam deprauans. Quum (inquit) Ecclesiam Christus faciat similem ouili, in quo Deus omnes suos aggregat, se comparat ostio, quia non alius quàm per ipsum in Ecclesiam pateat ingressus. Hinc sequitur, eos demum probos esse Pastores, qui rectà ad Christum ducunt; eos in Dei ouile verè colligi, & censeantur in eius grege, qui se uni Christo addicunt. Ceterum hoc totum ad doctrinam refertur. Nam quum in Christo absconditi sunt omnes sapientia & scientia thesauri; qui inde nihil desecit, neque viam tenet, neque per ostium ingreditur. Sunt hæc omnia vetissima. Quid ex istis inferet Calvinus? Non (inquit) quisquis monitorem Christum non aspernabitur, facile se ab ea dubitatione expediet (qua tam multos perplexos tenet) quenam sit Ecclesia, & quinam sint Pastorū loco audientia. Quomodo aut qua tandem via? Attende, Lector, an rem tantam dexterè & aptè doceat. Nam (inquit) si nos à Christo abducere tentant qui Pastores vocantur, fugiendi sunt Christi iussa non secus ac lupi vel fures. Istud adhuc non docet quæ sit vera Ecclesia, sed aliqua ex parte docet quæ non sit vera Ecclesia. An non verò longè aliud est scire, hanc urbem non esse Romam, quàm esse Romam? Qui Mediolanum demonstrat, dicens: Hæc non est Roma, an adhuc me docuit, quæ sit vbi sit Roma? Sic Calvinus proposita dubitatione quæ sit vera Ecclesia (qua nulla dubitatio nã fit, & quæ meritò tantum multos, vt ipse fatetur, perplexos tenet) respondet, Hæc non sit vera Ecclesia, quæ à Christo nos abducit. Sed an propterea scire possum vbi vel penes quos sit vera Ecclesia? Iam quid didici ibi non esse veram Ecclesiam, vbi in Christum nõ creditur, ideòque neque apud Mahometem, nec apud paganos quærendam esse Ecclesiam. Sed adhuc nõ audio vbi vel apud

Caluini do-
ctrina de
vera Ec-
clesia in-
uenienda.

quos illa quæri possit. Sic hætenus nihil dicit, nihil docet. Videamus quod sequitur. *Nec cum alio grege ineunda vel colenda societas, quàm qui in pura Evangelij fide conspirant.* Hic aliquid dicere & docere videtur, vt sciam non solum quæ non sit, sed etiam quæ sit vera Ecclesia. Sed hoc aliquid nihil est. Si enim omnes qui Evangelium profitentur, in pura Evangelij fide conspirarent, aut si hoc ipsum, *In pura Evangelij fide conspirare*, res esset per se nota, omnibus clara & perspicua, rectè ex eo intelligerem quæ sit vera Ecclesia, & cum quo grege ineunda ac colenda societas esset. Nunc autem quum Evangelium profiteantur, & in Evangelij pura fide conspirare se dicant, contendant, affirmant, non solum sectæ reliquæ omnes haud secus quàm Calvinica secta, sed imprimis ipsa Catholica Ecclesia, illisque toto orbe Pastores qui vulgo Christianorum præfunt; quis non videt, ambigam, fallacem, incertam, ac nullam hanc notam esse quàm Calvinus designat? illamque dubitationem de vera Ecclesia, quæ tam multos perplexos tenet, necdum esse sublatam, sed auctam potius, & in maiorè creuisse? Multò enim difficilius est quærenti veram Ecclesiam, & veros Pastores, iudicare ac discernere qui tandem in Evangelij pura doctrina conspirent (maximè in tot hodie sectis aded non conspirantibus, vt in qualibet secta ipsi inter se sectarij digladiantur) quàm talem Ecclesiam cognoscere, qualem in Scripturis Christus promissit, nempè toto orbe diffusam, & perpetuò in terris existentem.

Cæterum hanc suam notam & probare Calvinus vult, & non difficilem ostendere. Expendamus an id efficere queat. Probare eam vult à Christi autoritate sanè maxima. *Hæc (inquit) ratione hortatur Christus suos discipulos, vt se ab incredula totius gentis multitudine separent, ne impijs Sacerdotibus regendos se permittant, nec sibi fucum ex vanis & ventosis nominibus fieri sinant.* Vbi aut quibus verbis hoc hortatur? Aduerte perpetuam audaciam hæretici impietatem. Christo affingit quicquid à Christo dici vellet. Sui cerebri commentum pro Dei verbo obtrudit. Et vide quàm artificiosè fingat. *Hortatur (inquit) Christus discipulos suos, vt se ab incredula totius gentis multitudine separent. Tu iam intellige, non dissimiliter à tota Papistarum multitudine, utcumque non vnam sed multas gentes occupet, separari te debere. Hortatur ne impijs sacerdotibus regendos se permittant. Tu iam intellige, nec Ecclesiæ Catholicæ Sacerdotibus ac Episcopis regendum te permitttere. Hortatur ne ex vanis & ventosis nominibus fucum*

Nota Ecclesia Calviniana penitus incerta.

Calvinus Christo affingit quod à Christo dici vellet.

sibi fieri sinant. Tu iam intellige, cauendum tibi ne vlla Pastorum, Episcoporum, Conciliorum vocabula te moueant. Sed tota hæc triplex adhortatio in fumum eumque fœtidum & malè olentem euanescit; quia ad hæc omnia nõ Christus sed Calvinus hortatur: nec Redemptoris nostri sed execrabilis impostoris hæc verba sunt. Deficit igitur probatio, & non nisi turpem infamiã impostoris, impij & mendacis Magistri, ex ea consequutus Calvinus est. Nunc vt notam, quam designauit facilem esse doceat, aduertamus.

Tractans illa Christi verba, *Oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius*: Notanda est (inquit) ratio cur dicant oves sequi: quia scilicet Pastores à lupis discernere nouerunt ipsa voce. Hic est spiritus discretionis quo electi Dei veritatem à falsis hominum figmentis diiudicant. Ergo in Christi ouibus præcedit veri notitia: deinde accedit seruum obsequendi studium, vt non modo intelligant quid verum sit, sed etiam ex cordis affectu recipiant. Hæc est resolutio Calviniana, plane absurda & impia, vt aliis in locis demonstraui. Sed hic par-

De Princip. fid. lib. 5. & contra Vohitarum lib. 3. cap. 15. sect. 17.

Gal. 1. 2. Ioan. 1.

Heb. 3. Luc. 12. 1. Cor. 3.

Heb. 13.

1. Cor. 12.

Rom. 10.

ca. *Oues sequuntur pastorem, quia nouerunt vocem eius*, à communi & recepta fide, quam dudum didicerunt, & quam eius voce agnoscunt. Non enim hic de ouibus in caulis colligendis Christus disputat, sed de iam collectis ouibus & sub Pastore in ouili constitutis. Isti cognoscunt vocem Pastoris à communi doctrina, sicuti non cognoscunt vocem alienorum à doctrina aliena & peregrina. Quando audiunt docentem aliter quàm acceperunt, anathema dicunt. Quando audiunt non afferentem doctrinam illis traditam, nec Aue illi dicunt, sed fugiunt ab eo. Hic est spiritus non discretionis, quo solyalent Pastores & Doctores, qui exercitatos habent sensus in Scripturis, qui sunt prudentes patresfamilias, scientes dare triticum in mensura, qui quum spirituales sint, diligunt cant omnia; sed hic est spiritus obedientiæ, quo Præpositi suis obediunt & subiacent; est spiritus fidei, quo electi doctrinam non ipsi veritatem à falsitate diiudicant, quasi omnes Præposita, omnes Doctores essent, sed obsequenter credant, quod Pastores docent; scientes Christum in Pastoribus suis loqui, & se Christum audire quando Pastores audiunt. Non ergo in Christi ouibus præcedit veri notitia, ac deinde accedit obsequendi studium (vt mentitur Calvinus) sed contra in Christi ouibus præcedit obedientia, vt sic veri notitiam consequantur. Fides enim ex auditu prædicantis Ecclesiæ, (quomodo enim credent sine prædicante?) vt postquam audiendo Ecclesiam

credunt, tum demum veri notitiam consequantur. *Fides enim
precedere debet intellectum* (ait Augustinus) *ut intellectus sit De verb.
fidei primum.* Ita omnia inuenit Calvinus: & quia ad hære- *Domini
sim non fidem; ad sectas non ad vnam veram Catholicam* *serm. 50*
Ecclesiam, lectorem trahit, ideò ea via procedit qua fiunt
hæretici, non qua iuxta ordinem à Christo institutum fiunt
credentes & veri discipuli Christi. Ordo Christi hic est, vt à
Pastoribus accipiatur doctrina, & ex Pastorum iudicio pen-
deant oues. Calvinus contrà ex doctrina vult cognosci à po-
pulo Pastores, vt ex ouium iudicio ac veri notitia quam ex
proprio discretionis spiritu quisque habet, tota Pastorum
authoritas & tota veræ Ecclesiæ notitia dependeat. Sic ab
vnicate Ecclesiæ lectores diuellere hoc loco sategit.

16. *Et fiet vnum ouile, & vnus Pastor.*

Veniente in mundum Christo, duo erant ouilia gregis
Dominici: vnum speciale & notissimum, Synagoga Iu-
daica; speciale, quia de venturo Messia expressam fidem ha-
bebat, præcepta quoque ceremonialia & iudicialia à Deo tra-
dita, & eloquia Dei illi concredita; notissimum, propter reli-
gionis amplitudinem & perfectionem, vnde *notus in Iudæa Psal. 76.*
Deus, & in Israel magnum nomen eius, & propter accepta Dei
beneficia peculium Dei (non enim fecit taliter omni nationi, & Psal. 147.
iudicia sua non manifestauit eis,) alterum Ecclesia Gentium
toto orbe dispersa, quæ propter raritatem & paucitatem ouiu-
lis, *mulier sterilis & deserta* in Scripturis vocatur: vbi tamen *Esaï. 54.*
aliqui erant ad ouile Dei pertinentes, vt Ierhro Madianita,
Iob cum tota familia sua, Sibyllæ, & huiusmodi, qui in vnus
Dei fide & in mandatorum moralium obseruatione cum Sy-
nagoga conueniebant, sed ad externum cultum quod atti-
net, iuxta legem naturæ certis & indefinitis sacrificiis (vt
patet in Iob) Deo seruiebant. Qua de re vide latè disputan-
tem August. Nunc autem dicit Christus quòd hæc duo *De Ciuit.
Dei lib.
18. cap. 47.*
ouilia vnum fient ouile; quod postea aliis verbis Euāgelista *& de præd.
dixit, Christum moriturum non solum pro gente Iudaica, sed vt sanct. c. 9.*
dixit, *Christum moriturum non solum pro gente Iudaica, sed vt sanct. c. 9.*
filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum: & Paulus *Ioan. 11.*
significauit dicens de Christo: *Qui fecit vtraque vnum, vt Ephes. 2.*
*duos condat in semetipso in vnum nouum hominem, euangeli-
zans pacem ijs qui longè fuerunt, & ijs qui propè.* Addit porro
Christus non solum fore vnū ouile, sed & fore vnum Pasto-
rem, id est, non solum vnā vniuersalē Catholicā Ecclesiam, *Vnus su-
premus
Pastor in
Ecclesia.*

Rom. 2.

in qua non erit *distinctio Iudaei & Graeci*, non solum vnum populum, vnā fidem, vnicā religionem, eadē Sacramenta, vnum sacrificium (hæc enim constituunt vnum ouile) sed etiam vnum caput religionis, & vnicum supremum gubernatorem, visibilem & præsentem, qui visibilem & militantem Ecclesiam regat. Sicut enim de ouili visibili & militante Christus hîc loquitur; sic & de vno Pastore seu capite visibili ac militante perpetuò futuro, non de se ad Patrem redituro ac in cælis triumphante loqui necessario intelligendus est. Hæc de causa post resurrectionem suam, quo tempore hoc ouile colligi debuit per Apostolorum prædicationem in vniuerso mundo, eodem tempore vnum pastorem

Ioan. 21.

omnibus præfecit, dicens Petro singulariter, *Pasce oves meas*. Sic in alia Scriptura, vbi hæc vnus ouilis collectio manifestè

Ezech. 37.

prædicatur his verbis, *Assumam filios Israel de medio nationum ad quas abierunt, & congregabo eos vndique, & adducam eos ad humum suam, & faciam eos in gentem vnā in terris montibus Israel* (quæ verba Theodoretus his Christi verbis, quæ nunc tractamus, eruditè & verè applicat, nam & alioquin decem tribus cum aliis duabus nunquam iterum sub vno Rege coaluerunt) addit quoque Propheta, *Et Rex vnus erit omnibus imperans*. Hic est vnus Pastor visibilis ac supremus, non ipse Deus, qui manente diuisione Synagoga & Ecclesie Gentium, vnus semper vtrique imperabat, quatenus vnus Dei fidem & mandata vtrumque ouile obseruabat. Sic huius contextus litera bene & diligenter perpensa, non secus vniuersæ totius Ecclesie caput visibile quàm vnum corpus visibile efficaciter probat.

Atqui non id admittit Calvinus. *Obserua* (inquit) *modum quo grex Dei colligitur. Nempe quum vnus est omnium Pastor, & vox eius auditur. Quæ verba significant, vbi subest vni Christo Ecclesia, eius imperio paret, doctrinæq; auscultat, tunc de vniuersitate compositum eius esse statum. Sed non esse hunc totum & plenum verborum Christi sensum, præcedentia monstrant. Agit Christus de vno Pastore qui vnum ouile regat, sicut antea duo ouilia varios habebant Pastores; Synagoga vnum certum summum Pontificem (quæ in hoc quoque Ecclesiam Gentium excellebat) Ecclesia Gentium toto orbe dispersa varios & incertos fidei magistros. Denique visibilis Ecclesie tam Iudæorum quàm Gentium in vnum visibile ouile colligendæ vnum fore visibilem Pastorem docet. Ezechiel Propheta de eodem vno super totum ouile visibilem Pastorem*

Pastore prædixit. Christus vnum huiusmodi Petrum constituit. Tum de eo quod futurum est Christus loquitur, *Fiet vnum ouile, & fiet vnus Pastor.* At ante Christum incarnatum Christus, vt Deus, fuit caput totius Ecclesiæ, & vtrumque ouile habuit semper vnum Pastorem Deum, in quem vtrumque credebatur, & cuius mandatis vtrumque obtemperabat. Tandem Christus est vnus Pastor omnium, voxque eius auditur, quatenus per visibiles Pastores Ecclesiæ suæ datos pascit, & in illis auditur. *Qui vos audit, me audit. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Pascite oues meas.* Nunc Caluinus, cum cæteris hæreticis, Christi vocem audire volunt non per eos loquentem per quos loqui & se audiri voluit, sed in scripto verbo prout illi volunt intellecto loquentem: hoc est, ita loquentem sicut illi eum loqui volunt. Quum enim non nisi in scripto verbo loquentem Christum audiunt, hoc autem scriptum verbum ita illis sonabit sicut ipsimet pro suo quisque cerebro variè, differenter, ac repugnanter exponunt, sequitur vt non Christum sed seipsos audiant; & sub prætextu audiendi vnum Christum, Ecclesiæ vocem artificiosè reiiciant, per quam solam Christus loquitur, quæ sola verbum scriptum & totam vocem sponsi sui optimè nouit atque intelligit. Tunc igitur ouilis Dominici status ritè erit cõpositus, quando vni quidem Christo subest Ecclesia, id est, populus credentium, sed per eos in Ecclesia loquenti quos posuit Spiritus S. regere Ecclesiã suam, eiusque sic loquentis imperio parer, doctrinæque auscultat: non quando reiecta voce vnus supremi Pastoris & aliorum in Ecclesia Pastorum vni Christo in verbo scripto loquenti subest, parer, & auscultat. Sic enim non Christo obeditur, sed variis opinionum idolis, quæ ex verbo scripto quisque sibi hæreticus fabricat. Ex vno illo verbo, *Hoc est corpus meum*, ferè centum idola horum temporum hæretici sibi sinxerunt: nec ibi subesse Christo volunt, aut vocem eius audire, sed in mille formas verba eius torquere, lacerare, dilaniare, & quiduis potius credere, quam quod vox illa Christi disertissimè sonat. Imò ne Christi verbis supersticiosè affixi simus, omnibus modis contendit impostor Calvinus, vt suprâ accepimus. Eadem & hîc vsus impostura, ad vnus Christi vocem specioso & fallaci prætextu lectorem pellicit. Quo blandimento hypocritico vsus, quasi nihil sanctius dici posset, ita mox contra nos inuehitur. *Si quid tale apud se nobis Papista obtendant, fruantur quantum opere superbiunt Ecclesiæ titulo. Si verò illic silet Christus,*

Luc. 10.
Matth 16.
Ioan. 21.

Hæretici
seipsos audiunt.

Ad Marc.
cap. 26.

Schisma-
tis Calui-
niani de-
fensio rati-
ficatur.

pedibus calcatur eius maiestas, ludibrio habentur sacra eius instituta, quid aliud est eorum unitas quam diabolica conspiratio, quae omni dissipatione peior est ac magis execranda? Proinde meminerimus semper à capite sumendum esse exordium. Haec in genere declamatio facile totidem verbis in Calvinum ac suos retorquetur. Si quid tale Calvinistae obtenderent, si loquentem per Ecclesiae vocem Christum agnoscerent, non iniuria vni Christo se subesse, eiusque vocem se audire profiterentur. Si verò illic silet Christus, auditur Calvinus, auditur Bucerus, Lutherus, & alij quos tacere oportuit ab Christi corpore percipios; si pedibus conculcatur Christi maiestas, eiusque sacratissima verba indignissimum in modum lacerantur, torquentur, eculco subiiciuntur; si ludibrio habentur sacra eius instituta, imprimis venerabilis Eucharistia ad prophanam cenam redacta; quid aliud est tota haec Caluini hypocritica professio, vni Christo subesse Ecclesiam, eius unius vocem audiendam, ei vni parendum & auscultandum, quam hominum rebellium nefaria conspiratio, qui sub praetextu obedientiae vni Regi praestandae, locales suos magistratus è gradu deiicitur & eorum excusso iugo, in eundem se locum intrudunt, vociferantes se Regis causam agere, se vni Regi parere. Proinde meminerimus sic à capite sumendum exordium, vt nec in ciuilibus Regi subordinati duces sua autoritate excidant, nec in sacris Pastores à Christo capite instituti legitimi sua potestate priuentur: sed tunc demum siue Regi in ciuilibus, siue Christo capiti in tota sacra doctrina, sacrisque eius institutis nos vni subesse, parere, auscultare, quando tum ducibus à Rege missis tum Pastoribus, Doctoribus, & vni maxime Petro à Christo ad pascendam & regendam Ecclesiam suam datis, subesse non recusamus, quando eorum vocem audimus, illis paremus & auscultamus.

Ecclesia
vox & au-
thoritas
necessaria.

Subiungit adhuc aliquid de veteris testamenti Prophetis vt figmentum suum probabile efficiat. Vnde & Propheta (Ieremias) quum Ecclesia instaurationem describit, semper Dauidem Regem adiungunt Deo: ac si dicerent, neque Ecclesiam esse vbi non regnat Deus, neque extare regnum Dei, nisi vbi Pastori honos Christo defertur. Quod Prophetae semper Dauidem Regem adiungunt Deo, id contra Calvinum luculenter probat, in causa religionis semper esse Ecclesiam adiungendam Christo, quia neque auditur Christus nisi per Ecclesiam, neque extare regnum Christi potest nisi vbi illis honos defertur, quos ille in honore esse voluit, nisi vbi illi audiuntur

quos ille audiri iussit, nisi ubi illis obeditur, quibus ille obedire suos voluit. Calvinus artificiosè totum aut inuertit aut obscurat. Inuertit dicens, *non esse Ecclesiam ubi non regnat Deus*, quum contrà dici debeat, non regnare Deum ubi non est Ecclesia, in qua & per quam, quo ad doctrinam magisterium, Deus regnat. Per Ecclesiam quippe Deus cognoscitur, & Christus eius, & quicquid ad fidem pertinet: non autem per Deum immediatè & per se loquentem cognoscitur Ecclesia, aut aliquid aliud de fide. Non cognoscitur, inquam, ordinatio cognoscendi modo, quem Christus instituit. Rursum obscurat veritatem Calvinus, dicens, *non extare regnum Dei nisi ubi Pastoris honos Christo defertur*. Obscurat, inquam, veritatem, quia totum non dicit. Vt enim regnum Dei extet, non satis est Pastoris honorem Christo deferri, tamen Princeps Pastorum sit, imò quia princeps Pastorum est, & alios Ecclesiae suae Pastores dedit, idque ut *regant Ecclesiam Christi sanguine acquisitam, quibus etià obedire & subiacere oportet*, debet præterea & aliis quoque Pastoribus honor deferri, quod qui facere detrectat, Christo iniuriam irrogat, dicenti, *Qui vos spernit, me spernit*. Quod autem de Prophetis Ecclesiam instaurantibus, quibus se ac suos similes esse Calvinus vult, iterum hoc loco suggerit Calvinus, in alio loco explicatum & refutatum dedimus. Manet ergo sana ac firma Christi sententia, *Vnum fore ouile, & unum Pastorem*, propter vnum primarium in pascendo vicarium, qui pariter cum aliis à Christo datis Pastoribus vnum istud ouile perpetuò pascat ac regat.

18. 26.

Heb. 13.

Luc. 10.

Suprà ad

Ioan. cap.

7. ver. 48.

26. *Vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis.*

Horum verborum intelligentia quam tradidit S. August. *tract. 48. in hunc locum, videlicet, idcirco hos Iudaeos non credidisse, quia de numero electorum non erant, nisi dexterè accommodetur, erroris causam dare, & hæresi Calvinianæ patrocinari videbitur.* Docet enim Calvinus solos electos fidei donum accipere, & reprobos nunquam credere, ac nec posse credere, non solùm quia efficaciter non vocantur, sed quia nec vocantur à Deo. Sic vniuersalem vocationem negat. *Si (inquit) diceret Scriptura Euangelium malignè & peruersè cõ-* *Institut. lib. 3. c. 2. num. 10.*
temni, quia audire pertinaciter multi recusant, valeret fortè hic color de vniuersali vocatione. Negat ergo Calvinus causam contempti Euangelij esse hominum pertinaciam credere

nolentium, & causam esse vult, quia Deus eos non vocat, sed
 solos electos. Hanc suam sententiam ex his Christi verbis eo-
 dem loco confirmat. Cæterum quum passim Scripturæ de-
 monstrant innumeros vocari à Deo qui non conuertuntur
 (quod multis exemplis ipse Caluinus alibi demonstrat lib.
 eodem cap. 24. num. 13.) nec minus constet multos efficaciter
 à Deo vocari, conuerti, & credere, qui tamen electi non fue-
 runt, sed à gratia postea exciderunt (quam vnã ob causam
 ad perseverantiam tot hortantur Scripturæ, nec credentibus
 simpliciter, sed perseverantibus in fide vitam æternam promittunt)
 neque vniuersalis vocatio propter discretionem spe-
 cialis gratiæ neganda est, nec ipsa specialis gratia vocationis
 efficacis ad solos electos restringenda est. Vnde etiam con-
 stat, causam adæquatam, plenam, & propriã, cur Iudæi Chri-
 sto non crediderint, hanc esse non posse, quia de electis Chri-
 sti ouibus non erant, sed propriam causam fuisse, quia vocem
 Christi audire noluerunt. Sic enim Christus probat illos non
 fuisse de ouibus suis, quia oues (inquit) mea vocem meam
 audiunt, pulsanti mihi aperiunt, præuenienti gratiæ meæ obse-
 quantur, hoc vos non facitis. Sic non esse vos oues meas ipsa
 vestra incredulitate ostenditis. Est ergo Christi demonst-
 ratio à posteriori, siue ab effectu. Ab ipsa videlicet eorum incre-
 dulitate iam per experientiam diuturna & notabili, non ab
 ipsa reprobatione, probat eos non esse de ouibus suis. Sic ab-
 D Ioannes. *In hoc cognoscimus Spiritum veritatis & spiritum
 erroris: quod ille audit nos, hic non audit.* Hæc igitur Christi
 verba nec ad omnes non credentes diriguntur (quali hæc
 consequentia esset semper firma, Isti non credunt, ergo sunt
 reprobi, poterunt quippe adhuc postea credere, sicut Saul
 Christo incredulus, ad eoque credentiam persecutor, postea
 tamen credidit) sed ad solos obstinatos Iudæos eorumque
 similes dirigitur, nec quamlibet incredulitatem notant, sed
 singularem, & cum magna ac diuturna pertinacia con-
 stantem. Et sic post longam & infructuosam prædicationem po-
 terit non improbabiler de incredulis dici, Isti non credunt
 quia non sunt de ouibus Christi: id est, ostendunt sua pertina-
 ciã incredulitate quia non sunt de numero ouium Christi. Tu-
 les enim audiunt vocem Christi, & obsequuntur Ecclesiæ
 centi, quam qui audit, Christum audit.

Illud quoque in hac sententia tenendum est, Christum non
 excludere à numero ouium suarum nisi eos qui sua propria
 culpa & malitia oues Christi esse nolunt. Quod ipse Caluinus
 hic

Reprobatio
 nō est pro-
 pria, causa
 cur quidā
 non credūt.

3. Ioan. 4.

hoc loco sibiipfi in loco citato contrarius dissimulare non potuit. Ait enim *causam incredulitatis non residere in Deo, quia homines non nisi voluntaria malitia gratiam reijciunt*. Sic illa consequentia reiicienda est, Ille non credit, quia non est prædestinatus: & vera consequentia hæc est, Ille non credit, quia non vult credere, sed Dei gratiam voluntaria malitia reiecit. In his igitur verbis, *Quia non estis de ouibus meis*, intelligendum necessitati, quia vestra culpa & proprio demerito non estis de ouibus meis. Hoc supra aliis verbis apertius expressit: *Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis*, id est, Dei voluntatem non facitis, sed diaboli, vnde prius dixerat: *Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere*. Vtrobique docet Christus ideo Iudæos non credidisse, quia homines impij & pertinaces erant, ex patre diabolo non ex Deo, ideoque non ex ouibus eius sed ex hædis & diaboli grege. Hic est horum verborum germanus, plenus, & orthodoxus intellectus.

Cap. 8:

28. *Ego vitam æternam do eis: & non peribunt in æternum: & non rapiet eas quisquam de manu mea.*

Colligit ex hoc loco Calvinus, semel Christo per fidem incorporatos, à salute excidere non posse. *Incomparabilis* (inquit) *fructus hic fidei est, quod certos ac securos esse nos iubet Christus, quæ fide in suum ouile sumus aggregati, & paulò post: insignis locus, quo docemur non minus certam esse electorum salutem, quàm inuicta est Dei potentia*. Inter has duas Calvinus propositiones magnum discrimen est. Posterior quippe propositio vera omnino est, & illa ipsa quam Christus hic docet, *de ouibus suis, id est, de electis suis loquens, quæ audiunt vocem eius, & ille cognoscit eas, ipse quoque sequitur eum*. Tales oues, tales electos, nemo rapiet de manu Christi. Quia nimirum perpetuus eorum custos, adiutor ac defensor Christus est. *Is- storum enim anima in manu Dei sunt, & non tanget illos tormē- tum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace*. Habet quidem diabolus varias nocendi artes, habet & mundus: ab vna quidem parte tyrannos armatos, præfectos, iudices, tribunalia, carceres, catenas, virgas, secures, eculeos, exilia, mortes (quæ omnia & singula tormenta experti sunt hodie Sancti in persecutione Anglicana) & quicquid præterea constantibus animis terrorem solet immittere. Habet ab altera parte voluptates, honores, dignitates, & quicquid animos

Cõtra certitudinem gratia ex sola fide.

Sap. 3.

Esai. 38.
In Propht.
Moralo

Rom. II.

De doct.
Christ. lib.
3. cap. 6.

Caluinus
Paulo cō-
tradicit.

quamlibet incorruptos solet corrumpere. De qua mundi corruptela ait quædam Scriptura: *Ecce in pace amaritudo mea amarissima: quod alibi latius exposuimus. Sed contra hæc omnia, & alia quæcunque electorum saluti insidiantia, stat *avis fortissima, nomen Domini, & quod Christus hîc dicit, Nemo rapiet eas de manu mea.* Itaque posterior Caluini propositio verissima est, & præsentî Euangelio conformis. Sed verò prior Caluini propositio nec cum Christi hoc loco verbis, nec cum tota Euangelica doctrina aliquid commune habet. Nec Christus hîc docet, nec vlla Scriptura affirmat, fidei hunc fructum esse, quod semel Christo per fidem aggregati certis securi esse iubeantur. Imò vna illa Scriptura Apostolica manifestè contrarium docet, qua Paulus Gentiles credentes alloquens dicit: *Tu fide stas: noli altum sapere, sed time.* Si timere debet qui fide stat, certè cum illa sua fide, qua stat, securus certus esse non potest. Quid enim securitati magis repugnat quàm timor? Sed quare timere debet? Audiamus Apostolum. *Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat.* id est, Si Deus populo Iudaico, qui semel sterit, & propter carnalem propagationem de semine credentis Abraham, quædamque fidei principia, & eloquia Dei apud illos deposita, in propinqua potentia ad firmiter standum, Christoque venienti credendum erat (vt sapienter disserit August.) tamen propter incredulitatem non pepercit, vide ne & tibi, vt cuique iam insertus in oliuam es per fidem, & socius radicis ac pinguedinis factus, id est, omnis diuinæ gratiæ particeps quæ Christo per fidem incorporatis dari solet, propter tuam quoque incredulitatem, si in eam incideris, Deus quoque non parcat. Si enim illi propter incredulitatem fracti sunt, tu, qui iam fide stas, noli altum sapere, noli tibi hoc nomine placere, noli aliis iacentibus insultare, sed time, id est, iterum atque iterum cave, ne & tu excidas à fide, ac propter incredulitatem frangaris. Vide ergo (ait Paulus hanc causam studiosissimè persequens) bonitatem & seueritatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt, seueritatem, in te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate: alioquin & tu excideris. Quid clarius, quid disertius contra Caluini hoc loco paradoxum, omniumque hodie hæreticorum communem cum eo in hac parte dementiam, dici potest disputari potuit? Dicit Caluinus: *Qui fide in Christi ouile aggregatus est, certū ac securū esse iubet Christus.* Dicit Paulus: *Qui fide stat, (quod plus est, quàm fide aggregatū esse) timeat ne & ille excidatur.* An Paulus Christo cōtrarius est? An fide*

lius non est Calvinum mentiri, quàm Paulum Christo contrarium esse?

Atqui Christus dicit de ouibus suis : *Nemo rapiet eas de manu mea.* Dicit hoc quidem Christus, sed de illis ouibus suis quæ per electionem & prædestinationem æternam tales sunt : non de omnibus Christi ouibus qui ad tempus creantur, & in tempore tentationis recedunt, qui fide stant, & adhuc à fide excidere possunt. Sunt oues Christi, veri credentes, veri coram Deo iusti, & iustificati, & sanctificati, qui postea desinunt esse tales. Non credit quidem hoc Calvinus, & quia certitudinem gratiæ & salutis, quæ ex fide talis sit, ponere vult, talis autem certitudo constare nobis in hac vita non potest, nisi ex fide semel accepta constet (fides enim Calvinica & firma persuasio diuinæ benivolentiæ ita concipi potest, vt de ea concepta constare videatur) vult omnino hanc fidem semel acceptam excidere non posse, sed ex ea eiusque beneficio certos ac securos nos esse debere. Sed contradicit illi Apostolus, qui iubet timere; & hoc ipsum timere, ne tu excidaris; & propter hoc ipsum timere, quia fidem deserere aut abicere quilibet potest. Ait enim : *Si permanseris in bonitate.* Ex quo verbo duo sequuntur. Primum quòd bonus erat cui loquitur, deinde quòd ab ea bonitate excidere potuit. Neque enim permanet in bonitate nisi qui prius bonus fuit: neque dici alicui nisi admodum ridiculè potest, *Si permanseris*, qui cadere omnino non potest. An dici iam Sanctis in cælo regnantibus nisi admodum ridiculè potest, Videte in vobis bonitatem Dei, si permanseritis in bonitate, alioquin & vos excidemini? Calvinus enim & tota secta Calviniana tantam in illis, qui semel fidem acceperunt, salutis certitudinem ponunt, vt de ea accepta nunquam excidere queant, non magis sanè quàm beati in cælo de accepta beatitudine. Voluit enim hanc certitudinem de fide esse. Fidei verò tanta certitudo est, vt non solùm falsum illi non subsit, sed nec subesse possit; non solùm non fallat, sed nec fallere queat: ideòque de quo ex fide certi sumus, tam certi & securi de eo sumus, quàm de sua beatitudine beati in cælo. Hoc suum insanum paradoxum Calvinus, quod in Institutione sua longa disputatione stabilire conatur (quam olim ex parte refutauimus) ex his Christi verbis confirmare voluit : *Oues meas nemo rapiet de manu mea*; quæ verba de solis electis intelligenda sunt, non de quibuscunque & omnibus Christi ouibus: inter quas multæ sunt quæ ex propria incredulitate, excidentibus à prima fide

Verborum
Christi
applicatio.
Matth. 28.

De iusti-
ficat. lib. 8.
cap. 24. &
seqq.

in qua stabant, rapi se à diabolo passæ sunt, vt iam ex Apostolo ostendimus.

Oues electæ unde constare possunt. *Matt. 24.*

1. Cor. 10. Philip. 4.

Hebr. 4.

2. Petr. 1.

Matt. 22.

Qui autem oves electæ sint, qui nō sint, non ex fide semel accepta iudicari debere, sed ex fidei perseverantia constare oportere, tum Apostolus in verbis citatis, tum Christus aperte docuit, dicens: *Qui perseverauerit usque in finem, hic saluus erit.* Hæc autem perseverantia vsque ad cursum consummatum omnes later, tam electos quàm reprobos. Propter hoc dicitur. *Qui se existimat stare, videat ne cadat.* Propter hoc ait etiam ipse electis Apostolus. *Cum timore & tremore salutem vestram operamini.* Quis enim dubitat, quin inter Philipenses, ad quos scribit, aliqui electi fuerint? Propter hoc etiam ad Hebræos idem ait Apostolus. *Timeamus ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius, existimetur aliquis ex nobis deesse.* Hortatur ne quum Iudæi per incredulitatem perierint in deserto, nec in terram promissionis introire potuerint, vt nos quoque timeamus & solliciti simus (quod Calviniana securitati ex diametro contrarium est) ne relicta, id est, neglecta & obliuioni tradita vitæ cælestis promissione, existimetur aliquis deesse, id est, ita se gerat vt videatur deficere aut defecturus in via. Hanc enim ob causam dixit B. Petrus eodem Spiritu quo Paulus: *Cui præsto non sunt hæc,* id est, qui cum fide & cognitione Christi varias illas virtutes non habet quas ibi enumerauerat, *cæcus est, & manu tentans,* id est, verè adhuc Christum nescit, per incerta & vāga seu mundi seu carnis desideria ambulans, *obliuionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum,* id est, accepti in baptismo beneficii, & hereditatis cælestis, in quam ibi adoptatus fuit, penitus oblitus. *Quapropter, fratres, magis satagite,* id est, in hoc imprimis & diligenter incumbite, *vt per bona opera, fidei & vocationi vestræ adiuncta, certam vestram vocationem & electionem faciatis,* id est, vobis ipsis & aliis quali certum & firmum appareat, vos à Deo ad fidem vocatos, & ad gloriam electos esse. Nam & inter multos verè vocatos pauci electi, & ipsa aliquando vocatio non nisi ficta & hypocritica fuit. Sed bonorum operum studium fidei adiunctum vtrique certitudinem adfert: studium, inquam, perseveranter adhibitum, ut alia scripturæ docent. De qua perseverantia quum nemo adhuc in cursu suo certus ac securus esse possit, impiè affirmat hæretici, & hoc loco Calvinus, *solius fidei hunc fructum esse, vt illa nos certos ac securos reddat.*

Subiungit paulò post, non tam contra Catholicos hodie quàm

quàm contra doctrinam Apostolicam iam prolatam, & ait: *Hinc etiam colligimus, quàm insana sit Papiſtarum fiducia, quæ in liberum arbitrium, in virtutem propriam, & operum merita recumbit.* Vocat nefarius impostor liberum arbitrium, & virtutem propriam, quæ nec liberi arbitrij solius nec virtutis propria opera, sed liberi arbitrij diuina gratia adiuti, & virtutis non humanæ, sed diuinæ opera sunt. Talia bona opera, & tallum operum merita ponunt Catholici. Nec tamen sic ponunt, ut in illa recumbant, quod iterum impostor mendax affirmat, sed ut iuxta D. Petrum per bona opera certam suam vocationem & electionem faciant. Non confidunt in meritis Catholici, sed in Domino cõfidunt, qui operatur in illis & velle & operari pro bona ipsius voluntate, sanctoque beneplacito. Inianam illam fiduciam qua in solam fidem recubit Caluinus, & quam ex hoc Euangelio, veluti ex dulci flore venenũ, haurire voluit, Scripturæ a nobis citatæ luculenter refutarũt.

Impostor
mendax &
duplex.

2. Petr. 1.º

Philip. 2.º

Imò si rectè aduertimus, in hoc quoque Euangelio Christus illam refutat. Ait enim de ouibus suis. *Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me.* Audire Christum hoc loco est ei credere & obedire. Alioqui audiebant illi externo auditu, qui oues eius non erant. Has oues cognoscat Christus, id est, amat & gratos habet. Istæ quoque oues sequuntur Christum: id est, mandatis eius obediunt. *Qui enim sequitur me* (ait alibi Christus) *non ambulat in tenebris*, id est, non facit opera tenebrarum, quæ sunt opera diaboli principis tenebrarũ. Aliud enim est, esse in tenebris, quod illorum est qui Deum ignorat, & fide cæca caret: aliud ambulare in tenebris, quod operatione significat malam & impiam. *Qui enim male agit, odit lucem; amat tenebras, & ambulat in tenebris.* Qui autem oues Christi sunt, & sequuntur illum, tanquam filij lucis ambulant in dilectione: fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate. Abiiciunt opera tenebrarum, & induunt arma lucis, sicut in die honestè ambulantes. Oues igitur Christi & sequentes illũ optimè sciunt, non ex sola fide certos & securos de salute se esse posse, sed totius vitæ puritatem præterea etiam amplectendam, ut si cor eorum eos non reprehenderit, habeant fiduciam apud Deum.

Ioan. 8.º

Ioan. 3.º

Ephes. 5.º

Rom. 14.º

1. Ioan. 3.º

Non satis habent fide fuisse aggregatos ad Christum, ut securi sint de salute, sed ad tantam fiduciam concipiendam, se qui se Christum debere, opera tenebrarum fugere, cor irreprehensibile habere, ambulare in iustificationibus Domini sine querela, optimè norunt. Neque ita tamen certos & securos de fide,

Luc. 2.º

Hebr. 3.

fide, sed fiduciam bona spe plenam concipere se posse et Scripturis didicerunt. *Domus Christi sumus nos* (ait Paulus) id est, ad Christi ouile pertinemus, si fiduciam & gloriam spei usque ad finem firmam retineamus. Sed hæc fiducia & gloria spei in quo fundetur, paulò post aperit dicēs: *Participes Christi effecti sumus, si tamen initium substantia eius usque ad finem firmum retineamus.* Neque verò hæc eò tantum dicta sunt, ut tanquam boni filij Deum patrem non offendamus, nosque non ingratos acceptis beneficiis demonstremus, per quã fiduciam elabi conatur Calvinus; sed præterea, ne Deum patrem offendentes à salute promissa vel etiã dari cœpta excidamus. Quod his verbis D. Petrus docet, *Si Patrem invocatis Deum, qui sine acceptione personarum iudicat secundum uniuscuiusque opus, in timore incolatus vestri tempore conuersamini.* Docet Deum Patrem non secus filios castigare quàm seruos, & à prima vocatione relapsos sine acceptione personarum iudicare, ideòque cum timore diuini iudicij in hac persequutione nostra viuendum esse. Hæc omnia fiduciam Caluinianam, quam ex hoc Euangelio stabilire voluit, penitus subuertunt.

Inspir. lib.
3. cap. 2.
num. 26.
2. Petr. 1.

Certitudi-
nis Calui-
niana in-
ficta.
Cap. 4.
sect. 20.

Et videre quàm hæc Calviniana doctrina scelerata & insipia est. Theodorus Beza, Caluini Genevæ successor, in sua de dei confessione, quam vocat, ita scribit: *Affirmo eum qui semel vota sua vita senserit certum veræ fidei testimonium, percurum esse debere de ea non modò permanente, sed etiam permanens ad finem usque, tum quoque quum ea tempora interierint, quibus abesse penitus veræ fidei testimonium videatur.* Hæc ille. Veræ fidei testimonium vocat, bona opera sanctificationis nostræ per Spiritus sancti effectus. Hoc testimonium penitus abesse censet, quando in horrenda peccata incidunt cœti, sicut David adulterium atque homicidium perpetrasset. Petrus Christum negans, quos pro exemplo in medium adducit, & ait illos, *quum sic fœdissimè lapsi essent, incubuisse anchoræ illi testimonio quod Spiritus sanctus testabatur ipsorum spiritui: eos nimirum quamvis fœdissimè lapsos, tamen in numero filiorum Dei censerit, ac proinde remissa esse illis peccata.* Hæc ille ibidem. Hæc est ergo fides & fiducia Calviniana, certus & securus sis te ouem esse Christi, & ex numero electorum, quos nemo rapiet de manu eius, satis esse, si semel tota vita veræ fidei testimonium, videlicet bonum aliquod opus & sanctificationis effectum in teipso sentias; tunc enim vera fides, quæ sola iustificaris, ad finem usque permanens

Beza do-
ctrina exc-
rabiliter
insipia.

nebit, etiam tūm quando fœdissimè lapsus fueris. Adhuc enim testabitur tuo spiritui Spiritus sanctus, quia semel hoc testatus est, te esse filium Dei, & proinde remissa tibi esse peccata. An vlla esse potest magis epicurea, magis impia, & athea sententia quàm hæc est? Si enim vel semel in tota vita cum recta in Christum fide, eiusque erga te beneficia ac promissiones suaviter recolens, aliquod opus bonum ac sanctum præstiteris, putà semel orationem Dominicam deuotè recitaueris, aut vnā pauperi eleemosynam propter amorem Christi erogaueris, omnia tibi salua ac tuta sunt, nisi salua esse possunt. Tamen cum Dauide adulteres, aut cum Petro Christum neges, aut cum Beza Candidam simul & Audebertulum in tuo sinu foueas, certus es de salute, certus es de remissis tibi peccatis, certus es te esse filium Dei, & hoc Spiritus sanctus tuo spiritui testatur. Te adulterum Spiritus sanctus filium Dei esse dicit. Te Christum negantem Spiritus sanctus filium Dei esse dicit. Nec gemitus Davidis, nec lacrymæ Petri necessaria tibi sunt. Semel fuisti filius Dei per fidem & Spiritum sanctificantem. Dubitare non debes, quia huiusmodi semper permanes, etiam fœdissimè lapsus. Hoc certè iam nō mysterium iniquitatis est, sed voces illius sunt qui hoc mysterium operatur, qui *homo peccati & filius perditionis* ab Apostolo vocatur, voces Antichristi sunt. Quid enim ille homo peccati ad peccati regnum stabiliendum apertius & accommodatius adferre poterit, quàm hæc doctrina adfert? Quid filius ille perditionis ad perdendas animas efficacius proferet, quàm quod iste Calvinista protulit?

Bellis tamen vt sibi videtur similibus doctrinæ suæ turpitudinem fucare, & imprudentis lectoris oculos perstringere conatur. *Qui colligunt* (inquit) *falsam esse fidem nostram, quia* *vbi supra.* *certo tempore eius effectus non apparent, perinde argumentantur, ac si quis colligeret nullum esse verum ignem, ubicunque nulla flamma collucet; vel hyeme non viuere arbores, quoniam nec folia, nec fructus edunt.* Atqui non hîc agitur de effectibus fidei aliquando non apparentibus, sed de effectibus veræ fidei in sensu Bezæ, id est, fidei cum vitæ sanctitate coniunctæ planè contrariis, eamque penitus tollentibus. Ignis ardere potest sine flamma, sed non ardet extinctus. Arbor in hyeme viuit sine foliis & fructu, sed non viuere si stirpitis euulsa iaceret. Adulter, homicida, abnegans fidem, dum hos actus exercet, Spiritum S. in se penitus extinxit. *Neque enim* *Sapient. 1.* *habitat in corpore subdito peccatis; est arbor radicitus euulsa,* quia

2. Cor. 13.

quia charitatem non habens, quæ radix salutis est, apud Deum nihil est, dicente Apostolo: *Si charitatem non habueris, nihil sum.* Deinde non de momentaneo bonorū operum defectu aut etiam in graue crimen prolapsu hīc agitur, sed de perpetua (vnico tantūm per totam vitam excepto pietatis actū) flagitiosæ vitæ impuritate. Cum illa enim stare salutē possit ac certò stare Beza vult.

Alia adhibet similia non minus inepta, vel insana potius. Nam post illa scēdissima verba primo loco à me citata subiungit. *Neque enim infans recens natus idcirco non est prorsus anima rationis particeps, quòd nullum eius usum, experitur: neque ebrium hominem dicimus ratione & intelligentia spoliatum, etiamsi neque mens neque pes in eo officium suum neque vitalis omnis facultas eum deseruit, qui est ad tempus mortuo quàm viuo similior.* Hæc ille, quasi de eo fideli agitur, qui ab opere bono interdum cessaret, nullum in eternum men perpetrans: in quem tamen nec ista similia per omnia quadrarent, quòd latius hīc explicare extra propositum est. Atqui Beza suum electum fidelem qui semel tantūm in vita veræ fidei testimonium in se senserit, nec vt infantem in usu rationis fingit, nec vt hominem ebriū ponit, qui ad tempus nescit quid faciat, nec vt aliquem qui apoplexia tactus mortuo similior quàm viuo ad tempus appareat, deseri (nec enim in tota vita tanto stupore suos electos afficere re volet) sed in suo fideli & electo ponit scēdissimos lapsos quales Dauid & Petrus perpetrarunt, qui bene vigiles sumus compotes ea commiserunt, & quales tota vita homines inlertati committunt, nec veluti ebrii, nec veluti infantes, nec veluti mortui, sed ad actiones impias, quas proferunt, vigilantissimi, astuti, seduli, viuaces. Nec in eis ad tempus, sed per totam vitam (vnico excepto pietatis actū) persistere possunt.

Caluinista
quales filij
Dei.

Nempe volunt Calvinistæ electi Dei, quum eos rapere viderent, rari, sacrilegia, rapinas committere videmus, quum secum inebriari, occidere, mentiri, fallere, omnem denique suam Deum impietatem, siue in homines iniustitiam, exercentur nimis, vt toto illo tempore eos pro filiis Dei iustis & sanctis coram Deo nihilominus habeamus; ea verò quæ perpetuantur quasi somno cuidam, & apoplexiæ qua correpti interea tribuamus. Lepidi homines dum opera diaboli faciunt, filij Dei esse volunt. Vnum adhuc simile profert Beza quod in mulandum non est. *Sciatis (inquit) isti qui hanc doctrinam oppugnant, quasi aditum patefaciunt ad peccandi licentiam.*

non aliter id colligere, quàm si dicerent homines instrui ad abstinendum à cibo & potu, vel ad otium institui, quum certum esse ac prefixum vita nostra terminum affirmamus, qui præteriri non poterit. At verò quàm ista collectio alteri sic dissimilis, statim apparebit. Qui dicit certum esse cuique vitæ suæ terminum à Deo præstitutum, non docet eum à cibo & potu abstinere, quia media illa nota & necessaria, quum hoc dicit, non tollit. Imò quia terminus cuique talis vita est, nec sine cibo & potu transigi vita potest, certum & indubitatum est, eum, qui vitæ terminum præscripsit, pariter facturum ut vsque ad illum terminum alimentum victuro non deficiat. Sic dicunt sanè Catholici, omnes saluandos, ad ipsam salutem ab ipso Deo infallibiliter prædestinari. Sed dum hoc dicunt, pariter docent huius diuinæ prædestinationis effectum non solum vitam æternam, sed ipsa quoque media esse quibus ad eam peruenitur: nempe fidem, charitatem, aliâque pietatis opera, sine quibus vita æterna adultis, & operandi tempus habentibus, non datur. Docent quoque impios in impietate finaliter perseuerantes de numero huiusmodi prædestinatorum esse non posse. Et ad hanc quidem sanam & orthodoxam doctrinam similitudo à Beza allata optimè quadrat: neque ad peccandi licentiam illa aditum patefacit, sed totius pietatis ac sanctitatis necessitatem in omnibus prædestinatis ponit. At verò Beza

Epicurea Beze doctrina ad oculum demonstratur.

doctrina à simili proposito longissimè abest: & ut in eadem materia maneamus, hæc eius recta & genuina similitudo est. Quemadmodum qui alicui diceret; Charissime, vitæ tuæ terminus à Deo præscriptus est, qui præteriri non poterit; quare siue cibo & potu continuo utaris, siue non utaris (modò semel in vita illis usus fueris) ad illum vitæ terminum certissimè peruenies; iste haud dubiè eum ab abstinentia cibi & potus reuocasse, & interitus corporis, qui inde necessario sequeretur, causa fuisse, merito iudicaretur: sic omnino Theodorus Beza & tota schola Calviniana, quæ sic Christianum alloquitur; Dilecte frater, si vel semel in tota vita tua sculeris te vita gratiæ vivere, & veræ fidei testimonium habere, opera videlicet bona, & sanctificationis tuæ fructus, certus sis & securus te illam fidem perpetuò habituram vsque ad finem vitæ, ideòque saluandum, utcunque illius fidei fructus & testimonia per reliquam vitam non appareant; per hanc impiam doctrinam ad peccandi licentiam aditum patefaciunt, & electorum suorum peccata nihil illis ad salutem obesse, quia vel statim remittuntur, vel non nisi quasi dor-

mientes illa perpetrarunt, impiè docent: ideoque illis, qui hanc eorum doctrinam amplectuntur, æternæ perditionis causam dedisse meritò censendi sunt.

Et ad hoc quidem certissimum æternæ perditionis præcipitium Calviniana ac Bezana præsumptio necessario trahitur. Cuius tamen apertam temeritatem, ipsius Caluini alia disputatio manifestam facit. Disputans ille contra fiduciam specialis auxiliij diuini in his qui castitatem vouent (quos ideo ait temere vouere, quia de dono illo certi & securi esse non possunt) sic scribit. *Non est quòd causentur se non nisi gratia Dei fretos votum hoc nuncupare. Quum enim Deus non omnibus dare pronuntiet, (hoc enim ex eo consequi putat quòd Christus dixit, Non omnes capiunt verbum hoc) fiduciam specialis doni concipere nostrum non est.* Atqui eodem modo multòque verius contra hanc certitudinem peculiaris electionis, quam statuit Calvinus, nos arguimus. Non est quòd causetur Calvinus, Beza, aut alius quiuis illorù pessimo sermone deprauatus, se non nisi diuinæ beneuolentiæ promissionibus fretos, *indubitata salutis expectationem præsumere* (sunt verba Caluini) & hanc electionis suæ particularis certitudinem audacter sibi vendicare, vt Beza loquitur. Quum enim discretè dixerit Christus, *non omnes vocatos esse electos, nec omnes ingredi angustam portam qua ducit ad vitam*, imò contra paucos tales esse; hanc indubitata salutis expectationem præsumere, aut hanc particularis electionis fiduciam animò concipere, nec concipere tantùm, sed & firmissimè sibi persuadere, profectò multo minus nostrum est. Hæc, vt dicitur Caluini disputatio certitudinem hanc, quam ponit, manifestè subuertit.

Est tamen longè alia ratio in concipiendo fiduciam doni castitatis, quàm in præsumendo donum electionis particularis. Ratio enim cur omnes non capiunt donum castitatis, ex bona parte in nobis ipsis est, quia nolumus hoc donum habere; non adimus Dominum precibus vt illud nobis largiatur; non alia media adhibemus, quibus illud vel impetrari vel conseruari potest; vt ad illa Christi verba alibi contra Calvinum disputauimus. Ratio cur non omnes electi sint, in solo Deo est, qui pro suo beneplacito elegit quos ipse voluit aut constitutionem mundi, nec in nostra potestate villo modo est, vt de numero electorum simus si ex eo numero in diuina electione non sumus, tamen vt inter electos eius deputemur, & cum electis ab eo coronemur, nostrum omnino sit omnem operam

Caluiniana certitudo ex ipso Caluino refutatur. Institut. lib. 2. c. 13. num. 17.

Institut. lib. 2. c. 2. num. 15. Matth. 20. & 7.

Castitatis donum non vanè præsumitur.

operam legitimè certando dare, & nostrā electionem per bona
 opera certam facere, certam dico non Deo, sed nobis: quia
 certum ex diuinis Scripturis est, eos qui malè agunt, regnum
 Dei non possidere, & nisi qui legitimè certauerit, neminem coro-
 nari. Quæ tamen tota certitudo nostra, spei est, nõ fidei. Glo-
 riamur in spe gloriæ filiorum Dei: quæ gloriatio tunc firma &
 certa est, quando id quod sequitur in nobis locum habet. Non
 solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus. Si enim com-
 patimur, & cõglorificabimur. Sed nullas cõditiones admittunt
 hæretici. Certi & securi esse volunt. Non est illis satis ancho-
 ram spei firmam tenere, quam Deus proposuit timentibus
 eum. Nouos sibi certitudinis fidei funes fabricauerunt: sed qui-
 bus suffocantur, non sustentantur; & qui laqueus ad ruinam
 sint, non solatia ad salutem. Diuinæ electionis certitudinem
 & nullam esse in hac vita, & optimis ex causis nullam esse de-
 bere, sapienter docet his verbis S. Augustinus. *Quis ex multi-
 tudine fidelium, quamdiu in hac mortalitate uiuitur, in nume-
 ro predestinatorum se esse presumat? quia id occultari opus est
 in hoc loco, ubi sic cauenda est elatio, ut etiam per Satana an-
 gelum, ne extolleretur, tantus colaphizaretur Apostolus. Hinc in hac vi-
 ta nulla.*
 & Apostolis dicebatur, Si manseritis in me, dicente illo qui vi-
 dit illos sciebat esse mansuros. Et per Prophetam, Si volueritis
 & audieritis me, cum sciret ipse in quibus operaretur & velle.
 Et similia multa dicuntur propter huius utilitatem secreti, ne
 forè qui extollatur, sed omnes etiã qui bene currunt timeant,
 dum occultum est quò perueniant. Propter huius ergo utilita-
 tem secreti credendum est, quosdam de filiis perditionis, non ac-
 cepto dono perseverandi usque ad finem, in fide que per dile-
 ctionem operatur, incipere viuere, & aliquandiu fideliter ac-
 iuste viuere, & postea cadere, neque de hac vita priusquam hoc
 eis contingat, auferri. Quorum si nemini cõtigisset, tam diu ha-
 berent homines istum saluberrimum timorem, quò vitium ela-
 tionis opprimitur, donec ad Christi gratiam, qua piè uiuitur,
 peruenirent: deinceps iam securi nunquam se ab illa casuros.
 Quæ presumptio in isto tentationum loco non expedit, ubi tan-
 ta est infirmitas, ut superbiam possit generare securitas. Hæc
 Augustinus. Quæ omnia contra Calvinianam præsumptio-
 nem plurimum valent. Tamen enim Calviniana securitas
 superbiam non generat, de qua Augustinus loquitur, nempe
 de vitæ puritate & sanctitate, quam Calvinus non requirit,
 tamen aliam superbiam generat multo deteriorem, nempe
 qua præsumit homo totus impius se esse filium Dei propter

solam fiduciam diuinæ benevolentiae. Si enim ad elationis vitium opprimendum necessarius est perpetuus timor, & peculiaris electionis ignoratio; quanto magis ad tam impiam præsumptionem opprimendam idem necessarium erit! Si quos certò constabat Christo electos esse, eosdem ad perseverantiã fidei & charitatis hortatur Christus, (hoc est enim *manere in Christo*) quanto magis quos ex nulla revelatione constat electos esse, seipso perpetuò hortari, & sollicitè contendere debent, ut maneat in Christo, non fide tantum & fiducia, sed charitate, & faciendo voluntatem eius! Sed contra hanc execrandam securitatem & certitudinem electionis particularis quam ex hoc Evangelio stabilire Calvinus voluit, propter illa Christi verba, *Nemo rapiet oves meas de manu mea*, quum alia innumera utiliter dici & adferri possent, his paucis contentus ero: tum quia hæc pauca præsentis instituto sufficiunt, tum quia de hoc argumento latius alibi disputauimus.

In opere de
Iustificat.
lib. 2.

30. Ego & Pater vnum sumus.

Ariana
hæresis re-
suscitanda
fenestram
Calvinus
aperuit.

Ioã. 10. 38.

Quum hæc verba tum ex ipsa contextus consequentiã, tum ex doctissimorum & vetustissimorum Patrum expositionibus, unitatē substantiæ & existentiæ diuinæ in Christo cum Deo Patre luculenter doceant; impius Calvinus & rem ipsam hoc loco negat, & veteres Patres discretè reprehendit. Sic enim in hunc locum scribit. *Abusi sunt hoc loco veteres, ut probarent Christum esse Patri consubstantialem. Neque enim Christus de unitate substantiæ disputat, sed de consensu quem cum Patre habet: quicquid scilicet geritur à Christo, Patris virtute confirmatum iri.* Sic iterum quum Iudæi propter hæc Christi verba melius intellecta quàm intelligere voluit Calvinus, dicerent eum blasphemare, quia cum homo esset, faceret seipsum Deum, Christus eorum intelligentiam non corrigeret aut reprehenderet, sed comprobaret & confirmaret dicens, *Si mihi nõ vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis & credatis quia Pater in me est, & ego in Patre* (ad quæ verba statim quærebant eum apprehendere, quasi iterum repetentem se Patri æqualē esse) hæc rursus verba luculentissima in fauorem Arianae hæresis, iterum depravat Calvinus dicens. *Idem repetit Christus quod supra alijs verba dixerat: Ego & Pater vnum sumus. Pater (inquit) in me est, hoc est, diuina virtus se in me profert: Et ego in Patre sum, hoc est,*

est, nihil ago nisi auspicijs Dei: ita ut mutua sit inter me & Patrem coniunctio. Neque enim hic de essentia unitate sermo habetur, sed de manifestatione diuina potentia in Christi persona, unde constabat diuinitus missum esse. Hæc ibi. Eodem adhuc modo, eademque impietate, eadē Christi verba in postremo ante passionē sermone studiose repetita, ut discipuli eum id crederent esse quod erat, Deum verum Deo Patri æqualem, deprauat iterum Calvinus. Dicenti enim Philippo, *Domine, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis*, respondit ei Iesus: *Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum. Non credis quod ego in Patre & Pater in me est? & rursum: Non creditis quia ego in Patre, & Pater in me est? Alioquin propter ipsa opera credite.* Hæc verba (ait Calvinus) non ad diuinam Christi essentiam refero, sed ad modum reuelationis. Nec simpliciter disputat Christus quid sit in se, sed qualis debeat agnosci à nobis. Virtutis potius quàm essentia elogium est. Hæc ille ibi. Luculentissima diuinæ Scripturæ verba, quibus Christus verus Deus, & Patri, quoad substantiam, æqualis probatur, & contra impios Arianos à doctissimis Patribus probari semper solet, homo procax & superbus, vel ut Ariana hæresi fenestram aperiret nouam, vel ut præter ac supra veteres eruditissimos ac sanctissimos Patres aliquid singulariter sapere videretur, penitus deprauat.

Ioan. 14.

Et primùm quidem ex ipso contextu, de unitate substantiæ, & non voluntatis, Christum dixisse, *Ego & Pater unum sumus*, ipsa causa dicendi manifestè docet. Quùm enim electos vocasset *oues suas*, & se eis vitam æternam dare affirmasset, addens quoque quod nemo raperet eas de manu eius, quia hæc omnia diuinæ solius potestatis essent, ideòque Iudæis hæc à Christo nimis arroganter dicta videri possent, duplici argumento potestatem suam confirmat. Primùm, quia ut homo à Deo Patre summam potestatem ipsamque diuinitatem naturæ suæ humanæ hypostaticè coniunctam accepit, *Pater meus*, inquit, *quod dedit mihi, maius omnibus est: & nemo potest rapere de manu Patris: vbi intelligitur conclusio, Ergo nec de mea.* Alterum argumentum est, quia ipsemet Deus quoque est, & eiusdem cum Deo naturæ ac potestatis: propter quod dicit, *Ego & Pater unum sumus*. Sic hunc locum tractat D. Basil. lib. 1. contra Eunomium. Eodem modo interpretatur Ambrosius lib. 3. cap. 18. de Spiritu S. & de fide lib. 1. cap. 1. Chrysostomus quoque homil. 60. in Ioannem, vbi notat optimè inferri. *Si unus sunt*

Arianismus Calvinus refutatur.

potentia & virtutis, esse etiam unius & eiusdem substantia. Quare hunc imprimis locum opposuerunt Patres Arianis, ut Filium Patri nec *ὁμοούσιον*, nec *ὁυπόουσιον*, sed *ὁμοούσιον*: id est, nec similis tantum naturæ (ut olim Eanomius) nec simul habentem essentiam, quasi radicalem ac primitiuam à seipso, ut hodie Calvinus) sed consubstantialem, siue eiusdem planè substantiæ cum Patre, id est, à Patre, non à seipso, quia Dei filius est. Sic Athanasius serm. 4. contra Arianos, & aliis multis in locis, & Hieronymus ad Esa. cap. 6. Glossa autè Caluini, quod de consensu voluntatis, non de vnitæte essentiæ Christus illa verba dixit, ipsissima fuit Arianorum euasio, ut refert S. Augustinus, eamque refellit contra Maximianum Arianorum Episcopum lib. 2. ca. 12. & lib. 3. cap. 12. Hæc sanè ob causam noui hodie Arianis in Transilvania & Polonia, in publica disputatione cum ipsis Lucheranis & Calvinistis habita, circa huius loci sententiam Caluinum iudicem appellarunt, & ab ipso Caluino Arianam se accepisse doctrinam professi sunt. Quæ in Transilvania sicuti ex Catholicis sunt Lucherani, ex Lucheranis Calvinistæ, sic ex Calvinistis sunt noui Arianis: & sicur Calvinistæ multa à Luthero se accepisse ostendunt, propter quæ deserto Luthero sua singularia dogmata ipse Zwinglius ac Calvinus orbi obtulerunt; sic Ariani multa se tam à Luthero quàm à Caluino accepisse profitentur, propter quæ desertis utrisque Arianis esse malunt quàm Catholicis Christianis. Inter cætera autem hic vnus locus & alia à me citata tanto studio à Caluino deprauata, hanc audacibus & impijs hominibus occasionem deiere. Quo nomine rectè & merito Calvinistas accusat primarius quidam Lucheranus, Iacobus Andreas Smidelinus, Tubingensis Academiae, ut seipsum scribit, Doctor & Cancellarius. *Minimè* (inquit) *mirandum est, ex Calvinianis in Polonia, Transilvania, & Hungaria, quæ in locis, quamplurimos ad Arianismum, quosdam etiam ad Mahometismum accessisse, quorum impietati hæc Calviniana doctrina viam parat.* Hæc ille, citatis quibusdam Caluini in Christum blasphemis, & diuinæ Scripturæ deprauationibus. Vix enim apud Ioannem (qui diuinitatem Christi maxime astruebat, propter ipsum Cerinthum qui eam negabat) vnus locus est qui Christum esse Deum doceat, quem suo fomento Calvinus non corrumpat. Præter loca superius citata pauca adhuc adiciam. Ad illa Christi verba, *Pater dignetur Filium, & omnia demonstrat ei quæ ipse facit*, Patres reprehendunt, qui ex his verbis Christi diuinitatem astruunt. Dicitur enim

Caluini
glossa A-
rianorum
euasio.

Vide An-
tonii Pos-
seuini de
atheismis
heretico-
rum.

In Præfat.
refutat.
blasphemæ
Apolog.
Danæi,
an. 1583.

Ioan. 5

enim Pater demonstrare Filio omnia quæ facit, quia cognitionem quam habet Filius, Pater dat. Communicat enim Pater Filio scientiam cum essentia, & hoc est demonstrare: sicut Filium discere à Patre, seu videre facientem Patrem, est accipere cognitionem à Patre sicut & naturam. Sic hæc verba exponunt doctissimi Patres, Cyril. Alexand. & S. August. in suis ad hunc locum commentariis. Sed hic bonus Calvinus, magis Arianis fauens quàm doctissimis Patribus deferens, ait. *Quàm dura sit & coacta veterum expositio, nemo non videt.* Quod autem illic adfert, ita durum & coactum est, ut Christi disputationem, qui se hic Deo æqualem ostendere voluit, prorsus inanem faciat. Simili arrogantia & impietate vitur in illis Christi verbis: *Hunc enim Pater signavit Deus.* Causam illi reddit Christus non solum cur filius hominis cibum vitæ æternæ dare possit, sed etiam cur caro ista secundum quam erat filius hominis, eibus possit esse vitæ æternæ: quod verumque in præcedentibus dixerat. Nempe quia *hunc Pater signavit Deus*: id est, huic homini Pater velut sigillo diuinitatem impressit & vniuit. Sic hunc locum exponunt S. Augustinus, S. Hilarius, & S. Cyrillus Alexandrius, omnes hæreticorum sui temporis antagonistæ fortissimi, & Scripturarum interpretes diligentissimi. Sed horum sententiam in fauorem Arianorum rursus taxat Calvinus. *Perperam hunc locum veteres ad diuinam Christi essentiam torserunt, quasi signatus dicitur, quia character est & expressa imago Patris.* Hæc est rursus hominis arrogantia qua Patres taxat, & impietas qua Catholicos contra Arianos exarmat, & fortissima diuinarum Scripturarum tela è manibus eripit. Sed non est hic impietatis eius finis aut arrogantia modus. Quum illa Christi verba, *Non possum ego à meipso facere quicquam*, studiosè admodum exponant SS. Patres, ut diuinæ eius naturæ nihil præiudicent, ideòque tam secundum diuinam naturam, quàm secundum humanam illa intelligi posse doceant; secundum diuinam quidem, quia sicut essentiam sic omnem operationem à Patre accepit, cuius filius naturalis est, (in quem modum Ambrosius, Augustinus, Chrysostomus, & Cyrillus hæc verba interpretantur,) secundum humanam verò, quia iuxta illam à Deo totum accepit quod habuit, sicut & nos, ut idem Cyrillus & D. Hieron. lib. 2. aduersus Pelagianos accipi posse iudicant, totam hanc SS. Patrum diligentiam & iudicium Calvinus pro more suo flocci faciens, magisque Arianis patrocinari, quàm doctissimis Ecclesiæ luminibus subscribere

Cyrl. lib.
2. cap. 137.
in Ioan.

August.
tract. 21.
in Ioan.

Ioan. 6.

August.
tract. 25.
in Ioan.
Hilar. lib.
8. de Tri-
nitate.

Cyrl. lib.
3. cap. 29.
in Ioan.
Ioan. 5.

Serm. 20.
in Psalm.
118.

Tract. 22.
in Ioannē.

Homil. 38.
in Ioan.

Lib. 2. cap.
1. 16. in
Ioan.

volens, ad eundem locum ita garrit. *Superuacuum foret hic subtiliter disputare, à seipso an aliunde possit filius Dei, quod ad aeternam eius diuinitatem spectat. Neque enim talibus argutiis nos occupare voluit. Proinde nulla erat causa cur se tam anxie torquerent veteres in repellenda Arii calumnia.* Hæc idcirco homo impius facit, vt suam peculiarem & nouam aeternam

Caluini propria hæresis circa filiū Dei.

*In Dialo-
gis contra
174. hære-
ses Caluini*

Ioan. 14.

in filiū Dei, qua vult filium Dei à seipso Deum esse, non à Patre, aliquo modo stabiliat. Quam eius nefariam hæresim, vt & alias permultas, circa Beatiss. Trinitatis ac Christi diuinitatis mysteria, ex ipsius Caluini scriptis diligenter collegit, doctèque refutauit, Franciscus Feuardenius Gallus, vt de fide Catholica præclare meritis.

Vnum adhuc exemplum adiciam, quo Caluini impietas luculentior apparet. Celebris est ille sermo quo Christus dixit, *Pater maior me est*, nec in ore Arianorum aliquid frequentius. Illi enim (ait ad hæc verba Caluinus) vt Christum potentiam refert, quasi ideo hæresis damnati essent, quod filium Dei à Patre, & ex Patre esse, ac ratione originis secundam diuinis personam dicerent, quod reuera Caluinus negat, vt modò dictum est; quum potius idè hæretici fuerint, quia Christum esse Deum omnino negabant, & creaturam esse, quamuis non sicut cæteras creaturas, impie assererent, quæciebant minorem esse Patre. Patres orthodoxi, vt tali calumniansam præciderent, dicebant hæc verba debere ad humanam naturam referri. Atqui vt impie (nempe in sensu Caluini iam explicato) hoc testimonio abusi sunt Ariani, ita nec recta consentanea fuit Patrum solutio. Hic enim neque de humana Christi natura, neque de aeterna eius diuinitate sermo habetur. Hæc ille impius: quasi Christus hoc loco disertissime de sua exaltatione non sit loquutus. *Vado* (inquit) *ad Patrem,*

Orat. 2. quia Pater maior me est, id est, vado exaltandus & glorificandus, deposita iam exinanitione ac humilitate mea, completa dispensatione quam suscepi. Patres tamen diligentissime hæc verba expendunt ac trutinant, & vel ratione originis Patrem se vt Deo maiorem vocasse Christum exponunt (vt aliquando Athanasius, Basilus, Nazianzenus, Hilarius, Origenes) vel ratione humanitatis, quod clarum ac perspicuum est, vt idem Hilarius lib. 9 & D. Augustinus tract. 78 & Leo Magnus sermone 3. de Pentec. idem quoque Athanasius in disputat. contra Arianos in Conc. Nicæno, & coram Probo Iudice, demum Cyrillus in Ioan. lib. 10. cap. 9. Neutrum tamen ab-

mittit Calvinus, magis eligens Arianorum causam in medio relinquere, quasi necdum satis refutatam, quam grauissimorum Patrum iudiciis sese accommodare. Minus nunc miretur quisquam si in dogmatibus hodie controuersis tam procaciter Calvinus cum suis vniuersæ Antiquitatis testimonia ac iudicium reiiciat, postquam in eo dogmate quod nobiscum amplecti videri vult, Patrum tamen expositiones penitus negligit atque contemnit. Sic nempe nouis Arianis latissimam fenestram aperire Calvinus voluit. Idem in Iudæorum gratiã quam diligenter præstiterit, ex multis diuinæ Scripturæ testimoniis insigniter è Caluino deprauatis luculenter ostendit Aegidius Hunnius in Academia Vitebergensi Professor.

In libello
Caluinus
Iudaizans
an. 1593.

IN IOANNIS CAP. XI.

Infremuit spiritu, & turbauit semetipsum.

DOCTE aperte hic locus, docentque doctissimi Patres, turbationem hanc, quam Christus hic ostendit, non fuisse in eo, sicut in nobis frequenter est, inuoluntariam, sed liberam, liberèque pro tempore & loco à seipso certa deliberatione assumptam. Dicit enim textus: *turbauit seipsum*. Non dicit, turbatus est. Sic instante passione, *cœpit contristari & mœstus esse*: id est, quando uoluit, & ante ullam iniectam necessitatem, liberè suos affectus ad tristitiam & dolorem voluntarium, proposito sibi imminente passionis obiecto, excitauit. Quare D. Hieronymus ad illum locum. *Aliud est contristari, aliud incipere contristari: quia propassio in Domino erat, passio humana non erat*. Sic D. Augustinus in hunc ipsum locum. *Turbaris tu nolens, turbatus est Christus quia uoluit: Esuriuit Iesus, sed quia uoluit: Dormiuit, sed quia uoluit: Contristatus est, sed quia uoluit. Mortuus est, sed quia uoluit. In illius potestate erat, sic uel sic affici uel non affici. Anima & caro Christi cum uerbo Dei una persona est, unus Christus est. Ac per hoc ubi summa potestas est, ibi secundum voluntatis nutum tractatur infirmitas: hoc est, turbauit semetipsum. Hæc Augustinus. Et adhuc alio in loco. *Ipsè Dominus Iesus in forma serui agere uitam dignatus humanam, sed nullum habens omnino peccatum, affectiones humanas adhibuit, ubi adhibendas esse iudicauit. Neque enim in quo uerum erat hominis corpus, & uerus hominis animus, falsus erat humanus affectus. Cùm**

Christus
humanos
affectus
liberè susce-
pit.

Matt. 26.

In Com. ad
cap. 26.

Matth.
Tract. 49.
in Ioan.

De Ciuit.
Dei li. 14.
cap. 9.

ergo eius in Euangelio ista referuntur, quod supra duritiam cordis Iudeorum cum ira contristatus sit, quod dixerit, Gaudeo propter vos ut credatis, quod Lazarum suscitaturus etiam lacrymas fuderit, quod concipiuerit cum discipulis suis manducare pascha, quod propinquante passione tristis fuerit, non solum utique referuntur. Verum ille hos motus certa dispositionis gratia, ita, cum voluit, suscepit animo humano, ut, cum voluit, factus est homo. Et paulo post. Habemus nos humanas istas affectiones ex humana conditionis infirmitate. Non autem ita Dominus Iesus, cuius est infirmitas fuit ex potestate, id est, ex libera illarum assumptione quoties voluit, sicut ex libera naturae nostrae assumptione factus est homo quando voluit. In hac quoque sententia scribit D. Gregorius. Non sicut nos qui partimines sumus, irruente saepe tentatione concutimur, ita Redemptoris nostri animae tentationis est necessitate turbata. Quod si quando turbatus spiritu infremuisse dicitur, ipse tamen humanus disponebat, quantum ipse humanus turbaretur. Deum cum Augustino, ubi summa potestas erat, ibi secundum naturam voluntatis tractari infirmitatem: ut videlicet affectionem in Christo tamen si humanae & verae essent, non tamen inordinatae & prorsus per modum naturae sicut in nobis frequentes, sed semper liberae & ex certa ac deliberata dispositione fierent.

Totam hanc SS. Patrum doctrinam, verbis huius Evangelij, Turbauit semetipsum, conformem vellicat & impugnat Calvinus. Absurdum (inquit) quibusdam videtur, si Christum dicamus tanquam unum aliquem ex hominum numero fuisse humanis passionibus subiectum. Nec aliter existimant vel dolere se vel gaudere esse, nisi quia affectus istos, quoties visum est, humana quadam dispensatione in se recepit. In hanc sententiam Augustinus ab Euangelista dictum putat quod turbauerit se, quum alios rapiat sui affectus. Sensus ergo esse putat, quod Christus alioqui sedatus, & ab omni passione immunis, fremens & dolorem vltro accersuerit. Haec ille. Haec plane Augustini, haec Hieronymi, haec Gregorij, haec aliorum Patrum & omnium Theologorum de Christo sententia est, ipso Christo digna. Quid ad haec Calvinus? Atqui (inquit) meo iudicio magis consentanea erit scriptura haec simplicitas, si dicamus, Iesum Deum, quum carnem nostram induit, sponte etiam humanos affectus induisse, ut nihil à fratribus, excepto peccato, differat. Atqui hoc & Augustinus docuit, alique Patres docuerunt. Sed humanos affectus non eodem modo induit, quomodo eos aut habemus aut excitemus. Habet eosdem affectus

Moral. in
Iob lib. 3.
cap. 1.

Caluini
proprium
iudicium
contra Pa-
tres.

sed liberos, & cum plena deliberatione, liberáque dispositione elicitos, quos nos frequenter planè inuoluntarios patimur magis quàm exercemus: ideóque in nobis passiones sunt vitiosæ (vt loco postèrius citato docet Augustinus) in Christo non sunt passiones inuoluntariæ, sed affectiones liberæ, sicuti Christi gloriæ & puritati conueniebat. Imò (ait Calvinus) hoc modo nihil derogatur Christi gloriæ, quum voluntaria tantum dicitur fuisse submissio, qua factum est vt in anima affectibus nobis similis esset. Ceterum postquam ab initio se submisit, non purandum est ab illis vacuum fuisse aut immunem. Idem Patres docent, quòd humanæ infirmitatis affectibus ab initio conceptionis suæ voluntariè se submisit, sed non inordinatis aut inuoluntariis, verum quos liberè exerceret, nõ quos contra voluntatem pateretur, vt nos illos patimur. Quia, vt sapièter dixit doctissimus Augustinus, *Vbi summa potestas erat, ibi secundum nutiũ voluntatis tractari infirmitas debuit.* Hunc liberum in Christo voluntatis nutum, & hos liberos affectus negat contra Patres procaciter Calvinus, sed vno verbo non refutat; satis habens suam singularem & arrogantem opinionem, quam simplicitatis vocabulo vestit, abique vilo argumento aut ratione opponere. Quare quod in sequentibus addit Calvinus, *passiones in Christo vitiosas non fuisse sicut nostra sunt, eò quòd neque intemperanter ferebantur & ultra modũ, neque absque iusta & legitima causa in illo oriebantur,* hoc totum nec Patrum sententiam refutat de libera affectuum nostrorum susceptione Christo propria, neque Christi puritatem & gloriam satis defendunt. Vitiosæ quippe passiones sunt, non solùm quæ modum excedunt, & sine iusta causa exercentur; sed etiam quæ inuitis nobis erumpunt, quæ sæpe, quum volumus, deficiunt: quæ tota vitiositas originalis peccati corruptio est: à qua quum Christus profus immunis fuerit, non potest puritati eius congruere, huiusmodi passionibus subiectum fuisse. Ita Calvinus absque vlla ratione, causa, argumento, solùm vt singulariter sapere videatur, doctissimorum Patrum consentienti iudicio arroganter & perulenter contradicit: ac sententiam sustinet, non solùm Christi gloria indignam, sed & eius puritati repugnantem.

Sed quid ad Scripturam præsentem huius Euangelij respondet, quæ dicit: *Turbauit semetipsum,* vnde colligit Augustinus quòd liberè & voluntariè hanc turbationem in se admisit? Ad hanc Scripturam hoc solùm respondet. *Turbauit qui*

Passiones vitiosæ quot modis sunt.

Scriptura quidem seipsum Christus, & vehementer commotus fuit, sed
verba elu- ut se contineret sub Patris voluntate. Hoc quidem verum
dit Calu- est, sed hoc nihil contra S. Augustini & aliorum Patrum
in. positionem facit: hoc etiam non explicat, cur dixerit Euan-
 gelista, *Turbavit seipsum*, non autem dixerit, turbatus fuit.

Caluini
arrogantia
& imper-
sia.

Nam ut homines boni ac prudentes omnes tamen turbentur interdum ex improviso, & inuoluntarie, per motus obrepitios vitiosos, frequenter tamen sub Dei voluntate continent, & motus illos ad pietatis & rationis nutum referunt. Nec tamen de huiusmodi dici possit, *Turbauerunt seipsum*. Petulans ergo iste & audax hæreticus nec Scripturarum sensum à Patribus vult discere, nec quod Patres docent potest refutare. Ita & doctissimos Patres arroganter contemnit, & diuinas Scripturas legitime non exponit. Hæc eius temeritas & arrogantia & inscitia (quam in aliis locis quam plurimis etiam circa dogmata non controuersa exercet, nouaque interpretationes indefinenter affectat) obseruatione digna est ut à tali impostore quam diligentissime sibi omnes cæcæ verasque & orthodoxas Sanctorum Patrum expositiones, propter eius singulare iudicium, nulla ratione, nullo argumento communitum, nequaquam reiiciant.

44. *Dixit eis Iesus: Solute eum, & finite abire.*

Est hic sanctorum Patrum pia & legitima applicatio à Caluini cauillis eximenda & asserenda. Sic enim in hæc verba garrit. *Ter ridiculi (inquit) sunt Papista, qui auriculari confessionem inde eliciunt. Christus, inquit, postquam Lazarum vita reddiderat, à discipulis suis solus voluit: Ergo non satis est reconciliari nos, nisi Ecclesia quoque peccata nostra remittat.* Hæc ille. Nam quum Papistas propter hanc applicationem de absolutione per Ecclesiam necessaria (ad peccatorum quippe confessionem auricularem hæc verba Catholici non applicant, mendacium id Caluini est) ter ridiculos vocat, antiquos & doctissimos Patres hæc fœda labe adspexit, & per Catholicorum hodie latera illos transferebat. In enim in hunc locum scribit S. Augustinus. *Processit Lazarus & adhuc ligatus est, adhuc inuolutus, tamen iam foras processit. Quid significat? Quando contemnis, mortuus iaces: quando confiteris, procedis. Quid est enim procedere, nisi ab omnibus velut exeundo te manifestare? Sed ut confitearis, Deus facit magna voce clamando, id est, magna gratia vocando.* Idem

Papistarum
nomine Pa-
trēs taxat
Caluinus.

Tract. 49.
in Ioan.

processisset mortuus adhuc ligatus, consistens & adhuc reus, ut soluerentur peccata eius, ministris hoc dixit Dominus: Soluite illum, & sinite abire. Quid est, Soluite, & sinite abire? Quae solueritis in terra, soluta erunt & in caelo. Hæc hæcenus Augustinus. Non ausus est Calvinus Augustinum ter ridiculum vocare: vocauit Papistas. Vnde aut Augustinum inter Papistas numerat, aut, quod hodie Papistæ docent, ab Augustino eos accepisse ignorauit. Similem applicationem videre est apud Cyrillum Alexandrinum lib. 7. in Ioan. cap. ultimo. Sed & Gregorius ille magnus Pontifex, & Doctor Ecclesiæ celeberrimus, in huius Euangelij verba ita scribit. *Causæ pensanda sunt, & tunc ligandi atque soluendi potestas exercenda. Quod bene quatruiduani mortui illa resuscitatio significat, quæ videlicet demonstrat, quia prius mortuum Dominus vocauit & viuificauit, dicens: Lazare, veni foras: & postmodum is qui viuus egressus fuerat, à discipulis est solutus: sicut scriptum est. Cum egressus esset qui fuerat ligatus in stratis, tunc dixit discipulis: Soluite eum, & sinite abire. Ecce illum discipuli iam viuentem solunt, quem Magister resuscitauerat mortuum. Si enim discipuli Lazarum mortuum soluerent, factorem magis ostenderent quàm virtutem. Ex qua consideratione intuentum est, quòd illos nos debemus per Pastoralem auctoritatem soluere, quos auctorem nostrum cognoscimus per suscitantem gratiam viuificare. Hæc Gregor. Et hunc doctissimum Pontificem ac virum sanctissimum ter ridiculum vocare Calvinus non verebitur. Sed moriatur anima mea morte horum iustorum, & sit pars & hæreditas nostra in terra viuentium, in consortio Sanctorum in caelo regnantium. Lupus Calvinus abducat discipulos post se quos potest: ut cæcus cæcum ducat, & ambo in foueam cadant. Verè enim post se abducit discipulos, qui suum proprium iudicium sequutus, sanctos Patres non solum non audit, sed & ter ridiculos vocat. Verè cæcus est & nihil videns, sed in media luce palpans, qui lumina Ecclesiæ, quos *Lucem mundi* Christus vocat, veteris Ecclesiæ Pastores celeberrimos penitus despiciens, suam propriam lucem, id est, tenebras deprauati cerebri sui, in omni Scripturarum interpretatione sequitur.*

Homil. 26.
in Euang.

Matth. 15.
Mat. 20.

51. Hoc autem à semetipso non dixit; sed cum esset Pontifex anni illius, prophetauit.

Pontificum
vitia ob-
seruât hæ-
retici.

Solent hodie hæretici more veterum omnium, ut Catholicam doctrinam in odium atque inuidiam vocent, in eius

mini

ministros ac doctores quæcunque vel fingere vel amplificare
 libet, crimina conicere. *Non nisi hominum crimina* (ait Au-
 gustinus de sui temporis hæreticis) *colligere affectant: & ea*
Epist. 117. ipsa plura falsissimè iactant: ut quia ipsam diuinam Scripturam ter-
ritatem, qua ubique diffusa Christi Ecclesia commendatur, cri-
minari & obscurare non possunt, homines, per quos praticam,
adducant in odium, de quibus & fingere, quicquid in mentem
uenerit, possunt. In hunc finem colligunt & corradunt fama
diligentia hæretici hodie, quicquid de malorum Pontifi-
cum ac Sacerdotum vitâ, seu verum seu falsum, vel à poste-
riorum temporum historicis memoriæ traditum, vel incerta
& mendaci fama relatum inuenerunt. Nec ad populam se-
ducendum, qui illorum primarius scopus est, validiora affe-
rent argumenta quàm quæ ab huiusmodi criminatiõibus
petunt. Cæteri uero nec paucorum crimina, orbis Christiani cri-
mina sunt, cui nos communicamus (vt eisdem hæreticis scribit
De unita. Augustinus) & ad quosdam illa crimina pertinent, non ad
Eccles. c. 2. uniuersum orbem Christianum; nec in quibus illa uera sunt
authoritate propterea legitima, aut ueritatem Euangelicam
docendi firmitate exciderunt. At fortè inter illos magis im-
pius quisquam fuit quàm Caiphas iste Iudæorum Pontifex,
qui unus consilium dedit perdendi Christum, idque non de
doctrinæ uitium quam docuit, sed ne uenirent Romani, & dele-
Pontifex im- lerent locum eorum & gentem? Per os tamè huius impij Pro-
piissimus tificis prophetare, maximumque fidei mysterium pronun-
de summo tiare spiritus sanctus uoluit. Prophetauit (ait D. Euangelista)
fidei my- quòd Iesus erat moriturus pro gente, scilicet Iudaica, & in
sterio pro- tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, in unum
phetauit. congregaret. An non hoc maximum fidei nostræ ac diuinissi-
 mum mysterium est, totius mundi redemptorem esse Iesum
Ephes. 2. Christum? illum esse pacem nostram, qui fecit utraque unum,
ut medium parietem maceria soluens, duos condat in semetipso
in unum nouum hominem, faciens pacem, ut reconciliat amicos
in uno corpore Deo, per crucem interficiens inimicitias in se-
metipso? At hoc totum prophetauit Caiphas. Dicente quippe
pe illo, mori pro populo, Iudaici populi salutem per Christi
mortem spiritus sanctus insinuauit: addente, ne tota gens
pereat, Pontifex impiissimus & prophetauit, & prophetauit
diuinissimam ore licèt impuro eructauit. Sed quare hoc
& non alius quàm ille homo totus politicus & impius, qui
Homi. 64. erat Pontifex anni illius, ait Euangelista. Vides (ait Christus
in Ioan. stomus) quanta sit Pontificalis potestatis uirtus? Os tantum

gratis, non etiam scelestum cor attingit. Hoc quippe (ait D. Augustinus) in eo egit propheticum chrisma ut prophetaret, hoc impia vita ut nesciens prophetaret. Et in hunc ipsum locum. Quod prophetauit impius Caiphas, diuino sacramento tribuit Evangelista, quia Pontifex fuit. Aliud quippe dixit & sensit Caiphas, aliud per illum dicere & docere voluit Spiritus sanctus. Et quare hoc aut quomodo? Rationem reddit D. Ambr. *Alia sunt verba delictorum, alia sacramenta salutis. Non praedicant verba virtuti. Suis viribus substantia diuina fulcitur. Homo auditur, Deus in operibus agnoscitur. Idem docet D. Chrysostomus. Quicquid conceditum habet Sacerdos, solius Dei donum est; & ubi humanam exercet sapientiam, minor illis gratia apparet. Deus omnia facit, Sacerdos linguam & manus prebet. An verò illi quos Paulus dixit per occasionem & per inuidiam adeoq; per contentionem Christum predicasse, existimantes se pressuram suscitare vinculis eius, impij planè & scelerati homines non erant? De eorum tamen prædicatione ait Paulus, *In hoc gaudeo, sed & gaudebo: non sanè gauisurus, sed quantum in ipso erat modis omnibus restitutus, si homines impios veritatis Euangelicæ ministros esse non posse iudicasset. Hominum ergo crimina, Pontificū & Sacerdotum vitam interdum parum laudabilem, viciosam, cõtaminatam, contra ipsius, quam prædicant, doctrinæ veritatem frustra & inuiciter ventilant hæretici. Aduertere debuerunt, Deum, qui per Ecclesiam docentem loquitur, non solùm per bonos, sed etiam per malos ministros, non quæ ipsorū, sed quæ sua sunt loqui, nec propter illos (quorum ibi causa nõ agitur) sed propter fidelem populum, quorum saluti aliorū ministerio Deus prospicere voluit, veritatis doctrinam tradere. Facile hoc vident & aduertunt hæretici, quum sui ministerij dignitatem tueri volunt: idque sibi pernecessariū agnoscunt, quum ipsorum hodie ministris nihil iam sit ferè foedius, nihil in omni vitiõrū genere cõtaminatius. Sed in Catholicæ veritatis doctoribus hoc aduertere nolunt, videre & agnoscere detrectat.**

Reluctatur hoc loco Caluinus defensionem nostræ, quam in suis non minus libenter quàm necessariò admittit. *Plusquam ridiculi (inquit) sunt Papista, qui ex hoc Caipha exemplo colligunt habendum esse pro oraculo quicquid Romano Pontifici effutire libuerit. Sanè plusquam ridiculus est Calvinus, qui talem Papistis sententiam affingit. Non id ex hoc loco colligunt Catholici, Pontifici Romano aut cuiuslibet Episcopo seu Pastori credendum esse, quicquid effutire libuerit.* Putida hæc

Cõtra Fan-
stã lib. 16.
cap. 23.

Tract. 49.
in Ioan.

In Fsal. 39.

Homil. 85.
in Ioan.

Philip. 1.

Caluini
tergiuer-
sationes
resutatur.

hæc Caluini calumnia est, quam illi plusquam ridiculè effu-
tore hoc loco libuit. Quod Catholici ex hoc loco colligunt,
istud est: Nec Romani Pontificis nec cuiuslibet alterius Epi-
scopi aut Sacerdotis vitam impuram impedire, quo minus
cathedram & potestatem docendi legitimè occupans, veram
doctrinam tradat, Christumque verè & vtiliter prædicet.
Nunc totam inuertit cauillator Caluinus, vt putidæ calum-
niæ locum faciat. Addit huic putidæ calumniæ argumen-
tationem insulsam. *Primum* (inquit) *vt illis demus Prophetam*
semper esse quisquis est summus Sacerdos, probare tamè necesse

Caluinia-
na argu-
mentatio-
nis vitia.

1.

*habebunt Romanum Pontificem Dei mandato creati. Nam Sa-
cerdotium vnus hominis Christi aduentu abolitum fuisse, nequ-*
usquam legimus diuinitus præscriptum fuisse, vt vnus quispiam
toti Ecclesie præset. In hac insulsa argumētatione tam multa
propemodum sunt vitia quot verba. Primum, summum Sa-
cerdotem Prophetam semper esse (quod ille se nobis dare
dicit) nemo Catholicus à Caluino sibi dari postulat, quia
nemo Catholicus hoc asserit. Summum Ecclesie Christi
Sacerdotem in doctrina fidei non errare asserimus; Prophe-
tam semper esse, vt videlicet quicquid libuerit asseret (quo-
modo Caluinus loquitur) non dicimus. Nec ipse Caluinus
quamuis vt Pontifex prophetauit, Propheta tamen fuit, vt
semper vera diceret, qui, nisi hoc fortasse temporis articulo,

2.

prophetauit nunquam. Deinde *Romanū Pontificem Dei man-
dato creati* probare necesse non habemus, nisi apud hære-
ticos: apud quos etiam Christum esse verum Deum probare
necesse est, quando negare id volent, vt olim Ariani, hodie in
Transilvania Francisci Dauidis & Georgij Blandratae mini-

3.

stri faciunt. Addit Caluinus *sacerdotium vnus hominis Chri-
sti aduentu abolitum fuisse.* De legali sacerdotio, & quoad
munus propriè sacrificale, verum est. Non enim vnus iam, sed
omnes Sacerdotes idem diuini sacrificij munus equaliter per-
agunt. De Ecclesiastica prælatura, quam nisi Sacerdotes exer-
cent, falsum est. Imò ait Caluinus, *nusquam legimus diuini-
tus præscriptum fuisse, vt vnus quispiam toti Ecclesie præse-*

4.

*Opinor sanè Caluinum hoc nusquam legisse; quia quod in-
gerat, intelligere noluit. Eutyches in Scripturis duas Christi
naturas se nunquam legisse Concilio Chalcedonensi respo-*
dit. In qua (inquit) *Scriptura iacent due natura?* Alij omnes
hæretici nunquam id in Scripturis legunt, quod credent in Scri-
pturis nolunt. Nos verò Catholici hoc perspicuè in Scri-
pturis legimus, Sanctique ante nos Patres legerunt, dicens
Chri-

Concil.
Chalced.
Act. 3.

Christo ad Petrum, & ad solum Petrum, presentibus aliis Apostolis, & ad illum de maiori sua dilectione ter interrogatum: *Pasce agnos meos, Rege oves meas, Pasce oves meas.* *βόσκου τὰ ἀγνῶτα μου, ποιῶναι τὰ πρόβατα μου, ποιῶναι τὰ πρόβατα μου.* Quæ verba tam variè & distinctè à Christo prolata quantum valeant, infrà discutiemus. Sed Calvinus ista non legit; quia quum legeret, ineptissimè maluit ex priuato suo sensu contra illa cauillari (vt eodem in loco ostendimus) quàm apertam & dilucidam Christi mentem cum Catholicæ Ecclesiæ sensu & consensu amplecti. Pergit adhuc ineptire hoc loco Calvinus. *Vi hoc quoque secundo illis demus, ius & honorem Pontificis ad Rom. Episcopum translatum esse, videndum quid Sacerdotibus profuerit quod Caiphæ vaticinium amplexi sunt. Vt subscribant illius sententia, conspirant in mortem Christi. Procul veni à nobis facessat talis obedientia, quæ nos ad horribilem apostasiam, filium Dei abnegando, impellat. Eadem voce blasphemant & simul prophetat Caiphæ. Qui eius dicto obsequuntur, contempta prophetia blasphemiam arripiunt. Idem ne cōtingat nobis cauendum, si Romanum Caiphæ audierimus: alioqui similitudo claudicaret.* Totam impostoris sententiam posui, vt ad eius tandem conclusionem peruenirem. Hæc quippe conclusio totam præcedentem disputationem vanam & frivolum cōvincit. *Alioqui (inquit) similitudo claudicaret: hoc est, nisi hæc absurda, quæ colligo, in re præsentis locum habeant, similitudo claudicaret.* Atqui similitudinem claudicare quid, quæso, absurdi est? aut quid necesse est, vt exemplo prophetantis Caiphæ, mali ministri doctrina vera approbetur, ministri doctrinæ prophetiæ Caiphæ per omnia similem esse? Ex hoc exemplo nihil aliud aut amplius colligimus quàm quod collegit Euāgelista *Prophetauit homo impius, quia Pontifex erat.* Colligitur inde. Vera docere possunt homines impij, quia Pontifices sunt, quia ministerij Ecclesiastici locum tenent: quia (vt ipse Calvinus hoc loco affirmat) *Deus Sacerdotium à se institutum potius respicit quàm hominis personam.* In hoc tenet similitudo, in hoc non claudicat, sed in causa ministerij Ecclesiastici non secus valet, quàm in veteri illo Sacerdotio vmbatili valuisse videmus. Cætera in factu Caiphæ aduentitia nec in exemplum trahuntur, nec ad similitudinem tam ab ipsis hæreticis quàm à nobis collectam vllō modo pertinent. Dicit hoc loco Calvinus. *Eodem modo per os Balaam, quem spiritu prophetiæ Deus donauerat, populo suo benedicere voluit.* An vult Calvinus vt hæc similitudo per

Ad Ioan.
cap. 21.

5.

Calvinus
ex seipso
resuratur.

omnia teneat, nec in vilo claudicat? An vult vt cum ipso Balaam idola colamus, vt vitulos & arietes super aras immolamus, vt mercedem iniquitatis amemus, vt filios Dei peccemus, vt mercedem iniquitatis amemus, vt filios Dei peccemus? Hæc omnia fecit iste Balaam, etiam cum populo Dei benediceret. Sed sicut Balaam homo impius populo Dei benedicens, exemplum sanè est eorum in Ecclesia ministrorum Dei, qui impiè viuentes vera docent; ad alia tamen quæ ille fecit ac docuit, quæque ex eius pessima doctrina cõsecuta sunt, similitudo non valet: sic Caiphæ homo impius beneficium mortis Christi prophetaus, exemplum quoque eundem rei est; ad alia tamen quæ vel ille impiè sensit, vel et eius impio consilio sequuta sunt, similitudo trahenda non est. Nempe prophetauit vt Pontifex consilium interficiendi Christum, quod ceteri sequuti sunt; non dedit vt Pontifex, sed vt homo impius. Atque hinc Calviniana collectio non claudicat tantùm, sed & penitus deiecta iacet.

Calvinus iterum ex seipso refutatur.

Addit adhuc Calvinus modis omnibus satagens, vt hoc exemplum infirmer, hoc est, vt Evangelistæ annotatione inanem ac friuolam esse doceat. *Quaro præterea* (inquit) *quia semel prophetauit Caiphæ, singula Pontificis verba eadem semper sint propheta.* Atqui paulò post summum ac præcipuum fidei nostræ caput blasphemiam damnauit. Vnde colligimus quod nunc Evangelista refert, extraordinarium fuisse, ac postere in exemplum trahi. Hæc ille. Quæro & ego à Calvinio an propheta Balaam, qua benedixit populo Dei, non fuerit extraordinaria? Sanè ita extraordinaria fuit, vt ille nec Pontifex, nec Sacerdos Dei, nec etiam de populo Dei, sed idolo-latra & ariolus fuerit. Si ergo hoc factum tam extraordinarium, in exemplum tamen trahitur, quo docemur Deum per impios ministros loqui (nam & ipse Calvinus hoc eodem modo, inquit, per os Balaam, quem spiritu propheta nauerat, populo suo benedicere voluit Deus) quanto magis Caiphæ propheta, quantumuis esset extraordinaria, in similitudinem exemplum trahitur! Ille enim & de populo Dei, & summus Sacerdos fuit, nec extraordinario aliquo spiritu prophetæ donatus, sicut Balaam, sed, vt ipse Evangelista affirmat, *quod Pontifex erat anni illius*, id est, propter ordinariam pontificalis gratiæ virtutem prophetauit. Quare hæc eius propheta non fuit, vt Calvinus vult, extraordinaria, vel extraordinaria, nem & præter rationem vocationis & muneris eius: sed quæ postea fecit, quodque Calvinus allegat, quum præcipuum fidei nostræ caput blasphemiam damnauit, videlicet de re-

turo Christo in maiestate sua ad iudicium, hoc pianè extraordinarium fuit, & præter ordinem ac dignitatem illius Sacerdotij, ideòque singulariter à Prophetis veteribus prædictum. Quum enim ordinaria veteris Synagogæ institutio hæc esset, *Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirunt ex ore eius*: & iterum. *Qui non obedierit summo Sacerdoti, qui pro tempore fuerit, morte moriatur*: aliæque in veteri Scriptura permulta, quæ Christus ipse in Evangelio confirmat, dicens. *Super cathedram Moysis sederunt Scribae & Pharisei: quacumque ergo dicunt, facite*: tandem vero veniente Messia, quum translatio legis & sacerdotij veteris abolitio immineret, & ipsa Synagoga suo merito reprobanda esset, Prophetæ hoc ipsum quali rem præter ordinem, & ut minus credituri Iudæi scandalizarentur, prædixere: idque verbis ordinariæ constitutioni diuinæ contrariis. *Lex peribit à Sacerdote, & consilium à Senioribus. Et iterum. In illa die peribit cor Regis, & cor principum, & obstupescunt Sacerdotes.* Et adhuc alius Prophetæ. *Nox vobis pro visione erit, & tenebra vobis pro diuinatione.* Hæc omnia valde extraordinaria erant, & præter primam sacerdotij legalis institutionem. Denique mysterium hoc vocat Paulus, quod cecitas ex parte in Israel contigit, ut plenitudo Gentium intraret. Vide nunc ergo impiam & præposteram Calvini disputationem, cui applaudunt Calvinistæ omnes. Caiphæ prophetiam & doctrinam veritatis ordinariam, quia Pontifex erat anni illius, tamen impius ipse erat, nec quod prophetaret intelligeret, ad exemplum trahi Calvinus non patitur, quò ostendatur impios Pontifices ac Sacerdotes veram nihilominus doctrinam tradere, quia cathedram vnitatis tenent. Eiusdem autem Caiphæ blasphemiam extraordinariam, & Sacerdotum Synagogæ (cadente iam illo statu, ut melior exurgeret) lapsum ac errorem, in exemplum trahi homo impius vult, ut totius Ecclesiæ Catholicæ per aliquot iam secula apostasiam ac ruinam conuenis & sodalibus suis persuadeat. Hoc enim studiosè facit in Institutione sua innumeris mendaciis, paralogismis, blasphemis referta, quod alio loco protulimus, & refutatum reliquimus. Atque hæc de his Evangelij verbis, impiæque & vana Calvini tergiversatione hæctenus.

Malach. 2.

Deut. 17.

Matth. 24

Ezech. c. 7.

Hierem. 4.

Mich. 3.

Rom. 11.

Præpostera

Calvini

disputatio.

Lib. 4. c.

9. num. 7.

De Prin-

cip. fidei

lib. 2. c. 12.

IN IOANNIS CAP. XII.

Maria accepit libram unguenti nardi pistici, & unxit pedes Iesu, & exersit pedes eius capillis suis.

Templorum
& altarium
cultus at-
que orna-
tus defen-
ditur.

Matt. 26.

Marc. 14.

Matt. 26.

NON incommode docet hic locus placere Deo sumptuosos cultus & ornatum splendidum, quum in Dei honorem & cultum illa impendantur, sive in templorum ornatu & magnificentia, sive in sacramentorum administratione solemniori. Hoc enim pretiosum unguentum corpori humilitatis suae impensum ita probavit Christus, ut apud Matthaeum & Marcum contra murmuratum Iudaeum dixerit, *Opus bonum operata est in me.* Si opus bonum erat, corpus Christi mortale, & quatenus mortale, videlicet propter sepulturam significandam (dixit enim Christus, *Ad sepeliendum me fecit*, id est, meam imminens mortem ac sepulturam hoc facto significavit tamen nesciens) pretioso unguento inungere; quis dubitare potest, opus bonum Deo que gratum illos operari, qui, optimè scientes quid & in quem finem agunt, vel templa quae domus Dei in Scripturis vocantur, & in quibus Deus praecipue colitur, sumptu pretioso abificant, vel altaria ornamentis splendidis exornant, ubi corpus Christi verum in passionis suae sacrosanctae commemorationem & consecratur & administratur? Voluit Christus in *cenaculo fratrum grandi*, id est, in loco amplo, & ornatissimo, Cenam illam suam celebrare, in qua sacrosancta corporis & sanguinis sui mysteria primum dispensavit. An non satis insinuavit in locis semper decentissimo id fieri se velle, de quo tunc dixit, *Facite in meam commemorationem?* Sed ut ad nostri Evangelii textum redeamus, placuit Christo & laudatur à Christo cultus corporis sui morituri & sepeliendi. Quanto magis placebit cultus corporis sui iam glorificati, & in gloriae suae passionis memoriâ, nostramque perpetuam salutem, verè nobis & realiter, tamen sacramentali modo, administrati! Non obstitit forma serui, & status externus humilis, quo minus hoc pretioso unguento ungeretur. Nec obitare debent species sacramentales, res vulgares, quo minus Christum in eis rebus tum verè que cõtentum omni cultu & veneratione prosequamur. Maria ungens nesciebat se ad sepeliendum Christum hoc facere, id est, futuram eius brevi sepulturam hoc suo factu significare, & officium illud atque obsequium praestare quod post mortem frustra tentatura esset; volens enim non sepultum ungere, eum surrexisse inuenerat. Laudatur

minus à Christo, quia ex alia intentione bona hoc fecit, cum videlicet, vt magnum Prophetam & hospitem, omni honore dignum existimans. Quanto magis populus hodie fidelis, optimè sciens quem honorat, & in quem finem honorat, à Christo laudabitur, quum locum illum splendide exornat, in quo Christum accepturi sunt, non vt hospitem externis & corporalibus officiis excipiendum, sed vt animarum suarum hospitem dulcissimum, qui carne & sanguine suo illos pascet? Itane verò Christum in mensa recubentem pretioso vnguento honorare Maria potuit, & laudatur? Christum in mensa sacra nobis apponendum fidelis populus si pretiosi loci ornatu honorat, vituperabitur? Sed hæc est hodie hæreticorum stupida & crassa inscitia, vt quia interno cultu Deus præcipue colitur, idcirco externum omnem ab ipso respui & condemnari existiment. Quod perinde est ac si dicerent. Præcipuus honor, qui parenti à filio debetur, est amor & affectus filio dignus: ergo externa aliqua reuerentia parentem prosequi necessarium non est.

Inter alios hæreticos sic in hunc locum garrit Calvinus. *Vnctio quam Iudas culpabat, hoc nomine defenditur, quòd sit sepulchralis. Ergo non probat Christus quasi ordinarium cultum, & cuius communis in Ecclesia esse debeat usus.* Primum *Caluini cauilla diluuntur.* non hoc solo nomine hanc vnctionem probauit Christus quòd esset sepulchralis, sed hanc huius vnctionis mysticam significationem esse docuit. Sanè si nulla alia ex causa eam probasset, Mariæ vngentis (quæ illam significationem non intellexit) nulla laus esset, aut certè non tanta, vt quaqua- *Matt. 26.* uersum Euangelij prædicatio innotesceret, *diceretur quòd hoc fecit in memoriam eius: sicuti Christus futurum dixit.* Nam eandem fuisse vnctionem, quam in hoc Euangelio Ioannes, & Matthæus, ac Marcus commemorant, ipsemet Calvinus diligenter hoc loco astruit. Laudat autem Christus pietatem Mariæ, & honorem illi exhibitum. Sic enim post *Matt. 26.* murmur discipulorum eam defendit Christus. *Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me.* Hoc opus ex parte mulieris bonum non fuisset, nec illa bonum operata esset, nisi bonam aliquam in hoc opere intentionem habuisset. Aliam verò illam habuisse quàm vt Christum honoraret (nam & vngere capita Iudæi solebant quum hilariùs excipi volebant. Vnde Simoni Phariseo hospiti suo exprobrauit Christus, *Oleo non unxisti caput meum*) intelligi non *Luc. 7.* potest. Deinde illatio Caluini futilis est. Quis enim vnctione

similem quasi ordinarium cultum aut Christo adhibitum fuisse dicit, aut nunc adhibet, aut eius in Ecclesia usum quis unquam vidit? Quare & id quod aduertit profus ridiculum est. Nam si quotidie tale sibi officium præstari vellet, quiduis prius dixisset, quàm hoc sepultura sua datum. Tale nunc officium nec quotidie, nec unquam, Christo præstatur; nec soli sepulturae datum fuit, ut iam dictum est.

Externi
cultus Deo
grati
Psal. 23.
Exod. 35.
& seqq.
3. Reg. 5.

Pergit ineptire Calvinus. Et certè Deus externas pompas non moratur. Cultus ergo diuini ignarus erat Dauid, quum diceret: Domine dilexi decorem domus tua, & locum habitationis gloria tua. Sed & tota illa splendidissima tabernaculi in deserto, posteaque templi in loco quum elegerat Dominus, extructio præter Dei voluntatem facta erat. Sanè ita, si plus mendaci Caluino quàm Scripturis diuinis credimus. Adde adhuc quasi bellum Deo indicens. Imò quum nimis præter ad carnales ritus hominis ingenium esse videat, subinde et illis parcos & sobrios esse iubet. Rectissimè fecisset Calvinus, si, ubi & quando Deus hoc iusserit, alicunde ostèdisset. Nunc iubete Deum Calvinus dicit, quod non Deus iubet, sed Calvinus suadet. Hæc est proteruitia hæretica, suis placitis Dei nomen affingere. Deinde ut ad carnales ritus proclive est hominis ingenium, ita absque ritibus & ceremoniis friget hominis in Deum pietas, quod ex ipso Caluino supra accepimus.

Ad Ioh.
c. 4. v. 23.

Adde quòd ritus & ceremonia Christianorum carnales ritus non sint, quum neque ad carnis iustitiam, neque ad vmbralem significationem, ut olim Iudæorum, sed ad Dei gloriam, eiusque nominis honorem, & ad pietatis flammam magis accendendas (quod ipsa pios experientia docet) instituantur. Concludit tandem Calvinus. Quare præposteri sunt interpretes qui ex Christi responso inferunt placere Deo sumptuosos & magnificos cultus: quum potius Mariam excuset, eo quòd extraordinarium sibi officium præstiterit, quod ad perpetuam celebrandi Dei normam exigi non docebat. Non esse præposteros sed legitimos interpretes qui ex Christi responso inferunt placere Deo sumptuosos & magnificos cultus, disputatio nostra præcedens demonstrauit. Nec Mariam Christum excusata de officio extraordinario sibi præstito; sed postquam eius opus bonum, quatenus ipsa operata erat, laudasset, extraordinariam eius significationem explicauit; ut eò magis Diuulorum murmur compriueret, & de instanti sua palam doctrinam inculcasset.

Absterfa nunc & diluta tota Caluini in hunc locum calu-
laticos

latione, non nisi inanibus paralogismis (qualia eius sunt omnia) referta, de re ipsa quam hoc exemplo aluimus, de templorum magnificentia, & eorum quæ ad externum cultum pertinent splendore in Ecclesia Catholica perpetuò approbata contra nouatores istos pauca in medium antiquitatis testimonia proferemus. Sanè vt creuit ac floruit magis Christiana religio, ita templorum decor & magnificentia. Tempore Constantin Magni, qui primus Christianam religionem publicè professus est, oratoria Christianorum à tyrannidis destructa clariora & celsiora resurgerebant, & pro humilibus conuentibus excelsa templa eleuata sunt, idque cum maxima Christianorum lætitia, vt narrat Eusebius testis oculatus. Quo in genere Constantij eiusdem Constantini filij pietatem laudat Athanasius, de extructa Alexandria tam ingenti Basilica, vt ea sola capere posset populum, què aliæ omnes prius capere non poterant. Quum autem eodem tempore à Gallo & Iuliano Basilica S. Martyri Mamæ maximis sumptibus extrui cœpisset, Greg. Nazianzenus scribit, *munus id Galli (nam Iulianus non nisi hypocriticè & politicè ad idem opus concurrebat) Deo acceptissimum fuisse, vt quondam fuit sacrificium Abel.* Eodem tempore Gregorius Nyssenus templum S. Theodori Martyris magnificentissimum, variisque picturis & sculpturis ornatissimum describens, apertè laudat hoc genus pietatis in erigendis magnificis templis. Sed & Reginas Theodosij iunioris matrem & coniugem hoc nomine eximie prædicat Cyrillus Alexandrinus, quod sumptuosissima Christiano templa erigerent, & hoc illarum animabus à Deo concessum gratulatur. Sed & alter Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus de Regum sui temporis pietate ita scribit. *Isti qui nunc sunt Reges pietatis ergo argento induentes & auro sanctam hæc Ecclesiam Resurrectionis, in qua nunc sumus, extruxerunt, & argenteis monumentis splendidam effecerunt.* Porro de Apostolorum templis & Martyrum Basilicis magnificentissimis ita meminit S. Chrysostomus. *Seruorum Crucifixi sepulchra regibus aulis sunt clariora, non magnitudine & pulchritudine adificiorum (nam & in hoc superant) sed, quod multò maius est, conuenientium studio.* De ipsis fortasse Antiochenis templis (nam Antiochiæ ista dicebat) loquitur, quorum sacra vasa Iuliani apostatæ quæstor olim diripiens, eorum magnificentiam conspicatus dixit, *Ecce quàm sumptuosus vasis filio Maria ministratur.* Tandem cum suis Hugonotis, qui Ecclesias Gallicanas diripuerunt, dicturus haud dubiè Calvinus erat,

Templorum cultus antiquitatis testimoniis comprobatur.

Histor. Eccles. lib. 9. cap. 10.

In Apol. ad Constantinum.

Orat. 1. in Iulianum.

Orat. in S. Theodori.

In lib. de reſta fide ad Reginas, in principio. Cantic. 14.

Hom. 66. ad pop. Antioch.

Theodoret. lib. 3. c. 1.

qui contra sumptuosos & magnificos Dei cultus tam acute disputavit. Hæc pauca, sed summæ antiquitatis & doctissimorum Patrum testimonia, contra prophanam hoc loco Caluini sententiam sufficere possunt. Vnum adiciam D. Augustini, cuius eruditionem & pietatem præ cæteris venerari solet Caluinus. Disputans ex instituto Augustinus contra simulachra Gentium, & ornatum eorum, quo in loco externam istam in templis Christianorum pompam reprehendere & culpæ potius debebat quàm laudare, si aliquid reprehensione dignum in illis esset, de illa externa & sumptuosa pompa à cultu carnali diligenter eam distinguens, ita scribit. *Simulachra Gentium argentum & aurum: sed Deus fecit argentum & aurum. Ipsa tamen simulachra opera manuum hominum. Hæc enim venerantur homines quod ipsi ex auro argentoque ferunt. Sed enim & nos pleraque instrumenta & vasa ex istiusmodi materia vel metallo habemus in usum celebrandum sacramentorum, quæ ipso ministerio consecrata, Sancta dicuntur, in eius honorem cui pro salute nostra inde seruitur. Et sunt profecto etiam ista instrumenta vel vasa quid aliud quam opera manuum hominum. Veruntamen nunquid os habent, & non loquentur? Nunquid oculos habent, & non videbunt? Nunquid eis supplicamus, quia per ea supplicamus Deo? Hæc Augustinus, quem fidelissimum vetustatis interpretem vocare Caluinus solet. Docet & testatur ex more Christianorum esse in templis suis habeant instrumenta & vasa aurea atque argentea. Non ad usum prophanum, sed ad usum celebrandum sacramentorum, baptismi imprimis & venerabilis Eucharistiæ. Non nisi enim hæc duo ab Augustino pro sacramentis haberi, dicere solent hæretici. Et certè illa frequentissimè commemorat, de aliis tamen aliquando etiam mentionem faciens. Sed ad horum maximè usum vasa & instrumenta aurea atque argentea (quæ quid aliud esse possunt quàm*

Enar. in
Psal. 113.
Conc. 2.

In orat. ad
Arianos,
& de seipso:
& in Apologético.

Ambros. offic. lib. 2. cap. 28.
Concil. Arelat. 1. cap. 13.

ad baptismi quidem usum baptisterium ipsum, aut peluam aliqua, vel viceoli, ad venerabilis autem Eucharistiæ celebrationem calices, altaria, candelabra, patinæ, viceoli, thuribula, & similia) in templis haberi affirmat. Docet hæc ipso ministerio consecrata Sancta vocari, nempe ab hominibus laicis non contingenda, ut magnus ille theologus Gregorius Nazianzenus scribit; nec nisi in summa Ecclesia necessitate proponenda, quod Ambrosius piè se fecisse commemorat; & etiam necessitatem factum Patres Arelatenses anathemate notant. Docet porro Augustinus, in Dei honorem, cui pro salute nostra

inde fertur, hæc in Ecclesiis haberi: ac denique nos per illam Deo supplicare. Non dissimiliter de vasis & ornamentis Ecclesiasticis splendidis ac sumptuosis, scribunt alij Patres: S. Basilius in regulis breuioribus, Patres Concilij Laodiceni, Opratus libro sexto contra Parmenianum, Theophylactus *Ad quæst.* 310. c. 21. in caput 14. Marci, vbi & Iudæ similes eos esse docet, qui, vt sacra Ecclesiæ vasa viliora sint, pauperum curam prætexunt; Prudentius in hymno de Sancto Laurentio, vt in hoc opere ad ipsum diem Sancti Laurentij recitauimus. Quæ omnia antiquitatis testimonia ad prophanam hodie hæreticorum *δοξασαν* refutandam sufficiunt: qui nudis parietibus & sellis ligneis Deum suum colunt, quasi aut non maiori honore dignus ille foret, aut ad honorem domus Dei externus decor & apparatus nihil faceret. Quem animi sensum tota hæc hactenus Christi Ecclesia, vt excitatis testimoniis vetustissimisque adhuc extantibus templis patet, penitus condemnavit. Ita quantum distat cælum à terra, tantum Ecclesiæ hactenus Christianæ cogitationes à cogitationibus hæreticorum hodie distant.

8. *Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis.*

Assuntur his verbis hæretici, vt Christi iam in cælo *Christi præsentia* assumpti non aliam in terris præsentiam quam spiritua- *realis in Venerab. Sacramēto defenditur.* lem, qua Spiritus sui gratia credentibus adest, probent: & consequenter in Sacramento corporis & sanguinis sui, quod instituit, cum realiter & verè præsentem esse non posse confirmant. Nec ab hoc stupore vel ineptia ipse Calvinus abstinet. Sic enim in præclara sua Institutione scribit. *Disertè exprimit Christus se cum discipulis non semper fore in mundo.* Vbi *Lib. 4. c. 17. nu. 26.* notatur in margine, Matth. 26. b. 11. Cuius loci hæc sunt verba quæ tractamus. Affingit autem statim solutionem quam conuellat, & dicit. *Hoc autem dictum pulchre sibi diluere videntur, quasi neget Christus se pauperem & miserum semper fore, vel necessitatibus caduca vitæ obnoxium.* *Cathol. respons. mancam allegat.* Atqui non est hæc plena & integra Catholicorum solutio. Respondent Catholici Christum hæc verba dixisse de corporali sua præsentia in corporali & visibili forma, qua tunc conuertatus cum discipulis fuit, quæ humanæ vitæ necessitatibus obnoxia foret, & illis officiis humanitatis ac honoris indigeret. Nunc quid Calvinus replicet videamus. *Atqui (inquit) circumstantia*

loci palàm reclamatur: quando non agitur de egestate & inopia vel misero terrena vita statu, sed de cultu & honore. Vultus enim discipulis non placebat, quòd putarent superuacuum & inuisibile esse sumptum, & luxuria affinem: ideoque in pauperes impensum maluissent pretium. Respondet Christus, se non semper presentem, ut tali honore colatur. Hæc ille, non soluens sed

Calvinus
ex seipso
refutatur.

fit mans quod Catholici responderunt. Agitur enim sane hic de cultu & honore quem sibi deinceps exhibendum Christus negat, sed agitur (vt Calvinus contra seipsum bene concludit) de tali honore, quo videlicet corpus eius visibile pretioso aliquo unguento amplius ungetur. Negat igitur Christus cum sui præsentiam tum honorem & cultum. Sed licet negat præsentiam non omnem, verùm in visibili & mortali forma; sic negat honorem & cultum sibi deinceps impendendum, non omnem, sed qualis visibili & mortali corpori impendi solet. Quare hæc verba nec sacramentalem Christi præsentiam excludunt, nec honorem tam venerabili Sacramento debitum remouent. Solutionem tamen suam ex

Tract. 50.
in Ioan.

Augustino confirmat Calvinus, qui hæc eadem verba testans ita scribit. Quum diceret Christus, Me non semper habebitis vobiscum, loquebatur de præsentia corporis. Et paulo post secundum præsentiam maiestatis semper habemus Christum secundum præsentiam carnis rectè dictum est, Me autem non semper habebitis. Habuit eum Ecclesia secundum præsentiam

Augustinus à Caluino citatus Calvinum refutat.

carnis paucis diebus, modo fide tenet, oculis non videt. Quæ postrema Augustini ab ipso Caluino citata, docere Caluino poterant quo sensu Augustinus corporis & carnis Christi præsentiam his verbis negari doceat. Negari docet illam præsentiam carnis quam paucis diebus Ecclesia habuit, visibilem videlicet & mortalem, vt Catholici respondent. Rursus negat iam oculis videri carnem Christi: quia videlicet in visibili specie amplius non conspicitur. Ocularem carnem præsentiam negat, non sacramentalem; quæ etsi vera & realis & corporalis sit, non tamen modus existendi est corporalis, sed spiritualis; ideoque fide non oculis etiam in hoc Sacramento tenet Christum Ecclesia. His igitur Christi verbis contra veram & realem Christi in Sacramento præsentiam frustra Calvinus in sua Institutione abusus est, frustra abutuntur & alij horum temporum hæretici.

Calvinus
ex seipso
refutatur.

Quod ita verum est, vt ipsemet Calvinus, vel suorum mendaciorum parum memor vel mutata in melius sententia, hæc ipsa verba hoc nunc loco exponens, contra Christi præsentiam

in Sacramento illa non valere diserte doceat. Sic enim scribit in hunc locum. *Quod se negat Christus cum discipulis semper fore, ad genua presentia refertur cui carnalis cultus & sumptuosus honor conveniat. Nam quod Spiritus sui gratia & virtute nobis adest, quod habitat in nobis, quod nos etiam carne & sanguine suo pascit, nihil ad corporeos cultus.* Hæc ille. Fateatur illam sui præsentiam à Christo hoc loco negatam non ob stare quo minus carne & sanguine suo nos pascat. Non obstat ergo quo minus in illo venerabili Sacramento, in quo solo nos ita pascit, sacramentali modo præsens sit, ut pascat. Sic autem præsens quum sit, corporeo cultu & externa omni veneratione Christum esse prosequendum, honorandum, adorandum (quod & Lutherani contra Calvinistas rectissime sentiunt) in Promptuario nostro Catholico ostendimus. Bene ergo se res habet. Ridiculum Calvini argumentum, ex his Euangelij verbis desumptum, ipsemet Calvinus refutavit.

In isto venerabilis Eucharistia.

13. *Benedictus qui venit in nomine Domine.*

Admonet nos ipse Calvinus valere hunc locum contra hæreticos omnes & pseudoministros verbi, qui non veniunt in nomine Domini, sed in nomine suo. *In nomine Domini venit* (ait in hæc verba Calvinus) *qui non temerè se ingerit, neque honorem falsò usurpat, sed ritè vocatus Deum habet actionum suarum ducem & authorem. Competit elogium hoc in omnes legitimos Dei ministros. Et paulò post. Iam quia pseudopropheta superbe nomen Dei iactant, & fallaci hoc pre-textu se vendicant, quum tamè diaboli impulsu ad perdendam Ecclesiam ferantur, subaudienda est antithesis, ut Dominus eos dissipet, ac in nihilum redigat. Probè sanè hæc omnia, & in caput suum egregiè Calvinus disputavit. Quis enim Calvinum misit ut Genevæ Dei nomine doceret, & pro legitimo Dei ministro se vendicaret? Cui Episcopo successit? Aut quis illi Episcopus manus imposuit? Cuius ille cathedram, nisi vnius Farelli, tenuit? Ipse Farellus cui successit? Nonne eiecto eodem die & Episcopo civitatis illius, & Principe loci legitimo Sabaudia duce, tam in cathedram Episcopalem Farellus se ingessit, quàm in loci principatū rebellis populus se intrusit? Quàm pulchre igitur Calvinus & seipsum & alios omnes huius ætatis hæreticos, qui legitimam vocationem suam hætenus probare nunquam potuerunt, hac sua annotatione maledictos, à Deo dissipandos, & in nihilum redigendos, do*

Hæretici veniunt in nomine suo.

Calvinus ex seipso refutatur.

In festis S. Andrea & S. Marci, & ser. 3. Pentec.

docuit! Hanc enim antithesin subaudiri vult. Iam dudum in Promptuario nostro Catholico luculenter ostendimus, hereticos horum temporū vocationem suam legitimam probare non posse; eorum missionem non nisi imaginariam esse; eos non intrasse per ostium, sed aliunde. Cur igitur hoc loco crimen illud taxare & exaggerare voluit Calvinus, quo ipse maximè tenetur reus? An vt de illo minimè suspectus haberetur? Sanè hic textus nullam huiusmodi suspicandam materiam suppeditabat, quæ ita propriè ad Christum pertinet, vt ad alium transferri nequeat. Clamabat enim populus: *Benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israël*: quod soli Christo comperit. Cæterum quia illa sententia ex Psalmo desumpta Regis Israël mentionem non facit, ideòque ad alios Prophetas, Pastores, Reges à Deo missos accommodari potest, Calvinus suæ sibi usurpationis conscius, propter antithesin quam includi videbat, iuxta rudem illum, sed verum vericulum, *Consciis ipse sibi de se putat omnia dici*, ex aliorum accusatione hanc à se amoliri suspicionem voluit. Nec contentus, etiam in alios idem crimen contorquet. Adde etiam præcedentibus verbis. *Ita benedicere Christo non possumus, quin maledicamus Papa, & sacrilege tyrannidi quam aduersus Christum erexit. Sua quidem anathemata, non secus ac fulmina, magno impetu in nos vibrat, sed qua secure contemneret velut inanes ampullas licet. Ex aduerso autem Spiritus sanctus horribile anathema hic nobis dictat, quo vsque ad ultimos inferos cum toto suo splendore & pompa mergatur.* Hæc Calvinus. Quis hinc Calvinum disputare, & factum Dei Euangelium explicare, ac non potius rabulam aliquem indoctum ac beotum in medio foro debacchari existimet? *Spiritus sanctus (inquit) horribile anathema hic nobis dictat, quo Papa vsque ad ultimos inferos mergatur.* Vbi verò aut in quibus verbis hoc horribile anathema continetur? In illis, inquit: *Benedictus qui venit in nomine Domini.* At quis non iudicaret beatam potius & optabilem benedictionem illa verba pronuntiare? *Sed subaudienda est (inquit) antithesis, pseudoprophetas omnes qui superbè iactant Dei nomen, à Domino dissipari ac in nihilum redigi.* Esto: sit ita, demus hanc antithesin subaudiri, ne singula excutiendo nimis in Calvinum rigidè procedamus. Quomodo Papa in hac antithesi includitur? quid ad eum hæc antithesis? Hic vt procedat Calvinus ad probationem, rursus subaudiendum est, Papam esse pseudoprophetam. Atqui non debemus tam liberales esse, vt hoc quoque

*Calvini
maledicentia in
summum
Pontificem.*

illi concedamus. Postulamus igitur ut hoc doceat. Sed quid ab illo hoc præstari postules quod ille nunquam præstando erit? quod ille supponit semper, probat nunquam? quod hoc in loco ne vno quidem verbo ostendit? Qualis igitur ista conclusio est, quàm furiosa, quàm absurda, quæ Spiritum sanctum id dictare affirmat, quod nec aperte dicitur, nec tacite insinuat, nec nisi ex duobus præsuppositis inferitur; quorum vnum si des, causam nihil iuuat; alterum nec dari debet, nec probari potest? Itane verò, Papa pseudopropheta erit, quia Calvinus hoc præsupponit? Rogo igitur Calvinum & Calvinistas hodie omnes, quis iste Papa est quem pseudopropheta vocat? Norunt hoc non personæ, sed officij nomen esse. Designent ergo in hoc officio quam personam intelligant. Si omnes qui eo officio sancti sunt, ergo & ipsum diuum Petrum, omnisque eius in sede Romana successores, *in hoc horribili anathemate, quo vsque ad ultimos inferos mergantur*, includere debent. Si eò vsque insanire vetint, soli (opinor) insanient: nisi fortè Turcam aliquem Mahomera- num, aut paganum Barbarum, aut Iudæum insanix suæ comites nanciscantur. Si non omnes, sed aliquem aut aliquos; hos vbi designauerint, ostendant necesse est quomodo piis antecessoribus succedere pseudopropheta potuerit. Aut enim talis successor populum sibi subditum, omnesque alios illi sedi adherentes, nouis hæresibus seduxit, & huius seductionis, quæ sine tumultu esse non potuit (nisi in gratiam hæreticorum dicamus, totum Christianum orbem, quasi vno momento artonitum, de repente relicto Christo, Antichristo manus dedisse) aliqua apud historicos memoria, aliqua vestigia necessariò superesse debent; aut solus in sua dementia manens alios seducere non potuit: & quomodo aut qua mente fingere hæretici possunt, talis seductoris & pseudoprophetae tot alias per totum orbem Ecclesias communionem tenuisse, eique vnitas, adeoque subditas fuisse? Hæc & his plura longè absurdissima & fingere & asserere hæretici debent, ut Papam esse pseudopropheta probent. Quare *horribile anathema*, de quo Calvinus loquitur, non est à spiritu sancto dictatum, ut ille dicit; sed est à spiritu nequam, à spiritu mendacij, à Satânico Calvinij cerebro adinuentum, ut res ipsa loquitur. Hanc hominis furiosam impietatem lectori patefacere, & sedem Apostolicam Ecclesiarum omnium matrem ac matricem, à tam furiosi nebulonis rabida calumnia paucis asserere ac tueri, operæpretium duxi. Nam & quòd

Caluini
consecutio
furiosa &
absurda.

Papam non
esse pseudo-
prophetam.

sacri

In respons. sacrilegam tyrannidem Papæ affingit, quid aliud quam
ad Baldus- bulæ de turba vociferantis vox est? *Vetus scurrarum Rho-*
num. *rica est (ait ipse alibi Calvinus) aut potius virulenta dica-*
citas, omnem virtutis splendorem tyrannidis nomine sedari.

27. Nunc anima mea turbata est: & quid
dicam? Pater, saluifica me
ex hac hora.

Christi pu-
ritas con-
tra Calui-
ni corru-
ptelas de-
fenditur.

NON diuina hæc tantum Scriptura, sed & Christi Re-
demptoris puritas, à corruptela & blasphemia Calu-
niana vindicanda est. Calvinus quippe siue ex veræ theolo-
giæ ignorantia, siue ex innata quadam illi impietate, totum
hunc locum perperam admodum exponit, & Christo in-
gna, eiusque puritati ac sapientiæ nullo modo conuenientia,
Christo attribuit. Ait enim ad illa verba, *Et quid dicam tu*
ultimas angustias redactum Christum, neque verba inueni-
quibus exprimat doloris vehementiam, neque consilium secu-
dum hominem. Deinde ad sequentia verba, *Pater, saluifica me*
ex hac hora, ait, *uotum Christo inconsiderate fluxisse, cui statim*
renunciandum erat, ut Patri obediat. Sic ponit aperte in Chri-
sto motus inuoluntarios qui rationem præueniant, passiones,
& desideria inconsiderata, quæ postea corrigi debeant. Atqui
ista solis peccatoribus conueniunt, qui peccati originalis cor-
ruptionem pœnalem circumferunt. Ait quidem Calvinus ad
superiora illa verba, *Nunc anima mea turbata est, voluntari-*
am hanc fuisse turbationem; sed addit, *quia non coactum*
luit, sed timori sponte se subiecerat. Sic voluntarium vocat
quatenus spontaneum, & quatenus coactioni opponitur,
quale sanè voluntarium etiam brutis conuenit: negat tamen
affectus istos in Christo, turbationis & timoris, proprie vo-
luntarios fuisse & liberos, liberèque ab ipso quando voluit,
quantum voluit, susceptos, sicuti contra Calvinum veteres
Patres magno consensu docuisse, supra in hoc Evangelio
ostendimus. Quare illa superior ratio, utcumque honesta vi-
deatur, has eius posteriores assertiones nihil excusat. Im-
pium est in Christo ponere, vel consilij defectum secundum
hominem, vel vota inconsiderata quæ corrigi debeant. Cal-
uinus tamen non hoc tantum in loco ita loquitur, sed & alibi.
Tractans enim Christi orationem in hortu habitam, ubi
dixit: *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste,* pro-
mum dicit, *abruptum hoc fuisse uotum, moxque docens*

Ad Ioan.
cap. 11.
vers. 33.

lium preces non semper equabile temperamentum seruare, sed
 implicitas & perplexas secum aliquando constringere, de Christo
 quoque affirmat, sic hoc loco metu percussus & anxietate
 constrictum fuisse, ut necesse illi foret inter violentos tentatio-
 num fluctus alternis votis quasi vacillare. Addit demum,
 quod votum suum subito elapsum castigat ac reuocat. Tan-
 dem concludens dicit. Non fuit igitur hæc meditata Christi
 oratio, sed vis & impetus doloris subitam ei vocem extorsit, cui
 statim addita fuit correctio. Et paulò post. In primo voto non
 apparet placida illa moderatio quam dixi: quia mediatoris of-
 ficio defungi, quantum in se est, renuit ac detrectat. Ponit ex-
 go in Christo, desideria inconsiderata, vota abrupta, eadè-
 que alternantia ac vacillantia, subito erumpentia, quæ cor-
 rigi debeant, denique orationes non meditatae, sed impetu
 doloris extortas, ac placidæ postremò moderationis vacuas.
 Sed hæc omnia Christi puritate indignissima, & quæ in solos
 peccatores, peccato originali corruptos ac deprauatos, ca-
 dunt, ex veræ theologiæ ignorantia, & animi contumacia,
 Caluinus negat: volens videlicet in Christo agnoscere hu-
 manorum istorum affectuum, gaudij, timoris, &c. liberam
 susceptionem, quam disertè Patres docent. Quum enim li-
 berè mortis horrorem ante oculos suos proposuerit, liberè
 quoque & meditatè dixit. *Pater mi, si possibile est, transeat à
 me calix iste.* Nullum hic votum inconsideratum, nullum
 abruptum, nullum subito elapsum fuit: vota Christi & oratio
 meditata erant, cum placida moderatione coniuncta. Sed
 hæc vota erant naturalia, ex libera illa susceptione affectus
 naturalis, id quod naturale erat, spectantia. Voluntas quip-
 pe humana in Christo quum vna esset potentia seu facultas
 sicut in nobis, ratione tamen diuersorum obiectorum du-
 plex erat, modò naturalis, modò deliberata. Naturalis vo-
 luntas dicitur, quæ fertur in rem aliquam secundum seipsam
 consideratam: deliberata verò quæ fertur in rem non solam,
 sed cum circumstantiis suis per intellectum propositam. Et vt
 in præsentia materia maneamus, mors ipsa & passio cõsiderari
 dupliciter potest. Vno modo in seipsa simpliciter considerata,
 & sic habet rationem mali: est enim quoddam pœnæ ma-
 lum, nec secundum se appetibile est. Vnde de ipsa morte
 aliisque rebus aduersis aptè dicit S. Augustinus: *iubes nos, Do-
 mine, ea tolerare, non iubere amare. Nemo quod tolerat amat, nisi
 tolerare amat.* In hac consideratione voluntas humana auer-
 satur mortem, & renuit eam. Alio modo considerari potest
 mors

In Harmo.
 Euange. ad
 Matth. ca.
 26. ver. 39.
 Caluini va-
 ria in Chri-
 stum blas-
 phemia.

Voluntas
 humana in
 Christo du-
 plex.

Confess.
 lib. 10.
 cap. 18.

mors

mors appositā circumstantiā, nempe hanc mortem secundum diuinam voluntatem, eamque vel mundi esse redemptionem, vt in Christo; vel ad Christi gloriam fideique professionem, vt in martyribus; vel vt materiam meriti, ac ianuam melioris vitæ, vt in iusto quolibet patienter eam sustinente: & hęc ratione habet rationem boni, & voluntas ordinata eam accipiat. Illa dicitur voluntas naturalis, quia rem in sua natura considerat: hęc deliberata, quia per discursum considerat circumstantias adiectas. Christus igitur, vt in affectu suo tantum sensitiuo (de facto tolerando pœnas) sed etiam rationali (eas præmeditando) pro nobis pateretur, & vt timorem ac tristitiam propter nos in seipso excitaret, utebatur hac voluntate naturali, id est, liberè & præmeditatè proponebat animo res eas quæ timoris & tristitiæ causæ atque obiecta erant: & hac ratione *contristabatur, turbata est animus*, voces naturales emisit, *Saluifica me ex hac hora: & alibi: Si possibile est, transeat à me calix iste.* Vt autem Patri se conformari conformaret, utebatur voluntate deliberata. Verba igitur huius Euangelij, sunt hominis positi in hac agonia, qui se ipsum turbare Christus voluit. Verbum quidem illud, *Sicut ego volo, sed sicut tu vis*, verbum est hominis positi inter duas voluntates quæ in contraria tendunt (naturali enim voluntate mortem auerfabatur, deliberata eandem accipiebat) sed non *inter violentos tentationum fluctus positi*, vt ait Calvinus, & *alternis votis vacillantis*. Nullam tentationem seipso passus est Christus, vt vacillaret ac dubitaret eam mortem & passionem suam, subirene eam deberet, an non. Sed adhuc inter duas illas voluntates hærebat hinc inde agitatatus. Vox autem illa Christi, *Transeat à me calix iste*, vox est ex naturali voluntate procedens, non, vt absurdè & impie Calvinus dicit, qua *mediatoris officio defungi, quantum in se erat, renueret ac detrectaret*. Mediatoris quippe officium mortem dicit cum suis circumstantiis consideratam, mortem videlicet quæ esset redemptio mundi. Hanc autem ita consideratam quia bonum erat, Christus, quantum in se erat, conuenire non potuit. Sed est vox qua mortem & passionem ab eam in seipsis consideratam auerfabatur. Voluntas autem Christi deliberata illa erat, quam subiunxit hoc loco, *propterea veni in hanc horam. Pater, clarifica nomen tuum.* Similiter in verbis in hortu prolatis, prius votum erat voluntatis naturalis: *Transfer à me calicem istum*, id est, mortem, Posteriùs votù erat voluntatis deliberata: *Verum non*

Caluini
vox im-
pysissima in
Christum.

non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Vtrumque vorum medita-
tum erat, & libere susceptum: prius illud vt in parte ratio-
nali pateretur, seque ipsum ipsa mortis præmeditatione tur-
baret: posterius, vt diuinæ voluntati humanam suam per
omnia conformaret. Hæc nesciens distinguere Calvinus ea
de Christo pronunciat, quæ in solis peccatoribus reperiun-
tur, & Christi puritate sunt indigna.

Vidit Calvinus hanc suam doctrinam non solum veterum
Patrum & omnium Theologorum, sed & suæ ipsius doctri-
næ aliis in locis traditæ penitus aduersari. *Quum nuper (in* In Harm.
ad Matth.
cap. 26. 39.
*quit) dictum fuerit rectè compositos fuisse omnes Christi affe-
ctus (sic enim ad Matth. cap. 6. dixerat, Christus communem
nobiscum habuit sensum, non autem appetitus incompósitos, &
ad Matth. cap. 26. ver. 37. Christum ait mansisse compositum ad
veram temperantia regulam) quomodo nunc seipsum corrigit?*
Hanc obiectionem, quam contra seipsum mouet, vt verè pu-
gnantia docentem, sic soluere conatur. Respondeo (inquit)
*non posse in hac natura nostra corruptione perspici affectuum
feruorem cum temperie qualis in Christo fuit: sed hunc dan-
dum esse honorem filio Dei, ne eum estimemus in nobis.* Atqui
hæc responsio nulla est. More suo postquam pugnantia di-
xit, quæ simul esse vera impossibile est, ait rem à nobis intel-
ligi non posse. *Quod autem intelligi non potest, nisi de fide* Calvinus
suas contra-
dictiones
defendit,
quia intelli-
gi non
possunt.
credendum proponatur, affirmari non debet. Calvinus verò
suas contradictiones, quum intelligi nequeant, recipi tamen
& credi vult. Sic in aliis dogmatibus, maximè quum Deum
authorem peccati statuit, lectores ludificat. *Affectuum feruor
cum temperie à nobis perspici non potest, ait Calvinus. Ita sanè,
calidum cum frigido, album cum nigro, motus cum quiete,
simul & semel in eodem consistere, à nobis intelligi non pos-
sunt, ideoque à nemine sanæ mentis affirmantur. Ipsa ergo
Caluini resolutio suam absurditatem prodit. Quid enim ab-
surdius quàm pugnantia docere, móxque ipsam repugnan-
tiam, quia intelligi nequeat, credendam obrudere? Hic est
Caluini ludus. Sic quod ex suo cerebro commentus est, vt sibi
fallacem ex verbo Dei prætextum conciliet, corrumpit ac lace-
rat Scripturam, ac indignis eam ludibriis exponere non dubitat.
Hi sunt audaciæ hæreticæ fructus, postquam semel extra Ec-
clesiasticæ doctrinæ metas vagari sibi permittit. Tenendum
interea est, Christum Redemptorem nostrum, nec aliquod
inconsideratum vorum emisisse, sic enim sapiens non fuisset;
nec correctione dignum aliquid dixisse, sic enim peccastet*

4. nec preces non meditatae Deo obtulisse, sic enim temerarius foret; nec voces vi doloris extortas protulisse, sic enim appetitui suo dominari nequiuisset; nec postremo placida roquam moderatione caruisse, sic enim passionibus victor, quæ rationem præueniunt, subditus fuisset: ac propterea Calvinum, qui illa omnia de Christo Redemptore nostro pronunciauit, hominem impium, nec fide sed furca dignum, omnium piorum iudicio pronuciandum esse.

31. *Nunc princeps huius mundi eijcitur foras.*

*Diabolus
quomodo
Princeps
mundi hu-
ius.*

*Diabolus
quomodo a
suo princi-
patu a
Christo de-
iectus.*

Diabolus in his verbis notari, omnium est concors sententia. Sed cur princeps mundi, & quomodo foras eijcatur, non omnes eodem modo docent. Princeps quidem potissimum dicitur ratione peccati, ad quod hominum erigendi, inducendi, adeoque pertrahendi potestatem à Deo accepit, eamque iustam; non sanè ex se, sed quatenus homo à demone se vinci passus, ipsius potestati iuste à Deo traditus est, vt docet August. de lib. arb. lib. 3. cap. 10. & Gregor. Moral. in Iob lib. 18. cap. 3. Ratione autem peccati eum mundi principem esse, idem docuit August. in lib. de agone Christi cap. 3. & Basil. in homil. quòd Deus non est author malorum. Mundi vocabulo non hæc machina vniuersi (vt veteres quidam hæretici somniarunt, teste Irenæo lib. 1. cap. 24. & August. de hæres. har. 46.) sed homines mali in peccato nati & in peccato viuentes, intelligendi sunt, vt August. tract. 57. Ioan. exponit. Ab hoc autem suo principatu ac potestate per Christi mortem (in qua iudicium fuit mundi, id est, nõ dicitur natio mundi, vt vertit Beza, sed, sententia lata pro mundo contra diabolum) diabolus eijcitur, non solum quia eum tantum tentare nunc potest, voluntatem autem ad peccatum impellere non potest, vt rem exposuit August. tract. 11. Ioan. & Gregor. Moral. lib. 17. cap. 10. sed quia potestate eodem sua super homines in vniuersum eiectus est, possessionem vero ex parte. Possidet quippe regnum tyrannus, ad quod meo non nisi vetus Rex potestatem habet. Eiectus est autem per Christi mortem omni sua potestate diabolus tam à fidelibus & iustis (à quorum etiam possessione excidit) quam in ipsos infideles & peccatores quos adhuc possidet, quia per Christum facta est potestas & libertas cuiuslibet peccatoris infideli à statu peccati emergendi, & diabolo tentanti resistendi, ipsique vincendi, (vnde Iacobus: *Resistite diabolo*

Et fugiet à vobis) quia virtus & gratia liberationis omnibus planè hominibus saluari volentibus oblata est, nec sub iugo peccati iam sunt nisi qui volunt. Imò ab origine mundi dæmonis potestas destructa est propter Christum venturum. Dicitur tamen nunc eiectus diabolus in adventu & morte Christi; partim vt intelligamus, Christum esse veram causam, propter quam diaboli potestas à principio contracta sit, partim quia quantum ad possessionem multò nunc latius & efficacius eiciendus erat diabolus per Euangelij toto orbe prædicationem, multòque vberior Christi gratia omnibus offerenda & impertienda erat. Denique quia seclusa Christi gratia homo sub diaboli & peccati iugo necessariò tenetur, vt nullis suis viribus peccato carere possit, imminente Christi morte quæ Spiritum gratia omnibus adferret, merito dicitur princeps mundi nunc foras eici, eiusque potestas ac principatus penitus destrui. Simile est si supremus aliquis Princeps subditos suos ab inferioris magistratus aut gubernatoris obedientia absoluere vellet. Sic enim inferioris potestas penitus destructa verè dicere ut, tametsi subditorum multi ex propria proteruita ac libidine inferiori magistratui adhuc obedire vellet.

Calvinus totam hanc gratia Christi efficaciam & liberationem paucis & obiculis verbis vastè inuoluit. Perspicuam veritatem nec negare audeat, nec aperte & confiteri vult. Si quis (inquit) roget quomodo deiectus in morte Christi fuerit Satan, qui assidue bellare non desinit, respondeo eiectionem hanc non restringi ad exiguum aliquod tempus, sed describi insignem illum mortis Christi effectum qui quotidie apparet. Hac ille. Quis autem hic mortis Christi effectus sit, qui quotidie apparet, ne vno quidem verbo explicat; atque ita questionem propositam de quotidiano Satanæ bello, quum tamen deiectus & foras eiectus dicatur, non resoluit. Voluit questionem proponere quam videbat esse necessariam. Noluit eam aperte soluere, quia eius solutio alii eius impiis dogmatibus aperte aduersatur. Solutio est, Diabolum quidem à bello & pugna non desinere; eiectum tamen foras esse, quia hac sua pugna nocere amplius homini non potest nisi homo ipse velit, propter Christi gratiam (qua Diabolus vincitur) per Christi mortem omnibus expositam & paratam. Hæc peccati victoria, & diuinæ gratia efficacia, Calvino non placuit, qui omnes homines, etiam in Christo regeneratos, peccatores & impios esse, Dei mandata seruare

Vaser Calvinus sensum Scripturæ inuoluit, non aperit.

non posse; habere quidem desideria bona, sed illa effectum non sortiri; idèoque nullam nisi aliunde imputatam in filiis Dei iustitiam esse. Noluit igitur hanc Diaboli eiectionem, quæ nihil est aliud quàm peccati victoria, hoc loco à Christo assertam, vel vno verbo attingere. Voluit apertam veritatem obscuris & generalibus verbis inuolucere. Planè enim, iuxta hæreticorum hodie placita, non est Diabolus foras eiectus, nec eius potestas sublata; sed manet non secus potestas eius quàm possessio, non secus dominium & imperium quàm iniusta vexatio, non secus victoria quàm pugna. Denique iuxta illos, *Non venit Dei filius ut dissolvat opera Diaboli*, quod D. Ioannes affirmat, sed venit tantum ut non imputet peccatoribus opera Diaboli; idèoque non foras eiectus Diabolus est, sed intus manens veteri potentia fruatur, quæ tamen victis ab eo non imputatur. Atqui nos Christo credimus, non Caluino, eiectum esse foras Diabolum, nec in filios Dei vllam potestatem habere, ut ad peccatum illos inducat; dissoluta quoque & fracta esse opera Diaboli, quia peccandi necessitas sublata est. *Qui enim facit peccatum, ex Diabolo est*: & in eo vigent opera Diaboli, non sunt dissoluta. Hunc in Scripturis, quæ eius placitis repugnant, ludum ludit Caluinus. In his quoque Christi verbis alterum silentium tenet Beza. Propter sensum autem quem diximus, subiicit Christus, *Ego quum exaltatus fuero omnia* (seu ut in Græco textu habetur, *omnes*) *traham ad meipsum*, id est beneficio & virtute mortis meæ fiet, ut sublata Diaboli potestate ac servitute, omnes mortales (nisi per ipsos facti) mihi ac meo nomini seruiant; & qui antea penes Diabolum principatus fuerat, nunc penes me sit. In hoc sensu loquens dicitur, *Dedisti ei potestatem omni carnis*, ut sit videlicet omnium hominum Redemptor, Dominus, & Iudex, quia sicut in Adam omnes moriuntur, sic in Christo omnes vivificabuntur.

Diabolus
iuxta hæ-
reticos ho-
die non est
foras eie-
ctus.
3. Ioan. 3.

Ioan. 8.

Caluini
ludus.

ωάντες
ἐλθύσω.

Ioan. 17.
1. Cor. 1.

39. Propterea non poterant credere, quia iterum dixit
Isaias, Excæcavit oculos eorum, & induravit
cor eorum.

Tres diffi-
cultates
soluuntur.

Tres difficultates habent hæc verba, quæ explicandæ indigent. Prima est, quòd dicitur, *Non poterant credere*. Secunda, quòd dicitur, *Quia dixit Isaias*. Tertia, quòd dicitur, *excæcasse & indurasse Iudæos*. Prima diffi-

cultas ex vna pulcherrima distinctione soluerur, quam tradidit
 Gregorius Nazianzenus oratione quarta de theologia, vbi
 sex modos annotat, quibus aliquid posse, & non posse fieri,
 tam ex communi loquendi modo quam in ipsis Scripturis
 dicitur. Primus modus est, secundum defectum aliquem, *Posse vel*
 non perpetuum, sed certi temporis, nec generalem, sed *non posse*
 certa personæ: vt quod puer luctari non possit aut catu- *fieri, sex*
 lus cernere. Poterunt enim suo tempore. Sic 1. Ioan. 3. *Non*
potest peccare qui ex Deo natus est. & Matth. 7. *Non potest ar-*
bor mala fructus bonos facere, id est, nempe dum talis est. Secū- *modus di-*
 do modo, quia sæpenumerò ita contingit: vt Matth. 5. *Non*
potest ciuitas abscondi super montem posita. Poterit enim à *ciuit.*
 maiori aliquo monte abscondi, sed hoc rarò cōtingit. Tertio *1.*
 modo, quia minimè æquum aut rationi consentaneum est vt *2.*
 fiat: vt Matth. 9. *Non possunt filij thalami ieiunare quamdiu*
presens est sponsus. Quarto modo, secundum voluntatis auer- *3.*
 sionem. Quod enim abhorremus facere, idcōque non nisi dif- *4.*
 ficulter facimus, dicimus non posse nos facere. Sic Matth. 12.
Quomodo potestis loqui bona, quum sitis mali? & Ioan. 6. *Non*
potest mundus odisse vos. Quinto modo, quod secundum na- *5.*
 turæ potentiam fieri non potest, etsi Deo sit possibile: vt
 Matth. 19. *Non potest camelus transire per foramen acus.* *6.*
 Sexto modo, quando nulla ratione fieri potest, quia naturæ
 repugnat, vel implicat contradictionem. Sic Ioan. 5. *Non*
potest facere Filius nisi quod viderit Patrem facientem. Deus *Tract. 68.*
 non potest esse malus: & similia. Hæc Nazianzen. D. Au-
 gust. in hunc locum sentit Iudæos non potuisse quidem cre-
 dere quia nolebant, noluisse autem quia non poterant velle,
 negante illis Deo auxilium necessarium, idque ex iusto iu-
 dicio propter eorum præcedentem malitiam, vt sic ad quin-
 tum modum referri debeant hæc verba, *Non poterant cre-*
dere. Sed parum probabilis sententia est, aliquem in hac vita
 sic excæcari & obdurari, vt omni auxilio diuino destituatur
 quo conuerri possit, vel vt ipsa conuersio sit ei absolutè im-
 possibilis. Melius & diuinæ bonitati ipsique veritati conue-
 nientius est, Iudæos *non potuisse credere* propter maximam
 prauæ suæ voluntatis auersionem, vt ad 4. modum hæc
 verba referantur, quod mox in 3. difficultate explicanda lu-
 culentius apparebit. Hunc sensum sequitur Chrysost. hom.
 67. in Ioannem, & Euthymius. Secunda difficultas vno verbo
 soluitur; illud, *Quia dixit Esaias,* non causaliter, sed conse-
 cutiuè accipiendo. Tertia difficultas nõ tam facilè explicatur.

Effectus
causa 3.
modis tri-
buitur.

1.

Ezech. 33.

2.

3. Reg. 17.

Tract. 13.

in Ioan. 1.

Deum quo-

modo ex-

cacat.

Rom. 2.

Iac. 1.

Cur dicitur
excacare.Epist. ad
Hedibiam
quart. 10.

Rom. 7.

Norandum tamen tam iuxta communem usum loquendi quam iuxta Scripturas effectum aliquem causæ attribui tribus modis. Primo modo, quando non impeditur effectus ab eo qui impedire potuit & debuit. Sic apud Prophetam *De manu speculatoris, qui videns gladium venientem non sonat buccina, sanguis populi exquiritur* qui gladio hostili cecidit. Secundo modo, quando occasio data est præter intentionem dantis. Hoc modo dixit mulier Elia Prophetæ. *Ingressus es ad me ut rememorentur peccata mea, & interficeres filium matris meæ.* Tertio modo, quando est vera causa effectus, ut qui gladio occidit, ad quem modum reducitur, qui iuvat, qui consulit, qui mandat bonum aut malum. Deus, ex sententia Augustini in hunc locum, dicitur excacare & obdurare quia non prohibet, cum possit, ne homines excæcentur vel obdurentur, sed obdurat eos deserendo & non adiuuando. Vera est hæc sententia & Deum à vera causa excacationis liberat propter duum. Primum, quia non tenetur Deus impedire hominum obdurationem, ideòque iuste possit omnem prorsus auxilium hominibus improbis denegare; nec nisi mera gratia est, quando aliquos illuminat & emollit. Secundò, quia Deus reuera non ideo dicitur non prohibere vel non impedire hominum excacationes & obdurations, vel improbos deserere & non adiuuare, quia nihil prorsus facit, aut nihil prorsus adiuuat quominus excæcentur & obdurentur (omnibus enim id præstat gratiæ quo possint videre & conuertere si velint, & omnes improbos *benignitas Dei ad penitentiam adducit*) sed qui maiora & efficacia auxilia gratiæ non præstat. Qui autem ad cauendum malum quod facis est præstat, causa mali nisi modo dici potest. Sic Deus *intimator malorum, & neminem tentare verè* dicitur. Dicit tamen Scriptura hoc loco de Deo *Excacauit oculos eorū, & indurauit eos*, propter duo. Primum, ut Dei iudicia timeamus (ut loco citato docet Augustinus) qui propter peccata præcedentia maiora & congrua denegat auxilia quibus fiat conuersio. Secundò, quia ea facit quæ reuera hominibus improbis excacationis & obdurationis maioris per occasionem causa sunt, quum eadem aliis facta conuerterentur ipsis in bonum. Quod D. Hieron. apto exemplo demonstrat, in sole; cuius calor ceram emollit, lutum induratum. Sic enim eadem Christi prædicatio in quibusdam Iudæis in aliis incredulis & improbis maiorem incredulitatem per occasionem operata est. Sic *mandatum sanctum & bonum quod erat ad vitam, inuenitum est esse ad mortem quia peccatum* occurrat.

occasione accepta per mandatum, seduxit me (ait Paulus) & per illud ipsum mandatum occidit me. Sicut igitur in impiis peccatum, ut appareat peccatum, per bonum mandatum operatur mortem, sic incredulis & obstinatis Iudæis ipsa incredulitas, ut appareat incredulitas obstinata, per bonam Christi prædicationem operata est excæcationem & indurationem. Hoc ergo sensu excæcavit Deus oculos eorum, & induravit cor eorum, partim non succurrendo efficaciter, partim per occasionem. Vera autem & propria causa excæcationis huius sola erat Iudæorum malitia propria. Quod ut certissimum nobis fieret, Spiritus S. per Matth. & Paulum hæc eadem Isaïæ verba alio modo protulit; videlicet hoc modo: *Incrassatum est cor populi huius, auribus grauius audiverunt, & oculos suos clausurunt, ne quando videant oculis, &c.* Matth. 13. & Act. 28.

Excæcationis causa vera, malitia excæcorum propria.

Impius Calvinus etiam hoc tertio modo Deum illos excæcasse, & veram excæcationis causam fuisse, hunc in locum blasphemat. *Hic (inquit) non tam præscientia Dei quàm iudicij & vindicta habenda est ratio. Deus enim quid ipse facturus sit per Prophetam pronunciat. Nempe quòd stupore & vertigine percutiet impios, ut de ipsorum malitia ultionem sumat. Nam hic notatur causa propinqua & inferior cur verbum suum, quod natura salutare est, Deus exitiale Iudæis ac mortiferum esse velit, nempe quòd sua malitia ita meriti essent. Hanc pœnam illis impossibile fuit effugere, quum semel Deo statutum esset ipsos in reprobum sensum conijcere, & verbi sui lucem illis vertere in tenebras. Et paulò post. Notandum est Dominum aliquando per seipsum excæcare hominum mentes, quum iudicio & sensu eos priuat, aliquando per Satanam & pseudopphetas, quum eorum fallaciis illos demetat, aliquando per suos ministros, quum illis noxia ac letalis est salutis doctrina. Hæc ille. Ponit in Deo excæcationem actiuam, quòd stupore & vertigine percutiat; eamque immediatam, quum per seipsum excæcat; idque in Deo deliberatam, quia verbum suum Iudæis mortiferum esse voluit; denique eo sensu non potuisse credere, quia impossibile illis erat hanc pœnam effugere, id est, non excæcati. Hæc apertè impia & blasphema sunt, quæ Deum faciunt veram causam peccati actiuam & proximam, non per occasionem tantum, aut aliquo modo non impediendam. Unus Christi sermo hæc blasphemiam refutabit. *Arbor bona non potest malos fructus facere.* Si ergo quod nisi participatione bonum est, voluntas hominis bona, malos fructus facere non potest,*

Caluini impia sententia de excæcatione actiua,

Deum causam peccati actiuam iuxta Calvinum Matth. 7.

quomodo fons ipse bonitatis malos fructus faciet? Atqui causa peccati actiua, immediata, voluntaria, est haud dubie fructus malus, imò pessimus; qui & in hominibus seuerè puni- tur, & in diabolo damnatur. Hanc infernalem Caluini senten- tiam, quam quauis data occasione lectori obrudit, olim laudè refutauimus, in opere de Iustificat. lib. II.

IN IOANNIS CAP. XIII.

I. *Ante diem festum Paschæ.*

*Quo die
mensis
Christus
ultimam
cœnam ce-
lebrauit.*

QUOD hîc Ioannes narrat, in vltima nocte quæ passionem Domini proximè præcellerat, factum fuisse certum & indubium sit, qua videlicet agnum Paschalem comedit Christus; debuit autem agnus Paschalis in decima quarta lunæ ad vesperam comedi, quæ etiam vespera ad sequentem diem pertinet, (iuxta legem quæ à vespera in vesperam solemnitates computat) ideòque erat ipsa vespera diei festi Paschæ seu solemnitatis Paschalis quæ 15. luna celebranda erat: magna hîc difficultas est quomodo dicat Ioannes, *Ante diem festum Paschæ* ista contigisse. Viderur enim insinuare quòd non in vespera diei festi Paschæ, sed alia vespera ante dictum diem, videlicet 13. luna agnum Paschalem comederit, & 14. passus fuerit. Et hinc error Græcorum natus erat qui luna 14. Christi passionem accidisse pertinacissimè sustinuerunt, & alios tres Euangelistas à Ioanne correctos fuisse, impiè asseruerunt nempe quòd scripserant, *Prima die azymorum* agnù Paschalem Christum comedis. Hic enim primus dies azymorum (aut illi) incipiebat ad vesperam 14. lunæ, & erat ipse dies festi Paschæ prima vespera, ac per hoc non ante illum diem, sed illius diei. Pro hac difficultate tollenda notandum est, tamen solemnitates apud Iudæos à vespera in vesperam semper celebrabantur, tamen non semper dies ipsi eodem modo numerabantur: sed eadem vespera aliquando cum sequenti die iuxta solemnitates legales, aliquando cum præcedenti die iuxta naturalis diei cursum, computabatur. Huius posterioris exemplum habes Exod. 12. *Primo mense, quarta decima mensis, ad vesperam comedetis azyma. Immolabitis 14. die, & nocte illa comedetis.* Ecce nox prima azymorum tribuitur diei 14. iam finitæ. Sic hoc loco D. Ioannes, *Ante diem festum Paschæ* dicit, id est, ante decimum quintum diem, nocte proximè præcedente, coniungens illam noctem diei præcedenti

*Concordia
Euangeli-
starum.*

non sequenti: cuius obseruationis ignoratio Græcos fefellit. Sic alij tres Euangelistæ vocabant eundem diem 14. lunæ *primum diem azymorum*, non quia toto illo die comedebantur, sed per Synecdochen, quia ad vesperam illius diei comedi cœperunt. Rursum Hebræi quando diem nominant, non computant illum cum nocte, sed seorsim à nocte, sicut supra Christus, *Nōne duodecim sunt hora diei* ideoque ab ortu solis vsque ad occasum diem computant. Sic Ioannes hoc loco dixit, *Ante diem festum Pascha*, id est, ante ortum solis solemnitatis Paschalis. Sic cæteri Euangelistæ intelligi possunt dixisse, *Primo die azymorum*, id est, in ipso die quo azyma preparabantur. Addunt enim Marcus & Lucas, *In qua neesse erat occidi pascha*: hoc autem erat 14. luna, nam illo die ante vesperam seu ante solis occasum immolati debebat, & eadem nocte post solis occasum comedi oportuit. Sic cum cæteris Euangelistis concordat ad amussim D. Ioannes.

Ioan. II.

8. *Si non lauero te, non habebis partem mecum.*

Quid Christus his verbis significare voluerit, difficile est certò intelligere. Nam aut de reali pedum ablutione loquebatur, & sic videtur vel quasi Sacramentum quoddam esse necessaria pedum ablutio, vt putauit D. Bernar. in serm. de cœna Domini; vel certè ceremonia necessaria ante vener. Euchar. sumptionem, vt censuit D. Ambrosius de Sacram. lib. 3. cap. 1. & de iis qui iniantur mysteriis cap. 6. qui & in sua diœcesi hoc obseruabat: aut de spiritali aliqua ablutione seu sanctificatione, vel venialium, quorum mundities necessaria est, vt ingressus pateat ad regnum cœlorum, quem sensum tradit August. tract. 36. & Cyrill. lib. 9. cap. 5. in Ioan. vel etiam mortalium, vt putabat Cyprianus in serm. de ablutione pedum. Sed hic sensus posterior eo verbo refellitur: *Qui mundus est, non indiget nisi vt lauet pedes*, &c. Prior sensus non videtur ad literam esse, quum Christus ad realē ablutionem Petrum inducebat, & de reali comminabatur. Iam vt realem ablutionem intelligamus, aut est comminatio generalis, aut soli Petro propria. Si generalis, prior Bernardi aut Ambrosij sententia sequenda videbitur. Neutram tamen tenuit Ecclesia. Est ergo realis ablutionis mandatum soli Petro proprium. Sed tunc quæritur cur sub tanta comminatione præcipitur. Chryostomus homil. 69. putat propter

Verborum
sensu exa
minatur.

*Obedientia
necessitas.*

humilitatis documētum in hac ablutione significatum, quam nisi Petrus teneat, non habebit partem cum Christo. Sed hic iterum realis ablutio, quam Christus viget, deseritur. Optima igitur est D. Basilij expositio *Si non laueris te, id est, si mihi volenti tuos pedes lauare non obedieris, propter hanc tuam inobedientiam à meo consortio separaberis.* Sic ille appositiuè exponit in oratione de peccato: & in regul. breuioribus ad interrogat. 60. & ad interrogat. 133. in moralibus quoque reg. 12. cap. 2. Neque hic sensus reitci debet, quia Christi comminatio non ad ipsam inobedientiam sed ad ablutionem refertur. Non enim Christus ablutioni pedum promittit partem secum aut aliquam gratiam, sed negatæ ablutioni, quæ erat inobedienciæ actus, comminatur gratiæ negationem. Sic ad literam seruantur Christi verba: quod Petrus bene intelligens promptissimè obediuit.

14. *Si ego laui pedes vestros Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes.*

*In com. ad
e. 13. Ioan.
ver. 15.*

*Ad Matt.
cap. 4. 2.
Dom. 1.
Quadr.*

AD hæc verba Caluinus præclaram sibi occasionem daturatus, in Ecclesiasticam hodie consuetudinem, qua in quinta feria hebdomadæ sanctæ pauperum aut inferiorum pedes à Prælati Ecclesiasticis lauare solent, impotentem incurrit. Sed ut ad eam accusationem descendat, aliam præmittit. Totum insulsi cauillaroris delirium proferemus. Notandum est (inquit) quod Christus se exemplum dedisse admonet. Neque omnia eius facta promiscuè ad imitationem trahi conuenit. Petrus se Christi exemplo quadragesimale ieiunium seruauerunt. Atqui videndum in primis erat, an exemplum proferre voluerit, ad cuius normam se discipuli formarent. Non verò legitur tale. Quare non minus peruersa est amulatio, quam si in cælum volare tentarent. Hæc prior accusatio est, cuius plenam refutationem videre licet supra ad Matth. cap. 4. & in Promptuario nostro Catholico. Summa est, tum alias esse ieiunij Quadragesimalis graues causas præter exemplum & imitationem Christi, tum quia nec omnia Christi facta in exemplum trahenda sunt, nec nullum: quid autem eius generis sit, ut in exemplum trahi possit ac debeat, Ecclesia Catholica mater fidelium, columna & firmamentum veritatis, docere nos debet, non superba & garrula hæresis. Posterior accusatio, & huic Euangelio propria, apud Caluina

his verbis sequitur. *Adde quod ubi Christum sequi decebat, simia fuerunt magis quam imitatores. Quotannis theatricam pedum lotionem instituunt, ita inani nudaq; cerimonia se pulchre defunctos esse putant. Defuncti sibi permittunt fratres contemnere. Neque id modo, sed postquam duodecim hominibus lauerunt pedes, omnia Christi membra crudeliter lacerant: adeoq; in faciem Christi ipsius cōsthuunt. Quare nihil quàm scōdum Christi ludibrium est comica illa pompa. Nec certē Christus hic anniuersarium ritum commendat: sed nos tota uita paratos esse iubet ad lauandos fratrum pedes. Hæc ille. In his verbis unum est quasi à ratione ductum argumentum; cætera hominis sunt non ratiocinantis, sed furentis ac debacchantis. Argumentum quod aliqua ratione niti videtur, istud est: Christus lauans pedes discipulorum suorum, posteaque dicens: *Exemplum dedi uobis*, &c. non commendat anniuersarium ritum; ergo simia potius quam imitatores sunt, qui ad eius exemplum pedes fratrum lauant. Sed accidit huic hæretico, quod aliis hæreticis accidere solere scribit diuus Iudas. *Quæcunque autem ignorant, blasphemant.* Non enim ideo Prælati Ecclesiastici alique superiores pauperum aut subditorum pedes lauant, quasi his verbis talem anniuersarium ritum Dominum præcepisse intelligerent (humilitatis enim hoc esse documentum, non exterarum ritus præceptum, Catholici semper intellexerunt) sed ideo hunc ritum celebrant, ut tantæ humilitatis Christi exemplum renouent, & ob oculos ponant, deuotèque colant, & ad humilitatem omnium animis fortius imprimendam, non uerbo tantum ac prædicatione, sed facto etiam ipso adhortentur. Nam & ideo Christum hanc actionem exterream adhibuisse intelligunt, ut ea ob oculos posita, discipulis suis Ecclesiarum Præpositis futuris humilitatis uirtutem imprimis necessariam, certiori documento & validius commendaret. Quem Christi finem & scopum hoc loco fuisse, docet uno atque altero in loco Basilius. Non tam igitur factum, quam finem & intentionem Christi circa factum, proposuit sibi in hoc ritu Ecclesia. Nam & hic uerum est illud quod ex naturæ lumine Poëta cecinit:*

Segnius irritant animos demissa per aures,

Quàm qua sunt oculis subiecta fidelibus. Sed Calvinus nõ tam hospes & aduena, quàm hostis & alienigena ab Ecclesiæ Christi cōsortio sese abdicās, nihil mirũ si mysteriorũ Ecclesiæ ignarus, & ea tantum quæ ante oculos sunt uidēs, de his quæ igno

*Ceremonia
abiuuatis
pedes contra
Caluinum
defenditur.*

*Capite
unico.*

*Mora. lib.
Regu. 70.
cap. 10. &
24.*

Epist. 56.

ignorat perperam iudicat; & inde calumniæ materiâ struit, unde disciplina Christianæ documentum haurire debuit. *Propria enim Christianorum disciplina humilitas est*, ait August. quam quia superba hæresis capere nō potest, eius documentum libentius carpere quàm amplecti & imitari contendit.

Caluini declamatio bacchica.

Furentis hîc & debacchantis Caluini verba nec refutatione egent vlla, nec reprehensione nostra. Suam ipsa turpitudinem & furorem clara voce loquuntur. *Prelatos quippe Ecclesia postquam duodecim hominibus pedes lauerunt, omnia Christi membra crudeliter lacerare; nec membra tantum, sed, omnia membra; nec lacerare tantum, sed, crudeliter lacerare, ac deinde in faciem Christi ipsius conspuere; nihil aliud quàm spizitum nequam, qui in Caluino loquitur, quiq̃ue illum captiuum tenuit ad voluntatem suam, palam demonstrant, quæsi in theatro conspiciendum ante omnium oculos sublatum ponunt. An experimentum quærimus eius qui in Caluino loquitur, Belial? Hîc illud habemus luculentissimum. Hîc fuit, hîc debacchatur, hîc tragico correptus œstro, ipsa Ecclesia Christi capita, ipsam pupillam oculi eius, non tangit modo temerè culpando (nihil veritus vel illud Prophetæ, *Qui tangit, vos, tangit pupillam oculi mei*: vel illud Dauidicum, *Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignare*) sed, quantum in ipso est, atrocissimè criminando ingulcat, confodere, transuerberare cōtendit. Hîc ille Caluini spiritus se prodit, non quo aguntur filij Dei, sed quo agitantur filij diaboli, cuius summa voluptas est, Pastores à Christo dantes, quia Christum ipsum non potest, mentiendo, criminando, calumniando, in odium & contemptum adducere, omnibus non deridendos modò, sed & conculeandos ac proterendos obiiicere. Sed periit cum suis furis Caluinus. Viuit, viuere in æternum sponsa Christi Ecclesia Catholica, Apostolica, Romana, cuius vt fidem tenemus, ita honorem & debitam ab ouibus Christi reuerentiam ab omnibus tenendam, libenter docemus.*

Zach. 2.
Psal. 104.

18. Ego scio quos elegerim.

Vnica electorum iustificatio iuxta Caluinum.

Hæresim suam de vnica & sola fide electorū ex his verbis probare vult Caluinus. *Reprobos (inquit) ornaturus dum Deus Spiritus sui donis ad exequendum quod illi iungit munus. Sic regia in Saule virtutes ad tempus resumpsit sic & Iudas egregijs donibus pollebat, quales Apostolum Christus decebant. Sed alia longè est Spiritus sanctificatio, qua Domini*

non nisi filios suos dignatur. Nam eos mente & corde renouat, ut in eius conspectu sancti sint & irreprehensibiles. Deinde vi-
 uam in illis radicem habet, qua euelli nunquam potest, quia
 penitentia caret Dei adoptio. Hæc ille. Docet esse in repro-
 bis gratias quasdam gratis datas; gratiam verò gratum fa-
 cientem, gratiam coram Deo iustificantem, cordis mundi-
 tiem, & renouationem mentis internam quam nunc tradit
 (suorum placitorum oblitus de perpetua cordis immundi-
 tie, & sola Christi iusticia imputata suos electos mundante)
 in solis electis ponit: idque propter Christi verba, *Ego scio*
quos elegerim. Non tantum (inquit) *perseuerantia in his ver-*
bis electioni accepta fertur, sed etiam pietatis initium. Vnde
enim sit ut vnus magis quàm alter se verbo Dei addicat? Nem-
pe quia electus est. Vnde sit rursus ut pergat in recto pie vite
curso, nisi quia propositum Dei stabile est ut inchoatum manu
sua opus absoluat? Hæc ille. Quum ergo Christus Apostolis
 suis omnibus dixerit, *Si hæc scitis, beati estis si feceritis ea,*
 moxque subiunxit, *Non de omnibus vobis loquor, ego scio quos*
elegerim, sensus iuxta Calvinum est: Non omnes beati eritis
 faciendo ea quæ docui, quia nō omnes electi estis. Perniciosa
 hæc & falsa doctrina est. Tametsi enim concedatur Christum
 hic de electione æterna loqui, quod D. Augustino in hunc
 locum placet, non tamen docebit Christus vel solam electio-
 nem æternam pietatis & obseruationis mandatorum Christi
 causam fore, vel solos electos ad gloriam pietatis interdum
 cultores esse, & Christi mandata ad tempus obseruare: quod
 vtrumque Calvinus docet. Sed stante sensu electionis æternæ,
 docebit Christus electionem illam vnā esse & altissimam
 causam pietatis iustorum, & perseueratiæ eorum. Non euer-
 tet proximas in quoque pietatis & perseueratiæ causas, quod
 gratiam Dei in vacuum non acceperit, sed, pulsante ostium
 Deo, ianuam aperuerit cordis sui, & fecerit sibi cor nouum, vt
 Scripturæ loquuntur: videlicet, diuinæ gratiæ liberè coope-
 rando: sicuti reprobatio impiorum non evertit proximam in
 vnoquoque impio causam, propriam animi malitiā ac pra-
 uitatem, vt ipse Calvinus passim agnoscit. Rursus stante
 sensu electionis æternæ, non docebit Christus solos ad glo-
 riam electos mente & corde renouari, vt Calvinus hîc docet.
 Non enim de electione æterna ad gloriam vel Christus hîc
 loquitur, vel Augustinus exponit, sed de electione ad illam
 beatitudinem, de qua hîc Christus dixit, *Beati eritis si fece-*
ritis ea: id est, de electione ad gratiā qua fiant Dei præcepta.
 Talis

*Eadem re-
 fertur.*

*2. Cor. 5.
 Apocal. 3.
 Ezech. 18.*

Electio ad gratiam reprobu communi.
 1. Reg. 9. 2.
 1. Regum 23. 1.
 1. Regum 25. 17.
 Matt. 10.
 Luc. 10.

Talis autem electio ad gratiam, seu preparatio gratia, multis etiam reprobis concessa fuit, atque inter alios Iudæ & Saul, quorum exempla Calvinus profert. Nam & Saul quum in Regem vngeretur, *bonus ac iustus erat*, vt docet Cyprianus lib. 1. epist. 5. & August. ad Simplicianum lib. 2. q. 2. quod & Scriptura disertè docet. *Erat Saul electus & bonus, & non erat vter de filijs Israël melior illo: & iterum, Filius vnius anni erat Saul, cum regnare coepisset*, id est, iuxta idioma Hebraicum, *innocens &* (vt Samuel postea profitebatur) *parvulus in oculis suis*: & Iudas, quum in Apostolum eligeretur, talis erat, vt per eum quoque sanarentur infirmi, & dæmonia eiicerentur, nomenque eius in celo scriptum esset, non secus quam carcerum 72. Discipulorum, id est, apud Deum in numero iustorum haberetur. Neque enim quum Christus dixit, *Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in celo*, omnium illorum predestinationem illis reuelavit, tum quia hoc non expediebat, quum quia non secus ex illis 72. vnus potuit esse reprobus quum ex 12. Apostolis vnus reprobus fuit. Deinde Iudas ille erat, de quo Christus dixit: *Pater, quos dedisti mihi, custodi mihi: & nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis*. Ecce Iudas fuit datus à Patre Christo; ergo tunc bonus erat. Rursum periit ex grege; ergo antequam periit, de grege bonorum erat. Scarcè igitur Iesu electionis æternæ, impium Caluini dogma, quod soli electi verè coram Deo iustificantur, ex hoc loco stabiliri non potest.

Sed non est probabile de electione æterna Christum his loquutum fuisse. Talis quippe sententia ad Iudæ emendationem (quam Christus hic & in toties repetita admonitione spectabat) minus efficax fuisset: imò eum ad suam improbitatem magis irritasset. Diceret enim: Non me elegeris, & ideo talis non sum sicut alij electi, vt tua mandata faciam, & in tui dilectione perseuerem. Sensus ergo literalis est, *Ego scio quos elegerim*, id est, scio qualis sit nunc, & qualis quisque eorum futurus est, quos in meos Apostolos elegi. Et hunc sensum confirmant verba sequentia. Nam ne quis miteret eum in Apostolum elegerim, qui proditor futurus erat, quum illi ipsam ita fore præcognouit, sciat me hoc fecisse vt impleteretur Scriptura, & conuequenter mandatum Patris mei in Scriptura reuelatum, quo prædictum hoc ipsum est; forte vnus ex familiaribus discipulis meis leuaret contra me calumniam, id est, me dolo & proditoriè supplantaret. Ita futurum Deo in Scriptura prædixit. Ego propterea etiã illum in familiarium

Apollo

Apostolum elegi, quem huiusmodi futurū præsciebam. Ego enim scio quos elegerim in discipulos meos, nec ex ignorantia aliqua aut cæco casu talem electionem feci. Hic est literæ genuinus ac germanus sensus, quem meritò obscurum esse annotavit doctissimus interpres Cyrillus Alexandrinus.

Lib. 9. cap. 10. in Ioan.

34. *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut ego dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem.*

Dilectionis mutæ mandatum cur hoc loco nouum dicatur, multi multa dixerunt, & vera, & probabilia, & utilia, quamuis non omnes iuxta Christi mentem & literæ sensum. Cyrillus exponit nouum vocari propter nouum dilectionis modum, quem illis verbis Christum exprimere putat, *Sicut dilexi vos*, id est, vt bona temporalia ac vitam pro fratrum salute spiritali exponamus, sicut Christus pro nobis semetipsum exinanauit. Sed hic sensus (quem etiam Euthymius sequitur) nullum nouum mandatum facit, quia quando fratrum salus æterna necessariò hoc exigit, mandatum hoc ab orbe condito piis omnibus inuictum fuit, & ipsa charitatis fraternæ ratio hoc docet. Chrysostomus propter nouum quoque diligendi modum, vocari mandatum nouum existimauit; nimium vt sicut Christus prior dilexit nos sine vllis præcedentibus meritis, sic nos nihil de nobis bene meritos diligere, & beneficiis eos præuenire debemus. Sed nec hoc nouum eras, quia dilectio proximi propter Deum (quæ semper erat in præcepto) hoc totum à nobis exigit. Si enim propter Deū diligendus proximus, siue de nobis bene sit meritis, siue non, diligendus est. Augustinus hanc nouitatem ad effectum refert, quia dilectio facit homines novos, & noui testamenti filios. Verum sanè & hoc est, sed quia hominibus iam nouis & in Christo regeneratis, Apostolis scilicet, omnibusque Christianis hoc præceptum datur, non videretur Christus hoc respectu nouum mādatum vocasse. Sunt qui nouum dicunt ab origine sua, quia ex nouo Spiritu procedit, sicut homo vetus spiritu timoris ducitur. Nec alienum à veritate hoc est: sed omnibus quoque aliis mandatis hoc commune est, vt per Spiritum gratiæ impleantur. Alij adhuc nouum vocari volunt, quasi renouatum, & de nouo hinc à Christo inculcatum, quia iam apud Indæos neglectum quasiq̃ antiquatum hoc mandatum erat. Ad quorum sententiam accedit hoc loco Caluinus; *Scimus* (inquit) *leges initio diligenter seruari, sensim*

1. In Ioan. lib. 9. c. 23.

2. Homil. 7. 1. in Ioan.

3. Tract. 65. in Ioan.

4.

5.

sensim verò labi ex hominum memoria, donec tandem obli-
scant. Ergo Christus, quo melius insigat suorum animis charita-
tis doctrinam, à nouitate eam commendat, quasi diceret: Vobis
huius mandati vos perpetuò esse memores, ac si lex esset recèns
nata. Non est improbandus hic sensus, quia pius, verus, ac
laudabilis est, tamen (vt nobis videtur) non ad literam ob-
cuti mox ex verborum Christi tractatione elucidabimus.

Venenum
hoc loco
Caluinia-
num.

Interea veneno hîc Caluiniano, quod more suo aspergitur,
occurrendum nobis est. Quia difficile (inquit) est retinere
charitatem, homines ea posthabita novos sibi colendi Dei mo-
dos fingunt; & Satan multa suggerit in quibus se occupent. Ita
accidit vt frustra satagendo illudere Deo conentur, se autem
decipiant. Quò autem hæc eius oratio collimet, & quò
perstringere velit, paulò post in sequentibus aperit. Quam
(inquit) hac mutua dilectionis nota discernat suos Christus ab
alienis, frustra se fatigant, qui relicta charitate, novos & com-
mentitios cultus suscipiunt, qualis hodie vanitas in Papatu re-
gnat. Hæc inutilis & insulsa caullatio, quem (quæso) hic lo-
cum habet, aut Christi hoc loco doctrinæ quo tandem mo-
do affinis, aut ad eam consequens est? Quis non videt impo-
tentem hæreticum carpenti causas quarere, & in Ecclesiam
Christi Catholicam cæco odio, cæca rabie ac furore, quæ
data imò non data causa ferri? Tamen enim essent in Ec-
clesia Catholica, quam Papatus nomine semper designat, no-
ui & commentitij cultus; quis tamen illos ex relicta chari-
tate nasci nisi infans dicat? Superstirio, quæ novos & com-
mentitios vel adinuenit vel suscipit, non sanè ex defectu cha-
ritatis proximi, qui semper adiunctum habet defectum cha-
ritatis in Deum, sed ex feruenti quodam, præpostero tamen
& inordinato colendi Deum studio propriè nascitur: quo the-
dio qui feruent, eiusdem superstitionis socios & cultores ma-
ximè & ardentè amare solent: adèd vt in illis charitas non
quasi relicta & posthabita negligatur, sed malè collocetur.
Et propriè Christus hoc loco dilectionis mandatum, quod
nunc dat, idèd nouum vocat, quia de ea dilectione loquitur
quam Christiani inter seipos eo quòd Christiani sunt, eius-
dem religionis cultores, sub vno capite Christo, & eiusdem
corporis membra, tenere debent. Hoc est enim, Vt diligatis
inuicem, sicut ego dilexi vos, id est, vt discipulus discipulum
Christianus Christianum diligat; sicut ego vos omnes meos
discipulos, quasi de meo corpore, singulari amore comple-
xus sum. Et hoc est verè mandatum nouum, quod Christus

Impotens
Caluini
calumnia
diluitur.

Mandatum
dilectionis
mutus cur
nouum.

ex hoc mundo discessurus suis dedit, vt Christiani Christianos singulari amore se mutuò complecterentur, se mutuò iuuant, se mutuò consolarentur, se mutuò sustinerent: quod à primis Christianis cumulatissimè præstitum fuisse Acta Apostolica demonstrant: ad quod Paulus in suis Epistolis frequenter hortatur, quasi ad proprium & nouum mandatum Christi. *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Gal. 5. Christi. Caritas fraternitatis maneat in vobis: & ad Roma. Heb. 13. nos plenius. Charitatem fraternitatis inuicem diligentes; τῆν Rom. 12. φιλὰδελφία εἰς ἀλλήλους φιλοσπυοί.* id est, Ad hunc amorem fraternum, quo vos mutuò diligere debetis (scilicet ex Domini mandato nouo) sitis feruidi & admodum propensi, vt eum nullo modo intermittatis. Quare & D. Ioannes in 1. sua Epistola in hoc vno mandato, veluti Christianis hoc sensu proprio, inculcando totus versatur; & vsque ad vltimum spiritum, etiam cum nausea ac fastidio discipulorum, idem perpetuò inculcauit, rationē reddens, *Quia Domini præceptum Hieron. in est; & se solum fiat, sufficit.* Hoc itaque mādaturum quasi Christianis proprium, quo eiusdem religionis socios omnibus amoris officiis complectebantur, per aliquot secula ita retinuerunt Christiani, vt Tertullianus de suo tempore, commemoratis Christianorum collectis pecuniariis, & in quos vsus illa collecta pecunia distribueretur, ita tandem cōcludit, *Eiusmodi vel maximè dilectionis operatio notā nobis inurit pe. In Apo- nes quosdam. Vide (inquiunt) vt se inuicem diligant, & vt pro log. 6. 39. alterutro mori sint parati.* Hæc ille. Denique propter hanc mutua dilectionis notā, proprio vocabulo Christiani fratres vocabantur. Hæc ergo mutua Christianorum charitas, qua se *Charitas Charitas relicta non quarens Christianos inuicem singuli diligunt, vbi refrige- generat scit, vbi deseritur & negligitur, non illi ad novos & com- supersti- mentitios cultus dilabuntur, sed ab omni Dei cultu cessant, tionem, sed nec superstitionis affectum, sed religionis contemptum in- Dei con- duunt. Quom enim proximum, quem vident, non diligunt; temptum. quomodo Deum diligunt, quem non vident? Deum autem quo minus diligunt, eo minus colunt. Deinde quom Christiana hæc propriè charitas propter Christum & propter communem religionem Christianam assumatur, ea neglecta & reiecta, iacet quoque consequenter religio. Nam & ideo via ad hæreses schisma est, quia violatum charitatis fraternæ, qualis hîc præcipitur, vinculum, dogmatum quoque & totius cultus Christiani violationem inducit. Sic neglecta*

& reiecta charitas non novos & commentitios cultus introducit, sed omnem Dei cultum abolet. Adeo præposterè suo hic stomacho indulfit Calvinus.

*Papatus
nullos ha-
bet novos
cultus.*

Deinde quos ille potest novos & commentitios cultus in Papatu designare? quorum omnia sunt antiquissima, & à multis retrò seculis vsurpata, & non nisi à primis Ecclesie Magistris accepta, & antiquitatis nomine ita commendata, vt propter ipsam vetustatem hæreticis nouatoribus dissi- ceant; nec quicquam magis in Papatu reprehendant, quam quòd consuetudinū & traditionum antiquissimarum ita tenaces sunt. Vnde ergo hæc insolens cauillatio, *novos & commentitios cultus in Papatu ubique regnare?* Si noui sunt, originem eorum ante annos paucissimos ostendere Calvinus debuit: si cõmentitij, authores eorum proferri oportuit. Quod ille non præstitit, præster qui potest Calvinista: aut nefarium impostorem, qui talia mentiat, fuisse Calvinum agnoscit.

*Dilectio-
nu man-
datum so-
lam fideri
querit.*

Sed profectò *mandatum hoc nouum vt diligamus inuicem sicut Christus dilexit nos*, Calvinum solius fidei præconem malè habuisse videtur, vt propterea animi sui ægritudinem hac importuna Catholicorum accusatione subleuare, & bilem eicere voluerit. Sanè si mandatum hoc Christi est, eodem defungi necessariò oportet. Hoc Calvinus non abnuere videtur. Ait enim hoc loco. *Quisquis verò Christi esse & à Deo agnosci cupit, totam vitam cõponat & dirigat ad amandis fratres, & huc se assidue sollicitet.* Ex hoc igitur Christi mandato, & his Caluini verbis, ita contra Calvinistas arguo: Dilectio fraterna est mandatum Christi, & propria nota hominis Christiani, vt absq; ea nemo sit verè Christi, aut à Deo agnoscat: ergo sine ea nemo apud Deum iustificatur, nemo iustus censetur. Iustificari quippe & iustus censeri apud Deum non potest, qui à Deo non agnoscitur, qui verè Christi non est, & propria nota, proprio caractere hominis Christiani caret. Ita non solum fides quæ iustificat, nõ est sola, quia cum charitate cõiuncta (qua rima elabi Calvinus solet, etiam frustra, quum id vnum solam fidem efficaciter destruat) sed ita cõiuncta cum charitate coniueta, & ita charitas cum fide ad iustificationem necessaria est, vt ipsa quoque per se hominem Deum filium constituat, Deo gratum ac iustum coram Deo efficiat. Quæ enim propria filij Dei nota est, propria ratio, & non libera sed necessaria, atque intrinseca, illa filium Dei propriè facit atque constituit, non quidem sola, facit tamen vna necessaria subiecti forma & pars iustitiæ integralis. Ita

hic locus non sine causa Caluini animum male vexauit, vt
aliquid extra rem impotenter effundere debuerit.

IN IOANNIS CAP. XIII.

1. In domo Patris mei mansiones multe sunt.

OMMVNIS est & consentiens omnium veterum Patrum doctrina, Christum hoc loco mansionum *Meritoria*
eterna beatitudinis non multitudinem tantum, sed *& gloria*
& diuersitatem docere: vt sicut meritorum in hac *disparitas.*
vita imparitas magna est, aliisque alio coram Deo iustior
ac sanctior inuenitur, sic præmiorum magna quoque in cælo
imparitas ac diuersitas reperitur. Patrum quorundam sen-
tentias integras in Prompt. nostro Catholico produximus,
D. Augustini tract. 67. in hunc locum, D. Hieronymi lib. 2. con-
tra Iouinianum, Gregorij Magni Moral. lib. 4. cap. vlt. & lib.
vlt. cap. 24. & dialog. lib. 4. cap. 35. Accedant ad illos & alij Pa-
tres. Irenæus affirmans sic esse multas mansiones apud Patrem, *Lib. 3.*
sicut sunt multa membra in corpore: quorum magnam esse *cap. 21.*
diuersitatem nemo dubitat. Hilarius his verbis. Plures man-
siones diuersæ dignitati habitantium preparantur. Sed licet *In Psal. 64*
diuersa sit dignitas (differt enim stella stella in gloria) tamen
quotquot habitationibus (varijs licet) digni habebuntur, fidei
fructum & honorem cælestis gloriæ sortientur. D. Basilius in hæc *In lib. de*
verba. In splendoribus Sanctorum mansiones multe sunt apud *Spiritu S.*
Patrem, hoc est, dignitatis discrimina. Sicut enim stella à stella *cap. 26.*
differt in claritate, ita & resurrectio mortuorum. Sed & iterum *In lib. de*
D. Augustinus acerrimè contra Iouinianum disputans, qui *S. virgin.*
disparitatem meritorum in coniugio & virginitate negabat, *cap. 26.*
ex hoc loco pugnat. Quia in ipsa vita eterna distinctè fulge-
bunt lumina meritorum, multe sunt mansiones apud Patrem:
ac per hoc in denario quidem non impari non viuet alius pro-
lixius, in multis autem mansionibus honoratur alius alio clarus.
Hæc rursus ille. Iam verò omnes hos Patres ex alto despi-
ciens Caluinus ita scribit. Perperam tractus hic locus fuit in
alium sensum, quasi doceret Christus distinctos esse honoris gra-
dus in regno cælesti. Sed quare perperam? Multas enim (inquit) *Caluini*
mansiones dicit Christus, non varias aut dispares, sed qua plu- *frivola,*
ribus sufficiant: ac si diceret, non sibi vni, sed omnibus etiam *probatio*
discipulis locum illic esse. Atqui hæc obseruatio frivola planè *contra Pa-*
atque inanis est. Nam, vt rectè disputat D. Gregorius, si dispar sensum.

Dialog.
lib. 4. c. 35.

retributio in illa beatitudine non esset, una potius mansio quam multa essent. Mansio quippe caelestis non locum circumscriptum quo veluti certo ac definito animæ & corpora beatorum concludantur, sed requiem & gloriam beatis præparatam denotat. Hæc gloria quum non una sit, sed multæ: variæ quoque & dispar necessariò erit. Sed & ipsa Caluini expositio hanc disparitatem probat. Quum enim idcirco multas esse mansiones Christus dixerit, ut doceret non sibi *omnibus etiam discipulis locum illic esse*, Christi autem mansionem à discipulorum mansionibus magna disparitate differre negari non possit, necessariò hæc multæ mansiones dispares quoque & diuersas significare debent. Ita Caluini euillatio tot Patrum consentienti expositioni præponderare non potest.

Mirretur fortè quispiam, cur ita proteruè doctissimi Patribus obstet Caluinus, ut ab illis omnibus perperam hunc locum tractum affirmer. Vidit doctrinam meritum & iustitiam ac retributionem bonorū operum ex hoc loco iura Patres intellecto necessariò stabiliri, suam autem imperitiam iustitiam (quæ nullam disparem retributionem patitur, quum Christi iustitia omnibus æqualiter imputetur) peritus subuerti. Hac de causa ausus fuit communem Patrum expositionem reiicere, & vnun suum friuolum argumentum omnium illorum iudicio antepone. Hæc eius insolentia ac improbitas est.

3. *Etsi abiero, & preparauero vobis locum, iterum veniam, & accipiam vos ad meipsum.*

Limbus
Patrum
contra Cal-
uinum de-
fenditur.

Heb. 9.

Hoc iterum loco veterum Patrum sententiam ac fidem taxat Caluinus. Quum enim Christus hic doceat se deundo ad Patrem per corporis sui ascensionem & glorificationem, parare suis omnibus locū, quo & illi ad Patrem conascendant, & caelesti gloria fruantur, paretur autem hic locus Christo glorificato, quia ille omnibus ianuam caeli aperit, quod ante eum glorificatū nulla beata anima ingredi potest, quia (ut Caluinus hic agnoscit) ille *unicus heres caeli patris* nem nostro nomine adiit, ut per ipsum accessus nobis pateat, ut Apostolus docet, antequam Christus ingrederetur caelum sanctorum, nondum propalata erat sanctorum via, mouetur quaestio Caluinus, & ait. Exoritur tamen quaestio, quæ fuerit Patrum veteris testamenti conditio post mortem, an

quam Christus in cælum ascenderet. Vulgo enim colligunt, fideles animas in limbo fuisse inclusas: quia dicit Christus suo in cælum ascensu paratum iri locum. Vera est hæc collectio, & cõmunis Catholica Ecclesiæ & veterum Patrum sententia, vt alibi contra Calvinum ostendimus. Sed displicet illa huic nouatori, & collectionem firmissimam infirmare conatur. Sed responsio (inquit) facilis est, quod locus hic parari dicatur in diem resurrectionis. At hæc responsio nulla est. Christus quippe in diem resurrectionis parat beatissimum locum quoad corporum glorificationem. Animas tamẽ interea Dei visione frui post Christi ascensum, qua visione veteris testamenti Patres defuncti non fruebantur, huiusmodi preparationi non repugnat. Vnum igitur ex altero infirmari non potest, & quod concludit Calvinus, *utrisq; pariter*, tam Patribus olim defunctis quam iustis post Christi ascensionem ad alteram vitam translatis, *Christum parare locum in quem extremo die omnes recipiet*, huic discrimini nihil obstat, quo dicitur, Christo in cælum assumpto iustorum animas tam veterum Patrum quam aliorum post Christum in cælum assumi, & Dei visione frui, sed ante Christum in cælum assumptum Patrum animas in limbo detentas, & Dei visione in cælesti gloria necdum gauisas fuisse. Queritur igitur à Caluino, quo tandem loco erant Patrum veteris testamenti animæ ante Christum glorificatum, postquam nec in cælo fuisse faretur ipse, nec in limbo fuisse cum Ecclesia Catholica fateri vult? Vidit hoc ab ipso necessario querendum. Ait igitur. *Ante reconciliationem peractam fideles animæ, velut in specula, erant intentæ ad redemptionem promissam: & nunc beata quiete fruuntur, usq; dum compleatur redemptio.* Erant (inquit) intentæ ad redemptionem promissam velut in specula. Verum quidem hoc est, sed vbi, in quo loco, in quibus receptaculis erant? Neque enim nusquam erant, si erant. Nec infinitæ sunt animæ, sicuti Deus est, vt idẽ vbiq; sint. Perpende igitur, lector Christiane, Calvinum peruicaciam. Agnoscit animas fideles nunc quidem beata quiete frui, usque dum compleatur redemptio, per corporum glorificationem: ante reconciliationem autem à Christo peractam, ad redemptionem promissam fuisse intentas, & illas veluti in specula expectasse: quod totum Catholica agnoscit Ecclesia. Sed in certo receptaculo, quod limbum Patrum vocauit antiquitas, illas hanc redemptionem expectasse proteruẽ negat. Ita nec locum ipse designat, nec agnitum ab Ecclesia locum recipit. Hæc est meta hominis

In Propt. Cath. parte Quadrag. fer. 5. hebdo 2.

Caluini proteruita reuincituta

improbi protervia, & contradicendi libido. Idcirco autem limbum Patrum negat Calvinus, negant & alij hodie hæretici, ne præter cælum & damnatorum infernum, medium aliquem locum, qualis purgatorius nunc locus est, agnoscere cogantur. Quàm autem protervè & infulsè Calvinus id faciat, hic vnus locus ad oculum demonstrat.

12. *Maiora horum faciet.*

Opera maiora per Christianos quam per Christum quomodo.

Varia redditur à sacris Doctoribus huius promissionis expositio. Origenes homil. 7. in Numeros ideò per Apostolos aliòsque Sanctos maiora facta esse opera quàm Christus ipse fecit, exponit, quia plus est Christum per alios mundum & Diabolum vincere quàm per seipsum. Vincit autem per alios, quando per eius gratiam spiritualia fiunt opera bellis Dei, quibus caro, mundus, Diabolus vincuntur. Hæc expositio non videtur literalis, quia cõparatio Christi circa eisdem generis opera versari debet. Loquitur autem de suis miraculosis operibus, quorum maiora per alios facienda prædicat. Eadem ex causa nec illa expositio ad literam erit quam idem tradit Origenes homil. 6. in Esaiam, & similiter S. Augustinus tract. 72. in hunc locum, videlicet quòd per maiora opera intelligatur conuersio Gentium & totius mundi facta per Apostolos quum Christus nisi paucos Iudæos conuertir. Hæc enim conuersio effectus potius est operum miraculorum, quàm opus per se tale, nec comparatio Christi de eo genere loquitur. Tertia est magis ad sensum Christi, quàm idem quoque tradit S. August. loco citato, & Chrysost. homil. 12. in Acta, quod quædam miracula Sancti fecerunt in nomine Christi maiora quibusdã miraculis à Christo factis: ut quòd Petri umbra sanauit infirmos, maius videretur quàm quòd tactu simbriæ Christus sanauit, quo exemplo Chrysost. vitat. Nec enim generalis hæc promissio est, vel de omnibus miraculis, sed de quibusdã; nec de omnibus Sanctis, sed de quibusdã, quum ad fidem Christi comprobendam (qui finis est miraculorum) sufficiat in eius nomine quædam à quibusdã maiora fieri miracula quàm ille aliquando fecit. Calvinus ad totius mundi conuersionem hanc promissionem refert, ut illud facere nec solis Apostolis nec singulis piis communibus sed ad totum Ecclesiæ corpus spectet. Atqui in conuersione totius mundi, totum Ecclesiæ corpus nihil facit, sed firmitus, ædificatur, colligitur. Ergo illud facere non potest ad totum

Caluini sensus refellitur.

totum Ecclesie corpus, quatenus in fidem colligitur, spectare, sed ad quosdam pertinere debet, qui opera maiora faciunt quam Christus aliquando fecit. Frustra Calvinus nouellum hoc glossema adiuuenit, ne aliquid à suis maioribus didicisse videatur.

15. *Si diligitis me, mandata mea seruate.*
 21. *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligitur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum.*
 23. *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.*
 24. *Qui non diligit me, sermones meos non seruat.*

CHRISTUS Redemptor Apostolos propter magistri sui recessum, quem iam eis prædixerat, ex eiusdem amore vehementer contristatos, seridè & subinde monet, vt hunc in eum amorem aliò conuertant; vt non de eius recessu tristentur, sed de eius seruandis mandatis, quæ tam multa eis dederat, solliciti essent. Sic enim demum fore, vt suam in eum dilectionem ostenderet & comprobarent: vt illi vicissim à Deo Patre atque ab ipso diligantur: vt ipse quoque post recessum suum adhuc seipsum eis manifestaret, siue post mortem rediuiuum; siue per gratiæ spiritualis perfectionem, siue denique per gloriæ manifestationem in beata vita. Denique vt tam ille quàm Pater non tantùm ad eos, sed ad omnes qui eum diligerent, & mandata eius seruarent, venirent, & mansiones suas apud eos facerent: quod postremum quantum valeat, in Prompt. nostro Catholico latius olim diximus. In hac tota oratione partim charitatis vim, virtutem, efficaciam (quæ videlicet facit seruari mandata) partim obseruationis mandatorum amplissimum fructum, vtilitatem, præmium Christus nos docuit. Priorem doctrinam agnoscit aliquo modo Calvinus. Ad illa enim verba, *Qui habet & seruat mandata mea, ille est qui diligit me*, ita scribit. *Iterum repetit superiorem sententiam, quod certa amoris erga ipsum approbatio in eo sita sit, si præcepta seruemus.* Mox Paulum hortari fatetur, vt simus noue creature in Christo. Addit quoque iubere hic Christum, vt in doctrinæ suæ obseruantia & pietate incumbant: sic enim rectè

Charitatis
efficacia &
utilitas.

1.

2.

3.

4.

In festo
Ascens.
Domini.

obediri Euangelio, quum officia nostra & externa actiones ve Christi amore nascuntur. Hæc tamen si totam Christi sententiã plenè non referant, (docet enim Christus, sine dilectione seruari mandata non posse, vt ver. 24. apertè loquitur, & illum demum diligere qui seruat eius mandata, ver. 21. vt mandatorum obseruatio dilectionem Dei necessariò consequatur) veram tamen sententiam habent.

Cæterum ne hæc veritas Euangelica suum fructum reborat, ne charitatis & obseruationis mandatorum existimans lectoris animum occupet, denique ne quid detrimenti capiat sola fides iustificans, occurrit quàm primùm Calvinus, & luberrimam hæc doctrinam suo veneno asperso inutilem reddidit. Iam (inquit) quum certum sit nos seruare Christi præcepta, quatenus ipsum amamus, sequitur nullibi posse reperiri modo perfectum eius amorem: quia nemo est qui perfectè seruet eius mandata. Totam Christi doctrinam inuertit & euertit. Ponit Christus, quod verum erat, se ab Apostolis suis diligere, & ab aliis postea in eum credituris diligendum fore. Hoc enim totum in cordibus suorum per Spiritus sui gratiam effectum erat, non solum fide purificans corda eorum, sed & diffusa charitate in cordibus eorum per Spiritum Sanctum quem daturum erat. Iam huius dilectionis hunc esse fructum, hoc augmentum, hanc vim ac virtutem fore dicit, vt qui eum diligunt, mandata eius seruent. Sic ex dilectione, quam certissime præsupponit Christus, mandatorum suorum obseruationem infert atque concludit. Inuertit Christi argumentum Calvinus: Tu ex dilectione Dei mandatorum obseruationem concludis. At ego probo nullam esse talem dilectionem, quæ nulla est mandatorum obseruatio. Nulla, inquam, est perfecta mandatorum obseruatio; ergo nullus est perfectus amor. Aut igitur de perfecta hinc mandatorum obseruatione loqueris, vt amorem quoque perfectum præsupponas, & sic ex præmissis posterius destrues: aut de imperfecta mandatorum obseruatione disputas, vt amorem quoque non nisi imperfectum quendam præsupponas, & sic mandatorum obseruatio, quam hi doces, vera non erit. Non enim verè lex mandatorum seruetur, nisi tota & perfectè seruetur. Hæc est Calvinus contra Christum disputatio. Verba Christi de perfecta dilectione & perfecta mandatorum obseruatione exponit, qualem videlicet ipse sibi finxit, nemini in hac vita possibilem: quod illa in locis explicatum dedimus. Illa prima astutia est, vt conclusa perfectæ obseruationis possibilitate, totam quoque

Christi doctrinam Calvinus euertit.

Act. 15.
Rom. 5.

Caluini contra Christum disputatio.

possibilem obseruationem, vt rem ad salutem nec necessariam nec vtilem, pariter excludat. Tum Christi consequentiam euerit ex destructione consequentis. Dicente Christo: *Si quis diligit, seruat mandata*, refellit Calvinus: Nemo seruat mandata; ergo nemo diligit. Nequitia hæc & impietas est cum summa stoliditate coniuncta. Quid enim stolidius, quàm, vt argumentum eludas, conclusionem negare? Quid magis impium, quàm, quod Christus ex altero concludit, falsitatis arguere? Concludit & colligit Christus ex dilectione Dei, mandatorum Dei obseruationem. Negat hanc posteriorem Calvinus; Christumque falsitatis arguit, vt collectionem Christi infirmer. Postquam Christi collectio Caluino displicuit, medium probationis negandum erat, non ipsa conclusio. Sublato quippe probationis medio, deficit conclusio, non e contra. Hæc est hoc loco Caluini & stoliditas, & impietas maxima.

Caluini
maxima
impietas
& stoliditas.

Sed quid tandem Caluini iudicio docebit hinc Christus, si mandatorum Dei obseruationem non docet; aut si talis nulla est? *Gratum tamen* (inquit) *Deo est eorum obsequium qui ad hunc scopum vero conatu aspirant.* Hoc est totum quod à Christo his verbis doceri Calvinus patitur, conatum quendam ad Dei mandata obseruanda, non ipsam mandatorum obseruationem. Atqui Christus non dixit, *Si diligitis me, verum conatum habete, vt mandata mea seruetis*; sed dicit, *Si diligitis me, mandata mea seruate.* Rursum non dicit, *Qui verum conatum habet seruandi mandata mea, ille est qui diligit me*; sed dicit, *Qui habet mandata mea, & seruat ea, id est, vt ipsemet hoc loco exponit Calvinus, qui in mandatis meis recte est institutus; qui se & vitam format ad eorum regulam, ille est qui diligit me.* Adhuc iterum Christus non dicit, *Si quis diligit me, verum conatum habebit seruandi sermonem meum*; sed dicit, *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit.* In omnibus suis verbis Christus ipsum opus prædicat, non conatum, ipsam obseruationem, non obseruandi studium, denique actum ipsum & effectum, non desiderium inefficax, quale Calvinus ponit. Nos igitur Christi verbis credimus, non fermento Caluini verba Christi tenemus, non commenta & traditiones Caluinianas. Perpetuum est autem hoc Caluini commentum & fermentum, vt opera destruat, conatum inefficacem substituit, vt ipsam mandatorum obseruationem tollat, desideria boni, quæ effectum non sortiuntur, supponit: quod in epist. ad Rom. clariùs elucescet.

Christi verba contra Caluini fermenta.

In cap. 7.

Sed & alia Christi verba hoc loco non de vero tantum conatu, sed de ipsa mandatorum vera obseruatione & adimplerone Christum loqui iuxta ipsius Caluini interpretationem docent. Quod enim Christus inter hæc verba dixit, *Ergo gabo Patre, & alium Paraclerum dabit vobis, vt apud vos maneat in æternum*, hoc de spiritali gratia, quæ facit seruari mandata, exponit Caluinus. Sic enim ad illa verba scribit: *Promittit Christus se præceptis seruandis vires daturum. Nam alioqui parum efficax fuisset exhortatio, qua dixit, Mandata mea seruare. Ergo in tempore occurrit, docetque, vtus ab ipso illis corpore, non tamen se passurum vt auxilio destituti iaceat, quia per Spiritum suum illis aderit.* Ecce agnoscit Spiritum Sanctum credentibus à Christo promitti, vt det vires præceptis seruandis, & futuram alioqui Christi exhortationem parum efficacem. Seruantur igitur de facto per has vires gratiæ Dei mandata, & efficax est illa Christi exhortatio: *Si diligis me, seruate mandata mea.* Non est tantum in credentibus verus conatus, quo aspirant ad obseruationem mandatorum, sed est in illis verus effectus ipsius obseruationis. Hæc Caluini confessio ad ipsum Caluinum refutandum facis efficax est, & principale eius dogma de obseruatione mandatorum impossibile efficaciter subuertit. Ad quod enim præstandum vires accepimus, illud nobis impossibile non est: & quum ad faciendum exhortatio efficax est, illud profectò fit ad quod exhortatio prouocat. Sed magistri mendaces mendaciorum suorum parum sunt memores.

Caluinus
ex seipso
refutatur.

Est adhuc aliud quod ex his Christi verbis cauillandi Caluino causam dare potuit. Dixit Christus, *Qui diligit me, diligetur à Patre meo: & rursum, Si quis diligit me, Pater meus diligit eum.* Ad hæc verba Caluinus, *Perperam ex hoc loco dicunt Papistæ duplicem amorem quo Deum prosequimur. Filii diligunt Deum naturaliter à nobis diligi, priusquam nos Spiritu suo regeneret: & hac etiam preparatione nos mereri regenerationis gratiam.* Hæc ille. Duplici mendacio Catholicam doctrinam grauat. Falsum est, duplicem amorem, quorum alter sit naturalis, ex hoc loco Catholicos colligere; quum nemini dubium sit de illa sola dilectione Christum hic loqui, quæ Dei donum sit, quæ sola facit seruari mandata, quæ sola facit filios Dei, quæ sola causa est vt semel dilecti magis à Deo diligamur, quatenus huius dilectionis beneficio Dei mandata seruantes ad maiorem erga nos dilectionem, ad maiora & meliora gratiæ beneficia nobis conferenda Deum prouocamus.

Caluini duplex mendacium.

Hæc est Catholicorum interpretum hoc loco sententia. Naturalem quandam Dei dilectionem, ut est author naturæ, & *Naturale Dei dilectione quomodo & quatenus agnoscunt Catholici.* quatenus per ea quæ facta sunt naturaliter cognosci potest, etiam in non regeneratis agnoscunt Catholici Doctores: sed ex hoc loco eam non colligunt: neque de naturali dilectione Christum hic loqui vlli exponunt. Iam verò dicere Catholicos quòd huius naturalis dilectionis præparatione merentur gratiam regenerationis, mendacium quoque est multò luculentius. Proprium hoc erat Pelagij dogma, mereri hominem primam gratiam, quia prius homo naturaliter Deum diligit & colit. Ut huiusmodi absurda atque impia Catholicis impingeret Calvinus, authorem proferre debuit, saltem ex tam innumeris vnum. Sed dolosus versatur in generalibus: & solemne hoc improbis ac maledicis est, ut in genere arguât, quum in specie probare non possunt. Est & istud Calviniani toxici vna dosis apud illum satis frequens ac vulgaris. Caueat emptor, ne apud talem *pharmaceutum* medicamenta quærat.

26. *Ille docebit vos omnia, & suggeret vobis omnia quaecunque dixerò vobis.*

DVplex hîc Spiritus sancti officium à Christo designatur. Vnum docendi in perpetuum omnia quæ ad Ecclesiæ adificationem & instructionem faciunt: alterum ad ea suggestenda atque in memoriam reuocanda quæ Christus *Spiritus sancti officium duplex.* vna voce docuerat. Qualia in hoc Evangelio suo quædam D. Ioannes annotauit. De Christo super pullû asinæ sedente: *Hæc non agnouerunt discipuli eius primum: sed quando glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt quia hæc scripta erant de eo, & hæc fecerunt ei.* Recordati sunt Spiritu sancto suggerente. Rursum, de Christi resurrectione à mortuis, quam toties eos docuerat. *Nondum sciebant Scripturam, quia oportuit eum à mortuis resurgere.* Posterior hoc officium agnoscit Calvinus, prius negat; quia illud prius ad hoc posterius restringi vult, ut Spiritus sanctus sicut illa suggerit quæ Christus dixerat, in memoriâ reuocando, sic & illa doceat quæ Christus docuerat, eadem reperendo, & eorum intelligentiam subministrando. *Illâ (inquit) restrictio attentè notanda est, ubi par- tibus Spiritus sancti assignat, suggerere quaecunque antè ore docuit.* Sed hæc restrictio in Caluini cerebro nata est, in Christi verbis non inuenitur. Neque enim dicit Christus, Non docebit vos alia, vel non suggeret vobis alia quàm quæ ego ore *Infir. lib. 4. cap. 8. Spiritus sancti munus Caluinus impie restringit.*

VOS

vos antè docui. Non sic Christus loquitur, vt iuxta Caluini restrictionem loqui debuit. *Docebit quidem omnia* (ait Christus) & *suggeret omnia quaecunque vobis dixi*. Non dicit, Docebit illa sola & suggeret illa sola quaecunque dixi. Omnis homo currit: & Solus homo currit, longè diuersam significationem adferunt: verum illud, falsum hoc. *Obserua* (inquit) *quanam sint illa omnia quorum doctorem fore Spiritum promittit. Suggestet, inquit, vel reducet in memoriam quaecunque dixi*. Vnde sequitur non fore nouarum reuelationum architectum. Vana & futilis est hæc consequentia; quia suggeret quidem illa omnia, sed non illa sola. Annon verò clarissimis verbis paulò post Christus hoc ipsum docuit? *Multa* (inquit) *habeo vobis dicere quæ non potestis portare modo. Cum autem uenerit ille Spiritus veritatis, quem mittet Pater in nomine meo, docet vos omnem veritatem*. Annon aperitissimè docet. *Stabat enim omnia quæ dicenda erant, ore proprio non dixit: non aperitissimè addit, ea quæ ipse ore proprio non dixit. Spiritum sanctum docturum, quia omnem docebit veritatem quam ille omnem adhuc non docuerat, quia omnem potest & cum fructu audire discipuli necdum poterant? Annon denique commentitiam Caluini restrictionem Christus in verbis clarissimis refellit? Deinde si ad hoc restringitur Spiritus sancti officium; vt non nisi ea suggerat quæ Christus prius ore docuit: aut ostendendum est vbi Christus ore docuit, abstinendum esse ab immolatis simulacrorum, & sanguinis & suffocato: aut dicendum mentitos esse Apostolos, quæ mandatum illud promulgantes dixerunt, *Visum est Spiritui sancto & nobis*: aut denique in illo mandato Apostolis suggerendo officij sui limites & restrictionem datam veluti nouarum reuelationum architectus excessisse Spiritus sanctus. Resum quum Apostolus de vidua dixit, *Beatior eris si sic manserit secundum meum consilium; puto autem quod & Spiritum Dei habeam*: aut ostendendum vbi Christus hoc docuit, aut dicendum à Spiritu Dei Paulum hoc non docuisse, aut denique in tali doctrina Paulo suggesta officij sui limites Spiritum sanctum veluti nouarum reuelationum architectum excessisse. Idem de innumeris D. Pauli & reliquorum Apostolorum sententiis à Spiritu sancto suggestis in epistolis suis Canonicis ad Ecclesias Dei conscriptis, quæ nihil Christum ore proprio docuisse constat (maximè in Caluini & aliorum hæreticorum, qui quaecunque Christus ab omnibus credenda docuit, à quatuor Euangelistis con-*

Cap. 16.

Act. 15.

2. Cor. 7.

prehensa esse volunt) dici & concludi potest.

Quæ omnia quum tam liquida & manifesta veritate subsistant, vide tamen quid ex suo figmento & quanta audacia *Audax Calvini impietas.* concludat Calvinus. Hoc uno (inquit) verbo refutare licet quæcunque sub prætextu Spiritus in Ecclesia figmenta ab initio huc usque Satan inuexit. Ergo & eodem verbo refutare licet quæcunque Apostoli ipsi (locis à me citatis) auctore Spiritu sancto Ecclesiæ Dei documenta tradiderunt. Eodem quoque verbo omnia veterum Conciliorum decreta refutare licet, quæcunque totius Christiani orbis Episcopi auctore Spiritu sancto contra veteres hæreses definierunt. Illa omnia nominatim reiicienda sunt fidei vocabula, Christi ore nunquam prolata, sed in Conciliis auctore Spiritu sancto definita: Trinitas personarum in vna natura diuina: Tres hypostases: Filius Dei Christus Patri consubstantialis: Spiritum sanctum procedere à Filio: Duas esse naturas in vna persona Christi. Et sanè non desunt hodie hæretici, qui ex his Calvini *Calvini principia omnes veteres hæreses restaurant.* principiis illa omnia cum veteribus hæreticis negant & reiiciunt penitus, non secus quàm posteriorum Conciliorum decreta & vocabula recepta, Transsubstantialitatem, & huiusmodi, procaciter Calvinistæ reiiciunt. Ad Atheismum quippe, totiusque Christianæ religionis interitum, impij Calvini principia ducunt.

Nefariis istis suis collectionibus atrocem calumniam subtexit. *Mahometes & Papa commune habent religionis principium: Non contineri in Scriptura perfectionem doctrine, sed quiddam aliud reuelatum esse à Spiritu.* Addere debuit Calvinus: Mahometes & Papa & Apostoli & Paulus, commune habent religionis principium, non contineri in Scriptura doctrinæ perfectionem, sed quiddam aliud reuelatum esse à Spiritu. At hoc si fecisset, eius blasphemia vox statim reiiceretur. Iam enim ostendimus iuxta Apostolos & Paulum non omnia contineri in Scriptura, sed quædam illis à Spiritu esse reuelata. Quod autem Calvinus scripsit, *Pape principium esse, quiddam aliud reuelari à Spiritu, schema Calvinianum est, purum mendacium, & solemnis illi obiecti criminis exaggeratio.* Non enim aliquid aliud reuelari à Spiritu quàm habet Scriptura aliquis docet Papa, aut vsquam docent Catholici; sed aliquid aliud reuelari à Spiritu quod nec Christus ore docuit, nec habet Scriptura, docet Papa; docent Patres Ecclesiæ Christianæ vetustissimi & doctissimi; docet tota Ecclesia Catholica; docuerunt suo exemplo Apostoli; docuit Pau

Mendacium Calvinianum infame & insulsum.

Pau

Paulus ; docuit denique id futurum Christus ipse in verbis citatis. Cæterum eiusdem esse altitudinis & excellentiæ quod docet Scriptura, & quod docet Spiritus ; vel quod ore docuit Christus, & quod postea docuit Spiritus sanctus ipse Christus nos docuit, dicens de Spiritu sancto. *Ille de meo accipiet, & annuntiabit vobis.* Sed & quæstio ipsa inter Catholicos & hereticos hodie de perfectione Scripturæ, non in eo versatur, an aliquid aliud reveletur à Spiritu quàm in Scriptura cõtinetur, sed an aliquid aliud doceat Ecclesiam Spiritus sanctus quàm in Scriptura cõtinetur. Ad eò nihil quàm fallit ac mentitur Calvinus.

Ioan. 16.

Calvini
artificium.

Iam quòd Mahometem in hac causa Papæ adiungit Calvinus, alterum est schema Calvinianum, purum mendacium, & obiecti criminis furilis aggrauatio. Quis enim nescit Mahometem ad eò Spiritus sancti revelationes scripturæ non reponere, ut utrumque pro fabulis habeat? Sed hoc est artificium Calvinianum, Dei & diaboli ministros connectere, ut qui diaboli ministrum exhorret, Dei quoque ministrum fugiat. Sanè Mahometes & Calvinus quàm communia habent religionis principia, facile intelliget qui Analysis religionis Calvinianæ à doctissimo viro D. Gulielmo Reginaldo elaboratam inspexerit. Homo impius, sui sibi fortè Mahometismi conscius, idem sacrilegium in Papam reicere voluit.

Adiungit eodem schemate Anabaptistas & Libertinos qui de Spiritu gloriantur. At ille spiritus, priuatus spiritus est, ideòque impostor, qui nihil commune habet cum Spiritu Dei, qui per os Ecclesiæ loquitur : quando non nisi Ecclesiæ suæ Præpositis ac Magistris, quales Apostoli futuri erant, huc Spiritum veritatis, qui doceret eos omnem veritatem, promittit Christus. Illi habent hoc donum Spiritus Dei, ut alios doceant suggerente Spiritu sancto ut sint idonei ministri noui testamenti, non litera sed Spiritu : ut sint Pastores ac Doctores in adificationem corporis Christi, in opus ministerij, &c. Alij habent quoque Spiritum Dei, non ut doceant, sed ut discant, & dociles fiant discipuli veritatis, obediendo Præpositis animarum suarum, & subiucendo illis. Anabaptistæ & Libertini nec hoc Spiritus donum habere volunt, ut Ecclesiam Dei audiant, nec aliud donum Spiritus habere possunt, quia Ecclesiarum Pastores non sunt, sed à tota Dei Ecclesia alieni & extorres.

2. Cor. 3.
Ephes. 4.

Hebr. 13.

Concludit tandem Calvinus. *Atqui (inquit) impostor est spiritus, non Christi, qui extraneum aliquid ab Evangelio com-*

mentum ingerit. Verissimum hoc est, si extranei commenti
vocabulo, dogma Evangelio contrarium & repugnans intel-
ligimus: quo nomine maximus impostor Calvinus est, qui
in tam multis iam à nobis refutatis, extranea ab Evangelio
commenta in his suis quos vocat commentariis ingessit. At
extranei commenti vocabulo quid intelligi velit Calvinus,
postremum nunc quod sequitur, demonstrat. Spiritum enim Spiritum
(inquit) Christus promissit, qui Evangelij doctrinam quasi sanctū ir-
subscriber confirmet: id est, qui ita Evangelio subscribit, ut rē restrin-
nihil aliud doceat aut suggerat quàm quod Christus in Euā- git Calui-
gelio ore docuit. Hunc enim esse Calvini sensum, antegressa nus.
eius disputatio declarat. Atqui hoc ipsum quod narrat Calu- Calvinus
nus, extraneum commentum est, quod nunquam Christus ex suaver-
ore docuit, ut iterum impostorem esse Calvinum, Calvini stor proba-
verba convincant. Nulla quippe Scriptura docet Spiritum à tur.
Christo promissum, ut Evangelij doctrinam quasi subscriber
confirmet. Hæc, inquam, subscriptio & confirmatio Evan-
gelicæ doctrinæ, quam Spiritus sanctus facere debet, in Scri-
ptura non legitur. Commentum hoc cerebri Calviniani ex-
traneum est, etiã eo in loco ubi contra extranea commen-
ta disputat. Nempe, ut impostorem esse Calvinum, ipse Cal-
vinus prober. Docet Scriptura Evangelica spiritum sanctum
à Christo missum, ut doceret nos omnia, ut doceret omnem
veritatem, ut suggereret quæcunque Christus dixerat. Hoc
Scriptura nos docet. Hic nulla subscriptio, nulla confirma-
tio legitur, ac neque intelligitur ut vnicum & totum Spiritus
sanctus officium. Docet quippe omnem veritatem, siue
in Evangelio comprehensam, siue non; siue à Christo pro-
nunciatam, siue non. Qui omnem veritatem docet, ad tex-
tum Evangelicum non restringitur. Et ne quis restringi
posse aut debere existimet, disertè dixit Christus se non
omnia docuisse, quia non omnia poterant Apostoli portare: &
addit de Spiritu sancto. Ille vos docebit omnia: cui dubium,
quin ea omnia quæ Christus non docuerat, nec in Euange-
lio, ubi Christi doctrina legitur, continentur? Hoc non est
Evangelio subscribere, sed hoc est alia præter Evangelium do-
cere: hoc non est quæ solum Evangelium habet confirmare, sed
hoc est alia quæ Evangelium tacuit revelare. Alia dico, quia
plura, quia diuersa, quia explicatiora, non quia contraria aut
repugnantia. Sanè quatenus suggerit, & in memoriã reuocat
quæcunque Christus docuit, eatenus Evangelicæ doctrinæ
à Christo traditæ subscribit, eamque confirmat; sed quatenus
docet

Spiritui
sancto Cal-
uini com-
pedes inji-
cit.

docet omnem veritatem, adeoque ea quæ Christus non docuit, multò latius eius officium patet quàm vt Euangelij doctrinam quasi subscriptor confirmet. Ausus fuit Caluinus ipsi Spiritui sancto compedes iniicere, eiusque officium ac munus certis limitibus à se inuentis constringere. Quid nunc miramur si toti Ecclesiæ compedes iniiciat, eiusque doctrinam ad certos fines à se suisque adiuuentos cõstringit? Hæc huius impostoris venenata doctrina est, qua diuinæ Scripturæ fluentia purissima contaminauit.

IN IOANNIS CAP. XV.

2. *Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet Pater meus.*

Bonorum
operum ne-
cessitas ad
salutem.

L O e v s hic insignis ac perspicuus est pro bonorum operum necessitate in quolibet credente. Palmes in Christo, id est, Christo veræ viti inhærens non est, nisi qui iam per fidem Christo vnitus est. Incorporamur Christo per baptismum, qui est Sacramentum fidei. *Omnem palmitem in me*, ait Christus, id est, omnem hominem mihi iam per fidem nominis mei insitum & incorporatum. Rursum nisi iam per fidem insitus & vnitus Christo esset, de quo loquitur, dici non posset, *tollet eum*. Neque enim tollitur aut refecatur à vite vllus palmes, nisi qui iam prius in vite erat. Dicit autem Christus, omnem huiusmodi palmitem iam ipsi per fidem vnitum, insitum, & incorporatum, *non ferentem fructum*, iustitiæ videlicet ac sanctitatis, *tollet eum Pater meus*, id est, illum à meo corpore separabit, & ponet sortem eius cum impiis. Est igitur cuiuslibet in Christum credenti, vt in Christo maneat, fructus bonorum operum necessarius, nec absque illo fructu fides saluare potest. *Qui enim à Christo tollitur* (vt infra Christus dicit) *mittitur foras, arefcit, in ignem mittitur, & ardet*. Annotauit ex his verbis doctrinam hanc optimus huius Euangelij interpretes Cyrillus Alexandrinus. *Qui* (inquit) *per fidem Christo solummodo coniunguntur, sola illi confessione inherentes, nec charitatis vimne se colligantes, palmites quidem sunt, sed non fructuosi. Nam fides absque operibus mortua quadam res est.* Sic & hanc parabolam exposuit Basilius, elegantissimè docens quot modis humana anima quasi palmes in vite fru-
ctificare debeat.

Lib. 10. c.
14. in Ioã.

Homil. 5.
exameron.

Docet

Docet præterea hic locus fidem esse posse sine charitate, *Fides esse*
 palmitem in vite sine fructu. Alioqui de palmitem non ferente *poteft sine*
 fructum differere Christus non potuiffet. Quorsum enim de *charitate.*
 rollendo palmitem infrugifero comminatur Christus, si nul-
 lus palmes infrugiferus est? si nullus Christo per fidem ad-
 hæret, qui fructum non faciat?

Calvinus hoc istud ipsum aduertens, & paradoxum suum
 de fide semper fructuosa his verbis labefactari cernens, mo-
 uet ea de re quæstionem. *Sed quaritur (inquit) an fructu pos-*
fit carere qui in Christo insitus est. Audiamus nunc quid re-
 spondeat ut suum paradoxum tueatur. *Respondeo (inquit)*
multos in vite censei opinione hominum, qui reipsa radicem
in vite non habent. Aduerte, lector, quomodo Christi para-
 bolam mendacij arguat, ut suo paradoxo succurrat. *Quum*
 enim Christus dixerit, *Omnem palmitem in me, id est, qui*
 verè mihi ut viti vnitus & insitus est; contradicit Calvinus, *arguit.*
 & ait huiusmodi palmites non ferentes fructus, non esse in
 Christo re vera, nec radicem in Christo reipsa habere, sed
 tantùm opinione hominum. Sic quod Christus dixit, *tollet*
eum Pater meus, falsum esse, ait Calvinus. Non enim verè
 tollitur, sed opinione tantùm hominum tolli videtur. Si
 enim reipsa radicem in vite nunquam habuit; ab ipsa vite
 reipsa tolli & refecari non potuit. Sic Calvinus, sic alij hæ-
 retici Scripturam reuerentur. Eam potius mendacem fa-
 ciunt, quàm à suis nouis conceptis & portentosis dogmati-
 bus vel larum vnguem recedant. *Scripturæ*
hæretici
quomodo
reuerentur.

Sed contradictionem & mendacium suum etiam ex Scri-
 pturis Calvinus probare vult. Non est dissimulandum quod
 adfert. *Ita (inquit) Dominus vineam suam nominat apud*
Prophetas Israel, qui externa professione nomen Ecclesia habe-
bat. Atqui hæc probatio nulla est. Quæ enim hæc conse-
 quentia est? Vocantur aliquando vinea Domini qui externa
 professione nomen Synagogæ habebat: ergo hoc loco quum
 Christus palmites nominat *in se manentes, & à se tollendos*
 si fructum non faciunt, non alia ratione vocantur palmites
 quàm quia externa professione & hominum opinione tales
 sunt? Sanè huic similis consequentia est: Apostolus in illis
 verbis, *In magna domo non solum sunt vasa aurea & argen-*
tea, sed & lignea & fœtilia, & quædam quidem in honorem,
quædam in contumeliam, de quibusdam loquitur, qui externa
 tantùm professione in Ecclesia sunt: ergo in aliis illis vet-
 bis, *Domus Dei sumus nos, si fiduciam & gloriam spei usque* Heb. 3.

ad finem firmam retineamus, loquitur similiter de illis tantum qui hominum opinione censeantur in Ecclesia. Nec enim Christus hoc loco loquitur de tota vinea, nec Paulus in verbis posterus citatis de tota magna domo Dei quasi de externa & generali professione vnius fidei & religionis; sed loquitur uterque de veris & viuis membris Christi: Paulus de domo quam Deus verè inhabitat, Christus de palmitate in vite. Palmes autem in vite esse non potest, nisi qui aliquando vixerit in vite. Neque enim palmes aut aliunde inferuntur, aut extra suum truncum est; sed ut palmes dicatur, nascitur ex vite, & quidem viuus nascitur, non mortuus; vide & postea Calvinus dicit, *tunc nos demum incipere palmites fieri, dum nos in Christum coaluimus*. Deinde etiam illa vinea domus Israel non externa tantum professione, sed & vera fide in vnum Deum & per fidem Deo coniuncta populus Dei erat; tamen non faceret vvas, sed labruscas: id est, multis se scelibus cõtaminaret, quae Prophetae in illis accensuram inceptabant. Ex quibus omnibus conficitur, de eo hic Christum loqui qui semel regeneratus Spiritu Dei verè vixit in Christo, & re ipsa radicem in vite habuit, quem etiam tollendum & ressecandum comminatur, nisi fructum ferat.

Non dicit Christus, Omnem futurum palmitem in me non ferentem fructum toller, sed *omnem palmitem in me*: id est, qui in me iam est. Non loquitur de eo qui opinione hominum censeatur in vite, ut ad vitem accedat, eique verè inferatur; sed loquitur de palmitate iam in vite, ut in vite maneat, ut non tollatur à vite: quod ex sequentibus Christi verbis magis adhuc lucebit. *Manete* (inquit) *in me, & ego in vobis*. Ad perseverantiam hortatur: & addit. *Sicut palmes non potest ferre fructum à seipso nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis*. De palmitate loquitur qui iam est in vite, ut maneat in illa. Si non nisi opinione hominum censebatur in vite, ergo aut Christus hortatur ut sola quoque opinione hominum semper censeatur, (manere quippe continuationem notat eius quod prius erat) aut nullo modo dicere debuit, *nisi manserit in vite*, sed, nisi viti inferatur, nisi radicem in vite habere incipiat. Nunc autem de palmitate loquitur mansuro in vite, & Apostolos admonet ut maneam in ipso, quia ille est vera vitis, à quo vitalem succum trahere, & per quem fructificare debeant. Manet ergo vnum, aliquos palmites radicem re ipsa in vite habere, quos fideles Christo re ipsa in vitam esse, qui tamen fructum

non ferant; quos propterea monet Christus ut fructum adferant, & ad bene fructificandum in ipso ut mancant, alioqui tollendos ac refecandos esse.

Ex qua etiam Christi doctrina, tertia quædam Caluini & aliorum hæresis refutatur, qua docent solos electos iustificari & inferi Christo, qui nunquam tollendi sunt, aut à vite refecandi, quia electi sunt. Quam insanam & penè propriam Caluino hæresim nec hoc loco tacere Caluinus voluit, quia eam hinc periclitari aduertit. *Vitis (inquit) naturam nemo sapit, donec in Christum fuerit iustus. Atqui hoc speciali gratia datur solis electis.* Hæc ille. Rursum postea ad illa verba, *Si quis in me non manserit, tolletur, &c.* ita scribit. *Non quod ex electis aliquem contingat unquam excitari, sed quia multi hypocrite in speciem ad tempus florent & videntur. Sic nullos nisi hypocritas refecati, & qui electi sunt nunquam vel ad minimum tempus à Christo diuelli tradit. Sed Christi verba luce meridiana clarius contrarium docent. Ponunt enim palmitem in Christo, qui tollendus est nisi fructum ferat. Et Christus Iudam haud dubiè designabat, sicuti quum de manendo in vite hortatur, Apostolos præcipuè alloquitur, ne Iudæ exemplo à Christo recedant; tamen generalis sit quoque Christi doctrina, & ad omnes æquè perindeat. Deinde hæc insana & perpetua Caluini doctrina ex aliis Scripturis luculentissime euertitur. Cùm auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in illa. Ecce habuit iustitiam, & iustus erat, qui eam deserere potuit, & in sua iniquitate mori, quod electis accidere non potest. Rursum. Refrigescat charitas multorum. Habuit igitur charitatem, quæ sine fide non habetur, fuitque Christo semel iustus, in quo charitas postea extinguitur, idque interdum finaliter. Nam idè adiecit Christus. Qui autem perseverauerit usque in finem, hic saluus erit. Habent igitur aliqui charitatem, qui non perseverauerunt usque in finem, id est, qui non sunt electi. Deinde an mentitus est Paulus, quum diceret quosdam circa fidem naufragasse, alios pecunias appetentes errauisse à fide? Denique in nouissimis diebus multos recessuros à fide? An patitur naufragium qui in nauis nunquam erat? An errat à fide aut recedit à fide qui eam nunquam habuit? Tale est hoc Caluini portentosum dogma, quod hoc loco luculenter euersum, hoc tamen loco lectori suggerere non est veritus.*

Vnica electorum fides refellitur.

Ezech. 18.

Matt. 24.

1. Tim. 1.

5. *Quia sine me nihil potestis facere.*

- A**ntegressam exhortationem suam ut manent in ipso Discipuli sui, hoc fortissimo argumento confirmat Christus. *Quum enim ad eam rem multis hic argumentis utatur Christus; ut ab utilitate, Qui manet in me, hic ferit fructum multum; à pœnis eos consequentibus qui in eo non manent, Si quis in me non manserit, mittetur foras, & arefiet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet; rursum à beneficiis quæ manentes in eo consequuntur. Si manserit in me, & verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis petetis, & fiet vobis; deinde à Dei glorificatione, quam illi qui manent in Christo procurant, In hoc glorificatus est Pater meus, ut fructum plurimum afferatis, sup. manendo in me, ut prius dixerat; ac postremò à dilectione & charitate qua eos prosequitur, quasi per eam illos obtestando, Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos, manete in dilectione unum ad hanc rem argumentum à rei necessitate proponit Christus. Antea dixerat. Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis. Nunc idem planius & plenius repetit. Quia sine me nihil potestis facere, id est, nullum planè fructum utilitatis, siue magnum, siue parvum, nihil quod ad vitam æternam conferat, facere aut conferre potestis, sine me, siue meo adiutorio, siue mea virtute, gratia, auxilio, nisi in me manseritis, nisi mihi per fidem adhereatis, quia vitalis gratie succus non nisi à me promanat, idque in palmices mihi insertos, in solos credentes in nomen meum, mihi que vitos incorporatos. Hæc est Christi verborum vis, hæc sententia.*

Gratia
Dei necessitas.

Quid nunc in hunc locum Calvinus? *Clausula* (inquit) *est & applicatio totius parabola, quam diu extra Christum sumus, nihil boni fructus & Deo grati proferre, quia ad bene agendum minimè sumus idonei. Vera est hæc sententia ex Christi verbis collecta, si de illo bono fructu loquamur, quod ad vitam æternam & veram pietatem spectat, de quo hic Christus loqui dubitari non potest. De eo enim loquitur fructu, quem ille solus facit qui in Christo manet, & per quem in Christo manemus, denique per quem Deus glorificatur in nobis. Hanc (inquit) sententiam Papiste non extenuant modò, sed evadunt imò prorsus eludunt. Grauis accusatio, quæ an grauius & solide probet advertamus. Etsi enim (inquit) verborum sensus*

principium omnium affectionum naturalium & spiritualium, & piarum quibus in Deum tendimus. Sed ut ad fidem capendam, & ad ea quae fidei sunt credenda, dono fidei purificatur intellectus; sic ad affectiones piarum ac spirituales a voluntate eliciendas dono amoris divini accenditur & corroboratur voluntas; novaeque vires, novam facultatem (quam a se & ex se nunquam habere potuit) a Christo accipit, sine quo nihil in hoc genere boni facere potest. His viribus adiuta voluntas humana divinae gratiae liberè cooperatur. Haec vera & integra est Catholicorum sententia. Agnoscimus habere nos aliquid ex nobis, id est, ex natura intellectus ac voluntatis nostrae, qua gratiae Christi cooperemur, a deo que aliquam naturalem facultatem ad cooperandum gratiae quam bruta & fera non habent, quae ut causa partialis valeat ad bonum operari. Hinc tamen non sequitur posse nos aliquid sine Christo facere: quia haec naturalis facultas sine Christo verè nihil facit, nihil operatur. Nihil, inquam, quod ad salutem valeat. Christo tamen cooperatur. Sine lumine non possumus videre quicquam. Habemus tamen naturalem facultatem ad cooperandum lumini opus visionis. Confundit alvinus operari & cooperari, quasi ad cooperandum vires non haberemus, quia ad operandum non habemus: aut quasi gratiam Christi operantem negaremus, quia cooperantem statuimus. Nos verò operantem Dei gratiam multiplicem ponimus, quatenus sua gratia praevenerit, excitat, & vires naturales in opera trahit, quatenus sui Spiritus communicatione renovat, sua misericordia peccata remittit, atque iustificat: quatenus iustificatos dirigit, corroborat, flectit, & inclinat ad bonam perseverantiam. His omnibus modis operatur Deus in nobis, ut nos illi cooperemur.

Habet homo ex se quo cooperetur, non quo operetur.

Operari & cooperari confundit Calvinus.

Mendacium Calvinus.

Nunc quae in Calvino sequuntur, videamus. *Verum tam clara Christi verba eludere, non ita promptum est.* Non Christi verba Catholicorum doctrina eludit, sed Catholicorum doctrinam Calvinus absque causa taxavit. Tale (inquit) est *Peccatorum commentum*: Nos sine Christo nihil posse: ab eo tamen adiuvari habere aliquid ex nobis praeter eius gratiam. Christus vero contra pronuntiat: Nos nihil posse ex nobis. *Palmes* (inquit) non ferunt fructum à semetipso. Ergo non tantum cooperantur, sed gratis auxilium hic commendat, sed nos penitus prius virtute, nisi quam suppeditat ipse nobis. Ergo haec partialis. *Sine me, sic resolvi debet, non nisi ex me.* Vera est haec tota reborum Christi explicatio, loquendo de virtute, efficacia, &

cultare, aut viribus quibus homo aliquem bonum fructum, qui ad vitam æternam conferat, operari & facere potest. Sed falsa est hæc tota criminatio, quæ dicit sententiam nostram hanc esse, *Habere nos aliquid ex nobis à Christo adiutis præter eius gratiam.* Falsa, inquam, est, si per illud *aliquid ex nobis,* aliquam facultatem & vim operandi & faciendi intelligat, nullam enim sævè vim operandi opus pietatis habet homo sine Christo, sed habet vim cooperandi cum Christo. Verè enim divinæ gratiæ cooperamur, & gratia Christi, sine qua nihil possumus, adiuvat, ut possimus (non sola sine nobis totum facit) quia est in nobis præter gratiam Christi naturalis facultas intellectus & voluntatis, quæ cum virtute, facultate, & efficacia gratiæ Christi in opere bono concurrit. Hanc si negat Calvinus, humanam naturam, quæ sola à brutis animalibus differt, pariter tollit.

Eodem modo hunc locum in Institutione sua ad doctrinam Catholicam reprehensionem contortit, *Nisi obstaret* (inquit) *recordia, satis luculentum testimonium gratiis suis reddidit Christus, ne malignè suppresserentur. Ego sum, inquit, vitis, vos palmitas, Pater meus agricola est. Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis, quia sine me nihil potestis facere. Si non aliter per nos fructificamus quàm reuulsus à terra palmes & humore privatus germinat, non est amplius querendum qua sit natura ad bonum aptitudo. Nec ambigua est ista conclusio: Sine me nihil potestis facere. Non dicit nos esse infirmiores quàm qui nobis sufficiamus, sed nos ad nihilum redigendo, omnem vel exigua facultatula opinionem excludit. Iterum de facultate & virtibus ad bene agendum sic disputat, quæsi sine gratia Christi aliquod pietatis opus ipsa operarentur. At qui cum S. Augustino & aliis Patribus contra Pelagianos docet Ecclesia Catholica nihil prorsus boni, nec parvum, nec magnum, nec facere, nec perficere, quod quidem Deo ad meritum gratum sit, hominem sine Christi gratia posse.*

Nam quod ex his verbis nullum prorsus bonum, seu morale, seu naturale, sine Christi gratia facere hominem possit Calvinus colligit, absurdus est quæ ut vlla refutatione egeat. Claram est, ut nuper diximus, Christum hoc loco de illo bono opere loqui, qui sit fructus palmitis manentis in Christo, per quem manemus in Christo, & per quem glorificatur in nobis Deus. Quod ut luce meridiana clarius appareat, attende verborum Christi connexionem *Ego sum vitis, vos pal-*

Institut.
lib. 2. c. 3.
num. 9.

Bonum morale sine Christi gratia fieri potest.

mites. *Qui manet in me, & ego in eo*, id est, qui per fidem & charitatem mihi unitus est, & cui ego spiritum meam gratiam communico atque infundo (sic enim manet in nobis Christus) *hic fert fructum multum: quia sine me nihil potestis facere.* Attende hanc clausulam à Christo inferri, ut probet eos solos, qui in ipso manent, fructum multum facere. Nam *sine me*, id est, nisi in me manent, & ego in eis, nihil possunt facere. Quid nihil, nisi nullum fructum? Et quem fructum, nisi fructum gratiæ, nisi fructum Spiritus Sancti salientem in vitam æternam? Non ergo impediunt hæc Christi verba quominus queratur quæ sit natura nostra ad bonum aptitudo, ut hinc ait Calvinus, ad bonum, inquam, morale vel naturale in rationali creatura, quod ex his verbis penitus à Christo remoueri, in suis ad hunc locum commentariis docet, affirmans, ex his verbis sequi, *omnis boni hominis vacuum esse naturam.*

Sed ut ad priorem disputationem redeamus, facultatem ad bonum spirituale opere exequendum per hæc Christi verba penitus tolli, nisi Christo prius homo inseratur, atque in eo maneat, non negant, sed libero ore profitentur Catholici, ab Augustino, immo ab Ecclesia Catholica sic edocti, quæ contra Pelagium definiuit, *habere nos ad non peccandum, id est ad vincendum ex omni parte peccatum, ut iuxta Apostolum peccatum nobis non dominetur, liberum arbitrium non forte & firmum, ut ille dicebat, sed inualidum & infirmum, quod Christi gratia sanatur, nouis illis viribus atque adeo efficacibus benigne concessis.* Absque nouis istis gratiæ viribus nonnullis (ut vult Calvinus) sed *infirmas & inualidas* (ut loquitur Augustinus) id est, insufficientes vires adfert homo vetus, vel si Christo inseratur, vel ut illi in situ fructum ferat, quia adfert voluntatem infirmam ac debilem & peccato ægram, quæ hæc gratiæ viribus roborata ac sanata propria sua actione Deo cooperatur, & quidem sine Christo nihil facit, sed cum Christo plurimum facit, quia (ut hinc dicit Christus) *multum fructum adfert.*

Scripturam
mutilat
Calvinus.

Non placet hæc explicatio Calvino, qui propterea Christi verba ad longum recitans, hæc verba in medio posita, immo proximè præcedentia penitus refecauit *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me, &c.* Quare hinc in modum in sua Institutione loco citato adhuc prosequitur. *Si in Christo insiti fructificamus instar vitis, quæ tum à terra humore, tum à rore cælesti, tum à solis fometo vegetationis ducit*

energiam, nihil in bono opere restare nobis video si Deo illibatum seruamus quod suum est. Existimat Calvinus sic nos esse palmites in vite, vt ad fructum ferendum nihil ipsi cooperemur, sed Deus totum in nobis operetur, quasi etiam palmes fructificans à seipso ex parte non fructificet, quum verè viuat, & vitam in se habeat, tamen aliunde acceptam: vt à vite, à terræ humore, à rore coelesti, à solis fomento, à quibus omnibus vitalem succum accipit. Sed non aduertit similitudinem palmitis in vite, tenere quidem in gratiæ influxu quem à Christo fideles hauriunt, sicuti succum à vite palmites trahunt; sed non tenere in ipso ligno palmitis, vt cor humanum insensatum sit; sicut illud est. Alioqui Christus ipse sic quoque vera vitis erit, id est, similis veræ viti, quia gratiæ succum in palmites suos deriuat naturaliter, & per modum naturæ, sicut vitis facit. Cæterum sicut Christus ita est vitis vera, vt non per modum naturæ sed libera voluntate suas gratias palmitibus suis impertiat, quia *Spiritus ubi vult spirat,* & *cui vult miseretur,* & per electionem gratuitam omnia sua communicat; sic omnino credentes in Christum, & bene operantes per gratiam Christi, ita sunt palmites iuncti Christo, & fructificantes in illo; vt non per modum naturæ operentur merè passiuè se habentes, nihilque quàm gratiæ influxum recipientes, sed propria actione Dei gratia vtantur, liberique arbitrij influxus cum diuinæ gratiæ influxu in omnibus bonis operibus concurrat, & cooperetur. Sic ergo sine Christo nihil facere possumus, vt cum ipso faciamus, adeoque multum fructum afferamus, faciamus, inquam, ipsi opere nostro. Ita in bono opere multum restat nobis, quia nos sumus qui facimus, & faciendo meremur; dicente paulò post Christo, *Si precepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea:* quæ verba quantum valeant, in sequentibus aperiam. Deo quoque *illibatum seruamus quod suum est,* quia vim ac facultatem bene operandi, in hoc bonorum operum genere, gratiæ diuinæ & nouis viribus ab ea datis tribuimus. Sic & Deus totum facit, quia tales faciendi vites subministrat, vt sine eo nihil faciamus; & homo totum facit, quia viribus istis à Deo concessis naturali sua voluntate per gratiæ vites iam facta ac roborata cooperatur. Ita Christi hanc sententiam nec extenuat, nec enervat, nec eludit Catholicorum doctrina, sed Christi mentem ac doctrinam penitus inuertit, enervat, atque eludit Calvinus.

Palmiti in vite quo sensu comparatur fidelis.

Ioan. 3.
Rom. 9.

9. *Manete in dilectione mea.*

Vnica electorum iustificatio refellitur.

Christus Dominus postquam variis argumentis (quæ in loco præcedenti enumerata sunt) discipulos suos hortatus esse, ut in ipso manerent, nunc expressius dicit, *Manete in dilectione mea*, id est, date operam, ut mea erga vos dilectio, firma ac stabilis permaneat, neque eam culpa vestra amittatis. Non enim de dilectione qua discipuli Christi diligebant, sed de illa dilectione qua Christus eos dilexit, Christum in his verbis loqui, post D. August. Iuculentam expositionem, consentientem in hac parte habemus Calvini, qui ad hæc verba in hunc modum scribit. *Quidam interpretantur quod Christus mutuum à discipulis amorem exigat. Alii alij, qui actuè accipiunt dilectionem Christi. Nam amor qui nos semel complexus est, vult nos perpetuò frui ac perpetuè cavendum esse admonet, ne nos eo privemus. Multi enim illam sibi gratiam repudiant, multi abijciunt quod in manibus habebant. Ex quo itaque semel recepti sumus in Christi gratiam, videndum est ne inde culpa nostra excidamus.* Hortatur ergo discipulos suos Christus, & in illis nos omnes, ut iam dilecti à Deo, regenerati & iustificati per Christum, maneamus in illa dilectione qua Deus nos diligit, et non excidamus à gratia accepta, denique operam demus ne nos ipsos nostra culpa ac negligentia tanto iustificationis accepto bono privemus. Valent igitur hæc Christi verba tum contra infirmitatem electorum fidem quæ amitti nõ potest, tum contra contumaciam Dei gratiæ efficaciam quæ omnem nostrum concursum & cooperationem excludit; quam utramque Calvinus perpetuò docet. Ad prius enim quod attinet, ipsos suos Apostolos, qui haud dubiè electi erant, hortatur Christus, ut id agant, ne excidant à dilectione illa qua eos ipse dilexit, ne id inani aliquo terribulamento, quasi reuera excidere possent, sed quia, ut ipse hinc Calvinus fatetur, *Muli abijciunt quod in manibus habebant.* Ad posterius, quod attinet, quum iubet eos manere, iubet eos id agere, id conari, id videre, ut sua culpa à gratia excidant. *Videndum* (inquit Calvinus) *semel in gratiam recepti, inde culpa nostra excidamus.* Est ergo aliquid in nobis positum, unde id videamus & cavemus. Tamen enim dilectio Dei, qua nos diligit, in nobis potestate non sit, sed in eius beneplacito qui diligit, tamen iubemur eam semel acceptam conservare, quia, ut eam conservemus, ille, qui nos diligit, tacitate & media illa conservandi

Cooperatio cum Dei gratia.

perpetuò subministrat, nisi nostra ipsorum culpa huiusmodi
 media subtrahantur. *Deus enim neminem deserit nisi deserat.*
qui & desertores saepe conuertit. Præcipitur igitur perse- *August. de*
 uerantia, tamen si Dei donum est, tum quia qui stat cadere po- *nat. & gra-*
 rest, & *Dei dona sine pœnitentia quidem sunt,* quatenus Deum *c. 20. & ad*
 nunquam pœnitet de donis suis, ut, quæ semel dedit, vellet se *artic. sibi*
 non dedisse, non sic tamen sine pœnitentia sunt, ut, quæ semel *falso impo-*
 dedit, amitti nequeant, *nisi enim permanseris in bonitate, & tu* *Rom. II.*
excideris; tum etiam quia si excidimus, nostra id culpa fit;
 quia rursum sine pœnitentia Dei dona sunt, quatenus per
 Deum non stat quo minus qui semel donum iustitiæ ab eo
 accepit, in eodem dono perseveranter maneat. Monet suum *Tit. 2.*
 Titum Paulus, *Nemo te contemnat.* Sanè non est in potestate
 cuiusquam, ut ab aliis vel in honore vel despectui habeatur.
 Et tamen in potestate cuiusque Prælati est, ita se gerere, ut
 honore sit dignus, & à suis subditis meritò contemni nō de-
 beat: quod illic Titum monuit Apostolus. Sic dilectio Dei
 erga nos, in nostra potestate non est. Est tamen in potestate
 cuiuslibet in Christo regenerati, & iam à Deo dilecti, ita se
 gerere, ne sua culpa hac dilectione & grātia Dei priuetur. Ac-
 cepit iam enim à Deo donum gratiæ, quod non nisi sua cul-
 pa ab eo auferetur; sicuti talenta Evangelica non nisi ab illo
 sublata sunt, qui ea *in sudario reposita oscitantèr seruauit.* *Ac Matth. 25.*
 ceit, inquam, donum gratiæ quo Dei præcepta seruaret (qui
 est bonus vsus talentorum) & per eorum obseruationem in
 Dei dilectione maneret, ut in verbis proxime sequentibus
 Christus luculenter docet: quæ idcirco mox tractabimus.

Interim corruptioni Caluiniæ occurrendum hic est.
 Nam contra hoc posterius quod aduersus eius hæreses an-
 notauimus (prius illud penitus dissimulans, posterius dissi-
 mulare non valens) ita disputat. *Quæd ex his verbis quidam*
inferunt nihil efficacia esse in gratia Dei, nisi adiuetur nostra
constantia. frivolum est. Neque enim concedo Spiritum à nobis
 tantum exigere quæ facultatis nostra sunt, sed ostendere quid
 fieri oporteat, ut si nobis desunt vires, aliunde petamus. Sicuti
 quum hic ad perseverantiam nos hortatur Christus, minimè no-
 stro Marte & industria vitendum est, sed rogādus ipse qui præ- *Caluini*
 cipit, ut nos in sua dilectione confirmet. Sententiam orthodo- *arres.*
 xam, quam impugnare contendit, non ponit integram, ve-
 ram, ac plenam. Responsio quam adfert, partim est aut fallax
 aut falsa, partim imperfecta. Hæ eius artes sunt. Contra ef-
 ficaciam gratiæ à Caluino positam, quæ omnem nostram
 coope

Efficax gra-
tia non ad-
iuuatur à
nobis, sed
nos ab illa.

Rom. 8.
2. Cor. 6.

cooperationem excludit, non hoc obicitur, nullam esse gra-
tia efficaciam, nisi nostra constantia adiuuetur, quum omni-
bus compertum sit, nostram constantiam seu perseverantiam
à gratia adiuuari, non illam à nobis; sed hoc merito obici-
tur, ad perseverandum in bono non solum efficacem Dei gra-
tiam requiri, sed nostram quoque obedientiam, ut gratia de-
bitum obsequenter sequamur: *Qui enim Spiritu Dei aguntur,
hi filij Dei sunt*) & *ut gratiam Dei in vacuum non recipiamus.*
Vide ergo ut totam causam inuerrat Caluinus. Dicente & si-
stinente eo gratiam à seipsa efficacem ita omne bonum opus
ipsamque imprimis perseverantiam operari in nobis, ut nulla
sit ex parte nostra cooperatio, nullus liberi arbitrij cōcurrat
aiunt Catholici, gratiæ quidem vires esse efficacissimas, sed
huic efficacissimæ gratiæ humanam voluntatem liberam
cooperari, quatenus, ut cooperetur, ab efficaci gratia effica-
ter adiuuatur: & hanc ob causam culpa nostra sæpe fieri quod
gratia, quæ alioquin efficax esset, effectumque consequetur
suum, nostra negligentia inefficax fiat, nec in bono accipere
perseueremus. Sic gratiæ efficaciam statuimus, sed libere
voluntatis cooperationem adiungimus, quia ab ipsa gratia liberè
adiuatur, ut liberè cooperetur, iam fingit Caluinus propter
liberi arbitrij cooperationem omnem gratiæ efficaciam à no-
bis negari, & ipsam gratiam à nostra voluntate adiuuari. *Is-
forunt* (inquit) *nihil esse efficaciam in gratia Dei, nisi adiuuetur
nostra constantia.* Imò cōtrarium asserunt Catholici, nullam
esse nostram constantiam, nisi gratia Dei adiuuetur: & effica-
ciam in Dei gratia, non nullam ponunt, sed solam negant.
Cæterum Caluinus cum veteribus Manichæis putat negari
gratiam Dei si ponatur liberum arbitrium, sicut illis con-
trarij Pelagiani putabant negari liberum arbitrium si gratia Dei
poneretur. Totam igitur sententiam quam voluit impug-
re, ut ad expugnandum facilius esset, sensu contrario, per-
uerso, odioso, planèque falso, inuertit. Nunc quid respondeat re-
pendamus. *Minimè* (inquit) *nostro Marte & industria nitendum est, sed rogandus ipse qui precipit, ut nos in dilectione con-
firmet.* Hæc responsio partim est aut fallax aut falsa, partim
imperfecta. In eo fallax est aut falsa quod ait *nostro Marte &
industria non esse nitendum.* Aut enim his verbis intelligitur
naturæ nostræ viribus absque Dei gratia non esse nitendum
& lectorem fallit, quasi hoc Catholici sentirent, quod Pelagi-
agiani senserunt; aut negat libera nostra voluntate Deo esse
cooperandum, & aliquid à nobis agendum, ne in vacuum

gratiam Dei accipiamus: atque ita non fallit tantum, sed & falsum narrat. Imperfecta eius responsio est, quod addit, *rogandum esse ipsum qui precipit, ut in sua nos dilectione conseruet.* Nam est hoc quidem maxime verum, sed non est hæc tota veritas. Non solum rogandus Deus est, ut in sua nos dilectione confirmet, sed etiam ad Dei dona in nobis conferuanda, quibus conseruatis confirmatur dilectio, Dei voluntati nostra voluntas conformanda est; Deo per suam gratiam eorum, quos iam diligit, incessanter mouenti, dirigenti, flectenti, obsequi & consentire liberum arbitrium debet. Quod contra Caluinum iuxta apertissimas Scripturas luculenter Augustinus docuit. Quum enim multis Scripturarum exemplis docuisset iuberi quidem homini, ut ad Deum se conuertat, ut intelligat *quæ recta sunt, ut post concupiscentias suas non eat,* & tamen pro his singulis rogandum Deum esse, iuxta alias Scripturas, *Conuerte nos Deus salutaris noster, Da mihi intellectum ut discam mandata tua; Quia nemo potest esse continens nisi Deus det, adij Dominum & deprecatus sum;* ideoque in his omnibus nihil aliud Deo dici, quam, *Da quod iubes, ut intelligamus pro singulis rogandum esse Deum, nec nisi ex Dei munere Dei præcepta seruari posse;* tamen ne in hoc precandi studio totum esse positum quisquam existimaret, prouidenter & sapienter idem clarissimus Doctor eodem in loco adiecit: *Non ideo tamen de hac re solis votis agendum est, ut non subinferatur adnitendo etiam nostra efficacia voluntatis. Adiuutor enim noster Deus dicitur, nec adiuuari potest nisi qui aliquid sponte conatur, quia non sicut in lapidibus insensatis, aut sicut in eis in quorum natura rationem voluntatemque non contulit, salutem nostram Deus operatur in nobis.* Hæc ille. Luculenter contra Caluinum docet, non solum rogandum esse Deum, sed etiam ex parte nostra *adnitendum esse,* id est, nostro Marte & industria adnitendum esse, quatenus nixus ille & conatus non vim aliquam aut facultatem naturalem à Dei gratia sciunctam, sed *nostræ voluntatis efficaciam,* id est, cooperationem efficientem significat: quia videlicet, ut Augustinus subiunxit, sic Deus agit & operatur in humana voluntate, ut in subiecto libero, ut in creatura rationali, quæ voluntatem habet & motum proprium; non ut in lapide, qui nullam motum proprium habet, sed mouetur tantum ab impellente & mouente eum: ideoque sic Deus operari dicitur in nobis, ut nos *adiuuare* dicatur, & *adiutor noster* nuncupetur. Hic ergo vnus modus, hæc vna ratio est, cur manere in dilectione

Liberi arbitrij consensu & cooperatio. Zach. 1. Tsal. 93. Sapient. 8. Tsal. 76. Tsal. 118. Sapient. 8:

De peccato mer. & remiss. lib. 2. cap. 5.

ctione

ctione Dei & perseverare iubeamur, quia etsi dilectio Dei in nos eiusque perseverantia gratuitum Dei donum sit, à nobis tamen accipitur, & à nobis conservatur, nostra voluntaria efficacia (ut Augustinus loquitur) concurrente, nostraque libero arbitrio cooperante; quod si deficit, dilectio Dei in nos nec à nobis accipitur, nec in nobis conservatur. Sed non alium modum magis particularem magisque expressum conservandae in nobis dilectionis Dei Christus docebit. Sic enim praecedentibus verbis subiungit.

10. *Si praecepta mea servaueritis, manebitis in dilectione mea; sicut ego Patris mei praecepta servavi, & maneo in dilectione eius.*

Honorum operum necessitas & efficacia luculenter à Christo docetur.

Nec in toto vix Evangelio ullus locus est, qui procellitate, virtute, & efficacia bonorum operum luculenter faciat; nec vix vllum textum Evangelicum aut foedius deprauavit, aut maiori impudèria tractavit Calvinius. Loci enim & verborum Christi sententiam totam ac plenam prius exponemus; corruptelis Calvini postea occurremus. Vult Christus his verbis unum medium, unam viam, ac rationem manendi in dilectione Dei suos discipulos docere; postquam ut in eius dilectione manerent, multis eos verbis variisque argumentis prius hortatus esset, ut ex duobus praecedentibus locis patet. Aut igitur: *Si praecepta mea servaueritis, manebitis in dilectione mea*: id est, ut in dilectione mea maneat, ut ego vos perpetuo diligam, sicut haecenus dilexi, debetis mea praecepta servare; tum quia necessarium hoc est, tum quia hoc maximè modo & hac indubitata ratione, in mea dilectione manebitis. Et ne haec conditio aut dura vobis aut incerta videatur, dura propter obligationem, incerta propter eventus, scitote me quoque propter hanc ipsam causam, & ex eadem conditione in Patris mei dilectione manere. *Sicut* (inquat) *ego Patris mei praecepta servavi, & maneo in dilectione eius.* Posset hic autem merito duplex quaestio suboriri. Una quomodo ad Patris sui praecepta servanda Christus homo obligatus fuerit; altera, quomodo propter huiusmodi obedientiam Dominus Pater eum perseveranter dilexit. Nam ad primam quaestionem quod attinet, quum praecepta idè dantur ut eum cui dantur, vel in officio contineant & coercant, ut de septis in Scriptura comparantur (*Septem vineam meam*) vel ad rectè agendum dirigant, vel in studio virtutis exer-

An Christi Patris praecepta obligant. Esai 47.

ceant atque perficiant, atque ita meriti ac mercedis capacem reddant, Christus autem nullo istorum indigerit, cuius videlicet & voluntas in bono indefectibilis, & intellectus omni scientia plenus erat, qui etiam ab instanti incarnationis suae perfectus ac beatus quoad animam fuit, videri potest eum proprie loquendo nullis praeceptis obligatum & adstrictum fuisse, saltem circa ea quae ad salutem nostram faciebant, sed omnia huiusmodi ex sola propria voluntate & dilectione generis humani ab eo praestita fuisse. Ad posteriorem quaestionem quod atinet, quum propter unionem hypostaticam Dei Patris in eum hominem dilectio immobiliter perseverans & indefectibilis esset, quomodo hic propter servata Patris praecepta in Patris sui dilectione se manere asseverat? Sed ad utramque quaestionem breuiter responderetur, valeretque plurimum pro praesenti causa quod necessarium responderi oportet. Ad priorem respondeo, Christum hominem praecepta & mandata à Patre suo etiam circa ea quae redemptionem humani generis concernebant, plurima accepisse, iuxta S. Augustini, Cyrilli Alexandrini, Ambrosij, & aliorum Patrum doctrinam, non quidem propter causas antè dictas, sed propter alias non minus graves. Primum, quia Dei Patris erga nos dilectio hoc modo luculentior apparuit, qui nostram salutem non solum permittere, aut ordinare, sed etiam sub praecepto Filio suo incarnato iniungere voluit. Sic Deus dilexit mundum, ut unigenitum suum filium daret. Deinde, quia Christo secundo Adamo conveniebat imprimis ut per obedientiam hominem repararet, sicuti per inobedientiam primus homo genus humanum perdidit. Humiliauit semetipsum factus obediens Patri usque ad mortem. Tum, ne in terris conuersatus nullis legibus subesse, aut legum prauaricator improbis Iudaeis videretur: propter quod frequenter repetit, Ego facio voluntatem Patris mei qui misit me. Tandem, ut Christi exemplo discamus quantum humana natura Deo subiici debeat ad obediendum mandatis eius, postquam filius eius naturalis obedire debuit. Sicut enim passus est exemplum nobis relinquens ut sequamur vestigia eius; sic & obediuit seruans mandata Patris sui, exemplum nobis relinquens similis obedientiae necessarium praestanda. Postremo, ut intelligeremus quantum Deus faciat praeceptorum suorum diligentem & studiosam obseruationem, quam strictè id exigat, quam necessarium & efficacem medium id esse voluit, ad eius dilectionem perpetuò retinendam, postquam ipsi Christo praecepta dare voluit, &

pro

*Præcepta
Dei quomodo
Christus
obligabat.
Tract. 82.
in Ioan.
Lib. 10. c.
20. in Ioan.
Lib. 5. c. 6.
de fide.*

Ioan. 3.

Philip. 3.

Ioan. 4. 5.

propter illorum obseruationem suam erga Christum dilectionem firmam ac stabilem retinere. Quod postremum Christus in his verbis nos docuit: *Sicut ego praecepta Patris mei seruauit, & maneo in dilectione eius.*

Quomodo
propter o-
bedientiam
perseuerā-
ter Chri-
stus dile-
ctus à Deo
fuit.

Filij ado-
ptionis non
eo solo ti-
tulo ma-
nent in di-
lectione
Dei.

Caluinus
primò la-
etat ut
postea in-
toxicet.
Rom. 8.

Ad posteriorem quæstionem respondeo, vnionem quidem hypostaticam vnam & primariam causam fuisse immobilitatis dilectionis diuinæ erga Christum hominem: aliam tamen eiusdem rei causam præterea fuisse Christi obedientiam, quæ Patris sui præcepta seruauit, sicuti hoc loco disertè Christus profitetur.

Quo in loco notandum diligenter (quia contra hæreticos valet plurimum) filios adoptionis, & per fidem in Christum, atque adeò ipsos electos, quales isti Apostoli erant, tamen ex illis titulis à Deo diligantur, manentque in dilectione Dei qua Deus eos diligit, tamen ad eandem dilectionis diuinæ erga eos perseuerantiam alium hunc titulum necessariò requiri, vt seruent mandata, dicente hic Christo: *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea.* Hæc igitur ratio conditio est manendi in dilectione Dei, siue propter quam à Deo diligimur, vt seruemus mandata eius. Hæc est vis & sententia huius loci attentè perpendenda, quia pro necessitate & efficacia bonorum operum ad salutem & iustificationem, adeoque ad perseuerantiæ donum conseruandum (quum tanta salus ac iustitia nostra eiusque perseuerantia sit, manere in dilectione Dei, siue esse à Deo perpetuò dilectum) inuisitè valet.

Nunc quid ad hæc verba Caluinus disputet, & qua arte vtatur, videamus. Laetat primum lectorem, quasi quædam melle labia perfundit, vt postea incauto atque auido haurienti venenum instillet suum. Lac eius & mel hoc est. Mel perseuerantiæ Christus ostendit, si sequamur quò ipse vadit. Nam, vt dicit Paulus, *Qui in Christo sunt, secundum spiritum ambulant, non secundum carnem.* Hæc enim inter se perpenduntur sunt coniuncta, fides & bona conscientia, vitæque nouitas. Et certè nõ reconciliat Christus Patri fideles, vt impunè lasciuant, sed vt Spiritu suo ipsos gubernans sub Patris manu & imperio eos contineat. Vnde sequitur, *abijcere Christi amorem nisi quæ vera obedientia probant se eius esse discipulos.* Hoc eius lac & mel est, hæc oratio honesta, tamen à tota Christi sententia longè absit. Nunc venenum propinat. *Si quis obijciat, potest trahi in illam partem Christi verba.* Vera Christi sententia ab obedientia nostra & obseruatione mandatorum Dei pendet.

vt in Dei dilectione maneamus, non ponit salutis nostra firmitudinem à nobis pendere, vt rem odiosis verbis narrat Caluinus; sed ponit salutis nostræ perseuerantiam ab operibus bonis pendere, quæ tamen nostra sunt, tamen Dei quoque opera in nobis sunt, ideoque quorum salus ab illis pendet, eorum salus non ab ipsis, sed ab operibus bonis pendet. Hæc autem duo plurimum differunt. Prohibet quippe Scriptura ^{Gloriari in seipso non licet, in bonis operibus licet.} confidere aut gloriari in seipso: non prohibet confidere in bonis operibus, aut gloriari in Domino: quod vtrumque Paulus fecit, quum diceret, *Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui, &c.* Ita semper vafre & odiosè, nunquam sincerè & candidè, quæ sibi ex parte veritatis Catholica obicit, proponit Caluinus. Videamus tamen ad obiectionem ipsam quid respõdeat, & quare ad huiusmodi sensum Christi verba perperam trahi affirmet. *Quia (inquit) obedientia, quam illi præstant fideles, non tam causa est, cur suum erga eos amorem continuet quàm amoris effectus. Vnde enim fit, vt vocationi suæ respondeant, nisi quia Spiritu gratuite adoptionis aguntur?* Aduerte, lector, hominis imposturam, pariterque impietatem. Impostura hæc est, obedientiam mandatorum (tamen ille ab hoc verbo abhorreat, nec semel hoc loco nominet, Christi diserta verba & Euangeliũ erubescens) ^{Obedientia mandatorum diuini amoris effectus est, tum causa.} quia amoris diuini effectus est, idèd nõ esse causam cur amorem suum Deus continuet. At quis non videt etiam in humana amicitia beneficij accepti gratitudinem, & amoris impensum effectum esse, & eiusdem adhuc magis impendendi causam esse, quando qui beneficium impensum gratanter accepit, amicum prouocat, vt magis benefaciat? Sed vt in diuinæ dilectionis materia maneamus, in illo seruo bono & fideli cui dictum est, *Quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam,* nõne serui fidelitas tum diuini amoris effectus, (ex Dei quippe gratia illa pauca accepit, ipsi quæ paucis fideliter vsus est) tum maioris amoris causa erat? Sic nimirum charitas mereretur augeri, vt aucta mereatur perfici. Bona opera sunt ex Spiritu gratiæ, & bonis operibus Spiritus gratiæ conseruatur. Præcepta seruantur ex dilectione Dei, & obseruatio præceptorum dilectionem Dei conseruat. De Sapientia dicitur. *Ne dimittas eam, & custodiet te; dilige eam, & conseruabit te.* Quòd quis non dimittit sapientiam quam nactus est, sed diligit eam, ipsius sapientiæ effectus est. At quum eadem sapientia suos dilectores cõseruat, conseruata sapientiæ causa eadem sapientia est. Corpus calidum calefacit

vestimenta quibus induitur, & induta vestimēta corporis calorem seruant. Hic vestimentorum calor & effectus est & causa corporis calidi. Frustra igitur & vafre Caluinus obedientiam mandatorum causam conseruatæ dilectionis Dei esse negat, quia eiusdem dilectionis effectus est.

Caluinus
Christo cō-
tradicit.

Hæc eius impostura est. Nunc impietatem vide. Christo apertè contradicit. Dicente enim Christo. *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea*, quod est apertè dicere, præceptorū meorum obseruatio causa erit, propter quam

Eccles. 15.

& per quam mea dilectio in vobis continuabitur, contra dicit Caluinus, affirmans, *obedientiam nostram non esse causam cur suum in nos amorem Deus continuet*. At & alia Scriptura hoc cum docere potuit, qua dicitur: *Si volueris mandata seruare, conseruabit te: vbi salutis nostræ custodia & firmitudo, mandatorum obseruationi, vt vni causæ ac medio, tribuitur.*

Obedi-
entiam mā-
datorum
non esse
necessariā
suadet Cal-
uinus.

Corrupta semel Christi sententia, & persuaso lectore obseruationem mandatorū nullam esse causam cōtinuatōris diuini, & efficacia ac virtute obedientiæ nostræ sublata, quia tamen supererat, saltem conditionis cuiusdam & necessitatis vim hæc verba continere, *Si præcepta mea seruaueritis*, nec hanc conditionem admittit Caluinus, sed Christi verba ab illo quoque sensu diuellere, & ea adhuc iterum corrumpere contendit. Mouet igitur aliam difficultatem. Sed videtur (inquit) nimis ardua conditio nobis imponi, vt Christi præcepta seruemus, quibus continetur exacta iustitia perfectior qua modum nostrum longè superat. Nam inde conficitur, inuicem fore amorem Christi, nisi Angelica puritate præditi simus.

Obedi-
entia perse-
cta qua
fraude sin-
gitur.

Hanc sibi difficultatem Caluinus mouet ex suæ hereticæ doctrinæ principiis. Ponit enim mandata Dei secundum exactam iustitiæ perfectionem, qua modum nostrum longè superat, obseruanda esse, idque ad eò, vt Angelica puritate præditi esse debeamus. Quo posito, quum Dei mandata omnino si obseruari non posse consequenter docuerit, concludit firmiter, ad eorum obseruationem neminem obligari. Qua in re perinde facit atque improbus aliquis & proteruus seruus, qui domini sui mandatum exequi nolens, illud sibi impossibile factu esse obmurmuret: quod ille seruus nequam in Euangelio, domini sui talenta in sudario abscondens, fecit, dicens

Luc. 19.

Timui te, quia homo austerus es. Timebat ad opus mandati admonere, quia rigidum exactorem Deum sibi fingebat.

Caluinus
seruus ne-

(vt Caluinus hic loquitur) exactam illam iustitiæ perfectionem postularet, qua modum suum longè superaret. Nam & hoc signu

significat nequam iste & piger seruus adiciens, Tollis quod quam in non posuisti, & metis ubi non seminasti: id est, tam rigidus ex- Euāgelio. actor es, ut ubi non das auxilium, exigas lucrum; quod humana non potest infirmitas, hoc in præcepto ponas; denique ut ab homine immundo Angelicam puritatem flagites. Hæc est prorsus Caluini hoc loco oratio: hæc eius, quam sibi proposuit, dubitatio, quam ille pro iusta & vera admittens, vide quid respondeat. Solutio (inquit) facilis est. Nam quum de studio recte sancteque viuendi agit Christus, quod in sua doctrina præcipuum est caput minimè excludit, nempe de gratuita iustitia imputatione, qua fit ut per indulgentiam venia Deo placeant nostra officia, que mutila per se & impura rejci merebantur. Censetur itaque fideles seruare Christi præcepta quum hoc suum studium applicant, etiam si longè à meta distent, quia soluti sunt ab illo rigore legis, Maledictus omnis qui non impleuerit omnia, &c. Hæc Caluinus hoc loco. Habemus verborum Christi affectatam & studiosam corruptelam, & pertinacia hæreticæ illustre exemplum. Disertis verbis affirmavit Christus: Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea: & rem confirmat exemplo suo, Sicut ego Patris mei præcepta seruauit, & maneo in dilectione eius.

Hic Caluinus primum cauillatur præceptorum obseruationem non esse causam cur in dilectione Dei maneamus, quia est dilectionis diuinæ effectus. Deinde nec esse conditionem necessariam seruare præcepta, quia seruari non possunt, quemadmodum ea seruari Deus uult. Postea non debere hæc Christi uerba præiudicare gratuita iustitiæ imputationi, quæ caput doctrinæ eius est: id est, non debere aperta Christi uerba nouellæ Caluini & suorum imputatiuæ iustitiæ præiudicare, quam nec ulla Scriptura loquitur, nec ante hanc ætatem Ecclesia audiuit. Ita suis placitis Christi uerba subiicere, & ad eorum sensum Christi uerba inflectere, imò obrorto collo contorquere Caluinus audet. An huic pertinaciæ & impietati aliquid addi potest? Tandem ipsa Christi uerba de textu sacro extrudit, & sua ipsorū loco in sublimi ponit Dixit Christus: Si præcepta mea seruaueritis. Non est ita dicendum, ait Caluinus, sed hoc modo: Si ad seruanda præcepta mea studium uestrum applicaueritis, etiam si longè à meta distetis, id est, etiā si de facto nulla seruetis. Sic enim in Epistolam ad Rom. hominem iustum in persona Pauli statuit, qui præsto quidem est, suaq; membra exhibere studet ad præstandum Deo obsequium, quia uerò impar facultas est, non reperit quod optandum erat.

Christi
verborum
affectata
corruptela.

1.

2.

3.

4.

In Com-
ment. ad
Rom. cap.
7. uer. 19.

nempe boni desiderij effectum. Hęc ille ibi. Tamen hic, vt lecto-
ri fucum faciat, illud longè à meta distare, alia ratione confir-
mat, quia seruari nõ possunt omnia. Quia (inqui:) soluti sumus
ab illo rigore legis, Maledictus omnis qui non impleverit omnia,
&c. Quorum verborũ germanum sensum, suo loco (vita co-
mite) docebimus. Stando igitur in hoc sensu, Christi verba, si
præcepta mea seruaueritis iuxta Calvinũ sic reformanda sunt:
Si ad seruanda præcepta mea studium applicaueritis, etiam si
longè à meta disteris, id est, etiam si omnia seruare non possis,
qua tamen omnia & quidem iuxta exactã iustitiã perfectionem
seruari volo, manebitis in dilectione mea. An non hæc pulchra
reformatio est & correctio egregia? Eius summa turpiter
in alia consimili apparebit. Ponamus patrem ita filium allo-
quentem: Si decem hæc mea præcepta perfeceris, id est, si ad
ea perficienda aliquo studio incubueris, quia omnia te scio
præstare nõ posse, & tamen omnia exactissimè præstari volo,
manebis in iure hæreditatis paternæ: sin minus, excides ab
eo. Quis non videt huiusmodi patrẽ filio suo illudere, & cum
exhæredandi futilem occasionem querere? Quorsum enim
præcipit seruare omnia, eaque exactissimè, qui neutrum fieri
posse ne quidem cum auxilio paternæ gratiæ cognoscit? Aut
quare seruati iubet, & non nisi studium seruandi intendit?
Quod vt in causa præsentis quàm absurdum sit ostendam, hoc
dilemma Calvinistis propono: Hoc studium seruandi man-
data, quod loco obseruationis realis, quã Scriptura loquitur
adinuenistis, aut ex Deo est, & solius Dei opus in homine re-
generato (vt de operibus gratiæ Calvinus semper loquitur)
aut est opus ex solis naturæ viribus profectum. Si prius, quom-
odolibet absurdum Deum solum studium bene agendi in homine
operari, non ipsas actiones bonas, ipsas tamen actiones in
mandato ponere? Aut quid impedit quo minus actualem legi-
s impletionem, eamque perfectissimã, Spiritus S. operetur
in cordibus filiorum Dei, non secus quàm studiũ bene ope-
randi, postquã, quicquid ab illis bene fit, ille solus totum ope-
ratur? Imò qua æquitate hoc totũ in illis non operatur, post-
quam hoc totum lex ipsius ab homine postulat? Si posterius
tota igitur hominis regenerati renouatio, tota vitæ nouitas
(nam in studio hoc bene agendi illa tota consistit) erit ope-
merè humanum, & ex naturæ viribus profectum, non ope-
gratiæ. Hoc dilemma soluat qui potest Calvinista. Iam verò
si præcepta Christi seruare nihil aliud hoc loco significat,
quàm studium applicare vt ea seruentur, quero an in sequen-
tibus

Verborum
Christi re-
formatio
Caluinia-
na.

Studium
seruandi
mandata
inefficax
refellitur.

Alia re-
futatio.

tibus verbis, *Sicut ego Patris mei praecepta seruavi*, eadem quoque glossa sit admittenda. Si admittenda, ergo Christus Patris sui praecepta verè non seruauit, sed studium suum tantùm impendit vt ea seruaret. Si non admittenda, sed vt apertè blasphema penitus reprobanda est, quomodo ad sui exempli imitationem Discipulos suos Christus prouocat? Quæ similitudo, quæ inductio illa est, *Seruare vos sicut ego seruavi*, ego quidem verè, vos autem non verè? ego actu ipso, vos non nisi desiderio & studio, eoque inani? An quia similitudo ista per omnia æqualis non est, propterea nulla penitus est, aut propterea falsa est? Dixit paulò antè Christus: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut ego dilexi vos*. An quia dilectio nostra infra Christi dilectionem plurimum subsidit, propterea nostra nulla dilectio erit, sed studium quoddam & desiderium diligendi inane atque inefficax, veròque proximi odio admixtum, sicuti omnia regenerantium bona opera peccato admixta, *magisq; probrum quàm laudem perpetuò mereri, & peccatis magis quàm virtutibus accensenda*, alibi Caluinus affirmat? Sanè aut ita erit, aut hoc quoque in loco non seruandi studium à Caluino confictum, sed ipsa mandatorum Christi vera & actualis obseruatio, qualem Christus circa Patris sui mandata exercuit, in his Christi verbis necessariò intelligenda est. Ita vndique Caluini impietas, impostura, pertinacia retunditur. Prolixius paulò huic loco incubui, quia ad impiam hodie hæreticorum de sola fide & imputatiua iustitia sententiam penitus profligandam, bonorùmque operum certam necessitatem & fructum amplissimum solidè stabiendum, illustris ac pernecessarius hic locus est.

*Institut.
lib. 3. c. 17.
num. 3.*

14. *Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego precipio vobis.*

Est hic alius & perspicuus locus, quo mandatorum Dei obseruatio medium esse quoddam ad Dei in nos amicitiam ac dilectionem conseruandam docetur. *Si feceritis quæ precipio* (ait Christus) *estis amici mei*. Mandata mea facere, maximè hoc mandatum meum *vt diligatis inuicem sicut dilexi vos*, (de eo enim in præcedentibus verbis loquutus fuerat) res est mihi tam grata, tam accepta, tanti apud me pretij ac momenti, vt hoc nomine inter amicos meos vos recenseam, & hac maxima dignitate vos afficiam.

Mandatorum obedientia medium ad salutem necessarium.

Iac. 2.

Iudith 8.

Exod. 33.

Luc. 12.

Sic Abraham offerens filium suum super altare, quod Deus ei præceperat, *amicus Dei appellatus est*, ut deducit D. Iacobus, & per multas tribulationes probatus, *Dei amicus effectus est*, dixit Sancta Iudith. Sic quia Moyses fecit ea quæ præcepit ei Deus, per multas quoque tribulationes probatus, *loquutus est ei Deus facie ad faciem, sicut solet homo loqui ad amicum suum*. Nec secus in Euangelio, *Dico vobis amicis meis, ne timeamini ab his qui occidunt corpus, &c.* Tanta enim & tam firma voluntate Dei præcepta facere, ut ne illa violentat, quoduis etiam capitis discrimen adire non vereantur, proprium est amicis Christi. Docet igitur & hæc sententia, mandatorum Dei observationem tantam vim habere, ut amicum Dei constituat, & eximiam ac stabilem Dei dilectionem conciliet. Amicum quippe esse, nec vulgarem nec leuem, sed præcellentem & constantem benevolentiam designat.

Caluini ca
uilla cõtra
Christum.

Sed hanc tantam obedientiæ nostræ & bonorum operum commendationem æquis oculis legere Caluinus non potuit. Quare sui veneni aliquid aspergendum censuit. Non intelligit (inquit) tantum nos honoris proprio aliquo merito consequi. At qui hæc ipsa Christi verba clarissimè sonant; nisi vel leuare Dei præcepta opus proprium eius non sit qui ea seruat, vel propter huiusmodi obseruationem in Dei amicitiam recipi, talis honoris meritum & præmium non designat: quorum neutrum nisi impudentissimè negari potest. Sed age. Si hoc non intelligit Christus, quid tandem intelligit? Tantum admonet (ait Caluinus) qua lege nos in gratiam recipiat, & conferre inter amicos suos dignetur, quemadmodum nuper dixit: *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea*. At qui tam illa verba quæ nuper dixerat, nòsque latè tractauimus, quàm hæc præsentia, non id tantum docent, qua lege nos in amicos suos Deus censet; id est, non tantum seruandi præcepta necessitatem docent (quod vnum & solum contra Caluinum sufficit, qui necessitatem seruandi præcepta perpetuò negat, hoc tamen loco profiteri id velle videtur) sed hoc præcepta docent, mandatorum obseruationem medium esse vtile & efficax ad Dei in nos dilectionem continuandam, ut firmam nobiscum ac stabilem amicitiam Deus teneat.

Obiectio.

Solutio.

Dixerit aliquis: Si obseruationis mandatorum saltem obicem & necessitatem Caluinus hoc loco agnoscit, non est tam exagitanda sententia; quando in eum sensum verba Christi verè & commodè exponi possint. Est quidem ita, ut solam necessitatem faciendi præcepta his Christi verbis significat

proba

probabiliter dici possit. Sed neque tota hæc Christi sententia est, ut iam explicuimus; nec Calvinus hoc ipsum quod dicere videtur, verè dicit. Non, inquam, verè agnoscit hac lege nos inter amicos Dei censeret si præcepta eius seruamus, tum quia ad superiora illa verba, *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea*, lectorem remittit, ubi quibus technis & imposturis vsus sit, & quomodo omnem hæc necessitatem seruandi mandata sustulerit, explicatum dedimus; tum quia in sequentibus ita prosequitur. *Apparuit enim gratia Seruatoris Dei, erudiens nos, ut abnegata impietate & mundanis desiderijs, castè, & iustè, & piè viuamus in hoc seculo. Profani autem homines, qui impio Euangelij contemptu aduersus Christum lasciuunt, eius amicitia renunciant.* Hic verba Apostoli opportunè sanè & appositè protulit; ut legem illam amicitia diuinæ probaret, seruare mandata Dei, castè, iustè, ac piè viuere. Sed clausula subsequens mentem Caluini sectatoribus eius talem aperuit, quæ omnem hanc sobriè, iustè, ac piè viuendi necessitatem iustulit. Ait enim *amicitia Dei renunciare, qui impio Euangelij contemptu aduersus Christum lasciuunt*; id est, qui facere mādāta impiè contemnunt, qui ad illud profundum venerunt, de quo Sapiens dixit, *Impius, quum in profundum venerit, contemnit.* Calvinus enim (ut in præcedenti sententia alijsque multis in locis tam ille docet quàm nos annorauimus) studium quidem & desiderium seruandi mandata agnoscit, & hoc homini regenerato sufficere vult (quia ipsa præcepta iuxta Dei voluntatem verè de facto, ut ille cenfer, impleri non possunt) ut aliquo semper studio obedientia ac reuerentia mandatorum Dei teneatur, nec legem contemnat, aut eius doctrinam repudiet. Propterea dixit: *Qui impio contemptu lasciuunt.* Non dixit, quod dicere debuit, *Qui mandata Dei transgrediuntur*, qui præcepta non seruant, quo dicendi modo Christus vsus est. Multi quippe absque contemptu Euangelij non obediunt Euangelio, qui videlicet, *concupiscentijs suis allesti & attracti, legem violant*, qui *remissas manus, & soluta genua habentes*, per negligentiam & oscitantiam, legem non seruant, qui denique per huius mundi cupiditates *verbum Euangelij suffocant.* Impius Euangelij contemptus profundum malorum est, quod multa alia mala, scelera, flagitia præcedunt, propter quæ amicitia Dei renunciatur, dicente Scriptura: *Qui vult amicus esse huius seculi, inimicus Dei constituitur.* Sed iuxta Calvinum præcepta Dei seruat, & amicus Dei est, qui studium bene agendi

Obedientia
necessitatē
visus doce
re Calui-
nu. nō do-
cet.

Prover. 17.

Lex abs-
que cōtē-
ptu viola-
tur.
Iac. 1.
Hab. 12.
Luc. 8.

Iac. 4.

habet, & hoc solo Euangelij contemptu caret. Hæc eius hoc loco corruptela est, sic sententiam Christi saluberrimam & maxima consolatione plenam contaminavit.

16. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.*

*Voluntatis
humana
cum Dei
gratia coo-
peratio.*

Taxat hoc loco Catholicam doctrinam Calvinus de voluntatis humanæ ad suam salutem libera cooperatione, quasi illa cum gratuita Dei electione stare non posset. *Vulgo* (inquit) *mutuum quendam concursum fungunt diuina gratia & humana voluntatis. Sed ista antithesis, Ego vos elegi, non sum à vobis electus, in solidum vni Christo vendicat, quod inter ipsum & hominem partiri solent, ac si dictum esset, non sponte moueri hominem ad quærendum Christum, donec quæsitus fuerit.* Hoc vltimum quod Calvinus ponit, totam eius præcedentem cauillationem subuertit. Verissimum enim est, hominem non moueri ad quærendum Christum nec sponte, nec aliter, donec quæsitus à Christo fuerit, id est, donec Christi gratia eum præuenierit in benedictionibus. Et de hac præueniente gratia Christus dixit, *Nō vos me elegistis, sed ego elegi vos*, siue de vocatione ad Apostolatam (de qua proprie Christum loqui Calvinus ipse agnoscit) siue de communi piorum electione, qua in filios Dei adoptantur, hæc verba intelligas. Atqui in præuenienti gratia, quatenus præueniens est, humanæ voluntatis concursus non ponunt Catholici, eam in solidum soli Christo tribuunt: eam inter Christum & hominem non partiuntur. Quando autem hanc præuenientem & præoperantem gratiam homo accipit, vt quem Deus vocat, ille iustificetur, tunc sanè humana voluntas cum diuina gratia concurrat, & iustificatio ipsa, omnisque actus bonus credendi, sperandi, diligendi ab vtroque perficitur, à diuina gratia & voluntate humana. Totum hoc quod diximus, D. Augustinus gratiæ electionis Dei assertor maximus, hæc ipsa Christi verba pertractans, luculenter docet. *Ipsi proculdubio Apostoli elegerunt Christum quando crediderunt in eum. Vnde non ob aliud dicit, Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, quia non elegerunt eum vt eligeret eos, sed vt eligerent eum, ipse elegit eos: quia misericordia eius præuenit eos secundum gratiam, non secundum debitum.* Vtrumque docet Augustinus, tum ex præuenienti gratia Christum eos elegerisse, vt solus Christus elegerit, tum Apostolos postea Christum elegerisse credendo in Christum. In quo actu credendi non solus Chi

*De præ-
dest. sanct.
cap. 17.*

(quam vocat) atque Catholicam suam noui testamenti compositionem, sicuti & cætera ferè omnia à nobis hæcenus re-
furata, coniecit Augustinus Marloratus. Sed quàm sic inepta
& omni expunctione digna, paucis docebo. Nempe in toto
orationis suæ cardine ac fundamento turpissimè errat. *Cori-*
(inquit) penes Scribas & sacerdotes erat ordinarium Ecclesiæ
regimen, & functio iudicandi à Deo erat, non ab hominibus.
Iam in huiusmodi regiminis & functionis abusu tota reliqua
oratio versatur. At in altero horum planè impia ac cæca or-
tio est, in altero inepta. Cæcus planè Calvinus quadamque
vertigine percussus fuit, quum penes Scribas ac Phariseos,
quando Apostolos persequebantur, ordinarium Ecclesiæ re-
gimen, & functionem iudicandi à Deo datam extitisse affir-
mat. Quid enim? An Euangelio per Apostolos iam propa-
gari cœpto, ordinarium Ecclesiæ regimen penes Scribas
Phariseos perdurabat? An sic Iudæus aut malus Christianus
Calvinus est, vt prædicantibus Apostolis aliud ordinarium
Ecclesiæ regimen aut aliam iudicandi functionem in mun-
do agnoscat quàm ipsorum Apostolorum & Seniorum? Quã-
do igitur Scribæ Apostolos prædicantes Euangelium (Chri-
sto in cælos assumpto, de quo tempore Christum hic loqui
nemo dubitare potest) persequebantur, & extra Synagogas
suas eiiciebant, nos Christiani penes solos Apostolos ali-
que Seniores ac Presbyteros ad hoc munus assumptos, ordi-
narium Ecclesiæ regimen & iudicandi functionem fuisse cre-
dimus. An aliud credidit Calvinus? Quo tempore Scribæ &
Pharisei Apostolos & omnes Christum prædicantes extra
Synagogas suas eiiciebant, eodem tempore Petrus Simonem
magum, Paulus fornicarium Corinthium, Hymenæum &
Alexandrum excommunicabant, & extra conuentus Christi-
anos eiiciebant. Rogo Calvinistas qui pro Caluino respo-
deant, penes quos tunc erat ordinarium Ecclesiæ regimen, il-
lòsne Scribas, an hos Apostolos? Quis nisi cæcus & impius
penes hos tantum, non penes illos, ordinarium Ecclesiæ regi-
men & totam illam iudicandi functionem fuisse profitebitur?
Cæcus igitur & impius Calvinus qui *nesciens quid loquatur,*
neque de quibus affirmat (quam propriam esse eorū pœnam qui
volunt esse legis Doctores, & non sunt, Paulus adnotauit) pro-
fiteretur penes Scribas & Phariseos ordinarium fuisse Eccle-
siæ regimen, quando Apostolos Euangelium prædicantes
è Synagogis suis eiiciebāt. Hęc quum ita sint, tota eius cõpõ-
ratio, totaq; reliqua oratio funditus concidit *Non est remota*
(inquit)

Caluini
cæcitas.

Synagoga
casus pro-
pagato
Euangelio

Act. 8.
1. Cor. 5.
1. Tim. 1.

1. Tim. 1.

(inquit Calvinus) *ne plus nobis noceant Papa anathemata, quam vetera illa Scribarum anathemata Apostolis.* Quare verò: Quia penes Scribas erat tunc ordinarium Ecclesiæ regimen, sicut hodie penes Papam. Sic dum seipsum ac suos Apostolis, Papam Scribis ac Phariseis comparare vult, non vider cæcus quòd Apostolos omni authoritate, quam à Christo acceperunt, spoliat; & Scribas & Phariseos iamdudum veteri authoritate spoliatos, quum scisso templi velo tota templi dignitas disiecta iacuit, in integrum restituit. Si enim adhuc ordinarium Ecclesiæ regimen penes illos erat, profectò penes Apostolos non erat; quum duas simul Ecclesias, quarum vtraque ordinarium regimen & iudicandi functionem à Deo concessam haberet, & altera alteram indefinenter persequeretur, Deum in terris habere; tam impium ac portentosum sit, ut de ea re vel cogitare extremæ dementiæ ac stultitiæ vanissimæ esse nemo dubitet.

Ex quibus etiam conficitur, nec Apostolos ab illis persecutionem passos fuisse, penes quos ordinarium Ecclesiæ regimen, aut vlla iudicandi in rebus fidei functio à Deo concessa erat; sed vel à Iudæis, quorum iam Synagoga omni Ecclesiastico regimine & iudicandi functione exciderant; vel ab Ethnicis Principibus, qui à publicis etiam conventibus Christianos arcebant; nec Calvinum ac Calvinistas, quando à Papa excommunicantur, ab alia quàm à vera Ecclesia excommunicari. Ab illa quippe excommunicantur, conficente Caluino, quæ ordinarium Ecclesiæ regimen habet, & iudicandi functionem à Deo concessam. Alioqui eius comparatio non subsistit. Conficitur quoque, Calvinistas ad Ecclesiam non pertinere, quum nisi vna in terris Ecclesia sit, penes quam ordinarium regimen, & iudicandi functio in causa fidei à Deo concessa reperiat; illam verò penes Papam esse Calvinus ponit. Hoc enim posito, probare contendit posse innocentes à vera Ecclesia propter Euangelij testimonium excommunicari, sicuti Apostoli à Scribis & Phariseis excommunicati sunt, quum ordinarium Ecclesiæ regimen penes illos Scribas ac Phariseos esset.

Quis non videt quantis se absurdis cæcus hæreticus implicavit? 1. Posuit in Scribis ac Phariseis propagato iam Euangelio ordinarium Ecclesiæ regimen, & functionem iudicandi à Deo concessam. 2. Consequenter Apostolos tota illa authoritate spoliavit. 3. Posuit in Papa nunc ordinarium esse Ecclesiæ regimen, & functionem iudicandi à Deo concessam. 4. Con

Calvinum à vera Ecclesia excommunicatum fuisse, ex ipso probatur Caluino.

Asinina Caluini stupiditas.

1.
2.
3.

4. Con

4. 4. Consequenter seipsum ac socios suos extra Ecclesie fines constituit, & non nisi à vera Ecclesia excommunicatos fuisse (quum nisi vna in terris Ecclesia tali potestate prædita sit) demonstrat. Ita adedò intentum suum non probavit de contemnenda Papæ excommunicatione exemplo Apostolorum quum illi non à veræ Ecclesie magistris, sed à deiectæ Synagogæ præfectis excommunicarentur, vt planè contrarium ostenderit. Quum enim Ecclesia in quæstione fidei errare possit, ideòque quos illi pro hæreticis excommunicant, penes quos ordinarium Ecclesie regimen est, & iudicandi functionem à Deo data, indubitanter pro huiusmodi habendi sint; necessariò sequitur, Caluinum, qui se à Papa excommunicatum, & penes Papam ordinarium esse Ecclesie regimen, & iudicandi functionem à Deo datam, libero ore profiteretur, profus pro hæretico habendum esse. Ita Caluinus vt propriissimè hæreticus, proprio iudicio condemnatus est. Annon pulchre suam & suorum causam egit? Est postremò ineptia ac dementia plenum, quòd supponit propter Euangelij testimonium se ac suos excommunicari, & in eo cœtu, penes quem ordinarium Ecclesie regimen, ac iudicandi functionem à Deo data est, Christum exulare: quando in eo solo cœtu Christus regnat cui hoc ordinarium regimen, & hanc functionem concessit; nec propter Euangelij testimonium, sed propter Euangelicæ doctrinæ innumeras corruptelas (quòd vel hæc Antidota nostra hactenus docebunt) Caluinus cum tota secta sua optimo iure anathematis fulmine percussus fuerit.

Caluinus
proprio iudicio hæreticus
condemnatus.
Tit. 3.

Persecutio
Anglicana.

Cæterùm docet hic locus, non Apostolos tantum à Scribis & Pharisæis, sed & eorum successores atque in vniuersum ledeles orthodoxos tam ab Ethnicis Principibus multa palatos, quàm à lupis & latronibus, nonorum dogmatum Magistris, qui gregem inuadunt, & cathedram contra cathedram erigunt, excommunicationis sententiam laturos: quod nostra hodie Anglia abundè docuit, vbi pseudoepiscopi, & eorum ministri, censuræ Ecclesiasticæ inuasores & simiæ, non sacerdotes tantum, sed & laicos nobiles extra Synagogam faciliè excommunicant, & extremis tandem suppliciis, nisi manus sibi consulant, tradunt. Quorum è numero quum ante annum iam vnderiginta pater meus D. Gulielmus Stapletonus esse à Barloo Cicerstrensi pseudoepiscopo solemniter excommunicatus, eò quòd sacrilegiis Calvinianis ac Cæcilianis interesse nollet, diuino Spiritu ductus, patria & ampla fortuna relicta, bonisque tandem hæreditariis fisco addictis spoliatus

voluntarium exilium subiit; quo vndecim annis tolerato, & summa pietate exacto, sceliciter in Domino (me oculos eius claudente) obdormiuit. Quod totum partim ad Dei gloriam, partim ad optimi patris mei memoriam hic recolo, qui ab ineunte ætate vsque ad maturam in bonis studiis domi forisque (vt Catholicæ Ecclesiæ seruirem) maximis suis sumptibus me liberaliter enutriuit. Sit memoria eius in benedictione.

*Moritur
Duaci an.
1575. ubi
cum me-
moriam per-
petua se-
pelitur.*

12. *Ahuc multa habeo vobis dicere, quæ non potestis portare modò.*

13. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.*

Ac curatus & prolixus hoc in loco Calvinus est, vt istud testimonium, quo luculenter probatur nõ omnia Christum viua voce docuisse, sed per Spiritum sanctum tum Apostolos tum Ecclesiam multa didicisse quæ de Christi doctrina scripta non sunt, nobis eripiat. Nihil eorum quæ dicit dissimulabo. *Papista* (inquit) *vt sua figmenta pro Dei oraculis obtrudant, hoc loco improbè abutuntur.* A crassa & fœda calumnia orditur. Non enim vt sua aliqua figmenta ab ipsis adinuenta (proprium hoc Caluino aliisque sectariis est) sed vt à maioribus suis tradita & ab Apostolorum tempore per manus accepta dogmata pro doctrina verè orthodoxa atque diuina tueantur, Catholici hoc loco fortiter & constanter vtuntur. Certissimè enim ex eo liquet, Christum Apostolos viua voce omnia non docuisse, quod tamen Christum fecisse Calvinus impudentissimè sustinet, vt supra explicatum est. Et quum contra hanc præcipuè Caluini sententiam hic locus à Catholicis in medium produci soleat, hanc applicationem altissimo silentio inuoluit. Ita nequitia quæ falsò calumniatus est, hanc astutiam adiunxit, vt iuxta Apostolum, *in nequitia & astutia circumueniret*, id est, verè & propriè hæreticum ageret.

*Christum
viua voce
omnia non
docuisse.*

*Suprà cap.
14. vers.
26.
Caluini
astutia &
nequitia.
Ephes. 4.*

Illo ergo capite prætermisso, quid nunc in Catholicis impugnet, videamus. *Christus, inquiunt, nouas Apostolis reuelationes promissit: ergo in Scriptura subsistere non conuenit, supra quam ille suos vocat.* Non est hæc Catholicorum ratiocinatio, sed huiusmodi: Christus viua voce Apostolos omnia non docuit, sed quædam per Spiritum sanctum in cælum assumptus docuit: Ergo in Scriptura Euangelica, quæ non nisi Christi dicta

Tract. 96.

dicta & facta complectitur, omnia non continentur. Ceterum nec hanc nec illam argumentationem admittit Calvinus, pleneque docere contendit, Apostolos à Spiritu sancto nulla alia didicisse quàm quæ Christo viva voce docuerat, Primum (inquit) si cum Augustino loqui placeat, solutio ad manum erit. Verba eius sunt: Quum tacuerit Christus, quis nostrum dicat illa vel illa esse? Aut si dicere audeat, unde probabit? Quis tam vanus aut temerarius, qui, etiam si vera dicat, sine ullo divini testimonio affirmet ea esse quæ dicere tunc Dominus noluit. Respondeo Augustinum in hac disputatione excusandum esse, non sequendum. Sanè apud populum rudem pro concione disputans, cui altiora mysteria aperire non est opus, &

Tract. 97.

quia (vt in sequenti tractatu disputavit) multi hæretici huius occasione sententiæ audacias figmentorum suorum colorare conabantur, aut noluit, aut neglexit illa dogmata perscrutari quæ à Christo studio prætermissa Spiritus sanctus postea Apostolos docuit; maluit potius curiosorum hominum temeraria iudicia illis suis verbis repellere. Alioqui ipsa Augustini verba Calvini sententiam iuvare non posse, paucis docebitur. Duo sunt quasi Augustini argumenta. Primum est; Quum tacuerit Christus (inquit) quis nostrum dicat illa vel illa esse? Aut si dicere audebit, unde probabit? Rectè dicit, Quis nostrum, volens auditorum suorum & præsentium hæreticorum temeritatem compescere. Alioqui aut non ignoravit, aut non est tunc recordatus Augustinus alios nobilissimos Patres, qui ante eum magna gloria in Ecclesia floruerunt, quædam talia disertè designasse, & cõtra hæreticos horum temporum probasse. Gregorius Nazianzenus luculenter contra Eunomianos, Spiritus sancti diuinitatem & distinctam personam negantes, quia eam Christus ita distinctè & expressè non docuerat, sicut suam ac Patris personam; respondet, Spiritus sancti diuinitatem & personam vnam et illis esse, de quibus Christus ad Apostolos dixit: Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Quo in loco Iacobi lentum Vvhitakeri de me mendacium præterire non debent quod in disputatione contra Bellarminum contra me editiuit. Stapletonus (inquit) lib. 12. cap. 5. dicit quoniam non potest ex Scripturis probari, nec Spiritum sanctum esse Deum. Appropria mea verba lib. & cap. citatis hæc sunt. Credere Filium esse Deum, credere Spiritum sanctum esse Deum, credere Christum habere duas naturas, etc. in Scripturis expressa non habentur, sed interpretationes Scripturarum sunt, de fide tamè credenda.

Dogmata
quæ viva
voce Christi
non
docuit.

Orat. 5. de
Theologia.

Vvhitakeri
mendacium.

Disputat.
q. 6. cap. 9.
ad 7. arg.

Quantum hæc verba ab aliis discrepant quæ putidus ille disputator futiliter mentiendo mihi impedit, quis demum non videt? Nego in Scripturis expressa haberi. Non nego ex Scripturis posse probari. Imò quum aio esse interpretationes Scripturarum, quis nō videt, apertè me profiteri, ex Scripturis illa probari? Sed cæca carpèdi libido nihil videt. Ad rem præsentem redeo. Iustinus martyr scribit, Apostolos, quàm diu cum Christo conuersarentur, regnum eius spirituale per omnes gentes futurum ignorasse, & regnum aliquod temporale in sola Iudæa per illum restaurandum semper cogitasse (quod vel ex vltimis illorum ad Christum verbis Actor. cap. i. constare potest) ideoq; doctrinam de regno spirituali vnum ex illis fuisse, de quo Christus Apostolis dixit, *Adhuc multa habeo vobis dicere, &c.* Origenes cessationem legalium ab Apostolis, conuersante cum illis Christo, penitus ignoratam, à Spiritu sancto illis suggestam fuisse probat, atque hoc vnum eorum fuisse quæ Christus habebat illis dicere, sed quia talem rerum vetustissimum abolitionem adhuc nō capiebant, dicendum Spiritui sancto reliquisse, latè demonstrat. Idem etiã annotauit Didymus Alexandrinus. Hæc ab antiquissimis illis Patribus ante Augustini tempus annotata, & scriptis monumentis tradita, D. Augustinus in illa ad populū concione aut non est recordatus, aut propter causas allatas tacere voluit.

In explic.
99. ad Gen-
tes resp. 112

Lib. 2. con-
tra Celsum.

Lib. 2. de
Spiritu
sancto

Alterum ex Augustino argumentum est: *Quis tam vanus aut temerarius, qui etiamsi vera dicat, absque vlllo diuino testimonio affirmet ea esse quæ dicere tunc Dominus noluit?* Hæc hæud dubiè August. propter hæreticorum temeritatem dixit, qui sua figmenta propria hoc titulo obtudebant, quòd ex illorum numero esse dicerent quæ Christus tūc Apostolis loquutus fuerat. Atqui certū Catholicæ fidei dogma, quod Christum ore nunquam docuisse manifestè constat, de illorū numero esse quæ à seipso prætermittit Spiritui S. docenda Christus reliquit, qualia sunt illa quæ antiquissimi Patres asseruerunt, nullius planè temeritatis aut vanitatis est. Nec tã graues Doctores talia asserentes, S. August. summa semper modestia atque humilitas vllius temeritatis arguere voluisset.

Quare hæc Augustini sententiam ad rem suam non adeò multum facere sentiēs Calvinus, ita prosequitur. *Verum certior nobis ad eos refellendos ex Christi verbis suppetit ratio. Illam igitur attentè audiamus. Perfectus (inquit) veritatis magister dicitur Spiritus, quem pollicitus est Apostolis Christus. Istud omni dubio caret. Quid ex eo inferet? Quorsum autem*
pro

promissus est, nisi ut acceptam ab eo sapientiam per manus viderent? Neque istud negari potest aut debet. Quid ex utroque sequetur? Datus est illis Spiritus, quo duce & direttore iuncto sibi officio defuncti sunt. Hæc verba rem eandem, quam secundo loco dixit, repetunt. Expectamus ut ad rem præteritam aliquid concludat. Eosdem (inquit) idem ille Spiritus in omnem veritatem perduxerat, quum doctrina sua summam scriptis complexi sunt. Hic suas partes egit Calvinus, id est, vitæ & impostorem. Iam enim præsupponit, & pro concessio lūmit, quod in quæstionem vertitur. Ponit, inquam, & pro concessio sumit, Apostolos doctrina sua summam scriptis complexos esse, quod nunc illi probandum erat; & annectit quod nulla probatione indiget, Dei Spiritum eos in omnem veritatem perduxisse. Disputat hoc loco contra Catholicos, qui in sola Scriptura omnem veritatem quærendam negant. Vale ille contrarium ex hoc loco probare. Id ut faciat, postquam de Spiritus sancti vera & perfecta doctrina Apostolis tradita, & vicissim ab Apostolis ad alios deriuata, duo verissima dixisset, concludit eosdem Apostolos ab eodem Spiritu in omnem veritatem perductos fuisse, quando omnem doctrinæ suæ summam scriptis complexi sunt. At qui non queritur an absque diuini Spiritus assistentia Apostoli omnia scripserint, sed an omnia scripserint. Nemo dubitat in iis quæ scripserunt, affuisse illis Spiritum sanctum, qui eos in omnem veritatem induxit circa ea quæ scripserunt. Sed an omnia scripserint, & an omnem doctrinæ suæ summam scriptis complexi fuerint, id quæritur, id controuertitur: in eo causa principalis, & τὸ λεγόμενον versatur. Nunc Calvinus hoc totum modum literè ponit, & parum attento lectori blandè instillat, quædam rem per se notam suggerit, adiungens in hac descriptione Spiritum sanctum omnem illis veritatem aperuisse: & hoc adiunctum in sequentibus diligenter probat. Huic (inquit) doctrinæ quisquis aliquid addendum putat, ac si mutila esset, & semiplena, non modò Apostolos insimulat male fidei, sed in Spiritum blasphemus est. Si doctrina quam literis consignarunt tyronibus adhuc & nouitijs profecta esset, non superuacua accessio. Nunc verò quum eorum scripta quasi perpetua sint, & reuelationis tabula quæ illis promissa & præstita fuit, non potest sine atroci Spiritus iniuria quicquam illis addi. Hæc ille, & aliud quicquam in hoc genere. Aduerte, lector, Calvinus hoc adiunctum probare. Apostolos (quando doctrinæ suæ summam scriptis complexi sunt) habuisse Spiritum sanctum quædam

Impostor
Calvinus
ponit quod
probare
contendit.

Adiunctum
probat, rem
in quæstio-
nem posi-
tam non
probat.

omnia doceret, & propter Spiritus Sancti assistentiam, nec mutilam, nec semiplenam illorum doctrinam fuisse, ideoque nihil ei doctrina addi posse, sed esse illorum scripta perpetuas tabulas reuelationis illis promissa ac prestita. Et quidem si omnem doctrinæ suæ summam scriptis complexi sunt, hæc omnia quæ de Spiritu S. assistentia dicuntur, nemo non admitteret. Si principale esset verum, adiunctum nemo negaret. Sed hoc principale illud est quod negatur, Apostolos omnem doctrinam suam summam scriptis complexos esse. Hoc Caluino incubuit isto loco probandum. Huius causæ principalis probatione penitus dissimulata, aliud adiunctum probat, quod nulla probatione egebat. Sic ille egregiè impostorem & verteratorem egit.

Atqui Apostolos nullo modo omnem doctrinæ suæ summam scriptis complexos fuisse, sed plurima fidei dogmata & ad cultum religionis Christianæ necessaria, sine scripto tradidisse, ex antiquissimis & probatissimis Patribus, illud disertissime asserentibus, Dionysio Arcopagita, Basilio, Chrysostomo, Eusebio Pamphili, Origene, Augustino, Epiphanio (ad quorum ora vultusque, hæreticorum omnium frons, si quam haberent, meritò erubescere debuit) alio in loco commemorauimus, multisque dogmatum exemplis demonstrauimus.

Nunc Caluinus ad aliud disputandi genus se conuertens, res ipsas, quas sine scripto ab Apostolis tradi Catholici affirmant, admodum putidè & ridiculè impugnat: in quo tamen audiendus est. Porro (inquit) quum ad res ipsas ventum est, plusquam ridiculi sunt Papistæ. Illa enim arcana quibus portandis impares erant Apostoli, pueriles esse definiunt, quibus nihil inanius vel magis fatuum: Descendere scilicet è calo Spiritum oportuit ut discerent Apostoli quo ritu sacrandi essent calices, cum suis altaribus, benedicenda campana, benedicenda aqua lustralis, & Missa celebranda. Vnde igitur discunt maiores & pueri qui ad unguem tenent hæc omnia? Nihil itaque apertius quam Deo illudere Papistas, quum è calo prodijisse fingunt quæ tam Cereris aut Proserpina mysteria sapiunt, quam abhorrent à sincera Spiritus sapientia. Hæc ille. Recordor hic illud Catonis grauiissimi Senatoris verbum, Quum Ciceronem audiret in defensione L. Murenæ viri militaris petorantem, ideoque iuris civilis studium quo Murenæ competitor Ser. Sulpitius celebriter floruit, ad summum eius contemptum his verbis exagitantem, Res sunt parua, propè in singulis literis

Apostoli
omnem do-
ctrinam si-
dei non
scripserunt.
Ecccl. hier.
cap. 1.
Lib. de Spi-
ritu S. cap.
27.
Hom. 1. in
Acta.
Demonst.
Euag. li. 1.
Lib. 1. cō-
tra Celsū.
De bapt.
con. Do-
nat. lib. 2.
c. 7. & lib.
5. cap. 23.
Her. 61.
De prin-
cip. fid. lib.
12. cap. 16.
Caluini
crimina-
tiones in
re grauis-
sima rudi-
cula.

atque interpunctionibus verborum occupata: putidis ineptis fucata sunt omnia. Ego, si stomachum mihi moueritis, iridus me iuris cōsultum esse profitebor. in hæc verba Cato erupit: Quam ridiculum habemus Consulem! Causam quippe grauissimam de renunciando nouo Consule agens, suo iam Consulatu propè defunctus, hac oratoria licentia satis ridiculè vsus est. Nos verò in hac Caluini declamatione, bis ridiculum Censorem habemus, qui causam grauissimam tractans, & de diuinis dogmatibus, quæ Spiritus S. assumpto in cælos Christo, Apostolos docuit, disputans, ad summum eorum contemptum res quasdam leuioribus proponit, ea quæ grauiora sunt diffimulat ac prætermittit, non vt rerum diuinarum tractaret grauis, sed veluti in scena ac theatro rhetorculus leuis & ridiculus histrio. Iam ex grauissimis & antiquissimis Patribus Gregorio Nazianzeno, Iustino Martyre, & Origene tria grauissima fidei capita produximus, quæ à Christo præsertim Spiritus S. Apostolos docuit. Multa sunt alia apud Dionysium Areopagitam, Basilium, Augustinum, locis à nobis citatis. Cuius etiam de toto ordine diuini sacrificij celebrandi, quam Cœnam Dominicam vocare malunt nouatores, hæc grauissima & vera vox est. *Saluator quò vehementius cōmenderet mysterij illius altitudinem, vltimum hoc voluit infigere cordibus eorum memoria Discipulorum, à quibus ad passionem ingressurus erat. Et ideo non præcepit quo deinceps ordine sumeretur, vt Apostolis, per quos Ecclesias dispositorus erat, seruari hunc locum.* Hæc Augustinus. Ad hunc autem ordinem pertinent quæ de altaribus, calicibus, campanis, ac demum Missa celebranda, hic histrio tam contemptum loquitur. Qui facit sic ea ludibrio exponit, vt suam plusquam puerilem fatuitatem ludibrio subiciat. Quid enim? Moriones & pueri Missam celebrare norunt? Sic enim loquitur: *Moriones & pueri ad unguem tenent hæc omnia.* Quam hic ridiculum habemus crinatorum! Nihil apertius quam Deo & sacris omnibus aperte illudere Caluinum, qui totam Christianorum Liturgiam in qua offertur quotidie sacrificium pretij nostri, vt loquitur Augustinus; *litatur hostia eorum sacrificium consummatur* vt loquitur Chrysostomus; *imò ipse Christus in sacris mysterijs se ostendit, vt idem alibi loquitur, & conspiciamus Dominum immolatum.* Nam omni die populis immolatur, ait Augustinus; *ubi in horrendissimis mysterijs (ait iterum Chrysostomus) bene precatur sacerdos populo, & bene precatur populus sacerdoti: comprecamur enim tunc omnes* (ait Iustinus Martyr)

Epist. 118.
cap. 6.

Caluinus
histrio ri-
diculum.
Sacrificij
Christiani
testimo-
nia.

Confess. li.
9. c. 12.

Hom. 5. in

1. Timo. 5.

De incom-
prehens.

Dei nat.

homil. 1. &

lib. 3. de sa-
cerd.

Epist. 23.

Homil. 18.

in 2. Cori.

Apol. 2.

conclusisq; precibus, panis, vinum & aqua offeruntur; vbi stamus omnes adorationem (ait Cyprianus) & sacerdos ante orationem praefatione praemissa parat fratrum animos, dicendo, *Sursum corda, dum respondet plebs, Habemus ad Dominum: quod ne tunc frustra dicamus, nec cor in terra ponamus, sed sursum eleuemus, monet Augustinus: quia quum centum & sexaginta horas habeat hebdomada, illam unam & solam sibi segregavit Deus, ait Chrysostomus, de Missa diei Dominica loquens, cui ex praeepto totus populus interesse debet; hanc, inquam, totam Liturgiam, hunc totum Dei cultum, tam Ceteris aut Proserpinae mysteria sapere quam à sincera spiritus sapientia abhorreere affirmat. Annon hoc est Diagorā quendam aut Lucianum agere, totamque Christianorum religionem in quotidiano Missae sacrificio maximè eminentem, & tot illustrium Patrum testimoniis commendatam, in summum opprobrium atque vilipendium adducere? Sed de his satis. Videamus nunc sequentia.*

Nos verò (inquit) nisi velimus ingrati esse Deo, acquiescimus in ea doctrina cuius auctores esse Apostolos scripta eorum testantur: quando summa illic caelestis sapientia perfectio nobis prodita est, qua hominem Dei perfectum reddat: ultra eam progredi fas non esse putemus. Nam altitudo nostra & latitudo & profunditas in eo posita est, ut sciamus charitatem Dei qua nobis exhibita est in Christo. Hac cognitio omnem scientiam supereminet, ut inquit Paulus: ut quum tradit in Christo absconditos esse omnes sapientia & scientia thesauros, non aliquem ignotum Christum fabricat, sed quem sua praedicatione ad vivum depinxit, ut cernatur quasi ante oculos nostros crucifixus, quemadmodum dicit ad Galatas. Huic orationi ad speciem honesta, sed varia fallacia plenè breuiter respondeo. Nos nisi velimus non ingrati tantum Deo, sed & sacrilegi ac rebelles esse, acquiescimus in ea doctrina quam ab Apostolis traditam esse, Ecclesia Dei summa consensione & ab ipsis Apostolorum temporibus nos docuit: quando summa caelestis sapientiae perfectio ab Ecclesia nobis prodita est, quam columnam & firmamentum veritatis idcirco Paulus vocat, & in quam veluti amplum quoddam & diues depositarium Apostoli omnia quae sunt veritatis contulerint, ait Irenaeus; qui etiam accepta à Christo & Spiritu S. mysteria partim in sanctis ac theologicis libris commendarunt, partim ex animo in animum medio intercurrente (praedicationis) verbo sine literis transfuderunt, ait Dionysius Arcopagita:

In Sermo.
de orat.
Domin.

De verb.
Domini
serm. 20.
serm. de
Euchar.
tom. 3.

Coloss. 1.
28.

Eph. 3. 8.

Colos. 2. 3.

Gal. 3. 1.

Ecclesia
doctrina
tenenda.

2. Tim. 3.

Lib. 3. c. 4.
& lib. 5.

Dionys.
Eccle. hie.
arch. c. 1.

- quia & ad hoc dati sunt Ecclesiae Pastores & Doctores, ut
 Ephes. 4. *occurramus omnes in virum perfectum, in mensuram et aetate plenitudinis Christi.* Extra Ecclesiam aliquid sapere fas non esse
 puremus. Nam altitudo nostra & latitudo & profunditas
 in eo posita est, ut sciamus charitatem Dei, quae nobis exhibita est in Christo. Haec enim charitas Dei nobis per Christum exhibita hoc imprimis à nobis postulat, ut Deum vicissim diligentes, atque in Deo proximum, maxime domesticos fidei, totam fidelium societatem, eiusque societatis duces ac praefectos singulari quodam affectu, non amotis tantum, sed & reuerentiae prosequamur; quando haec societas sanctorum Christi corpus & sponsa est, in quo qui carere praeficiuntur, positi à Spiritu S. ut regant reliquum Ecclesiae corpus, ipsum Christum referunt; *pro Christo legatione funguntur, & qui eos audit, Christum audit, qui eos spernit, Christum spernit.* Haec charitatis cognitio non speculativa sed practica, omnem scientiam supereminet, ut inquit Paulus, quia quantum quisque diligit Ecclesiam, tantum habet & Spiritum S.
 2. Cor. 5. *ait sapienter Augustinus. Quare quasi Paulus tradit in Christo absconditos esse sapientiae & scientiae thesauros, non aliquid ignotum Christum fabricat, qualem sibi quisque haereticus fingit, sed qualis ab Ecclesia praedicatur; qualis in corpore suo apparet; qualiter eum illi describunt, quibus potestatem dedit docendi omnes gentes; ut ea omnia seruari ac facere Christus praecipit: quale denique sua predicatione ad vivum depinxit Paulus, ut cernatur quasi ante oculos nostros crucifixus, quemadmodum dicit ad Galatas: quod cerè non idè dixit, quia totam de Christo doctrinam, & omnes illos absconditos in Christo sapientiae & scientiae thesauros, per illa ad Galatas verba, Galatis à se explicata & tradita Paulus innuere voluerit; sed idè dixit, quia veritatem de Christo crucifixo in summitter iam dudum Galatae crediderunt, ut non secus in Christum pro se crucifixum crediderint, quam si ante eorum oculos ipsique videntibus crucifixus fuisset. Quis vos (inquit) fascinant non obedire veritati id est, non manere constantes in fide ac cepta, ante quorum oculos Iesus Christus proscriptus est in verbis crucifixus? Nihil ergo ad rhombum haec tota Calvinianae concio. Nos scripturis Apostolicis libentissimè ac tenacissimè adhaeremus; sed Ecclesiae vocem eadem propensè complectimur, ad quam arctissimè complectendam ipsi nos imprimis Apostolica scripta adhortantur. Calvinus non suis, solis Scripturis acquiescere nos vellet, ut hoc modo*
- Tract. 12 in Ioan.
- Matt. 28.
- Gal. 1.
- Calvini concio nihil ad rhombum. Solo scripturis cur adhaerent haeretici.

tum Ecclesiam Iudicem magno suo commodo declinatet, tum in deprauandis pro libito Scripturis licenter versatus, omnem de fide quæstionem ad suum arbitrium ac iudicium (maximo totius religionis malo certaque pernicie) retineat. Sed has eius fraudes, ut Dei beneficio facile aduertimus, ita perlibenter aliis patefacimus.

Prosequitur adhuc, ut aliquid demum pro sola scripturatum perfectione conclusisse videatur. *Ceterum* (inquit) *ne qua maneat ambiguitas, Christus ipse postea suis verbis explicat, quam illa sunt que nondum ferre poterant Apostoli. Que ventura sunt* (inquit) *annunciabit vobis. Hoc quidem nonnulli ad Spiritum prophetie restringunt: sed, meo iudicio, potius futurum regni spiritualis statum designat, qualem paulo post resurrectionem eius Apostoli viderunt, sed tunc comprehendere nullo modo poterant. Non ergo vaticinia illis promittit de rebus post eorum mortem futuris, sed tantum significat aliam fore regni sui naturam, & gloriam longe maiorem quam nunc animis concipere possint. Cuius arcana sapientia (quam per Ecclesiam cœlestes quoque Angeli cum admiratione discunt) thesauros Paulus explicat in Epistola ad Ephesios à primo capite usque ad finem quarti. Quare non est quod à Papa archinis vel scrinijs petatur. Hæc Calvinus. Summa est ea quæ nondum ferre poterant Apostoli, ad futurum regni Christi spiritualis statum, eiusque arcana sapientiam pertinere; cuius thesauros Paulus explicat in Epistola ad Ephesios, primis quatuor capitibus. Inuenit nunc ergo ipse Calvinus, quod ex verbis Augustini inueniri non posse voluit, quædam à Spiritu sancto Apostolis tradita quæ docente Christo portare non poterant. Ita aut profus inceptè Augustini verba citauit, aut sibi ipsi contradicit. Quod autem nunc agnoscit Apostolos à Spiritu sancto didicisse, statum videlicet regni Christi spiritualis, multò latius patet quam quæ Paulus in Epistola ad Ephesios scribit, & omnia illa complectitur quæ iuxta noui testamenti statum, nouæque Ecclesiæ formam, de Trinitate, de Verbo incarnato, de Sacramentis, totòque externo cultu, vel distinctius & explicatius credenda, vel de nouo in religionis usum assumenda erant. Sanè fidem Trinitatis distinctam, fidem esse Christianorum propriam, sapienter annotarunt sancti Patres, Basiliius libro 2. contra Eunomium, & Cyrillus in Ioan. lib. 9. cap. 30. Paulus in Epist. ad Ephesios, primo quidem capite totum uocationis Christianæ mysterium Christi que Redemptoris*

Statu regni Christi spirituali late patet.

Summa prioris 4. cap. Epist. ad Ephesios.

gloriosissima merita, & præmia gloriosa verbis magnificentissimis proponit atque enarrat, ut ad fidei profectum Ephesios suos hortetur. In secundo cap. ipsorum Ephesiorum ad fidem Christi vocationem, eiusque beneficium multis verbis amplificat, partim à statu seruitutis peccati in quo prius erant, partim à redemptione per Christum facta, & gratia Iustificationis per illum accepta, partim denique ab unione quæ nunc illis cum Deo est. In cap. 3. vocationis Gentium mysterium sibi cæterisque Apostolis reuelatum esse docet, ideóque ne ob eius tribulationes Euangelij causa animos remittant, sed ad omnem potius in fide perfectionem strenuè contendant, sublimi oratione verbisque magnificis hortatur. In 4. cap. ad unitatem fidei mutuamque charitatem sollicitè retinendam studiosè hortatur: ideóque de hierarchica Ecclesiæ potestate ad hanc unitatem conseruandam à Christo instituta, deque intima omnium fidelium connexionè sub vno capite Christo differit; móxque ad vitæ puritatem exhortationem aggreditur. Hæc est eorum quatuor capitum summa, & hos thesauros arcanae Dei sapientiæ Paulus illis aperuit. Sed nunquid propterea omnes arcanae sapientiæ thesauros, aut omniem statum regni spiritualis Christi in illis 4. capitibus Paulus complexus est? In totaliis Epistolis eius, & maximè in nobilissima illa ad Romanos Epistola, vbi quatuor spiritum suum Paulus effudit, nullos præterea arcanae sapientiæ thesauros exprompsit, nihil præterea de regno Christi spirituali tradidit? Aut si multa in illis eaque amplissima arcanae sapientiæ mysteria ab istorum 4. capitum materia differentia deprompsit, multaque alia ad Christi regnum spirituale pertinentia docuit, quæ in his 4. capitibus non docentur; quomodo ex tota hac disputatione concludit Calvinus Apostolos omnem doctrinæ suæ à Spiritu Sancto acceptæ summam scriptis complexos fuisse? Aut si hoc non concludit, quorsum hæc omnia afferuntur? An non voluit ex Christi verbis certam rationem inuenire ad nos refellendos, qui in scripturis omnia contineri negamus? Hic illi huius disputationis scopus ac finis fuit. In qua tamen quum præter morem suum prolixus fuerit, nihil conclusit, nihil probauit, sed longa oratione detentum lectorem, attonitum magis instruxit, quam instructum reliquit.

*Catholica
sententia
frustra à
Caluino
impugnata.*

Manet ergo hæc Christi sententia nobis integra, nequequam reluctante & recalcitrante Caluino; Spiritum S. Apostolos multa docuisse quæ Christus viua voce eos necdum omnium

omnium capaces non docuerat. Vnde concidit illud Caluini paradoxum quod cap. 14 suadere conatus est, Spiritum sanctum nihil aliud Apostolos docuisse, quàm quod eos Christus antea ore docuerat; & ad hoc restringi Spiritus Sancti officium, quòd suggerat quæcunque Christus dixit, non doceat aliquid de nouo. Quod etiam suum paradoxum infra iterum hoc eodem capite repetit. *Certè (inquit) non alia docuit Spiritus Apostolos, quàm quæ audierant ex ore ipsius Christi.* Ita sua placita mordicus tenet Caluinus, etsi absurdissima, etsi millies refutata. Rursum manet firmum quod Catholici asserunt, non omnia in Scripturis sanctis expressa esse quæ ad fidei doctrinam pertinent; nec illud assertum tota hæc Caluini disputatio vlla ex parte labefactauit. Ingenti visus est hoc assertum ariete concutere. Sed non nisi verborum fumus ac strepitus est quem concitauit.

Ad ver. 29

Nunc vim verborum Christi veram & orthodoxam paucis exponemus. *Multa (inquit) habeo vobis dicere, id est, multa adhuc supersunt quæ à me veritatis magistro, ipsaque veritate, dicere & audire debeatis, quæ non potestis portare modo,* quorum necdum capaces estis; tam propter debilitatem vestram, quàm propter res ipsarum nouitatem, multitudinem, & magnitudinem. Sed tamen ne propterea hac necessaria doctrina mea vos destituendos putetis, *Cùm paraclētus ille venerit, de quo iam dixi vobis, qui Spiritus veritatis est,* tum ratione effectus, quia vera sunt omnia quæ docebit; *ille docebit vos omnem veritatem, siue deducet vos in omnem veritatem.* *ὁ ἄγιος πνεῦς εἰς πάντας ἀναθήσει.* Deducet seu manuducet, quia illi reuelanti mysteria cooperari vos oportet. Ducitur enim ab alio qui etiam opera venit, non trahitur, non portatur. Sic Apostoli post magnam disquisitionem suamque operam præstitam deducti sunt in illam conclusionem: *Visum est Spiritui sancto & nobis.* Rursum, *deducet vos in omnem veritatem,* quia non simul & semel vno momento omnem veritatem aperiet, sed paulatim ab vna in aliam deducet. Sic Petrus, accepto Spiritu sancto in die Pentecostes, distinctè tamen adhuc ignorauit an Gentes essent baptizandæ, vt visione de cælo illa opus fuerit. Deinde *deducet vos,* quia perpetuò nobis aderit hic Spiritus veritatis, vt in fidei dogmate tradendo non possitis errare. *In omnem porrò veritatem deducet multis modis.* Primum quia in memoriam vestram reducet omnia à me dicta ac facta, vt ea vel scripto committere (quod illorum nisi duo fe-

Verba Christi explicatur.

Spiritus veritatis

Act. 15

cerunt, Ioannes & Matthæus,) vel absque scripto posteris tradere possitis, quod reliqui omnes fecerunt. Tum ipsa mea dicta ac facta vobis explicabit, suoque lumine efficiet, ut singula intelligatis quæ hæctenus non intellexistis. Deinde & multa alia quæ ego habeo quidem vobis dicere, sed nondum dixi, vobis manifestabit, siue quæ ad dogmata, siue quæ ad mores, siue quæ ad Ecclesiæ regimen spectabunt, prout vel populus credentium capere poterit, vel noua aliqua difficultas nouam & explicatiorem doctrinam postulat. Tandem veteres scripturas, prophetias, figuras de me ac regnò meo spiritali idem Spiritus veritatis vobis aperiet, explicabit, claras ac dilucidas efficiet. Sic in omnem veritatem vos deducet. Id autem certissimè fiet, quia non loquetur à semetipso, quasi suam aliquam sibi que propriam ac singularem doctrinam adferret, sed quacumque audiet, loquetur: quia videtur sicuti essentiam sic etiam scientiam omnem aliunde accipit. Et quæ ventura sunt, annuntiabit vobis. Dono quoque prophetiæ vos donabit, quatenus ad Ecclesiæ meæ ædificationem utile ac necessarium fuerit. Ille me clarificabit: meam diuinitatem toti mundo patefaciet: in rō iuā, ex illo, inquam, meo, ex mea diuinitate, quatenus à me procedit: non quia non ab æterno eam accepit, sed dico, accipiet, & annuntiabit vobis, ut intelligatis eum eo ipso tempore de mea diuinitate (de mea, non meam, quia totam accipere & audire ab eo non potestis) accipere quæ vobis de illa annuntiat quia quod æternum est, omne tempus complectitur. Nolite igitur anxij esse vel de meo discessu, vel quia non dixi vobis omnia. Per hunc Spiritum veritatis abundè vobis erit prospectum. Hæc hoc loco Christi sententia ac doctrina est.

Summa est, Christum Ecclesiæ suæ docenti Spiritum sanctum sanctum promittere, qui eam omnem veritatem doceat, et Spiritus sancti doctrinam in Ecclesiæ voce quæramus, in Apostolorum prædicatione de manu ad manum per eorum successores ad nos deriuata, non in solis scriptis Apostolicis & Euangelicis, cum nec omnes Apostoli scripserint, sed quatuor aut quinque tantum, nec ut omnia scriberent, vel si propositum esse, ij qui scripserunt vsquam insinuant, et mandatum ea de re vsquam extet, cum de prædicando & in uia voce docendo luculentissimum mandatum acceptum idemque suis scriptis consignatint.

14. Ille me clarificabit.

Garrit iterum & rixatur ad hæc verba Calvinus contra Ecclesiam Catholicam, quasi hoc esset Christum à Spiritu Sancto clarificari. Multi (inquit) Christo valere iusso, ac si regno perfunctus nihil nunc esset, Spiritum in eius locum subrogant. Ab hoc fonte Papatus & Mahometis sacrilegia fluxerunt. Nam etsi inter se multis rebus sunt dissimiles isti Antichristi, commune tamen principium habent, Euangelio quidem nos initiari in rectam fidem, sed aliunde petendam esse doctrinam perfectionem, qua nos penitus expoliat. Si Papa obijcitur scriptura, illic harendum esse negat, quia Spiritus superueniens multis additamentis supra illam nos euexit. Mahometes predicat sine suo Alcorano homines semper manere pueros. Falso itaque Spiritus prætextu fascinatus fuit mundus, ut à simplici Christi puritate discederet. Nam simul ac Spiritus à Christi sermone diuellitur, quibuslibet deliriis ac imposturis aperta est ianua. Hæc est Calvinus hoc loco rixa, hoc iurgium, hæc fanatica debacchatio. Cui iustam & solidam hanc accusationem regerimus: Multi hodie nouatores, sectarij, hæretici, Christo valere iusso, ac si regno perfunctus nihil nunc esset, ac si amplius per Ecclesiam suam non loqueretur, per quam se velle ad consummationem seculi locuturum promisit, spiritum in eius locum subrogant, de priuato suo spiritu iactitant. Ab hoc fonte Calvinismi & Mahometis sacrilegia fluxerunt. Nam etsi inter se quibusdam in rebus sunt dissimiles isti Antichristi, (in quamplurimis enim maximam inter eos similitudinem esse, Analysis Calvinismi luculenter docuit) commune tamen principium habent, à nouo quodam & proprio spiritu duci; totius veteris Ecclesiæ Spiritu, per quam Christus hætenus locutus est, penitus reiecto atque despecto. Et Euangelio quidem nos initiari in rectam fidem Calvinus affirmat, sed ex sua Institutione, ex suis Commentariis omni errorum & blasphemiarum turpitudine refertissimis, petendam esse doctrinam perfectionem qua nos penitus expoliat. Si Caluino obijcitur Scriptura apertissima, Hoc est corpus meum, illic harendum esse negat. Stultè (inquit) superstitiones sunt Papista & similes (Lutheranos notat) dum verba mordicus arripiunt, &, ut hîc loquitur, Spiritus superueniens multis additamentis supra illam scripturam nos euexit. Nam (vt alibi disertè scribit) utcumque verborum Christi reuerentia tangi se quiritentur quominus figuratè intelligere ausint

Caluinus
rixa contra
Ecclesiam.

Hereticorum
priuatus
spiritus

Caluinus
Scripturam
reijcit.
In Harmō.
ad Matth.
c. 26. ver.
28. Instit.
lib. 4. c. 15.
num. 20.

qua sunt apertè dicta, non est tamen hic satis iustus prae-
textus, cur omnes quas contrà obijcimus rationes respiciantur. Nempe
quas spiritus superueniens Caluino suggerit. Vnde & eodè
in lib. ac cap. num. 25. *Hac Christi voce contemptum esse. Hoc
est corpus meum, fastuosam morositatem vocat.* Hic enim
Caluini spiritus nequā multa illi additamenta ad illam nobi-
lissimam scripturam suggerit, metonymias, canales, sym-
bola, quibus ipsa Scripturæ veritas penitus opprimatur. Sicut
Mahometes sine suo Alcorano, sic Caluinus sine sua Insti-
tutione, *Homines semper pueros manere prædicat. Falso itaque
prætextu spiritus Caluiniani iam dudum fascinatus fuit mor-
dus, ut à simplici verborum Christi puritate discederet.* Nam
simul ac spiritus iste hæreticorū, Caluini in primis, ab ap-
ertis & disertis Christi verbis, *Hoc est corpus meum, diuelli vol-
luit, quibuslibet imposturis & deliriis aperta est ianua.* Ad-
sanè vt illorum verborum Christi plusquam octoginta de-
prauationes ab horum temporum hæreticis adinuenire su-
erint, quas omnes cum suis authoribus enumerauit Cleo-
dius de Sanctes in opere suo Eucharistico. Tota igitur Cal-
uini fabula, mutato nomine, de se ipso narrata est: & crimi-
natio in Ecclesiam Catholicam coniecta, optimo iure, verè
ac solidè, illustri dato exemplo in ipsum reicitur.

Interim criminatio in Ecclesiam Catholicam non nisi ge-
neralis est, quia dolosus semper versatur in generalibus.
Quòd Mahometem Catholicis adiunxit, accusatio ridicula
est, vt alio in loco satis ostendimus, ideòque hic non re-
petimus. Sed & hoc loco quàm absurdè, quàm impudentè,
quàm projecto mendacio dicit Caluinus, *Mahometis hoc prin-
cipium esse nobiscum commune: Euangelio nos initiari in re-
ctam fidem! An Mahometes Euangelio suos initiari pati-
antur, aut ad rectam fidem Euangelium pertinere vilo modo atti-
mat? Annon omnem eius lectionem & notitiam suis sece-
rissimè interdixit, & in solo suo Alcorano omnem religionem
ac perfidiæ suæ regulam constituit? Sed bene ac feliciter se
habet. Aliquid Catholicis cum Mahomete commune fige-
re Caluinus non potuit, nisi quod cum aperto & luculentis-
simo mendacio coniunctum fuit. Hæc eius hoc loco impu-
dentia, hæc cæcitas, hæc veluti capitis vertigo erat, dum
Ecclesiæ Catholice criminationem impotentè irrumperet
studuit. Vana est sine viribus ira.*

Repetit. 1.
cap. 10. in
fine.

27. Ipse Pater amat vos, quia vos me amastis, & credidistis quia à Deo exiui.

DOcet hic locus contra Calvinum, omnésque nostritemporis hæreticos, esse in nobis inherentem quandam nobisque propriam iusticiam, quam Deus in nobis diligit, approbat, & nouis beneficiis remunerat. Amare Deum, & credere Christum esse filium Dei (hoc est enim hoc loco, à Deo exiuisse) actus nostri sunt, & potentiarum nostrarum; tamen non prorsus à nobis, sed à Dei gratia effecti. Dicit autè Christus, hos ipsos actus amandi & credendi, causam esse diuini erga nos amoris. Pater (inquit) amat vos, quia me amastis, & credidistis. Amat autem amore quodam consequente, non antecedente. Alius est amor Dei quo præuenit nos in benedictionibus, quo prior dilexit nos, quo elegit, quo vocauit, quo iustificauit; qui non nisi in ipso Deo eiusque beneplacito causam habet. Alius quo iam semel dilectos, electos, vocatos, iustificatos, diligit & amat, tum complacendo in illis, & gratos habendo, vt D. Augustinus in hunc locum distinguit; tum etiam noua semper & maiora gratiæ suæ beneficia huiusmodi conferendo: de quo genere Christum propriè hic loqui verba proximè præcedentia conuincunt. In illo die in nomine meo petetis (vtique gratiæ beneficia noua & auctiora) & non dico vobis, quia rogabo Patrem, id est, non erit absolute necessarium, vt ego pro vobis in hac causa intercedam, non est opus hac mea præsentia aut intercessione; adite ipsum confidenter, illum rogare, & petite in meo nomine; ipse enim Pater amat vos, quia me amastis, &c. Pater vos amat, dicit, quia me amastis; non dicit, Pater vos amauit, quia vos me amastis. De præsentis & continuato Dei amore loquitur, causam eius reddens discipulorum dilectionem & fidem. Non loquitur de amore Dei præterito, & quatenus inchoatur erga suos. Ille enim (vt dictum est) ex parte nostra nullam causam habet, sed ex solo eius beneplacito, qui prior dilexit nos, promanar.

Nunc vt hæc verba Calvinus inuoluat atque inuertat, videamus. Monemur (inquit) his verbis vnicum esse vinculum nostre cum Deo coniunctionis, si Christo coniuncti sumus. Coniungimur autem fide non ficta, sed qua ex sincero affectu nascitur, quem amoris nomine designat. Neque enim purè in Christum credit, nisi qui illum ex animo amplectitur: quare hoc verbo vim & naturam fidei bene expressit. Hoc est Calvinus artificium, hæc eius technologia, qua scripturam Euangelicam insigni

Iustitia inherens

Amor Dei in nos duplex.

Tract. 102. in Ioan.

Caluini corruptela

infigliter deprauare didicit. Quod Christus de amore & fide dixit, ille ad vnam solam fidem artificiosè redegit. Duo Christus posuit: *Amastis & credidistis*. Vnum Caluinus concludit. Hoc (inquit) verbo amoris, vim & naturam fidei expressit, quia fides ex sincero affectu nascitur, quem amoris nomine designat. Fallit lectorem & mentitur Caluinus. Mendacium est loculentum, verbo amoris, vim & naturam fidei exprimi. Amor Christi à fide in Christum tota natura distinguitur. Tria sunt hæc, ait Paulus, *fides, spes, charitas*; maior autem horum est *charitas*. Christus hic quoque vtrumque distinxit: *Quia amastis me, & credidistis, quia à Deo exiui*. Naturam & vim fidei, quam hoc loco Christus commendat, ab obiecto suo commendat, *quia à Deo exiui*, id est, quòd ego sum filius Dei naturalis. Amorem discipulorum adiunxit, vt virtutem à fide toto genere distinctam, & vt amorem ipsorum non humanum quendam aut moralem, quasi eum veluti amicum ut quemlibet magistrum amarent, sed diuinum & in Deo fundatum fuisse doceret; quia illum cum fide amabant, & talem amabant, qualem eum esse crediderunt. Qui sanè amor cum fide coniunctus in discipulis Christi iam regeneratis, causa erat, cur eos Deus vicissim amaret, complacendo se in eis, & ad maiora eis beneficia conferenda ita paratus, vt in nomine Christi Deum petentes, facile à Deo exaudiendi forent, nec vt Christus singulariter pro eis intercederet, profusum necessarium esset. Christum igitur amoris nomine, fidei vim & naturam expressisse, luculentum mendacium est, & innumeris scripturis aduersum, quæ charitatem à fide, vt distinctas virtutes, perpetuò determinant.

Amor ex fide nascitur, non contra.

Iam fallit lectorem Caluinus, quòd ait *fidem non fuisse ex sincero affectu nasci, quem hic amoris nomine Christus designat*. Neque enim fides ex amore vilo modo nascitur, sed aliquo modo amor ex fide; quatenus natura prior fides est. Non credimus in Deum, quia eum diligimus, sed contra eum diligimus quia credimus. Notitia præcedit affectum, non affectus notitiam. Amare incognita non possumus; & vt amemus, aliquo modo cognoscere id necesse est quod amare volumus. Quæ causa est cur in hac vita mortali, vbi non nisi per speculum & in ænigmate, prout fides docet, Deum cognoscimus, debilis & imperfectus amor noster in Deum. Quum autem fides in ipsam Dei visionem conuerteretur, *facie ad faciem Deum videbimus, sicuti est*; tunc amor in Deum erit plenissimus, inuincibilis, & æternus. Caluinus omnia

omnia confundit, sibi que ipsi ac suis placitis cōtradicit. Alibi enim ex fide amorem nasci, fidemque esse omnium virtutum radicem statuit, vt sic bona opera, si quam apud Deū laudem habent, ex sola fide eam accipiant, quia fructus censendus ex arbore est. Et est quidem fides bonorum operum vera radix, non autem charitatis ipsius. Immò vna radix fides est, quatenus ad bene operandum intellectus purificari debet, vt nouerit quid sit agendum & in quem finem. Altera radix charitas est, quatenus ad bene agendum voluntas accendi atque inflammari debet, vt quod agendum per fidem intelligit, alacriter exequatur. Ex amore igitur nascuntur sanè bona opera, sed non ipsa fides, quæ prima virtutum ordine generationis est, sicut ordine perfectionis prima virtutum charitas est.

*In Epistol.
ad Rom. c.
4. vers. 6.*

*Operum
bonorum
duplex ra-
dix.*

Omnia confundit Calvinus. Coniungimur (inquit) Christo fide non ficta, qua ex amore nascitur: nec purè in Christum credit, nisi qui illum ex animo amplectitur. Hæc non ad vim ac naturam fidei, sed ad eius perfectionem pertinent; nec fidem veram, sed viam describunt. Qui purè credit in Christum, habet charitatem fidei adiunctam, Qui fide non ficta coniungitur Christo, cum affectu sincero, non simulato, non hypocritico, cum Christo coniungitur; sed hic affectus sincerus actus charitatis est, non fidei; & ex charitate nascitur, non ex ipsa natura fidei. Audi Paulum. *Finis (inquit) præcepti, id est, impletio ipsa & excurio legis mandatorum, est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: id est, est illa diuina charitas, non terrena, carnalis, humana, quæ ex corde puro promanat, quod nullæ cupiditates vitiosè coinquinant: & ex conscientia bona, seu mente nullius sibi sceleris conscia: & ex fide non ficta, non hypocritica, non simulata, sed veraci & sincera, quæ, quod ore confitetur ad salutem, hoc intimo corde credit ad iustitiam. In ipsa natura fidei est actus quoque voluntatis, quatenus illis omnibus quæ intellectus à Deo illuminatus apprehendit esse vera, voluntas à Deo quoque mota obedienter acquiescit: ex cuius videlicet imperio non intellectus dictamine nascitur fidei virtus, seu obedientia fidei in scripturis tantopere laudata. Sed hæc voluntatis obedientia & affectio pia plurimum differt ab ipsa charitate, qua Deum diligimus, de qua hîc Christus loquitur. Illa enim affectio nihil respicit quàm obiectum fidei intellectui propositum, vt actus fidei eliciatur. Charitas verò Deum & vltimū finem ac summum bonum pro obiecto habet, quatenus in illum toto impetu fertur, & eodem impetu tam ipsius fidei quàm*

*Fides &
charitas
quomodo
se ad inui-
cem ha-
bent.*

1. Tim. I.

quàm aliorum omnium bonorum actus in Deum rapit, ut se in Deum omnia relata Deo accepta & grata fiant, verarumque virtutum rationem, formam, perfectionem adipiscantur. Ideò dixit Paulus, *finem præcepti*, id est, perfectionem seu perfectam impletionem omnium mandatorum, esse *charitatem de corde puro*, &c. Illa enim & ad omne opus bonum erit stimulat, & ipsa bona opera ut in Deum ferantur, ideòque perfecta fiant, sola efficit. Sic iterum dixit Paulus, *fidem per charitatem operari*; quia ut fides in opus exeat, ut, quod fide faciendum novimus, opere præstetur, ut perficiatur & ad iustificationem in Christo valeat fides, *per charitatem*, Dei vitæ, beneficio charitatis id totum fit. Hæc charitas non ad naturam, sed ad perfectionem fidei facit. Hæc charitas non ad actum fidei eliciendum, sed ad actum fidei perficiendum, atque in ultimum finem dirigendum concurrat. Denique non est ille affectus seu obedientia voluntatis, quæ ad actum fidei necessariò requiritur, sed est aliud & distinctum Dei donum, alia & distincta virtus, quæ inchoatam per fidem regenerationem perficit, & ut in novitate vitæ credentes ambulent, sua peculiari energia efficit. Ista Calvinus confundens, lectorem fefellit, ut in his Christi verbis unius fidei vim ac naturam exprimi doceret, & ad unam fidem id totum revocaret, quod Christus in charitate & fide collocavit.

Quomodo
Deus amat,
quia
amatur.

Christo
Calvinus
contradi-
cit.

Nunc præactam à nobis difficultatem movere, quomodo dicatur Deus ideò discipulos amare, quia illi Deum amabunt, quum ideò potius discipuli Deum dilexerint, quia Deus dilexit illos. Ad hanc difficultatem quid respondeat videmus. Respondeo (inquit) *homines ante vocationem, si sunt electi, arcano modo à Deo amari, qui suos omnes diligit antequam creati sunt: sed quia nondum reconciliati sunt, non censeri Dei inimicos, sicut & Paulus loquitur. Secundum hanc rationem hic dicimur amari à Deo dum Christum diligimus, quia pignus habemus paternæ eius dilectionis, quem ante corruimus ut iudicem nobis insensum. Iterum Christi sententiam nefariè corrumpit Christus docuit discipulos suos à Deo amari, ideòque posse ab illo confidenter petere beneficia gratiæ: Quia (inquit) vos me amastis, &c. ubi manifestè ponitur discipulorū amorem causam esse cur hoc amoris genere Deus illos amet. Non est ita (ait Calvinus) nec vlla hic ponitur causa cur Deus quocunque tandem modo suos amat, sed exprimitur pignus quoddam paternæ Dei in nos dilectionis. Deus vos amat, huius enim amoris diuini in vos hoc pignus, hoc signum*

signum habetis, quod vos ipsum amatis. Atqui si ita licet totam Christi sententiam inuerrere, primùm rogo Calvinistas omnes, si amor discipulorum hoc loco non nisi pignus aut signum est dilectionis Dei erga eos, cur etiam & fides eorum pro solo quoque signo amoris diuini non ponitur? Vtrumque enim Christus dixit: *Quia vos me amastis, & credidistis in me.* Si autem fides nostra in Christum & in diuinam in Christo virtutem, nempe vt esset nobis sapientia, sanctificatio, iustitia, & redemptio (hoc enim totum illis verbis contineri, *Quia à Deo exiui*, Calvinus hîc exponit) non nisi pignus & signum est paternæ Dei in nos dilectionis; non erit amplius magis verum quod fides nos iustificat, quàm quod bona opera nos iustificat. Bona enim opera nos non iustificat, iuxta Caluini perpetuam doctrinam, quia notæ, signa, & pignora sunt acceptæ iustificationis, non autem causa illius; Eodem igitur modo fides non iustificabit, quia iuxta Christi hoc loco sententiam non causa, sed pignus & signum est dilectionis Dei erga nos. In summa igitur hoc dilemma contra Caluinum statuo; Illa Christi verba, *Quia amastis me, & credidistis quod à Patre exiui*; aut causam notant cur Deus Pater discipulos amauit, aut pignus tantùm & signum denotant dilectionis paternæ erga eos. Si prius, charitas non secus dilectionis Dei causa erit quàm fides. Si posterius, fides non magis iustificabit quàm charitas. Veritas autem orthodoxa hoc habet, propter vtrumque, charitatem & fidem, discipulos à Deo Patre dilectos fuisse, & ex vtroque hominem iustificari. Denique hæc verba non signum, sed causam propriè denotare, in superioribus explicatum dedimus. Ita vadique corruptelæ Caluini concidunt.

*Iustificati-
onem ex
sola fide
Calvinus
euerit.*

IN IOANNIS CAP. XVII.

3. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum
verum Deum, & quem misisti
Iesum Christum.*

VVM id Patrem rogasset Christus, vt filium suum clarificaret, id est, toti mundo notum faceret, idq; in eum finem, vt iuxta potestatem omnis carnis à Patre acceptam, id est, iuxta redemptionis officium commissum, ad vitam æternam electos omnes à Patre datos perduceret, subiungit nunc huius suæ petitionis causam
impri

Ioan. 11.

imprimis necessariam. *Hæc autem* (inquit) *est vita æternæ*, id est, hoc modo ac via ad vitam æternam peruenitur (habere enim illa verba sensum causalem, vt illud: *Ego sum resurrectio & vita*, item illud: *Deus fortitudo mea & patientia*, multaque huiusmodi; non sensum formalem, vt aliqui existimant) vt cognoscant per fidem *te solum verum Deum*, id est, vnum esse solum Deum, veraciter talem, non multos Deos, vt cæca gentilitas putat; & quem misisti Iesum Christum; id est, præter vnius Dei diuinitatem, *incarnati filij Dei mysterium*, vt hæc Iudæorum fides perficiatur; non quòd sola & plena ratio perueniendi ad vitam æternam sit credere in vnum Deum & Christum redemptorem (vt Brentius in hunc locum colligit, *Fides*, inquit, *est vita æterna, quia Christum possidet*) aut quòd nihil aliud ad vitæ æternæ consecutionem necessarium credendum sit; sed quòd ad hæc duo capita ceteri omnes fidei articuli adducantur, & quòd fides in Deum, ac Christum eius viua esse

Galat. 5.

Ariani refutantur.

debeat, *per charitatem operans*, qualis in Scripturis describitur. Nec verò hic locus iuuat Arianos, aut nouos, aut veteres, quasi ita solus Pater Deus sit, vt quem misit Iesus Christus non sit Deus. Nam vt planè annotarunt contra Arianos SS. Doctores, in hac propositione illa copula: &, Patrem & Christum sub vna deitate coniungit, vt latè hunc locum tractant, August. tract. 105. in Ioan. & lib. 6. de Trinit. cap. 9. Ambros. de fide lib. 5. cap. 2. & Hilar. lib. 9. de Trin. Gregor. Nazianz. orat. 4. Theolog. & Athanas. in lib. de Incarn. Christi prope finem & in disputatione contra Arium coram Probo iudice. Et Crispianus lib. 2. contra Iudæos. Secundum quos omnes hæc est verborum Christi constructio: *Vt cognoscant te & quem misisti Iesum Christum, solum verum Deum*. Neque hic tamen persona Spiritus sancti excluditur, sed tacetur; quia eius perfecta notitia nondum fuit tradita. Alia nihilominus verborum constructio & simplicior hæc esse potest: *Vt cognoscant te solum verum Deum*, id est, nō alios deos falsos, nisi te vnum Deum, in quo vno Deo omnes personæ comprehenduntur (sic enim sæpe in Euangelio Patrem alloquitur Christus, non vt personam, sed vt Deum, maximè quando vt homo loquitur, sicut hoc loco) & præter diuinitatis notitiam Christum quoque Redemptorem seu Filium Dei incarnatū cognoscant. Hæc constructionem sequitur Cyrillus lib. 11. cap. 16. in Ioan. Chrysostomus homil. 79. in Ioan. Euthymius, Basilus lib. 4. contra Eunomium. Vtraque constructio bona est, sed posterior magis videtur probabilis, & Arianos satis refutat.

6. Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt.

MAnifestus & perspicuus huius literæ sensus, quòd ad solos discipulos Christi pertineat, ex verbis proximè præcedentibus apparet, quibus dixit: *Manifestaui nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo.* An enim Christus aliis se manifestaui, quàm propriis discipulis suis, quibus dixit, *Vobis datum est nosse mysteria regni calorum?* Turbas autem in parabolis omnia docuit. Ait igitur Christus Patri: *Ego nomen tuum, id est, me esse à te missum in hunc mundum, me esse Filium tuum, te Patrem; manifestaui, aperitè docui, & demonstraui; hominibus quos dedisti mihi ex mundo, id est, non omnibus hominibus aut omnibus Iudæis qui me audierunt, sed istis hominibus quos ex hac vita mundana, tua gratia attraxisti, ut mihi adhererent.* Sic enim postea de illis ipsis & solis dicit: *Mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, id est, quia non eadem sentiunt aut sapiunt cum mundo.* Quam ergo dixisset, *quos dedisti mihi;* huius verbi rationem reddens, ait, *tui erant, scilicet per electionem æternam; & mihi eos dedisti;* id est, mihi ut homini eos dedisti, ut mihi adhererent, & meam doctrinam addicerent; *& sermonem tuum seruauerunt,* id est, omnia fecerunt quæ tuo nomine illis præcepti. Fuerunt mihi & præceptis tuis per omnia obediens. *Sermonem Dei seruare,* apud Ioannem, hunc perpetuum sensum habet, ut significet non doctrinam tantum retinere, sed & præcepta Dei facere. *Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in æternum: & paulò post; Scio eum, & sermonem eius seruo.* Disputat contra Iudæos qui legem Dei non seruabant, & ait se scire Deum, & seruare mandata eius. *Scire, ad doctrinam Patris; sermonem seruare, ad paternæ voluntatis executionem pertinebat.* Rursum: *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit.* Nempe quia dilectio implet legem, ut Apostolus docet, unde addit Christus: *Qui non diligit me, sermones meos non seruat.*

Nunc autem totam hanc Christi sententiam penitus cor-
rumpit, inuertit, & contaminat Calvinus. Vult esse generalem
Christi sententiam, quæ ad solos discipulos pertinet, ut inde
certitudinem suam præsumptione, & extrema impietate ple-
nam constabiliat. *Certitudo (inquit) in eo consistit, quòd Filio
Deus tradit in custodiam quoscumq; elegit, ne pereant. Et huc
conijcere oculos oportet, ut certò teneamus nos esse ex ordine*

Caluini
corruptela
pro certi-
tudine
gratia.

filiorum Dei. Nam in se abscondita est Dei prædestinatio: in solo autem Christo nobis patefit. Hæc ille. Patefieri & manifestam esse cuiusque electionem in hac vita, ex eo esse vult quod in Christum credant. Atqui nihilominus adhuc incerta est electio.

Matth. 22.

Multi enim vocati, ad externam fidei professionem: pauci electi, ad vitam æternam. Sunt quidē in vocatis & iustificatis aliqua signa & indicia electionis ac prædestinationis, sed certitudo nulla. Calvinus ex eo solo quod in Christū credimus, nos iam Filio datos in custodiam, & ex eo nos esse in ordine filiorum de certo concludit. Cuius adhuc sententiæ eodem modo absurditas est, quod etiam signa electionis diuinæ, ex quibus coniiicere hoc saltem & optimè sperare liceat, è medio tollit, nempe quod Christus de Apostolis adiecit, *Et sermonem tuum seruauerunt.* Seruare enim mandata Dei, & gratiam electionis acceptam conseruare, vel, vt D. Petrus loquitur, *vocatum est*

2. Pet. I.

& electionem nostram per bona opera certam facere, iustificatum prædestinationis est indicium. Hoc ipsum tamen tollit Calvinus. Sic enim illa Christi verba peruertit. *Hic (inquit) tertius est gradus. Primus enim est electio gratuita, secundus est donatio illa qua transimus in Christi tutelam. Recepti à Christo per fidem in ouile aggregamur. Reprobis effruit sermo Dei, sed apud electos radicem agit, unde seruare eam dicuntur.*

Salutis
nostra
gradus.

Ponit tertium gradum in fide, vt eam qui seruet, completam habeat electionis suæ certitudinem. In quo bis fallit ac fallitur. Nam nec tertius gradus fides est, sed secundus; nec seruare sermonem Christi hoc loco, fidei radicem tenere, sed Dei mandata facere significat, quorum posterius iam antea probatum dedimus. Prius refutat Paulus, qui gradus salutis nostræ aliter enumerat. *Quos, inquit, prædestinauit, hos vocauit: quos vocauit, hos iustificauit: quos iustificauit, hos glorificauit.* Quatuor hinc gradus sunt. Prædestinatio seu electio gratuita primus gradus est, secundus vocatio per fidem, tertius absque fide nulla vocatio est: nec vocatus in scripturis dicitur, nisi qui fidem professus fideique mysteriis iniciatus est.

Rom. 8.

Tertius iustificatio accedente ad fidem charitate, vel potius ipsa fide per charitatem operante, vt Apostolus loquitur. Quartus & vltimus est ipsa glorificatio. Donatio illa qua transimus in Christi tutelam, quam in secundo gradu ponit Calvinus, ad ipsam electionem gratuitam, & primum gradum pertinet. Hoc ipsum quippe eligi seu prædestinari ad gratiam à Deo, nihil aliud est quam ad Christi gratiæ participationem destinari, (in quo placuit omniare restaurari, quod

Gal. 5.

Ephef. I.

Ephef. I.

ephef. I.

est Christo donari, quatenus illa donatio æternam Dei voluntatem significat. Eadem quippe vt temporalem Christo incorporationē notat, ab ipsa vocatione & fide non distinguitur, Christo enim in tempore & de facto incorporari, nihil aliud est, quàm in Christum credere, & per fidem in Christum ad salutem vocari.

Sic omnia cōfundit Calvinus, vt suam ex sola fide electionem statuat. Sanè non omnes seruari quos Pater Christo dat iuxta donationem temporalem ex fide, ex qua sola suam certitudinem Calvinus colligit, vnius Iudæ exemplum docere potest, de quo Christus iofrà dicit: *Quos dedisti mihi custodiri. Nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis.* Quis dicit, *Nemo nisi,* manifestè docet Iudam quoque à Patre Christo datū fuisse. Exceptio enim ab eodem fit genere quo cæteri comprehenduntur. Sed datus erat electione temporali iuxta vocationem ex fide: non erat datus electione æterna, vt iustus ac beatus perseverans in finem. Ideò notare volens Christus causam ruinae, vocat eum *filium perditionis*, id est, filium perditum, nequam, voluptatibus suis & peccatis deditum, iuxta phrasim Hebræorum perpetuam, quam & annotavit Basilius in Psalmos. Impius Calvinus vult eum ita vocari, *quasi exitio de-* Homil. in Psal. 7. ad ver. 12.

20. *Non pro eis rogo tantum, sed & pro eis qui per verbum eorum credituri sunt in me, vt omnes vnum sint, &c. vt & ipsi in nobis vnum sint.*

Aduertere potuit hoc loco Calvinus, ex hac Christi oratione (in qua haud dubiè & exauditus fuit) Ecclesie Christianæ perpetuò docentis ac prædicantis perpetuam quandam vnitatem, firmitatem, ac stabilitatem, necessariò colligi. Quòd enim pro ipsis Apostolis tantum orauerit, vt ipsi seruantur in nomine eius, vt sanctificarentur in veritate, vt omnes vnum essent, (quæ omnia fidei ac veræ doctrinae perpetuò in illis stabilitatem & vnitatem postulanti) idem nunc ad omnes docentis & prædicantis Ecclesie discipulos extendit, qui ad finem vsque mundi futuri erunt. Docet

Ecclesia Christiana perpetua stabilitas.

ergo hic locus, Ecclesiae Christianae, veraeque & sanae doctrinae penes eam docentem perpetuam stabilitatem, qualem in ipsis Apostolis perdurasse nemo Christianus dubitat: ut propterea horum temporum haeretici, qui à tot saeculis, sanè ab ipsis iam Apostolorum temporibus (quod enim antiquissimi Patres docuerunt, pro doctrina Papistica passim suggestit Calvinus, ut multa in his Antidotis exempla docuerunt in plurimis & maximis dogmatibus totam, quae extabat, Christianam Ecclesiam turpissimè errasse dogmatizant, & consequenter hanc Christi orationem penitus inanem & infructuosam reddunt, summæ & apertæ impietatis ex hoc loco conuincuntur. Aduertere facile potuit hoc totum Calvinus, ideoque vafre & astute ab illa cogitatione lectoris animum auocans, ad ipsos Catholicos ex hoc loco accusandos, & ad Ecclesiae Catholicae doctrinam exagitandam, stylum conuertit. Sic enim scribit. *Quod proxime sequitur memorem, Per verbum eorum in me, vim ac naturam fidei optime exprimit: & simul familiariter nos confirmat, quò sciamus fidem nostram in Euangelio per Apostolos tradito fundatam.* Verum sanè istud est, quia in Apostolica doctrina per totam orbem praedicata, nobisque de manu in manum tradita, quemlibet Christianum acquiescere necesse est, illis verò qui aliud, praeterquam ex Apostolica traditione accepimus, nobis euangelizant, anathema dicere oportet. Natura & vis fidei hic optime exprimitur: *Fides quippe ex auditu est, auditus autem per verbum Christi, quod hic Christus ipse vocauit, Apostolorum verbum: Qui per verbum eorum credituri sunt in me.* Verò B. August. ex hoc loco colligit, *verbum fidei, & verbum Apostolorum, credere Deo, & credere Ecclesiae, prorsus idem esse.* Haecenus ergo & rectè & nihil aduersus Catholicos dicit Calvinus, videamus sequentia. Ergo ut millies à mundo amemur, sufficiat hoc vnum, quòd Christus in suo peculio agnoscit, & Patri commendat. Rectè quoque & istud. Nam quicquid haeretici contra Catholicam Ecclesiam obiciant, sufficit nobis quòd Apostolicis traditionibus inherentes, & doctrinam Apostolicam, quam ab Apostolis acceptam Ecclesiae praedicauerunt, piè & orthodoxè tenemus. Sed haecenus non nisi velitatus Calvinus, & non nisi gecculiter loquens, veluti aërem gladio verberans, nunc communi hostem petit. *Ve autem Papistis, quorum tam longè ab heretigula aberrat fides, ut eos non pudeat execrabilem blasphemiam vomere, nihil nisi ambiguum & flexiloquum haberi in Scriptura.*

Caluini
impositura.

Gal. 1.

Rom. 1.

Tract. 109
in Ioan.

Caluini
duplex &
puidum
mendacia.

Itaq; sola Ecclesia traditio illis credendi magistra est. Hæc gladiator iste. Sed totus eius furiosus ictus non nisi aërem verberavit: homines, quos petit, nullo modo attigit. Purum ac putidum mendacium est quod narrat. Nihil haberi in Scriptura nisi ambiguum & flexiloquum, non est Papistarum execrabilis blasphemia, sed est Caluini & Calvinistarum execrabilis calumnia. Nec sola Ecclesie traditio illis credendi magistra est, sed pariter cum scriptura Ecclesie quoque traditio tam illis nunc est, quam antiquissimis & doctissimis Ecclesie Patribus semper fuit Tertulliano, Basilio, Chrysostomo, Augustino, & aliis, vna credendi regula. An quia Catholici omnem scripturam perspicuam & claram esse negant, igitur & nullam esse perspicuam, aut nihil in ea nisi ambiguum & flexiloquum affirmant? Aut quia traditiones amplectuntur non scriptas, idcirco illis solis insistent? Putidum illud & duplex mendacium vno verbo notasse satis erit. Nos Catholici Scripturas sanctas veneramus, tractamus, & earum genuinos ac germanos sensus contra execrables Caluini corruptelas, quanto studio possumus, tuemur & propugnamus.

Sequitur adhuc in Caluino. Sed nos meminimus solam à filio Dei probari fidem que ex Apostolorum doctrina concipitur. Porro certum eius testimonium non alibi reperitur quam in ipsorum scriptis. Sic quidem tu, Caluine, narras. Sed audi quid aduersum te & hæreticos omnes, doctrinae & prædicationis Ecclesiasticæ hostes, ab annis iam 1400. doctissimus præscripsit Tertullianus: Quid prædicauerint Apostoli, id est, quid Christus illis reuelauerit, & hic præscribam, non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli condiderunt ipsi eis prædicando tam viua voce quam per epistolas postea. Apostolorum doctrina ab Ecclesiis, quibus illam tradiderunt, discenda est. Illæ Ecclesie non scripta tantum Apostolica, sed & traditiones Apostolorum non scriptas, à suis maioribus acceperunt, nobis tradiderunt. Illud imprimis ac disertè Thesalonicensium Ecclesiam docente Paulo. Tenete, inquit, traditiones quas accepistis siue per sermonem (quod est viua voce) siue per epistolam. Censuit ergo Paulus non minus certum Apostolicæ doctrinae testimonium in traditionibus Apostolicis viua voce datis, quam in scriptis Apostolicis reperiri. Ita contra Caluinum multò magis præscripsit Paulus. Sed & à filio Dei Iudice illa hoc loco probatur fides, quæ per Apostolos viua voce tradita est, nulla Scriptorum aut mentione facta aut insinuatione data. Qui per verbum (inquit)

In libro de corona militu.

De Spiritu Sancto c. 27.

In 2. Thes. 2.

Epi. 119.

Apostolorum doctrina non in solis Scripturis.

Tertul. in lib. Præscript. hæret. cap. 21.

2. Thes. 2.

Calvinus
ex seipso
refutatur.

eorum credituri sunt in me. Notanda est locutio (ait hoc loco Calvinus ipse) *Credere per sermonem*: quæ significat fidem ex auditu nasci, quia organum, quo nos ad fidem trahit Deus, est externa hominum prædicatio. Pulchre admodum, hinc eum liquidò constat illam Apostolicam doctrinam hoc in loco à Christo commendari, quæ per viam Ecclesiarum Apostolicarum prædicationem ad nos derivatur, & quam ex tradita viua voce doctrina accepimus, non illam quæ in scriptis Apostolorum reperitur, utpote quæ nec organum tale est à Deo institutum, nec vel hinc vel alibi tanquam vnicum & perfectum credendi medium proponitur.

21. *Vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis vnum sint.*

Vnitatis
fidelium
duplex.

1. Ioan. 3.

Sermone
4. cont.

Arianos.
Lib. 11. ca.
26 in Ioa-
nem.

Lib. 8. de
Trin.

Arianos
defendit
Calvinus
contra vet.
Patres.

PRO duplici hinc fidelium vnitatis orat Christus: vna quæ ipsorum inter se ipsos est, ratione vnius fidei, eiusdem religionis, & mutua charitatis. Hanc expressit in illis verbis: *Vt omnes vnum sint*. Altera quæ cum Deo & Christo est, ut per gratiam, fidem, charitatem Deo vniantur credentes, cum illo coniungantur, in illo maneat, ac denique Deus in ipsis sit, iuxta illud D. Ioan. *Qui manet in charitate, manet in Deo, & Deus in eo*. Hanc posteriorem vnitatem explanat Christus per illam quæ est inter ipsum & Deum Patrem vniõnem. *Sicut* (inquit) *tu Pater in me, & ego in te*. Hanc autem explanatio nõ ponit æqualem prorsus inter Deum & nos vniõnem, illi quæ Christo cum Patre vniõ fuit, sed similem tantum: quando vniõ Christi cum Patre naturalis est, nostra accidentalitatis, & per gratiæ dona. Quum igitur Ariani ex his Christi verbis non aliam esse Christi cum Patre vniõnem, quàm quæ nobis cum Deo est, probare vellent idcircoque aut nos esse Deo consubstantiales, aut Christum Patri consubstantialem non esse: antiquissimi & doctissimi Patres Athanas. Cyrillus Alexandr. & Hilarius, eo modo hanc illorum cauillationem repulerunt, ut agnoscerent quidem vniõnem inter Christum & Patrem non nisi naturalem his verbis designari, nostram vero cum Deo vniõnem ex similitudine, non ex æqualitate aut paritate, per illam à Christo explanari. Hanc doctissimorum Patrum responsionem ac sententiam in fauorem Arianorum vellicat, taxat, suggillat, ac damnat superbus & impius Calvinus, sic in hunc locum scribens. *Tenendum est, quoties cum se cum Patre esse in hoc capite pronunciat Christus, sermonem*

non haberi simpliciter de diuina eius essentia, sed unum vocari in persona mediatoris (quali persona Christi esset vnita Patri, cuius nec natura humana vnita Patri est, sed soli Filio, aut quali ipsi Dei Filio aliqua persona mediatoris Christi vnita esset, ac non sola natura humana in vna & eadem vtriusque natura persona) & quatenus caput nostrum est. Sic quidem precise multi ex Patribus interpretati sunt, Christum unum esse cum Patre, quia eternus sit Deus. Sed huc eos abripuit contentio cum Arianis, ut concisas sententias in alienum sensum torquerent. Hæc Aristarchus iste & censor superbissimus. Minus nunc miramur si recentiores interpretes Catholicos, Pastores, & Doctores, nouellus Ministellus despiciat, postquam columnas ipsas & potentissimos veterum hæreticorum Antagonistas fastuosus iste & turgidus Gallus sic ex alto despiciat, ut in alienum sensum Christi verba torquere eos pronúciat ac proclamet. Audiamus tamen Aristarchi (si quas habet) tam arrogantis iudicij causas. Longè (inquit) aliud Christi consilium fuit, quàm ad nudam arcana diuinitatis sua speculationem nos euehere. Siquidem à sine ratiocinatur, ideo nos debere unum esse, quia alioqui inanis & infructuosa esset quam habet cum Patre vnitas. Quid ego audio? Nisi nos unum simus per gratiam, Christi cum Patre vnitas inanis atque infructuosa erit? Quæ, obsecro, Christo cum Patre vnitas alia est, quàm naturæ diuinæ, quæ in Christo erat, cum Deo Patre identitas? An Christus vt mediator & homo Patri fuit vnitus? An Deus Pater humanam naturam assumpsit? Annon solus Dei Filius factus est homo? Christi igitur cum Patre, vt homo est, nulla naturalis vnitas est, sed cum sola persona Filij Dei. Christus cum Patre unum esse in Euâgelio dicitur quatenus Deus est, non quatenus homo. Hæc vnitas Christi Filij Dei cum Patre in vna & eadem diuina natura, à nostra vnitate siue inter nos, siue cum Deo, minimè pender. Integra, perfecta, omnibus numeris absoluta ab æterno est, fuit, & erit, siue homines Deo per gratiam vniantur, siue non. Dicit fortè Calvinista aliquis Calvinum hoc non negare, sed de vnitate humanæ naturæ in Christo cum ipsa diuinitate loqui, quam Patris nomine expressit, non personam, sed naturam Patris, quæ cum Filio eadem est, hoc vocabulo denotans. Atqui nec ita excusari potest. Ait enim in sequentibus. Ita optimè stabit contextus, ne irrita sit vel inutilis Filij cum Patre vnitas, eius virtutem oportere in totum piorum corpus diffundi. Ecce loquitur de vnitate Filij Dei cum Patre. Hæc vnitas est vna & ea-

Caluini
crassa igne
rantia.

dem diuinitas, seu vna & eadem essentia ac natura diuina. At hæc in duabus illis personis naturæ vnitas à nostra cum Deo vnitate pendet, vt absque hac nostra inanis & infructuosa illa altera sit? Quid absurdius, quid magis impium dici poterit quasi Dei perfectio à nostra penderet, aut quasi ante constitutionem mundi, & creatum hominem ad imaginem & similitudinem Dei, Deus ab æterno non foret vnus in trinitate personis, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus.

Cæterùm demus Caluinum in toto hoc sermone, non quidem absurdè & impiè sed impropiè tantùm aut parum consideratè loquutum fuisse, & hoc eum dicere voluisse, *Non debere vnum esse, quia alioqui inanis & infructuosa esset, non sanè Filij Dei cum Patre sed assumptæ à Filio Dei sibi quæ vnitas humanæ naturæ vnitas.* Sic enim adhuc prosequitur. *Ergo vt ritè comprehendas quò pertineat istud, Christum & Patrem vnum esse, caue ne Christum exuas mediatoris persona. Sed magis potius considera vt est Ecclesia caput, & membris suis coniungitur. Ita optimè stabit contextus, ne irrita sit vel inutilis Filij cum Patre vnitas (dicere debuit Christi mediatoris cum Deo vnitas) eius virtutem oportere in totum piorum corpus diffundere. Vnde etiam colligimus nos vnum cum Christo esse, non quia suam in nos substantiam transfundat, sed quia Spiritus sui virtute nobiscum vitam suam, & quicquid accepit à Patre bonorum, communicet.* Hæc ille. Hic sanè sensus quòd Christi mediatoris cum filio Dei vnitas, seu vnio hypostatica irrita & inutilis esset, nisi in eum credentes vnum cum Deo essent, probabilis & pius sensus est; quia idèò facta est hæc vnio idèò Verbum caro factum est, vt quæ dispersa erant, congregaret in vnum, & hospites atque aduenas, quasi quæ homines in Deo in hoc mundo, sanctorum ciues ac domesticos faceret; ob idque vt pax nostra esset, faciens omnia vnum. Hic, inquam, sensus pius ac probabilis est, quia mundi conciliatio incarnationis dominicæ finis erat. Cæterùm Christus hoc loco non causam vnionis nostræ cum Deo tractat, sed pro illa Patrem orans, qualem & quantam illam esse velit, ex vnione ipsius cum Patre (quæ non nisi naturæ diuinæ vnitas est) exponit. Non dicit, Vt sint vnum, quia tu Deus in me es, & ego in te, sed dicit, *Vt sint vnum sicut tu Pater in me (Filio) & ego in te (Filius) in te Patre sum.* Nulla ergo hæc fuit ratio cur Patrem sententiam reprobarer Caluinus. Certum quippe ex his sententiam Christi iuxta eius verba optimè illos tenuisse Caluinum verò à sententia Christi longè recessisse.

Ioan. 1. &
13.

Ephes. 2.

At, inquit, utique à litera recessisse videatur, nec illam unitatem expressisse de qua proprie Christus loquitur, sensum tamen pium & probabilem ab eo redditum agnoscit. Sensus sanè quem supra expressi, qui ex Caluini verbis aliquo modo colligi posse videtur, pius ac probabilis est: verum enim verò in hoc pio ac probabili sensu impium nobis & pestilens toxicum coxit Caluinus, hæc enim Caluini verba, oportere virtutem Christi in totum piorum corpus diffundi, & Spiritus sui virtute nobiscum vitam suam, & quicquid accepit à Patre bonorum, Christum communicare, ad imputatiuam Caluini iustitiam obiter instillandam concepta sunt. Sic enim, iuxta Caluinum; Christi virtus in omnes pios diffunditur, quatenus illi in sese impij atque immundi absque vlla inhaerente ipsi iustitiæ qualitate, sola Christi iustitia vestiuntur. Sic rursus, iuxta Caluinum, Spiritus sui virtute Christus nobiscum omnia sua communicat, quatenus suam omnem iustitiam ac sanctitatem nobis imputat, quam eius Spiritus in nobis obsignat, suo testimonio eius nos certiores immò certissimos faciens. Hæc est vnitas nostra cum Christo iuxta Caluinum, non vera, non realis aliqua donorum participatio, non vera & realis conformatio animorum, aut vera interna renouatio, qua Deo assimilemur & vniamur, sed omnium quæ in Christo sunt per fidem quandam imaginariam fortis apprehensio, quæ dicit, Crede quod habes, & habes. Sic ille hunc locum veteratorie tractans, nec unitatem inter Christum & Patrem tenuit (vereres Patres circa eius sensum superbissime fugillans) nec unitatem nostram cum Deo, pro qua Christus hic orat, piè ac salubriter, sed vafè ac fallaciter expressit. Hæc est vnitas nostra cum Deo, vt per fidem & dilectionem Deo vniamur. *Desponsauit te fide*, ait vna scriptura. *Qui manet in charitate, manet in Deo*, licet alia; vt rumque coniungens Apostolus dicit, *Christum habitare per fidem in cordibus nostris, in charitate radicatis & fundatis*. Sed alia adhuc vnio nostra cum Christo maior atque perfectior est, quàm in proxima sententia à Domino traditam paucis explicabo.

Caluinus
occultum
toxicum
aperitur.

Vnitas nostra
cum
Deo qua-
lis.
Osea 2.
1. Ioan. 3.
Ephes. 3.

Et ego claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus.

Postquam in proximè præcedentibus verbis rogasset Patrem Christus duo; vnum, vt credentes in se vnum faceret inter se ipsos; alterum, vt in Patre ac Filio siue in Deo

vnun essent, sicut ipsi inter se Pater ac Filius vnun subtrahē de alia quadam vnitāte loquitur, pro qua Patrem non orat, sed quam seipsum suis discipulis iam dedisse affirmat, mediante quadam claritate ab ipso Deo Patre accepta: Ego (inquit)

*Claritas
Christo à
Patre da-
ta. & Apo-
stoli à Chri-
sto, qua &
qualu.
1. Sensus.*

*claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, vt (hac media-
te claritate) vnun sint, sicut & nos vnun sumus.* Quænam sit ista claritas, & quid huius claritatis vocabulo significetur, non parua quæstio est. Aliqui hoc nomine gloriam corporis futuram designari volunt, & verbum præteriti temporis significationem habere futuri. Sed ista corporis gloria non facit beatos vnun cum Deo, quum nihil in Deo corporeum sit. Deinde illa quoque petenda erat à Patre, sicuti Christus sui corporis gloriam à Patre rogauit in verbis præcedentibus: *Clarifica me, Pater, claritate quam habui antequam mundus fieret.* Petit humanæ naturæ suæ glorificationem Filio Dei dignam, & qualem ipse ab æterno habuit, vt illa in corpore suo redundet. Alij hoc claritatis vocabulo filiationem significari volunt, quam Christus iam suis discipulis dederat, faciens eos filios Dei per adoptionem, sicut ipse erat filius Dei per naturam. Quæ certè expositio probabilis est. Sed quia illa in prioribus verbis expressa erat, vbi orauit Christus, vt vnun essemus in Deo, & hæc adoptio filialis ipsamet vnio nostra cum Deo est, non aliqua claritas quæ facit nos vnun (qualem hic exprimit) literalem sensum non attingit. Eisdem quoque de causis nec *imaginis diuina in nobis reformatio* (quæ hic ponit Calvinus) hæc claritas esse potest: vt potest quæ nostræ vnionis cum Deo non causa, sed effectus est, vel certè ipsa formalis vnio: pro qua & Christus orauit, non quam hactenus dederat. Denique nec glorificationem, nec filiationem nec reformationem nostram, Christus à Deo accepit. De tali autem claritate loquitur Christus, qualem ipse à Deo acceperat. *Claritatem quam tu dedisti mihi.* Inuestiganda igitur claritas, quam & Christus à Patre accepit, & suis discipulis iam dederat, & talis denique sit vt vnun nos cum Christo faciat, sicut Pater & Filius in diuinis vnun sunt. Hæc sane claritas non est alia quàm ipsa diuinitas Christi, quam ille vt homo à Patre adeoque à tota Trinitate accepit, quia vnus illa hypostatica Dei & hominis in Christo, opus erat totius Trinitatis, tamen sola persona Filij Dei illum hominem assumpsit, & assumptionis illius terminus fuit. Dicit igitur Christus: *Hanc claritatem & gloriam, hanc diuinitatem quam tu dedisti mihi, id est, carni meæ vniam; ego etiam dedi illis.*

2. Sensus.

3. Sensus.

3. Sensus.

*4. Sensus
& verus.*

*Claritas
Christi in
Sacramē-
to Eucha-
ristia Apo-
stoli data.*

tu dedisti mihi, id est, carni meæ vniam; ego etiam dedi illis.

dando eandem carnem meam diuinitati meæ coniunctam in
 cibum & alimentum spirituale: *ut sint unum*, non solum per
 gratiam, & spirituales quoad animas, sed etiam per realem
 quandam & corporalem vnionem; *sicut & nos unum sumus*,
 non voluntatis tantum & spirituali consensu, sed etiam hy-
 postatica naturarum coniunctione. *Ego in eis*, videlicet per
 carnem meam in cibum illis datam; *& tu in me*, quia diui-
 nitas tua est carni meæ vnita; *ut sint consummati in unum*, id
 est, unum quoddam fiant nobiscum profecto modo: dum non
 solum vniantur inter se & cum Deo quantum ad animos (quod
 fit per Spiritum sanctum) sed etiam quantum ad corpora
 ipsa. *Et cognoscat mundus*, id est, ex hac illis claritate data, &
 hac in illis vnione facta, cognoscat & credant credentes;
quia tu me misisti, id est, me esse Filium tuum à te missum.
 Non enim aliter vniri poterant nobiscum, nisi diuinitatem
 haberem in ea carne quam dedi eis; *& dilexisti eos*, *sicut me*
dilexisti, id est, cognoscat quoque te simili quadam dile-
 ctione eos dilexisse qua me dilexeras; quando idem benefi-
 cium, eandem diuinitatem tuam, quam mihi dedisti, eis quo-
 que à me dari voluisti. Simili dico, non pari, quia diuinitas
 carni Christi immediatè coniuncta fuit, nobis autem me-
 diante Christi carne coniungitur. Hæc est hoc loco tota Chri-
 sti sententia, ex variis membris plenòque sermone à doctissi-
 mo interprete Fracisco Toletò collecta. Sic ipsa Christi ver-
 ba exactè tenentur, & cum consequentibus aptissimè conne-
 ctuntur. Nec fuit hic sensus Patribus incognitus. Cyrillus In Ioan.
lib. xi. cap.
26.
me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint, maiorem quan-
 dam exprimi vnionem, quàm voluntatis & consensus, quia
 & inter Christum & Patrem maior vnio est. *Considerandum*
(inquit) est, si ad unitatem consensus & voluntatis, natura-
lem etiam inuenire possimus, per quam nos inter nos & omnes
Deo colligemur. Tandem post aliquam inquisitionem & di-
 sputationem ita concludit. *Vt igitur inter nos & Deum singu-*
los vniret Christus, quamuis corpore simul & animo distemus,
modum tamen adinuenit, consilio Patris & sapientie sua con-
gruentem. Suo enim corpore credentes per communionem my-
sticam benedicens, & secum, & inter nos, unum nos corpus effe-
cit. Quis enim eos qui vnus sancti corporis vnione in vno Chri-
sto vniti sunt, ab hac naturali vnione alienos putabit? Hæc ille,
 multis postea verbis rem eandem confirmans, maximè ex illis 1. Cor. 10.
 Pauli verbis: *Omnes unum corpus & vnus panis sumus, qui de*
 vno

Vnio no-
 stra cum
 Christo
 corporali.

uno pane participamus. Rursum ad illa ipsa verba quæ nunc tractamus, *Ego claritatem quam dedisti mihi*, &c. postquam claritatem à Deo Christo datam exposuisset, ipsam diuinitatem humanæ eius naturæ coniunctâ, quomodo eadem claritas nobis sit data, ut vnum simus cum illa, sicut ille & Pater vnum sunt; hoc iterum modo rem exponit. Corporaliter filius per benedictionem mysticam nobis ut homo unitur; spiritaliter autem ut Deus, sui Spiritus gratia, nostrum ad nonam tantam & diuinam naturam participationem, spiritum redintegrat. Denique & illa Christi verba, *Ut sint consummati in vnum*, hac eadem ratione exponit. Consummati sumus redacti ad vniõnem Dei Patris, mediatiõne saluatoris, id est, Christi: Filius enim Dei natura Patri unitus, corporaliter substantialiter (ut dictum est) accipientes, clarificamur, glorificamur, & ipsa facti natura participes. Hæc iterum ille, literæ Euangelicæ sensum exactissimè secutus. Sed & B. Hilarius Latinæ Ecclesiæ lumen, ut Cyrillus Græcæ, hanc nostram cum Chirillo ac Deo vniõnem, de qua Christus hinc loquitur, eodem quoque modo intellexit; adeoque ex nostra cum Christo ac Deo vniõne plusquam spiritali probat Christum cum Patre vnum esse non spiritali tantum, sed & naturali coniunctione. Sic enim contra Arianos disputans scribit. *Eos qui inter Patrem & Filium voluntatis ingerunt vnitatem, interrogo, utrum per naturam veritatem hodie Christus in nobis sit, an per concordiam voluntatis. Si enim verè Verbum caro factum est, & non verè Verbum carnem cibo dominico sumimus; quomodo non naturaliter manere in nobis existimandus est, qui & naturam carnis nostræ tam inseparabilem sibi homo natus assumpsit, & naturam carnis suæ ad naturam eternitatis sub Sacramento nobis communicandæ carnis admiscuit. Ita enim omnes vnum sumus: quia & in Christo Pater est, & Christus in nobis est. Hæc ille. Tenemus nunc quæ & quanta sit hæc vniõ nostra cum Deo, non solum spiritalis, pro qua Christus prius orauit, sed etiam naturalis & corporalis, quam ipsemet se Apostolis se contulisse affirmat, ut sint consummati in vnum. Impie igitur Calvinus hoc loco conclusit. Vnde colligimus, nos vnum cum Christo esse, non quia suam in nos substantiam transfudit, sed quia Spiritus sui virtute omnia nobis bona communicat. Iam enim didicimus, quod claritatem quam dedit ei Pater, ipse nobis dedit, suam nobis substantiam & carnem & sanguinem suum cum diuinitate quam à Patre accepit coniunctam communicando, ut simus consummati in vnum, & ut cogno-*

De Trinit.
lib. 8.

scant omnes credentes, tum Christum Dei Filium esse, qui sua carne communicata, diuinæ naturæ confortes nos facit; tum maximam in nos Dei dilectionem esse, qui tanto & tam diuino Dei beneficio nos donauit. Vtramque hanc fidei & consolationis nostræ partem, quam Christus Dominus tanto hinc cum affectu commemorat, impius Calvinus, & Sacramentarij omnes nefariè sustulerunt, eaque Ecclesiam Dei, vt robusti latrones spoliarunt, profanato hoc diuinissimo Sacramento, & ad vnum panis frustulum viniq; vulgaris haustum reducto. De qua impietate plura super Matth. cap. 26. diximus.

Caluini-
starum
impietas.

IN IOANNIS CAP. XIX.

7. Nos legem habemus, & secundum legem nostram debet mori, quia Filium Dei se fecit.

OBSERVAT hoc loco Calvinus, & in ipsos Catholicos contorquet, in quo ipse maximè peccauit, & quod vix in quempiam magis quàm in illū vnum quadrat: Hæc (inquit) accusatio non prorsus carebat pretextu; sed in hyporhesi grauius errabat. Generalis quidem doctrina vera erat, fas non esse hominibus, quicquam sibi diuini honoris sumere, ac morte dignos esse, quicumque ad se traherent quod vnius Dei proprium erat. Causa autem erroris in Christi persona fuit, quod neque reputarunt quibus elogijs Messiam prædicet Scriptura, quia inde colligere promptum erat, esse Filium Dei; nec etiam inquirere dignati sunt, essetne Iesus ille Messias olim à Deo promissus. Videmus ergo, vt ex vero principio falsam consequentiam deducunt, quia malè subsumunt. Quo exemplo monemur inter doctrinam generalem & hypotheses sedulo distinguere. Multi enim imperiti & leues homines, si semel decepti fuerint veri pretextu, ipsa quoque scriptura principia rejiciunt. Quæ licentia hodie plus iusto in mundo grassatur. Meminerimus ergo sic cauendum esse à fallacijs, vt principia quæ vera sunt, integra maneant, nec labefactetur scriptura fides. Rursus hoc modo facile refutare impios licebit, qui scripturæ testimonium, & quæ inde sumunt principia, malis causis falso & perperam obtinent. Tota hæc Caluini narratio vera est & salutaris, sed in ipsum vnum porissimum quadrat; qui quàm multa scripturæ testimonia, & quæ inde sumpsit principia, malis causis falso & perperam obtenderit, quoties ex veris principijs falsas cōsequentijs deduxerit pessimè subsumens, quàm frequen

Consequen-
tiam Cal-
uini ex scri-
pturis de-
prauatis
exempla.

frequenter inter doctrinam generalem & hypotheses non
distinguit, hæc sola quæ hæctenus cōtra eius corruptelas po-
suimus Antidota lectorem docere possunt. Videat, qui vult,
singularia & manifesta harum rerum exempla ad Matth. cap.
9. vers. 21. & 36. ad Matth. cap. 11. vers. 12. ad Matth. cap. 14. vers.
1. & 9. ad Matth. cap. 16. vers. 1. & 6. & 23. ad Matth. cap. 21. vers.
21. & 23. & 42. ad Matth. cap. 22. vers. 21. ad Matth. cap. 23. vers.
15. & 29. ad Matth. cap. 24. vers. 22. & 24. ad Luc. cap. 4. vers. 16.
ad Lucæ cap. 9. vers. 54. ad Lucæ cap. 12. vers. 48. ad Lucæ cap.
23. vers. 43. ad Ioan. cap. 2. vers. 18. ad Ioan. cap. 8. vers. 39. & 41.
& 53. ad Ioan. cap. 9. vers. 15. ad Ioan. cap. 10. vers. 1. ad Ioan.
cap. 12. vers. 13. ad Ioan. cap. 16. vers. 2. Et tot quidem ille in lo-
cis inter doctrinam generalem & hypotheses non distinguens,
Scripturæ testimonia pessimæ suæ causæ falsò & perperam
obtendit, & ex veris principiis falsas consequentias deducit.

Caluinus
suo iudicio
à numero
filiorū Dei
segregatur
Instr. lib.
4. cap. 8.
num. 12.

Nunc à nobis idem cimen patrari docere conatur, quod
hoc loco dissimulandum non est. *Sicuti* (inquit) *quum* *hæc*
Papista *Ecclesia* *authoritatem* *magnificè* *extollunt,* *nihil* *affert*
in *quo* *non* *consentiunt* *filij* *Dei.* *Ecclesiam* *esse* *fidelium* *matrem,*
esse *columnam* *veritatis,* *esse* *audiendam,* *regi* *à* *Spiritu* *sancto*
contendunt, *nihil* *horum* *negandum* *est.* Ergo impius Caluinus
est, & à numero filiorum Dei segregandus, qui istud apertis-
simè alibi negat. Cùm enim vno in loco statuatur, *Ecclesiam*
columnam *&* *firmamentum* *veritatis,* à Paulo vocari, eo quod
in *Ecclesia* *conseruetur* *Dei* *veritas* *predicationis* *ministerij*
quemadmodum *Paulus* *docet,* *Christum* *dedisse* *Apostolos,* *Pa-*
stores, *atque* *Doctores,* *ne* *circumferamur* *quolibet* *vento* *doctr-*
ina, *ut* *ab* *hominibus* *non* *deludamur* (in quibus verbis apper-
scit Ecclesiam ideò non errare, quia Pastores in illa non er-
rant, quorum ministerio conseruetur veritas) tamen causet
sequenti longa disputatione eos refutare conatur, qui in *Ec-*
clesia *remanere* *veritatem* *non* *putant,* *nisi* *inter* *Pastores* *con-*
stet. Moxque probare contendit, ipsa concilia Episcoporum
generalia errare posse, quia veteris populi Sacerdotes erra-
runt, quia Petrus in Ecclesia futuros pseudopphetas pradi-
xit, quia Paulus Antichristum in templo Dei sessurū pronunciauit,
quo (inquit Caluinus) significat Apostolus, non aliunde veni-
ram horrendam illam calamitatem, de qua ibi loquitur, nisi
ys qui pro Pastoribus in Ecclesia sedebunt. Cui nunc obsecra-
tum est, Caluinum illum esse, qui hæc omnia, quorum nihil nega-
dum esse dixerat, negat impudenter: hæc, inquam, *Ecclesia*
esse *matrem* *fidelium,* *esse* *columnam* *veritatis,* *esse* *audiendam,*
191

Ibidem c.
9. num. 7.
& 4.

regi à Spiritu sancto: ideòque errare non posse? Pergamus tamen, & sequentia videamus. Sed quum trahere ad se volunt quicquid iuris Ecclesia debetur, improbè & sacrilega audacia rapiunt, quod nihil ad se pertinet. Nam hypothesin expendere conuenit, an ipsi Ecclesie titulum mereantur. Hic autem prorsus deficiunt. Ita quidem Calvinus; sed nec vno verbo hunc in nobis defectum probans, seipsum prorsus defecisse demonstrat. Nec vno verbo docens cur Ecclesia Catholica, etiam ab ipsis aduersariis ita nuncupata, pro vera Ecclesia habenda non sit, hic prorsus defecit. Cæterùm hanc hypothesin verissimam esse, nõsque Dei beneficio Catholicos antiquæ & Romanæ Ecclesie adhærentes, verè Ecclesie titulum ac rem habere, luculenter olim pro modulo nostro à nobis demonstratum est.

Aliud contra nos exemplum proponit Calvinus, in quo non minùs turpiter se dedit. Similiter cum furiosè in omnes pios seuiunt, hoc se colore excusant, quòd ordinari sint ad tuendam fidem & pacem Ecclesie. Sed ubi propius ad rem ventum est, clarè perspicitur nihil minus eos habere in animo quàm vera doctrina patrocinium, nulla minus quàm pacis & concordie cura tangi, sed pro sua tyrannide dumtaxat pugnare. Qui generalibus principijs contenti ad circumstantias non attendunt, nos meritò putant à Papistis oppugnari, sed causa cognitio fumos illos, quibus illudunt, facile discutit. Error in hypothesi quem hic ponit Calvinus, in hypothesi magis erronea fundatur, idque duplici nomine. Primum, quia de intentione Ecclesie hæreticos persequentis iniquè & impiè iudicat, eam videlicet non concordie & pacis studio, sed pro sua tyrannide pugnare. Tu verò quis es qui iudicas alienum seruum? & cur ante tempus iudicat de aliorum factis Calvinus, qui neque de se ipso iudicare potuit? Sed magis aliam ob causam erronea est Calvinus hypothesi: Se videlicet ac suos immeritò à Papistis oppugnari, quia causæ cognitio fumos omnes discuteret. Atqui de causâ Calvinus iam in istis Antidotis Euangelicis utcumque cognouimus, in Apostolicis adhuc vberius cognituri, eum esse impostorem maximum, diuinæ Scripturæ deprauatorem pestilentem, hæreticorum dogmatum assertorem ac defensorem acerrimum, ac denique, ut à quodam Lucherano doctore meritissimè vocatur, acutum diaboli organum. Cuius videlicet artibus aleatoris, strophis, præstigiis, metaphoris ac meronymiis, plurima & apertissima diuinarum Scripturarum testimonia eluduntur, nobisq; eripiuntur,

quæ

De Princ.
fidei lib.
4. cap. 23.
& seqq.

Rom. 14.
I. cor. 4.
Caluini
causa excussa
qualem eum
demonstrat.
Aegidius
Hunnius
professor
Vuittem-
bergenfis
in libro,
Caluinus
iudicatus,
pag. 52.

quæ S. Trinitatem, Christi Redemptoris nostri diuinitatem, eiusdem aduentum, & natiuitatem, & passionem, mortem, resurrectionem, ascensionem in caelos, tam in veteri quam in nouo testamento contra Iudæos probant, confirmant, elucidant, vt variis exemplis doctor ille Lutheranus ex Caluini scriptis demonstrat. Hæc sanè tota causæ Caluiniianæ cognitio non fumos nostros discutiet, quibus nos illudimus; sed fumos Caluiniianos excutiet, totique mundo propalabit, quibus ille hactenus innumeris sectariis suis ad certam eorum perniciem, pestilenter illudit. Tam aptè & dexterè sua contra nos exempla protulit Caluinus, vt quo ipse crimine flagrat maximè & creberrimè, idem aliquo modo in nos Catholicos retorqueat.

Simili hypothefi ad sequentia proximè verba vitur: *Difficile horrendum esse, quàm superbè & ferociter à Papisitis damnatur clara & testata Dei veritas, & innoxius sanguis fundatur. Scilicet Caluini hæreses, & diuinarum Scripturarum deprauationes fœdissimæ, clara sunt & testata Dei veritas.* Caluino quoque licuit Seruetum Arianum flammis absumere, & Catholicis Principibus nō licebit de seditiosis & impijs Caluianistis supplicium sumere. Tales sunt Caluini hypothefes.

20. *Et scriptum erat Hebraicè, Græcè, & Latinè.*

PUlcram hîc sibi in Catholicos oblatrandi occasionem canis Caluinus inuenisse visus, vt nullam nō arripit, huc in modum allatrat. *Notandum est quòd execranda sit tyrannidè Papistica, quæ plebem ab Euangelij & totius Scripturæ sacre lectione arcet. Pilatus homo reprobus, & alioqui Satana organum; arcano tamen instinctu destinatus fuit Euangelij prædicari, vt breuem eius summam tribus linguis vulgaret. Qui ergo eius notitiam, quantum in se est, suppressam curant, quo loco nobis habendi sunt, qui se prodant Pilato nequiores? Redigamus in breuem argumenti formam, confusam hanc importuni hominis vociferationem. Pilatus in tribus linguis doctis, Græca, Hebraica, & Latina, titulum cruci imposuit, qui nomen patriæ, & causam Christi crucifixi præsentibus Hebræis, Græcis, Romanis, demonstraret: Ergo qui totam Scripturam vulgo in lingua vulgari legendam negant, Pilato nequiores sunt, & execrandam tyrannidem exercent. Quis vel meliùs critèr literis imbutus, hæc stolidam & insulsam consecrationem statim non irridet, explodit, & execratur? Vide enim in*

*Consequē-
tia Calui-
ni ridicu-
la.*

quot & quàm multis toto penè cælo discrepant, quæ tam affi-
 nia & coniuncta Calvinus voluit, vt vnum ex altero necessa-
 riò consequi debere iudicauerit. Pilatus non nisi in linguis
 doctis illum titulum posuit. Calvinus concludit de lingua
 cuiusque vernacula & barbara. Pilatus solum titulum erexit
 qui nomen, causam, & patriam Crucifixi designaret Calui-
 nus, de tota scriptura concludit. Pilatus præsentibus tantùm,
 nec ad vllam instructionem, sed vel ad Iudæos irridendos
 quorum pertinaciæ infensus erat, vel ad ipsius Christi con-
 temptum, quasi regnum affectantem crucifixisset, talem ti-
 tulum erexit. Calvinus de toto populo Christiano conclu-
 dit, cui hoc exemplo tota Scriptura ad necessariam instru-
 ctionem promiscuè legenda permitti debeat.

1.

2.

3.

August. in
 Psalm. 56.
 Chrysof.

Deinde quàm ridiculè narrat *breuem Euangelij summam*
tribus linguis Pilatum vulgasse! An ad Euangelium pertinet,
 Christum esse regem Iudæorum? Immo nihil magis Euan-
 gelio contrarium, quod proptiè in omnium Gentium voca-
 tione, salute, redemptione per Christum facta consistit, vt
 tota Scriptura Euangelica & Apostolica demonstrat.

Ad rem ipsam quod attinet de Scripturis populo in lingua
 vernacula communicandis, nullam tyrannidem exercet Ec-
 clesia Catholica, quæ communicationem illam nec in vni-
 uersum prohibet, nec in vniuersum probat, sed *veluti prudēs*
paterfamilias sciens dare in tempore tritici mensuram, vulga-
 rem aliquam S. Scripturæ editionem illis de populo cōcedit,
 quibus expedire ordinarij Pastores iudicabunt. Sic enim cen-
 suit atque præscripsit Conciliū hodie Tridentinum in Indice
 librorum prohibitorū; idque doctissimorū Patrum vestigiis
 inhærendo, Hieronymi, Gregor. Nazianzeni, & aliorum, qui
 promiscuè à toto populo scripturarum lectionem, rem esse
 periculi magis plenam quàm vtilem & salutarem iudicarūt.
 Nam Chrysostomus & alij Patres, qui ad Scripturarum le-
 ctionem suos hortantur, non ad quosuis è plebe, sed ad gra-
 ues & cordatos viros illam exhortationem fecerunt.

S. Scriptu-
 ra lectio
 an plebi
 concedenda.

Reg. 4.

Hieron. in
 Epist. ad
 Paulin.
 Gregor.
 Nazianz.
 in oratione
 de mode-
 rat. in di-
 sputat.
 seruanda.

23. *Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta*
per totum. Dixerunt ergo ad inuicem: Non scin-
damus eam, sed sortiamur de illa cuius sit.

CVM tunica Christi inconsutilis hoc loco ex communi
 Doctorum sententia atque imprimis sancti Augustini, *Tract. 118.*
 vnam Christi Ecclesiam, quæ vna semper & indiuisa est, my- *in Ioan.*

sticè significet; vestimentorum verò diuisionem hæreticos significare, qui diuinas scripturas discerpunt ac lacerant, alij interpretes in hunc locum scribant: ægerrimè hoc fecerit Caluinus, hoc iterum in loco magna vociferatione allata. *Minimè (inquit) ferenda est Papiſtarum improbitas, cum horribili Dei blasphemia coniuncta. Scripturam dicunt ab hæreticis lacerari, tunicam verò, hoc est, Ecclesiam, integram manere: et, reiecta Scriptura autoritate, fidei unitatem in solo Ecclesia-*

Caluini duplex mendacium.

titulo cõsistere euincant. Aduerte impostoris artem, qui duplici mendacio Catholicorum sententiam obliterauit. Primum, non in solo Ecclesia titulo, sed in sola vera Christi Ecclesia, unitatem fidei consistere affirmamus. Deinde, Ecclesiam manere integram & vnã, Scripturas verò ab hæreticis laceratis non ob eam causam affirmamus, vt, reiecta Scripturæ autoritate, fidei unitatẽ in sola Ecclesia ponamus; sed vt ad Scripturæ autoritatem purè & illibatè seruandam, ab Ecclesia discamus quid Scriptura doceat, quis diuinarũ Scripturarum sensus legitimus sit, & quæ demum sint veræ & canonicæ Scripturæ: ne vel apocryphos libros pro veris, vel sensus adulterinos pro legitimis admittere cogamur. In hoc ergo duplici mendacio tota nititur & fundatur Caluini subsequens declamatio. Sic enim posterius mendacium prosequitur.

Ecclesia autoritas nihil derogat Scripturis.

Quasi verò ipsa Ecclesia unitas alibi fundata sit, quàm in Scriptura fide. Quum ergo fidem à Scriptura diuellunt, vt vni Ecclesia addita subiaceant, tali diuorcio non iam Christum despoliant, sed crudeli sacrilegio discerpunt eius corpus. Fugit homo nequam despicit ac reicit à nobis Scripturas, quia Ecclesiam saluam & integram esse volumus: nos verò ideò Ecclesiam vnã tenemus; nec novos magistros, alienos ac lupos audire sustinemus; vt de ipsa diuina Scriptura eiusque legitimo sensu certi ac securi esse possimus. Quæ vna res vt melius intelligatur, & qua fraude Caluinus tam suam solius Scripturæ reuerentiam tueri & colorare, quàm Catholicos autoritati Ecclesiasticæ inuitentes traducere nititur, ceteris omnes perspiciant (est quippe res maximi momenti, & in quantum nos maximè accusant, tum sese plurimum venditant horum temporũ hæretici) totam hęc Caluini disputationem artificiosam alio in loco habitam subiiciam, eiusque vancitatem mutatis tamũ terminis perspicuè aperiam; sic enim in

Instit. lib. 4 c. 8. nu. 13.

sua Institut. scribit Caluinus. Atq; vt melius intelligant lectores nostri aduersarij, & in quo ipsis resistamus, paucis exponam.

Quod illi negant errare posse Ecclesiam, huc spectat, atque ita ^{Caluini}
 interpretantur: quando Spiritu Dei gubernatur, tunc incedere ^{disputatio}
 sine verbo posse quocumque pergat, non posse sentire aut loqui ^{pro Scri-}
 nisi verum: proinde si quid extra aut præter Dei verbum sta- ^{ptura con-}
 tuerit, id habendum esse non alio loco quàm certum Dei oracu- ^{tra Eccle-}
 lum. Nos si demus illud primum, errare non posse Ecclesiam in ^{siam.}
 rebus ad salutem necessariis, hic sensus noster est, idè hoc esse
 quòd abdicata omni sapientia sua, à Spiritu sancto doceri se per
 verbum Dei patitur. Hoc igitur est discrimen. Illi Ecclesie au-
 thoritatem extra verbum Dei collocant, nos autem volumus
 verbo annexam, nec ab eo separari patimur. Et quid mirum, si
 sponsa ac discipula Christi suo sponso magistroq; subijcitur, ut
 ab eius ore assidue ac sedulo pendeat? Hæc enim est domus bene
 composita ratio, ut mariti imperio vxor obtemperet. Hæc schola
 bene morata regula, ut magistri solius doctrina illic audiatur.
 Quamobrem non ex se sapiat Ecclesia, non ex se cogitet quic-
 quam: sed sapientia sue terminum statuatur ubi loquendi finem
 ille fecerit. In hunc modum & omnibus rationis sue inuentis
 diffidet; in quibus autem verbo Dei nititur, nulla dissidentia
 aut hesitatione vacillabit, sed magna certitudine firmaq; con-
 stantia conquiescet. Sic etiam earum, quas habet, promissionum
 amplitudine confisa habebit unde fidem suam præclare sustineat:
 ut nihil addubitet, Spiritum sanctum sibi semper adesse, opti-
 mum recte via ducem: sed memoria simul tenebit quem è suo
 Spiritu usum percipi Deus velit. Spiritus, inquit, quem à Patre
 mittam, ducet vos in omnem veritatem. Sed quomodo? Quia ^{Ioan. 16.7.}
 suggeret, inquit, omnia quæ dixi vobis. Nihil ergo plus ex suo ^{& 13.}
 Spiritu denunciat expectandum, quàm ut mentes nostras illu-
 minet, ad percipiendam doctrinam suam veritatem. Proinde scitissi-
 me Chrysostomus: Multi (inquit) Spiritum sanctum iactant: sed ^{Serm. de}
 qui propria loquuntur, falso illum prætendunt. Ut Christus non ^{adorando}
 à se ipso loqui se testatur, quia ex lege loquebatur & Prophe- ^{& S. Spi-}
 tis, ita si quid præter Euangelium sub titulo Spiritus obrudi- ^{ritu.}
 tur, ne credamus. Quia sicut Christus Legis & Prophetarum ^{Ioan. 12.}
 impletio est: ita Spiritus Euangelij. Hæc ille. Tam colligere in ^{50. & 14.}
 promptu est quàm perperam faciant nostri aduersarij, qui non ^{10.}
 alio sine iactant Spiritum S. nisi ut peregrinas & extraneas à ^{Rom. 10.4}
 verbo Dei doctrinas eius titulo cõmendent: cum ipse indiuiduo
 connexu cum verbo Dei coniunctus esse velit, idq; de eo profi-
 teatur Christus dum Ecclesie sue eum promittit. Sic est sanè.
 Quam sobrietatem semel Ecclesie sue præscripsit Dominus, eam
 perpetuò vult obseruari. Vetuit autè ne quid verbo suo adderet,

ne quid ex eo detraheret. Hoc inuiolabile est Dei ac Spiritus sancti decretum, quod abrogare conatur nostri aduersarij, quum Ecclesiam sine verbo regi à Spiritu fingunt. Hæc hæcenus Caluinus; cui vt respondeam, ac disputationis factæ vanitatem ostendā, vestigijs eius insistens, quomodo sub scripturarum prætextu non Ecclesiæ tantum, sed & ipsis Scripturis certitudinem omnem adimit ac firmitatem, lectori aperiam. Vt melius intelligant lectores in quo potissimum cardine versetur hæc quæstio, quid postulent hodie hæretici, & in quo non Catholici ipsis resistamus, paucis exponā. Quod illi Scripturarum diuinatum auctoritatem sarram ac testā esse volunt, huc spectat, atque ita interpretantur; Scripturas factas, quædo ex Spiritu Dei intelliguntur, tunc ac securè intelligi possent absque Ecclesia. Illas nihil aliud loqui ac docere nisi verum; proinde quod in illis legitur ac intelligitur, id habendum esse

*Scripturas
quomodo
ex Spiritu
intelligun-
tur quo
scripta
sunt.*

*Discremen
inter Ca-
tholicos &
hæreticos.*

*Sponsi vox
ex ore spō-
sa audien-
da.*

*In schola
Christi
Ecclesia
præposita
docent.
Caluinus
Instit. lib.
4 c. 1. nu.
4. & 5.*

non alio loco quàm certum Dei oraculum. Nos si demus illud primum, Scripturas ex Spiritu Dei, quo scriptæ sunt, cognosci atque intelligi, hic sensus noster est, ideò & tum demum hoc fieri, quando, abdicata omni nostra sapientia, ab Ecclesia, quæ Spiritum Dei habet, & ideò vberius habet, vt doceat omnem veritatem, vtrumque nos doceri patimur. Hoc igitur discremen est. Hæretici Scripturarum cognitionem & intelligentiam extra Ecclesiam ponunt; nos autem volumus Ecclesiæ esse annexam, nec ab ea separari patimur. Et quid mirum si sponsam Christi sponso suo, & corpus eius Spiritui suo coniungimus, vt ab ore sponsæ, quid sponsus dicere voluerit intelligamus; & ab eius ore assidue ac sedulo pendeamus, cuius ore omnē veritatem nos accipere voluit? hæc est enim domus bene compositæ ratio, vt quos Dominus patres imitatas ac præpositos reliquit, illi audiantur: & sicut ipsi Domino præpositi ab eo relictis, ipsiusque viri imperio vxor obtemperare debent, id est, Christo Ecclesia; sic ipsi quoque præpositis, & vxori, absente marito, filijs familias, reliquisque vernaculis obtemperet. Hæc est scholæ bene moratæ regula, vt magister quidem solius doctrina illic audiat, sed ex ore eorum quos magister docendi munere perfunctus, doctrinæ suæ vicarium constituit. Neque enim patitur nostra infirmitas à schola dimitti, donec toto vitæ cursu discipuli fuerimus. Et Deus non posset momento suos perficere, non vult tamen eos adoleverunt virilem aetatem nisi educatione Ecclesiæ. Quamobrem magister se sapiant hæretici, non ex se cogitent quicquam: sed sapientia suæ terminum statuunt, vbi loquendi finem Ecclesia

fecerit. Omnes enim ad unum in hunc ordinem coguntur, ut mansueto & docili spiritu regendos se Ecclesia doctoribus in hunc usum creatis permittant. Et si enim externis medijs non est alligata Dei virtus, huic tamen ordinario docendi modo nos alligavit: quem dum recusant tenere fanatici homines, multis se exitialibus laqueis inuoluunt. Digni enim sunt qui fame & inedia pereant, quicumque spiritualem anima cibum diuinitus sibi per manus Ecclesie porrectum respuunt. In hunc igitur modum omnibus rationum suarum inuentis diffident hæretici. In quibus autem Ecclesie voci ac magisterio nituntur, nulla diffidentia aut hæsitacione vacillabunt, sed magna certitudine firmæque constantia conquiescent. Sic ergo earum, quas Ecclesia habet, promissionum amplitudine confisi, habemus vnde fidem nostram præclare sustineamus. Quia nihil dubitamus Spiritum S. illi semper adesse, optimum rectæ viæ ducem.

Memoria quoque tenemus, quem è suo Spiritu usum percipi Deus velit. Non solum ut suggerat omnia quæ dixerat Christus, sed etiam ut doceat omnem veritatem, multaque doceat quæ Christus viva voce non docuerat, sicuti supra accepimus. Illud ergo ex Spiritu suo denunciat expectandum, partim ut mentes nostras illuminet ad percipiendâ doctrinæ suæ veritatem, partim ut quæ Apostoli præsentem Christo portare non poterant, Ecclesiam doceat. Et Chrysostomus in persona Christi scitissimè dicit: Si quis eorum qui dicuntur habere Spiritum sanctum, dicat aliquid à seipso, & non ex Evangelio, non credite, meam doctrinam sequimini (quæ verba Chrysolto mi sunt, non ea quæ Calvinus citavit) quia ex seipso qui loquitur hæreticus est. Impletio quoque Evangelij Spiritus S. est, sicut Christus legis & Prophetarum, quia uterque, quod in altero defuit, implevit: & hic Spiritus per os Ecclesie loquitur. Iam colligere in promptu est, quàm perperam faciunt hæretici, qui non alio fine iactant Scripturas, nisi ut peregrinas & extraneas ab Ecclesie fide doctrinas earum titulo commendent: quum Christus indiuiduo nexu cum scripturis Ecclesiam suam coniunxerit, & ad Scripturarum infallibilem cognitionem Spiritum suum Ecclesie perpetuum promiserit. Ita est sanè. Quam sobrietatè semel populo fideli præscripsit Dominus, eam perpetuò vult obseruari. iussit autem Christus Ecclesiam suam audiri. Qui vos audit, me audit. Posuit illam, columnam & firmamentum veritatis, affirmat se cum illa esse usque ad consummationem seculi. Hoc inuiolabile est Dei ac

Ibidem num. 5.

In Ecclesia voce fidei certitudo.

Spiritus S. cur & quomodo Ecclesia promissuro

Chrysostomi verba explanantur.

Scripturas cur hæretici iactent.

Luc. 10. 2. Tim. 3. Math. 28.

Spiritus Sancti decretum, quod abrogant & abrumpunt heretici, quum Scripturas sine Ecclesiæ voce ac magisterio intelligere volunt, & fidem Scripturarum ab Ecclesiâ diuellunt, quo quidem diuortio, non iam Christum despoliant, sed crudeli sacrilegio discerpunt eius corpus. Hæc hæctenus, Caluini disputationem imitari, qua rationem reddere volunt, ut Scripturis ille cum suis adhæreat, Ecclesiæ voce non nisi sub conditione admissa, si consentanea Scripturis loquatur. Eadem quippe disputatio mutatis vocabulis apertam rationem reddit, cur Ecclesiæ vocem, magisterium, auctoritatem Catholici sustinent. Non sanè ut absque Scripturis Ecclesiâ ambulet, sed ut quæ sint scripturæ, & quis earum sensus, Ecclesiâ nos doceat. Heretici, cum Ecclesiæ à nobis unitas, obedientia, fides vrgeretur, aiunt contemni à nobis Scripturas, & magnum se aliquid aduersum nos enincere videntur, quum Ecclesiâ à verbo diuelli non posse confirmant. Sed non reuertunt, sicut Ecclesiâ à verbo non diuellitur, sic nec verbum ab Ecclesiâ. Illi Scripturas obtinent, quia Ecclesiâ ab illis seiungi non potest: nos Ecclesiâ obtendimus, quæ Scripturarum veritate carere non potest. Nec nos, cum Ecclesiâ prædicamus, à Scripturis recedimus: nec illi, quum scripturas prædicant, ab Ecclesiâ recedere debent, quia in sola Ecclesiâ sunt veræ Scripturæ, & verus earum sensus. Hoc ergo breue & apertum discrimen est. Heretici Ecclesiâ verbo annexam aiunt, ut propter verbum à seipsis quoquo modo intellectum Ecclesiæ sensum despiciant, ab eius unitate recedant, & crudeli sacrilegio Christi corpus discerpant: nos verbum Ecclesiæ annexum dicimus, ut verbum verbi que sensum ab Ecclesiâ discamus, Christo que capiti in suo corpore adhæreamus. Hæc de posteriori Caluini mendacio hæctenus: vberius, quia fructuosius.

Alterum mendacium his verbis suffulcit. *Quamquam, ut illis demus Ecclesiæ symbolum esse inconsutilem iunicam, merito obtinebunt quod captant, quia probandum res ab ipsis esse Ecclesiâ, cuius nullum prorsus signum obtinent.* De hac futili exceptione iam semel atque iterum in aliis locis dictum est. Sed nunc breui dilemmate Caluinum rugulabo.

Ecclesiâ veram penes Papias esse præbatur. Sola vera Ecclesiâ, adeoque soli legitimi ministri ipsius Ecclesiæ, baptizandi potestatem habent, iuxta Caluini mendaciam doctrinam, vnde factum inter Caluinistas legitimum à Diaconis illorum baptizati rebaptizari debuerint. Atque Ecclesiâ Romana, & in ciuitate Nouiodunensi in Picardiâ

Sacra

Ecclesiâ magisterium quomodo sustinetur.

Nota.

Sacerdote Catholico baptizatus Calvinus fuit. Ergo aut Ecclesia Romana vera tunc fuit Ecclesia, aut Calvinus nunquam baptizatus exstitit. Si prius, satis firmum & luculentum Ecclesiae signum dedimus, cuius ille nullum signum à nobis obtēdi affirmavit. Si posterius, quid Caluino cum Scripturis & dogmatibus Christianorum, qui nunquam Christianus fuit? *Quotquot baptizati estis, Christum induistis*, ait Paulus: Calvinus non baptizatus quomodo Christum induit? Si Christum non induit, quid illi cum rebus Christianis? Aut ergo Ecclesia Romana vera Ecclesia est, aut Calvinus in Ecclesiae corpus nunquam cooptatus fuit. Gal. 4.

30. Consummatum est.

Nihil in Scripturis tam sanctum ac salutare, ex quo aliquid veneni haurite, aliquam aduersus veritatem pugnandi causam arripere, inquieta, maleuola, & astuta haereticorum pectora non valeat. Christus Redemptor hoc breuissimo verbo, veluti omnium quae & quatenus pati debuerat conficius, & accepto iam aceto, postremam hanc esse passionis suae periodum cognoscens, pronunciat finem iam ac terminum adesse eorum quae pro humano genere pati debuerat, & ait, *Consummatum est*. Peracta & perfecta sunt omnia, *τετελεσται*. Terminus & finis iam adest, eorum quae à me toleranda aut Prophetæ prædixerunt, aut Dei Patris voluntas decreuit. Nihil hoc verbo simplicius, nihil sanctius, nihil salutare. Ostendit in eo Christus & summam erga Deum Patrem obedientiam, & ardentem pro nostra salute amorem, (de qua iam procurata veluti triumphat) & diuinam suam rerum omnium cognitionem, vnde hoc verbo dicto, *Inclinato capite tradidit spiritum*. Inuenit tamen in his verbis Calvinus, quod, sub specie ac larua pietatis, plenis buccis contra orthodoxam veritatem declamaret. *Sensus* (inquit) *est, quicquid ad salutem hominum facit, in Christo constare, nec alibi quaerendum: vel quod idem est, salutis perfectionem in eo esse inclusam*. Subest autem tacita antithesis, quia mortem suam veteribus sacrificiis & figuris omnibus opponit Christus. Huic doctrina annexa est omnium Legis rituum abrogatio. Quod si in hac voce acquiescimus, vna eius morte ad salutem contentos esse nos decet, nec vlla aliunde subsidia accersere fas est. Atqui huc spectat tota Papatus religio, ut homines sibi innumeros quaerenda salutis modos excogitent: vnde colligimus abominandis sacrile-

giis scaterere. Præcipue hæc Christi voce damnatur Missæ abominatio. Quod statim, ut mox videbimus, pluribus verbis profertur. Quis verò ex hoc simplici verbo tantam declamationem expectasset? Sed hæc Caluini immensa nocendi cupido est. Corradit vndeque, siue aptè siue ineptè, per falsasque, vnde Ecclesiam Catholicam, eiusque sacrosanctam fidem arrodit, laceret, & apud lectorem suum traducat, quæ omnibus hodie hæreticis tela subministrans, quibus Christi Ecclesiam hostiliter & certatim impugnent. Ad rem quod attinet; profus in solo Christo eiusque morte ac passione conquiescendum est: nec alia salutis subsidia quæreda. Sed hæc propositio sanè & salubriter intelligenda est. Nempe quia ex morte & merito Christi omnia alia salutis subsidia vim ac virtutem accipiunt, ut talia sint, atque ut ad salutem valeant. Caluinus cum suis sic vna Christi morte contentos nos esse, nec vlla aliunde subsidia accersere, ut in sola huius mortis fidem apprehensione omnem & plenam & certissimam salutem ponat, ut nec mandatorum Dei observatio, nec vlla profus opera bona, nec vlla Sacramenta, nec vllus denique Dei cultus, siue internus, siue externus, vel vnam guttam salutis adferant, sed aut notæ tantum ac signa aut sigilla quædam & oblationes sint acceptæ iam dudum salutis per solam fidem quæ Christi mortem apprehendit: hoc ille venenum in his verbis coquit. Sed vna Pauli sententia tum hoc mellitum Caluini venenum, quo vna Christi morte contentos alia salutis subsidia accersere prohibet, veluti Antidotum fortissimum expellit, tum Catholicorum sanam doctrinam de aliis adhuc salutis subsidiis adhibendis validè confirmabit. Christus (inquit) per passionem consummatus, factus est causa salutis omnibus obtemperantibus sibi. Non igitur vna Christi morte contenti esse debemus in sensu Caluini, illam solum per fidem apprehendendo, sed Christi mortem causam salutis esse intelligere debemus, si Christo obtemperamus, si eius præcepta facimus, si eius Sacramenta percipimus, si alia salutis subsidia ac media suscipimus, & exequimur quæ ille præscripsit. Quæ tamen omnia quia per Christi mortem ad salutem valent, & merito mortis Christi efficacia salutis sunt: hoc certè sensu vna Christi morte contenti sumus, veluti fonte & radice cæterorum omnium quæ ad salutem valent. Catholica igitur Ecclesia, quæ per opera pietatis, per mandatorum observationem, per Sacramentorum usum, per vana Dei cultus externos & internos salutem suam ac suorum querit.

Caluini
immensa
nocendi
cupido.

Mors
Christi sola
quomodo
tota salutis
nostra.

Heb. 5.

nulla exercet sacrilegia abominanda, vt sacrilegus Caluinus voce abominanda loquitur. Sed iuxta Paulum obtemperat Christo, vt Christi passio causa salutis illi fiat.

Nunc de Missa quæ homo impius blasphematur audiamus. *Missæ Sacrificium defenditur*
*Præcipue, inquit, hac voce damnatur Missa abominatio. Cur ita Cessare, inquit, omnia legis sacrificia oportuit, quia unico mortis sacrificio perfecta fuit hominum salus. Quo igitur iure vel pretextu sibi licuisse Papista dicent sacrificium erigere quod Deum hominibus reconciliet? Vidit Caluinus totam hanc rixam nihil ad rhombum esse, quia nullum nouum sacrificium in Ecclesia Catholica erigitur, vt antiquissimi Patres Chryso-
 stomus, Primasius, Theodoretus, & alij propter vnam Christi in cruce oblationem, qua consummauit in æternum sanctificatos, diligenter annotarunt. Ait igitur. Excipiunt non esse nouum, sed illud idem quod Christus obtulit. Hæc planè est exceptio nostra, hæc veterum Patrum fuit, & iusta & sufficiens. Quid ad hanc exceptionem Caluinus? Atqui (inquit) facilis est refutatio, quòd nullum offerendi mandatum ipsi habeant. Deinde quòd Christus semel vna oblatione defunctus pronunciet ex cruce totum esse perfectum. Ergo plus quàm falsarij sunt, qui Testamentum sacro filij Dei sanguine obsignatum perfidè corrumunt ac violant. Duo respondet, quorum est facillima refutatio. Primum ait, nos nullam habere offerendi mandatum. Mentitur, habemus clarissimè expressum in illis Christi verbis, Hoc facite in meam commemorationem: vt suprà ex SS. Patribus comprobatur dedimus: quæ propterea verba Caluinus in suis commentariis penitus intacta omisit. Alterum quod dicit, nihil ad rem facit, & contra factam exceptionem nihil concludit, sed eandem reperit atque confirmat. Idcirco enim nullum nouum sacrificium offerimus, quia vna oblatione Christus semel perfunctus, totum in cruce perfecit. Quod autem nos offerimus, idem est, & eiusdem cruentæ oblationis commemoratio incruenta, de qua in Epist. ad Heb. (loco proprio) vita comite plura dicemus. Ex his patet non esse falsarios Catholicos, neque Testamentum Christi sanguine obsignatum violare, qui id faciunt quod Christus faciendum præcepit, quòdque tota Christi Ecclesia per totum mundum ab Apostolis acceptum (vt Irenæus loquitur) religiosissimè semper obseruauit, sed bis falsarium & ter impium esse Caluinum, qui tum sanguinem noui Testamenti à Sacramento Eucharistico penitus remouit, tum oblationem à Christo institutam ad mortis dominicæ & effusi sanguinis filij Dei*

In Comment. ad Heb. c. 10.

In Matth. cap. 26.

Lib. 4. cap. 32.

perpetuam commemorationem, omnibus locis expulit, quibus eam expellere potuit.

Calvinus ex seipso refutatur. Tandem ut aliqua in Calvinum reconuentione utamur: si vna Christi morte ad salutem contentos esse nos docet (vt certe docet maximè) nec vlla aliunde accersere fas est subsidia, quàm impietatem docuit ipse Calvinus, qui vna Christi morte nihil ad salutem nostram actum fuisse discrete scripsit, sed aliud idè què maius & excellentius salutis nostra pretium confinxit! Verba eius hæc sunt: Nihil actum erat si corporea tantum morte perfunctus fuisset Christus: sed opera simul pretium erat vt diuinæ vltionis seueritatem sentiret, quo & ira ipsius intercederet, & iusto iudicio satisfaceret. Vnde etiam oportuit cum inferorum copiis aternæq; mortis horrore quasi consertis manibus luctari. & paulò post: Non modò corpus Christi in pretii redemptionis fuit traditum: sed aliud, maius & excellentius pretium fuit, quòd diros in anima cruciatus damnati ac peccati hominis pertulerit. Hæc quidem eius blasphema & execranda verba, & omni impietate plenissima, alio in loco copiosè refutauimus: hoc nunc in loco id vnum notamus, Calvinum, qui vna Christi morte contentos nos esse oportere, nec vlla aliunde subsidia accersere hîc & nunc affirmat, vt contra Catholicos rixandi ac debacchandi causam arriperet, alio in loco ad eò vna Christi morte contentum non esse, vt illa vna morte nihil actum fuisse proclamer, ad eò quoque aliunde subsidium accersere, vt affirmet, aliud idè què maius & excellentius quoddam pretium fuisse, præter corpus Christi in pretii redemptionis traditum. Est ergo iterum plusquam falsarius, & ter impius Calvinus, qui Testamentum sacri Dei sanguine obsignatum ita perfide corrupit ac violauit, vt illud si solum esset, nullius valoris fecerit; atque aliud eò maius & excellentius e suo cerebro confinxerit: rem planè dicta horrendam & execrabilem, vt est alio in loco à nobis fuit & copiosè disputatum.

Vbi supra, & ad Matth. c. 27. ver. 46

IN IOANNIS CAP. XX.

6. Vidit linteamina posita, & sudarium quod fuerat
7. super caput eius, non cum linteamibus positum, sed separatim inuolutum in vnum locum.

T in omnibus suis diuinarum Scripturarum commentariis, sic in huius maximè Euangelij commentario propositum Caluino fuit, aduersus Ecclesie Catholice

Catholicæ seu dogmata, seu cultum, seu quælibet ceremonias ac religionis ritus, velut infesto ac rabido cani, dentem, ubi potuit, caninum infingere; ubi id non potuit, clamorè allatrare. Hoc in præfatione suis Geneuensibus, quibus hunc commentarium seorsim dicavit, se sedulò facturū promittit. *Papatum (inquit) nihil aliud quàm monstrum ex innumeris Satana fallacijs conflatum esse, & quam obtendunt Ecclesiam, Babylone magis confusam, unus hic commentarius erit (ut spero) luculentius testis.* Hæc ille. Et verò ut hætenus diligentem huic rei operam nauarit, frustra tamen contra stimulum calcitrans, tot à nobis in hoc vno Euangelio contra illius rabidos morsus explicata & defensa loca manifestum lectori fecerunt. Nunc in duobus quæ restant capitibus, veluti promissi sui memor, & ne in extremo certamine animum remississe videatur, omnem profus mouet lapidem, omnem versat textum, omnia oculatissimè scrutatur & indagat, vnde catpendi, allatrandi, mordendi materiam capere queat. Ad hæc igitur verba, quæ simplicissimā narrationem continent exuinarum quas in sepulchro Dominico Ioannes noster oculatus testis inuenerat, sic insurgit coluber iste, aut Cerberus potius infernalis. *Quòd sudario (inquit) caput obiectum esse dicit, inde resellitur Papiatarum vanitas, qui fingunt totum corpus linteo vno fuisse insutum, quod adorandum misera plebecula ostentant. Omitto Latina lingua inscitiam, qua factum est, ut totius corporis tegmento imponerent linteoli nomen, quo sudor è facie abstergitur. Omitto impudentiam, quòd quinque aut sex in locis diuersis idem se habere sudarium iactant. Sed hoc tam crassum mendacium minimè tolerabile est, quòd Evangelica historia palàm repugnat. Huc accedit fabulosum miraculum quod sinxerunt de exarata in linteum corporis Christi effigie. Obsecro, si tale miraculum editum fuisset, an silentio suppresserit Euangelista, qui tam sedulò commemorat quæ minus habebant momenti. Hic est hoc loco latratus eius, hæc sibila serpentina. Quatuor sunt quæ obiectat, quibus ordine responditur. Ait nos fingere totum Christi corpus vno linteo fuisse insutum. Ergo fabulam sinxit Matthæus, quando scripsit de Ioseph, qui Christi corpus sepeluit: *Inuoluit illud in sindone munda.* Annon linteum hæc sindon erat, totumque corpus inuolutum contexit? Deinde *linteamina in sepulchro inuenta*, quæ hoc ipso loco Euangelista commemorat, ad quid ibi erant, nisi vt corpus mortuum inuoluerent, quibus totulatum & gloriosum corpus iam non indigebat? Cur*

Caluinus
canis ra-
bidus.

1.

2.

3.

4.

Latratus
Caluini
compe-
scuntur.

Ad 1.

Matt. 27.

ia

in tam proxima luce cæcutit Calvinus? nisi quòd cæco furore percitus non intelligit vel de quibus loquitur, vel quæ affirmat? Siue istorum linteaminum ipsa sindon, cuius mentionem facit Matthæus, vna erat, siue ab illis diuersa; manifestè constat totum Christi corpus aliquo linteo infurum & inuolutum fuisse: vt nò sit mirum, illam, vel illorum aliquod à Christianis referuatam, non à misera plebecula adorandis, sed à populo deuoto vt insignem reliquiã ueneratione prosequendam expositum fuisse. Si enim *Apostoli Iacobi catholici* (vt memorat Eusebius Pamphili) *cum ingenti studio ad ipsam usque ætatem seruata, & cum magna ueneratione à fidelibus habita fuit*; quid mirum aut à communi fidelium sensu alienum, si linteamen, quo Christi pretiosum corpus (quod etiam in sepulchro diuinitati coniunctum erat) inuoluebatur, in ueneratione quoque habitum fuit? Sed sensus veterum Christianorum, & sensus Caluini si latissimè differant, minime mirari debemus, quum ille à Spiritu unitatis, qui facit vniuersales in domo; hic à Spiritu priuato, qui generat schismata, proficiscatur.

Histo. Eccl. lib. 7. cap. 25.

Ad 2.

Obiectat secundo loco linguæ Latinæ incitiam, quòd Sudarium capitis pro totius corporis integumento Catholici acceperint: homo vanissimus, lectores suos omnes fungos ac stipites futuros ratus, fugit Catholicos sudarium pro linteamine totius corporis tegumento accipere: & ita bardos ac truncos vel ipsos vel suos lectores præsumit, vt non aduerterent præter sudarium fuisse linteamina seorsim posita; adeoque sindonem mundam (apud Matthæum) qua totum corpus fuit inuolutum. Nihil tam miserum & absurdum, quod casti maledicendi libido proferre formidet.

Ad 3.

Aliquid in speciem grauius habet quod sequitur. Impudentes nos vocat, qui quinque aut sex in locis diuersis eorum nos habere sudarium iactamus: & hoc crassum mendacium historiæ Euangelicæ repugnare affirmat. Sed maior istius nebulonis impudentia, & crassius mendacium est, qui nec vni ex istis quinque aut sex locis designans, generaliter mentitur vt in nulla specie conuinci mendacij queat. Si loca ipsa aut locum vnum designasset, criminatori poterat in facti specie responderi. Nunc delatorem nihil nisi in genere debacchiterem, vel ad facti speciem descendere, vel vt infamem reprobam è toto iudicij loco exturbari, & foro cedere, omnium stus iudex iubebit.

Ad 4.

Quod postremò exagitat fabulosum miraculũ de extrata

in linteum corporis Christi effigie, spiritui quidem Calviniano, superbo, incredulo, prophano, huiusmodi omnia fabulosa videri minimè mirandum est. *Omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum, & mens & conscientia:* id est, falsis opinionibus præoccupatur tum iudicij & intellectus ratio, tum voluntatis affectus. Sic tam pagani quàm Arianis aliisque hæreticis nõ nisi fabulosa & ridicula visa sunt quæ ad martyrum memorias ac reliquias miranda Dei opera, ad suam ac Sanctorum gloriam, siquæ ipsam Christianorum commendandam, subinde præstita ac exhibita sunt. Appositè D. Ambrosius de Arianis. *Sanctorum miracula ideò non credunt, quia Sanctorum fidem non tenent.* Sed alia fuit Christianorum omnium non de vulgo tantum, sed & præstantissimorù Ecclesiæ luminum fides, qui reliquias Sanctorum, nedum Christi ipsius, in magna semper veneratione habuerunt, operaque Dei circa illas miranda non pro fabulosis contemnere, sed pro illustribus fidei testimoniis gratanter accipere, Christiano homine dignum esse existimarunt. Quorum plurima & grauissima testimonia alio in loco produximus.

Ad rem præsentem quod attinet, adhuc integra permanet ac diuina virtute illæsa sicut illa sanctissima, qua Redemptoris nostri corpus in sepulchro conditum inuoluit Ioseph; quæ adhuc Domini in sepulchro iacentis imaginem expressit, asseruatürque debito honore in Ecclesia Taurinensi. Eius odorem tam vicinum Calvinus in lacu suo Geneuensi ferre non potuit. Nouimus enim eundem Christum, eandem fidem, eadem Dei opera, aliis esse odorem vitæ in vitam, aliis esse odorem mortis in mortem. Atqui varia passionis, sepultura, resurrectionis, & ascensionis Dominicæ monumenta, diuina miseratione ac prouidentia ad piorum consolationem (qui quicquid Christi est, magno in honore ac pretio habent, etiã *corrugiam calceamentorum pedum eius*, quæ sanctus ille Præcursor Ioannes tanta veneratione dignam existimauit, vt diceret, *se dignum non esse qui illam solueret, aut calceamenta portaret*) posteris fidelibus relicta, & ab illis magno studio asseruata esse, vereres historici, & Ecclesiarum antiquissimarum monumenta prodiderunt. Spinæ coronæ Iesu, columnam ad quam alligatus est, arundinem, spongiam, Gregorius Turenensis ac Beda suis temporibus asseruata fuisse scripserunt. Tunicam Christi inconsutilem in Galatia suo tempore repositam idem scribit Gregorius. Sudarium Christi aliud, quod à

Tit. 2.

Epist. lib. 10. Epist. 85.

Reliquiarum veneratione.

In Promptu Catholic.

Domi. 23. post Pentecost.

Ioan. 1.

Passionis Christi reliquie.

De gloria martyrum cap. 7.

De locis sanctis, cap. 20.

Ibidem cap. 8.

Bere

*Veronica
sudarium
cum vultu
Christi.*

Berenice (aliàs Veronica) fœmina Tharsensi, crucem suam baiulans Christus acceptum, facièque sudore ac sanguine plena eo absterfa eidem reddidit, sanctissima vultus sui effigie in eo relicta, Romæ asseruatum vidimus, & venerati sumus, & libellum ipsum manuscriptum in Vaticana Bibliotheca legimus, qui historiam totam de translatione huius sudarii Tharso Ciliciæ Romam facto describit; Tiberio videlicet tunc imperante, & graui morbo laborante, Veronicam illum cum suo sudario, cuius efficaciam ac virtutis fama (quod multas sanitates operata esset) ad Imperatoris aures peruenerat, euocatam fuisse; eaque occasione (sanato Imperatore) Veronicam in vrbe vsque ad mortem hæsisse, & præclatum hoc Christi Redemptoris monumentum Christianis in vrbe reliquisse. Sanè de hac Berenice, Christi que imagine velo excepta, consentanea scribit Methodius antiquissimus Chronographus apud Marianum Scotum in Chron. ad annum Domini

*Pedum Christi
vestigia in monte
Oliueti.*

39. Sed & hodie vsque in monte Oliueti pedum Christi vestigia integra & expressa videri, eo videlicet loco, quo in caelum ascendens terras reliquit, qui nostra ætate illuc peregrinanti sunt, se vidisse attestantur. De istis Domini vestigiis in monte Oliueti relictis & expressis varia habemus antiquitatis testimonia. De illis enim scribit D. Hieronymus in tract. de locis Hebraicis, Optatus contra Parmenianum lib. 6. Paulinus ad Seuerum Epist. 11. Seuerus Sulpitius histor. sacrae lib. 2. Beda de locis sanctis, cap. 7. Hæc illustra antiquitatis testimonia, profano Caluini cerebro qui non anteponit, emortuæ mentis homo merito videatur. Quod si vestigia Domini in loco aperto & eminenti, tot hominum pedibus calcato (quo etiam in loco Romanus exercitus in vltima illa Hierosolymæ obsidione confedit) post tot secula integra manere potuerunt, quid præter fidem dicitur, quod in sindone, qua involutum Christi corpus iacuit, eiusdem corporis effigies expressa remansit?

*Caluini
putidum
argumentum.*

*Act 20.
Euangelista
non omnia
de Christo
scripserunt.*

Sed magnum, quæso, & validum Caluini argumentum attendamus. *Obsecro* (inquit) *si tale miraculum edium fuisset, an silentio supprimeret Euangelista, qui tam sedulo commemorat quæ minus habent momenti?* Nihil ergo de Christi factis dictis, miraculis, fide dignum erit, quod Euangelista silentio presterunt? Age, affirmat Paulus verbum Domini fuisse, *Fortius est dare quam accipere.* At quis Euangelista hoc narrat? Ergo sic Euangelistas credimus, vt præter Euangelistas alium neminem fide dignum existimemus? Apostolis, dices, & Apo-

stolicis literis non secus credimus. Primum igitur futile erit
 Caluini argumentum: Euangelista tacuit, ergo fabulosum
 est. Deinde, an etiam sic Apostolis credimus, ut alium nemi-
 nem fide dignum arbitremur? An solos Euangelistas & Apo-
 stolos reliquit nobis Christus, à quorum ore pendeamus?
 Annon præter Apostolos & Euangelistas, quorum officium
 planè extraordinarium fuisse ipse Calvinus agnoscit, *dedit* *Ephes. 4.*
nobis Pastores & Doctores ad consummationem fidelium, & ad
edificationem corporis sui? Annon reliquit nobis Ecclesiam *2. Tim. 3.*
columnam & firmamentum veritatis? Cur igitur fabulosum
 existimabimus, quod Pastores ac Doctores in Ecclesia Chri-
 sti credere & amplecti videmus, quod tota credentium mul-
 tudo vno sensu & consensu per tot secula amplexa est? Cre-
 didit tam multa hætenus Ecclesia, crediderunt Ecclesiarum
 Pastores ac magistri, quæ nec Apostolicis nec Euangelicis li-
 teris comprehensa sunt. Non credit Calvinus. Cui aut quibus
 magis credendum erit? Sed grauissimè ac verissimè scripsit
 doctissimus Augustinus. *Quod tota per orbem frequentat Ec-* *Epist. 118.*
clesia, an ita faciendum sit dubitare, insolentissima insania est. *cap. 5.*
 Si dubitare, quanto magis fabulosum asserere? Calvinum igi-
 tur ut insolentissimè insanientem dimittamus: Ecclesiæ fidei
 ac traditioni firmiter adhaereamus. Credimus quippe vnam
 Ecclesiam Catholicam, non credimus Calvinum, Calvinistas,
 aut alios quoslibet sectarios.

17. *Noli me tangere, nondum enim ascendi
 ad Patrem meum.*

Diuinæ Scripturæ corruptor Beza ex his Christi verbis *Beza insul-*
 argumentum format, non secus stolidum atque insul- *sum argu-*
 sum, quàm à Christi verbis alienissimum. *Quid igitur?* inquit, *meneu con-*
An postquam ascendisset ad Patrem, licuit tangere? Ita certè, *tra vener.*
sed spiritualiter, & animis in calum subuectis, qua vna est sal- *Euchari-*
nificæ Christi carnis apprehensio, cui externa & carnalis illa *stia veri-*
presentia plurimum officiebat. Poterant igitur vel istis Christi *tatem.*
verbis doceri homines, carnalem illum Christi manducandi mo-
dum quem tanta peruicacia defendunt, nõ modò imaginariam
esse, sed etiam cum Dei verbo & institutione ex diametro pu-
gnare. Hæc Beza. Vult in his verbis docere, Christum non
adesse in Sacramento carnem suam verè & realiter tangen-
dam ac manducandam, sed spiritualiter tantùm, & animis in
cælum per fidem subuectis. At quo argumento? Quia docet
 Magda

*Beza suo
ipsius ar-
gumento
refutatur.*

Magdalenam se tangere non oportere donec ad Patrem ascenderit. Atqui ánonn planè contrarium optima ratione sequeretur, si quidem de illo tactu Christus hic loqueretur, quem in manducatione carnis suæ Ecclesiæ suæ reliquerat? Verat quippe Christus Magdalenam tangere tactu corporo & familiari. Si ergo sensus verborum Christi est: Noli me iam me tangas, quia nondum ascendi ad Patrem: postquam autem ascendero, licebit tangere (sicuti Beza colligit) placet contra Bezam sequeretur, post Christi ascensionem carnem eius corporaliter & familiariter tangi debere: hoc enim modo (non spiritualiter, aut animo in cælum subiecto) tangere Magdalena voluit. Hunc tactum Christus Magdalena prohibuit. Ad sensum Magdalena, & de tactu quem illa expectabat, Christus indubiè loquitur. Si ergo illum tactum tunc quidem verabat, sed post ascensionem futurum concessit (quod Beza colligit) procul dubio tactu corporali post ascensionem suam Christus tangendus erit. Et si in Sacramento carnis suæ hunc tactum præbet, profectò in illo non spiritualiter tantum, sed & corporaliter adeoque familiari & visibili modo in sensu Magdalena tangendus erit. An igitur Beza quicquam dementius, qui argumentum struxit quo ipsemet strangulatur?

Sed & alia dementia est, de tactu aliquo suo post ascensionem suam futuro Christum hoc loco loqui; siue in Sacramento, siue extra illud. Neque enim sedens ad dexteram Patris Christus in præsentia cum hominibus amplius conuersatur, ut ab illis familiariter & visibiliter tangatur, quem tactum Magdalena expectabat. Hoc solum Christus dicere videtur: Noli me nunc, Magdalena, familiariter tangere, *nondum ascendi ad Patrem*: nondum à vobis penitus recedo. Dabitur tibi adhuc tempus & occasio melior, quando me præsentem tangere & familiariter ac prolixius alloqui possis. Id vix nunc age, ut ad discipulos meos confestim reuersa, meam illis resurrectionem & futuram ascensionem annuncies. *Vade autem, id est, quin potius extemplò vade, ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, &c.* Id est, non ideò resurrexi, ut vobiscum denuo in mundo conuerter, sed ut ad Deum Patrem meum ac vestrum ascenderem.

*Matt. 28.
Luc 24.
Beza putidum mendacium.*

Alioqui tam Magdalena cum aliis mulieribus Christus postea tetigerunt, & pedes eius tenuerunt, quam omnino Apostolis suis palandum se Christus obtulit, dicens: *Palpate & videte, &c.* Dupliciter igitur absurda & dementia hæc Beza collectio est. Accedit putida cauillatio seu putiditas

potius mendacium, carnalem manducandi Christi modum magna pernicacia defendi. Veram sine realem Christi carnis presentiam, & veram ac realem manducationem, iuxta utrumque à Christo assertum, Hoc est, &, Hoc manducate, Catholica Christi Ecclesia credit, & credidit semper. Modum manducandi carnalem Capharnaitis reliquit, & spirituali atque inuisibili modo tam existere quam manducari Christi carnem Ecclesia Catholica docet. Quod si Beza nunquam intellexit, minimè mirum videri debet: quum magister potius erroris quam discipulus veritatis esse elegerit.

19. Cum ergo serò esset die illo vna sabbatorum, & fores essent clausa, venit Iesus, & stetit in medio, &c.

Docet aperte hic textus sacer, corpus Christi, tametsi post resurrectionem verum ac naturale, natura tamen legibus subiectum non fuisse. Clausis foribus Christus domum ingreditur, ipsas fores clausas penetrans, seseque in conspectu discipulorum, qui intus latebant propter metum Iudeorum, detrepentè dans. Admirandum est (ait in hæc verba Chryostomus) quod phantasma esse non sunt suspicati. Clausis enim foribus & repentè est ingressus. Moli corporis (ait in eadem verba Augustinus) ubi diuinitas erat, ostia clausa non obtiterunt. Ille quippe eis non apertis intrare potuit, quo nascente virginitas matris inuiolata permansit. Clausis foribus (ait in eundem locum Cyrillus) repentè Dominus omnipotentia sua, natura rerum superata, ad discipulos ingressus est. Quid mirum (ait Gregorius) si clausis ianuis post resurrectionem suam in æternum iam victurus intrauit, qui moriturus veniens non aperto virginis utero exiit? Quid nunc ad tam clara Scripturæ verba, & post tot nobilissimorum Patrum consentientem sententiam, Calvinus? Neutrum reueretur. Neutrū reformidat. Ingenio suo confidens, utrumque eludit, Patres contemnit, Scripturam inuertit. Sic (inquit) habendum est, Christum non sine miraculo ingressum esse, ut documentum ederet sua diuinitatis, quo suos discipulos magis attentos redderet. Hoc contra eos dicit qui referatas fuisse per aliquem Christo fores, & humano more ingressum affirmabant. Calvinus autem ingressum hunc cum miraculo coniunctum esse pro suo libito agnoscit, quia aliud miraculū excogitare & miraculum miraculo substituere potuit. Interea tamen verum esse minimè concedo, quod asserunt Papiæ, Christi

Christus clausis ianuis penetrat.

Hom. 89. in Ioan.

Tract. 11. in Ioan.

Lib. 12. c. 53. in Ioan.

Hom. 20. in Euan- gel.

Calvinus miraculū miraculo substituit.

Patru sententia Papistu as-
fingit Cal-
uinus.
Beza Cal-
uino con-
trarius.

corpus penetrasse per ianuas clausas. Atqui sic asseruerunt ve-
tustissimi & doctissimi Patres superius allegati. Aut igitur &
illi Papista fuerunt, aut hunc sensum Papistis ridicule affi-
git, qui non ab ipsis adinuentus, sed à Patribus doctissimis
traditus fuit. Sed nec ipse Beza ab hoc sensu abhorret, qui
sic in hunc locum annotat. *Vel sponte patuerunt Christo fuis,
vel ipsi etiam parietes ei fuerunt peruij: quum ista non fue-
rint ei difficiliora quam super aquas ambulare.* Sic hoc in loco
doctissimum interpretem corrigere ausus fuit Beza. Sed tunc
hunc sensum non concedit bonus Calvinus? Hoc (inquit) *ideo
contendunt, ut corpus gloriosum non modo reddant simile spiri-
tuis, sed immensum esse, nulloq; loco contineri obtineant.* Pri-
mum quicquid Papistis obiecit, idem Patribus ipsique Beza
conueniet. Deinde tam de Papistis quam de Patribus men-
titi illum dicimus: Tam Papista quam Patres hoc ideo con-
tendunt, quia litera Evangelica sic clare loquitur; quia cor-
pori Christi diuinitati coniuncto talis potestas neganda non
est, quod tam Patres quam Beza discrete profitentur, & altero
similis potestatis exemplo confirmant; illi quidem cum clau-
so matris utero Christus nasceretur, iste uero quia super
aquas Christus ambulauit. Interim Christi gloriosum cor-
pus uel immensum esse, nulloque loco contineri, uel ita simi-
le spiritui esse, ut uerum & naturale corpus humanum non sit,
(nam aliquo modo spiritui simile esse, ex dotibus nouis omni
corpori glorificato concessis, de quibus Paulus dixit, *Resur-
get corpus spirituale*, ipse opinor, Calvinus non negabit) nec
Patres nec Papista propterea contendunt. Tribuerunt hoc
Patres, tribuunt quoque Papista Christi corpori, ut aliud cor-
pus possit penetrare, quia Filij Dei corpus erat; & ueras ho-
mo modo diuino multa operabatur; non quia aut immen-
sum, aut sine loco, aut aliquid merè spirituale, ipsum corpus
iudicauerunt. Ita nihil quam mentitur Calvinus, ut uerum
Scripturae sensum lectori exosum reddat.

Caluinus
magistr
mendax.

Verba sa-
cri textus
expendun-
tur.

Quam quomodo nunc inueniat, attendamus, Nihil (in-
quit) *tale sonant uerba; quia non dicit Euangelista intrasse
per ianuas clausas, sed repente sterisse inter discipulos, quum
men clausa essent ianua, nec aditus illi esset patefactus manu
hominis.* Atqui dicit Euangelista *intrasse* Christum clausis
ianuis, quae uerba omnem aditum patefactum excludunt, ac
manu hominis, quem reiicit Calvinus, siue potentia aliqua
diuina, ut uult Calvinus. Si enim aditus patefactus erat, aut
humana siue diuina ope, profectò non clausis ianuis, sed
aperis

apertis ianuis intrauit. Ita tam Caluini commentum quam aliud quod ipse reiecit, itémque aliud quod alternatiuè Beza posuit, literæ ac textui Euangelico repugnant. Suum commentum his verbis insinuat Caluinus. *Scimus Petrum è carcere obserato egressum esse. An idèò dicendum erit per medium ferrum & asseres penetrasse?* Sic fingit diuino miraculo fores Christo patefactas fuisse, quod alterum erat à Beza positum, ne à suo magistro penitus dissentire videatur, sicuti Petro carceris fores reſeratae per Angelum erant. Sed vide stupidum hominis commentum. An dicit Scriptura Apostolica Petrum exiisse carcerem foribus clausis, sicut dicit Scriptura Evangelica *Christum intrasse foribus clausis*? Immo nonne aperte narrat Scriptura *portam ferream ciuitatis exeuntem Petro vltro apertam fuisse*? Vnde bene colligitur, carceris quoque ianuas illi vltro apertas fuisse, sicut & colligatae cathenæ vltro ceciderunt de manibus eius. At in hoc Christi ingressu nihil tale insinuat historia Euangelica; sed aperte contrariuè narrat, affmans Christum repente ingressum, & repente stetit inter discipulos, cum fores essent clausæ, non cum fores essent patefactæ. Literæ Euangelicæ Patres inhæserunt: inhæremus & nos. Arrogans & impius Caluinus non quod Scriptura narrat miraculum, sed quod ipse comminisci potuit, audeat & impiè (Scripturæ contradicens) substituit.

Mox simili audaciâ hunc in modum concludit. *Facessant ergo pueriles ista argutia, qua nihil prorsus habent solidi, & multa secum trahunt deliria.* Insistere & inhære literæ Euangelicæ vocat *pueriles argutias*. Sic ille Scripturam reueretur. Agnoscere in Christi corpore vim & facultatem alia corpora penetrandi, ait, *nihil habere solidi, & multa secum trahere deliria.* Atqui breui docebo quantum ea sententia solidum habeat, & quàm multa secum deliria Caluini sententia trahat. Patrum & nostra sententia hoc solidum habet, quod hoc exemplum alias veritates Euangelicas confirmat: Christum vltro virginis clauso egressum esse: *Christum clauso sepulchro resurrexisse à mortuis*, vt docet D. Hieronymus ex textu Euangelico in epist. ad Hedibiam: *Christum ambulasse super aquas*: Christum à Iudæis circumdatum, & eum lapidare volentibus per medium eorum transisse, nemine illi aditum patefaciente: denique & Christi verbo *Lazarum manibus ac pedibus ligatis* (nemine iuuante) è sepulchro prodixisse. Omnes istas veritates Euangelicas hic Christi ingressus clausis ianuis confirmat, & hoc solidum hæc sententia habet. Caluini sententia totidem

Caluini
stupidum
commentum.

Act. 12.

Scripturam
non reueretur
Caluinus.

Quest. 6.

Mar. 16.

Matt. 14.

Luc. 4.

Ioan. 11.

*Sensus Cal-
venianus
delirios*

secum deliria trahit, quot noua commenta adinueniri possent ad omnes illas veritates Evangelicas simili artificio eladendas. Illud quoque delirium trahit, quod Petri exitus & carcere similis fuerit ingressus Christi clausis ianuis; cuius lata fuit differentia, vt iam explicatum est. Sed & hoc delirium trahit, quod Christo sic (vt Calvinus vult) ingresso, aut fores semel patefacta ita manebant, iamque Apostoli intus clausi non erant, sed ad cuiuslibet ingressum expositi, quod nec Christi cum illis praesentia (qui noluit se omnibus manifestare) nec Apostolorum timori necdum confirmato conueniebat: aut iterum statim oclusi erant Christo semel ingresso; quod vel eam strepitu aliquo fieri debuit, vt communiter fieri solet, atque ita non stetit inter discipulos Christus (quod eum fecisse Calvinus affirmat) vel nouo miraculo alio sine strepitu firmiter claudebantur, vel certe Christum ipsum magna modestia & cautela fores iterum clausisse fingere oportet: quae omnia ab historia Evangelica longissime discrepantia, non nisi comenti Caluini deliria sunt.

21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.*

*Caluini
ludus an-
ceps.*

Calvinus hoc loco quasi lupum auribus tenens, Ecclesiasticam auctoritatem quam luculenter stabiliri vidit, nec tamen stabiliri vellet, modò agnoscit, modò rejicit, modò praedicat, modò deprimat, modò statuit, modò destruit, modò affirmat, modò negat. Vt eam agnosceret, praedicat, statueret, affirmaret, loci euidentia compulit. Vt eam tamen quibus posset artibus reiceret, deprimeret, destrueret, ac negaret, animus eius fecit haereticus, superbus, arrogans, qui obedientiae Ecclesiasticae ingum ferre nequit, sed per se sapere, non per alios; nec magistrum sequi, sed ducere, seducere, abducere post se discipulos, vult. Hunc eius improbum ludum, quo lectorem ludificat, aduertere & refutare operae pretium est. Priores veritatis partes his agit: Perinde (inquit) *Caluini* haec verba ac si diceret se Doctoris officio haecenus deservitum esse. Completo igitur cursu sui stadio, se nunc easdem illi mardare vices. Nam intelligit se hac lege creatum fuisse à Patre Ecclesiae Doctorem, vt praeret reliquis ad tempus, deinde subrogaret in suum locum qui absentis vices supplerent. Quae ratione Paulus dicit cum dedisse alios Apostolos, alios Evangelistas, alios Pastores, qui Ecclesiam usque ad finem mundi gubernent. Primum itaque testatur Christus, quamuis ipse habuerit

Ecclesiastica auctoritas a Caluino agnita.

Ephes. 4.

temporale docendi munus, Euangelij tamen prædicationem non exigui esse temporis, sed æternam fore. Deinde ne minor sit doctrina auctoritas in ore Apostolorum, iubet in eandem, quam à Patre accepit, functionem succedere, eandem illis imponit personam, ac idem iuris assignat. Atque ita sanciri eorum ministerium oportuit (erant enim ignari & gregarij homines.) Deinde ut in illis esset summus splendor ac dignitas, scimus tamen, quicquid est hominum, longè esse fide inferius. Quare non abs re Christus cum Apostolis suis communicat quam à Patre auctoritatem accepit: ut hoc modo declaret, non humanitus, sed Dei iussu illis iniungi Euangelij prædicationem. Hæc ille hætenus pro veritate. Agnoscit Apostolos & alios in Ecclesia Pastores & Doctores, iuxta Pauli verba, absentis Christi vices supplere. Prædicat hoc eorum munus fore perpetuum usq; ad finem mundi. Statuit doctrinæ auctoritatē tantam esse in ore Apostolorum, Pastorū, & Doctorum, ut suam illis personam Christus imponat, & idem iuris assignet. Affirmat denique hoc idē factum esse, ut Euangelij prædicationem quam facit Ecclesia, non humanam sed diuinam, & ex Deo esse intelligeremus. Hæc igitur veritatis confessio, quam literæ Euangelicæ perspicuitas Caluino extorsit, duo nos in primis contra hæreticos horum temporum docet. Vnum est, Euangelij prædicationem esse æternam, idēque eam hætenus, ex quo propagari cœpit, nunquam cessasse, quod huius ætatis sectarios manifesti schismatis, erroris, impetatis conuincit, qui ab Ecclesia se segregant, & omnes hætenus in Ecclesia Pastores ac Doctores seu vetustissimos, seu doctissimos, à vera Scripturarum intellgentia, veraque fidei Euangelicæ doctrina aberrasse statuunt, ut propterea eorum iudicium in alterutra sequi prorsus recusent, & Caluinus omnium maximè. Alterum est, doctrinæ Ecclesiasticæ non secus obediendum esse quàm doctrinæ Christi, quando personam Ecclesiæ Doctores sustinent, & idem à Christo iuris accipiunt, quod ille à Patre.

Hoc posterius quia ferre Caluinus non potuit, alteram nunc personam induit, & in rebellionis hæreticæ fauorem, quæ hætenus agnouit, reiecit; quæ prædicauit, deprimat; quæ statuerat, destruit; quæ affirmavit, negat. Caterum (inquit) non ita substituit in locum suum, ut summo magisterio cedat, quod penes eum residere voluit Pater. Manet igitur ipse, æternūque manebit, vnicus Ecclesiæ Doctor. Quis ergo? An adhuc magisterium in mundo exercet Christus? Adhuc nos viua voce

Ecclesiastica doctrina perpetua. Eiusdem auctoritas

1.

2.

3.

4.

Caluini confessio Caluinianos omnes cōdemnat.

Ecclesiastica auctoritas ab eodem Caluino penitus evertitur.

alloquitur, docet, regit? Dixisti modò Caluine, *Subrogatis in suum locum qui absentis vices supplerent.* Si hoc verum est, quomodo adhuc penes vnum Christum, quasi presentem, summum magisterium residet? Quomodo vnicus Ecclesie Doctor Christus est, qui tot alios dedit Doctores, Pastores, &c. Explicabit magis suam mentem Caluinus. *Sed hoc, inquit, tunc interest, quod locutus ore suo, quam diu in terris verus est, nunc per Apostolos loquitur.* Non est igitur vnicus ecclesie primus Ecclesie Doctor Christus. Dignatus est alios facere doctores. Loquitur nunc Christus per alios doctores. Nihil istud aut supremo Christi magisterio, aut Apostolis aliis doctoribus derogat. Audiamus adhuc Caluinum. *Talis ergo est successio, ut nihil Christo decedat, sed illi ius suum saluum et intactum maneat, honorque integer.* Est enim, inuolabile illud

Vno verbo non alios, Scripturam intonat Caluinus.

decretum, quo iubemur ipsum audire, non alios. Paulum aperit Caluinus, & venenum, quod pectore coxit, calamitatem primere pertentat. *Est, inquit, inuolabile decretum, quomodo iubemur ipsum audire, non alios.* Si alij audiendi non sunt, ergo falsa sunt omnia quae hactenus dicta sunt. Falsum est Apostolis suas Christum mandasse vices. Quas enim vices mandauit, nisi vt Euangelium praedicantes audirentur a populo? Falsum est subrogasse Christum in suum locum qui absentis vices supplerent. Quid est enim absentis Christi vices supplere quam docere, & docetes audiri? Falsum est Apostolos in eandem quam Christus accepit à Patre functionem succedere. Si enim in eandem succedunt, debent audiri sicut Christus auditus est. Falsum est suam personam Apostolis Christum imposuisse. Si enim eandem personam sustinent, similiter audiri debent. Denique falsum Apostolis idem iuris assignatum est. Si enim idem iuris illis assignatum est, eodem iure cum illis docere, tum ab alijs audiri oportet. Postremò vbi legitur, vbi scribitur, vbi inuenitur, hoc inuolabile decretum, quo iubemur ipsum audire, non alios? Legimus in Euangel. *Ipsam audite,* sed non legimus, *Ipsam audite, non alios.* Immodò ipse ita audiendus iubet nos audire alios: *Qui vos audit, me audit, & hoc loco dixit: Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Sicut ego hactenus audiri debui, sic volo nunc audiri vos.* Est hoc incredibile Caluini mendacium, non inuolabile Dei decretum. Immodò inuolabile Dei decretum est, *Ipsam audite; & alios quos ille miserit: quod Scripturae Evangelicae iam citatae docuerunt.*

*Matth. 17.
Luc. 10.*

Pergamus adhuc cum Caluino, vt improbam eius mentem magis

magis intelligamus. *In summa*, inquit, *Christus non homines ornare voluit, sed Evangelij doctrinam.* Iam totum suum venenum effudit: paucis quidem verbis & concisè more suo, sed sic ut à suis satis intelligatur, ab aduersario difficiliter capiatur. Capimus tamen Dei beneficio quid homo improbus dicere velit. Ecclesie Pastores, Doctores, ipsosque Apostolos ^{Caluini scopus Christi verbis contradictorius.} omni auctoritate spoliare vult, ut nō in illis, non in illorum voce ac prædicatione, sed in Evangelij doctrina tota auctoritas à Christo data collocetur. Iam si per Evangelij doctrinam quid intelligat, roges respondebit Caluini placitis bene institutus, Scripturam eo nomine intelligi. Sic enim alibi Caluinus scribit. *Memnisse oportet quicquid auctoritatis ac dignitatis Spiritus in Scriptura siue Sacerdosibus, siue Prophetis, siue Apostolis, siue Apostolorum successoribus defert, id totum non propriè hominibus ipsis, sed ministerio cui præfati sunt dari: vel (ut expeditius loquamur) verbo, cuius ministerium est illis commissum.* Et post longam disputationem causam concludens ait. *Non est igitur Ecclesia potestas infinita, sed subiecta verbo Domini, & in eo quasi inclusa.* Postea quoque, quid hoc verbo Domini intelligat, pleno ore profiteretur. *Apostoli fuerunt certi & authentici Spiritus sancti amanuenses, & idè eorum scripta pro Dei oraculis habèda sunt. Alij autem non aliud habent officij, nisi ut doceant quod sacris Scripturis proditum est, ac consignatum.* Tenemus nunc quid per Evangelij doctrinam, quam solam à Christo hoc loco ornari Caluinus vult, intelligat Caluinus: & hæc secundum illum tota est huius loci resolutio: *Sicut misit me Pater, ita ego mitto vos: id est: Sicut misit me Pater viua voce docere, sic posthac volo ut vos quidem omnia scripto comprehendatis, & post vos sola scriptura doceat. Sic iterū falsa erunt omnia quæ de Apostolorum & aliorum in Ecclesia Doctorum (iuxta Pauli verba) perpetuò docentium post Christum successione, non minori auctoritate, eadem functione, eadem imposta persona, eiusdem iuris assignatione, tam splendide dixerat. Caterum illa omnia vera sunt, quia Christi verba hoc totum euidenter loquuntur; hoc posterius Caluini commentum falsum est, quia nulla id Scriptura loquitur.*

Christus hoc loco ipsos homines ornare voluit, ad doctrinæ Evangelicæ commendationem; non ipsam doctrinā, vnde homines commendarentur. *Doctores Christus mittit, qui viua voce doceant, sicut ille docuit; doctrinā ab illis petere iubet, non ipsam doctrinam in culmine auctoritatis ponit.* A Do-

core doctrinam, à Pastore pabulum, à Magistro scientiam
 accipere debemus. *Fides est ex auditu* Pastorum, Doctorum,
 Rom. 10. Magistrorum, quos Christus dedit, non ex lectione Scrip-
 turarum. Scripturas ab istis Magistris accipimus, & per eodem
 eas intelligimus: Magistros, Pastores, Doctores à Scripturis
 non accepimus. Frustra Calvinus, frustra ceteri hæretici cen-
 totam inuertunt. Nos Christi verbis in hæremus: eius in-
 labile decretum tenemus: *Qui vos audit, me audit. Sicut misit*
me Pater, & ego mitto vos. Homines ornat Christus, ad ho-
 mines nos mittit, homines audire debemus. Sed tales homi-
 nes, qui Spiritum Dei indubitanter habent, quibus Spiritum
 Ioan. 14. & 16. veritatis Christus promisit & dedit. Immo quos statim insu-
 flando iubet *accipere Spiritum Sanctum*, & acceperunt. Cum
 Vers. seq. quibus Christus *perpetuò se assuturum* prædixit, nec falli-
 Matt. 28. *Quos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam suam*; nec quos
 Act. 20. *posuit, sua gratia destituit.* Hæretici hodie, quia Scripturas
 Scripturas *solas cur*
 hæretici *in autori-*
 sats ponit. quem voluit sensum trahere, pertrahere, torquere possunt; illa
 solam prædicant, in illa sola omnem auctoritatem collocat,
 illam solam audiri volunt. Ecclesiæ gubernacula quia non te-
 nent, nec tenere possunt, Ecclesiæ Pastores, Doctores, Magi-
 stri quia esse non possunt, nec locum illorum tenere, aut illis
 succedere, à quorum doctrina abhorrent, idcirco Pastores &
 Doctores omni fide spoliare contendunt. Sed tales Christus
 Ephes. 4. dedit, teste Paulo, *ad opus ministerij, ad consummationem san-
 ctorum, ad adificationem corporis Christi.* Tales nos audimus.
 Christus tales hoc loco mittit. Nos talibus autem præbent.
 Ab hac veritatis columna, ab hoc firmamento, nulla nos hæ-
 reticorum vaftricies aut violentia abducere debet.

22. *Hoc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis: Accipite*
Spiritum sanctum.

Latum sibi hinc campum aperiri putauit Calvinus, quod
 Ecclesiæ Catholice Episcopos ac Pastores, eius excutere
 possit oratio. Laxatis igitur habenis toto fertur impetu, ut li-
 thali aliquo ac certo ictu hostem conficiat. Pro hoste
 capitalis omnis hæreticus eos habet; qui veræ Ecclesiæ
 gubernaculis præsent. Videamus quàm fortiter dimicet, & in
 non sit vana sine viribus ira. *Quod Christus (inquit) in ap-
 stolos sufflauit, & hoc externo symbolo se Spiritus sui virtutem*
in eos proferre testatus est, non quadraret, nisi ab eo prædicat
Spi

Spiritus. Quo magis detestabile est Papistarum sacrilegium, qui honorem Filio Dei proprium ad se rapiunt. Nam cornuti eorum Episcopi, in creandis sacrificiis Spiritum ructando se efflare iactant. Sed res ipsa clarè demonstrat, quantum à diuino Christi flatu differat putidus eorum anhelitus: quia nihil aliud quàm ex equis asinos faciunt. Videmus quàm acri impetu fertur, & quàm altum ac lethale vulnus toti ordini Episcoporum infligere contendit. Sed totus hic imperus vno verbo sistitur, & totus hic ictus facilè auertitur. Detestabile ait esse sacrilegium, quòd honorem Filio Dei proprium Episcopi ad se rapiunt, quando in creandis Presbyteris Spiritum se illis dare profitentur. Odiosa Caluini vocabula & caninæ eius facundia schemata nihil moror. Non est illa disputatio grauis, sed rixa scurrilis. Atqui eiusdem detestabilis sacrilegij Apostolum Paulum reum esse, insani hominis oratio conuincet. Sic enim ille ad suum Timotheum, quem Presbyterum creauit, scribit. *Admoneo te vt resuscites gratiã Dei qua est in te per impositionem manuum mearum.* Hæc Dei gratia an aliud quàm Spiritus sancti gratia erat? Quum hanc Paulus per impositionem manuum Timotheo dedit, an aliàs dedit quàm in eo Presbytero creando? Si ergo dare Spiritum Sanctum, quod non est aliud quàm dare aliquam Spiritus gratiam, donum, potestatem, soli Christo proprium est; & Christi honorem cum detestabili sacrilegio ad se rapiunt, qui illam gratiam se dare profitentur: non Episcopi tantum Catholici, in quos Caluinus excurrit, sed Paulus ipse sacrilegij detestabilis reus peragebitur. Sed detestabilis est & sacrilega hæc tota Caluini criminatio, quando quam Christus Apostolis hoc loco potestatem dedit, eandem suis Apostoli successoribus, vt Paulus Timotheo, aliisque aliis indubitanter dederunt; & necessariò dandam esse, vt perpetua esset Pastorum successio, facilè intellexerunt.

Caluini
declamatio contra
Episcopos
in clerico
ordinatos.

Paulum
Caluinus
sacrilegij
detestabilis
accusatur
2. Tim. 1.

At magno se argumento niti putat Caluinus, quòd Christus in Apostolos sufflans Spiritum illis nõ daret nisi ab eo prodiret Spiritus. Hinc enim infert detestabile Episcoporum sacrilegium, qui eodem symbolo externo vti Spiritum Sanctum initiatis suis cõferunt, atque honorem filio Dei proprium ad se rapiunt. Sed non aduertit, aut dissimulat potius, vt cæcus ac maleuolus hæreticus, à Christo hoc factum esse, vt persona filij Dei, propria autoritate, ab Episcopis idem fieri autoritate non propria, sed ministeriali, & à Christo accepta, & per homines quidem dari Spiritum Sanctum, sed non ab

Episcopi
dantes Spi-
ritum S.
honorem
Christo
proprium
non assu-
munt.

Contra
Parm. lib.
2. cap. 14.

Ibidem ca.
11.

De nupt.
& concup.
lib. 2. c. 18.
& lib. 1.
cap. 28.

ipsis hominibus. Vnde & Paulus non dixit Timotheo: Resuscita gratiam que data est tibi à me, sed, quæ data est tibi per me, per impositionem manuum mearum. Quare B. Augustinus acerrimè disputans contra Donatistas, Deum, nõ hominem dare sanctitatem in Sacramentis, obicienti tamen aduersario, Deum per hominem dare, concedit simpliciter. Et ex hoc ipso, quem tractamus, loco ostendit, non quidem ab homine, sed tamen per hominem dari remissionem peccatorum, qui proprius est diuini Spiritus effectus. *Esset, inquit, contra nos, & cogeremur fateri ab homine non per homines remitti peccata, si postquam dixit Christus, Sicut misit me Pater, ego mitto vos, subiiecisset continuo. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, cum verò interpositum est. Hoc cum dixisset, insufflauit, & ait illis, Accipite Spiritum Sanctum & deinde illatum, per eum remissionem fieri peccatorum, satis ostenditur non ipsos id agere, sed per eos vtiq; Spiritum Sanctum.* Hæc Augustinus. Sicuti ergo non ab homine, sed per hominem datur remissio peccatorum, siue in pœnitentia, siue in Baptismo; sic non ab homine, sed per hominem datur potestas absoluendi peccata, & baptizandi, & Euangelium prædicandi, idque eisdem ceremoniis, quibus Christus vsus est. Nisi fortè vt impositione manuum à Christo accepta Apostoli vsi fuerunt, sic etiam insufflatione à Christo accepta vti non potuerint. Iam verò quid potentius aut diuinius est, exsufflando Diabolum eiecere, quàm insufflando Spiritus Sancti gratiam dare? Atqui illa altera ceremonia vsa semper est Ecclesia, teste locupletissimo D. Aug. *In Ecclesia (inquit) toto orbe diffusa vbique vniuerses baptizandi infantiuli non ob aliud exsufflantur & exorcizantur, quàm vt ab eis princeps mundi eiciatur foras, à quo necesse est vasa ire possideantur.* Non ergo honorem filio Dei proprium Ecclesia Catholica sibi arripit, sed potestate sibi à Christo data legitime vtitur, qua non quidem ab illa, sed per illam eiusque ministerium variæ diuini Spiritus gratiæ conferuntur, & Diabolus ipse foras eicitur.

Pergamus iam cum Caluino, qui hanc causam adhuc magis premit. *Adde quòd non modò Spiritum Christus, quem accepit, communicat cum suis discipulis, sed tanquam suum largitur, nempe, quem habet cum Patre communem. Quare diuinitatis gloriam sibi vsurpant, quicumquo Spiritum flatu se dare presumentur.* At quid interest siue per flatum, siue per impositionem manuum, siue aliquo alio externo simbolo à Christo accepto, Spiritus S. conferatur? Si ergo flatu Spiritum S. daretur, et

est diuinitatis gloriam sibi vsurpare; eam sibi Paulus vsurpauit, qui per impositionem manuum suarum Spiritus sancti gratiam Timotheo creato presbytero datam fuisse proficitur. Atqui nec Paulus, nec alij Episcopi, hanc se dare gratiam proficuntur, quasi ab illis hæc gratia promanaret, sed quia per illos hæc gratia promanet. *Ministerium suum exhibent* (ait S. Ambrosius) *non ius potestatis exercent. Linguam & manum præbet Sacerdos* (ait D. Chrysostomus) *in his autem quæ à Deo donata sunt, neque Angelus, neque Archangelus efficere quicquam potest. Si minister iustificat impium* (ait Augustinus) *consequens est ut credamus in eum. At cur hæc omnia rectissime à Patribus dicuntur? Sanè quia qui dat, Deus est; per quem multa dantur, Ecclesiæ ministet Sacerdos est. Cùm igitur Nouatiani veteres hæretici potestatem remittendi peccata penes Ecclesiam esse negarent, dicentq; quod nunc Calvinus quasi ex eorum dictatis repetit, Nulla in his hominis potestas est, ubi diuini muneris gratia viget.* respondet S. Ambrosius, & ex perpetua Ecclesiæ praxi ac fide, quæ & ipsi exercebant, eos repellens ait. *Cur ergo manus imponitis, & benedictionis opus creditis, si quis forte releuauerit agrotus? Cur præsumitis aliquos à colluione diaboli per vos mundari posse? Cur baptizatis, si per hominem peccata dimitti non licet? Quid interest utrum per pœnitentiam an per lauacrum hoc ius sibi datum Sacerdotes vendicent? Vnum in utroque ministerium est. Hæc ille. Et paulò antè dixerat: Vult Dominus ea fieri à seruis suis in nomine suo, quæ faciebat ipse positus in terris. Idem & S. Basilius scribit. Axiomata sua Iesus largitur alijs. Quæ sua sunt, largitur seruis suis. Nec dissimiliter Chrysostomus: Omne iudicium Pater dedit Filio; sed hoc totum video à Filio esse Sacerdotibus commissum. Quare vetustissimus & doctissimus Areopagita, ministros Ecclesiæ ait, purgare, illuminare, perficere. In his nihil filio Dei proprium sibi arrogat Ecclesia; sed filij Dei ministram se agnoscit Ecclesia; ut per illam fiat, quod solus Dei Spiritus facit.*

Atqui necdum suum cursum confecit Calvinus. Currentem insequamur. Iam verò (inquit) notandum est, quos ad munus Pastorale vocat Christus, necessarijs etiam donis ornare, ut pares sint exequendo muneri, vel saltem nõ inanes undique accedant. Quod si verum est, nullo negotio refellitur stulta Pastorum iactantia, qui dum suam Hierarchiam magnificis præconijs extollunt, ne minimam quidem scintillam Spiritus sancti possunt in suis Episcopis ostendere. Volunt ut legitimos credamus

Eccle

De Spiritu Sancto
lib. 3. c. 19.

Homil. 75.

in Ioan.
Citra Crescon. lib. 3.
cap. 11.

De pœnitent. lib. 1.
cap. 7.

In Homil. de pœnit. De Sacerdot. lib. 3. Catest. hierarch. par. 1. cap. 5.

Rix & Caluini contra Episcopos.

Ecclesia Pastores, adeoque Apostolos, & vicarios Christi, quos apparet omni Spiritus gratia prorsus esse vacuos. Atqui hic nobis certa regula praescribitur aestimanda eorum vocationis, qui Ecclesia Dei praesunt; si videamus Spiritu sancto donatos. Hic ille ita praecipiti cursu contra Ecclesiam raptus, ut tam extra huius loci metas quam extra omnem rationis limitem se abripuerit. Nec ad hunc locum quicquam pertinet quod garrat, nec nisi rixa quadam scurrilis totus eius garritus est. Certe (inquit) hic regula praescribitur aestimanda eorum vocationis, qui Ecclesia Dei praesunt, si eos videmus Spiritu sancto donatos. Dona autem exponit, necessaria illa, ut pares sint exequendo muneri, aut saltem non inanes undique accedant. Mentitur ac fallit impostor. Cum Christus insufflando dixit, Accipite Spiritum sanctum: non dedit Apostolis dona illa necessaria quibus pares essent apostolico muneri exequendo; sed illa tantum spirituales potestatem ac facultatem dedit, qua peccata remitterent aut retinerent, ut verba proxime subsequencia manifestum faciunt, nosque in illis explicandis statim ostendimus. Sed & Calvinus ipse hoc ex parte astruit, seque ipse hoc eodem in loco refutat. Ait enim. Si rite omnia expendimus, non tunc in praesentia necessarijs eos dotibus instruit, quam in futurum tempus Spiritus sui organa destinat. Quare hic status ad magnificam illam Spiritus missionem, quam toties pollicitus fuerat, magna ex parte refertur & extendi debet. Agnoscit non hic dari Apostolis necessaria illis dotes quibus exequendo suo muneri pares sint, sed in die Pentecostes illas dadas esse; quod est verissimum; ideoque hoc in loco regulam praesentis aestimandae vocationis ex donis & dotibus exercendae vocationi necessarijs, quae nos videmus, est falsissimum. Cur & quorsum Spiritus S. hoc loco datus fuerit, in proxima sententia explicabitur. Nunc tenemus dona necessaria vocationi sacerdotali nec data nec promissa isto in loco. Sic extra huius loci metas praecipiti & infano cursu longissime se abripuit.

Calvini rixam à seipso refutat.

Calvini furor bacchicus.

Nunc ut omnes rationis atque honestatis limites excederit, quid opus est ostendere? Quid nisi scurrile conivium & bacchicus furor est, omnes in unum Ecclesiae Catholicae episcopos, Sacerdotes, Pastores, Doctores, superba voce damnare, quod nec minima scintilla Spiritus sancti in illis affluat queat? Quis Calvinum talem Aristarchum constituit? Quis illi hanc censoriam potestatem contulit? Quis eum huiusmodi Dictatorem creavit? Annon verè rābulam & scurrā agit, magis potius & loro coercendus, quā iusta oratione referendus.

Sed & cæcus hæreticus (quidni enim superbia cæca sit?) non videt totam hanc orationem in se suosque, siue verè siue falsè, totidem tamen verbis regei posse. Quod qui faceret, siue vera siue falsa narraret, hominis tamen insaniam pari insaniam compesteret. Docet quippe experientia ad insaniam compesterendam optimum esse remedium, ut duo inter se insani committantur; vel certè ut insanum se fingens alium insanum pari furore aggrediatur. Sed mihi in hac scriptura tam seria & graui cum Caluino insanire non libet: & habet adhuc alia quæ contra Catholicos disputet. Illa videamus.

Obseruent (inquit) lectores, externo & visibili status symbolo simul verbum coniungi. Nam & hinc Sacramenta vim suam mutuantur. Non quòd in voce, que auribus personat, inclusa sit Spiritus efficacia: sed quia à testimonio verbi pendet omnium eorum effectus que ex Sacramentis percipiunt fideles. Hæc hætenus vera sunt, si verbi vocabulo forma Sacramentalis intelligatur elemento visibili coniuncta, non verbi prædicatio, ut latè cõtra Caluinum supra disputauimus. Audiamus sequentia. *In Marc. cap. 1.* *Flat Christus in Apostolos. Hi non statum modo, sed Spiritum quoque recipiunt. Cur, nisi quia illis Christus promittit?* Caluini hic fallit impostor. Non enim quia Christus promittit, sed *impostura de promissione.* quia Christus dat, Apostoli hoc loco Spiritum sanctum accipiunt. Ait illis Christus, *Accipite Spiritum sanctum;* non ait, *Accipietis Spiritum sanctum.* Dat illum, nõ promittit illum. Fallit igitur & mentitur Caluinus. Pergamus nunc. *Similiter (ait Caluinus) in baptismo Christum induimus, abluimur eius sanguine, crucifigitur vetus homo nosler, ut regnet in nobis Dei iustitia. In sacra Cæna spiritualiter Christi carne & sanguine pascimur. Vnde tanta vis, nisi ex Christi promissione, qui Spiritu suo efficit ac prestat quod verbo testatur?* Iam apparet cur antea mentiri Caluinus voluit, quum promittere Christum dixit, quod non promissit, sed dedit. Nempe ut totam vim Sacramentorum doceat à verbo promissionis pendere. Sed ut antea menticus sefellit; sic & quod hinc narrat, aliud Caluini mendacium est. Non ex Christi promissione, sed ex Christi institutione, ex materia elementari & certa verbotum forma ab ipso institutis, pendet tota illa ac tanta Sacramentorum vis, ut loco iam citato cõtra Caluinum latiùs disputauimus. Nunc quid ex his omnibus inferre Caluinus velit, audiamus. *Caluini de seipso iudicium.* Sciamus ergo quacunque commenti sunt homines Sacramenta, nihil aliud quàm mera ludibria esse, aut friuolos lusus: quia nulla signis potest constare veritas, nisi ubi adest verbum Domini. *diciunt.*

Quo

Quoniam autem nunquam ita in sacris luditur sine impia Dei contumelia & animorum interitu, summo studio cauenda sunt tales Satanae praestigia. Sunt haec omnia verissima; quo magis execrabiles Calumniae, qui ex diuinissimo venerabilis Eucharistiae Sacramento profanam coenam fecerunt, ubi nihil quàm panis communis manducatur, quem etiam manducant canes, & cuius reliquiae in eorum coena canibus dantur; vel hinc manu recipientes fortè delapsam canis deuorauerit, pro nihilo ab illis habetur; cuius rei in Anglia nostra exempla habemus. Sed ut in Caluini fabula maneamus, qui sunt homines, & quae sunt haec Sacramenta quae commenti sunt? Apertè non dicit; sed quos intelligi velit, subsequens oratio satis demonstrat. Si quis (inquit) obijciat non esse culpandum quod faciunt Episcopi Papales, dum sicut suos inaugurant sacros, quia illic verbum Christi annexum est signo; responsio in proprium est, Christum non loquentum esse Apostolis, ut perperuum sacramentum in Ecclesia institueret, sed semel testari voluisse quod nuper diximus, non aliunde quàm à se solo prodire spiritum dei, se nunquam minus iniungere, quin simul virum suppeditet ministris suis, eò quae facultate instruat. Haec ille laetis demonstrans, Sacramentum poenitentiae, in quo fit remissio peccatorum, quod iuxta haec Christi verba Ecclesia Catholica perpetuo celebrat, ipsius iudicio merum esse ludibrium, lusum strippolum, ac Satanae praestigias. Sed quam adferre horum omnium rationem? hanc vnam, quod Christus hic perperuum sacramentum non instituit. Sed hoc ipsum quomodo probat? sola & simplici negatione: & quia alium ille verbum Christi rationem iam assignauit, quod esse debere: Non est verum quod Papistae dicunt, sed quod ego dico. Ita quod tota Ecclesia haecenus semper intellexit & credidit, vò aliunde infirmat Caluinus quàm quia illud negat, & alibi affirmat. Ita sunt mera ludibria, strippioli lusus, & Satanae praestigia, quae exerceat Caluinus à Satana edoctus. Sic ille in sacris ludit cum impia Dei contumelia, & animarum interitu. Quod vniuersa seruat per orbem Ecclesia, & tota contellatur antiquitas, hoc simplici negatione destruere sibi putat esse Caluinus. Antiquitatis testimonia in proximi textus replicatione profertentur, ubi & quale hic Sacramentum Christus instituit, aptius explicabitur.

Nunc quid adhuc in Caluino contra Ecclesiae fidem sequitur, dispiciamus. Omitto (inquit) quod in Papatu in finem longè diuersum vel potius contrarium sacrificii creatur; nemp

Ecclesia
receptissi-
mam fidem
simplici in-
gatione de-
struit Cal-
uinus.

ad mactandum quotidie Christum, quum ad homines Euangelij
gladio immolandos creati fuerint Apostoli. Alia adhuc hæc ac-
cusatio est, à præsentis Euangelij textus sententia longissi-
mè remota. Neque enim hic de toto & proprio Sacerdotalis
ordinis Sacramento, sed de pœnitentiæ Sacramento, & pote-
state remittendi peccata, quæ ordinis Sacerdotalis & iurisdic-
tionis ordini annexa propria est, disputat Christus, vt in pro-
ximo textu docebitur. Arripit tamen hanc qualemunque an-
sam Caluinus, vt stomacho suo indulgeat. At in Sacramento
ordinis, quod ex hoc loco deduci supponit, creati sacrificos
qui mactent quotidie Christum. Impuro hæretico grauissi-
mos & verustissimos Patres opponimus, qui Sacerdotalis mu-
neris in Ecclesia Christi hanc esse potissimam functionem
docent, vt quotidianum sacrificium corporis & sanguinis
Christi peragant. Dionysius Ateopag. Sacerdotalia munera
& totam Hierarchiam Ecclesiasticam ex instituto describens,
excellensimam eorum partem in sacrificio & liturgia ponit,
quam prolixè & accuratè pertractat. Post sacras (inquit)
diuinorum operum laudes, hostiam salutarem litat, se excusans,
&c. Chrysostomus Sacerdotalem dignitatem & functionem
libris sex enarrans, non in alia re magis eam collocat, quam
in quoridiani sacrificij oblatione. Eum (inquit) qui pro ciui-
tate tota, quid dico ciuitate? immo vniuerso mundo legatus in-
tercedit, deprecatorq; est apud Deum, vt hominum omnium non
viventium modo, sed & mortuorum peccatis propitiu fiat, qua-
lem, quæso, esse oportet? Quum autem ille & Spiritum sanctum
inuocauerit, sacrificiumq; illud horrore ac reuerentia plenissimè
perfecerit, communi omnium Domino manibus assidue pertra-
ctato, quare ex te quoto iuum ordine collocabimus? Hæc ille.
Diuus Ambrosius in libro de dignitate Sacerdotali, ordinem
Sacerdotalem hoc potissimam nomine extollit, quod Regum
colla & Principum genibus Sacerdotum submittantur; & ex-
osculati eorum dextris, orationibus eorum & sacrificijs credant
se communiri. Neque aliam exponit gratiam per manuum im-
positionem presbyterij (de qua Apostolum ad Timotheum)
quam verba mystica quibus confirmatur ad opus electus, acci-
piens in horum testem conscientia sua, vt audeat vice Do-
mini sacrificium Deo suo offerre. De hoc proprio Sacerdotali
munere hanc in modum Cyprianus. Ille sacerdos vice Christi
verè fungitur, qui id quod Christus fecit imitatur: & sacrificiū
verum ac plenum tunc offert Deo Patri, si sic incipiat offerre
secundum quod ipsum Christum videat obtulisse. Rursum alio
in

Sacerdo-
tale offi-
cium pro-
prie in sa-
crificio quo-
ridiano.
Ecclesiast.
Hierarch.
c. 7. par. 3.

De Sacer-
dotio lib. 6

Cap. 20.

In cōment.
in 1. Tim.
4.

Lib. 2.
Epist. 3.

- in loco Sacerdotes quasi etymologicè explicat, *Qui sacrificiū Dei quotidie celebramus: ac similiter Gregorius Nazianz. in earmine: O sacrificia incruenta mittentes Sacerdotes! Dignus Hieronymus Sacerdotum reuerentiam & honorem allegaturus: Absit (inquit) ut de his quicquam sinistrum loquar, qui Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt.*
- Lib. 1.**
Epist. 10. Eusebius Pamphili Sacerdotum officium in eo positum demonstrat, ut diuinum numen placantes, pro se ipsis & pro fratribus suis sacrificium perficiant: ἀνορέδωσιν ἰσχυρίαν τῶ διακόνου ἱεροῦ. Iustinus martyr ita hoc Sacerdotibus Christianis proprium censet Deo sacrificare, ut scribat: Non accipit à quaquam Deus sacrificia (τὰς δυνάμεις) nisi à sacerdotibus suis, ἡ δὲ δὴ τῶν ἱερῶν ἀδρῶ. Ignacius Apostolis proximus, adeo hanc functionis Sacerdotalis partem excellentem iudicauit, ut reuerit sine Episcopo præsentem sacrificare, quod tribus quasi synonymis variat: ἄνθρωπος προσέξω, ἄνθρωπος δυνάμει προσέξω, ἄνθρωπος ἐπιπέσει. Irenæo, Polycarpi discipulo, ita hæc res comperita fuit, ut scribat: Sacrificia in veteri populo, sacrificia in Ecclesia: oblationes illic, oblationes & hic: species tantum mutata est. Quæ autem illa species sit, eodem in libro paulò superius explicuerat. Christus (inquit) accipiens panem, & c. noui testamenti nouam docuit oblationem: quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in uniuerso mundo offert Deo. De hoc quoque sacrificio D. Augustinus. Sacrificium (inquit) & oblationem ueluti, corpus autem aptasti mihi: quia pro illis omnibus sacrificij & oblationibus corpus eius offertur, & participationibus ministratur. Rursum alio in loco. Hebraei celebrabant in uictimis pecorum prophetiam future uictime in cruce. Vnde iam peracti eiusdem sacrificij memoriam celebrant Christiani sacrosanctam oblatione & participatione corporis & sanguinis Domini. Vnde ut utrumque coniungat Augustinus, oblationem & participationem. Solam participationem agnoscunt heretici: oblationem & sacrificium negant, quod mactationem Calvinus vocat, familiari sua auxilij usus. Quibus hæc in parte idem respondebimus quod Augustinus Manichæis, diuinum etiam hoc sacrificium sua profana impietate contaminantibus, sicut cæna Calvinistica idem hodie contaminat, eodem modo respondit. Manichei (& Calviniani) nescientes quid mandandum sit in sacrificijs Gentium, & quid intelligendum in sacrificijs Hebræorum, & quid tenendum vel obseruandum in sacrificio Christianorum, vanitatem suam sacrum offerunt diabolo. Satis sunt hæc & clara & numerosa totius antiquitatis testia

aliud esse, quam in Euāgelica prædicatione perpetuam quendam peccatorum remissionem gratuitam credentibus denunciatam, (nouam huius temporis porrentum, & prophanam vocis nouitatem) modis omnibus probare contendit. Sed antequam eius corruptelas propono, sanam doctrinam veluti amuletum præmittam; sanam & genuinam totius huius loci expositionem, non à meo cerebro excogitatam, non nouellam & profanā, sed à uetustissimis Patribus acceptā, & litera Euāgelicæ perspicuè in hærentem in mediū proferam.

Varia Apostolica potestas varijs temporibus udata.

Luc. 22.

Ioan. 17.

Matt. 28.

Luca 4.

Verborum Christi explicatio.

Christus Dominus variam, quam in terris exercuit, potestatem Apostolis suis, & eorum futuris successoribus, non totam simul & semel, sed varijs temporibus ac locis, prout suæ sapientiæ conuenire videbat, maximè circa vltimos conuersationis suæ humane dies, communicauit. In vltima Cæca supremi sui & diuinissimi Sacramenti administratos eos constituit dicens, *Hoc facite in meam commemorationem*, vltimè ex veterum consensu ostendimus. In concione postrema ampliores illis potestatem iam iam daturus, sic Patrem alloquitur: *Sicut tu me misisti in mundum, ita & ego misi eos in mundum*, id est, constitui & decreui eos mittere in mundum. Quod enim in proximo futurum erat, quasi iam confectam narrat Christus. Sicut & illud aliud eodem in capite: *Opus consummaui quod dedisti mihi ut faciam*, cum necdum in cruce consummatum illud opus esset. Post mortem ac resurrectionem, hanc in particulari missionem facit. Et quidem ad Euāgelij toto orbe prædicationem iam iam ad Patrem ascensurus eos mittit, simulque baptizandi potestatem confert. *Ites docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus S.* Nunc hoc in loco ipso die resurrectionis suæ cōgregatis Apostolis suis (vno absente Thoma) apparuit, dat illis potestatem remittendi peccata, qualem ipse exercerat: Antequam hanc potestatem conferat, præmittit: *Sicut misi me Pater, & ego mitto vos*. Ego sum missus à Patre euāgelizare pauperibus, sanare contritos corde, predicare captiuitatem remissionem, & cæcis visum, dimittere confractos in remissionem peccatorum, predicare annū Domini acceptum, & diem retributionis. Quod mihi muneris Pater cōmisi; hoc ego nūc vobis relinquo: et ego vos vicarios cōstituo. Qua autoritate Pater misit me, eadē ego mitto vos. Ego non solum docui, euāgelizauit, predicauit, veritatē manifestauit super terram (quam totam potestatem alio loco ac tempore, maiori numero collectis tribui) sed & sanauit contritos corde, dimisi confractos in remissionem peccata

peccata remissi & condonavi, *Magdalena, Paralytico, & aliis. Luca 7.*
 Docui verbo & miraculo, *filium hominis habere potestatem Matth. 9.*
remittendi peccata super terram. Hanc potestatem vobis iam
 daturus, tum insufflationis externo symbolo, tum verbo de
 presenti Spiritum sanctum vobis confero. *Accipite Spiritum*
sanctum. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Quia
 enim solius Dei est remittere peccata, & propriū Spiritus S.
 & dilectionis diuinæ opus, propterea vt de hac vobis data
 vera ac certa potestate nemo ambigat, *Accipite Spiritum S.*
 Sic in hunc locum Cyrillus Alexandr. *verus ac nobilis inter-* *Ad Ioan.*
pres (ait Beza) & ὁ ἀληθὴς ἀποστόλος ἀλλοῦ commentatur. Solius c. 18. v. 13.
 (inquit) veri Dei est, vt possit à peccatis homines soluere. *Qua*
 igitur ratione diuina natura potestatem ac dignitatem disci- *In Ioan.*
 pulis suis Saluator largitus est: Respondet. *Quia certe absurdum 56.*
 non est peccata remitti posse ab illis qui Spiritum sanctū habent
 in se ipsis. Nam cum ipsi remittunt aut detinent, Spiritus S. qui
 est in eis, per eos remittit aut detinet. Hæc ille. Sic & D. Am- *De pœnit.*
 brosius. *Ipsū (inquit) munus Spiritus sancti fit nunc officium lib. 1. c. 2.*
 Sacerdotis. Ius autem Spiritus sancti in solisendis ligandisque cri-
 minibus est. Nec dissimiliter D. Augustinus. *Remissio peccato-* *Serm. 11.*
rum quoniam non datur nisi in Spiritu S. (hoc est, illi appro- *de verb.*
priatur remissio peccatorum, vt copiose declarat) in illa Ec- *Domini.*
clesia tantummodo dari potest quæ habet Spiritum sanctum, &
paulò post: Deus quum mortem peccatoris nollet, sed vt reuer-
tatur & viuat, dedit Ecclesie suæ Spiritum S. vt cuiuscumq; in eo
peccata dimitteret, dimitterentur ei. Sed & alio in loco idem
August. Nemo sibi dicat, Occultè ago pœnitentiam, apud Deum *Hom. 49.*
ago: nouit Deus, qui mihi ignoscit, quia in corde ago. Ergo sine *ex Homi-*
causa dictum est: Quæ solueritis super terram, erunt soluta & in *lys 50.*
ccælis: Docet luculenter potestatem à Christo Ecclesie datam,
 vt in Spiritu S. peccata remittat. Id ex hoc loco colligit
 Chrysostomus. *Sacerdotibus (inquit) datum est vt hanc po-* *Lib. 3. de*
testatem hab:ant, quam Deus nec Angelis, nec Archangelis *Sacerdo-*
dari voluit. Neque enim ad illos dictum est, Quorumcumq; re- *tio.*
miseritis peccata, remittuntur eis. Idem ex iisdem verbis col-
 ligit Ambrosius. *Autunt Nouatiani se Domino deferre reueren-* *De pœnit.*
tiam, cui soli remittendorum criminum potestatem reseruent. *lib. 1. c. 2.*
 Immo nulli maiorem iniuriam faciunt, quàm qui eius volunt
 mandata rescindere, & commissum munus refundere. Nam cum
 ipse in Euangelio suo dixerit Dominus Iesus, *Accipite Spiritum*
sanctum. Quorū remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum
retinueritis, detenta erunt: quis est qui magis honorati? utrum

auditoribus & discipulis suis impartirent. Quod ergo hic dixit Calvinus, libenter amplectimur. Sed alium ille sensum coquit, alia cogitat consilia.

Primum, hanc reconciliationem, in quo consistat, multis *Recõcilia-* verbis, sed fallacibus & impiis (quæ propterea præterire no- *tionis no-* lumus) explicat. Quod (inquit) sit gratuita peccatorum venia: *stra mini-* quod & Paulus docet 2. Cor. 5. 18. ubi Euangelium hac ratione *sterium* appellat ministerium reconciliationis. Reconciliantur quidem *quid.* homines Deo gratuita venia peccatorum: sed nec in sola hac gratuita venia consistit reconciliatio, ad quam interna etiam renouatio requiritur; nec in hac recõciliatione gratuita Euangelij finis ac summa cõsistit; nec Paulus loco citato de Euangelio loquitur; nec Euangelium appellat ministerium reconciliationis, vt Calvinus mendaciter affirmat; sed hoc tantum dicit: *Omnia ex Deo, qui nos reconciliauit sibi per Christum, & dedit nobis ministerium reconciliationis.* Hic de Euangelio aut de Euangelica prædicatione nihil Paulus. Immo multò plus & longè aliud ibi loquitur Apostolus. *Si qua (inquit) in Christo noua creatura, vetera transferunt, ecce facta sunt omnia noua.* id est: Cùm simus noua creatura in Christo facti, veteris hominis desideria, seu legalia omnia iam transferunt. Notus cultus & noua vita in Christo successit. *Omnia autem ex Deo, id est, tota hæc innouatio ex Dei bonitate est: qui nos recõciliauit sibi per Christum, id est, qui omnes credentes per mediatorum Christum nouas creaturas fecit: & dedit nobis (noui testamenti ministris) ministerium reconciliationis, id est, officium & potestatem ea faciendi per quæ homines recõciliantur Deo; videlicet non solum verbum prædicandi, sed & baptizandi, & peccata remittendi, & quælibet Sacramenta administrandi.* In ministerio enim reconciliationis omnia ista continentur. Ipsa quoque Euangelica prædicatio latius patet, quàm vt gratuitam peccatorum veniam annunciet. Quod videns ipse Calvinus subiungit. *Multa quidem alia continet Euangelium. Sed hoc in primis agit illic Deus, vt recipiat homines in gratiam, peccata non imputando. Quare si fideles Ecclesie ministros præstare volumus, summo studio in hanc partem incumbere decet. Nam in hoc maxime differt à prophana philosophia Euangelium, quia hominis salutem in gratuita peccatorum remissione cõstituit. Nam & hinc fluunt alia Dei beneficia, vt nos illuminet Deus ac regeneret Spiritu suo, vt reformet ad imaginem suam, vt inuicta fortitudine contra mundum & Satanam nos armet. Itaque tota pietatis doctrina & spirituale Ecclesie*

Fabula errorum plena.

adificium fundamento illo nititur, quod Deus nos à peccatis omnibus absolutos gratis sibi adoptat. Fabulam narravit multis erroribus plenam. Ostendere vult Evangelij summam in gratuita peccatorum remissione consistere, vt hac demonstratione per modum proloquij facta, sic ad textus enarrationem seu verius corruptionem fardam descēdat. Agnoscit alia multa continere Euangelium, præter hanc gratuitam peccatorum remissionem. Sed quæ illa alia multa sunt, vafere dissimulat; ne si illa in mediū proferret, mendacij, quod stabilire vitæ, turpitudine confestim se proderet. Atqui iam in præmio totius huius operis opportunè ostendimus, Euangelium præter remissionem peccatorum gratuitam, maximè & imprimis esse totius vitæ nouitatem *seruire Deo in sanctitate & iustitia omnibus diebus vitæ nostræ, & in hoc maximè apparuisse gratiam Saluatoris nostri Dei (teste Apostolo) vt abnegantes impietatem & secularia desideria, sobriè, piè, & iustè viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentum gloria magni Dei.* Hoc ergo imprimis agit Deus per Euangelij prædicationem, non vt recipiat homines in gratiam, peccata non imputando, vt Calvinus narrat; est quippe exordium hoc tantum & principium prædicationis Euangelicæ, vt illa prima vox testatur Ioan. Baptistæ, *Pœnitentiam agite, & illa prima vox Christi, Pœnitentiam agite, appropinquat enim regnum cælorum.* Item illa prima Petri concio: *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in remissionem peccatorum.* Prima hæc fidei & religionis Christianæ rudimenta sunt, & vt Paulus loquitur, *elementa sermonum Dei. Est sermo inchoationis Christi, iacere fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis & fidei ad Deum.* Doctrina remissionis peccatorum gratuita per fidem in Deum & pœnitentiam, est initialis & elementalis hominis Christiani doctrina. Perfectio doctrinæ quæ Christus in postrema concione docuit, hæc est: *Manete in dilectione mea: sicut ego præcepta Patris mei seruauit, & maneo in dilectione eius. Si quis diligit me, sermones meos seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Hic est præcipuus Euangelij finis. In hoc maxime differt à prophana philosophia Euangelium, non quod hominis salutem in gratuita peccatorum remissione constituit, vt Calvinus affirmat, quasi Epicuream vitam in voluptate & dignitate agentis, non nisi perpetuò peccantes perpetua peccati remissione & aliena iustitia, cæque impunita, saluarentur, sed

*Impositura
Caluini.*

*Euangelij
vita nouitas.*

*Euangelij
perfectio
in primis
eius rudimentis
ponunt hæretici.*

Act. 2.

Heb. 6.

Ioan. 15.

*Euangelij
finis pro
prius.
Euangelij
à prophana
philosophia
quo distet.*

sed quod facit nos veros Dei cultores, facit diligere Deum, seruate sermones eius, manete in Deo, vni in Deo per charitatem in hac vita, & frui Deo per visionem in altera vita. Nequaquam ab hac remissione peccatorum gratuita, fluunt alia Dei beneficia, vt narrat Caluinus; sed ab hac incipiunt tanquam ab imperfectiori ad perfectius tendendo, & tanquam a necessario ad magis excellentia progrediendo. *Vt illuminet nos Deus per fidem, non facit remissio peccatorum gratuita; quia ipsa remissio nem precedere debet fides, & illuminatio per fidem. Qui enim non credit in filium Dei, ira Dei manet super eum. Vt autem Deus nos suo Spiritu regenere, vt ad imaginem suam reformet, vt inuicta fortitudine contra mundum & Satanam nos armet, non hæc ex remissione peccatorum gratuita fluunt, nõ ex ea deriuatur, sed ex vnus donis charitatis quæ post remissionem gratuitam diffunditur in cordibus credentium per Spiritum Sanctum qui datus est illis. Hunc ordinem seruat Paulus. Secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, (ibi est remissio peccatorum iuxta illud Petri, Baptizetur vnusquisque vestrum in remissionem peccatorum, & iuxta illud Ananiam ad Paulum, Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua, inuocato nomine ipsius) & renouationis Spiritus Sancti quem effudit in nos abunde. Hic est charitas diffusa per Spiritum Sanctum in cordibus, quæ reformat nos ad imaginem Christi, quatenus per illam ambulamus in nouitate vite, veterem hominem deponentes. Qui enim diligit me, sermones meos seruabit. Hæc etiam charitas armat nos contra mundum & Satanam: quia valida est sicut mors dilectio; & qui manet in charitate, manet in Deo, & Deus in eo, ac per hoc maior est qui in fidelibus quam qui in mundo. Ex charitate igitur ista Dei beneficia fluunt, nõ ex remissione peccatorum gratuita. Tota igitur pietatis doctrina, & spirituale edificium Ecclesie, non illo fundamento nititur, quod Deus nos a peccatis absolutos gratis sibi adoptat, vt Caluinus nequiter lectorem fallit, cum gratuita hæc adoptio, quatenus vnã peccatorum remissionem concernit, non nisi initium sit substantie Christi (vt Paulus loquitur) & inchoatio sermonum eius, sed tota pietatis doctrina & spirituale Ecclesie edificium est, vt tẽpla simus Spiritus Sancti, vt Deus nos inhabitet, vt adherentes Domino, vnus cum eo Spiritus siamus, denique vt viam excellentiorẽ teneamus, quam Paulus nobis demonstrare proficetur. Viam videlicet charitatis, sine qua nihil sumus, & quæ ceteris omnia, ipsa fide ac spe maior est. In duobus*

A remiss.
pecca. alia
beneficia
nõ fluunt,
sed inci-
piunt.

Ioan. 3.
Charitas
est reno-
uationis &
reforma-
tionis ne-
stra fons.

Tit. 3.

Act. 2.

Act. 22.

Rom. 6.

& 7.

Ioan. 15.

1. Ioan. 4.

Privatio

nihil ope-

ratur, sed

noua for-

ma.

Heb. 3.

1. Cor. 7.

& 12.

& 13.

- Luc. 17. quippè dilectionis mandatis tota Lex pendet, & Propheta. Quare si fideles Euangelij ministros præstare volumus, summo studio in hac partè incubere deest, ut hæc duo charitatis mædata potissimum inculcentur, ut viâ charitatis doceamus, ut fideles in Dei dilectione manere, eiusq; præcepta seruare adhorremur. In eo est Euangelij summa. In hoc apparuit Filius Dei, ut dissoluat opera Diaboli. In hoc apparuit gratia Salutaris nostri Dei, ut abnegantes impietatem & secularia desideria, sobriè, iustè, & piè viuamus in hoc seculo. Ad hoc euangelizandum & docendum missi sunt Apostoli, dicente illis Christus:
- Matt. 28. Docentes eos seruare omnia quaecunque mandavi vobis. Toto igitur Caluini præludio manifesti & grauissimi erroris conuictio, videamus iam quem Christi verbis sensum affingat.

Ceterum (inquit) ita mandatum Christus iniungit Apostolis remittendi peccata, ut minime, quod suum est, in ipsos transferat. Proprium eius est, peccata remittere. Hunc honorem, quatenus in ipsis est, Apostolis nõ resignat, sed iubet suo nomine remissionem peccatorum testari, ut per eos Deo homines reconciliet, denique solus ipse propriè loquendo per Apostolos suos peccata remittit. De hac re tota satis multa iam antea diximus, ut nihil

hic repetere sit opus, etsi eandem iterum cantilenam canere Caluino visum fuit, ut sic post multa tandè præambula totum suum toxicum effunderet. Nõ enim nisi pedetentim & multa præfatus ad corruptelam suam patefaciendam descendere voluit. Nunc igitur ad eam se accingit. Potest tamè quari, quum testes solùm vel præcones huius beneficii non auctores eos constituit, cur tam magnificè extollat eorum potestatem. Respondeo hoc peribilienda nostre fidei fuisse datum. Nihil nostra magis interest, quam ut securè statuere nobis liceat, non venire in memoriam peccata nostra coram Deo. Zacharias in suo Cantico hanc vocat scientiam salutis. Ad eam probèdam cum Deus utatur testimonio hominum, nunquam acquiescent conscientia, nisi in eorum personam Deum ipsum loquentem agnoscant. Ideò dicit Paulus: Etiamur vos ut reconciliemini Deo, tanquam Christo per nos obsecrante. Videmus nunc cur tam splendido elogio cõmendet Christus ac ornet ministeriũ quod Apostolis iniungit, nempe ut tibi sibi persuadeant fideles ratũ esse quod audiunt de remissis peccatis, nec minoris faciant reconciliationem qua voce hominũ ostentur, quam si Deus ipse manũ e celo porrigeret. Ac uberrimam huius doctrine fructum quotidie percipit Ecclesia, dum Pastores suos intelligit diuinitus ordinatos esse æternæ salutis sponsarios nec peccatorum remissionem, qua apud illos deposita est, precor

Hac scientia salutis erat per Joannem Baptistam danda, quatenus iudicis doli rursus erat viam salutis ad Christum, non per ipsum Christum, aut quos ille misit. Sic ad certitudinem Caluini nam non magis pertinet quam ad raphana quo venduntur in foro.

esse quarendam. Nec verò propterea vilescere nobis debet incomparabilis hic thesaurus, quia in vasis fictilibus exponitur, sed est cur agamus gratias Deo, qui tanto honore dignatus est homines, ut intestanda peccatorum remissione suam ac filij personam sustineant. Fanaticos autem homines sciamus, dum hanc legationem spernunt, Christi sanguinem pedibus calcare. Hæc ille. Vix tandè post multas verborum ambages, post longa & garrula præludia, animi sui sententiam impostor aperuit, quæ tamen ex multis fragmentis simul confarciendis colligenda est, clarè & apertè non exponitur. Summa est, hæc verba, *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, hunc sensum habere. Quibus prædicando Euangelium gratuitam à Deo peccatorum remissionem annunciaueritis, & testati fueritis, illi certò & tutò remissa sibi esse peccata credere possunt ac debent. Loquitur enim Christus magnificè, & dicit Apostolos remittere peccata, sed sensus est, quòd hanc remissionem non nisi attestantur. Tamen ut secuti ac certi simus, dicit eos remittere. Hæc est sententiæ Caluini hoc loco summa. *Inbet (inquit) eos Christus suo nomine remissionem peccatorum testari. Testes solùm vel præcones facit eos huius beneficij. Tutò sibi persuadebunt fideles ratum esse quod audiunt (ex voce Prædicantis ministri) de remissis peccatis. Pastores diuinitus ordinantur æterna salutis sponsores, ex hoc honore dignatus est illos Deus in testanda peccatorum remissione. Ex his verborum Caluini fragmentis totam eius sententiam autè dictam colligimus. Nunc eius absurditatem ac impietatem breuiter aperiemus, simulque quæ obiter à Caluino ad eius confirmationem inserta sunt, referabimus.*

Absurda Caluini sententiæ est tribus ex causis. Primùm, quia authoritas prædicandi Euangelium, in qua prædicatione ponit Caluinus remissionis peccatorum attestacionem seu annunciationem & præconium, iam dudum antea Apostolis fuit concessa quo ad Iudæos, & postea distinctè quo ad omnes gentes, ipso die ascensionis Dominicæ. Non ergo in his verbis, & hoc tempore ipso resurrectionis die data fuit illa prædicandi potestas. Secundò, quia prædicatio Euangelij, vel annunciatio & attestatio in illa facta, ab ipsa remissione peccatorum res est longissimè distincta: quod ex eo fit euidens, quia, ut remittantur peccata, multa præter fidem requiruntur, adium præteritæ vitæ, propositum melioris vitæ, spes veniæ, Dei dilectio & proximi. Ad prædicationem verbi legitimè audiendam sola requiritur fides, ut credatur verbo prædicato.

Caluina-
na explica-
tionis sum-
ma.

Luc. 10.
Matr. 28.

Euangeli-
ca prædica-
tio non re-
mittit pec-
cata.

Aliud ergo & longè aliud est verbi prædicatio, & peccatorum remissio, & consequenter utriusque potestas. Terrib, prædicator verbi non potest nisi in genere annunciare aut attestari remissionem peccatorum, idque iis legibus & conditionibus quas Deus in Scripturis præscribit. Remissio peccatorum quam fingit Calvinus, est certa fides in paritales, qua certò quisque credit sibi peccata remitti. Hoc Petrus, aut Paulo (verbi gratia) Prædicator aut Pastor non annunciat, non testatur, sed tantum in genere Euangelicam doctrinam prædicat, si sicut oportet Euangelium prædicat: neque enim vel Christus, vel Apostoli aliter prædicauerunt. Deinde ut hæc iam sententiæ manifesta impietas appareat, quærimus à Caluino & Calvinistis, omnibusque hodie hæreticis pariter com Caluino insanientibus, an Christus remittendo peccata Magdalenæ, Paralytico, & aliis, aut in verbi prædicatione eam legitus est remissionem, aut non nisi eam attestatus fuerit, eorum verè remiserit peccata. Neutrum sine maxima vel absurdate vel impietate dici potest: Atqui hoc in loco sic mittit Apostolos Christus, sicut ille missus erat. Remittunt ergo & illi peccata verè, sicut Christus remisit; verbo absolutionis, non verbo prædicationis, verbo efficaci, non verbo testimonij.

Luc. 7.

Matth. 9.

Quomodo
Christus &
quomodo
Ecclesia
peccata re-
mittit.

1.

Ephes. 4.

2.

Disparitas
inter Chri-
stum &

Quo tamen in loco ne omnimodam paritatem in Christo & Apostolis ponere videamur, paucis exponam, qua in re similes, qua in re dissimiles Apostoli Christo hac in parte sunt. Similitudo enim in quibusdam locum habet; in quibusdam non habet. Primum, in fine conveniunt. Sicut enim missus est Christus, ut doceret veritatem, & quos docuit, ad salutem perduceret; sic Apostoli missi sunt ad docendum omnes gentes, & quos docuerunt, ad salutem conducere: *act consummationem sanctorum, in edificationem corporis Christi, &c.* Secundò, in principio conveniunt: quia sicut Christus homo missus est à divina Patris potestate, sic Christus Dei filius eadem divina potestate misit Apostolos, ut principium missionis in utroque sit simile. Tertio, in modo conveniunt: quia sicut Christus non erat merus annunciator & nudus prædicator verbi, sed potestatem quoque spiritualem habuit, *Unctus à Deo præ participibus suis, qua Pastor bonus erat, ac regendi & gubernandi facultatem habuit, sic Apostoli non solum prædicatores verbi, sed & Pastores animarum erant, quos posuit Spiritus Sanctus regere Ecclesiam suam, & ad hoc Spiritum Sanctum acciperunt, ut peccata remitteret ac retinerent.* Dissimiles tamen & dispares multum Christo Apostoli, aliique Pastores sunt.

rum natura, tum potestate. Natura, quia solum homines sunt, *Ecclesiam*
ideoque non nisi in nomine & potestate Dei & filij eius pec- *quoad re-*
cata remittunt. Potestate, quia non nisi limitatam habent, *missionem*
vt vicarij, non vt Domini. Quorum neutrum obstat quin ve- *peccatorum*
rè peccata remittant ac retineant: neutrum cogit vt soli sint
præcones ac testes factæ remissionis peccatorum. Postremò
impia est Caluini expositio, quia nouella, prophana, SS. Pá-
tribus (quorum testimonia nuper produximus) aduersa &
contraria; denique à Christi verbis prorsus aliena est, vt mox
in proximo membro luculenter docebitur.

Nunc cum Caluino pergamus. Rursum (inquit) *plusquam*
insulsi sunt Papistæ, qui locum hunc ad magicas suas absolutio-
nes detorquent. Nisi quis peccata confessus fuerit in aurem Sa-
cerdotis, nulla secundum eos speranda est remissio. Christus enim
peccata voluit per Apostolos remitti, absoluere autem nequeunt
nisi causa cognita: ergo confiteri necesse est. Hæc sanè ratiocini-
natio & collectio ex hoc loco non Papistarum modo, sed do-
ctissimorum Patrum est, cum quibus insulsi esse malimus,
quàm cum Caluino sapere, qui nunquam se sapere putat nisi
cùm solus sapit: qui sapere ad sobrietatem, spiritu suo indi-
gnum semper iudicauit; & Apostolo contrarius, prudens vult
semper esse apud semetipsum, alta sapere, humilibus non con-
sentire. Audiuius antea, potestatem remittendi peccata Ec-
clesiæ datam ex hoc loco colligere & docere Cyrillum, Chry-
soctomum, Ambrosium, Augustinum. Addit Cyrillus eodem
loco, hæc potestatem exercere Ecclesiam partim in baptismo,
partim in pœnitentia, vbi peccatorum confessio facienda est.
Addit Chrysoctomus: potestatem condonandi peccata datam
Sacerdotibus, nõ solum in baptismo, sed & postea. Non solum
(inquit) quum nos regenerant Sacerdotes, sed & postea condo-
nandorum nobis peccatorum facultatem obtinent. Vbi & docet
duplex hoc esse discrimen, Sacerdotum veteris legis & nouæ,
quod illis datum erat corporis lepram non purgare, sed purgatam
probare; hi vero concessum est anima lepras non purgatas pro-
bare & ostendere (vt Caluinus vult) sed prorsus purgare. Hoc
autem in pœnitentiæ Sacramento sacerdotes præstare, aper-
tis verbis alio in loco docet. Addit Augustinus loco illic ci-
tato: Ergo sine causa sunt clauis data Ecclesiæ Dei? Frustramus
Euangelium Dei, frustramus verba Christi. Iob dicit: Si erubui
in conspectu populi mei confiteri peccata mea. Addit denique
Ambrosius: Impossibile videbatur per pœnitentiam deleri pec-
cata. Concessit hoc Christus Apostolis: quod ab Apostolis ad Sa-
cerdo

Rom. 12. 3.

Rom. 16.

Lib. 12. ca.
56. in 102.De sacerdotibus
lib. 3.Homil. 10.
in Matth.Homil. 49.
ex homil.50.
De pœnit.

lib. 2. c. 12.

- In Psal. 38. *cerdotum officia trāmissum est. Et iterum alio in loco, Dominus, quod antè erat iudicij sui, dedit Apostolis peccata remittendi aequitatem, ne cito soluenda diu ligata manerent. Hic Nouatianus (sed nec Calvinus) non audiuit; sed Ecclesia Dei audiuit. Non potestatem vsurpamus, sed seruiamus imperio. Hic alios Patres adiungimus. Episcopus vel presbyter (ait D. Hieronymus) pro officio suo, quum peccatorum varietates audiverit, scit qui ligandus sit, quiq; soluendus. Reatus cōscientiarum (ait Leo Magnus) sufficit solis Sacerdotibus indicari confessione secreta. Plenius D. Basilius. Necessariò ijs aperiri peccata debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei. Ad hoc hortatur antiquissimus Athanasius. Si nondū soluta sunt peccatorum tuorū vincula, tradas te ipsum discipulis Iesu; ad iudicium enim qui te solvant pro potestate ea quam à Salvatore acciperunt. Superni quippe iudicis principatum sortiuntur (ait Gregorius Magnus) ut vice Dei quibusdam peccata remittant, quibusdam relaxent, & animarum iudices fiant. Hoc est enim immobile seueritatis Apostolica iudicium (ait Hilarius) ut quos in terris ligauerint, id est, peccatorū nodis innexos reliquerint, & quos soluerint, confessione videlicet venia receperint in salutem in Apostolica conditione sententia; in talis quoque aut soluti sint, aut ligati. Mediator quippe Dei & hominum, homo Iesus Christus (ait Leo Magnus) hanc prapostitis Ecclesia tradidit potestatem, ut & confitentibus satisfactionem penitentia darent, & eadem salubri satisfactione purgatos ad communem Sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Cui conformiter Augustinus de pœnitente ita scribit. Venit ad Antiochites, & à prapostitis sacrorum accipiat satisfactio sua modum. Quia videlicet, ut scribit alio in loco Chrysostomus, A terra iudicādi principalem auctoritatem sumit ecclesia. Nam iudex sedet in terra, Dominus sequitur seruum; & quicquid hic in inferioribus iudicavit, hoc ille in supernis cōprobatur. Propter hanc iudicalem potestatem adeò necessaria semper habita fuit causa cognitio, & peccatorum confessio, seu secreta, seu publica, ut antiquissimus Cyprianus sic de ea scribat: Eriam in minoribus peccatis agunt peccatores penitentiam iusto tempore, & secundum disciplina ordinem ad exomologationem id est, confessionem peccatorum veniunt, & per manus impositionem Episcopi & cleri, ius communicationis accipiunt. Quod etiam in solis cogitationū peccatis, quæ lethale crimen continebant, facere Christianos idem antiquissimus martyr hinc verbis docet: Quamuis nullo sacrificij aut libelli facinorosi*
- In cōment. in Matth. cap. 16. Epist. 30. In reg. breuior. q. 288. Sermon. in illud, Profect. in pagum, &c. Homil. 26. super Euā. In Matth. cap. 18. Epist. 91. Homil. 50. cap. 11. Homi. 5. de verbu Esa. vidi Dominum. Lib. 3. Epist. 14. Serm. 5. de lapsis.

stricti sint, quoniam tamen de hoc vel cogitauerunt, hoc ipsum apud Sacerdotem Dei dolenter & simpliciter consistentes, exomologese in conscientia faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam exquirunt. Quod totum quanta seueritate tum à fidelibus præstitum, tum ab Ecclesiæ Pastoribus necessariò exactum fuerit, luculentus testis esse potest Theodorus. Sunt (inquit) medicabilia quæ etiam post baptismum sunt vulnera. Medicabilia autem non per solam fidem data remissione (vt sanè volunt hodie hæretici) sed per multas lacrymas, & fletus, & luctus, & ieiunium, & orationem, & laborem facti peccati quantitati commoderatum. Qui enim non sic affecti sunt, eos nec admittere quidem didicimus, nec diuina eis impartire has habet Ecclesia leges de pœnitentia. Cum tot ac tantis antiquitate, eruditione, sanctitate illustribus Patribus, Ecclesiarum Episcopis, insulsi esse malumus, quàm cum Caluino sapere. Agnoscunt in potestate remittendi peccata à Christo Apostolis aliisque sacerdotibus data, iudicium exerceri: In hoc iudicio peccata vel remitti vel ligari: In pœnitentiæ Sacramento hoc iudicium exerceri: Vt hoc iudiciũ exercatur, peccatorum confessionem necessariò fieri: Iuxta peccati confessionem præscribi satisfactionis modum: Atque hac demum via ac ratione in Ecclesia solui peccata, absolutionem dari.

Elegans sibi videtur Caluinus, qui sententiam Ecclesiæ in soluendis peccatis, magicam absolutionem vocare potuit. Sic homini impio magicum est, quicquid ex Christi instituto circa diuina Sacramenta conceptis verbis peragitur. Magicum Caluino est vti hac forma verborum: *Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti*. Magicum est, accepto in manus pane dicere, *Hoc est corpus meum*. Sed quæ contra has eius blasphemias aliis in locis iam disseruimus, ad hanc quoque Satanicam eius contumeliam refutandam sufficere possunt. Manet firma Ecclesiæ Catholicæ sententia, tot nobilissimorum Patrum testimoniis roborata, Christum in his ad Apostolos verbis, *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis*, veram & diuinam illis potestatem dedisse, non in verbi prædicatione, sed in pœnitentiæ Sacramento, & iudiciali cognitione, peccata pœnitentibus & consistentibus remittendi.

Nunc quid contra hanc expositionem Catholicam literæ Euangelicæ inhærentem, & vnanimi Patrum consensu agnitam atque firmatam, disputet Caluinus, attendamus. Sed (inquit) *ridiculus est illorum hallucinatio, dum summum causæ cardis*

In Epitome diuinarum decretorum cap. de pœnitentia.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

Caluini blasphemias

Calvini
artes ob-
servanda.

Obsignatio
Calviniana
in e prior
testimonio
Lutherano

cardinem pratercunt, nempe hoc iuris concessum esse Apostolis ad asserendam Evangelij auctoritatem, cuius illis commissa erat predicatio. Atqui hunc iam cardinem ab ostio remouimus, & Caluini commentum, de asserenda Evangelij auctoritate, ab huius loci sensu remotissimum & alienissimum esse ostendimus. Sed & infra in proxima clausula magis ostendemus. Bonus Calvinus noua sua commenta Scripturis affingit, & que sua affirmatione ponit; aut leuissimis contexturis & futilibus paralogismis suffulcit. Moxque receptissimum Ecclesiae sensum literae Evangelicae inhaerentem, non aliqua ratione propria, sed ex eo solo capite refurat, quod ille aliter sentit, & ille aliter locum exponi voluit. Sic enim hoc loco sensum Catholicum veluti *ridiculam hallucinationem* reicit, nullo alio argumento, quam quia ille aliter textum exposuit, sui que cerebri commentum homo ipsa impudentia impudentior, *summum causa cardinem* vocat. Atque in hac sua insania pergens, ait: *Neque enim confessarios instituit Christus, qui occultis susurris examen de singulis peccatis habeant; sed vocales Evangelij sui pracones, qui gratiam expiationis per Christum pariter cordibus piorum obsignent.* Eandem rem alius verbis reperit. Refellit sensum Catholicum simplici eius negatione, & sui commentitij sensus simplici affirmatione. Quo quidem modo quilibet asinus omnia & vniuersa fidei orthodoxa dogmata refutauerit. Vno hinc nouo verbo vitatur, quo in priori explicatione non est vsus; *Evangelij pracones gratiam per Christum partim in piorum cordibus obsignare.* Hoc adhuc absurdus est, & a Christi verbis remotus, quam quod prius dixerat, *testari & spondere.* Testari quippe & spondere, vel, ut alij loquuntur, *annunciare remissionem peccatorum,* quam habet datae remissionis speciem: quia tamen non remittit peccatum qui testatur, spondet, aut annunciat illud remitti, tamen significat nunc remitti, quia declarat remissa. Atqui *obsignare hanc gratiam expiationis per Christum partim,* non significat vllam praesentis remissionis attestacionem aut declarationem, sed significat, in sensu Caluini, iam dudum factae per fidem remissionis peccatorum quandam confirmationem. Ita hoc nugamentum a Christi verbis adhuc longius recedit, & ad Evangelij auctoritatem asserendam quod fingit Calvinus, minimè facit. Dixit Christus, *Quorum remisseritis.* Dicit Calvinus, *Quorum iam remissa peccata obsignaueritis.* Hoc a Christi verbis longissimè recedit: immo Christi verba falsa ac inania reddit. Sed nec, ut dixi, ad Evan-

gelicæ prædicationis auctoritatem asserendam quicquam facit: quando iuxta hunc sensum Evangelica prædicatione nihil confert, nihil tunc factum, nullum beneficium tunc exhibitum, vel annunciat vel testatur, sed beneficium olim præstitum modo quodam commentitio obfignat. Antequam ad Euangelium audiendum venit Calvinista, iam ei dudum remissa peccata sunt. Sed Euangelium quod audit, hanc illi factam gratiam modo quodam commentitio obfignat. Dico modum commentitium. Nam purum & futile commentum, hæc obfignatio Calviniana est. Nempe idem tribui volunt Calvinistæ prædicationi Evangelicæ, quod Sacramentis; & idem Sacramentis, quod prædicationi verbi, ut utraque nihil quàm obfignent, nihil quàm sigilla quædam sint dudum acceptæ per solam fidem gratiæ, cui vni fidei confirmandæ tam Sacramenta, quàm tota prædicatione Evangelica subseruiat. Sic tota Caluini resolutio hoc loco Christi verba in meros fumos conuertit: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis:* id est, *Quorum iam dudum remissa peccata prædicatione vestra Evangelica obfignaueritis, illorum peccata remittuntur:* Quod iam dudum factum dixeritis, illud factum est; Quos iam dudum reconciliatos tales esse pronunciaueritis, illi sunt reconciliati. Atqui siue hoc dicatur, siue non dicatur, sunt & manent reconciliati. *Quid ergo confert ad reconciliationem ipsam hoc meum dicere, pronunciare, prædicare? Dici solet, & verissimum est: Affirmare vel negare nihil ponit in re. Merus igitur fumus verborum est, inanis & inutilis sonus (ad remissionem peccatorum quod attinet) tota Evangelica prædicatione, & tota hinc Apostolis data potestas. Summa rei absurditas in simili apparebit. Si Regis filius à patre magnis acceptis thesauris post aliquam eorum distributionem in extera quapiam regione per seipsum factam, ad patrem suum reuerturus, primariis quibusdam suis Sarrapis in illa adhuc regione relictis (volens videlicet etiã in futurum liberalitatem suam exercere) diceret, *Sicut misit me Pater meus, sic ego mitto vos. Accipite hos thesauros auri & argenti immesos. Quorum inopiam vos subleuandã censebitis, subleuabuntur. Quorum non subleuaueritis, illi inopes & egeni manebunt. An hic esset legitimus horum verborum sensus? Quos iam diuites esse pronunciaueritis, vel quorum copias & diuitias iam partas verbo commendationis vestræ attestãdo obfignaueritis, illi diuites sint? Annon statim meritò excipitur? Quare igitur à filio Principis ita missi sunt hi Sarrapæ: ut quid tales thesauros acceperunt?**

Quomo

Caluinus
Christi
verba in
fumos con-
uertit.

Caluiniana
demon-
stratio ex si-
mili de-
monstra-
tur.

Quomodo dicitur illis, Quorum inopiam subleuandam censebitis, &c. quando neminem subleuant? sed sibi solis hunc thesaurum seruant? solum eos qui iam diuites erant, tales esse declarant? Quod certè ad diuitias comparandas, vel ad accepti thesauri distributionem, prorsus impertinès est. Eodem omnino modo Christus Dominus accepta à Patre potestate tantisper vsus, & multis data peccatorum remissione, nunc ad Patrem reuersurus, & eandem in terris gratiam perpetuam esse volens, dixit Apostolis suis: *Sicut misit me Pater, ego mitto vos.* Adiecit, *Accipite Spiritum sanctum*, ostendit in quem finem, *Quorum remisistis peccata*, quorum summam inopiam spiritualem refeceritis (vinculis quippe peccatorum detineri, & à gratia Dei extorrem esse, maxima est spiritualis inopia & miseria) *remittuntur eis.* Eorum inopiam spiritualem reficietis, vt diuites sint in fide, ac bonis operibus: eorum vincula relaxabitis, vt liberè seruiant iustitiæ qui prius erant serui peccati. Quod si verò Apostoli & eorum successores nihil aliud quàm remissionem peccatorum iam factam denunciant & obsignant, vt quid illa tam solemnis missio? vt quid Spiritum sanctum acceperunt? Vt quid illis dictum est, *Quorum remisistis peccata*? quando iam nemini remittunt, neminem ab inopia & miseria illa spiritali eximunt; sed quos diuites ex fide inuenerunt, eos tales esse declarant? Annon tota Christi commissio & potestas Apostolis data in meros verborum fumos euauit? Nam & obsignatio illa quæ fixit Calvinus in verbi prædicatione, quàm sit absurda, ridicula, & merus fumus, ad religionis nostræ Sacramenta ludificanda inuentus, circa ipsam Sacramentorum doctrinam, cui verè prædicationem per omnia esse similem Calvinus vult (quod hæc auritum, illa oculare symbolam ac testimonium) alio in loco demonstravi. Concludit iam Calvinus. *Quæ tenendus est modus remittendi peccata, vt sciamus quam sit ista quæ Apostolis data est potestas.* Cui respondeo: Omnia tenendus est ille modus remittendi peccata, iuxta quem verè sciamus quam sit ista quæ data est remittendi potestas, videlicet verè talis sit, & verè peccata remittat, iuxta Christi verba; non autem talis modus tenendus est, quo posito, nullam scimus Apostolis esse datam potestatem, & Apostolis verè nullum peccatum remittere scimus, Christi que verè penitus ludificamus; quem modum sibi Calvinus fixit, vt in causa omnium grauissima, ita scelere & impietate maxima.

In Episto.
ad Rom.
cap. 4. ver.
11.

23. *Quorum autem retinueritis, retenta sint.*

HÆc clausula à Christo adiecta, superiorum verborum sensum orthodoxum, de vera remissione peccatorum per Apostolos iudicialiter in foro conscientie facienda, luculenter & ad oculum confirmat: sensum quoque Caluini commentitium de factæ dudum remissionis peccatorum denunciatione, attestazione, obsignatione, non minus luculenter refutat. Sensum orthodoxum confirmat, & Caluini commentitium euertit, quatenus retinere ac ligare peccatū, quod est solutionem ac remissionem peccati negare, & peccati iam reū eoque obstrictum eodem reatu ac vinculo peccati constringere, seu constrictum tenere, veram & realem potestatem significat circa ipsum peccatum, & personam hominis: quam magnus ille Theodosius Christianissimus Imperator optimè intelligens, quum iam ab Ambrosio Episcopo Mediolanensi propter atrocem eadem temerè patratam excommunicatus, ab aditu Ecclesie & usu Sacramentorum arce-
Theodor. hist. Eccl. lib. 5. c. 18.
 reteretur, suam infelicitatem his verbis professus est. *Memoria tenes* (ait ad Ruffinum, Magistrum militum, qui eum ad Ecclesie ingressum inuito Episcopo hortabatur) *Dominicam vocem, qua manifestè dicit: Quemcumq; ligaueritis in terris, is & in calo erit ligatus.* Agnoscebat potestatem à Christo Sacerdotibus datam retinendi & ligandi peccata, quæ peccatorem vinculo constringeret quod sibi peccando nexuit. Hic Euangelica prædicatio locum non habet, hinc præconium, testimonium, sigillum Caluinianum euanescit. Sententia retinens peccatum, & ligans peccatorem, ad ipsum in particulari peccatorem, & ad ipsum in specie peccatum destinari debet, idque ex certa & cognita causa. Neque enim ligari debet nisi qui tale vinculum promeruit. At prædicatio Euangelica omnes alloquitur, & tamen posset piis iam & bonis fidelibus gratiam illis à Christo factam aliquo modo attestari & annunciare (quod quidem adhuc non esset gratiam aliquam facere, aut peccatum remittere) tamen per modum alicuius denunciationis aut attestationis nullum potest ligare, nulli hanc pœnam imponere, nulli remissionem negare, quando nec vllum in particulari conuenit, nec de vlllo peccato in particulari iudicat, nec causam habet cur vllum in particulari liget. Ita & sensum orthodoxum hæc clausula luculenter confirmat, & sensum Caluini commentitium non minus luculenter euertit.

Theodor. hist. Eccl. lib. 5. c. 18.

Retinere peccatum ad Euangelij prædicationem pertinere non potest.

Caluini
effugium
refallitur.

Horum igitur verborum sensum aliò inuertere atque pertrahere studiosè contendit. Hoc (inquit) secundum membrum addit Christus ad terrendos Euangelij sui contēptores, ut sciant non impunè cessuram sibi hanc superbiam. Sed vide absurditatem. De retinendis peccatis Christus loquitur omnibus haud dubiè & indefinitè. Quid ergo? An Euangelij contemptus omne peccatum est? Quàm innumeri sunt peccatores, qui Euangelium aut ignorantes (ideòque non cōtemptores) aut audire negligentes (ubi contemptus abest) aut penitus obliuioni dantes (non ex Euangelij contemptu, sed suis passionibus victi) innumeris flagitiis ac sceleribus contaminantur. Quomodo ergo Christus de omnibus peccatis retinendis, quæ Apostoli retenturi sunt, loquens, ad terrendos Euangelij contēptores id loquitur, quasi alia peccata retinenda non essent quam Euangelij contemptus; aut alij peccatores non ligandi, nisi Euangelij contēptores? Quicquid ergo de Euangelij contemptu prosequitur hïc Calvinus, causam presentem non attingit. Ergo (inquit) sicut Apostolis inuicta est salutis & vitæ æternæ legatio, ita rursus armati fuerunt vindicta erga omnes impios qui oblatam sibi salutem respiciunt, ut docet Paulus 2. Cor. 10. 6. Caterùm ordine posterius est, quia priori loco ostendi oportuit verum & genuinum Euangelij prædicandi finem. Quòd Deo recõciliamur, hoc Euangelij proprium est: accidentale verò, quòd morti æternæ addicuntur increduli. Qua ratione Paulus, dum illà, cuius nuper memini, vindictam denunciatur incredulis, mox subiicit. Postquam impleta fuerit vestra obedientia. Significat enim proprium esse Euangelij, ut uitet omnes ad salutem, aduentitium autem esse, ut interitum quibusdam adferat. Notandum tamen est, quisquis Euangelij vocem audit, nisi remissionem peccatorum illic sibi promittit amplectitur, reatu & æternæ damnatione obstringi. Nam sicut Dei filij odor est viuificus, ita ijs qui percunt, odor est mortis & mortem. Non quòd necessaria sit dampnandis reprobis Euangelij prædicatio, cum natura perditissimus omnes, & præter hereditariã maledictionem nouas mortis causas sibi quisque accersat, sed quia multò grauiorem pœnam meretur eorum contumacia, qui scientes & volentes filium Dei spernunt. Hæc est hæctenus tota Caluini disputatio, ut doceat retinere peccata Apostolorum eorùmque successores, nihil aliud esse, quàm per Euangelij prædicationem, ipsius Euangelij contēptores grauiorem pœnam mereri. Sed aduersus istud futile commentum tria (lector) aduerte. Primum, nullam poni actionem in ipsis Euange

Caluini
commentum
tribus ra-

Euangelij prædicatoribus, qua peccata ipsi retineant ac-
 gent; sed ex ipsa hominum incredulitate & contemptu con-
 sequi hanc grauiorem pœnam & damnationem. Dicit autem
 Christus, *Quorum retinueritis peccata, retenta erunt*: vt vi-
 delicet hæc peccatorum retentio, non ex natura rei, aut ipso-
 rum peccantium sola conditione, sed & ipsorum retinentium
 iudicio ac sententia ac demum actione quadam permanet.
 Ponit Christus Apostolos retinentes & ligantes peccata:
 ponit Calvinus in Apostolis nihil; sed in sola impiorum in-
 credulitate totam retentionis causam. Sensus igitur Christi
 non tenuit. Rursum aduerte iuxta Christi verba peccata sic
 retineri, vt retentio illa non sit generalis, sed certarum persona-
 rum. Ait enim, *Quorum retinueritis peccata*; nõ ait, *Quæ pec-
 cata retinueritis*. Actio igitur Apostolica & Sacerdotalis, qua
 peccata retinent, versatur circa certas personas quarum peccata
 retinent: Euangelica prædicatio ad nullas certas personas di-
 rigitur, sed omnes in vniuersum indifferenter alloquitur. Sed
 & certorum peccata retinere, aliorum non retinere, cum res iu-
 dicij & discretionis sit, cum Euangelij prædicatione (vbi nulla
 talis discretio, nullum iudicium exercetur) nihil comune ha-
 bet. Aduerte tertio, Christum de peccatis loqui omnibus &
 indefinitè quæ retineri possunt. Calvinus de sola incredulitate
 loquitur, qua quis peccatorum remissionem in Euangelio oblatam
 non amplectitur. Ita, iuxta Calvinum, nisi vnum peccatum reti-
 netur, & nisi vnius peccati sit vindicta, contemptus videlicet
 prædicationis Euangelicæ, & contumacia (vt loquitur) eorum
 qui scientes & volentes Dei filium spernunt. His tribus de causis
 nihil comune, nihil affine cum Christi verbis habet hoc loco
 tota Caluini illa de prædicatione Euangelica speculatio.

Enimvero dat illam Christus potestatem Apostolis, qua
 retineantur peccata, non vnum aut alterum, incredulitatis,
 contumaciae, contemptus Euangelij, sed omnis generis pec-
 cata contra legem Dei perpetrata: nec vt retineantur hoc
 solo nomine, & ex hoc solo capite, quia retineri merentur, &
 quia ex sua natura reos damnationis pœna obstringunt, sed
 vt retineantur quæ Apostoli retinuerint, quæ Ecclesiæ Præ-
 positi ligauerint, vt ex illo capite nouum vinculum, nouum
 ligamen peccata accipiant, quod ab Ecclesiæ Præpositis re-
 tineantur ac ligentur. Sic verbis Christi inhærendo, tota
 speculatio de prædicatione Euangelica penitus euanescit.

Locus verò ex Apostolo citatus ad Euangelicam quidem
 prædicationem pertinet, sed non ad illam solam. Integrum

tionibus
 resuratur.

1.

2.

3.

Retinendi
 peccata po-
 testas ve-
 ra Aposto-
 lu data.

Pauli ver-
 ba expli-
 cantur.

- locum cum breui explicatione ponemus. *In carne* (inquit
 2. Cor. 10. Apostolus) *ambulantes, non secundum carnem militamus*, id
 est, mortalem & communem vitam agentes, &, vt paulo antea
 dixerat, *in facie quidem humiles inter vos; non secundum
 carnem militamus*, id est, officium prædicationis nostræ iuxta
 humanam infirmitatem non exercemus. *Nam arma militia
 nostre non carnalia sunt, sed potentia Deo*, id est, prædica-
 tionem nostram & doctrinam non per diuitias, honores, aut
 potentiam aliquam mundanam commendamus, aut suade-
 mus, sed media ad persuadendum, quibus vim habent; diuina
 sunt, & ex Dei virtute vim habent; *ad destructionem quæ-
 sitionum*, id est, ad castra hostilia expugnanda. Nam vt pios
 3. Cor. 3. alibi *Dei templa*, sic fidei hostes ac rebelles *castra hostilia*
 hoc loco vocat. Modum autem impios per Euangelicam
 prædicationem expugnandi subiungit, *Consilia destrucunt*,
 id est, astutiam hæreticorum & pseudoapostolorum (pro-
 pter illos enim hoc totum loquitur, vt in sequenti cap. ap-
 pareat) deprehendentes & repellentes, & *omnem altitudinem
 extollentem se aduersus scientiam Dei*, id est, destruentes quo-
 que & refutantes omnem superbiam falorum magistrorum,
 qui volunt alium sapere contra regulam fidei, & *in captiui-
 tatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*, id
 est, arma quoque habemus quibus possumus hominum intel-
 lectum Deo subiicere ad obediendum fidei de Christo, vide-
 licet autoritate & testimonio fidei, quod in genere causa
 externæ Ecclesiæ maximum habet, humanum intellectum
 ad assentiendum veritati Euangelicæ inducendo; & *in prom-
 ptu habentes ulcisci omnem inobedientiam, cum impleta fuerit
 vestra obedientia*, id est, habemus quoque potestatem rebel-
 les fidei, & pseudoapostolos omnes, qui vobis molesti sunt,
 gladio spiritali feriendi & excommunicandi, non in ipsa
 prædicatione Euangelica, aut per illam; sed per sententiam
 iudicalem quam verbi prædicatores habent: qua sententia
 3. Cor. 5. *Paulus fornicarium Corinthium non prædicando Euange-
 lium præsens, sed iudicando & reuocando peccatum, absens*
 3. Tim. 1. *Satane tradidit in interitum carnis*, qua etiam Hymenæus &
 Alexandrum Satane tradidit, vt discant non blasphemare.
 Hæc vindicta Apostolica non fuit prædicatione Euangelica
 Pauli, vt somniat Calvinus; sed sententia ab eo lata extra
 omnem prædicationem: quod maximè in Corinthio fornicari-
 o apparet, de quo dicit: *Ego, inquit, absens corpore, præ-
 sens autem spiritu, iam iudicavi vt præsens, &c.* Et de simili
 pete

potestate ac vindicta in pseudoapostolos illos qui schismata inter Corinthios seminabant exercenda, Paulus hinc loquitur. Sed quia hæc potestas cum aliorum ædificatione exerceri debet, & non ad destructionem neque ad scandalum, adiunxit, *Cum impleta fuerit vestra obedientia*: id est, sic impleta & perfecta, ut possimus eradicare zizania, non triticum. Hæc est tota Apostoli sententia de prædicatione quidem Evangelica, sed non de solo eius actu atque exercitio, verum de varia potestate illi adiuncta. Postrema autem, quam memorat, vindictæ potestas ad externam Ecclesiæ iurisdictionem & forum externum pertinet, non ad forum conscientie internæ, de quo Christus hoc loco agit: in quo videlicet foro ac tribunali peccata coram Deo vel remittuntur, vel usque ad debitum satisfactionis modum ritè peractum retinentur; sicuti nuper ex nobilissimorum Patrum plurimis testimoniis ostendimus.

Magno igitur conatu, sed inani, verba Christi impugnavit Calvinus, ut commentum suum non secus impium quam stolidum, de soluendis ac retinendis per Evangelicam prædicationem peccatis substitueret. Fingit in Evangelij voce peccatorum remissionem promitti. At qui hoc loco Christus, non in Euagelij voce, sed in Apostolorum voce ac sententia peccatorum remissionem promittit. Deinde nulla Scriptura docet in Euagelij voce peccatorum remissionem promitti. Scripturæ credentibus, pœnitentiâ agentibus, elemosynas & alia charitatis opera facientibus, Sacramenta accipientibus, remissionem peccatorum promittit, voci Euagelij nusquam. Denique ad peccatorum remissionem consequendam, non satis est Euangelio credere, sed oportet præterea pœnitentiam agere, Deum invocare, affectum peccati deponere, charitatis affectum induere, denique media illa & Sacramenta suscipere, quibus mediantibus peccata remittuntur. Neque enim frustra Ecclesiæ claves datæ sunt, ut nuper ex Patribus accepimus.

25. *Nisi videro in manibus eius fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam.*

Fuit hæc Apostoli Thomæ infidelitas magna, & pertinacia non minor, quod Christo vno die quinquies diversis appatente, primò Magdalenæ ad sepulchrum, secundò

mulieribus in via; tertio Petro seorsim, quarto duobus discipulis in Emmaus, quinto decem Apostolis congregatis, adhuc Christi resurrectionem credere noluerit, & totis octo diebus in ea incredulitate pertinax steterit. Sed utrumque peccatum magis ex animi quadam tristitia (dolens quippe se vno absente ceteris decem Christum apparuisse, ut hoc dolore animum liberaret, elegit non credere quod displicebat, quam credendo animi dolore sustinere) quam ex superbia, aut odio, aut invidia, originem suam accepit, ut vetus ac nobilis interpres Cyrillus iudicavit. Solet tamen incredulitas, ea maxime quae cum pertinacia coniuncta est, ex animi fastu & superbia nasci. Animus quippe arrogans & fastu rurgidus ne alteri cedat, vel altero minus sapere videatur, immo ut ceteros sapientia antecellere existimetur, quae ab aliis quantumcunque legit, in se probata afferuntur, credere recusat. Hoc vitium, hereticis proprium, Calvinus hoc loco praevisione quadam vult diligentem notavit, & vitium quo ipse laboravit maxime, ne eo tactus videretur, accurate taxavit. Hic (inquit) notatur sua vitia: quia sapere quisque vult ex proprio sensu, nimiumque sibi indulget: haec verò verba (Nisi videro non credam) nihil habent affine fidei, sed sensuale est, ut ita loquar, iudicium. Idem omnibus accidit qui sibi addicti sunt, ut verbo Dei locum non relinquunt. Et paulò post. Ita scilicet dum minus honoris, quam patris tribuimus verbo Dei, sensum non cogitantibus obrepit deterior pernicacia, quae illius contemptum secum adfert, omnemque eius reverentiam nobis excutit. Quo magis laborandum est in cohibenda ingenij nostri lascivia, ne sibi quisque plus quam suum in repugnando permittens, quasi extincto pietatis sensu, fidem quam sibi pracludat. Haec ille. Honestè haec est oratio, sed et ore turpi profecta, quando quod honestissima voce damnamus, rebus ipsis flagitiosè perpetrat: Vulpes se mortuam simulat, ut gallinas, capiat securè accedentes. Ita Calvinus se simplicitate & humilem simulat, ut pietatis praetextu praedas capiat. Damnat eos qui ex proprio sensu sapere volunt, nimiumque sibi indulgent. Atqui audi aliam eius vocem. Nulla Conciliorum, Episcoporum, Pastorum nomina impedire nos debet, quo minus omnes omnium spiritus ad regulam verbi Dei exigamus. Qui omnes omnium spiritus, Conciliorum, Episcoporum, Pastorum ad verbum Dei regulam, id est, ad verbum Dei prout ipse iudicaverit intellectum, exigit, ille propriissime ex suo sensu sapere vult, sibi que nimium indulget. Rursum damnat sensuale iudicium, & nihil fidei affine illud habere affirmat. Hic rursus.

Institut.
lib. 4. c. 9.
num. 9.

2.

tursum damnat seipsum, qui alio in loco conuersionem panis in Christi corpus idcirco reicit, *Quia* (inquit) *nullus in* Institut. Lib. 4. c. 8. num. 13. *terris oculus huius mutationis testis est.* Ita non credit, nisi uiderit. Addit hoc sensuale iudicium *omnibus accidere, qui ita sibi addicti sunt, ut verbo Dei locum non relinquunt.* Arqui 3. unum Calvinum in omnibus hodie dogmatibus controuersis sic uni sibi additum esse, ut verbo Dei locum non reliquerit, innumera diuini uerbi corruptela, quas in hoc solo opere Euangelico repurgauimus, ad oculum lectori demonstrarunt. Sensuale igitur iudicium quod nihil fidei affine habeat, ad omnes Scripturas intelligendas adfert Calvinus. 4. Omnium Patrum & veterum interpretum iudicia ex alto despicit; suum unius omnibus anteponeit. *Sic ingenij sui lasciuiam minimè cohibendo, sed sibi plusquam fas erat in repugnando permittens, prorsus extincto pietatis sensu, fidei ianuam sibi praeclusit, innumeris haeresibus cordis sui ianuam patefecit; & quae alij irruerent uiam commonstrauit. Ex ore suo seipsum iudicauit seruus nequam.*

27. *Noli esse incredulus, sed fidelis.*

Observat hoc loco Catholici interpretes libertatis ad credendum vel non credendum perspicuum argumentum. Libertas arbitrij humani ad credendum vel non credendum. Caeteris Apostolis uiso Christo credentibus, noluit Thomas credere quia non uiderat. Christus ex magna misericordia eius incredulitatem sanare uolens, se illi uidentem exhibet, & argumentum seu medium externum ad credendum, quod inordinatè desiderabat, misericorditer praebet. Nec tamen tunc dicit, *Infer digitum tuum huc, &c.* quia uolo ut credas, quasi uoluntate absoluta Christus Thomam credere uoluerit; sed ait ei, *Noli esse incredulus, sed fidelis:* id est, me tibi argumentum, quod postulasti, iam praebente, depone hanc malam uoluntatem & duritiam cordis, conuerte cor tuum ab incredulitate ad fidem. Quod cum Thomas per Christi internam gratiam cum illo congruenti medio coniunctam fecisset (congruenti dico quoad infirmitatem Thomae, & duritiam cordis eius) dicens clara uoce, *Dominus meus, & Deus meus,* Christus ut eum credidisse affirmat, fidemque acceptat, sic eius cordis duritiam reprehendit, dicens, *Quia uidisti me, Thoma, credidisti,* id est, potuisti absque hac uisione & oculari argumento meam resurrectionem credere, ex sufficienti gratia mea, & sufficienti testimonio condiscipulorum tuorum.

sed tu nisi per tale medium credere noluit. *Beati*, id est, multò magis beati sunt, qui non viderunt & crediderunt id est, ex solo auditu & gratia mea interna fidem conceperunt, suamque ad credendum voluntatis assensum dederunt.

28. Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus.

EX hac nobili Apostoli Thomæ confessione, & celesti sui ipsius correctione, qua Deum & Dominum suum Christum confessus, eum diuina sua virtute resurrexisse profiteretur (quod antea credere noluit) putidi cuiusdam sui erroris firmamentum colligit Calvinus, fidem videlicet quam non nisi electorum esse vult, in ipsis electis nunquam extingui, idcirco Thomæ fidem nunquam excidisse, sed sopitam tantum ad tempus ac suffocatum fuisse. Hac (inquit) tam subita ac-

Electorum perpetua fides à Calvino impie stabilita.

matio fidem non prorsus fuisse in eo extinctam demonstrat, quoniam vis suffocata esset: non enim Christi diuinitatem in eius latere vel manibus atrectat, sed ex signis illis multò plus colligit quàm ostendant. Vnde hoc, nisi quia repente ex obliuione & uteruo ad se ipsum redit? Ergo verum esse apparet quod iam dixi fidem, qua abolita videbatur, latuisse velut obrutam in eius corde. Ecce iterum hoc ipso in loco nimium sibi indulgens Calvinus, & ex proprio sensu sapere volens, verbo Dei locum non relinquunt. Apertè enim docet Scriptura hæc Evangelica, apertè Petrus confirmat, Thomam incredulum fuisse & infidelem. At illi Christus: Noli esse incredulus, sed fidelis. Iam ergo fidem resurrectionis Dominicæ, & diuinitatis Christi, qua postea resurgere, Thomas non habuit. Erat incredulus, non fidelis, ait Christus: Erat fidelis, & fides in eo extincta & abolita non fuit, ait Calvinus. Et vide adhuc quomodo Christo contradicat in argumento erroris sui quod adfert. Non enim (ait Calvinus) diuinitatē in eius manibus ac latere atrectat. At Christus contrarium disertè docuit: Quia vidisti me, Thomas, credidisti: id est, ex visu & contactu corporis mei, me Dominum ac Deum tuum credis. Non quidem in illo Christi corpore atrectauit Deum, sed ex illo Christi corpore rediuitio argumentum cepit credendi Deum. Qui per visibilia huius mundi inuisibilia Dei cognoscunt, sempiternam quoque eius virtutem ac diuinitatem, in huius mundi creaturis Deum non atrectant, sed per illa media & argumenta ad fidem in Deum extolluntur. Thomas hoc loco quod Deum ac Dominum suum Christum

Calvinus Christo contradicit.

Rom. 1.

Christum confessus fuerit, à Christo non reprehenditur, imò ex vera fide hoc eum dixisse Christus docet, dicens, *Credidisti*. Sed quòd non sine visibili rediuiui corporis argumento id credere voluit, hoc Christus veluti imperfectū quid minori laude dignū ostendit. Fuit igitur Thomas ante visum Christum *incredulus, non fidelis*: fuit circa Christi resurrectionem & diuinitatem *infidelis*: & hoc infidelitatis graue crimen Christus illi exprobrat, dicens, *Noli esse incredulus, sicut ha-*

ctenus fuisti: sed fidelis, quod haectenus non fuisti. Sic veteres & nobilissimi interpretes Cyril. Græcus, & August. Latinus hæc rem exponunt, Illa repentina conuersio & confessio non est sopitæ in eo fidei argumentum, quam nullam in eo fuisse Scriptura affirmat, sed est diuinæ gratiæ cor Thomæ mediante illo visibili argumento subitò & efficaciter conuertentis illustre argumentum. Ita hoc exemplum Caluini hæresim nihil iuuat, sed prorsus euerit. Thomas enim Apostolus, qui ante Christi passionem Christum esse filiū Dei cum cæteris Apostolis crediderat (ait quippe illis Christus, *Pater vos amat, quia credidistis quòd à Deo exiui*, & ipsi ad Christum discipuli dicunt, *In hoc credimus, quia à Deo existi*) post Christi passionem ac mortem, illo scandalo perculsus & perturbatus, de quo Christus eum ac cæteros tam multis verbis præmonuerat, Christum esse filium Dei, Dominum ac Deum suum, ideòque à mortuis resurrexisse, quod se facturum prædixerat, donec eum vidisset ac tetigisset non credidit: & quidem ad eò non credidit, vt ipsemet obstinatè dixerit, *Nisi videro, non credam*. In quo iterum verbo Caluini peruicacia luculento argumèto recunditur. Ait ipse Thomas, *Non credam*. dicit Caluinus, *Credidit fide latente in eius corde*. Ita ingenij sui lasciuia non cohibens Caluinus, iterum verbo Dei & Scripturæ Euangelicæ nullum locum relinquit. An melius nouit Caluinus quod in Thomæ corde latuit, quàm ipse Thomas? Aut etiam illud Apostoli negabit, *Nemo nouit quid sit in homine, nisi spiritus hominis qui in ipso est*? Credimus igitur Thomæ dicenti, *Nisi videro, non credam*. In quo verbo (ait ipse Caluinus, ad ea quæ postea dicturus erat parum attendens) *Thomæ incredulitas refertur, vt inde melius confirmetur priorum fides. Non modo tardus ille & difficilis ad credendum fuit, sed etiam contumax*. Attende, lector, quomodo cæcus hæreticus quasi suo proprio pede contra alterum posito impingit. Hic fatetur Thomæ incredulitatem referri, & addit non solum tardum & difficilem ad credendum fuisse, sed etiam contu-

In Ioan.
lib. 12.
cap. 57.
Ser. 159.
de reporto.

Fides vni-
ca electorū
subuertitur.

Ioan. 16.

Caluinus
Scriptura
contradicit.

1. Cor. 3.

Caluinus
ex seipso
refutat.

macem. Quomodo igitur sustinet fidem in Thoma *abolitam non fuisse, sed latuisse veluti obrutam in corde*? An contumax ad credendum fidem habet in corde latentem? An contumax ad debitum proximo exsoluendum, propositum in corde latens habet soluendi debitum? An quod homo contumaciter se facturum negat, facit tamen latenter in corde? Potest quidem homo contra animum & conscientiam suam mentiri, & contumaciter peierare, affirmans se id nescire quod scit, vel etiam se id non credere quod credit. Sed talis mendax aut periurus diceretur, non ignarus aut incredulus. Nunc autem Thomæ dicenti, *Nisi videro, non credam*. Christus eum corrigere volens ait, *Noli esse incredulus, sed fidelis*. Non ait, noli esse mendax, sed verax. Contumaciter igitur dicens, *Non credam*, non est contumaciter contra animum & mentem mentitus, quasi habens adhuc fidem in corde latentem, sed sine fide erat, incredulus erat, fidelis non erat; denique contumaciter affirmavit se non credere, nec nisi sub tali conditione crediturum. Deinde, qui est contumax ad credendum, ad eum credendi vel actum vel habitum non habet, ut eum actum aut habitum in illa contumacia manens habere nequeat. Maximum enim fidei impedimentum est, non velle credere. Tandem quale hoc paradoxum est: Iste contumaciter non vult credere, & tamen credit? An aliquis Calvinista me dicit Calvino credere tanquam legitimo Scripturarum interpreti, qui constanter profiteor pestilentissimum Scripturarum corruptorem Calvinum esse, ideoque me illi non credere? Postremo qui dicit, *Nisi videro, non credam*, conditionem apponit qua credat. Ergo ante conditionem datam non credit. Thomas qui absque illa conditione non credidit, quod & Christus ei obiecit, utique & ante illam non credidit. Sed Calvinianæ dementiæ refutandæ nullus finis, nullus exitus, si singula momenta premi debeant.

Videamus quæ ad hoc suum hæreticum dogma de unica electorum fide, quæ nunquam amitti potest, magis adhuc confirmandum hoc loco subiungit. *Idem* (inquit) *& multis interdum contingit: nam ad tempus quasi abiecto timore Dei laesiviunt, ut nulla iam appareat in eis fides. Simul ac verò aliqui Dei serula castigati sunt, subacta carnis ferocia redeunt ad mentem sanam. Certè morbus per se ad docendam pietatem non sufficeret. Unde colligimus purgatis impedimentis emergere bonum semen quod iacebat oppressum. Intelligit Calvinus (nam obscurius loquitur, ut non nisi à suis intelligatur) homi*

homines impios ac sceleratos magnis sceleribus ac flagitiis contaminatos (si de numero electorum sunt) habere adhuc fidem: id est, firmam fiduciam benevolentiae diuinæ erga eos (hæc est enim Caluini fides) ideoque in gratia Dei ac statu salutis esse. De qua bis impia eius sententia in Promptuarij Catholici parte Quadragesimali latius egimus. Quod autem dicit, ita se habere ex eo probat, quod homines scelerati moribus castigati confestim aliquando resipiscant, & in alios viros mutantur. Ideo enim eos celeriter resipiscere iudicat, quia bonum semen iacebat oppressum. Nec iterum aduertit huiusmodi resipiscenciam, qua ad bonam mentem reditur, non alicuius boni seminis quod oppressum iacuit, quod Pelagianæ dementiae affine est, sed diuinæ gratiæ opus esse, quæ huiusmodi medio externò interdum vititur, quo lasciuientem in scelere ad sanam mentem reuocet. Vnde illud: *Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine.* Sanè quærent, quia antea perdididerant. Non quidem quolibet peccato mortali excutitur fides, vt ex aduerso Lutherani sentiunt, sed quolibet peccato mortali virtus ei contraria excutitur, & omnium virtutum radix charitas. Sola infidelitas excutit fidem, luxuria castitatem, auaritia benignitatem, gula temperantiam, & sic in cæteris. Nec fides Catholica manens in peccatore est semen bonum quod oppressum iacet, & purgatis impedimentis emergit: tum quia fides quoad suam naturam perfectionem integra manet, tum quia illa sine charitate nullius resipiscenciæ bonum semē est: sed ex lethali peccato quæ ad resipiscenciam resurgit, ex nouo gratiæ semine gratuito, ex nouis viribus & auxiliis diuinitus datis resurgit.

Addit adhuc alia Caluinus ad hanc suam susceptam confirmandam. *Cuius rei (inquit) insigne exstitit exemplum in Dauide.* Nam libidinis sua compos, videmus quam securè exulteret. Nemo non putasset deletam eo tempore fidem ex eius animo fuisse. Atqui breui Propheta admonitione tam subito in viam reuocatur, vt colligere promptum sit igniculum aliquem, licet demersus esset, stetisse tamē in eius animo, qui mox in flammam erumperet. Vulgare hoc est Caluinistarum exemplum, vt probent fidem quandam electorum & certitudinem gratiæ quæ amitti non potest. Theodorus Beza idem exemplum, atque illam Petri negationem proferens, de illorum permanente fide ita disputat, vt dicat illos, quum ita lapsi essent, incubuisse tamen veluti anchora illi testimonio quod Spiritus sancti testatur ipsorum spiritui, eos nimirum quamuis sceleratissime lapsos,

Per. 4. post
Dom. Pess.
text. 3.
Conuersio
peccatorū
celerit̄ ex
efficaci Dei
gratia, non
ex bono se-
mine reli-
cto.

Psal. 82.

Sceleratis-
simū Cal-
uini ac Be-
za dogma.
In confess.
fidei, cap.
4. sect. 20.

tamen

tamen in numero filiorum Dei censeris, ac proinde remissa illis esse peccata. Hæc videlicet est illa fides quam in Dauidis animo immobilem fuisse, etiã quum Bethsabæam suam complecteretur, & Uriam occidi iuberet, affirmat; & propter hanc fidem, id est, hanc immobilem fiduciam, se esse de numero filiorum Dei, subito & breui Prophetæ admonitione in viam reuocatum esse. Ita iterum Dauidis resipiscenciam non diuinæ gratiæ, quæ eor Dauidis ad pœnitenciam instexit, dans illi pœnitenciam (vt Apostolus loquitur) sed fiduciæ, quam tenebat, igniculis animo adhuc manentibus, homo impius tribuit. Impiè sanè suo commento causam resipiscencæ assignat, & causam à Scriptura designatam dissimulat. Ad illam breuem Prophetæ admonitionem, sed satis efficacem, quando apposito dato exemplo ad sui facinoris magnitudinem considerandam, & ad sententiam contra seipsum profereendam Dauidem induxerat, in viam reuocatur Dauid; sed mediante pœnitencia, qua clamauit, *Peccauit Domino*. Clamauit sanè non voce ac labiis tenus, sed ab intimo cordis profundo, magnaque doloris vehementia. *Quid enim aliud* (ait S. Augustinus) *quam cordis eius profunda cornebat Spiritus Dei, quando correptus per Prophetam dixit, Peccauit Domino, continuoque ad hoc verbum audire meruit, quod acceperit veniam? Cur autem Saul per Samuelem correptus, quum etiam ipse diceret: Peccauit, nõ meruit audire quod Dauid, quod ei Dominus ignouisset? Num personarum acceptio est apud Deum? Absit. Sed in simili voce, quam sensus humanus audiebat, dissimile peccus erat, quod diuinus oculus discernebat. Hæc ille. Hoc peccus dissimile non erat fiducia dissimilis, sed cordis intimi pœnitencia multum dissimilis. Nulla enim erat in Saule pœnitencia propter Deum offensum; nulla Deum placandi cura, sed sola conseruandi honoris sui sollicitudo. Sic enim Samuelem alloquitur. *Porta, quaeso, peccatum meum, & reuertere mecum, vt adorem Dominum: & iterum, Peccauit: sed nunc honora me coram senioribus populi mei & coram Israël, & reuertere mecum, vt adorem Dominum Deum tuum.* Fuit igitur in Dauide vera peccati confessio cum vera pœnitencia coniuncta. Hanc respexit Deus. Fuit etiam in eo fides, non Calviniana, qua in mediis flagitiis de remissione peccatorum certò consideret, sed illa qua vnum verum Deum adhuc credebat. Neque hæc fides eius peccatis adhuc extincta erat. Hæc eius animo adhuc firma constitit; & ex hac fide Deum inuocabat, ipsumquæ peccatum agnoscebat dicens: *Peccauit Domino.**

Hoc

Dauidis
conuersio
undenata.
2. Tim. 2.

Contra Fau-
stum lib.
22. c. 67.

Hoc igitur exemplum fidem Calvinianam & perpetuam in medijs flagitijs fiduciam nihil adiuuat: neque cum Thomæ Apostoli lapsu & incredulitate quicquam commune habet. Non enim incredulus erat Dauid, sed adulter & homicida, quum ad eum corripiendum Propheta veniret.

Sed pro sua adhuc fiducia ac sola iustificante fide etiam cum horrendis flagitijs adiuncta quid adhuc disputet hoc loco Calvinus attende. *Quantum (inquit) ad homines spectat, perinde rei ac si & fide, & omni Spiritus sancti gratia se abdicassent. Sed fit immensa Dei bonitate, ne electi in tantum alienationis precipitium ruant. Quare sollicitè cauendum est, ne à fide excidamus. Statuendum tamen est, Deum occulto freno electos suos retinere, ne exitialiter cadant, & miraculo fouere semper in eorum cordibus qualescunque fidei scintillas, quas nouo Spiritus sui afflatu, suo postea tempore accendat. Est hominis quasi vertiginem passu incondita oratio, in hanc & in illam partem vacillans, nusquam pedem certum figens, ac demum pugnancia loquens. At homines sceleratos adultero & homicidæ Dauidi similes, quod ad ipsos spectat, perinde reos esse ac si omni Spiritus sancti gratia se abdicarent. Teneamus ergo istud. Quod ad ipsos attinet, rei sunt; ergo & ante Deum rei sunt, cuius iudicium est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Si secundum veritatem; ergo sicut rei veritas se habet, ita Deus iudicat. At secundum rei veritatem, & quoad ipsos homines, adulter & homicida electus verè talis est; reus est, ac perinde reus ac si omni Spiritus sancti gratia se abdicaret: est igitur & coram Deo talis. Pergamus nunc. Sed (inquit) fit immensa Dei bonitate, ne electi in tantum alienationis precipitium ruant.* Hæc iam cum priori sententia apertè pugnant. Si enim adulter & homicida verè reus & abominabilis est quoad ipsum, quoad rei veritatem, & consequenter in Dei iudicio, Dauid autem haud dubiè electus, adulter & homicida erat; atque in tantum alienationis precipitium ruit, vt tam quoad seipsum quàm coram Deo reus atque abominabilis esset, falsum iam est quod affirmat Calvinus, *Dei bonitate fieri vt electi in tantum precipitium non ruant.* Sic ab vna parte in aliam vacillans, pugnancia dixit, Addit proximè. *Quare sollicitè cauendum, ne à fide excidamus.* Quæ hæc illatio? quæ connexio est? Illud potius inferendum fuit: *Quare sollicitè cauendum, ne adulteri, homicidæ, aut aliorum flagitiorum rei simus, perinde ac si omni Spiritus sancti gratia nos ipsos abdicassemus. Alioqui ne à fide excida*

Fiducia in medijs flagitijs Calviniani dogma.

Rom. 2.

Calvinus pugnancia docet.

Alia repugnancia.

excidamus, iuxta Calvinum, quia sumus electi, canere non est opus. Electorum enim fides (iuxta Calvinum) amitti non potest: *& immensa Dei benignitas sit* (sicuti modò dixit) *ne in tantum alienationis precipitium* (quo videlicet fide & omni Spiritus gratia electi se abdicent) *electi aliquando ruant*, ita quòd per modum illationis subiunxit, nec cum re præfenti coheret; & coherentia quã habere videtur, pugnantia concludit. Iam iterum adiungit. *Statuendum est tamen, Deum occulto freno electos suos retinere ne exitiâliter cadant*. Hoc nunc rursus cum præcedenti membro, imò & cum tota oratione pugnat. Si enim statuendum ac firmiter tenendum, Deum suos occulto freno retinere ne exitiâliter cadant; profectò nec cauere opus est ne à fide excidamus (quod in proximo membro dixit) quia freno occulto Deus nos retinet; neque verum erit, ipsos interdum electos quoad seipfos perinde reos esse ac si omni Spiritus sancti gratia ipsaque fide se abdicassent, quod tota præcedens oratio posuit. Quomodo enim ita rei esse possunt, quos occulto freno Deus retinet ne in talem reatum cadant? Nam *omni Spiritus sancti gratia sese abdicare, & exitiâliter cadere*, idem prorsus valere nemo opinor negabit. At illud electis tribuit Calvinus, & David in se expertus est; hoc rursus fieri in electis non posse propter occultum Dei frenum negat Calvinus. Ita, vt dixi, tota eius oratio incondita, vacillans, & dementiæ plena est.

*Calvinus
absurdissi-
mum suum
paradoxum
miraculo
tribuit.*

Addit tandem, Deum *in electorum cordibus, qualescunque fidei scintillas miraculo fovere, quas postea Spiritus sui afflatus suo tempore accendit*. Attende vt suum paradoxum, quod absurdissimum esse cernebat, nunc miraculo tribuat. Deus in corde Davidis adulterantis, & innocentem hominem gladio impiorum occidentis, adhuc aliquas fidei scintillas fovit, id est, aliquam semper fiduciam certam de sua salute, aliquam semper certitudinem electionis suæ particularis (hæc est enim fides de qua Calvinus semper loquitur, & quam Beza verbis citatis posuit in Davide ad Petro eo ipso tempore quo foedissimè lapsi erant, & sine quâ fide nulla est apud eos peccatorum remissio) quam fiduciam & certitudinem in mediis sceleribus ac flagitiis veluti oppressam, postea suo tempore Spiritus sui novo afflatu accendit. Sed quia hoc totum cum summa absurditate coniunctum est, vt electus aduiter vel homicida, cum iam in actu flagitioso ac scelerato versatus, persuadeat sibi se esse filium Dei, certum de salute & peccatorum remissione (quando talis persuasio, præterquã quòd in quon-
quam

quam eam cadere ipsa synderesis & peccati cōscientia vetat, præclarum esset continuandi flagitij ac sceleris incentiuum) addit Calvinus, *illam in electorum cordibus miraculo foueri.* Miraculum sanè ac portentum istud est, non quod Deus facit tota reclamante Scriptura, ipsoque naturæ lumine, sed quod Calvinus finxit: audacia & impudentia vsus, vbi nullum rationis facum calliditas inuenit. Si turbulenti, sanguinarij, flagitiosi ac scelerati, passim Calviniani conspiciuntur, mirari id nemo debet. Habent in medijs sanguinibus atque sceleribus hanc fidem ac fiduciam in cordibus, quam Deus in illis miraculo fouet, qua facientes opera diaboli, maneant tamen semper filij Dei. Egregia scilicet & digna hæc viris Christianis doctrina, à qua Epicurus ipse voluptatis assertor ita abhorruit, vt tamen si diceret *nihil esse iustum natura*, adiecerit tamen *vitia vitanda esse, quia metus vitari non potest*; vt refert de eo Seneca. Vnus Calvinus cum suis Calvinistis in medijs criminibus metum non habent, quia fiduciam certam salutis Deus in illis perpetuò fouet, *sed miraculo*; id est, ita incognito ac mīro modo, vt nec in notitiam vnquam venerit, quia nunquam accidit; & ratione explicari nequeat, quia omni rationi aduersatur. Verum interim est, Deum occulto gratiæ suæ freno corda electorum ita dirigere, flectere, ac gubernare, non quidem, vt nunquam exitialiter ruant siue lethaliter peccent, sed sanè vt finaliter non excidant; quod iuxta sanam doctrinam docet Augustinus, sed eisdem exitialiter peccare; & cum peccant, non Dei sed diaboli filios esse; nec nisi mediante pœnitentia remissionem peccatorum consequi, vel ad sanam mentem reuocari, idem Augustinus cum alijs Patribus constanter docet. Tandem, nihil hæc tota Calviniani oratio ad Thomæ Apostoli incredulitatem pertinet, vel aliquam in eius animo fidem de resurrectione ac diuinitate Christi sterisse (quæ fides cum fide ac fiducia Calviniana nihil etiam commune habet) vlla ratione probauit.

29. *Beati qui non viderunt & crediderunt.*

Quum ad fidem de vera & reali corporis & sanguinis Christi presentia & existentia in venerabili Eucharistiæ Sacramento firmiter tenendam, aliqui Catholici hunc locum accommodarent, hoc sibi studiosè taxandum sumpsit Calvinus. *Quòd (inquit) Papista hæc verba torquent ad suam transubstantiationem probandam, plusquam frivolum est. Vt beati simus, credere nos iubent Christum esse in specie panis. Sed nihil minus*

Calvinus
audacia
perrumpit
vbi calli-
ditate non
obtinet.

Calviniana
doctrina
Epicu-
rea dete-
rior.
Epist. 28:

In libro de
corrupt. &
gratia.

Transsub-
stantiatio-
nu fides
frustra im-
pugnatur.

minus

minus Christo propositū fuisse scimus, quā ut fidem subiceret hominum commentis, quae si minimum transliat ultra verbi metas, desinit iam esse fides. Hæc ille. Atqui qui iubent credere Christi corpus esse in specie panis, ut sic credendo quod non vident, beati sint, non hominū commentis, sed ipsi verbo Dei fidem subiiciunt; huic videlicet verbo, *Hoc est corpus meum*. Cui verbo ne se Calvinus & horum temporum hæretici subiiciant, ab ipso Christi verbo, ad sua quisque commenta, hominum fidem traxerunt. Qui autem hoc suadent, ut huic Christi verbo fidem suam fideles subiiciant; nec quod oculis vident, sed quod Christi verbum renunciat, simpliciter credant; non horum temporum Papistæ sunt, sed antiquissimi & doctissimi Patres. Imprimis Chrysostomus his verbis:

Papistarū
nomine Pa-
tres taxat
Calvinus.
Homi. 60.
ad populū
Antioch.

In omnibus Deo pareamus, neque contradicamus, licet cogitationibus nostris videatur adversari, & oculis, quod dicitur; sed sit & cogitationibus & visu dignior ipsius sermo. Sic & in mysterijs agamus: nec solum præ oculis positæ respiciamus, sed ipsius verba contineamus. Ipsius enim sermo infallibilis: sensus autem noster seduci facilis. Quoniam igitur verbum dicit, Hoc est corpus meum, & pareamus, & credamus, & oculis intellectualibus

Homi. 83.
in Matth.

ipsum conspiciamus. Sic & alio in loco. Credamus Deo, nec repugnemus ei, etiamsi sensui & cogitationi nostra absurdum esse videatur quod dicit. Eandem fidem contra sensum postulat

De ijs qui
institantur
mysterijs,
cap. 2.

Ambrosius. Fortè dicas: Aliud video. Quomodo tu mihi asseris quod corpus Christi accipiam? Et hoc nobis superest ut probemus. Quantis igitur utimur exemplis, ut probemus non hoc esse quod natura formavit, sed quod benedictio consecrauit; mirremque esse benedictionis vim quā natura, quia benedictionis etiam ipsa natura mutatur? Hæc ille. Cyrillus quoque Hierosolymitanus id credere quod nō videmus in hoc tanto mysterio monet. Quamvis (inquit) sensus tibi suggerit panem &

Catech.
Mysta.
205. 4.

vinum esse, tamen fides te confirmet, ne gustu rem iudices. Et paulò post: Hoc sciens & pro certissimo habens, panem hunc, qui videtur à nobis non esse panem, etiamsi gustus panem esse sentiat, sed esse corpus Christi; & vinum quod à nobis conspicitur, tamen si sensui gustus vinum esse videatur, non tamen vinum, sed sanguinem esse Christi. Hæc ille. Isti veteres Patres (non Papistæ modò) iubent nos credere in specie panis esse corpus Christi, ut sic credendo quod non videmus, beati simus.

Pergit Calvinus: *Si credere promiscuè oportet quæ non videntur, quicquid prodigiorū fingere hominibus placuerit, fidem nostram habebit obstrictam. Atqui non est ab vno extremo ad*

alce

alterum extremum abeundum; nec quia prodigum esse non conuenit, ideo auarum esse oportet. Non quia quæ fingunt pro libito homines temere credere in vitio habetur, idcirco quæ docet Ecclesia Dei credenda non sunt. Sed modum fortè præscribet Calvinus, audiamus. Ergo ut locum habeat hæc Christi sententia, imprimis probandum est ex verbo Dei id de quo ambigitur. Atqui ista transsubstantiatio, quam impugnat Calvinus, ex verbo Dei maximè luculèto probatur, isto videlicet, *Hoc est corpus meum*. An propterea quod non videt Calvinus credit? Minimè gentium. Verbum quidem (inquit) pro sua transsubstantiatione asserunt, sed quod probè expositum, nihil eorum delirio suffragatur. Attende hominis hæretici resolutionem. Subiicienda est fides verbo Dei, non ut aperte loquitur ac sonat, non ut antiquissimi & doctissimi Patres illud intellexerunt, non ut tota per orbem Ecclesia hæctenus credidit, sed ut vnus Calvinus probè exposuit. Illud enim, probè expositum, nec veterum Patrum, nec Lutherianorum hodie, nec ipsius Zwinglij, sed vnus Caluini singularem expositionem significat. Huic Caluini expositioni probæ fidem nostram subiicere oportet, ut sic beati simus. Obseruet lector Scripturam & verbum Dei ab hæreticis ore & labiis venditari; sed ad rem quam ventum est, nõ Scripturam, non verbum Dei, sed verbum hominis; verbum Caluini, verbum Lutheri, aut cuiuslibet alterius Magistri credendum obtudi. Sic alibi contra Lutheranos disputans. Excipiunt (inquit) se verbum habere quo palàm facta est Dei voluntas. Moxque respondet. Nempe si illis conceditur, donum interpretationis ex Ecclesia profligare, quod lucem verbo adferat. Ecce non iam verbo Christi, sed suæ interpretationi, quæ etiam lucem adferat Dei verbo, fidem subiici vult. Vnde paulò post: Hinc (inquit) fastuosa illa morositas, nolumus scire quomodo sub pane lateat Christus, hac ipsius voce contenti, Hoc est corpus meum. Morositatem vocat, eamque fastuosam, quod Christi voce contenti sumus. Suadet ergo Christi voce non esse contentos. Suadet verbo Dei fidem non subiicere, sed interpretationi suæ: quam (ut postea dicit) Spiritus Dei illi suggestit, quo fretus despiciat ex alto quicquid terrene sapientia contra opponitur. Ita iuxta Calvinum in cuiuslibet noui Magistri spiritu, quem Dei Spiritum nuncupabit, ideoque eo fretus omnes aliorum spiritus ex alto despiciet, fides nostra resoluetur. Verbo enim Dei subiicienda fides est, sed sic exposito & intellecto, ut talis ac talis nouus Magister interpretari vo-

*Hæretica
re olutio
Caluini.*

*Scripturæ
quomodo
venditans
hæretici.*

*Institutiõ
lib. 4. c. 17.
num. 25.*

*Christi verbo
contenti
esse. Mo-
rositas fa-
stiosa Cal-
uino est.*

*Spiritus
proprio
quisque
hæreticus
omnes sub-
iicere vult.*

luerit. Huius resolutionis impieras quanta sit, pluribus explicare, nec opus admodum est, nec hic locus permittit.

IN IOANNIS CAP. XXI.

15. Dicit Simoni Petro Iesus: Simon Ioannis, diligis me plus his? Dicit ei, Etiam Domine: tu scis quia

16. amo te. Dicit ei, Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Ioannis, diligis me? Ait illi, Etiam Domine: tu scis quia amo te. Dicit ei, Pasce agnos

17. meos. Dicit ei tertio: Simon Ioannis, amas me? Contristatus, &c. dixit ei Petrus: Domine, tu scis omnia: tu scis quia amo te. Dicit ei Iesus, Pasce oues meas.

Primatus
Petri va-
rie demō-
stratur.

2. 1.

Hom. 1.
de panit.

2.

Tractat.

123. in

Ioan.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

123.

DISPLIET multum Caluino, Petri Primatum & supremam Ecclesie gubernationem ex hoc loco stabiliri. Christi enim verbis inhaerendo obseruamus, presentibus aliis Apostolis ac discipulis, ad unum Petrum illa Christi verba destinari, in quibus Ecclesie sue uniuersae Pastorem constituit. Uniuersam Ecclesiam Petro committit, quum ait indefinitè, Pasce oues meas. Oues quippe Christi sunt totum ouile. Vnde Ecclesie primatum gubernationemq; per uniuersum mundum Petro à Christo haereditum fuisse, scribit Chrysostomus. Obseruamus hanc illi pascendi curam cum distinctione & variatione non otiosa, sed certum aliquid & proprium significante, coniunctam committi. Estque hac verborum variatio duplex, tum in officio pascendi, tum respectu eorum quos pascere Petrus iubetur. Nam in primo & tertio mandato utitur Christus proprio & simplici verbo pascendi, *πάσκει*, quod est pabulum necessarium præbere seu verbo prædicationis, seu Sacramentorum alimento, seu vitæ & morum exemplo. In secundo mandato utitur verbo, *ποιμαίνω*, quod ita pascere significat, ut etiam regere ac gubernare denotet, quod Græcus Interpres Euehymius annotauit in commentariis in hunc locum. Augustinus quoque oues pascendas exponit, *docendus regendusq; committit*. Respectu eorum quos pascere iubetur Petrus, primo vocatur *agni*, postea *oues*, quibus significatur tum populus fidelis, qui ita pascitur ut alios non pascat; tum ipsi Pastores qui alios pascunt, sicut agnorum matres oues sunt. Quod obseruans Ambrosius

Ambrosius ita scribit. *Tertio Dominus interrogauit, non iam agnos, ut primo, lacte quodam pascēdos, nec ouiculas, ut secundo (sic enim ille legit) sed oues pascere iubetur, perfectiores ut perfectior gubernaret.* Obseruamus rursus, ut hoc amplissimum munus Petro Christus demandaret, non simplicem ab eo dilectionem, quæ in quolibet Pastore requiritur, sed excellentem & cæteris maiorem Christum flagitasse. Ait enim: *Simon Ioannis, diligis me plus his?* Ita videlicet diligenti plus cæteris, pascendi potestatem ampliorem quam cæteris dedit. Alioqui æqualem & cōmunem cæteris daturus potestatem, non nisi dilectionē ab eo cæteris æqualem flagitasset. Quod obseruans D. Ambrosius ait. *Christus eleuandus in calū, amoris sui vicarium Petrum reliquit: & idē quia solus profitetur ex omnibus, omnibus antefertur.* Hæc obseruatio tanti valet, ut bonus Calvinus hæc Christi ad Petrum verba (*Diligis me plus his?*) penitus intacta reliquerit. Audacior Beza tacere noluit, sed rem eludere contendit. *Hoc (inquit) addit Christus, non ut alijs Petrum anteponat, sed ut in memoriā reuocet Petro inanem illam iactationē qua fretus dixerat, tacentibus cæteris, se vitam depositurum ipsius causa.* Sed hæc Bezæ euasio luculento nititur mendacio. Non enim tacentibus cæteris solus Petrus se vitam depositurum Christi causa dixerat: sed cū dixisset, *Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo;* addit Matthæus, addit etiam Marcus, *Similiter & omnes discipuli dixerunt.* Non ergo ad illam iactantiam, quæ omnibus communis erat, in memoriā reuocandam, solus Petrus interrogatur, *An diligat plus cæteris.* Sanior est S. Ambrosij obseruatio: & frustra Beza turpi mendacio innixus exclamat, *Quorsum istud ad Antichristianam tyrannidem?* Sic enim rebellis spurius sedis Apostolicæ iustam & supremam autoritatem conuictio lacerat. Culpat statim Augustinum quod de ciuitate Dei libro 14. cap. 7. discrimen constituat inter ἀγαπᾶν & φιλεῖν, quasi istud amplius quam illud declaret, & rem esse ait nullius momenti. Atqui D. Augustinus eodē in loco prorsus contrarium docet, & probat ex scripturis vtrumque verbū amoris & dilectionis indifferenter accipi: immo & ex ipso texto doctē obseruat illa duo verba hoc loco prorsus idem significare, quod aliter olim Ambrosiū secutus exponens retracto. *Tertia (inquit) interrogazione ipse Iesus non ait, Diligis me, ἀγαπᾶς με, sed, Amas me, φιλεῖς με: ubi secutus Euangelista ait, Contristatus est Petrus quia dixit ei tertio, Amas me, cū Dominus non tertio, sed semel dixerat, Amas me, bis autē dixerat,*

Lib. 10.
cap. 24. in
Lucam.

3.

In Luc.
lib. 10.
cap. 24.

Beza euasio
mero
mendacio
nixa.

Matth. 26.
35. Marc.
14. 31.

Augusti-
nus a Beza
mendaci-
ter taxa-
tus.

De Ciuit.
Dei lib.
14. c. 7.

Diligis me. Vnde intelligimus, quòd etiã cum dicebat Dominus, Diligis me, nihil aliud dicebat, quàm, Amas me. Petrus autem non mutavit huius unius rei verbum, sed etiam tertio dixit, Domine, tu scis quia amo te. Hac propterea commemoranda putavi, quia nonnulli arbitrantur aliud esse dilectionem seu charitatem, aliud amorem. Quam sententiam improbabilem esse statim ostendit. Quid ergo Beza in mentem venit id in Augustino culpate, cuius contrarium ille apertè docet, nisi quòd perulantes hæretici ad Patres doctissimos reprehendendos præcipites feruntur, eos autè inspicere ac legere non dignantur?

Beza annotatione in epra & im pia.

Addit aliam annotationem Beza, pro eo quod Ioannes habet agnos & oues, ἀγνῶς καὶ ὄves, Syrum interpretem tribus vti vocibus, sed idem significantibus. Quod (inquit) non annotassem, nisi adoratores bestia viderem etiam ad stabilendam illius tyrannidè non minus impudenter quàm impie occasionem ex his voculis arripere, quasi per agnos ipsi Apostoli reliqui intelligantur, quos tamen Christus non pascere, sed, postquam respicisset, confirmare, suo videlicet exemplo, ceterisque virtutibus, Petro precepit. Luc. 22. 32. Plena est ineptiæ & impietatis annotatio. Si adoratores bestia sunt qui inter has voces distinguunt, Ambrosius & Euthymius à nobis citati tales fuerunt. Sed facilius est Bezam esse bestiam, quàm sanctissimos illos & doctissimos Patres adoratores bestia fuisse. Deinde in hæreticis verbis Christi, & distinctionem ab Evangelista positam religiosè retinere, est iudicio Beza impudenter & impie ex voculis occasionem arripere. Hæc est quam deserunt hæretici Scripturæ reuerentia, quoties contra illos premitur. Impietatis Bezanæ hæc notæ sunt. Agnorū vocabulo Apostolos à quoquam designari, perquam ineptè affirmat, quum agnorū vocabulo populū fidelem, ouium verò Pastores & perfectiores significari, Ambrosius & Euthymius alique Catholici affirmant. Quòd autem Petri officium de confirmandis fratribus suis exponit Beza, ad exemplum ac ceteras virtutes pertinere, quibus eos Petrus præire debuit, glossam esse à Christi mente alienissimam, ex doctissimorum Patrum concordia sententiã ad illum Lucæ locum ostendimus. Quod tandem ait Syrū interpretem tribus vti vocibus idem significantibus, falsum penitus esse textus Syriaci interpretatio monstrat: quæ pro tribus illis vocibus primò agnos, secundò & tertio oues reddit. Et ut ita se res haberet, an ipsis Evangelistæ verbis Græcis Græcè scribentis, istud præiudicare vilo modo potest aut debet? Sanè neutra illarum trium vocū Hebræicis verbis

Scripturæ vilipendit Beza.

illos & doctissimos Patres adoratores bestia fuisse. Deinde in hæreticis verbis Christi, & distinctionem ab Evangelista positam religiosè retinere, est iudicio Beza impudenter & impie ex voculis occasionem arripere. Hæc est quam deserunt hæretici Scripturæ reuerentia, quoties contra illos premitur. Impietatis Bezanæ hæc notæ sunt. Agnorū vocabulo Apostolos à quoquam designari, perquam ineptè affirmat, quum agnorū vocabulo populū fidelem, ouium verò Pastores & perfectiores significari, Ambrosius & Euthymius alique Catholici affirmant. Quòd autem Petri officium de confirmandis fratribus suis exponit Beza, ad exemplum ac ceteras virtutes pertinere, quibus eos Petrus præire debuit, glossam esse à Christi mente alienissimam, ex doctissimorum Patrum concordia sententiã ad illum Lucæ locum ostendimus. Quod tandem ait Syrū interpretem tribus vti vocibus idem significantibus, falsum penitus esse textus Syriaci interpretatio monstrat: quæ pro tribus illis vocibus primò agnos, secundò & tertio oues reddit. Et ut ita se res haberet, an ipsis Evangelistæ verbis Græcis Græcè scribentis, istud præiudicare vilo modo potest aut debet? Sanè neutra illarum trium vocū Hebræicis verbis

verbis respondet, quod magis spectandum erat. Sed quare Beza in Græcorum verborum proprietate excutienda accuratus, de verbis Evangelistæ differentibus *ῥόνη* & *ῥοῦνη* nihil hoc loco annotavit? Cur ex Homero, ut multa solet, illud non protulit, *τὸν ῥοῦνην λαῶν*, ut, quantum valeat, τὸ *ῥοῦνην*, suum lectorem moneret? Nempe ad veritatem orthodoxam istud faciebat; cuius ille hostis esse analuit quàm interpres.

Sed nunc, omisso Beza, ad Calvium veniamus. *Legitimi* (inquit) *Pastores coram Deo censentur, qui sub Christo capite Ecclesia præsent per verbi ministerium. Quo satis dilucidè refellitur Romanensium improbitas, qui locum hunc detorquent ad stabilendam Papatus sui tyrannidem. Petro, inquiunt, præ alijs dictum est, Pasce oves meas. Cur illi potius dictum sit quàm reliquis, iam antè exposuimus. Nempe ut purus omni sinistra nota liber esset ad prædicandum Evangelium: & idè ter eum Pastorem constituit Christus, ut tres abnegationes, quibus sibi Petrus æternum probrum contraxerat, abolita, eius Apostolatum non impediunt, quemadmodum prudenter observant Chrysostomus, Augustinus, Cyrillus, & plerique alij. Ceterùm nihil Petro datum est his verbis quod nõ omnibus Evangelij ministris sit commune. Frustra ergo Papista idè contendunt esse primum, quia specialiter vnus vocetur. Hæc ille, contra veritatem Evangelicam frustra recalcitrans. Petrum quidem de amore suo erga Christum ter fuisse rogarum, ut trinam negationem triplici amoris confessione ablueret & compensaret, notarunt Patres à Caluino citati: sed Apostolatum illi per hanc triplicem confessionem quasi renouatum fuisse, vnus Cyrillus affirmat; nec id quasi literæ sensum enucleans, sed, quemadmodum præfatur, sensum quendam sublimiorem & mysticum consecrans. Alius (inquit) quiddam hæc oratio certè parturit. Sed neque verè dici potest Apostolatum Petro restitutum fuisse, ut Caluinus hîc dicit. Narrat (inquit) hîc Evangelista quomodo Petrus in eum honoris gradum, unde exciderat, restitutus fuit. Nam et si per illam negationem Apostolatu excidisset, nec ad gradum illum recuperandum vel pœnitentia confestim subsequens, vel benevolentissima illa Christi apparitio soli Petro primo resurrectionis die seorsim facta (de qua Lucas, *Et apparuit Simoni*) suffecisset; tamen noua potestas remittendi & retinendi peccata iam prius Petro cum alijs Apostolis concessa, certum argumentum est, Petrum in Apostolatus sui dignitatem iam antea restitutum fuisse.*

Calvini
recalcitra-
tio.

Petro A-
postolatus
non est hîc
restitu-
tus.

Luc. 24.

maximè in sensu Caluini, qui illam remittendi peccata potestatem in sola prædicatione verbi consistere pertinaciter loco eodem docet, & hinc rursus totam pascendi potestatem Petro datam exponit, præesse Ecclesia per verbi ministerium. Deinde etsi Patres à Caluino citati ex trina dilectionis professione Petri primatum non colligunt, colligitur ille tamen partim ab iisdem, partim ab aliis Patribus citatis, ex aliis huius loci circumstantiis quas annotauimus, & imprimis ex eo quòd an plus cæteris Christum diligeret (quòd sibi penitus dissimulandum putauit Caluinus) à Christo interrogatur. Frustra igitur Caluinus veritati Euangelicæ reluctatus est.

Quæ nunc in Caluino sequuntur, vel friuolæ exceptiones sunt, quibus olim satisfactum est, vel putidæ cauillationes, vix vlllo responso dignæ. Singula tamen breuiter discutiemus. *Atque ut demus (inquit) fuisse priuatim illi aliquid honoris delatum, vnde, quæso, euincens locatum fuisse, in primatu? Iam ex ipsis Christi verbis diligenter excussis illud euicimus. Neque de priuato aliquo Petri honore aliquid hinc Christum egisse, vel per somnium cogitare potest, qui Christi omnes actiones & doctrinam, quem scopum semper habuerint, vel mediocriter perpendit. Addit: Euerit sanè inter Apostolos præcipuus, an inde protinus sequetur, fuisse vniuersalem totius orbis Episcopum? Stolidæ est exceptio à Caluino sæpe repetita, à nobis super Matthæi reiecta. Adde (inquit) quòd quicquid accepit Petrus, nihilo magis ad Papam perinet quam ad Mahometem. Cõuictiu est hominè hæretico & nulla refutatione dignum. Atqui probabit, si diis placet. Quo enim (inquit) iure pro herede Petri se venditat? Nõ pro herede, sed pro successore se venditat, eadem Cathedrã, fidẽ, ac doctrinã tenens. Pergit adhuc. Deinde quis illi sanus concedat, hic ius aliquod hereditarium à Christo positum esse? Et quis sanus illud negabit? Pascendi verbum, officium designat non extraordinarium sed perpetuum. Quile Christi perpetuum est: perpetuus igitur & Paltor est quem Christus illi præfecit. Quis sanæ mentis istud negabit? Addit Caluinus. Successor tamen vult haberi, utinam quidem esset. Nemo nostrum illi repugnat, quin & diligat Christum, & curam suscipiat pascendi eius gregis. Sed neglecto Christi amore, & reiecto pascendi officio, successionem iactare, nimis absurdum est, nec minus stultum. Petri successores Romani Pontifices nec Christi amorem, cuius fidem semper fortissimè defenderunt, nec pascendi officium, quòd latissimè patet, penitus neglexerunt, etsi alij magis, alij minus illi muneri incubuerint. Nec qui*

Variis
Caluini
cauillationibus
re-
sponderetur.

1.

2.

Ad Matt.
c. 16. v. 18.

3.

4.

5.

6.

qui Cathedram & doctrinam tenet, successionem inaniter iactat, tamen si officium aliquatenus negligat, quam diu reiecta fide in lupum non vertitur; sicuti Reges ius regni non amittunt, tamen si rem negligenter administrant, quam diu in tyrannos non vertuntur. Pergit Calvinus. *Quemadmodum autem Christus docendi provinciam Petro mandans, solium idolo vel animarum carnifici erigere noluit, ex quo Ecclesiam miserè opprimeret, ita breuiter admonuit quale probet Ecclesia sua regimen.* Respondeo: *Quemadmodum Christus oues suas pascendi provinciam generalem atque supremam mandans, nec idolo alicui, nec animarum carnifici, sed Cathedræ Apostolicæ & animarum curatori maximo solium erexit, ex quo hæreticos omnes per omnes ætates, & inter ceteros Caluini sectam penitus opprimeret: sic officium istud & maximæ sollicitudinis & in primis necessarium totis his 1500. annis Petri successores strenuè sunt exequuti. Concludit tandem & triumphum canit Calvinus. Sic larua detrahitur cornutis Episcopis, qui sola theatrica pompa & inani titulo contenti, ius Episcopale sibi arrogant. Hoc est fulmen Calvinistarum, quo vix pulli & aui culæ terrentur. Calvinus omnibus laruam detraxit, quia strenuè bacchari & mentiri potuit. Non contentus Papam è solio deicere, omnes quoque Episcopos è ponte deturbat. Sed stat firma sedes Apostolica, Petrique Cathedra. Pascunt Ecclesiam Catholicam docti & sancti Episcopi, quorum studio ac diligentia lupi Caluiniani à Christi gregibus arcentur. Nec sola Episcoporum incuria, sed populi leuitate & principum conuenientia hæc Caluiniana secta præualuit.*

18. *Cum senueris, extends manus tuas, & alius cinget te. & ducet quod tu non vis. Hoc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset Deum.*

Qui ex hoc loco colligunt Petrum fuisse crucifixum (ait hoc loco Beza) ineptè argumentantur, cum Christus in genere predicat Petri mortem violentam fore. Similiter Calvinus. Multi genus mortis notari putant, quod extensis brachiis suspensus fuerit, verum ego simpliciter cingendi verbo comprehendere interpretor. externas omnes actiones quibus se homo & vitam suam componit. Cingebas te, hoc est, induebas prout libitum erat. Post hæc autem tolletur hæc formandi habitus libertas. Porro quo supplicij genere affectus fuerit Petrus, præstat nescire, quam dubiis fabulis habere fidem. Hæc ille. Vterque historiã Euan-

Calvinus
ac Beza
historiam
Euangel.
studio cor-
rumpunt.

gelicam affectatē corrumpit, vt traditionem Ecclesiasticam de Beato Petro crucifixo inanem ac ridiculam reddat. Sed verba Christi & Euangelistæ tam clara sunt, vt huiusmodi cauillationibus eludi nequeant. Christus non solum Petro dixit, *Alius te cinget, & ducet quò tu non vis*, quod de morte pro Christo toleranda, cui naturalis hominis iusti voluntas repugnât, ipse Calvinus agnoscit, sed genus mortis exprimere volens, duabus circumstantiis vsus est, *Extendes manus tuas, & Alius te cinget*. De veraque circumstantia sic Augustinus in hunc locum. *Extendes manus tuas, id est, crucifigeris. Ad hoc autem vt venias, alius te cinget, & ducet non quò vis, sed quò non vis. Prius dixit quòd fieret: deinde quomodo fieret. Hæc ille. De posteriori circumstantia Tertullianus. Tunc Petrus ab altero cingitur, cum cruce astringitur. Euangelista quoque aperte affirmat de genere mortis ista Christum dixisse, subiungens. Hæc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset Deum. Qua morte, id est, quo genere mortis, ait Chrysostomus Patriarcha Græcus, illud verbum, *τοιοῦτον θάνατον*, exponens, quod ita exponendum negat Beza, quasi verbi Græci proprietatē melius teneret quàm aureum illud Græcorum os.*

Ioan. xi. 23 Sic supra Ioan. 12. dicente Christo, *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum*, addit Euangelista, *Hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus, τοιοῦτον θάνατον ἡμεῶν ἀποθνήσκων*: vbi iterum de genere mortis suæ loquutum esse Christum negari non potest. Calvinus autem glossa, *Alius te cinget*, id est, post hæc tollitur hæc te formandi habitus libertas, planè ridicula & puerilis est, quasi Christus Petro prædixerit fore vt deinceps non se indueret pro libito, & quasi coniuncta illa duo non essent, *Alius te cinget, &, Ducet quò non vis*, quorum posterius ad Petri martyrium pertinere quum Calvinus ipse fateatur, prius quoque membrum ei coniunctum eodem spectare, negare non debuit. Sed libuit præfractis hominibus, historiæ Euangelicæ clarissimæ luci tenebras offundere. Porro non dubiis fabulis, sed indubitata fidei, & grauissimis rerum Ecclesiasticarum scriptoribus fides habetur de genere supplicij quo Petrus affectus fuit. Eusebius Pamphili ex Origene in Genesim ita scribit. *Petrus ad extremum, quum Romæ versaretur, capite deorsum statuto (sic enim perterritus erat) crucifixus est. Vnde eleganter Tertullianus. Petrus passioni Domine Romæ adæquat. & D. August. Petrus pro Christo capite deorsum verso in ligno suspenditur. Idem refert Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum.*

Orosius

B. Petri
crucifixio
à Christo
præannun-
ciata.

Tract. 123
in Ioan.

Lib. 4.
aduersus
Marcionem.

Hom. ult.
in Ioan.

Ioan. xi. 23

Calvini
glossa pu-
tilis.

Petrus
Romæ
crucifixus.
Historia
Ecclesiast.
lib. 3. c. 1.

In præ-
script. c. 26

Orosius lib.7.cap.6.Dorotheus Tyrius in Synopsi, Egesippus de excidio Hierosolymitano lib.7.Chrysoftomus his verbis.

Gaudet Petre, qui ligno crucis fructus es, & ad Magistri similitudinem recta quidem figura, sicut Dominus noster, crucifigi noluit, sed magis inuerso capite, veluti è terra ad cælum iter parans. Idem scribit Theodoretus in oratione de charitate, B. Maximus in Natali Apostolorum Serm.1.Prudentius, & alij grauissimi atque antiquissimi authores. Sed Caluino ac Bezae

Homil. in Princip. Apost.

si antiquitatis testimonia fidem facere nequeunt, minus mirari debemus: quando & ipse textus Evangelicus per se perspicuus & luculentus non satisfacit. Hæc illorum pietas, hæc modestia est.

* *

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Marginal notes on the left edge of the page, partially cut off.]

CALVINI EPILOGVS.

Tenendum memoria est, quod prius habuimus, quam Euangelista summam literis complexi sunt, tum ad instituendam fidem, tum ad salutem conferendam sufficere. Satis ergo superque sapient, quisquis sub ijs Magistris profecerit. Et certe cum diuinitus nobis ordinati fuerint testes, sicuti fideliter defuncti sunt suis partibus, nostrum est vicissim ab eorum testimonio totos p̄dere, nec plus appetere quam ab illis proditum est: presertim cum eorum calami certa Dei prouidentia gubernati fuerint, ne immodica rerum congerie nos onerarent, & tamen delectu habito traderet quantum expedire nouerat, qui solus sapiens est, & fons unicus sapientia, Deus: cui laus & gloria in perpetuum.

ANTIDOTVM.

Tenendum memoria est, & contra imposturas hareticas diligenter obseruandum, quod prius contra Caluini technas explicatum dedimus: quam Euangelista summam literis complexi sunt, eorum quidem quæ de Christi dictis ac factis cognoscere opus erat, sufficiens esse compendium, ad instituendam autem fidem vel ad salutem conferendam minimè sufficere: quando Apostolos postea & Ecclesiam Spiritus Sanctus multa docuerit quæ Christus uia uoce non docuit, eò quòd omnia portare Apostoli necdum poterant: ac per hoc Euangelistas, qui ea quæ cepit Iesus facere & docere (ut Lucas Euangelista affirmat) suis literis comprehenderunt omnia quæ ad instituendam fidem & conferendam salutem sufficerent, scripto tradere non potuisse. Nisi forte quicquid extra 4. Euangelia non solum Ecclesia tradit, sed & alij Apostoli non Euangelista in Epistolis & alijs suis scriptis complexi sunt, id totum ad instituendam fidem & ad salutem conferendam superuacuum uideri debeat. Multum ergo ille plurimumq; sapient, quisquis sub ijs 4. Magistris profecerit, sed si satis superque, ut Caluinus uult, non uniuersæ tantum Ecclesiasticæ traditioni (ad quam ille hoc loco collimat) sed & omnibus Scripturis Apostolicis renunciandum est. Et certe sicut 4 isti Euangelista nobis diuinitus ordinati fuerunt testes eorum quæ Christus fecit ac docuit, sic non secus alij Apostoli &

Euangelica historia qua ex parte sufficiens est, & non sufficiens. Ioan. 14. Act. 1.

& Apostolici viri ordinati nobis diuinitus fuerunt testes,
 tam eorum quæ Christus docuit, quàm omnis veritatis à
 Spiritu sancto edoctæ; idque *predicando Euangelium uni-* *Matth. &*
uersa creatura, non omnia & singula scriptis mandando, cu- *Marc. ult.*
 ius rei nullum à Christo mandatum eos accepisse legimus.
 Et isti quidem Euangelistæ *fideliter indubiè suis partibus de-*
functi sunt, nec quicquam eorum prætermiserunt quæ de
 Christi dictis ac factis per eorum calamum cognoscere nos
 Deus voluit. Nostrum quoque est, *ab eorum testimonio totos*
pendere, quatenus quicquid illi scripserint, vt indubitatè ve-
 rum piè atque humiliter credamus, nec à litera Euangelica
 vel latum vnguem recedamus. Quo magis impius ac dete-
 stabilis est vnus Calvinus, qui tam multis in locis Scriptu-
 ram Euangelicam foedissimis corruptelis ita deprauauit, vt
 non modò à literæ sensu longissimè recedat, verùm & eam
 sæpenuerò penitus opprimat atque excludat: sicuti hæc no-
 stra Antidota manifestum fecerunt. Attamen *non plus appe-*
tere quàm ab illis proditum est, vt Calvinus suadet, nefas exi-
 stimamus; quando & Apostolicis literis inhærere, & tradi-
 tiones Ecclesiasticas tenere nos oportet: nisi Paulo reluctari
 velimus, iubenti tenere traditiones quas accepimus, siue per *2. Thess. 2.*
sermonem, siue per epistolam. Denique Euangelistarum calami
 absque omni dubio certa Dei prouidentia gubernati fuerunt,
 ne immodica rerum congerie nos onerarent (quando tam multa
 Christus fecit, vt si scriberentur per singula, totus fortè mun- *Ioan. 21.*
 dus eos, qui scriberentur, libros non caperet) & tamen delectu
 habito traderent quantum expedire Deus nouerat. Sed dele-
 ctus iste sola Christi dicta ac facta concernit quæ Euangeli-
 stæ scribenda susceperunt; non ea concernit quæ Apostolos
 postea Spiritus sanctus docuit, ipsiq; Apostoli *partim scripto,*
partim intercurrente verbo (vt Arcopagitaræ verbis vtat) Ec-
 clesiis tradiderunt, quorum etiam calami ac voce certa Dei
 prouidentia gubernata fuerunt, vt nec inani aliquam aut im-
 modica rerum congerie fideles onerarent, & tamen delectu
 habito ea scriberent ac traderent quæ ad instituendam fidem
 ac salutem conferendam expedire nouerat ille Spiritus veri-
 tatis illis à Christo promissus, qui cum Patre & Filio solus
 sapiens & fons vnicus sapientiæ Deus est, cui honor & gloria
 in secula seculorum. Amen.

Laus Deo, qui dedit velle, & dedit perficere.

